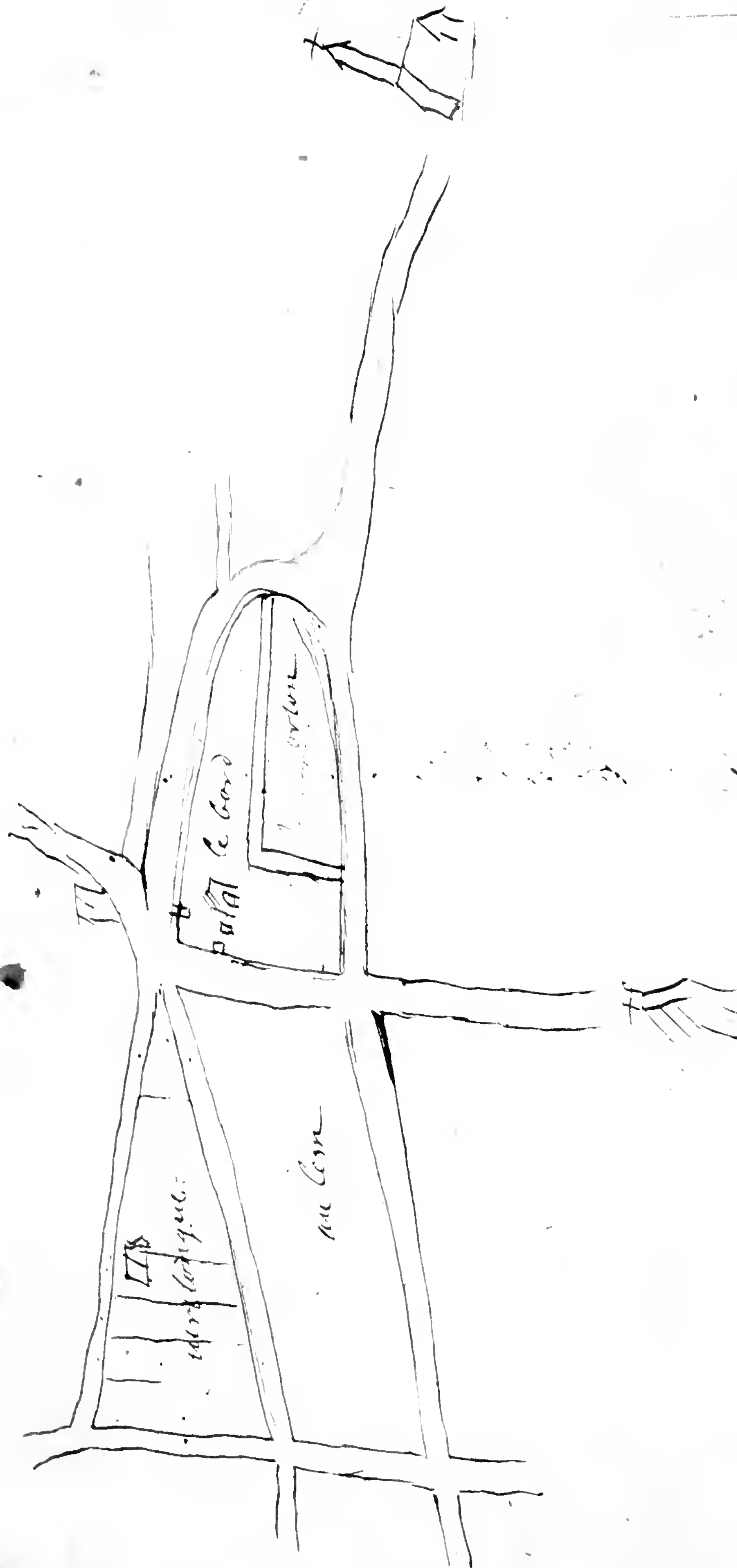

VERÆ ALCHEMIÆ

ARTIS'QVE METALLICAE, CITRA AENIGMATA, DOCTRINA, CERTVS'QVE MOdus, ſcriptis tum nouis tum ueteribus nunc primùm & fideliter maiori ex parte editis, comprehenſus: quorum elenchum à Præfatione reperies.

Habes, amice Lector, admiranda utiliſsimaq; multa, quæ hactenus occultata, & uelu ſepulta iacuerunt: quorum editionis rationem in Præfatione ad philoſophos Chemiſtas paucis intelliges.

GULIELMUS GRATAROLUS

BASILEAE

M. D. LXI.

6

ILLVSTRISSIMO COMITI AC DOMINO, DOMINO FERDINANDO COMITI IN ORtenburg, Baroni in Freyenstain & Karlspach, Domino in Reicurt & Lill, Rom. Cæsareæ Maiestatis, &c. Consiliario, Domino suo gratiosissimo & obseruandissimo Gulielmus Gratarolus Medicus & Philosophus S. D. P.

CVM iam plures annos, generosissime Comes, in Italia & Germania neq; laboribus neq; sumptui parcens, ut Physices, ac potissimum rei Medicę, integram pro uirili cognitionem assequerer, inter alia, multorum ueterum ac recentiorum nō uulgata neq; uulgaria scripta conquisierim, contulerim, à tineisq; & scribarum erroribus uendicarim, quo citra ullam ambiguitatē possent aliquādo multis prodesse: id ut tandem fieret, iampridem cœpi nonnulla, typographis mediantibus, in lucem dare. Nunc erat præ manibus non exiguum, nec fortasse ulli ea in facultate postponendum uolumē, ex uarijs doctorum hominum & expertorum scriptis, de secretiori Physices parte, non sine iudicio à me concinnatum: quod quum doctis aliquibus & amicis uiris ostendissem aut indicassem, eorum hortatu & propria mea cōscientia sum impulsus, ut antequā ad aliam uitam à Domino Deo uocer, quæ possum emittam: ne (quod facilè fieret) me hac mortali uita functo, labores isti perpetuò delitescerent in alicuius auari ac inuidi manibus, aut perderentur. Cæterùm, cogitanti mihi pro uetusto ac recepto more, cui patrono ac heroi hæc hactenus secretissima scripta nuncuparem ac consecrarem, profectò non alius (ex his quos hactenus noui) magis arrisit, quàm tua illustriss. Dominatio. Nam quum superiori iam elapso biennio Augustæ essem, nō solùm ex aliquorum fida relatione, sed ipse coràm noui aliqua ex parte uariam Illustrissimæ T. D. eruditionem, & non solùm præcipuarū linguarum integram cognitionem, sed etiam rerum naturalium & utilium experientiam, & iudicium non uulgare: mirabar ego assidens (pro tuæ Illustriss. D. benignitate ac mansuetudine) suæ mensæ, serenam admodū faciem, & caput regio diademate dignū, ingenij promptitudinem, moderationem, quamq; doctè ornatissimorum conuiuarum colloquijs responderet: ut iure merito sapientissima Cæsarea Maiestas talem uirū & heroa sibi à consilijs ut esset, uoluerit. Omitto, ne longior sim, loqui de fortunæ bonis paternis, auitis & proauitis, quibus præ multis alijs summus Deus luculentissimè tuam illustriss. D. ornauit, quibus, inquam, in suæ nobilissimæ familiæ & honestæ aulæ sustentationem, in ipsius Dei patris ac Domini nostri IESV CHRISTI honorem, & proximi, pręcipuè piorum & studiosorum commodum, uteretur, ueluti Dei optimi œconomus. Possem

ac deberem laudum tuarum aliquam partem describere, nisi uererer apud ignaros adulatoris nomen incurrere: à quo quantum alienus semper fuerim, sciunt omnes qui me norunt. Adhæc, mea cõuersatio ferè semper fuit non in Rhetorum & Oratorum, sed in Physicorum ac Medicorum scholis, libris, & exercitijs. Humillimè igitur supplico illustrisimæ D. T. ut animi mei erga se amorem ac candorẽ suscipiat, non minus quàm egregium Opus istud sibi dedicatũ: non idcirco quia putem illustiss. D. T. illo indigere, quãuis eo posit aliquando delectari, ac iuuari: sed ut sub celeberrimi sui nominis clypeo exiens, posit multis prodesse: de qua re quia in sequenti ad Lectores præfatione dicam, non ulterius illust. D. T. detinebo. Faxit autem omnipotens & optimus Deus, ut tandem uel illust. D. T. uel illi nõ disimilem honestum Mecœnatem reperiam, quo posim aliquãdo caput exerere, & multis mortalibus uarijs modis, si quis alius, Dei gratia, prodesse. Dominus Deus & pater cælestis in CHRISTO filio illustrisimam Dominationem tuam suis donis augeat & tueatur: Amen. Basileæ, Calend. Martij, M. D. LXI.

SECRE-

SECRETIORIS PHYSICAE STVDIOSIS OMNIBVS, *eruditisq; ac pijs Alchemistis, gratiam & patientiæ prouentum à Deo patre optimo per IESVM CHRISTVM precatur Gulielmus Gratarolus Bergomas, Physimedicus.*

QVoniá non modò ex sapientissimi Solomonis sententia, Thesauri absconditi nulla est utilitas: uerumetiam bonorum hominum consensu, rerum in se bonarum scientia, non premenda, sed per manus tradenda est. Quum scirem uerò iuxta doctissimi Galeni uerba, eos qui præclaros imitari student, non solere ea in medium adducere quæ notissima sunt, sed quæ paucis nota: uolui, Lectores charissimi, nullius momi dentem reformidans, optima quædam & uetusta abstrusioris Physicę & secretioris artis scripta, typis antea non uulgata, sincerè & integrè, ut ad me Dei uoluntate peruenerunt, longè tamen correctiora, uobis communia facere: quo tandem certum uiæ ducem, & ænigmatum enodationem haberetis. Neq; enim sum nescius quot & quales hactenus, quos uidere licuerit, editi sint in hac secreta facultate libri. quorũ, etsi quidam satis in se boni sint, licet obscuri, aliqui tamen malè cohærentes centones sunt, aut fragmentosi: nonnulli tam breues, uel ænigmatibus ac parabolis pleni, ut Oedipo sit opus, quo intelligantur: quos nominatim perstringere nunc meum non est. His manuscriptis adiecimus Arnaldi Villanouani, summi ea in arte uiri, scripta lõgè correctiora quàm quæ antea impressa: præsertim illud Perfecti magisterij opusculum, quod Lumen luminum, & flos florum nominatur: quod equidẽ ex antiquo exemplari manuscripto ita emendatum est, ut uulgatis multo clarius ac certius sit. Neque cuiquam labori peperci, ut, quantum fieri per me potuit, omnia huius artis studiosis peruia forent. Porrò mihi aliquis, animum meum ex communi philautia metiens, obijciet, Si quid boni & certi in his scriptis habeam, unde ditescendi sit spes, non credere se ut in publicum dem. Certè (ut paucis respondeam) nisi mundo stultus essem propter Christum, neq; hoc, neq; (pro mea tenuitate) non minima quædam alia fecissem. Sed uerò alia etiam subest causa, cur alijs, quæ secretò quidam sibijpsi seruant, ego libenter protrudam: neq; enim uni dat cuncta Deus, qui eam mihi, pro paterna eius prouidentia, crucem dedit, ut tum aliàs, tum præsertim iam annos decẽ & amplius, nescio quo alio fato, nisi ueritatis ergò, impeditus sim ac uexatus ab hypocritarũ, æmulorum, antichristianorũq; malitia, inuidia, superbia, auaritia, multorumq; aliorum (pręsertim aliquot potentium) ingratitudine: ita ut uix per uocationem meam rei familiari mediocriter consulere, nedum negotiosam & perdifficilem hanc artem cõmodè tractare, ualuerim. quo factũ est, ut hactenus potentia quidem, nõ adeò longinqua, diues, actu autem, ferè pauper fuerim. Idcirco ne diutius quod alios mortales iuuare certò potest, apud me otiosè lateret, in lucẽ pleraq; dedi: neq; despero quin aliquando futurũ sit, ut bonus ac uerè Christianus aliquis à Deo fiat, qui, cum illi hæc diuinæ artis scripta profuerint, quæ ipsi per artem typographicam communicaui, me quoq; si non portiunculæ lapidis illius philosophorum, saltem frusti auri uel argenti participem faciat, aliorumq; ingratitudinem corrigat. Cæterùm non est quòd aliquis huiusce doctrinæ filius ægrè ferat, hæc etiam prauis & auaris hominibus cõmunicata esse: cum fieri uix possit, ut nisi quis uerè pius sit, & scientiæ huius alumnus, optimum hac in re finem assequatur. imò ex his libellis nõ pauci suos errores ac deuia cognoscentes, bonas horas ac sumptus melius collocabunt: nisi inani suarum quarundam receptarum (ut uocant) spe occæcati, amplius stultescere uelint, & sua perdere. Alij titulotenus librorum studiosi, lecto titulo, librum reijcient non sine sannis ac dicterijs: ea enim est hoc tempore librorum omnis ferè generis copia, ut etiam optimarum rerum satietas homines capiat, aut saltem libros emere, ac ijs studere negligant. Ita fit, ut soli doctè philoponi & Deo amati, fructum immensum hinc capiant & proferant. Sunt autem hoc in nostro uolumine tot rerum naturalium & artium cognitiones, quæ mineralia ferè omnia & lapides, gemmas, crystallum ac uitrum spectant, ut non pauci multa quæ arrideant & prosint inuenturi sint: de quibus amplius dicere desino, cum res præstò sit. Neque ego nunc in subsannatores ueræ χημείας apologiam texam, cum ne sophisticam potius (ad quam potissimùm eorum tendunt obiecta) tueri uelle uidear, tum quoniam præfatio doctissimi cuiusdam uiri in Geberum ante annos decem edita, sub Chrysogoni nomine (quem Osiandrum fuisse non dubito) his egregiè respondeat: fusius autem ac ualidissimis argumentis Ianus Lacinius in Opere suo paucos ante annos edito: ut alios recentiores aut uetustiores omittam, qui huius profundæ artis studiosis facilè persuadeant. At uerò qui scire nequeunt, aut nolunt, nesciant: cui Deus fauere uult, faueat: quem toto corde precor, ut in ultimis hisce temporibus optatum exitum huius perdifficilis & ra-

rissimæ scientiæ aliquibus pijs uiris concedat, ut inde pauperes Ecclesiæ sanctæ suæ iuuari possint, in Dei patris & Domini nostri IESV CHRISTI gloriam, in Ecclesiæ sanctæ catholicæ & Apostolicæ ædificationem, & confusionem omnis Antichristi suorumque membrorum: in quos fines non solummodò scripta mea omnia & facultates, sed uitam ipsam, Dei gratia, dare paratus sum. Bene ualete, mei etiam memores, neque iustis laboribus parcite: siquidem scitis, non fieri magna sine magno labore, uel intensiuo, uel extensiuo, uel utroque simul. Basileæ, anno à Christo nato

M. D. L X I.

BREVIS

BREVIS CATALOGVS CONTENTORUM IN HOC UOLUMINE.

Propriũ artis uocabulũ uero nomine à Gręcis dicitur χυμικὴ, id est fusoria, eo quòd metalla & illis affinia, sales scilicet, alumina, & atraméta, quę in igne fluũt, & i hac arte potissimũ tractantur, ἀπὸ τοῦ χέω, χῶ χήματα, id est fusilia dicuntur. Arabes autẽ (instar Ægyptiorum artẽ hanc callentes) hoc nomẽ à Græcis mutuati, suo more articulum præposuerũt, & Alchemiam dixerunt: alij barbarius, Alchimiam, Alcumisticam, uel Archimiam. Habet etiam hæc ars, ut reliquæ oẽs, sua quædã peculiaria uerba & uocabula, vulgo non satis nota: ut Aludel, Alembicus, Botus barbatus, Elixir, &c. quæ hoc priori libro, & alibi declarantur: partim abusiua quædã, ut imbibere pro irrigare, figere & fixare, pro efficere ne materia in igne corrumpatur, & euaporet: ac similia. Sed ob dictionis impuritatem, non sunt isti spernendi thesauri: ingeniosissimi enim illo æuo homines rerum insignem cognitionem scrutantes ex philosophiæ principijs ac experientijs eloquentiam minus curarunt: id quod in Auicenna, Rasi, cæterisq; Arabibus & Latinis eos sequutis, uidere licet. Archimia (inquit Panthæus Venetus) ab archos & mia Græcis particulis, quasi unitatis & unius ueri consilij princeps. Sed vulgaris Archimiæ maior est promissio, quàm operis executio. de illa, inquã, sophystica, in Ioannis 22. Papæ Extrauagante, sic habetur: Spondẽt quas non exhibent diuitias, pauperes Alchimistæ. Contra tales est pars seu lex consilij x. Venetorum 1488. 17. Septembris cum additione, ut uocant, incipitq;, Tollenda sunt de medio, &c. non autem contra Voarchadumiam, quę (inquit Panthęus) Hebraicè significat aurum duarum rubearum, hoc est duarum cementationum perfectarum.

Vocabula multa ad artem pertinentia idem declarat charta 54. & inde, sui operis.

Cæterùm, fermentum apud Alchemistas dupliciter dici uidetur: unomodo ipse lapis ex suis elemẽtis compositus & completus, in comparatione ad metalla: alio modo & propriè, illud quod est perficiens lapidem & ipsum complens. & sicut se habet fermentum pastæ ad aliam pastam, sic fermentum primo modo ad metalla. Neq; fermentũ fieri potest ex imperfectis, nec uera transmutatio. Neq; generant res nisi sibi similia. Lapis philosophorum generatur à natura, ministrante arte, & diuina potentia uolente manifestare. Componitur autẽ lapis siue Elyxir ex sulphure, arsenico, & argento uiuo Philosophicis, extractis omnibus ab una sola petra seu terra metallica. Quæ uerò illa sit num ferri fex præsertim uiridis, aut ferrum, aut terra quædam alba, seu arg. uiuum & Sol & Luna, uel aliud, ex sequentibus probè lectis intelliges. Arnaldus inquit totum opus consistere in quatuor uerbis: ea sunt, Sulphur, dictum Mars & Marchasita: Arsenicum, dictum Magnesia: Sal pręparatum, dictum Argentũ uiuũ: & Fumus albus, dictus Tutia. Ignorans naturæ principia, non adhæreat huic arti, quoniam potius erit appellandus Sophista, quàm Alchemista: nam qui principia ignorant, finẽ non inueniunt. Lapidem uocãt Alchymistæ omne illud quod non euaporat ab igne, & idẽ uocant corpus & substantiam: & lapis unicus est & solus, tam ad album quàm ad rubeũ, omnia metalla perficiens in aurum, ut tota clamat Alchemia. fusius quid sit, cùm alibi uidebis, tũ proximi libri capite 18. Modi uerò & ordo agendi Elyxir & lapidem, sunt, Calcinatio, sublimatio, descensio, solutio, destillatio, coagulatio, fixatio, & ceratio. Pręparare autem, est superflua demere, & absentia supplere, sicq; notam in eis mittere perfectionem. his nõ indiget Sol & Luna, sed reliqua. Quæcunq; corpora tardè funduntur, citò coagulantur, & è conuerso. Quoties sublimabis aliquod corpus cũ cõmistione sublimati spiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In spiritibus sunt corpora in potentia, & in corporibus sunt spiritus in potentia. Tantum facit forte agens in breui tempore, quantum debile agens in longo: & ars accelerat ac festinat opus naturæ. Ex his igitur, multoq; magis ex sequentibus, responsiones patebunt ad obiecta quorundam, qui generalibus quibusdam rationibus nitũtur secretam hanc autem conuellere, cum uel nihil ipsi tentare sint ausi, uel uulgare aliquid, et erroneum aggressi, spe frustrati sunt. Vanum, inquit Aristoteles, est omittere sensum propter rationes, cum experientia, teste Galeno, rerum sit magistra: quæ tamen suis etiam rationibus, tanquã altero pede, nititur. Porrò hæc scientia certior est (cum re ipsa nitatur) & paucioribus nota quàm Iudęorum Cabala: neq; sua uetustate suisq;, post Deum, authoribus caret: quàuis aliquorum principum tyrannide & auaritia, artificumq; ignorãtia & impostura, pessum multoties ierit, uel adeò malè audierit, ut iã omnis generis homines pudeat in Chymistarum albo censeri. Et noui ego aliquos aliàs doctos, qui domi ac priuatim pro uiribus huic arti incumbunt, publicè autem uoce aut scripto, ne scilicet stulti mũdo uideantur, eam scommatibus, ac sannis uel apertis contumelijs, quantum in eis est, irrident ac uituperant. Sed abundet quisq; in sensu suo: modò etiam me huius practicæ scientiæ studiosis laboratoribus prodesse pro uiribus haud agrè ferant: utq; uice cotis fungar, acutum reddere quæ ferrũ ualet exors ipsa secandi. Sed iã in huius etiam cõmendationem legat & sequentia q uelit.

Scimus

Scimus lapides esse qui metalla firma tingũt tinctura. Si enim Tutia æri bullienti sit iniecta, ex rubore in citrinitatẽ uertit: Auripigmentũ uerò in albedinẽ, licet aliquantulũ corrumpat: quã corruptionẽ meditari uitando, sapiẽtis est. Parũ etiã stanni multa æris frusta in albedinẽ mutat, licet nimiũ desiccet. Capilli uerò humani argentũ citrinant: cortex mali granati ferrũ congelat in chalybẽ: & hæc experientib. apparent. Si ergo ista sine subtilitate & cõmistione id operantur, nõ est dubiũ quin sit propinqua potẽtia, quę ea & istis melioratis & alijs cõmistis, perficiat. Ad hæc, nõ rarò experiẽtia ipsa rem esse possibilẽ & certã ostẽdit, licet qui faciãt, ijdẽ pro posse rem occultent. Atq; ut ex antiquis nõnihil adducã, auctor est Suidas, itẽ Orosius lib. 7. cap. 16. & Paulus Diaconus in uita Diocletiani Cæsaris, postq̃ Achillem Aegyptiorũ ducẽ octo menses in Alexandria Aegypti obsessum profligasset, eum omnes Chymicę artis libros diligẽti studio requisitos cõflagrasse, ne, reparatis opibus, Romanis repugnarẽt. Ita sanè χυμεία quæ metalla cruda aut adusta in meliora transformat, adeò nõ est ars noua, aut incerta, ut ignarũ uulgus putat. de cuius origine & utilitate uide etiã Præfationẽ Euonymi Philiatri in suum Thesaurũ. & sequentia quoq; satis testabuntur eius certitudinem.

De Chemia, uel Alchymia, sic scribit Robertus Constantinus in suo Nomenclatore insignium Scriptorum Parisijs edito 1555.

De hac arte, sicut & de Cabala diximus, qui aliquid memoriæ prodiderit, nullus antiquus author inuenitur, siue id inuidentia factũ sit, siue ignoratione. Non desunt tamen qui illud famosum apud poetas Iasonis χρυσόμαλλον δέρας, id est uellus aureũ, librum fuisse interpretẽtur in uellere, uel macrocolo conscriptũ, qui ipsam artẽ, id est auri argentiq; conficiendi rationẽ contineret. Fabulas interpretes utroq; trahũt: & licet unicuiq; pro animi arbitratu affingere. Quantũ ad me attinet, uerũ sit nẽcne, susq; deq; habeo. Certũ est historia tamen, & rerum gestarũ annalibus, Diocletianũ principem huiusce artis cõquisitos libros omnes curiosè, exussisse, διὰ τὰ νεωτερισθέντα Αἰγυπτίοις, πρὸς τὸ μὴ πλοῦτον ἐκείνοις ἐκ τῆς τοιαύτης προσγίνεσθαι τέχνης. Hoc artificium luxato uerbo, Alchymiam uocãt, uel Archymiã, quasi dicas ἀργύρου χημείαν: alij vocant χημίαν, uel χυμίαν, alij χρυσοποιίαν. Qui uerò de hac aliquid scripserunt, hi sunt:

Arnoldus de Villanoua.
Auicenna ad Assem Philosophum.
Blemidas περὶ χρυσοποιίας, liber Græcus, manuscriptus in regia Galliæ bibliotheca.
Geberus Arabs, cuius expositor Ioannes Braceschus Vrceanus.
Ioan. Augustinus Pantherus (uel Panthęus) scripsit Arsetheoriam transmutationum metallicarum cum Voarchadumia.
Isaac monachus scripsit ἀργύρου μέθοδον ὅπως δεῖ εὑρίσκειν τὰς πλευρὰς τῶν μὴ ῥητῶν, in regia Galliæ bibliotheca, manuscriptus, Græcè.
Morieni cuiusdam Alchymisticus liber circumfertur, non impressus.
Philippus Vlstadius edidit Cælum Philosophorum: qui tamen ad rem medicã spectat.
Raymundus Lullius scripsit (præter cætera multa) de Secretis naturæ, siue quinta essentia. Hunc ego inquirendo cõperio, apud Anglos re quidem uera præstitisse, quod suis libris pollicetur: & in arce Londini, iussu Regis probatissimũ aurum cõfecisse, mihiq; genus numi ostensum est, quod adhuc appellant Nobile Raymũdi, auri uidelicet puri, & obrizi, summęq; indicaturæ. Ipse in libro, quod Testamẽtum uocat, fatetur se hanc artem ex Arnoldo de Villanoua coæuo suo didicisse. Quẽ Ioan. And. in tit. de Crimine falsi attestatur, laminas aureas excudisse, quæ ex auro ex arrugia quæsito, aurifodinisq; extracto, bonitate nõ cederent. Scripserunt etiam alij multi de hac arte, quorum libri nondum impressi sunt: inter quos est Rosinus Philosophus, & Rogerius Bacho, cuius legi Alchymiæ speculum.
Zosimus author Græcus asseruatur in bibliotheca Regia: scripsit de Sacra arte, de Cõpositione aquarum ad χρυσοποιίαν, de instrumentis & caminis. Sunt & alij huius artis præceptores, ut Christianus, Heliodorus, Theophrastus, Archelaus, Pelagius, Ostanes, Olympiodorus, Democritus, Dioscurus, Synesius, & Stephanus, cuius est liber de Magna & sacra scientia. Omnes hi Græci sub nominibus antiquis, mihi tamen recentes uidentur. Est etiam liber Chymisticus, comitis Treuisini. Hactenus Robertus. Cæteros qui nosse cupit, legat in fine Geberi ultimò à Ioan. Petreo editi, uel Bernæ impressæ eius sumptu: item Euonymũ Philiatrum, Tigurinum: Ioannis Langij epistolam 53. & ultimum folium capitis 18. libri secundi de Abditis rerum causis Ioannis Fernelij, medici & philosophi doctissimi & præstantissimi: atq; alios recentiores, ut Ianum Lacinium nulli spernendum.

CHRYSORRHOAS, SIVE.

DE ARTE CHYMICA DIALOGVS.

Chrysophilus. Theophrastus.

χρυσ.

Erpetuam illam ac cōmunem hominum miseriam deplorare nō satis possum quum uideam omnia ea, in quibus bonorum uix etiam umbræ uersantur, tam esse difficilia ac intricata, ut nancisci illa nedum millesimus quisq; possit: nacta tandem, tā celeri nos pede fugiant. At ea rursum, quæ cum atrocitate, periculis, omni deniq; malorum aceruo coniuncta sunt, ita nobis constanter immineant, ut conspirasse in humanam perniciem iudicari possint. Momento enim pessum imus, miseria, paupertate, infirmitate, doloribus obruimur: ut autem felices simus, ut ditemur, ut sanemur, multis annis opus est: ut non indigeamus, uix ullo seculo nobis contingit. Etenim quantum res meas attinet, in ea planè conditione uersor. Nam cum à uitæ meæ quasi exordio, nihil prius (quod fateri tamen palàm erubesco) in optatis habuerim, quàm ut admodū ditescerem: atq; ipsius auri sitis me totum corripuerit, absolutam tamen id consequendi methodum, nondū sum consequutus. Desperans licet uoti me futurū compotem, extrema tamē quæq; experiri lubet ipsamq; artem, quam Alchemisticā uulgus dicit, iam aliquandiu intermissam, fauente Mercurio, rursum aggrediar. Sed uideo obambulantem illic Theophrastū ab Hohenheim, hominem, si quē Germania unquā tulit, huius artis absolutum artificem, quē si eam in sententiā perducere possum, ut mihi in hoc natatu adiumento sit, futurus sum proculdubio hominū felicissimus. Ipsum primò, magnificis promissis, post etiam minis aggrediar. Salue amicorum precipue ô Theophraste. Theophrastus. Saluus sis & tu ò lepidum caput. Sed quid solus huc oberras? quid negotij est, quod ita anxiè tecū obmurmuras? aspiciebam te iandudum, non sine magno risu, iactantem brachia & caput, micantem digitis, calcitrantem pedibus. Bacchico te correptum furore existimabam. χρυσ. Non Bacchico ò bone, sed Pluti enthusiasmate sum percitus. Theophrastus. Quid Plutum murmuras? nos Plutum illum irrequietum prorsus dæmonem, ad Plutonis cancellos relegatum cupimus, & uitæ potius tranquillæ dabimus operam. χρσ. Te quidē authore sperarem, me eam posse tranquillitatem consequi. Tua in manu mea salus est: qui si mihi adiumento esse uelis, effecturum me id scio, ut breui simus ambo hominum primarij. Theo. Ego quidem ô Chrysophile, quantū in me est, omni meo consilio, & auxilio, (modò id cum manifesto meo periculo coniunctū nō sit) adesse tibi non refragabor. Verū quid rei sit, breuiter expone. χρυσ. Non dubito quin ad aures tuas peruenerit, quantum ego non opum tantùm & pecuniarū, sed (quod est preciosius) temporis iacturæ, circa eam scientiæ persuasionem, quā Chymicam eruditiores nominant, fecerim: pudetq; fateri, quod negare non possum, quàm ego à nequissimo illo hominum genere, qui se Alchemistas & Philosophorū discipulos scilicet, iactitant, sim miserè delusus: quodq; est grauissimum, quantum ego meæ ualetudini, ob fœtidas fuligines, halitusq; teterrimos, quos in cauernis Troglodytarum more delitescens, pertuli, nocuerim, quorum omniū iactura tam ingens est, ut etiā illa quæ inde cōmoda, re omni absoluta, colligi potuissent, nullius momenti æstimanda sint. Theo. Ha ha hæ: dispeream, nisi ego, (quanuis rerū omnium essem inscius) idipsum subolui. Quum enim mense præterito, hortensem illam tuā domunculam prȩterirem, tam fœdum quendā fumum, atq; atrum ex subterranea illa fornice erumpentē animaduerti, ut Auernaleis ibi fauces esse crediderim: in quibus Canidia suis lemuribus dapes decoxisset. Verùm ne sinistram de tua prudentia opinionem conciperē, obstabant in primis tua authoritas, deinde quòd summo loco natus es: postea maturior ætas coniuncta cum rerum experientia, postremò tot manifestissima exempla, quibus alieno saltē periculo cautiorem te redditum nunquam dubitassem. Persuadere itaq; mihi non poteram, te illis rebus quæ manifesto cum detrimento sunt coniuncta, multo minus scelestissimis sycophantis, ac ipsius ueræ artis calumniatoribus, animū potuisse aduertere. χρυσ. Ego uerò cautus in hac re fui quantum debui. Verùm, næ ego intentatum relinquerē id, quod tot authorum cōmuni calculo indubitatum redditur? prȩsertim, quum omnia quȩ ad hoc negociū pertinent, à tam multis antiquis & recentioribus magni nominis Philosophis, diligentissimè sint perscripta? postremò quum mihi nec ingeniū, nec opes, nec ocium, alieæue rei bene gerendæ occasiones deessent. Sed quid de exemplis? quum tu solus, (quem finem huius artis assecutum, obq; id omnes felicem prædicant) multorum mihi instar satisfacias. Qui si rebus meis desolatis opem ferre, & meam classem in medijs undis cum procellis luctantem, in portum deducere uelis, faciam ut statim intelligas quantum tibi ornamēti, ex mea amicitia, authoritate,

thoritate, potētia, immineat. Theo. Agnosco crocodili lacrimas. χρυσ. Quid dicebas? Theo. Dixi, me tuam agnoscere beneuolentiam: attamē ex illo tuo ser mone intelligo me, (quē tibi ad consulendum elegisti,) hac in re minimè satisfacturum. Te nanq; posse fieri uoti compotem, ut uitæ atq; adeò animi trāquillitatem ex eo quod mente tua uersas, nancisci possis, tam est honestati, imò ipsi rationi consentaneum, quàm si Vestales Ithyphallica celebrent. Atq;, ut hæc ipsa luce clarius intelligas, efficiam: si de artis Chymicæ ui ac natura (quantum ad meā quidem cognitionem peruenit) quædam altius repetere liceat. χρυσ. Id uerò iandudum expeto: refer. Theo. In primis existimes oportet: Artem Chymicam, esse scientiarum omniū ut ingeniosissimam, sic humano generi maximè utilem, imò necessariam, ita ut (quemadmodum postea intelliges) non sit indigna, ut totam aliquis circa eam ætatem insumat: Ea tamē latius, quàm credebas, patet. Vniuersam itaq;, tum eam quæ circa metalla, tum eam quæ circa metallica uersatur, duplici constitutā differentia existimabimus: Altera Physicis orta principijs: & ex ipsius sympathiæ & antipathiæ rationibus emanans, summa cum laude & admiratione est coniuncta. Altera talis quidem esse uidetur. Videri itaq; quàm esse mauult, Ergo Sophistica est: Cuius euentus cum fallax sit, à nemine sapientum unquam, ab illis uerò, qui cum uulgo sentiunt, ferè omnibus, recepta est. Prior illa, ex naturæ secretis (ut dixi) admirandos, pulcherrimos, salutares etiam, ne dicā diuinos effectus, solet proferre ex illa: quædam ab ingeniosis hominibus eruta sunt atque inuenta, sed ita uulgata, ut artes, amplius dici non mereantur. Quædam huius scientiæ uires, nondum quidem inuentæ: quæ maiori in numero esse creduntur. Et sic arcana meritò nominanda sunt. Tertiò: Quædam inuēta quidem sunt, sed ea paucissimis atque ferè nemini (nisi cui summus naturæ moderator id demonstrauit) tot seculis constiterunt. Ex quibus omnibus unum illud præcipuum, totius artis Chymicæ scopus, ac uera finis, miro certè artificio, altoq; silentio semper absconditum: ut inter arcana illa, adhuc cōnumerari debeat. Quo factum est ut pleriq; hominum, id non esse in rerum natura, constanter magis quàm uerè, affirmare audeant. Ad hunc scopum pertingendū, cum tot ingenia frustra laborauerint, toto (quod aiunt) aberrantes cælo, ut tamen aliquid egisse uulgò uideantur, humanæ sapientiæ inhærentes, ad alteram illam quam Sophisticā dixi, ut confugerent, consultum esse duxerunt: atq; sic aureo hamo (ut postea dicam) piscati sunt. χρυσ. Expone hæc exactius. Nescio enim, quæ inuenta huius artis, quæ nondum inuēta dicas. Theo. Chymica inuenta (ut præcipua persequar) sunt partim circa metalla ipsa, partim circa metallica. Circa metalla hæc ferè possunt constitui. Quædam ex metallis permiscere simul ut aliquid aliud esse appareant, exempla cuius satis sunt uulgata. Quædam etiā immutare, solidiora reddere, colorē in plerisq; mutare, ponderi adijcere, aut (quod facilius) detrahere, molliora quædam, alia duriora efficere: Omnia tamen hæc absq; ullo fallendi studio. Alia circa metallica uersantur, cum metallis nihilominus connectenda: ut sunt deaurationes, deargentationes, (lubet enim nunc uerbis uti insolentioribus) ipsæ separationes, in quem usum aquæ illæ potentissimæ paratæ sunt. Ex quibus indagatæ sunt metallicorū uires admirandæ. Illinc deprehensæ metallicorū cum metallis amicitiæ atq; odium, quod sympathiā rectè dicimus: Vt antimonij, hydrargyrij, sulphuris, caphuræ, chrysocollæ, plumbi cinerij, plumbi candidioris, & si qua sunt alia, cum auro, argēto, orichalco. His succedit pulueris pyrici inuentum, admiranda sua ui, tonitrus imitans ac fulgetra, eousq; nunc progressum, ut absq; strepitu eūdem ferè impetum retineat. Huc pertinet scientia, qua uitrum in longissimas lineas deducitur. Item conficiendi specula, in primis uerò quæ ex electro exquisitissima fiunt: Quanuis alia quę comburentia nominantur, ex optica disciplina, ab Archimede primū inuenta, prodierint. Bractearum itidem, quæ gemmis supponuntur, compositio. Omitto, ut ea, quæ ad uaria remedia pertinent cōmemorem: cum nullum ferè medicamentū ab his immune sit. Nónne exhalationes uniuersæ, quas distillationes nominant, (quarum extremū, Quinta essentia à recentioribus dicta) arti Chymicæ sunt obnoxiæ? Nónne colorum pręcipuæ compositiones? Nónne nobilissimi illi ac saluberrimi suffitus, & odores admodū preciosi? Ne de reductionibus omnium ferè simplicium, in tenuissimos spiritus dicam. Neque silentio pręterire decet fusiones metallicas, quibus uix quidquam est ingeniosius, accuratius. Postremò & illud inuentum meritò referendum, quo mappæ & mantilia, item & mensæ fiunt, quæ non aqua sed ignibus eluuntur nec tamen uitiantur. Quæ omnia præclarissimæ Chymicæ artis beneficio, ad nostram cognitionem, iandudum peruenerunt. χρυσ. Intelligo quæ dicis adamussim omnia. Quæ autem ea sunt quæ nondum inuenta dicis? Theo. Quasi uerò de ijs uerba facere liceat, quæ in rerum natura nondum sunt. Inueniri tamen multo plura posse, non dubito: ueluti uitrorum absque igne mollities, electri compositio, lapidum durissimorum fabrefactio, aquarum tenuissimarum, quibus miranda peragi possent, excoctio: & quæ huius generis adhuc latent. χρυσ. Superest ut iam ea, quæ inuenta quidem artis Chymicæ dixisti, sed paucissimis constare, nunc nobis recenseas.

Theo. Ea sunt: Vitrum in adamantinam duriciem perducere: Morbis desperatis ex metallicis præstantissima, subitaq; remedia exhibere: Imò quod omnem excedit admirationem, hominis naturam, ab imminentibus morbis immunem conseruare: & sic quasi dicas senectam excludere. Adde & illud contra omnia uenena, uenenatorumq; uim, antitodũ exquisitissimum certissimumq;, quale nuper à Miseno quodam rustico, seu fossore metallico, casu potius quàm consilio, ex re (ut audio) neglectissima confectum: quod sui ipsius experientia multoties ipse author comprobauit. Postremò quod eorum omniũ quæ hactenus enumeraui uim atq; efficaciam longè excedit: id est, Certa ac compendiosa methodus, qua subtilissimi atq; tenuissimi spiritus parantur, quibus absoluta metalla, & multiplici proportione auctiora, & absolutiora, (nulla prorsus tentata fallaci metamorphosi, siue substantiæ immutatione) redigi possunt. χρυσ. Euge Theophraste, hoc iandudum, ut proferres, expectabam: dimissis itaque cæteris, quæ dixisti, omnibus hoc solum diligentius examinabimus. Huius ego ob experimenti indagandi fiduciam, tot expensarũ pertuli, tot libros, à uarijs orbis partibus ad me perlatos, perlegi: Eos interpretandos tot eruditis cõmisi. Verùm (quod est miserrimum) frustratus spe omni in medijs procellis, ut prius dicebam, hæreo. In quibus etiam mihi, tanquam ad Sirenios scopulos, consenescendum, admodum timeo. Te itaq; solum ex multis, quorum consilio usus sum, habeo reliquum, qui mihi & illam methodum indicare, & quæcunque ad hoc negocium pertinent, explicare potes. Theo. Vt ex illis tuis libris, cuiuscunq; tandem gentis dicantur, possis, id quod ultimo à me loco dictum est, comprehendere, non minus operosum est, quàm ex Tantali hortis fructus decerpere. Vt autem illi tui consultores, quíue suam tibi in hac re operam pollicentur, id præstare possint, tam est facile, quàm ebur atramento candidum reddere: quum ij ferè uniuersi impostores sint, aut stulti, qui sibijpsis tum alijs persuadere audent, se ea intelligere quæ nesciunt. In libris autem quasi omnibus mera continentur ænigmata, meræ ambages & tenebræ, nulli etiam Oedipodi extricabilia. χρυσ. Quare igitur (si hæc ita sunt) tantundem operis, illi scriptores ματαιόλογοι circa hoc negocium adhibuerunt? cur tam audacter absolutam hominibus scientiam atque institutionem pollicentur? Theo. Hoc quidem, uti refers, factum ab omnibus ferè, ut non negarim, ita mihi quatuor potissimum rationibus, quo id cõmitterent, uidentur esse inducti. Primò ut exercerent ingenia hominum ociosorum. Secundò, ut ansam præberent ingeniosis, pleraq; celeberrima simul & utilissima, quæ inde manarunt, indagandi. Tertiò, ut curiosos homines, item auaros, quiq; adeò aurum sitiunt, miserè (ut par erat) vexarent, eorumq; opera & laboribus (non sine illorum magna delectatione atq; risu) abuterentur. Nónne hoc toties factum ab eis intelligis, quum eidem rei, plura nomina passim indiderint, quàm ipso Ioui olim cognomina fuerunt ab idolorum cultoribus imposita? Postremò ut testatum posteris relinquerent, se naturæ secreta ipsasq; actiones physicas intellexisse. χρυσ. Cur ergo nõ tacere potius, quàm uerbossimis cõmentarijs, ea, quæ nemo unquam intelligit, maluerunt perscribere? quibus diligentius inspectis in eam ducor sententiã: meras esse nugas, rerumq; umbras, ab ipsis impostoribus aut dæmone potius quodam Plutonico, ad euertendum plerosq;, confictas. Theo. Ne hoc uniuersaliter affirmes oportet ὦ Chrysoph. Verum tacere illis, mea quidẽ pace, licuisset quasi omnibus. Quòd autem præter figmenta in aliquorũ libris nihil esse dicis: facis tu more illorum, qui de re non intellecta, nec uisa unquam, iudicant, ac quemadmodum cæci de coloribus. Fateor librorum magnũ esse aceruum, quantum ad meã quidẽ cognitionem peruenit, oẽs circa hoc negocium impeditos, quorum magna pars indigni sunt, ut ab homine ingenioso inspiciantur: & tamẽ Hermetis, Auicennæ, Auerrois, & similium nomine circũferuntur: quum illi nothi sint, & ab Europæis hominib. ijsdemq; barbaris, compilati, ueluti, ut paucos referam, à Richardo Anglico, Gilgilide, Christoph. Parisiensi, Morieno, Rosino, Stephano, q. se omnes philosophos (si dijs placet) nominare audẽt: Huc pertinent libelli, qui Mariæ sororis Moysi titulum mentiuntur. Rursum aliorum extant cõmentaria, si cum iudicio legantur, ferenda quidem, nec lectu indigna: ex quibus tamen ut te expedias, Thesei filo opus est. Quorum ex antiquioribus primũ locum Gebri scripta obtineant & Simplicij. Recẽtiores sunt Io. de Rupescissa, Rogerius Baccho ferè & Aloisius Marlianus. Nullus tamen sanioris fuisse mentis deprehenditur, quàm Io. Augustinus Augurell. χρυσ. Deus bone, cur ego non tantũ ante annos plures intellexi? Verùm tu reb. desperatis fer remedium. The. Quasi uerò me possis uti consultore, qui ab omnium illorum, quos unquã hac de re uerba fecisse intellexisti, ἐκ διαμέτρου (quòd aiunt) opinione dissideam, non quidẽ quantum ad ea pertinet, quæ huius artis beneficio inuẽta & uulgata sunt. Illa enim uera esse, methodica experientia comprobauit. Quòd si circa illa uelis uersari, poteris non magno dispendio occupatione honesta, non sine uaria iucunditate ætatem transigere. Exempli loco sint metallicæ fusiones, quib. nõ animalcula solũ & solidiora, sed & herbæ, flores, imò minutissima quæq;, possunt acuratissimè exprimi. Itẽ distillationes, ut nominant, quarũ beneficio nõ

herbæ,& ſuccus tantùm, ſed & lacrimæ arborum, imò lapides & ipſi ſilices,in olea,in aquas, in ſpiritus, deduci poſſunt. In his & ſimilibus, (ſi expetis) tibi gratificari non grauabor. χρυσ. Quid tu mihi de fuſionibus,& diſtillationibus narras? Ego longe mihi maiora de te ſum pollicitus. Intelligis quid uelim. Et ut uno uerbo dicam: Id inprimis ſcire cupio: An permutari metalla, & quibus medijs poſſint,an ignobiliora in nobiliora,inq; aurum puriſſimum. Quòd ſi id fieri poſſe dixeris: ſupereſt ut, qui illi ſpiritus aut principia ſint quibus huiuſmodi tranſubſtantiatio (ut illi uocant) fiat,exponas, Nam eſſe hæc tibi perſpecta non potes ire inficias. Theo. Abſurdum eſt te ea à me diſcere uelle, quæ ego nunquam ſcire me ſum confeſſus quarum rerum ego ipſe experientiam nunquam feci. Te uerò inanẽ inſumpſiſſe hactenus operam & inſumpturum deinceps, imperitia phyſicarum rerum quã ſatis manifeſtas, te prodit. Hæc enim recepta ſunt à phyſicis axiomata: Ex nihilo, nihil poſſe generari. Generationis autem cuiuſq; principia (ut ſine uerborum ambiguitate dicam) cum eo quod generare nituntur, non diſſideant oportet, ſed quòd plurimum (ut infra dicam) cum eo participent. Ita nec ex ouo fit metallum,nec ex metallico crocodilus,cum uice uerſa alterutrum fieri poſſit. Et tamen longè abſurdiora peragere conatus es. Vtq; ad tua interrogata apertius reſpondeam: Permutari metalla, preſertim illa quæ pondere & tenuitate diſſident, non poſſunt. Aurum autem grauitate & ſoliditate ſui à cęteris diſſidet: Ergo, de alijs quæ in prædictis uix diſſident, non dicam: neq; id ad tua interrogata pertinet. χρυσ. Attamen nec ipſi Arabes antiquiores non negant,quòd tu pro falſo ſoles aſſerere. Theo. Imò tu illorum dicta non es aſſecutus. Cur non illud dictum,quod oraculi illis loco eſſe ſolet,diligentius examinaſti? dũ aiunt: GENERATVM DEBERE AD SVA PRINCIPIA reduci. I nunc & tuas ambages profer & ſomnia, Veluti trãſſubſtantiationem,aut generationem rerum artificialem,ſiue ex nihilo per artem: quæ abſurda ſunt à naturæ legib. in quibus ſympathia nulla. Huc pertinent ea quæ toties repetita, ac ueluti in triuijs recantata ſunt,ut referre denuo pœniteat,dum dicũt: Rerum omnium eſſe materiam quandam primam quam Hylen nominant: & ex ea generationem perpetuam. Illa autem materia prima, ad generationem comparata, potentia eſt: in ſeipſa uerò actus: & ècontrario: Quarum reſpectu potentia non eſt,eas nunquam ſuſcipiet (ut in ſuperiori exemplo patet.) Complexa uerò à forma cui tũc ſubiacet, actum conſequitur: Et, quod etiam huc pertinet, Ipſam materiam primam non temerariò quæcunq; peragere, ſed certam in ſe retinere quantitatem, quam indefinitam dixère. Atque hæc quidem quũ ſint manifeſtiſſima, tu tamen unà cum tuis ſycophantis inſanire maluiſti. Et quæ naturalis ratio Materiæ primæ conuenire ſtatuit: tu incendijs atq; uſtionibus ſubijcis: quũ negare non poſſis, te omnem generationis perſuaſionem ex ignibus petere: quum ignis nec elementum ſit ſtatuendum,nec generare poſſit,ſed exterius omnia reuocare: quum materia generans intus omnia reuocet. χρυσ. Aſſentiri tibi non poſſum, quũ id pernegas quod etiam ipſis Arabibus eſt receptiſſimum: quod non metalla ſolùm, ſed ipſa metallica ignibus tam multifariam ſubijciant. Theo. Eadem ſemper chorda oberras. Iam nõ de metallicis operationibus amplius loquor: ſed de reductione generatorum ad ſua principia. Arabes equidem,ut mecum non diſſentiant, à Zoroaſtre didicerunt, ignis naturam eſſe ut omnia conſumat, conſumptiſq; omnibus,ut unà pereat. Cæleſtis quidem caloris propriũ eſt generare, non ignei. χρυσ. At ijdem Arabes dicunt, Generationem omnium metallorum conſtare his principijs,hydrargyrio ſcilicet & ſulphure. Ergo ex hydrargyrio & ſulphure aurum confici poteſt. Theo. Si cinnabarim dixiſſes, fortaſſis aſſentirer: Verùm an non uides aliud eſſe cõficere,aliud generare? Exemplo fiet res dilucidior,idq; craſſa, ut aiunt, Minerua proponam. Si grana tritici decem quis tibi obtulerit,& dicat panem poſſe ex ijs infinita proportione confici, quum idipſum tu intelligas, facilè credis, & generationem, quæ ad hoc requiritur, ipſamq; moram; quũ non ager ſed tempus, (ut in prouerbio eſt) ſpicas proferat, ſubintelligis. Quòd ſi hominem, aut ex remotiſſimis Indis, aut Islandia oriundum, edocere hæc uelis, qui neq; ſementa, neq; meſſem unquam uidit: tuq; nolis cum illo apertè agere, ſed mera ænigmata præſcribas, ueluti terram primò calcinandam, terendam, grana ſoluenda, defodienda, ſublimanda, poſtea coagulanda (agnoſcis opinor tuas uoces) & excoquenda: Ille niſi fallor, intelligit, terram aratro ſulcandam, uertendas iterum glebas, ſementa iacienda certo ordine & quantitate, expectandam eorum quæ naſcuntur maturitatem, demeſſo iam multiplici frumento, non ſine opera tranſmutanda in panem. Et illa tamen ænigmata quæ tuis libris continentur, magis ſunt inexplicabilia. χρυσ. Veriſſima quidem narras, uerùm ad id, vnde digreſſus es, redi. Dicebas generata ad ſua initia reduci deberi, idque naturæ eſſe conſentaneum. Atqui hoc mihi uidetur eſſe impoſſibile. Theo. Imò mihi (quamuis experientiam non fecerim) admodum facile: tamen οὐκ ἄνευ θησίοσ. Exempli loco ſit. Qui abſynthito uinum artificioſius conficere uolunt, hoc uti poſſunt compendio. Si in tenuiſſimum ſpiritum ipſam herbam perducant: cui tanta uis ineſſe poteſt, ut unicum myſtrum toto quadrantali infuſum, id totum in ſui naturam rapiat, ſaporem & odorem abſynthij exprimens:

Cur non simile quiddá, circa mettalla quoq; euenire possit, non uideo. χρυσ. Eiusmodi sunt quæ refers ut fieri nó possit, quin totius negotij experimenta feceris, aut quoties lubet, experiri possis: quamuis constanter id dissimules. Nihil igitur aliud iam expecto, quàm ut calamo arrepto, rem totam mihi perscribas. Theo. Sed quorsum est hoc à me exigere? Si enim hæc exactè scirem, iam nosti mysteriorum eam esse legem inuiolabilem: Secreta quæ dicuntur nó debere esse manifesta. Deinde si quid tale tentassem aut experiri uoluissem, idq; faterer apertius, Sequeretur, ut aut negotium non successerit: tum me ridendum omnibus præbeo: & similis tuis illis erronibus existimandus. Si uerò successisse dixero, & hoc pleriq; intelligerét: Iam intelligis id non esse posse absq; manifesto meo periculo. Cum ut ingenuè dicam, hoc tale sit negotium, cuius actiones, nulli ferè priuato homini unquam sine detrimento, ipsis autem regibus, sæpe exitio fuere. Ergo nec sapienti quidem optandum, nisi adeò absoluto, vt etiam omnium opum affluentiam spernere possit, & nullius rei indigere. Iamq; (ni fallor) intelligis quî fiat, quod huius sciétiæ archana ad paucissimos tot seculis deuenerint. χρυσ. Ego uerò existimo, nullis omnino scriptis & libris hæc arcana unquam commissa, sed quemadmodum de Hebræorum Cabala dicitur, traditione solùm posteritati constitisse. Theo. Etsi hæc sint uerisimilia, attamen est uerissimum, hanc scientiam olim fuisse etiam absq; omni fuco & obscuritate, sed apertissimè libris cómissam: & ab Asiaticis ad Græcos Europęos deuolutam. χρυσ. Quasi uerò potuisset à Græcis hominibus uanissimis tanta caligine sopita, latuisse, quam uix apud Cimmerios in densissimis tenebris occultam esse licuit. Theo. Rectè tu quidem de Cimmerijs: sed difficile est custodire quod omnes petunt. Quod uerum esse in thesauris deprehendis, qui tanto periculo effodiuntur. Item in absolutæ formæ fœminis, quæ tot habent insidiantes. Verum legistine de Argonautarum apud Poetas in Colchum expeditione? χρυσ. Imò illorum ad paratum & profectionem ex Apollonio Rhodio didici. Theo. Animaduertistine, in illa totam latere de artis Chymicæ inuentis, historiam? χρυσ. Minime. Theo. Idipsum suboluisse Aloisium Marlianum arbitror, qui suos de hac arte commétarios, Vellus aureum nominat: Magnum enim quiddam fuisse credendum est, ob quod tantum itineris & molestiarum, tentato primùm pelago Grecię proceres, duce Iasone, insumerent. Arietem itaq; uelleris aurei nihil potius fuisse credendum est, quàm pelles & libros quod pergamenum postea dixerunt, aureis conscriptos literis quibus uniuersa huius artis arcana continebantur. Suspensum uerò in Aetæ Colchorum regis penetralibus, & in ipso templo, non sine perpetua hominum custodia. Quo ineffabili thesauro, à Medea filia, amoris insania percita, hospitibus ostenso, non infinitas tantùm habuisse diuitias, sed & alia miranda peregisse credendum est. Præsertim cum exiguo negotio, quod nullis alijs medicaminibus fieri potest, Aesonem socerum decrepitum firmiori ualetudini & quasi iuuentæ restituerit. Neq; uerò hæc tanquam fabulosa penitus rideas: cum senectus nihil aliud sit quàm naturalis caloris imminutio. Imminuitur auté, cum motu prohibetur: ergo quod uires illius conseruare potest, imminutionem potest cohibere. Expende an non ipse Apollonius metallorum passim in suo poemate mentionem faciat. χρυσ. Dij boni Næ tu teipsum argute mihi prodis? Ex his tuis dictis certior factus sum, te in ipsis absolutæ scientiæ penetralib. uersari. Nonne & tu idem multoties pręstitisti? Iam uerò id pernegas? Nonne tu deploratissimis morbis tulisti supetias? cum medicorum scholas nunquam sis ingressus: sed solis illis tuis æthereis qualitatibus & abstractis, medicandi facultate omnes Europæ medicos anteuertas, illiq; palmam iamdudum tibi porrigunt. Tergiuersari ergo illud diutius sine graui mea offensa non poteris. Theo. Etiamsi hæc pro ueris agnoscerem, nosti tamen à sapientibus esse dictum: Quod occultum esse uis, nemini dixeris. Fateor me quidem ex metallorum, tum metallicorum energia atque afficacia, multa, ipsius Physices auxilio deprehendisse, quorum praxis ad utilitatem publicam, ipsamq; medendi artem plurimum confert. Me uerò tentasse quidquam priuati mei emolumenti ergò, nemini usquam potest esse perspectum, cum intelligam id regibus ipsoq; Iasoni fuisse exitio: qui à propria coniuge, fortè quia incautius hoc mysterium tractasset, unà cum liberis funditus euersus, liberi autem, cum aula regia exusti. Expende iam, obsecro, an tale quidpiam homini sapienti optandum sit: Quantumq;, tu hodie mihi, ut sapere incipias, pro meis monitis sis obligatus, præsertim cum luce clarius perspectum tibi sit, quàm miserè in ipsius Chymicæ sophismatis, sis uersatus, & pisces aureo hamo ceperis. Cumq; infinitis (quantum ego quidem scio) idem acciderit, ut deiecti tum ualetudine, tú bonis omnibus: id postremò sunt moliti, ut malint uideri quàm esse huius artis periti, potiusq; esse credant aurum ementiri, quàm aurum possidere, cum miseris omnibus, id habentes solatij, ut pœnarum socios habeant quoscunq; possunt, eosq; circúueniant, in manifestissima discrimina perducentes. χρυσ. Tanta usus es argumentorum uehementia, ut animum meum ab ijs, quibus addictus erat, omnino diuerterint. Itaq; nec uerbum quidem amplius de hac re faciam, si unica de re saltem fuero per te admonitus. Rogo itaq; ut apertè indicare

dicare

dicare mihi uelis, quo iuditio, ego non libros tantùm sophisticos atq; nothos sed & ipsos sycophantas, artisq; calumniatores, prima fronte dignoscere possim. Theo. Id ego in tui gratiam breuissimis exponam. Ac quantum ad libros spectat, nihil pestilentius, in hoc negotio irrepsisse scias, quàm aliquot illorum nugæ, qui se expositurос antiquorũ scripta pollicentur, & interpretes se iactant. Quo nomine (ironicè) Lullus strenuè se exercuit. Qui ut plerasq; scientias, ita & hanc artem fœdè conspurcauit: cumq; omnes artes docere nititur, ipse uerò ne unam nouit: eò dementiæ peruenit, ut prius docere uelit, quàm discere: ita huius etiam Sophistices & imposturæ antesignanus esse uoluit. Huius farinæ libellus ille est, cuius initiũ, Omnis sapientia à Deo, &c. in quo nugator ille (ut suis uerbis dicam) omnia Philosophorũ ænigmata enodare: offendicula & errores ostendere, de tenebris in lucem se reducturũ pollicetur: tandem ubi barbarica loquacitate multum est prętatus, in intricatiores Labyrinthos lectorem dimittit, quamuis illum suum librum semitam directam nominat. Res profectò risu digna, persuadere sibi eorũ scientiam, quę nunquam didicit, existimans uniuersum mortalium genus tam esse stupidum, quàm ipse est, donec propriam ignorantiam cum summa ignominia eruditiorib. manifestat. Hæc prolixius refutare uisum mihi fuit, ut illum homunculum, qui se Philosophum nominat & sapientiam sibi à Deo tributam, insipientiæ arguerẽ. De antiquorum scriptis tantum periculi nõ est. Secundò, ex sermonibus protinus impostorem cognosces: Cum statim à primò congressu, Hermetis lapidem, lapidẽ (inquam) philosophicum, lapidem sanctum, tonat. Hoc enim primum insaniæ argumentum est: Si deinde aliquot annorum expensas perferendas dicat: si de specubus subterraneis, furnellis, rectis, incuruis, apertis, occultis, obliquis, pendentibus uerba fecerit, si de vstionibus igneq; perpetuo aut saltem diuturno, si de carbonibus uallium, montium, si de uitris arboreis, si de exercitio maioris & minoris operis, si de Mercurio philosophico, de rege antimonij, de luto sapiẽtiæ, de duodecim aquis ad id pertinentibus. Sed quis omnem stultitiam breuibus comprehendet? Eum itaq; qui huiusmodi sonat, dicatq; esse ad hoc institutum necessaria, aut insanum iudica, aut impostorem, aut utrumq;. Quòd si tentare aliquid cum eo perrexeris, intelliges breui quod cum Gręcis exclamare tibi liceat ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς πέφηνεν. Illum hominem, in tuam hortulanam protinus cryptam detrude, & ad hydrargyrij decoctionem & arsenici compelle: Vt ita celerem sibi interitum, in exercitio humano usui necessario, stipendij loco, consciscat. Quòd si in aliquem cui omnia huius artis arcana possent esse perspecta (qualem nullibi esse crediderim) incideres, mihi nunquam fiet uerisimile illum, te uera artis mysteria edocturum: Cum satis manifestum sit, quid potentiores satrapæ in illos, à quibus reconditas scientias addiscunt, tandem moliantur, ac quam ipsi mercedem pro immensis laborib. referant, nisi malint magnificè esse miseri, & in aureis cõpedibus per omnẽ ætatẽ degere. Id non negarim posse peritorum conuersationibus quantũ ad omnes præclaras scientias spectat, mentis tenebras discutere. Quod & ipse Socrates, nulli scilicet, se unquam scientiam administrasse, fatetur: sed quemadmodum medicus, non quidem uisum pręstat, uerùm detersa caligine, aciem in obiectum dirigit, ita & circa scientias contingit. Maximè uerò in absoluta Chymicæ nostræ cognitione locum id habere, sapientibus est perspectum, quibus equidem, (si modò uelint) ditescere, ut est facillimum, ita insipientibus (qui nihil prius in optatis habent) maximè arduum. Sapientiæ autem præmia ipsas diuitias esse, quæ cum mira uarietate ærumnarum coniunctæ, & ipsius fortunæ ludibrio expositæ sunt, nemo unquam sanæ mentis fatebitur. Igitur nec optandę. Cumq; hæc ita sese habeant, intemperantia tamen hominum, & sapientiæ inopia, cum affectuum pertinacia coniuncta, ipsiq; (ut Sophocles dicebat) cupidatum furentes equi, ita multos agunt pręcipites, ut miseram hanc atq; precariã uitam, eiusq; cõmoda, pluris, quàm omneis uerę felicitatis rationes, faciant. Quibus euenire necessum est, ut priusquam sapere incipiant, extremum infortunium, & ipsa Ar-, illo miserando casu fœdoq; interitu deijciat atq; pessundet.

FINIS.

NOBILI, PIO, ET ERVDITO DOMINO LVDOVICO VVOLFGANGO AB HASPVRG, DOMINO SVO COLENDISSIMO, GVILHELMVS GRATAROLVS MEDICVS ET PHILOSOPHVS, S. D. P.

MINERALIVM ſcientia & ſecretior ars ab antiquis Philoſophis ob reuerentiam uocata Secreta Philoſophia, magnifice uir, noſtris ferè temporibus ad talem, ut plurimum deuenit contemptum ob ignaram hominum auaritiam, ut à claris hominum intellectibus derelicta, nihil aliud ex ſe reliquerit quàm tenebras & uanitatem, uel ſophiſtica quædam. Sed prouida Natura, uel ipſius potius naturæ author prouidentiſsimus Deus, qui non ceſſat à rerum ab ſua omnipotenti bonitate creatarum conſeruatione, diuerſis ætatibus, cùm uidet opus eſſe, producit purum aliquem intellectum, à quo bonarum ſcientiarum precioſi theſauri, temporum inuidia, uel ſuperiorum cauſarum ira ferè amiſsi reſtaurentur, ac in lucem prodeant: unde mundus earum rerum amiſsione nudus & pauper factus, rurſus ornetur & clareſcat. Sic (ut reliquas ſcientias omittam, de quibus alij) hac in ſecretiori Philoſophiæ parte, uarijs temporibus aliquos excitauit, qui ſuis lucubrationibus clareſcunt. Meo tempore inter alios, fuit Ioãnes Braceſchus Brixianus, quem iam ſeptuagenarium familiariſsimè noui: qui ſuam ferè integram ætatem in his ſtudijs ueterum libros perluſtrans, conſumpſit. Is mihi ante annos decem, quum in Italia eſſem, Dialogum à ſe compoſitum & ſcriptum dono dedit. Quum autẽ hoc anno quidã typographi Baſilienſes huius ſcientiæ & raræ artis egregium uolumen cudere pararent (quod huic eſt à nobis adiunctum) rogarunt me, ut ex Italico in quo ſcriptus erat, in Latinum ſermonem illum uerterem: id quod nõ illibenter & candidè præſtiti, agnoſcens authorem non parum in hac ſcientia & cognitione profeciſſe, ita ut poſſet eis qui in tenebris hac in facultate ambulant, aliquod lumen, Dei gratia, oſtendere: Claruère hac etiam in ſcientia præcipui ac famoſiſsimi uiri Philoſophi, Hermes, Pythagoras, Plato, Ariſtoteles, & plerique alij Philoſophi, licet eorum ſcripta ad paucos peruenerint: inter cæteros uiſus eſt melius, amplius, & doctius ſcripſiſſe Geber Arabs Princeps, uel Rex, ſed tam obſcurè, ut uix longiſsimo ſtudio continuiſque laboribus ueritas ex illo erui poſsit: id quod magna ex parte præſtitit huius author Dialogi, quem ſub umbra & nomine tuæ illuſtris dominationis nunc demum emitto: Quid uerò me mouerit, ut hos meos qua-

lescunque labores T. D. dedicarim, non aliud inter reliqua nunc dicam, quàm quòd talem in omni Philosophia & rerum cognitione, adiuncta in primis syncera pietate & humanitate T. Ill. D. nouerim, quæ possit de his ac maioribus rebus iudicium ferre. Talis utinam foret omnis nobilitas, piè uidelicet literata, & Christianis moribus ornata, nihil hîc dico de Adamo T. D. filio haudquaquam degenere futuro, si Deus illi uitam non breuiorem quàm patri dederit: id quod pro sua æterna & paterna charitate præstet per Christũ Iesum æternum eius filium & unicum seruatorem nostrum. Optimè ualeat T. D. illustris, cui simul ac filio me pro uiribus obsequi paratum offero & commendo.

Basileæ Calen. Februarijs.

M. D. LXI.

DIALOGVS CVI TITVLVS EST LIGNVM VITAE, IN QVO ETIAM GEBERI PHILOSOPHI EXPOSITIO SVCCINCTA CONTINETUR,

Italicè compositus ab experto & docto sene Ioanne Bracesco Brixiano, nunc primum uerò ab eius authographo in Latinum uersus à G. Gratarolo Physico.

Interlocutores, Discipulus artis, & Raimundus.

ALVE Magister Raimunde. RAI. Bene veneris. dic mihi, qui nam es, & quorsum venis? DIS. Tuæ sapientiæ fama, operaq; tua præferunt te omnium scientiarum cognitione præditum esse: quandoquidem verò innatus sit omnibus hominibus appetitus, & potissimum senibus, vt diutius viuant: ideo licet annorum grauis, ex Longobardia discesi, & huc Maioricam in Insulam veni ad te, solummodò vt ex te remedium addiscam, quo etiam annos aliquot citra morbum me contra mortem tueri possim. RAI. An nescis Deum vitæ nostræ terminum posuisse, quem præterire haud liceat? DIS. Non peto auxilium vltra terminum illum à creatore nobis impositum, sed contra multas infirmitates & debilitationem radicalis humidi & innati caloris: Nam & antiqui Patres, qui plus annis quingentis vitam protrahebant, aliquam possidebant medicinam, qua diu sine aliqua infirmitate ipsorum vitam sustentabant. RAI. Primi Patres ita viuebant, quia sic erat Dei optimi voluntas, vt ex longa illa hominum vita citò humanum genus multiplicaretur. DIS. Cur ergo non omnes tandiu viuebant? RAI. Plus viuebant qui primis parentibus proximiores erant, eo quòd primi à Deo immediatè creati fuerint optimæ temperaturæ, simúlque longioris vitæ: quæ temperaturæ bonitas proximioribus magis communicata est, quàm remotis. DIS. Igitur primi omnes illi diutius viuere debuissent, quum nihilominus Scriptura sacra paucorum mentionem faciat: & aliqui, licet non ex illis primis, annos quingentos excessêre, RAI. Primi anni non tam longi erant & duodecim mensium, vt nunc sunt. DIS. Non assero fuisse duodecim mensium, sed tamen longos. Nam quum Moses in ducem à Domino Deo ascitus est, vt Hebrçum populum ex Aegypto educeret, tunc primum annos quadraginta numerabat: atque ideo si anni illi non æquè ac nostri longi erant, parum certè aberant: & propterea doctores nostri rimantur eorum longæ vitæ causam. RAI. Terræ fructus meliores erant, & aptiores humanæ vitæ sustentationi ante diluuium, quàm post. DIS. Omnes ergo diu vixisse debuerunt: quod tamen verum non est. RAI. Non omnes æquè forti complexione erant prçditi: nec omnes, iam natura in Adam corrupta, temperatè viuebant: ideo pauci annorum centum ætatem superabant. DIS. Possibile ne est, tot inter homines non plures viginti aut viginti quinque extitisse, qui robore complexionis pollerent? haud equidem credo: & præterea multi Deo amici temperatè viuebant, qui tamen centum annos minimè viderunt. RAI: Primi Lignum vitæ habebant, quod eos à morte tuebatur. DIS. Quàmprimum à terrestri Paradiso expulsi fuerunt, eo ligno priuati sunt. RAI. Adam plenus scientiæ fuit creatus, & naturalium rerum omnium cognitionem habuit: & cognouit res, quæ humanam vitam protrahere poterant, & eas aliquos successores docuit, & illi alios aliquos. Et ideo primi non omnes diu vixerunt, quòd non omnibus secretum hoc reuelatum fue-

rit. DIS. Tu ergo, in quo scientiæ omnes sunt infusæ, doce me hanc medicinam, quam Adamus aliquot descendentes docuit, qua noningentos annos vitam degebant. RAI. Conseruantia medicamina & admodum durabilia esse debent, & à corruptione remota: nam quum humanum corpus à corruptione seruare debeant, ea in primis durabilia sint oportet: secus magis corrumperent: quàm seruarent. Ideo volentes in iuuenibus humidum radicale ac calidum innatum seruare, & in senibus amissum restaurare, & eos veluti ad iuuentutem reducere, quo ad vires, opus est incorruptibiliorem substantiam sub Lunari globo reperibilem eligere, ipsámque in medicinam, & cibum suauissimum præparare, ita vt per os assumpta quasi statim per totum humanum corpus penetret, illúdque quasi incorruptibile reddat.

DIS. Salua reuerentia, mihi videtur impossibile quod nuper dixisti, & rationem addam. RAI. Dic, quia libenter audiam. DISCIP. Res omnes corporeæ à Deo in humanum vsum creatæ, aut sunt elementa, vel ex elementis, & contrarijs genita, ideóque corruptibilia: vbi ergo erit medicina hæc tam incorruptibilis? Videmus etiam omne genitum, à suo simili generari, & à suo contrario corrumpi, vt inquit Philosophus septimo Metaphysicorum. Quod ergo deperditum est ex humana carne corruptibili, regenerari debet, & acquiri per aliam corruptibilem rem, vt videmus in cibis corruptibilibus, qui virtute caloris naturalis corrumpuntur, & transmutantur in stomacho, in hepate, & membris: & nutritiuæ potentiæ vi, humanam in carnem conuertuntur. Si ergo medicina incorruptibilis est, haud poterit sic in carnem humanam verti: sicut cælorum materia transmutari non potest in materiam elementalem. RAIMVND. Doctè locutus es: at putás ne in rebus elementatis aliud non inesse, quàm corruptibilia elementa? DISCIP. Ex quánam ergo re simul cum elementis elementata sunt composita? RAIM. Ex subtili substantia, seu radicali humiditate, ac intrinseca, diffusáque per partes elementales, quæ simplex est, & admodum incorruptibilis: quæ diu in suo vigore conseruat res ipsas: & sapiens natura istud ordinauit, quia diutius in indiuiduis conseruari satagit, & perpetuò in speciebus. Et quanuis in generatione vniuoca animalium omne animal sibi simile generet in specie: nihilominus in generatione cessabili, quæ per corruptionem generantis fit, genitum differt à generante in specie vel genere: vt videmus in cibis, ex quibus illud generatur quod ex humana carne deficit vi caloris intrinseci, & extrinseci. Neque propterea dico hanc medicinam prorsus incorruptibilem esse vt cælum: sed quia genita est ex materia super alias, seu aliarum respectu incorruptibili, & facta est simplex ex separatione omnium corruptibilium elementorum: quæ si debitè conseruaretur, duraret annorum decem milia sine corruptione: & per os sumpta corpus humanum diu seruaret incorruptum. Hac ratione periti medici semper nos hortantur, vt cibis minus corruptibilibus vtamur. DISCIP. Mihi videtur hæc opinio similis illi quorundam Philosophorum, qui dicebant, Salamandram solo igne viuere, & Alecem sola aqua, Talpam terra, & Chamæleontē solo aere: quæ opinio falsa est, quia nulla res elementata viuit è simplici elemento, sed ex his viuit, ex quibus etiam componitur, vt inquit Philosophus. Homo ergo non posset viuere ex sola illa humiditate radicali, simplici, & adeò incorruptibili.

RAIMVND. Non dico hominem ex ea sola medicina posse viuere, sed ea vtens cum aliorum ciborum moderatione posset ad veterum Patrum ætatem accedere, qui in paradiso terrestri, non solùm vitæ Ligno vsi essent, sed etiam alijs fructibus. DISCIPVLVS. Vtebantur primi Patres hac medicina?

RAI-

RAIMVNDVS. Hac vti debebant ad producendam vitam. DISCIPVL. Poterántne vti re meliori qua se tuerentur à morte? RAIM. Naturaliter loquendo nulla erat in toto mundo hac melior medicina: nam iuxta Philosophi sententiam decimo Metaphysic. In omni genere vnum quoddam est, quod primum in eo genere gradum tenet: Et quia medicina hæc genita est ex incorruptibiliori & efficaciori materia (vt intelliges) quæ sub cælo sit, ideo primum tenet gradum in ordine medicinarum conseruatiuarum. DISCIP. Ergo aliud esse nequit quàm Lignum vitæ. RAI. Iam tibi dixi, secundum Mosis Scripturã eos fuisse priuatos ligno illo. DIS. Fortasis Moses, qui sua in iuuentute instructus fuit in omni Aegyptiorum scientia, & nouit hanc diuinam scientiam (vt Vincentius ait in suo Naturali libro septimo) loquutus est cum aliqua obscuritate, vt & cæteri Philosophi. RAI. Nolo plus vel minus quàm deceat credere. DISC. Fortasis est herba illa, qua Medea Iasonem ad iuuentutem reduxit, & qua quum AEsculapius suscitabat ferè mortuos. RAIMVN. Ea est quidem medicina, sed ne dicas herbam. DISC. Dicunt Poetæ herbam fuisse. RAIM. Antiqui sub fabulis poeticis hanc scientiam occultarunt, & parabolicè loquuti sunt. DISC. Qualis est hæc similitudo? RAI. Quum hæc medicina paratur, semel fit viridis vt herba: ideo rem vegetabilem nominarunt & herbam. Hac de causa Metuendus Hermetis discipulus, de hac materia loquens, dicebat, O quàm similis est vegetabilibus ob viridem colorem. DISC. Cur herba esse non posset, quum herbæ tot virtutibus scateant, & viribus? RAIM. Medicina hæc haud fieri posset ex rebus vegetabilibus aut animalibus, neque ex re aliqua ab eis manante. DIS. Quæ est ratio? RAI. Cum ea super omnem elementatam rem incorruptibilis esse debeat, necesse est vt trahatur à materia super omnes à corruptione aliena. DISC. Tu tamen in libro Secretorum naturæ dixisti, vt eam à vino rubeo extrahamus. Idem affirmat Ioannes de Rupescissa. Alij dicunt à Chælidonia herba: alij à sanguine humano. RAI. Ne decipiaris, neque simplici literæ Philosophorum in hac scientia credas: quia vbi apertius loquuti sunt, ibi oscurius, id est ænigmaticè, aut per similitudines. DISCIP. Qua similitudine hoc in loco vsi sunt? RAI. Senior philosophus dicit: Hæc res conuertit ex colore in colorem, de sapore in saporem, & ex natura in naturam: ideo multiplicata sunt eius nomina. Mirerius philosophus dicit, Cur factus est rubeus, antequàm foret albus? Respondet, bis fit niger, bis citrinus, & bis rubeus. Quoniam igitur bis fit rubeus vt vinum rubeum, & sanguis humanus, nempe post putrefactionem, & in ipsa distillatione, ideo Antiqui per similitudinem loquentes nominarunt vinum rubeum, sanguinem humanum, & similia. DISC. Crederem animalia plus virium medicinabilium habere, quum etiam sint quacunque alia re inanimata nobiliora. RAI. Animalium excellentia non versatur aut existit circa proportionem & commistionem elementorum, sed in anima consistit. Et quia supradicta medicina fit ex substantia corporea & materiali, ideo meliora sunt quædam mineralia, quorum compositio durissima est, & fortior animalibus: quorũ compositio quo ad corpus, debilis est & facilis corruptionis, paucæq; virtutis. Videmus animalia occupata circa res altas & sublimes, priuata esse vilibus & infimis: Ideo mineralia quædam, quæ nullam habent operationem intellectualem aut sensitiuam, maiorem habent vim corpoream cæteris animalibus. DISC. Si medicina hæc confici non potest ex vegetabilibus, neq; ex animalibus, possetne elici ex medijs mineralibus: vt sunt sales, alumina, atramenta, marchasitæ, antimonium, sulfura, & argentum viuum communia? RAI. Neque etiam ex his. DIS.

Sunt tamen admodum durabilia. RAIM. Non sunt super omnia efficaciora, & incorruptilia. DISC. Quis hæc corrumpit? RAIM. Ignis magnus. DIS. Ignis omnia corrumpit & dissipat. RAI. Non corrumpit humidum radicale elementorum, neque eorum calidum innatum & radicale. DIS. Quã obrem? RAI. Ob illorum homogeneitatem, & durissimam, ac fortissimam compositionem & colligationem, & ob vaporosam mistionem & longissimã & temperatissimam decoctionem in minera. DIS. Concludere ergo vis hãc medicinam fieri debere ex humido & calido radicalibus metallorum. RAIM. Videmus metalla quæ mille annos defossa iacuerunt sub terra in Romanis antiquitatibus, adhuc incorrupta esse, & nullum detrimentum ferè sensisse: cogita ergo quantum duraret eorum humidum radicale purificatum, distillatum, & à quacunque corruptibili & elemẽtali parte separatum. Hac de causa Geb. lib. 2. cap. 12. dicit, Videmus rem distillatam fieri magis puram, & melius custodiri à putrefactione. DIS. Vnde vis metalla tantam habere vim supra omnia elementata? RAI. A cælo. DISCIP. Res duræ non recipiunt vim cælestem, quia cęlis non obediunt: Videmus sigillum non imprimere suam figuram in duro lapide, sed in molli cera. RAI. Corporum cęlestium radij in nullo elementorum tanta vi & potestate vniuntur, quantum in terra: quoniam ipsa est proprium & firmum retinaculum virtutum cælestium, & centrum eius sphærarum: & propterea ipsa est productiua rerum mirabilium, nempe vegetabilium, animalium, & mineralium. Hermes dicebat, genitricem metalli esse terram, quæ fert ipsum metallum in ventre suo: & terram esse metallorum matrem, & cælum patrem: ex eoq; terram in montibus concipere syluestribus & planis, & aquis, & omnibus alijs in locis: Verum est tamen, quod dum terra in sua permanet duritie, nil potest producere, quoniam non obedit mouentibus: sed quia continuus motus cælestis, & Solis aliorũq; planetarum virtus, terram ipsam continuè excoquit, ideo alteratur & subtiliat: & subtiliores partes virtute Solis eleuantur in fumũ. Ideo vires cælestes quæ continuè à cælo fluũt & in terrã penetrant, inuenientes materiam simplicẽ, subtilissimã, spiritualem incorruptibilẽ, lucidam, perspicuã, & naturæ ingenio præparatã & aptam ad recipiendũ influxus cęlestes, ob similitudinẽ quam inuicẽ habent, nobiliter infunduntur in ipsum duplicẽ fumum metallicum radicalẽ. Cumq; materia ipsa spiritualis diutissimè fuerit in ea spiritualitate & cælesti obedietia: q̃m substantia metallicorum principiorũ vniformis est ac homogenia, quæ longissimo tẽpore & in mille annis induratur, vt dicit Geb. lib. 1. cap. 7. Ideo cæli in illã infuderunt plures ac plures mirabiles virtutes, quã in quacunq; alia re, quia in ea plus operati sunt. Et hæc est causa maximæ metallorũ virtutis super omnẽ aliã rem elementatã. Illud aũt verum est, q̃ cùm post diuturnũ tempus hic duplex fumus & spiritualis vapor venerit ad duritiẽ metallicã, q̃uis cælestes retineat vires, nihilosecius impeditus & suffocatus à terreitate & duritie, eas vires præ se ferre non potest. Sed volentes nos eas vires cælicas in lucem producere, remouemus terreitatẽ & densitatẽ metalli, & illud ad primã simplicitatẽ reducimus, quæ sufficienter decocta, tantã ostendit vim, vt quasi subitò humana corpora immutet, & ea reducat ad verã sanitatem. DIS. Quod nunc dixisti, perplacet: sed an nõ melius foret ex gẽmis, q̃ ex metallis, supradictã medicinã parare? RAI. Quamobrẽ? DIS. Quia incorruptibiles admodum sunt, & valde medicinales, & pluribus pollẽt cælicis virtutibus q̃ metalla. Ideo Hermes & eius asseclæ dicebãt, omnes rerum inferiorum virtutes, primitus esse in stellis, & imaginibus cælestibus: casq; vires aiebant descendere in res naturales, nobiliter & ignobiliter: nobiliter quãdo materiæ ipsas cælestes vires suscipiẽtes

sunt

sunt similes corporibus cælestibus in lumine ac claritate, ignobiliter, cum materiæ sunt confusæ ac fœculentæ: in quibus veluti opprimitur virtus cælestis. quia igitur gemmæ in substantia, lumine, perspicuitate, ac colore, similiores sunt corporibus cælestibus q̃ metalla, qua de re ab aliquibus Philosophis nominãtur elementales stellæ, idcirco nobilius vires cælestes recipiunt quàm metalla & meliores esse deberent ad faciendũ hanc medicinam tam incorruptibilem & virtuosam RAI. Fateor si totam substantiam in medicinam conuerteremus meliores essent aliquę gẽmæ quàm metalla: quorũ virtus hac terreitate opprimitur, quæ radicali superuenit materiæ, in qua locantur vires cælestes: Sed quia vt superius dixi neque metalla neque lapides recipiunt cælestes quando sunt in metallorum forma, vel lapidum, sed quando sunt in forma vaporum, donec durescant: Et quia vapores è quibus fiunt metalla plus moræ trahunt in ea spiritualitate ac similitudine cælesti, quàm vapores è quibus gemmæ fiunt, ideo metalla plus virium habent cęlestium quàm gemmę. DIS. Quomodo possumus huiusce rei certiores fieri? RAI. Gemmæ in substantia propinquæ sunt elementis: & earum prima materia, primæq́ elementales qualitates parum sunt alteratæ aut permutatæ à sua prima natura: Et natura pauco artificio coagulauit & indurauit illas cum ea trãsparentia & claritate, quam habebant in ipsarum prima fumosa materia. Et idcirco quanuis duræ sint, & earum virtus aliquantisper ligata, nihilominus exerunt etiam vim aliquam cælestem: quod non ita accidit metallis. Nam antea quàm introducatur forma metallica, opus est multa & longissima transmutatione, & elementorum contemperantia, & purgatione & transmutatione sulfuris & argenti viui, salium, & aluminum: & harum rerum longissima decoctione. Quòd si gemmæ admodum durant, non hoc euenit ob multam humidi radicalis & viscosi quantitatẽ, quòd arctè simul partes colliget, quia illius parũ sunt participes, & sũt facilis triturationis: Sed ideo fit, quia coagulatæ sunt à frigore: & in hoc natura parum laborauit. Quoniam autem frigus coagulando, poros claudit, & intus natiuum calidum continet, ideo aeris calor aperire ac corrumpere non potest: Sed ignis calor vehemens: qui, quanuis aliqua metalla corrumpat, eorum tamen humidum radicale corrumpere non potest, quod sit cum sicco terrestri fortissimè commistum & concoctum, vt in auro: His igitur duobus, nempe, cum hoc humido & calido radicalibus, fit supra dicta medicina super omnes incorruptibilis & virtuosa. DIS. Tot rationibus & efficacibus persuasionibus cogor id quod dixisti credere: Sed velim scire, num hec medicina fiat ex vno aut ex pluribus metallis. RAI. Morienus Romanus dicit, Scitote quòd totum hoc non aliud est quàm res vna sola, quæ patrem & matrem habet: & pater & mater eã crearunt & nutriuerunt: & ipsa est sui ipsius pater & mater. DIS. Hunc loquẽdi modum non assequor. RAI. In metallorum generatione, sulfur est velut semen paternum, & argentũ viuum vt materia fœtus fœminei! DIS. Ergo medicina hæc (vt dicere videris) fit ex vna sola re. RAIMVND. Omnes Philosophi dicunt hanc medicinam fieri ex vnica re, quæ in se habeat quidquid ei opus est ad eius perfectionem, nimirum ex corporibus, sole, aqua, spiritibus, animabus & tincturis. Et quanuis in præparatione diuidatur in plures, nihilominus ad vnam redit post præparationem partium separatarum. DISCIP. Si medicina hæc fieri debet ex vnico metallo, ergo aliud esse non potest quàm aurum. RAIM. Quare aurum? DISCIP. Quoniam virtuosius est, perfectius, medicinalius, purius, incorruptibilius, & incõbustibilius alijs: nam eius partes fuêre subtilissimæ, homogeniæ, ac puræ: igitur ex conuenienti præparatione, reductum ad puritatem, subtilitatem, & simplicitatem,

multo erit incorruptibilius & efficacius: & conuersum in medicinā suauissimā diutissimè poterit à corruptione humana corpora seruare & propterea medici eo vtuntur contra multas infirmitates, & præcipuè contra melancholiam & cordis tremorem. Et Geber quoq; lib. 1. cap. 17. dicit aurum esse medicinā quę corpus in iuuentute lætificat. Et antiqui Poetæ hac de causa finxerunt Phœbum seu Apollinem fuisse inuentorem medicinæ, & omnium virtutum herbarum. RAI. Concedo aurum in sui natura cæteris metallis perfectius esse: Sed nos non preparabimus in medicinam totam metallicam substantiam, sed solùm primam materiam radicalem, quæ vna & eadem est in omnibus metallis (vt asserunt omnes philosophi, & præsertim Philadelphus, & Albertus in 2. tract. tertij lib. de Mineralibus cap. 6.) & non est differentia inter ea, nisi ex accidentibus superuenientibus, & in maiori vel minori decoctione. Et idcirco dicere non debemus aurum in hoc opere cæteris præstare, quanuis in se perfectius sit, & minus accidentium habeat: Nanque (vt dicit Geber libro primo capite octauo) in depurando alia metalla per artificium reducuntur in puram & nobiliorem substantiam breui tempore. Et hoc inde euenit, quòd in se omnes causas habeant corruptionis & calcinationis, quas Geber scribit libro tertio capite sexto, & facile reducuntur ad materiam primam suam, & separantur accidentiæ quę superuenerant: id quod auro non contingit (vt affirmant Geber lib. 1. cap. 8. & Alb. 2. tract. lib. 3. de Min. cap. 5. & 4. lib. cap. 7.) ratio est, quòd non solùm habuerit fortissimam compositionem, sed quia prima mineralis materia est sal, aut vitriolum (vt aliàs intelliges). Et quia metalla debitè in sal verti non possunt nisi mediante conuenienti calcinatione (vt dicit Geber in toto Testamento) quæ calcinatio auro euenire non potest: quoniam debita metallorum calcinatio fieri debet sine vlla alterius rei mistione, sed cum proprio sulfure interno & adustibili (vt dicit Geber lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 13. & 14. & lib. 3. cap. 6.) quod sulfur adustibile non est in auro: ergo debitè calcinari & ad primam materiam reduci non potest: Et hoc confirmat Geber libro tertio capite quarto dicens, Aurum habere densam substātiam & sine sulfureitate comburente, manifestum est ex eius omni operatione in igne, quoniam neque diminuitur, neque inflammatur: Et quicunque illud calcinaret cum sulfure extrinseco, aut cum sale, aut cum aqua vitæ, aut aqua forti, aut Mercurio, aut odore plumbi, & similibus alijs externis rebus, amitteret tempus & expensas. Ideo Geber libro primo capite decimoseptimo loquens de auro dicebat, Calcinatur & soluitur sine vtilitate. Et hoc fatetur Agrippa se esse expertum. Et ratio est, quia iuxta veterum opinionem, solum aurū est metallorum forma, & est species deducta ad vltimam perfectionem: nam neque natura neque arte posset melius fieri. DIS. Iuxta Gebri sententiam libro tertio capite septimo, Artificium vincit opus naturæ in hac arte: & hoc etiam affirmant alij Philosophi. RAIMVNDVS. Intelligunt de metallis imperfectis, in quibus facilè separari queunt accidentia superinducta radicali materiæ, & ea magisterij auxilio reduci ad vltimam perfectionem: Et hoc Geber confirmat in lib. Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi. Ideo Albertus in quinto de Mineralibus capite primo dicit, Omnium metallorum esse peculiare (scilicet imperfectorum) vt videantur esse incompleta in specie, ideo conuertibilia sunt in omnia. Sed vt idem Albertus libro tertio capite septimo dicit, Ars nō permutat aurum: quoniam cum peruenerit iam ad vltimam sui perfectionem, quanuis paucula accidentia separares quæ eius radicali materiæ superuenerunt, non tamen eam efficeres meliorem, quandoquidem (vt dixi) ad vltimam perfectionē peruenerit illi possibilem. Ideo Marsilius

ſilius Ficinus dicit, Omnino falſum eſt credere auri materiam ingredi humanum corpus, aut in ſubſtantiam potabilem conuerti: quoniã oporteret ipſum conuerti prius in ſanguinem, & poſtea in carnem: quod impoſsibile eſt, propter eius duritiem. Ideo vanus eſt multorum labor, qui medicinas cum auro faciunt, aut eas inaurant vt delicatioribus placeant. Quòd ſi veteres Medici philoſophi, & Poetę aurũ laudarunt, non intellexerunt de cõmuni auro. DIS. Eſt ne fortaſſe aliud aurum quàm cõmune? RAI. Quando vi ignis humiditas radicalis diſtillatur, ſimul cum ea diſtillatur ſuus naturalis calor in colore auri: & illud eſt aurum Philoſophorũ. Et de his duobus vaporibus loquebatur Alb. in 3. Met. dicens, Vapor humidus includens, & vapor ſiccus incluſus in illius ventre ſimul eleuantur: & hoc fit vi caloris vtrunq; vaporem eleuantis, quoniã ſemper commiſcet, & facit vt vnius eſſentia moueatur in alterius eſſentia. Ipſe etiam Alb. in. 4. Met. tract. 3. cap. 18. de his vaporibus dicebat, Ex natura miſti, ſiccum retinet humidum vt ſine ipſo non euaporet: & humidum confert ſicco quandam ſubtilitatem, vt cum eo euolare poſsit. Iſte igitur vapor ſiccus radicalis, quoniam eſt aurei coloris, ideo antiqui nominauerũt aurũ, & animã. Hermes de hac anima loquens quę per diſtillationem portatur in ventre illius vaporis albi, dicebat: Portauit eam ventus in ventre ſuo. hoc totũ occultarunt Poetæ ſub Iouis & Ganymedis fabula. Hoc idem ſignificare voluerurnt dicentes, Iouem eſſe conuerſum in auri pluuiam.

Et quoniam Virgilius huius ſciẽtię notitiam habuit, vt aſſerunt aliqui philoſophi, & multis in locis obſcurè de illa locutus eſt: idcirco volo vt aliqua eius carmina declaremus huic ſcientiæ pertinentia, & huic loco admodum conuenientia. Dicit igitur in ſexto Aeneid. auri ramum intra opacam arborem abſcondi. Superius dixi hac in ſcientia partem vegetabilem eſſe ſal, quod interdum viride eſt vt herba, & quòd in eo erat occultus Philoſophorum Sol ſeu aurum. Et arbor illa vocatur obſcura & opaca ob ſuam terreſtreitatem, quæ nondum eſt ſeparata: Ideo vocatur Saturnus. Et aurum iſtud nominatur ramus, quia ex hoc vegetabili ſale participat: & totum oſtendit aureum colorẽ. Quia verò ſuperius dixi q̃ in manifeſto ſeu extrinſeco ad rubedinẽ vergat, & eſt lentus ac debilis is ramus: Ideo Geb. in ſecũda diſcenſionis cauſa vocat corpus debile. Sacer eſt Proſerpinę inferorũ Deæ: per Proſerpinã intelligit aquã mercurialem aliter etiam Iunonem dictam, quæ inferni Dea fertur, quoniam ipſa omnia tenet ligata in centro terrę Martis: & ea ſeparata, omnis pars ſoluta eſt. In diſtillatione trahit ſecum aurum iſtud (vt ſuperius diximus) ideo dicitur illi dicatum, aurum iſtud cinctum eſt à clauſis vmbris & obſcuris vallibus: per quas ſignificantur ferri terreæ partes. Nemini ergo conceditur terræ viſcera ingredi, id eſt terram à prædicto ſale ſeparare, niſi prius per diſtillationem non ſeparetur dictum aurum, quod (vt ait Geber lib. 2. cap. 7.) nunquam ſeparari poſſet à prædicta terra & fæcibus niſi per ſublimationem. Et quoniam prædictum aurum Philoſophorum in diſtillatione non confertim deſcendit (vt ait Geber in ſecũda deſcenſus cauſa) ſed paulatim, guttatimq; vt ait Senior philoſophus, ideo Virgilius dicit, Vno euulſo, non deficit alter aureus. Quandoquidem verò huius ſcientiæ notitia eſt admodũ profunda: &, vt inquit Geber, Seruatur in Dei potentia: ideo Poeta dicit omni ſtudio quærendam eſſe: Nam ſi Deus & Cælite in hoc negocium deducunt, facilè poteris euellere ſeu rapere dictum aurum, quoniam facile eſt. Sed ſi fortunatus non es; vt hanc ſcientiam eiusque materiam veram non calleas, nunquam poſſes prædictum aurum carpere neque cum duro ferro id eſt à duro ferro, & hac loquendi phraſi vtuntur etiam Philoſophi.

Mirerius philosophus dicit, Coquas quousque humiditas eleuetur in alembicum: quoniam ipsa est sudor similis auro. In Cælo philosophorum scriptū est, Exaltetur ignis vsque ad quartum gradum per spacium horæ, & exibit aqua in colore auri. Senior philosophus ait, Aurum huius lapidis, est aurū philosophorum, & est tinctura quæ est anima, cum qua ascendit spiritus. Dicit etiam, Nominat Hermes aquam albam illorum, aurum: quoniam anima tingens est abscondita in eorum alba aqua. Razes in Lumine luminū dicit, Oleum quod capit rubeū colorem est sulfur: & illud etiam est ęs: & Soli comparatur & auro. In Philosophorum Turba scriptum est, Numus noster dum rubeus est, vocatur aurum. Dicit rursus Senior philosophus, Aquam nominarunt animam, quam Hermes vocauit aurum, quando dicit Seminate aurum in terra foliata. DIS. Quid est hæc terra foliata, in qua hoc philosophorum aurum seminare debemus? RAI. Est mercurius præparatus, cū quo vnire debemus suū sulfur: quanuis intelligi posset in alio modo. DIS. dissere mihi hunc alium modū. RAI. Secundum Geberi sententiam in 3. lib. cap. 7. in corporibus metallicis sunt duæ sulfureitates: quarum vna conclusa est in profundo argenti viui in suæ cōmistionis initio: & hæc vocatur aurum, æs, venus, numus, arsenicum, auripigmentum, vitrum, vitriolum, anima, ignis, aqua viridis, leo viridis, vinum, sanguis humanus, sanguis draconis, aqua permanens, ad differentiam aquæ mercurialis, quæ non est permanens: quoniam illa est fixationis impedimentum. Alia corporum sulfureitas est superueniens, & fixa: & hæc vocatur sulfur, mars, vitrum, vitriolum, vinum & sanguis. Et quia hæc sulfureitas sublimat vt folia auri vel argenti & multorum aliorum colorum significatorum per Argi oculos in pauonis caudam conuersos. Supradictum verò sulfur dictū aurum, venus, & cōpar, vniri debet cum hoc alio sulfure marte appellato (vt ait Geber lib. 1. cap. 13.) & hoc fieri debet mediante aqua mercuriali, quæ (vt dicit Geber lib. 1. ca. 15.) est medium coniungendi tincturas: & significata est per subtilissimū Vulcani rete, cum quo simul Martem Veneremque ligauit. Ideo Hermes dixit, Seminate aurum in terra foliata. Arnaldus dixit, Aqua est medium quo iunguntur tincturæ id est sulfura: quæ (vt dicit Geber vt supra cap. 13.) sunt lumen & tinctura omnium corporū. DIS. Ne mihi amplius de hoc auro disseras, quia certus sum aurum philosophorū non esse aurum cōmune, neque ab auro communi elicitur, sed bene credo ab argento cōmuni debere accipi. RAI. Quis tibi hoc persuadet? DIS. Quoniam Luna in suo profundo est aurum (vt inquit Geber in Testamento) & tu superius dixisti, vt acciperemus illud philosophorum aurum, quod in metallorum iacet profundo. Et videtur etiam argentum esse perfectius alijs, & in igne incorruptibilius: Et multi medici eo vtuntur in aliquibus medicinis. RAI. Possem ea omnia quæ ferè de auro dixi respondere, quanuis inter ea sit multa differentia: Nam si præparaturi essemus omnem substantiam metallicam, melius foret argentum quàm alia: Sed quia non est quòd aliud capiamus quàm radicalem partem, & illud aliud sulfur supradictum quæ in omnibus sunt, ergo dicere non potes argentum in hoc opere melius futurū quanuis in se perfectius sit. Imò quia perfectius est, ideo difficilius potest conuenienter ad primam & proximā materiam naturæ metallicæ, nempe in salem aut vitriolum: quoniam in se habet parum sulfuris adustibilis, & difficulter calcinatur: quoniam (vt dicit Geber lib. 3. cap. 9.) corpora paucæ terrestreitatis sunt difficilioris calcinationis. Ideo idem lib. 1. cap. 18. in fine, dicit, Argentum calcinari & solui similiter cum maximo labore & nulla vtiliate. Et quia Arnaldus in libro perfecti Magisterij dicit, Metalli ad primā materiam reductionē esse facilem, ergo non intelligit de auro vel de argento. DIS. Dixisti duritiem

metalli

metalli, causam esse quo minus radicalis substantia possit suas vires ostendere: ergo si illud in aquā soluero, poterit statim eas cælestes vires ostendere, & inde vtilitatem consequar: quòd si vtilitatem non referrem, stans solummodò in calcinatione ac solutione, vlterius procedam ad coagulationem. RAI. Indebitè ac cum extraneis rebus radicale simul cum accidentali solues, & propterea non valebit, quanuis coagules: cum liber non sit à terrestreitate & alijs accidentibus: Sed dico tibi, quòd neq; aurum, neq; argentum, verè solui possunt, quia (vt dicit Geb. lib. 2. cap. 15.) Solummodò res quæ salis naturā habent vel aluminum, sunt solubiles. DIS. Conuertam eos in sales. RAI. Indebitè conuertes in sales, cum in se causam calcinationis non habeant: Ideo erunt sine vtilitate. Quòd si Medici & Philosophi dixerunt vt præparemus in medicinam, & quòd in suo profundo sit aurum, intellexerunt de argento Philosophorum. DIS. Quale est hoc Philosophorum argentum? RAI. Sicut prima materia mineralis metallorum est vnum sal (vt dixi & dicemus) ita etiam volentes naturam imitari, conuertimus metallum nostrum in salem album vt argentum, & à Philosophis nominatur arg. & in suo profundo tenet occultū vaporē illum rubeum, sulfureum, dictum aurum: et de hoc argento loquuntur Philosophi. Ideo non oportet fundamentum aliquod (in hac scientia) iacere super aurum, aut super argentum communia: quoniam omnes Philosophi dicunt, hanc medicinam fieri debere ex re vilissima. Morienus Romanus dicit, Ego tibi præcipio, vt in pondere materialium pro hoc opere nihil expendas vllo modo. Alphidius Philosophus dicit: Hoc secretum non emitur, & inuenitur in via proiectum, vt quiuis pauper habere possit. DISCIPVLVS. Tu cerebrū inuolueres nō solùm mihi, sed Solomoni: dixisti nos debere hanc medicinam facere ex metallis imperfectis, & nunc dicis fieri eam ex re vilissima: non sunt tamen vilissima metalla imperfecta, neque in vias proijciuntur, sed emuntur. RAIMVNDVS. Quanuis imperfecta metalla in se vilissima non sint: est tamen eorum calx vilissima apud ignaros: nam eam proijciunt in angulos semitarum, & ex ea tam pauperes quàm diuites gratis habere possunt. Geber in libro Radicum dicit: Cum vidissemus corpora imperfecta, nostra experientia & ingenio præparata & ab omni superflua corruptione mundata, nos ea inuenimus maioris claritatis & splendoris, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. DISCIPVLVS. In primo fundamento dixisti, oportere, si fiat hæc medicina, vt fieret ex incorruptibiliori substantia quæ foret inter mista ex elementis. Quî ergo fieri potest ex imperfectis metallis, quæ sunt corruptibilia? RAIMVND. Superius dixi metalla imperfecta quo ad primam formam substantialem esse ab igne corruptibilia: sed quo ad radicalem substantiam esse super alias elementatas res, incorruptibilia. Philadelphus Philosophus dicit, humidum radicale metallorum in ipsorum calcinatione ob homogeneitatem & fortem metallorum vnionem non consumi, nec separari, quemadmodum consumitur & separatur humidum lapideum, volatile & fugiens ab igne, sed metallorum humidum fixum est & permanens in igne. Albertus in 3. Miner. cap. 2. dicit, Videmus omnia metalla etiam in magnis ignibus retinere ipsorum humiditatem. de qua radicali humiditate loquens Geb. in 2. lib. cap. 19. dicit, quòd supra omnē humiditatē expectat ignis calorē. DIS. Dixisti metalla imperfecta quo ad formā substantialem esse incorruptibilia: certum est partē radicalem esse per totā substātiam metallicā dispersam, ergo dū corrumpitur prima forma substantialis, simul cū ea corrumpetur substantia radicalis. RAIM. Dicit Alb. in 4. Meteor. tract. 2. cap. 9. calorem vehemētem congregare partes homogeneas, & separare heterogeneas: nam

n. B.

n. B. medicina fieri ex re vilissima [illegible]

n. B. humidum radicale metallorum non consumi in igne sicut humidum lapideum volatile quia humidum metallorum fixum est et permanens in igne

ignis soluit humidũ & separat illud à terreo crasso ea à seinuicem separando: cum verò humidum detineatur à terreo sicco, non potest taliter separari, & ideo distillare incipit cum terreo subtili, & ob ignem fortissimum funditur in vitrum: & tunc terreum crassum quod fortiter eum tenebat, in squamas vritur. DISCIP. Responsio hæc admodum placet: Sed nónne vis calcinare ac soluere tuum metallum? RAIM. Spiritus fixus, sulfureus & quasi extrinsecus, dictus Mars, non soluitur: quia, vt dicit Geber libro primo capite tertio decimo, non habet partes salsugineas, sed subtiliatur cum aqua mercuriali significata per omnes acutas aquas, vt dicit Geber libro secundo capite quinto decimo, Pars Mercurialis simul cum sulfure suo intrinseco dicto Venere soluuntur, quia salis naturam habent: Et hoc modo carmina illa intelliguntur:

Soluere qui nescit, uel subtiliare metallum, Corpus non tangat, Mercuriúmque sinat:
Nam soluere nequit fixum uolatiuũ probè tenere, Dictorum alterutrum facere si nescias.

DISCIPVL. In alio carmine dicunt, *Omnibus hoc dico liquate corpora in aquã &c.*

Quid per corpora intelligunt? RAIMVMDVS. Quanuis interdum de humanis corporibus, tamen Philosophorum corpora sunt duo sulfura supradicta: vnum dictum Mars & sulfur: aliud dictum Venus & arsenicum. Geber libro 2. cap. 17. dicit, Omnia corpora sunt sulfur aut arsenicum: & hæc sunt medicina quæ coagulat argentum viuum. Hæc igitur corpora solui ac subtiliari debent, vt antea dixi, vt per minima vniri possint: Ideo dicunt, Ex duabus aquis vnam capite, quæ vobis magis placet, & facite quod dico: date illum potui vestro illi inimico. DIS. Iam diu optaui hæc carmina Italica intelligere, ideo mihi gratum erit tuam expositionem intelligere. RAI. Ex his duabus aquis sulfureis, cape illam quæ aurum vocatur, & coniũge cum ea quæ ferrum vocatur, significatum per inimicum nostrum: & hæc coniunctio fit mediante aqua Mercuriali vt superius dixi. DIS. Quanuis hæc non intelligam nisi praxim videam, nihilominus verbis tuis credo, hoc tamen pacto vt quæ videntur mihi dicenda dicam. RAI. Quoniam & ipse libenter hisce de rebus loquor, idcirco dic quod tibi placet: eritq; mihi gratum omne. RAI. Quo modo poteris ex aquis metallicis facere medicinã corporũ humanorũ, cum illæ sint fœtidissimæ, horribiles, corrosiuæ, & tam acutæ, vt Philosophi dicant illas esse venenum pessimum? Nam Morienus Romanus de illo odore loquens inquit, Iste est odor qui assimilatur odori sepulchrorũ, in quibus mortui sepeliuntur. Videmus thermarum aquas aliquam habere horribilitatem, quia dum per loca subterranea & mineralia præsertim sulfurea & bituminosa transeunt, trahunt secum partem aliquam mineralem & odorem metallicum vel sulfureum: ergo eo magis erit horribilis ea substantia metallica in aquam conuersa. RAI. Quemadmodum fructus in æstatis initio sunt acerbi & austeri, quia sufficientem concoctionem & maturationem non sunt assequuti: & dum subinde à terra nouũ humorem trahunt, non possunt sufficienter maturari & dulcescere, id quod fit longo æstatis calore, in quo dũ concoquuntur et eorũ humor maturatur, fiũt dulces & odorati: ita euenit nostræ medicinæ extractæ à terra metallorum: nam ante sufficientem concoctionem & digestionẽ ea est fœtida & horribilis: & dũ eius vapores in decoctione saliunt & ascendunt, non potest sufficienter dulcescere: Sed his vaporibus coagulatis, & sufficienter concoctis, acquirit mirabilem suauitatẽ & dulcedinem. Ideo Arnaldus in Rosario dicit, Dulcifica amarum, & totum habebis magisterium. DIS. Superius dixisti iuxta Marsilij Ficini sententiam, aurum non habere cum humana carne conuenientiam vel symbolũ aliquod, nec in eam posse cõuerti: ergo metalla imperfecta minorem

[Marginal handwritten notes: "#ª Odor assimilatur odori sepulcrorũ in quibus mortui sepeliuntur ideo # Geber odorem [illegible] ante decoctionem et digestionem [illegible] post in [illegible] [illegible] et concoctionem suavitatem et mirabilem [illegible] Galen" ; "Marsilius Ficinus"]

minorem cum humano corpore affinitatem habebunt, & ex illis medicina fieri non poterit quæ per os sumatur. RAI. Verum est metalla dum in metallorū substantiam perstant, quanuis cū aqua vitę subtiliarentur, non haberent affinitatē aut cōuenientiam aliquam proximā cum humana carne: sed corrupta forma prima durissima, & deducta ad ipsorum primam materiā sufficienter purificatam, concoctam, & dulcificatam, tunc haberent eam affinitatem & conuenientiam cū humano corpore quam habent alij cibi aut medicinæ conseruatiuæ, quanuis hæc foret multò alijs efficacior. DIS. Hæc tam efficax medicina possetne omnes curabiles infirmitates sanare? RAI. Dixi iuxta philosophi sententiam 10. Metaphys. In omni genere vnum esse quod primum gradum teneat in eo genere: & quia diuersi gradus reperiuntur in medicinis: & aliquæ plus vel minus operantur in curatione diuersarum infirmitatum & in humano corpore à corruptione seruando, ergo necessarium est medicinam reperiri, quæ super omnes virtuosa sit & potens ad sanandas omnes infirmitates, & ad tuendum corpus à corruptione. Et hæc est nostra medicina, quia genita est ex efficaciori & incorruptibiliori substantia quæ sub cælo sit. Scimus etiam, appetitum naturalem non posse vbique & in omni parte, suo priuari effectu (vt ait philosophus) Et quia omnis res naturaliter perfici desiderat, quantum suæ naturæ possibile est: Ideo hic appetitus naturalis qui est in medicinis vt perfectissimæ sint, & vt possint omnes morbos curare, oportet vt in aliqua adimpleatur: & hæc erit nostra medicina. Videmus etiam substantiam subtilem & formalem in quantitate materiæ submersam, non posse suas vires exerere: Sed quo magis spiritualis est & formalis atque à materia separata & à quantitate, eò magis suas vires extendit in multos effectus. Quoniam autem medicina nostra composita est ex spiritibus subtilibus & materiæ simplicis & quasi sine materia elementali, ideò sine vllo impedimento extendi potest ad omnes infirmitates curabiles. Cognoscimus etiam omne agens habere virtutem operandi iuxta propinquitatem & similitudinem, qua cum primo agente participat: Primum verò & vniuersale agens corporeum & simplex, est corpus cæleste: quod veluti vniuersalis causa ad omnes inferiores res extenditur: Et quia medicina nostra ob suam subtilitatem, puritatem & incorruptibilitatem, super omnes substantias corporeas maximam propinquitatem & similitudinem habet cum cælestibus corporibus, ideò super res omnes corporeas inferiores poterit omnes curabiles infirmitates sanare, non solùm physico medico, sed etiam chirurgo pertinentes. Dicunt præterea medici, Hieram picram compositam singulari pollere virtute vt à capite, collo, pectoreque humores trahat: & non ab alijs inferioribus membris: quoniam genita sit virtute stellarum quæ super caput, collum, & pectus influunt: vt sunt astra dicta Aries, Taurus, & Gemelli. Similiter de alijs medicinis dicere poterimus, quæ humores trahunt à cruribus, genubus, & pedibus: quoniam specialem influxum receperunt & virtutem à stellis Capricorno, Aquario, & Piscibus: Et quia omnia metalla recipiunt esse, nomen, numerum, colores, vires, & proprietates ab omnibus planetis, & planetæ influunt super totum corpus humanum. Certum est autem (penes veterum philosophorum sententiam) omnia metalla iuxta similitudinem, virtutem, nomina, colores, & proprietates, esse in quolibet metallo (vt dicemus) ergo medicina nostra quanuis ab vno solo imperfecto metallo, nihilominus in se habet omnem virtutem metallorum & planetarum: & in eius compositione veniunt omnia illa metalla: ideo vim habet supra totum corpus humanum vt sanet omnes curabiles infirmitates. Et quia illa humiditas radicalis à nostro metallo distillata

ergo ex auro non fit aurū potabile nisi ad primā materiā reducti sit quae prima materia atque sufficienter purificata concocta et dulcificata

per similitudinem à philosophis nominatur aqua vitæ & aqua ardens, ideo Ioannes de Rupescissa loquens de illa dicit, Aquam ardentem bonam habere in se virtutem omnium metallorum: Sed vt dicit prædictus philosophus, Aqua nostra non est aqua vitis, sed aqua vitæ. Similiter loquens de sulfure subtili supradicto nominato, auro, sanguine, & vino: dicit, Scito vino non modò auri proprietates retinere, sed multò magis omnium metallorum. DIS. Quanuis iam dictæ rationes sapienter sint dictæ, attamen videtur mihi impossibile vnam medicinam solam posse omnes infirmitates sanare, at causam dicam: morbi contrarij (vt dicunt medici) curantur contrarijs medicamentis: quoniam verò contrariæ qualitates in eodem subiecto esse non possunt, ideo non mihi videtur possibile vt vna medicina possit omnes infirmitates curare. Dicunt ad hæc omnes philosophi, ab vna re vnum solum effectum produci, ergo vna medicina sola non potest plus quàm vnum morbum curare. RAI. Vna & simplex res, multos & contrarios effectus producit iuxta naturam & diuersam dispositionem recipientium. Videmus enim solis calorem contrarias operationes facere: nam lutum desiccat, & ceram liquefacit: nihilominus est eadem operatio, & in se contrarietatem non habet: Et quanuis medicina nostra vna sit, & forsan vnam solam & propriam operationem habeat, nihilominus si considerare volumus illam inquantum pro magna similitudine quam habet cum omnibus causis cælestibus quæ multæ sunt, ipsa est susceptiua multarum virtutum cælestium: & hoc modo dicimus medicinam nostram in virtute multiplicem esse, & posse causare multos & varios effectus iuxta recipientium dispositionem. DIS. Sinamus tandem sermones hos: nondum mihi declarasti ex quo imperfecto metallo fiat hæc medicina. RAI. Gratum mihi erit sententiam tuam intelligere. DIS. Mihi videretur vt ex plumbo fieret, aut ex stãno: Nam Pithagoras dicit hoc totum secretum esse in plumbo: Hermes quoq; ait, in Saturno esse naturasq; coniunctas cum cõplemento, id est terram, aquam, aerem, & ignem: & cum eo portæ aperiuntur scientiarum. De stanno loquens Geber libro primo capite vigesimo dicit, stannum esse perfectius inter corpora imperfecta: & libro quarto capite decimo octauo etiam dicit, Considerauimus ob examen huius magisterij, Iouem approximari maximæ perfectioni in ordine maioris operis. RAI. Plumbum & stannum communia (iuxta Gebri sententiam libro tertio capite duodecimo) sunt immunda in radice & in principio ipsorum creationis, quia habent substantiam mundam sulfuris & argenti viui. Et quia impurum simul cum puro facta sunt vna substantia & vna essentia, ideo dicit, non esse possibile vlla industria per medicinam primi ordinis id est per præparationẽ aliquam remouere talem terreitatem immundam & impuram, nequeuntes nos remouere essentiam: Et inquit Geber se multum temporis fuisse sub vmbraculo desperationis cum non posset hæc corpora præparare cum complemento splendoris sui lucidi: Sed in se reuersus, animaduertit hæc corpora in profundo esse naturæ suæ immunda. Hac de causa libro secundo capite septimo dixit, Si sublimaueris id est si exemeris argentum viuum à plumbo aut à stanno communibus, post sublimationem videbis illud nigredine infectum: & quarto libro capite octauo in principio dicit, Solùm in mollibus corporibus ingenio huius artificij non possumus remouere festinantiam liquefactionis, neque impuritatem in radice innatam suorum principiorum. alia ratio, quia ista duo metalla mundari non possunt, est, quia vt dicit Geber libro secundo capite secundo, Si sulfur & arsenicum nostra naturaliter & per minima non sint coniuncta cum fæcibus alicuius rei fixæ, necessarium esset vt illa in sublimatione

ascende-

ascenderent cum tota substantia non mundata. Quia igitur plumbum & stannum communia non habent substantiam fixam id est duram, terream & permanentem in vehementi igne, sed cum tota substantia refugiunt, ideo spiritus, qui ab eis sublimarentur, secum ferrent immundiciem. Ideo Geber in fine libri primi dicit, Quòd metalla illa quæ in radice participant maiorem liuiditatis infectionem, inueniuntur longioris laboris, & minoris perfectionis: & hæc est plumbum & stannum communia. DIS. Fortasse credis me quoque non studuisse Gebero? quanuis non intelligam, quia profundissimè locutus est. RAI. Credo te auidum esse huius scientiæ, & interdum legisse Geberum, sed rursus credo (vt dixisti) neque te, neque multos alios intelligere: Nam in fine summæ dixit, talem doctrinam se scripsisse cum modo loquendi quem solus Deus intelligere possit, aut is cui Deus suam gratiam infuderit, aut ipsemet qui scripsit. Et eodem in loco dicit, solummodò artificem & doctrinæ filios posse hanc scientiam intelligere. Sed quod inferre volebas? DIS. Volebam dicere, mihi videri in Geberi sententijs contrarietatem: Nam libro tertio capite octauo dicit, Considerauimus corrumpentia in stanno, non esse coniuncta in radice, sed superuenisse. Et quia in prima mistione non multum sunt illi couiuncta, ideo facilè separari possunt. Et capite decimo dixit, Iouem esse mundum, sed Saturnum immundum. Et in libro Inuestgarionis, capite de Præparatione aceti acerrimi, loquens de corporibus imperfectis, dicit, omnia quæ superuenere accidentia posse remoueri, & quòd integrè præparari possunt ac mundari. RAI. Certè mihi videtur quòd ei studueris, sed æquiuocationem non intelligis. Nam quando Pithagoras, Hermes, & alij philosophi dicunt, in Saturno totum secretum consistere, & illum esse immundum, sed stannum mundum, & alijs perfectius, & quòd in radice sit mundum, & accidentia superinducta posse ab illo & ab alijs remoueri: & quòd in ordine maiori id est in multiplicatione approximet pefectioni maximæ: tunc intelligunt de metallis quæ occulta sunt in nostro metallo puro & mundo in radice. Intelligunt tunc de communibus. DIS. Responsio, Hæc mihi videtur fuga esse, sed tamen iudicium ferre non possum, quia notitiam non habeo horum metallorum intrinsicorum tuo metallo: ideo scire verè velim quæ sint hæc metalla Philosophorum intrinseca tuo metallo. RAI. Quanuis superius de auro & arg. viuo tibi declarauerim, volēs tamen ampliorē tibi dare intelligentiam, de alijs etiam disserã. Sed operæprecium erit, vt tibi prius metallorum origines declarem, & modum generationis illorum, vt coguoscas quod in occulto habeant aut teneant. DIS. Et hoc mihi erit gratissimum. RAI. Imo vtile ac necessarium: nam Geber libro primo capite nono dicit, Quòd cum locutus esset de principijs quæ sunt de naturæ intentione, loquetur etiam de illis inquantum sunt principia huius nostri magisterij. Principia ergo naturalia metallorum, sunt etiam principia huius magisterij. Ideo ipse Geber in proœmio primi libri dicit, Quòd qui nescierit principia naturalia, remotus erit & longinquus ab arte nostra, quia veram radicem non habet, super quam fundet suas intentiones. Et tertio capite eiusdem libri dixit, Qui magno naturali ingenio præditus non fuerit, & animo subtiliter rimante principia naturalia & naturæ fundamenta, non inueniet radicem huius preciosissimæ scientiæ. Scire igitur debes principia naturalia metallorum in tres secari differentias: Aliqua enim remotissima sunt, alia sunt media mineralia, alia immediata. DIS. Ordine igitur hæc principia omnia explica & naturalem ordinem generationis metallorum. RAI. Quanuis (iuxta Hermetis opinionem) principia metallorum remotissima sint quatuor elementa, nihilomi-

nus quia denominatio fit à prædominante, ideo dico quia secundum communem opinionem, terra cum aqua mista, est principalis radix & fundamentum omnium mineralium. Aristoteles quarto Meteororum inquit, Ex terra & aqua sunt metalla & quæcunque igne liquescunt. Et idem ibidem atque Auic. de Mineralibus inquiunt, metallorum materiam esse aqueam substantiam terreæ substantiæ mistam forti mistione. DIS. Dic quomodo in metallum conuertantur. RAI. Stellæ omnes & planetæ ex lumine à Sole recepto, & ob illorum continuum & vniformem motum circularem & radiorum reuerberationem, atque etiam propter tenuissimam & potentem virtutem penetratiuam, continuè terram calefaciunt in centro ac superficie, intus ac foris. Quoniam verò res omnis decocta & alterata, immutatur tandem & corrumpitur: Ideo terra mista cum aqua diutissimè cocta & vsta, conuertitur in aliam naturam terream, vt videmus in lignis vstis, & lapidibus in calcem conuersis. DIS. Terra ita transmutata, quam in terram vertitur? RAI. Conuertitur in quoddam terræ genus adustæ, quæ in se aliquam salis substantiam continet vel aluminis: vt experientia videmus calcem, cineres, sudorem, vrinam, sputum, maris aquam, à sole decoctam, in se continere aliquos sales. Et ideo Geber in principio Testamenti dicit, ab omni re combusta fieri sal posse. DIS. Vulgò hic sal quo nomine indicatur, qui in ea terra occultatur adusta quę est metallorum principium remotissimum? RAI. Vulgò nominatur vitriolum: & illud est medium minerale, & proprium semen generandi omnia metalla. DIS. Ey: ergo ex vitriolo generantur cuncta metalla? quomodo huius rei certior fiam? RAI. Ratio & experientia te docebunt: nam res omnis in id resoluitur ex quo est cōposita. Si metalla soluere scies in eorum primā materiam & proximam naturæ metallicæ, videbis ea in vitriolum resolui: ex eo igitur constant. Et hoc confirmat Geber in libro Inuestigationis, capite de Vitriolo dicens, Certum est (vt aliàs considerauimus) à corporibus imperfectis elici diuersa genera vitrioli nobis necessarij. Idem confirmat libro tertio cap. septimo DIS. Si omnia metalla generantur ex vnica materia cum sulfure, cur ergo ait Geber trahi diuersa vitrioli genera? Et cur dicit à metallis imperfectis potius quàm à perfectis? RAI. Per vitriolum in hac scientia intelligitur non solùm illud sal vel alumen supra dictum, sed etiam sulfur: & hæc arti nostræ necessaria debent à metallis imperfectis educi ob iam supra narratas rationes. DIS. Quare magis ex vitriolo generantur metalla quàm ex alio alumine aut sale? RAI. Quoniam illud est magis sulfureum & naturæ metallorum propinquius ac in se vim mineralem continet, & est proprium semen & prima materia aut medium minerale ex quo generantur omnia metalla. Et quando Philosophi dicunt non fieri metallorum transmutationem nisi prius ad primam reducantur materiam, intelligitur ad naturam vitrioli. Et ideo vana est eorum opera qui vegetabilibus vtuntur aut animalibus, aut alijs rebus quæ non sint metallorum naturalia principia & arti propinqua. DIS. omnes Philosophi dicunt, sulfur & argentum viuum esse principia naturalia metallorum. RAI. Vitriolum componitur aut generatur ex aqua & terra simul digestis & decoctis: ex qua decoctione terreum subtile vnctuosum conuertitur in sulfur, & humidum aqueum radicale cum terreo subtili, fit viscosum & est materia argenti viui: ob hanc causam inquiunt Philosophi metalla generari ex sulfure & argento viuo: Sed non sunt sulfur neque argentum viuum cōmunia (vt probat Geber lib. 1. cap. 12.) DIS. In prædicto loco ait Geber, hunc esse metallorum generationis modum, nempe quòd eorum quoduis prius in terream substantiam conuertitur: & ex his duabus terreis naturis emanat duplex fumus subtilissimus à calore

lore multiplicatus in terræ visceribus: Et hic duplex fumus (sufficienter concoctus) est immediata materia metallorum. Antea igitur quàm in terram conuertantur, erant sulfur & argentum viuum communia: & hoc modo possumus dicere illa esse principia metallorum. RAI. Non bene capis Geberi sermonem: nam ibi dicit, ea non esse principia naturalia in natura sua, id est communi: Sed aliud quod sequitur ob eorum substantiæ alterationem in naturæ radice ad terream substantiam. DIS. Non te assequor. RAI. An non tibi dixi radicem & naturale fundamentum omnium mineralium, tam sulfuris & argenti viui communium quàm metallorum esse terram cum aqua mistam? DIS. Sequere. RAI. Ergo duorum horum alteratio ad substantiam terream non fit in ipsa substantia & essentia argenti viui & sulfuris cōmunium, sed in eorum radice, id est in terra cum aqua mista, quæ ob calorem mineralem & cælestem decoquuntur & transmutantur in vitriolum. Et quia vt dicit Geber lib. 2. cap. 15. Ex operibus naturæ possumus probare, solummodò res quæ salium & aluminū naturam habent ac similium, esse solubiles: Ideò prædictum vitriolum opere subterranei caloris & diametralis reuerberationis Solaris ac stellarum, soluitur: & ab eo eleuatur aut manat duplex fumus: nam calor semper miscet, & subtilissimè ac fortissimè simul vnit subtile terreum & humidum aqueum simul concocta. Hæ igitur duæ exhalationes à calore cælesti tractæ, si terestrem locum reperiant aut apertum & porosum, per quem exhalare possint, trahuntur in aerē, & ibi in cometas vertuntur, aut in stellas (vt vocant) cadentes, & circulos apparentes circa Solem & Lunam, aut in eum arcum cælestem, seu iridem, in ventos, tonitrua, fulmina, nubes, nebulas, grandines, niues, pruinas, rores, & similia in aere apparentia. Quòd si clausum montem aut locum sortiantur & lapide munitum seu circumdatum, ita, vt neque calor mineralis, nequæ illæ duæ exhalationes vaporosæ possint effugere, tunc ille duplex fumus sublimando crasse fieri incipit & multiplicari, & cadens atque excolans per saxum & locum mineralem, prout meatum & viam inuenit penetratu faciliorem per eum locum, vt distillationibus videmus. Quòd si eo in loco virtutem mineralem non inuenit, non potest indurari ac in metallum conuerti, sed varijs coloribus eos lapides maculat, aut in commune argentum viuum conuertitur. Si autem duplex ille fumus lapidem inueniat in quo sit vis mineralis induratiua & fixatiua, mediante conuenienti calore conuertitur in metallum. DIS. Non intelligo quæ sit virtus illa mineralis induratiua & fixatiua. RAI. Est sulfur quoddam lucidum ac lotum & ex parte fixum, & inuenitur in excisis lapidibus atque in arenis, lucet vt argentum: Et sine hoc sulfure nunquam possent generari metalla: de hoc sulfure loto loquitur Albertus in mineralibus libro tertio capite primo & secundo & tractatu secundo capite quinto. Ideo (vt ismet ait lib. 4. Min. cap. 1.) natura abundat hoc sulfure vbicunque locus est generationis metallorum. Et propterea metallum quod plus abundat sulfure, illud est locus generationis metallorum Philosophorum. Et per artificium educi potest & lauari. Et ideo Auic. in Mineralibus obscurè loquens de his sulfuribus metallicis per artificiū genitis, in quibus est virtus mineralis induratiua & fixatiua, dicit, Atramenta, id est sulfura metallica per similitudinem dicta atramenta, quia sicut vitriolum cōmune est pannorum tinctura, ita sulfura sunt tinctura metallorū, composita sunt ex sale, sulfure, ac lapidibus. Superius dixi in corporibus metallicis esse duo sulfura: Sulfur illud subtile dictum aurum, intrinsecum sali, & compositum ex sale ac sulfure. Aliud sulfur crassius dictum Mars, & ferè sali extrinsecum, quia genitum est ex lapidibus vi caloris: Ideo compositum est ex sulfure ac lapidibus, & non funditur, quia proprie-

tates habet Martis, vt superius dixi: & in his sulfuribus metallicis est virtus mineralis perficiendi in metallum argentum viuum. Nec soluitur sulfur dictum Mars quia non participat de salsedine: Sed per distillationem soluitur salsedo simul cum suo illo sulfure intrinseco, & postea in igne coagulatur, & illud sulfur metallicum iam virtutem mineralem adeptum est in aliquibus corporibus metallicis. Illud ergo sulfur quasi extrinsecum quia cepit vim & proprietatem ferri, ideo nominatur ferrum, & post metalli putrefactionem est rubeum vel croceum, & per lauationem fit album: Sed illud sulfur illi sali intinsecum quia cepit virtutes & proprietates æris, ideo vocatur æs: & in suo sale est viride vt vitriolum commune. Et hæc duo sulfura per artificium extrahi possunt à metallis. DISCIP. Putabam solùm Geberum obscurè locutum esse, sed mihi videtur Auicennam profundè admodum locutum esse. RAI. Res omnes huic scientiæ pertinentes, vt artifici claræ sunt & manifestæ, ita his qui doctrinæ filij non sunt, obscurissimę videntur, ita vt vix quicquam intelligant nisi praxim viderint. DIS. Velim causam & modum scire, quomodo sulfur illud lauetur. RAI. Morienus Romanus dicit: Ignis & Azoth id est argentum viuum conuersum in salem Latonem lauant, id est sulfur nostrum metallicum, & ab eo obscuritatem remouent id est adustiuam sulfureitatem. Idem dicit, Quanuis nostrum Laton, id est sulfur, primò sit rubeum, nihilominus inutile est, nisi post rubedinem conuertatur in album: & hoc fit igne mediante & suo sale atque aceto distillato. Ideo Geber in libro Inuestigationis capite de Iouis præparatione dicit, Ignis separat & consumit omnem fugitiuam substantiam & inflammabilem, id est cum sale communi mundato & cum alumine ac cum aceto purificato & acerrimo multum lauando. DIS. Eo in loco Geber loquitur de Iouis præparatione, non verò sulfuris? RAI. Dixi tibi post putrefactionem omnia Philosophorum metalla simul esse, & omnia salis naturam participare, excepto sulfure dicto Marte: quod licet tunc rubeum fiat, tamen rubedo illa non est vtilis, imò nocua, quia vnctuosa est & inflammabilis: Sed dum cum suo sale omnibus metallis communi & cum aceto distillato (leuiter in balneo bulliendo) istud præparas, simul etiam ex parte pręparas alia Philosophorum metalla. Et ideo Geber libro quarto, capite tertio dicit, Rubificationem cum splendoris apparatione non euenire Veneri vel Marti cum medicina primi ordinis, id est ex prima præparatione, quia immunda sunt ob adustibilem vnctuositatem. Et hac ratione fixari non possunt nisi prius mundentur: & propterea Geber libro secundo capite decimo octauo dicit, Sulfur & arsenicum fixari non possunt, nisi prius eorum partes inflammabiles subtilissimæ artificio subtilis diuisionis ab eis separentur. Et libro primo capite quartodecimo dicit, Sulfur est tinctura rubedinis facilè, sed albedinis difficilè. idem cõfirmat capite vigesimo secundo libri primi dicẽs, Mars est tinctura rubedinis facilè sed bonæ rubedinis difficilè. & illa facilis rubedo non est vtilis: & hîc habes quomodo sulfur vocatur Mars. De huius sulfuris præparatione loquitur Geber multis in locis, potissimè libro primo capite decimo & tertiodecimo, & libro tertio capite primo & in lib. Inuest. vbi de Metallorum pręparatione agit. De hac lauatione loquitur etiam Albertus libro tertio Mineralium cap. 1. & 2. & in 2. tractatu. cap. 5. In libro Vaporum scriptum est, Arsenicum vel auripigmentũ duas habet vnctuositates, & sulfur similiter: nam quando sublimare volumus auripigmentũ vel sulfur, his adimimus vnctuositatẽ per lauationem in vrina & lixiuio, & aceto & lacte caprino, quæ lauationes sunt acutæ, & ab eo remouent vnctuositatem: quæ si remaneret, auripigmentum sublimari

blimari non posset, nam subitò accenderetur, & fieret flamma, quoniam ea vnctuositas habilis est calori suscipiendo. Et talia corpora sublimari non possent: per arsenicum & auripigmentum intelligit quod supra nominauimus Venerem: Et per illas acutas lotiones intelligit acetum distillatum cum illo sale. Auicenna in epistola ad Harsem Philosophum dicit: Satagamus vt à sulfure & arsenico separemus, quicquid in eis est, quod argentum denigrat. Sed quum sulfur melius sit cæteris mineralibus, inuenimus illi viam, quæ est vt coquamus cum lento igne, vt in eo vis ignea non aduratur, sed eximatur, neque comburatur ex sulfuris substantia & virtute ignea, sed de vnctuositate. Razes in libro Diuinitatis, loquens de signis, quæ accidunt in præparatione huius sulfuris, dicit, Cape oleum cum spongia quod ascendit, donec nil amplius eleuetur nigri: & superius eleuabitur nubes rotunda, & sinas vt compleatur, & sublimatio firmetur: Postea cape nebulam, & adde aquam bullientem, quando deficiet aqua: postea cape aliam nebulam & aliam: & ita fac, quoad nebulæ consumentur: nam illæ sunt oleum sulfuris. DIS. Fateor me nescire cum spongia eas nebulas eleuare. RAI. Tu perpetuò credis simplici Philosophorum scripturæ. Volunt autem dicere, quòd quando superius eleuata erit pellicula & firmata, vt tu leuiter vas mouendo facias vt in fundum cadat, & ita successiuè de alijs facias: & istud voluit Geber significare libro secundo, capite octauo dicens, Sine ignitione sublimetur illius sulfur, semper remouendo quod ab ea sublimatur sæpissime: & loquitur de nostro metallo sub nomine marchasitæ.

Razes etiam in Lumine luminum dicit, Omne oleum congregatur supra suam aquam. Et hoc intelligi potest, non solùm in putrefactione materiæ, & sulfuris præparatione, sed etiam in vltima decoctione: nam sulfur dictum arsenicum totum vt oleum eleuatnr super suam aquam, & suum Mercurium. Ideo Ioannes de Rupescissa dicit, Dixi quòd posita calce, mediante calore, eleuabitur quædam pellicula in modum olei. Hæ pelliculæ significatæ sunt per vela nigra, & per nauim, qua Theseus Athenas reuertebatur: & per nauim qua Pyrrha & Deucalion à diluuio saluati sunt: nam superius tibi dixi, arsenicum esse hermaphroditum, quum sit ex sulfure & argento viuo compositum. In Arca etiam Noe saluati sunt masculi & fœminæ. Forma vasis huius præparationis sulfuris debet in fundo plana esse, vt dicit Geber lib. 2. cap. 10. & cap. 8. de hoc loquens sub nomine marchasitæ, dicit, Primam sublimationem marchasitæ debere fieri in vase sublimationis sulfuris, donec sulfur discesserit.

Sulfur autem discessisse fertur, quando rubedo illa, vel vnctuositas illius, causa rubedinis remota fuerit: & hoc fit vt supra dixi. Inter alias laudes quas Geber dat huic sulfuri præparato, libro primo, capite decimo quarto, dicit, Quòd qui in præparatione sciet vnire & amicare corporibus, sciet vnum ex maximis naturæ secretis, & vnam viam perfectionis, quum sint multæ viæ ad vnum effectum & intentum. DISCIP. Amabò, rogo te vt mihi sententiam hanc particulatim narres, quoniam multi est momenti. RAI. Videtur tibi admodum difficilis & obscura, tamen facilis est intellectu. Nam qui sulfur præparare nouit nostri metalli, & illud ad albedinem & mollitiem argenti deducere (vt inquit Geber in Testamento, loquens de Marte) tunc ille scit amicare & vnire cum corporibus metallicis communibus, quia cum illis affinitatem habet & conuenientiam: non alterat tamen & transmutat illa, quia nondū est alteratum aut transmutatū ipsum. Et ideo Geber in vltimo cap. primi libri de hoc sulfure loquendo sub nomine Martis inquit: Quando coniungitur non alteratum, non mutat coniuncti colorem, sed illum in quanto auget

Et quia dictum sulfur præparatum non est fixum vltima illa fixatione, ideo coniunctum separari potest, vt inquit Geber, vt supra: & hoc etiam in libro tertio, capite primo, loquens de sulfure & arsenico præparatis confirmat, dicens, Mediocris eorum substantia non est perfectionis causa in corporibus, vel argento viuo, nisi fixetur: quæ quia fixa non est vltima fixatione, quanuis illius impreßio non facilè remoueatur, nihilominus non perpetuatur stabiliter. Et libro tertio, capite octauo, loquens de hoc sulfure, & arsenico præparatis sub nomine Martis & Veneris dicit: Fixio harum duarum substantiarum approximatur firmæ fixioni, sed non est firma & perpetua.

Tria ergo sunt naturæ maxima secreta: nempe, sulfur præparatum, arsenicum, & argentum viuum præparata: & eorum præparationes sunt tres viæ ad vnum effectum: nam sulfur præparatur vno modo, arsenicum alio, & arg. viuum alio modo: quanuis interdum vnum adiuuet in alterius præparatione.

Qui ergo scit hoc sulfur præparatum, scit vnum naturæ secretum, quia etiam ipsa natura illud lauat (vt superius dixi.) Ideo Geber libro primo, capite decimo septimo in fine ait, Vltimum est Mars, id est sulfur: Et hoc est vnum de naturæ secretis. Idem etiam confirmat libro supradicto, capite decimo quinto, & libro tertio, capite nono: cum illo igitur sulfure præparato, & ex parte fixo vniuntur spiritus, id est arsenicum, & argentum viuum præparata, & per illum fixantur cum maximo ingenio. Quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis, vt ait Geber libro primo, capite decimo septimo in fine. De hoc sulfure loquens Albertus libro quarto Mineralium, capite primo dicit, Debemus istud obseruare, quòd fumus illius (ante præparationem) ostendit substantiam terrestream illius admodum ignibilem esse, & cremabilem, & fœtor illius ostendit illam esse admodum inconcoctam, & non terminatam, sed magis per calorem corrumpentem, esse corporis indigesti, quàm per digestionem completam. Et hæc eius intemperies facit vt illud esse poßit materia vniuersalis omnium metallorum: nam si ipsum esset completum, & vnius determinatæ complexionis, tunc certè non esset ad alia conuertibile, nisi prius illa remoueretur: sed pro sua discrasia est in omnia conuertibile: & semina & alia ex quibus res in natura generantur.

Et ideo sagax natura abundat sulfure, vbicunque est locus generationis metallorum: Et quia calidum est, ideo aperitiuum est, & humidi terminatiuum, id est argenti viui, quod eum tangit. Et quia calidum est & siccum, ideo acutum est, & id eo vires habet sigillantis, & formantis, & non recipientis. Qua de re Hermes Trismegistus dicit esse patris & masculi semen. DISCIP. Iam certior sum hanc nostram medicinam fieri non debere ex auro, quia finitum & terminatum est. RAIMVND. Ad illud quod aliqui dicunt, Omne simile generare suum simile: superius respondi. Et præterea dico, in metallo nostro imperfecto esse Solem & Lunam in virtute, ac potentia propinqua, vt etiam dicit Arnoldus in Epistola ad Regem Neapolitanum.

Ad illud quod dicunt de fermento, intelligunt de medicina finita, & perfecta: nam illa est fermentum in multiplicatione, & illa generat simile sibi. Sulfura etiam dicta aurum & argentum sunt fermentum sui argenti viui.

DISCIPVLVS. Te die noctúque audirem, tam me delectant istæ expositiones: sed velim tandem concluderes, quæ sint principia immediata metallorum. RAIMVNDVS. Iam dixi, duplicem illum fumum per saxa penetrantem, si inueniat sulfur illud lotum & quasi fixum, ob multam affinitatem & conuenientiam vniuntur ad minima, & duplex ille fumus incipit aliquantulum incrassari & firmari, & ex virtute caloris mineralis subtilißimæ partes

tes aqueæ exhalant aut consumuntur, & mistio illa indurari simul cum saxo incipit: & virtute caloris qui semper commistiuus est, prædicta talem simul vnionem faciunt, quam ignis separare non potest. Et quia videmus per experientiam, quòd ex aliquibus metallis ad ignem positis exhalant aliqui vapores sulfurei, qui etiam odore sentiuntur: & videmus etiam substantiam aqueam fortissimè vnitam cum substantia terrea in forma argenti viui, perseuerare in igne.

Scimus etiam ex terra non generari sulfur sine calore: neque aqua tam fortiter vnitur terræ, nec terra aquæ, nisi per causam dictam. Calor ergo est causa efficiens metallorum, qui transmutat terreum subtile in sulfur & humidum aqueum vnitum cum terreo subtili in substantiam argenti viui. Et hæc sunt principia proxima & immediata metallorum. Et hoc modo verificari potest quod dicunt Philosophi, scilicet quòd sulfur & argentum viuum sunt metallorum principia: tamen non sunt sulfur vel argentum viuum communia. DISCIPVLVS. Si omnia metalla genita sunt ex vna substantia sulfuris & vitrioli simul vnitorum, vnde prouenit ergo tanta inter metalla diuersitas? RAIMVND. Ex diuersa illius sulfuris lotione, & ex diuersa quantitate pura vel impura, & à loco minerali diuerso, atque ab accidentibus diuersis, quæ superuenerunt & à diuerso calore, qui variè digerit materiam metallicã. Verum est tamen quod omnia accidentia, quæ superuenerunt materiæ radicali, artificio remoueri possunt, & partes inconcoctæ concoqui possunt. DISCIPVL. Vnum abs te velim intelligere, nempe, quomodo ars possit naturam imitari. RAIMVND. Omnes generationes & transmutationes, quas natura facit mediante aliquo semine, illas etiam eo mediante semine potest ars facere: & sine illo solus Deus naturæ creator rem talem creare posset, aut etiam generare, vt est, ex lapidibus, potest panem facere, & ex costa viri facere mulierem.

Quum igitur natura in metallorum generatione proprium ac determinatũ semen habeat, quod potentiam & virtutem propinquam habeat, vt in naturam metallicam conuertatur: ergo sine illo semine omne humanum opus vanum foret: & hac ratione infiniti errores excluduntur: Verum est autem artem non posse naturam imitari in remotis principijs, sed oportet ea principia ex metallis elicere, in quibus insunt iam decocta, & ex parte fixa, & arti propinqua. Et hoc totum confirmat Thomas Aquinas in fine tertij Meteororum. Et in principio quarti dicit, Quòd metalla inuicem transmutari possunt, quia naturalia sunt, & eorum materia est eadem. Ideo Hermes ponebat circulationem in metallis, vt in elementis: nam vnum sua corruptione cõuertitur in aliud. DISC. Declara tandem quomodo quodlibet metallum sit in quolibet metallo. RAI. Dicit Rasis in libro Diuinitatis: Scias res naturæ subtili artificio ita simul esse colligatas, quòd in qualibet re est res quælibet in potentia, quanuis actu non videatur. Quæ res melius cõprehenditur in rebus liquefactiuis, quàm in alijs: Nam auri interiora sunt argentea: & argenti interiora sunr aurea: quia elicitum est aurum ab argento, & argentum ab auro: & in ære adest potentia aurum & argentum, sed non visibiliter: & in illis ferrum plumbum & stannum, & in his aurum & argentũ. Hoc idem scribit Albertus 2. lib. de Min. cap. 8. dicens, Hermes, Gilgil, Empedocles, & quasi omnis illa Philosophorũ turba dicunt, in quocunque metallo esse plures species, & naturas metallorum: & aliam esse occultam, aliam manifestam: aliam intus, aliam foris: aliam in fundo, aliam in superficie (vt qui formarum latentiam dixère) & omnia in omnibus esse dixerunt, vt Anazagoræ placuit, sed intus in plum-

Phi dicunt ♃ et ☿ esse metallorũ principia sed tamen non sunt ♃ et ☿ communia

Thomas aquinas quod metalla inuicem transmutari possunt q naturalia sunt & eorum materia est eadem ibide quod sequitur

bo dixerunt esse aurum, & exterius esse plumbum: Et aurum in superficie esse aurum, & intus atque in profundo esse plumbum. Et idem eodem modo esse inter æs & argentum, & ferè in omni metallo erga aliud metallum.

Et dicunt, ne nomines aut voces intus & foris vel alias differentias iuxta partium situm in toto, sed secundum proprietates, & naturas dominantis, aut non dominantis: nam dominans claudit in se & occultat illud, cui dominatur. Et hoc modo isti rectè dicunt Anazagoræ sententiam, id est omnia metalla in omnibus esse: & dominationem fieri à prædominante. DIS. Mihi videtur, Albertum in superiori loco hanc opinionem improbare. RAI. Ipse Albertus adducit eas rationes pro his, qui non aliorum, quàm communium metallorum notitiam habent, atque vt alijs metallorum Philosophorum notitiam non daret: Sed bene cognoscebat esse rationes debiles, quódque cum equiuocatione facilè poterat omne dubium solui. DIS. Obsecro te ergo mihi distinctè de his philosophorum metallis declara, & quomodo in plumbo sint omnia metalla. RAI. Per calcinationem, & putrefactionem reducimus nostrum commune metallum in album salem, & illud vocatur Saturnus. Et quia hoc sal fortiter est commistum cum partibus sulfureis: ideo dum dissoluitur istud, & in aceto sublimatur, trahit secum partes sulfureas, atque in ijs sale & sulfure, sunt omnia philosophorum metalla. Et ideo Geber libro quarto, capite decimo quarto, loquens de hoc Saturno dicit, Citius alijs cedit, id est soluitur, quia naturam habet salis, & citius à commisto trahit secum omnia imperfecta. Et in Testamento in capite de Ioue, dicit, Calcinationem corporum esse breuiorem viam ad perfectionem: quoniam calx facilè in salem resoluitur, & facilè corpus calcinatum mundatur & præparatur.

Dicit ergo Razes in loco præallegato, Saturnum in suo profundo frigidum & siccum esse, id est plumbum & argentum, nigrum, molle, terreum, melancholicum, acerbum, fœtidum, fœmineum: Sed est plumbum in actu, & argentum potentia. In suo profundo, est calidum & humidum, id est aurum, aereum, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinum. In vno latere est frigidum & humidum, id est stannum & argentum viuum, aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In alio latere est calidum & siccum, id est ferrum & æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinum. Ecce ergo, quomodo in vno solo communi metallo, & in vno philosophorum metallo sunt omnia philosophorum metalla. Et hoc de omnibus suo modo dicere poterimus.

Et iuxta prædictas proprietates & qualitates, Antiqui hisce rebus posuerunt omnia nomina mundi. Ideo multi errant, quum capiant eam rem communem per illa nomina significatam. DIS. Interdum & ego eum in errorem cecidi, sed multo magis in hisce rebus caderem, quum mihi videantur admodum obscuræ & intricatæ. RAI. Secundũ Razis sententiam, in omni corpore sunt tres dimensiones, nẽpe, altitudo, profunditas, & latitudo. Altitudo est in manifesto, profunditas est in occulto, latitudo in medio occulti & manifesti: Et hæc latitudo habet duo latera, & eorum quodlibet participat de manifesto, & occulto. Istud ergo philosophorum plumbum, quoniam in suo manifesto est album, ideo dicitur esse frigidum, quoniam albedo est frigiditatis signum. Et quoniam illud habet multam terreitatem intrinsecam, ideo dicitur esse naturæ siccæ, nigræ, ac melancholicæ: Nam, vt inquit Geber libro primo capite quintodecimo, Quanuis habeat humiditatem visco-

scosam, tamen non adhæret sulfuri dictum Mars, prætерquàm artificio, id est præparando illa propter siccitatem, id est illius terreitatem, qui contemperat eius viscositatem, & non sinit eum adhærere: Et de hoc sale dicto Saturno intelligit Geber libro secundo capite septimo: & alibi quum loquitur de mercurij præparatione, & quomodo ab eo separetur terra & aqueitas superflua: Et quia illud est de natura vitrioli indigesta, ideo acerbum est, & propter albedinem & frigiditatem dicitur fœmineum, fœtidúq; vocatum est propter sulfureitatem adustibilē, indigestamq;: Et quia manifestū semper est occulto cōtrarium, & èconuerso (vt ait Razes) ideo profundum seu occultum istius plumbi, per distillationem fit manifestum & calidum, quoniam est sulfur rubeum: Et quia in huius rubei sulfuris compositione interuenit arg. viu. ideo dicitur esse humidum: & de hoc loquens Albertus in 4. Mineral. capite primo dicit, Obseruare debemus esse calidum quoddam & siccum humido frigido coniunctum in vna complexione quæ hermaphrodita est, vt in plantis videre est, quæ ab omni parte sunt impręgnatæ & impręgnant. Dicitur ergo hoc aurum quod etiam nominatur Venus, fore hermaphroditum: quia hermaphroditum nomen est compositum è duobus, significans Mercurium & Venerē. Ideo Geber libro primo, cap. vigesimo primo, loquens de hac Venere coniuncta cum Mercurio, dicit illam esse mediam inter Solem & Lunam, id est sulfuris & argenti viui, quoniam ex vtroque participat: Aereum nominatur, quia est spiritus subtilis, & sublimatur simul cum aqua mercuriali dicta aere: sanguineum, quia rubeum, & ob hoc vocatur sanguis & vinum rubeum: citrinum, quia compositum est ex argento viuo albo & sulfure rubeo: nam vt dicit Geber libro tertio, capite tertio, Citrinitas non est aliud quàm determinata proportio rubei & albi: & libro prædicto capite nono loquens de distillatione huius Saturni dicit. Non separatur ab illo in fumum quātitas notabilis, quæ non sit citrini coloris multæ citrinitatis: & parum infra dicit. Quando fumus exit ab eo, necessariò exit cùm sulfure non comburente: cuius proprietas est creandi citrinitatem. De his duobus fumis & vaporibus, déque hoc auro satis dixi superius. Dulce & odoriferum dicitur ob suam rubedinem, caliditatem & bonam concoctionem: masculinum, quia calidum & veluti paternum semen simul cum sulfure in metallorum generatione. De hoc inquam occulto auro scriptum est in libro Trium verborum, Oportet vt sciamus facere de manifesto occultum, & de occulto manifestum: Et istud occultum est de natura Solis & ignis, & est preciosissimum oleum omnium occultorum, & tinctura viua, & aqua permanens,

De hoc oleo Geber libro secundo, capite duodecimo, dicit, Causa inquisitionis olei fuit, vt haberetur color qui permistus est cum substātia illius: nam istud operi nostro auxiliari potest. Etiam ipse Saturnus in vno latere ipsius latitudinis, id est in parte manifesti, & parte occulti: est naturæ frigidæ & humidæ, id est Iupiter & arg. viu. præparatum: quod quia est album, ideo dicitur frigidum: & quia illud habet quandā aqueitatē admodum vnitā, & homogeniā, ob quam difficulter coagulari potest (vt dicit Geb. lib. 2. cap. 16) ideo humidū est. Et istud accidit post lauationem fæcum vstarū, quod affirmat Geber lib. 1. cap. 19. dicens, Plumbum habet multum substantiæ terreæ: ideo lauatur, & ob lauacrum conuertitur in stannum. De hoc plumbo dicto mercurio nō præparato Geber in lib. 3. cap. 12. dicit, Per leue artificium videmus ab illo exire terram nigram & fæculentā per lauationem. Morienus Romanus dicit, Corpus immundū secundum philosophos dicitur plumbum: sed corpus mundum est stannum. Quia ergo stannū istud & arg. viu. præparatum est albū vt cera alba

vel butyrum, & facilis fuſionis, & multũ de humiditate participat, ideo dicitur eſſe naturæ frigidæ & humidæ, phlegmaticæ: inſipidũ & remiſſum dicitur ob remotionẽ aquæ acutæ ac vaporis calidi & ſicci, id eſt ferri & æris: Quãuis (vt dicit Razes) Veneris ſiccitas ſit minor Martis ſiccitate, quia participat de arg. viuo, quod ſuam ſiccitatem contemperat: Et nota, quòd (vt ait Geb. lib. 1. cap. 12: & lib. 3 cap. 7.) in corporibus metallicis cõmunibus ſunt duo ſulfura neceſſaria noſtræ arti, quæ in manifeſto tendunt ad rubedinem, ſed in occulto ſunt alba, rubea, & nigra. Quod Venus dicitur, intrinſecum eſt prædicto Saturno: aliud quia eſt naturæ terreæ quaſi fixum, & ſine fuſione, id eſt ſolutione, eſt dictum Mars. Et iſtud à cõmiſto ſeparatur Saturno: quia (vt dicit Geb. lib. 4. ca. 14.) ea metalla quæ participant minori quantitate arg. viui, facilius ſeparantur à commiſto: & rationem adducit in ſequenti capite, videlicet quia in ſubſtantia diuerſificantur, ideo reſultat diuerſa fuſio, & ſpiſsitudo & raritas, quæ ſunt cauſa ſeparationis. Loquendo igitur de hoc ſulfure dicto Marte, dico eſſe calidum & ſiccum: Ideo Razes in Lumine luminum, dicit, Mars exterius habet calorem & ſiccitatem: & intus habet frigus & humidum: intus per propriam naturam habet arg. viu. purum: quod per adminiſtrationem extractum, tandem ſinit ſe conuerti in ſpeciem puri auri. Dicitur etiam iſtum Martem eſſe igneum ante lauationem, quia ſulfur eſt & facilè inflãmabile ob aduſtibilẽ vnctuoſitatem: cholericum ob multam caliditatem atque amarum & acutum, maſculinum ob ſuã caliditatem, & quia eſt vt ſemen paternũ in generatione metallorum. Ecce ergo quomodo in vno cõmuni metallo, & in vno philoſophorũ metallo ſunt omnia metalla philoſophorũ: idem dicere poterimus de alijs. Sed nota quòd ſulfur iſtud dictum Mars, quia eſt quaſi extrinſecum dicto Saturno, & non habet ſalis naturam, ideo ſeparatur & non ſoluitur, ſed ſubtiliatur: ſed alia omnia, quia ſalis naturam retinent, ideo ſoluuntur: & hoc innuebat Geber lib. 1. cap. 15. loquens de mercurio, id eſt de iſto ſale dicto Saturno, Soluuntur Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab illo, ideſt per illius naturam: nam omnia ſimul habent naturam ſalis. Nam ſolæ res quæ habent naturã ſalis & aluminis ſolubiles ſunt, vt ſæpius dixi. Et ſupradicta philoſophorum metalla nominantur nominibus planetarum & deorum antiquorum: & ſub his, & alijs nominibus Geber occultauit ſuam ſcientiã. Idẽ fecere alij ferè omnes philoſophi. Ideo Razes in Lumine luminum dicit: Antiquis placuit occultare harum rerum ſignificatũ cum tot nominibus, vt vix nemo amplius reperire poſſit noua vocabula. Morienus Romanus dicit, Nulla res incluſit huius artis magiſtros in errore magis quàm nominum multitudo. Sed qui inueniet hæc nomina non aliud eſſe quàm colores apparentes in cõmiſtione, nõ errabit in via huius operationis. Antiqui ergo vt hanc ſcientiam occultarent, multis vſi ſunt nominibus, ſimilitudinibus, & ænigmatibus, & potiſsimum fabulis poeticis. DIS. Superius volui tibi dicere, me multũ mirari homines ſapientiſsimos occultaſſe hanc ſcientiã tam diuinam ſub velo illarum fictionũ & chimęrarũ: Sed ſi me huius rei capacem reddes, perpetuò tibi deuinctus ero: nam neminẽ vnquam inueni qui eas expoſuerit præterquàm moraliter. RAI. Antiqui ſapiẽtes publicè operibus & verbis moralia docebant, ideo qui notitiã huius ſcientiæ non habet, non poteſt ea ſcire, quæ ſignificare voluerunt per tot deorum nomina, eorumq́ genealogiam, amores, metamorphoſesq́. Et niſi credas haſce fabulas hunc ſenſum habuiſſe, vide Albert. in 1. Min. Tract. 2. cap. 8. qui eas exponit in hunc ſenſum. DIS. Quid dicit Albertus? RAI. Is dicit Gorgonis fabulam habere, ipſum in lapides conuertiſſe quotquot eum reſpiciebant: Vim fortem mineralium nominarunt Gorgonem: eius aſpectum aiunt eſſe

humorũ

humorum corporum dispositionem ad vim lapidificatiuã: ecce igitur quomodo antiquorum nonnulli exponebant vt dixi. DIS. Nondum ista intelligo. RAI. Superius dixi, in sulfuribus esse vim fortem mineralem induratiuã & fixatiuam per Gorgonẽ significatã: illius respectus est humorum, id est vaporũ metallicorũ ad hanc virtutem lapidificatiuã: Nam quando fumi saliunt per lõgum bociæ collum, & postea pluries descendunt, tandẽ vniuntur cum prædictis sulfuribus, & conuertuntur in lapidẽ admodum preciosum. Scribunt etiã Poetæ, Græcos serpentẽ vidisse super arborem salientẽ, in cuius summitate inuenit matrem cum filijs, quos omnes comedit: sed ipse inclinans caput cõuersus est in lapidẽ. Vapor & humiditas radicalis metallorũ est serpens: nam ante decoctionẽ est admodum venenosa, & nominatur nominibus serpentũ, draconum, leonum, vrsorũ & basiliscorum ob eorum ferocitatẽ & venenositatẽ. Iste igitur vapor ascendit per distillationem in bocia, & ibi reperit filios, id est illa duo sulfura, cum matre, id est cum arg. viu. fœminino, à quo prædicta sulfura soluta sunt, & omnes comedit, quia illa sulfura soluit, & ad se trahit. Sed ille vapor quia salit, & postea descendit per collum bociæ, ac simul cum illis sulfuribus fixatur, ideo conuertitur in lapidẽ. Sacra etiã Scriptura dicit, Vxorẽ Lot ignem fugientem, quia contra Dei mandatum respexit retro, cõuersam fuisse in statuam salis. Alph. dicit, Antequam opereris, volo tibi describere bonã medicinam: oportet vt sit humida, & quando coquitur, vt coaguletur & inspissetur vt sal, nix, grando: & sit dulcis saporis, ventris nigri, coloris albi. DIS. Quid sibi vult ventris nigri? RAI. Vult dicere, quod quamuis illa materia in decoctionis initio sit alba, tamẽ in suo occulto habet in se nigredine: quæ procedit ab adustiua vnctuositate, quæ totaliter separata non est. Ideo primum signum apparens in coagulatione, est nigredo, quam vocant caput corui: & post coagulationem durat 40 dies: postea iterũ fit alba, prout illa humiditas consumitur: Fingunt etiam quod cùm Iupiter iratus esset contra patrem suũ Saturnum, abscidit illi genitalia cum acuta falce, quæ in mare ceciderunt: & ex eo sanguine simul cum maris spuma genita est Venus: per Saturnũ intelilgunt salem illũ ante separationem suarum terrarum: nam dicitur Iouis pater, quia ex illo generatur Iupiter, separatis terris. Cùm ergo hic sal positus est in bocia super ignẽ, Iupiter iratus, & alteratus ob ignem, soluitur in aquam subtilem significatã per falcem acutã, cum qua incidit, separat, & secum trahit partes masculinas, nẽpe sulfur illius salis dicti Saturni, & simul in bociam descendunt: ideo dicitur eos in mare cecidisse, idest in eam aquã salis amari: Ex quo sale ac sulfure genita est Venus, vt superius dixi. Aqua illa amara est Phaetontis currus, dictus Eridanus, quia in illa defertur Sol & spiritus fœtens dictus æs & Venus. Scribunt Dedalũ simul cum filio Icaro inclusos in labyrintho fecisse alas ex pẽnis, casque cum cera sibi appendisse ac filio, cum hisque volasse extra labyrinthum per aerẽ sed Icarus nimis altè volans, cecidit in mare in quo submersus est, quoniã Sol ceram liquauit, sed cùm ab vndis maris in litus esset proiectus, pater eum sepeliuit in arena. DIS. Huius expositio mihi magnopere grata erit. RAI. Non possum quæ tibi dico probare longiori serie, quia breuis esse cupio: per Dedalum patrem Icari, volunt significare sulfur illud dictum Martem: & per Icarum notant aliud sulfur vocatum arsenicũ: nam secundum Geb. lib. 1. cap. 14. Arsenicum est de materia subtili & cum sulfure simili. Et 4. lib. cap. 5. dicit, Medicinam specialem Martis fusiuam esse arsenicũ: nam est sulfuris dicti Martis subtilissima pars, quæ quia salis naturam habet, ideo fusiua est & solubilis: Per labyrinthũ in quo sunt inclusi, significatur metalli nostri calx, in qua sunt dicta sulfura: alæ quibus euolant & sublimantur, eę sunt de quibus Geb. lib. 2. cap. 10

dicens, Corpora quæ administratione rei subleuantis indigent, sunt Venus & Mars propter eorum fusionis tarditatem. Venus indiget tutia, & Mars arsenico: & cum illis facilè sublimantur, quia multū cum eis conueniunt. DIS. Credo locum hunc ex illis esse, quos Geber & tu solus intelligitis. RAI. Superius dixi, multoties per corpora intelligi sulfura illa dicta Martem & Venerem, quæ sunt tardæ fusionis & solutionis, quia Mars non habet partes salsas, & Venus his parum participat: ideo distillatur cum ignis expressione & ignitione aludel, vt dicit Geber lib. 2. cap. 2. & 8. Venus ergo suæ sublimationi tutia indiget ideo fumo aut aqua supradicta: nam vt dicit Geb. lib. 3. cap. 3. Tutia est fumus corporum alborum, id est eius salis dicti plumbū, stannum & Luna: & cum his alis sublimat extra dictum Saturnum extractum à dicta calce metallica. Alæ, quibus Mars in putrefactione sublimat extra suam calcem, est arsenicum: nam humiditas & acuitas aceti (mediante fimi calore) agens in corpore calcinato dissoluit & trahit ad se salis substantiam, cum quo etiam trahit subtile sulfur dictum arsenicum clausum in profunditate salis ipsius. Et quia sulfur illud subtile est de substantia illius sulfuris dicti Martis, ideo illud subtile dictū arsenicū simul cū sale trahit ad se, & eleuare facit ac sublimare illud crassius dictū Mars quoniam tunc sunt insimul coniuncta omnia, & vnum non potest sine alio eleuari. Cera qua glutinabantur alæ, est supradictum sal viscosum vt cera alba: Et quoniam sulfur illud subtile significatum per Icarum, per distillationē altè volat, id est in caput alembici portatū à prædicta aqua significata per Iouis aquilam, ideo cadit in mare, quoniam calor dissoluit illum salem in aquam, & in eā cadit sulfur dictum, & ibi moritur, quia fit nigrum: sed à supradicta aqua proiectum ad litus, id est ad superficiem in ea pellicula, & nauicula prædicta, quia pars oleaginosa semper supernatat, ideo desiccata aqua, ipsum arsenicum fuit sepultum in arena, id est in eo sulfure dicto Marte subtiliato in modum subtilissimæ arenæ ac lucidæ. DIS. Non sum harum expositionum capax, sed verbis tuis credo, quia magister es hac in arte. RAI. Quando praxim videbis, hæc tibi erunt manifesta. Dicunt etiam Poetæ, quum Io amaretur à Ioue, eam fugientem Iupiter circumdedit nube spissa & obscura, ita vt à cursu firmaretur Per Iouē significatur prædicta aqua mercurialis, quæ à Ioue amatur, quia sunt eiusdem substantiæ: sed hæc duo posita in vase ad ignem, dicta aqua subtilissima fugit per longum collum vasis, ac reuertitur, & Iupiter illud sulfur circumponit subtile in modum spissæ nubis ac nigræ, ob quam coagulatur, ac firmatur. Illæ nigræ pelliculę (vt superius dixi) sunt nigræ velæ, quibus Theseus reuertebatur Athenas: quod AEgeus pater illius videns, ac putans Theseum esse mortuum, desperans proiecit se in mare, in quo suffocatus est. Per Theseum ergo significatur sulfur illud subtile quod in ea pellicula latet, aut oleo per nauem significato. Et tunc AEgeus, id est sulfur dictum Mars, qui est pater huius subtilis sulfuris proijcitur in mare, id est in eam aquā salis, & hîc soluitur ac moritur, quia iterum fit nigrum. Scribunt etiam post diluuiū & aquarum desiccationem, terram animalia producentem, quendam etiam serpentē produxisse Pythonem appellatum, quē Phœbus suis sagittis interfecit. In materiæ nostræ distillatione, primò lento igne diluuium venit, id est quædam aqueitas, de qua loquitur Geber lib. 2. cap. 2, & 7. & remota illa aqueitate, & aucto igne, terra, id est materia nostra, quæ multa terreitate participat, producēs animalia, id est sulfur, illud subtile dictum sulfur & sulfura, quia paulatim distillat, vt dicit Senior: & vocatur animal & animalia: quia vt scriptum est in Philosophorum Turba, Nostrum æs est vt homo qui habet animā, corpus, & spiritum: produxit etiam serpentem dictum Pythonem, id est aquam illam fœtidam

dam

pellicula et nauicula

praxis

dam, quam Phœbus,id eſt Sol noſter interfecit,id eſt coagulauit & nigreſcit. Ferunt quoq; Apollinem philocaptum Daphnes, eam fugientem ſecutũ. Apollo eſt Sol noſter, qui in diſtillatione ſequitur aquã mercurialẽ per Daphnem ſignificatam. Finxerũt quoq; Phœbum & Bacchum fuiſſe Iouis filios: per Phœbũ ac Bacchum intelligũt ſulfur ſuperius dictum Solẽ & vinũ: quod quia diſtillatum eſt ab illo Ioue, & illius partem retinet, ideo dicitur eſſe Iouis filius. Scribunt etiam Mineruam Iouis fuiſſe filiam: Nam cũ Iupiter caput ſuũ percuſsiſſet, exilijt armata Minerua à ſuo cerebro. Per Mineruã intelligunt aquam mercurialem, quia minuit & ſubtiliat neruos, id eſt ſulfura: Iupiter ergo feriens caput ſuũ igne, id eſt ſal illud dictum Saturnum, in quo eſt illud ſal ſubtile, album, molle & humidum ſignificatum per cerebrum, per diſtillationem ab eo exit Minerua armata & induta partẽ illam ſubtiliſsimam & fuſiuam Martis. Deſcribunt etiam Vulcanum admodũ Mineruæ amore captum, omnibus viribus illam ſequebatur: at ipſa illum fugiebat & contemnebat: cùm verò illi Vulcanus fortè approximaret, arripiens eã veſtimentis ſemen ſuũ in terrã pręlibidine fudit, ex quo ſemine ſcilicet natus eſt filius, & illa dimiſſa eſt in pace. Per Vulcanum intelligunt illud ſulfur dictũ ignem & Martem, qui multũ hãc mercurialem aquam diligit ſignificatam per Mineruam, quia ſimul in ſuo metallo fuerunt: ſed quia facilè ſeparantur, quia diuerſas habeant naturas, ideo dicitur Mineruã eum fugere: at ſulfur ipſum illi appropinquans, eamq; cõprehẽdens, antequàm ſeparetur, ſuum ſemen relinquit, id eſt partem illã ſulfuream, ſubtiliſsimam dictam arſenicum in terra ipſius ſalis dicti Saturni: & per diſtillationem naſcitur puer, quem ſupra nominaui, Ganymedẽ, Apollinẽ & Phœbum: & ipſa aqua relinquitur in pace, quia illa eſt fixationis impedimentũ: eſt tamen neceſſaria vt diu vitam humanã ſuſtentet. Dicunt etiam quidã Martẽ fuiſſe filium Iouis ac Iunonis, alij dicunt Iunonis ſine patre. Per Iunonẽ ꝗuis ſępe intelligant elementũ aeris, id eſt aquã illã mercurialẽ, tamen hîc intelligunt elementũ terræ, quando dicunt fuiſſe Iunonis filiũ ſine patre. Iupiter ergo & Iuno ſignificata per elementũ aeris, poſt putrefactionẽ ſunt ſimul cum Marte: & quia illud ſeparatur à ventre iſtorum, ideo dicitur illorũ filius: ſed quia filius aliqua in re ſolet patri ſimilis eſſe ac matri, & Mars ſeu illud ſulf. omnino eſt diſſimile noſtro Ioui, quia Mars eſt calidus, & ſiccus, rubeus, durus, ſine fuſione & priuatus arg. viu. Iupiter eſt frigidus, & humidus, albus, mollis, fuſibilis, & eſt arg. vi. mortificatũ, ideo dicunt illũ fuiſſe filiũ ſolius Iunonis intelligẽtes elemẽtum terræ, qm̃ ſulfur eſt pinguedo terræ, nam ſimilitudinẽ non habet cũ aqua mercuriali. DIS. Neſcio quid de tuis iſtis expoſitionibus dicã: & veluti ſtupidus maneo, & timeo ſi eas alios docere voluero dicturos me inſanire. RAI. Dixi iam tibi eum non poſſe iſta intelligere, qui praxim nõ viderit: ideo ſi primò te contemnent, poſtea laudabunt. Dicunt præterea Vulcanũ fuiſſe Iouis filium ac Iunonis. Et quia erat deformis, ſubitò natũ proiectũ eſſe in Lemnum inſulam, ibiq; fuiſſe à ſimijs nutritũ: quod ſuperius de Marte dixi, poteſt etiã de Vulcano intelligi, qui quia deformis ac turpis eſt, id eſt, quia ante lauationem habet illam aduſtiuam vnctuoſitatẽ, & non habet partes ſalſugineas, ideo abiectus eſt, quãdo ab illis ſeparatur ob diuerſam naturã, fuſionẽ, ſpiſsitudinẽ & raritatẽ, vt dicit Geb. lib. 4. cap. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. dicit, Arg. viu. nõ aliud capere ꝙ quod ſuæ naturæ eſt. Proiectus eſt ergo in Lẽno inſula, id ẽ in bociã vbi ſagittæ cadunt, id eſt ſulfura genita ex vaporibus calidis ac ſiccis: & ibi fuit nutritus, id eſt lotus, à ſimijs, id eſt ab his qui naturã imitantur, & fuit ad perfectũ adductus. Scribũt Vulcanũ duxiſſe Venerẽ in vxorẽ: Geb. lib. 1. cap. 10. dicit, Cõpar ſulfuris eſſe arſenicũ, quod dicitur Venus. Dicunt Apollinem fuiſſe

Vulcani filium:per Apollinē intelligunt Solē nostrū, qui quia est subtilissima pars ipsius sulf. dicti Martis & Vulcani,ideo dicit̄ eius filius. DI. Dic mihi vbi nam per Iunonem intelligant elementū aeris. RAI. Dixerūt Iunonē fuisse Saturni filiā,& Opis sororis & vxoris Iouis:in parte natā ante Iouem,fuisse Deorū reginā & diuitiarū,præfuisse partub.& matrimonijs:ideo dictā fuisse Iunonem,ꝙ matrimonia iungeret.Aqua mercurialis est filia Saturni, qui ab eo distillat,& à sua terra significata per Opim,quia illa dat diuitias,id est aurum nostrum:in vna distillatione generatur Iuno,idest aqua illa mercurialis,&Iupiter id est sal occultus in fæcibus cōbustis:de quibus fæcibus Hermes & Metuendus eius discipulus,& Mireris Philosophus dicunt,In cineribus est quod quæris.Hermes dicit,Cape fæces quæ remanent in fundo bociȩ & serua illas, quoniā sunt cordis corona,& sublima,quia sublimat alba vt sal.Idē scribitur in Diuin.libro.Geb.etiā lib.2.cap.2.dicit,Fæcum separationē esse possibilē à salib. sublimandis ob saliū solutionem:quod non euenit alijs rebus. Modus lauādi eas fæces cōbustas scribit in lib.Inuestigat.vbi dicit,Atramentū nigrum soluatur in aceto mundo aut in aqua bulliente,postea per filtrum distilletur & coaguletur,& erit præparatum:aut prius in alembico ponatur,& tota eliciatur humiditas:Quia ergo in distillatione prima distillat ea mercurialis aqua significata per Iunonem,& postea extrahitur sal præparatus significatus per Iouē,ideo dicitur vno in partu Iunonē natam ante Iouem:Et istud voluit Geber significare lib.1.cap.11.quando loquens de hac aqua mercuriali,dixit,Illam potius reuerti à calce sua quā Iouem ipsum:Fertur esse supra partus,quia distillando eximit à suis terris,& in lucem producit nostrū Phœbum.Præest Matrimonijs quia est mediū coniungendi tincturas,vt superius dixi.Ideo Morien.dicebat, Animā,id est nostrum Solem non coniungi cum corpore sulfuris,nisi mediāte spiritu,&animam non coniungi præterq; cum corpore,à quo fuit extracta: &si conatus fueris illam cū alio corpore coniungere,invanū laborabis:dicitur soror &vxor Iouis,quia eodem partu nata est(vt dixi)vxor,quia eiusdē substātiæ,regina Deorū Gentilium significatorū per nostra metalla,sulfura, & sales: nam ipsa regit illa,per eam nascuntur,soluūtur,subtiliantur,separātur,coniungūtur,mortificantur,viuificātur,& fructificāt:ideo dicitur Opū regina.Fingūt etiam Venerē filiam fuisse Deiones & Iouis,&Vulcani vxorē,& fuisse amatā à Marte:per Deionem,Vulcanū,&Martem,intelligunt ipsum sulfur dictū vinū ignem & Martem : Etymologiæ nominum alibi abs te reperiri poterunt:sulfur dictū Venus post distillationem videtur vinum:Et quia distillat ab eo sale dicto Saturno in quo est Luna & Iupiter,ideo dicit̄ illorū filius.Dicūt Amorē fuisse filium Iouis & Veneris:per Amorem possumus intelligere sulfur illud subtile superius nominatū Phœbum,quia componitur ex mercurio dicto Ioue, & ex sulfure dicto Venere,ideo eorum dicitur filius.Fingunt etiā Latonā fuisse violatam à Ioue,ob quam rem Iuno Iouis vxor de cælo descendit, & eam in Delo insula proscripsit,vbi Phœbum & Dianā peperit : Per Latonam intelligūt quod superius de Amore dixi:nam cōponitur ex Ioue & Venere.Iuno,id est aqua illa mercurialis descendit de cælo,id est à capite alembici facti in modum cæli,in quo cælo fuit etiam Ganymedes portatus,id est istud sulfur:&Iuno portat & proscribit ipsam Latonam in bocia:& tandiu ibi moratur, quòd primò in Lunam,deinde in Solem vertitur.Hoc voluit Geber significare lib.1 cap.17.dicēs,Vidimus in mineris æris,à quibus exibat aqua quæ secū spumas ducebat subtilissimas æris,& illas continuo cursu aquæ lauat & mūdat:postea cessato aquæ cursu,vidimus eas cū arena sicca per annos tres calore Solis fuisse decoctas:inter quas inuentus est Sol verissimus. DIS. Si superius tibi non respon

respondi,fuit in causa,quia expositiones illas fantasticas nō intelligebām: sed quia nunc apertè loqueris, potero aliquid dicere. RAI. Si debile tibi est cerebrū,& non capis illas expositiones,ne saltē eas vituperes: sed quiduis dicere? DIS. Volo dicere, Geberum naturaliter loqui,quoniam interdum accidit aquas transire per mineras,ac secum trahere aliquam mineræ partem , vt supra dixit: ideo dicit,vt naturam imitemur. RAI. Nimiū es credulus si putas naturam potuisse conuertere æs in aurū. DIS. Quid ergo innuebat Geber? RAI. Hic est vnus ex eis locis,vbi videtur apertius eum esse locutū,& tamen obscurius loquebatur. Nam æris nostri minera, est illud sal dictū supra Saturnum : à quo per distillationem exit aqua mercurialis,quæ secum illud sulfur ducit subtile dictū æs,quod per continuū cursum illorū vaporum aqueorū ascendentiū & descendentium lauatur à sua vnctuosa nigredine,& fit albū cessantibus dictis vaporibus. Sed post tres menses fit Sol verissimus, posita bocia in arena vel cineribus cum igne tēperato:tandē volens verba truncare, expositio Geberi,harumq; fabularū poeticarū ac similiū consistit in omni eo quod superius dixi de metallis intrinsecis:ideo nō amplius alias fabulas pro nunc declarabo quoniā ex te ipso intelligere poteris ex his quæ superius dixi, potissimū verò si nominum etymologiam & significatū consideres,quibus in fabulis vtuntur Antiqui. DIS. Omnino ingentes ago tibi gratias:sed ad nostrā medicinā reuertentes,velim scire num supradicta Philosophorū metalla præparata & soluta intrent cōpositionem nostræ medicinæ. RAI. Pluries dixi omnia ad hanc huius medicinæ cōpositionē concurrere. Et hoc confirmat Io. de Rupescissa dicens, Queadmodum cæli influxus & Solis augmentatur aliarū stellarum influxu,ita etiā nostrum humidū radicale dictum cælū,non solùm ornari debet ex Sole,sed etiā à stellis aut planetis,vt eius influxus augeatur & virtus:Et hoc etiā confirmat Geber in fine primi libri,dicens, Quæcunq; perfectionū diuersitates parum antea fuerunt à nobis determinatæ,inuentę sunt in opere medij ac minoris artificij vel operis:sed in maiori omnes sunt eiusdem perfectionis. DIS. Haud credo inueniri hominē qui obscurius scripserit ipso Gebero: ideo nō mirandū est,si multi ob desperationē eum lacerant. RAI. Minor ordo est præparatio,in qua multæ sunt viæ & medicinæ imperfectę:secundus ordo est fixatio,& in hac etiā est aliqua diuersitas,quia non omnia æqualiter fixatione indigent:sed in tertio ordine,idest in multiplicatione,quia in medicina cōpleta peruenerūt omnia ad perfectionē vnam,ideo dicūtur omnia esse necessaria Si verò certior esse vis horum trium ordinū expositionē esse iuxta Geberi mētem,lege in fine Sūmæ suæ,vbi de Sublimatione loquitur,& præparatione primi gradus,secundi & tertij,& veritatē cognosces eius quod tibi dixi. DIS. Cōcedo in medicina minerali ac fixa,omnia illa esse necessaria : sed in medicina quæ per os accipi debeat,sum dubius:Nam sicut aqua mercurialis in minerali medicina nō est permanens,qm̄ illa est impedimentū fixationis, ita in medicina humanorum corporū non deberet ingredi sulfur illud tam fixatiuū dictum ferrū,qm̄ non opus sit eam fixari:nam stomachus seu vētriculus ea concoquere non posset,vt superius de auro dixisti. RAI. In hoc fac quod volueris,sed tibi dico Alb. in fine 2. Meteor. vbi Auicēnæ sentent. adducit,dicere,in optimis aquis aurum reperiri:post has,illa est in qua ferrū est,& multū interiora corroborat,& tamen fixā non est:atq; hoc cognoscere potes à signis quæ videntur cùm medicina est finita. DIS. Gratū erit mihi hoc intelligere. RAI. Ioānes de Rupe atque ego simul, diximus cognosci duobus signis, quando medicina hęc finita sit & perfecta:primus,si vas in quo posita est hæc medicina, positū in angulo domus,veluti miraculo & vinculo inuisibili ad se trahet omnes in-

trãtes,& eos circa se stãtes faciet,tunc cõpleta erit secundũ signum,si prædictũ vas positum supra turri trahet ad se omnes aues odorem medicinæ sentientes & eas circa se sistet. DIS. Hæc mihi videť res magna & ferè impossibilis. RAI. Per turrim significatur fornacula posita in angulo domus,in qua fornacula vel furnulo positum est vitrũ,in quo nostra medicina coquitur:per intrãtes in domum,& per aues præteruolantes significantur illi spiritus vel vapores,qui virture caloris volant,& sursum deorsum eunt per longum bociæ collũ: qui cùm firmantur, nec amplius ascendunt,& materia est coagulata,dulcificata,& medicina perfecta est,& nõ tamen fixa:Atq; vt dicit magister Leonellus, coagulabitur in modũ oui quod tenet acumen in fundo:Superius dicta occultarunt Poetæ,fingentes Orpheum ex cantus ac soni dulcedine ad se traxisse bruta animalia,homines,aues,lapides,arbores ac montes:sistitisse ventos:ita vt dicãt etiam Phœbum,arcu ac pharetra depositis, stetisse captũ dulcedine cãtus: ac serpentem qui continuè aureũ vellus custodiebat,Orphei cantu somno correptum fuisse. DIS. Hæc nimirũ pulchra est fabula scienti verũ significatũ & sensum. RAI. Per Orpheum intelligo totã materiã coagulatam:& in hac medicina est pars vegetabilis,idest sal per arbores significatũ & herbas:adest & pars animalis,id est anima,& aurum significatũ per animalia, homines,Phœbũ, & per vellus aureum : pars mineralis est illud sulfur dictũ Mars,significatũ per lapides,montes,ossa,resq; alias duras:adest etiã aqua mercurialis, & vapores significati per aues,ventos,serpẽtes,tauros,& dracones,qui aureũ vellus custodiebant. Nanq; vt dicit Geber lib.1.cap.15. In distillatione nullũ Philosophorũ metallorũ submergitur in mercurio,id est aqua mercuriali,Sole nostro excepto:Per Orpheum deniq; significatur nostra medicina,quæ cùm sit dulcis,sistit & coagulat omnia supradicta. Sed præcipua causa coagulandi & fixandi partem mercurialem sunt supradicta sulf. præparata & soluta:de quibus intelligebat Alb.lib.1.Miner.cap.8.tract.1.dicens,Philosophi supra modum studẽt, vt aquas faciant,quæ habeant in virtute diuersas elementorum qualitates,& nõ actu: vt per illas exiccent & coagulent id quod transmutare volunt. Et 4. Meteor.tract.3.cap.1.dicit,Arg.vi.in artis operibus desiccari ex multa adustione & mistione sulfuris nõ omnino adurentis. DIS. Quid de his dices,qui congelant & fixant arg.viu.cum herbis? RAI. His satis est vt dicam quod Geb.scribit lib.2.cap.17.loquens de medicina quæ coagulat arg.viu. & illi adhæret in profundo,& per minima cum illo miscetur ante illius fugã:necesse est illã colligere à rebus illi conuenientibus,& sunt omnia corpora sulfur vel arsenicũ: & parum infra concludit, dicẽs,Quòd à quacunq; re illius medicina trahatur,debet esse substantiæ subtilissimæ ac purissimæ,ex natura illi facilè adhærens, ac facillimæ fusionis in modũ aquæ fixæ super ignis pugna:nã istud coagulabit, & in naturã Solarem conuertet,vel Lunarem. Et lib.4.cap.10.inquit,Cùm nil inueniatur quod illi magis conueniat, quàm id quod est suæ naturæ, ideo æstimauimus cum illo medicinam illius facere,& libro secundo, capite decimo septimo dicit,Dictam medicinam facilius,propinquius,& perfectius inueniri à solo arg.viu. quia natura amplectitur amicabilius naturam propriam,& eius plusquàm extraneæ gaudet:Et lib.3.cap.4.ait,Argentum viuum non aliud capit,quàm quod suæ naturę est:Et cap.7.dicit:Si poteris facere medicinã perfectam ex solo argẽto viuo,eris inquisitor preciosissimæ perfectionis: notare igitur debes quòd, vt dicit Geber capite 16. libro 2. argentum viuum Philosophorum habet partes sulfuris naturaliter cum eo mistas,id est sulfur & arsenicum:& cum his præparatis facilè vnitur ob conuenientiam in natura:& hęc sunt propria medicina coagulatiua & fixatiua argenti viui Philosophorum.

In li-

In lib. Vaporum scriptũ est, Quòd qui cito vult coquere carnẽ imponat aquę cum carne frustũ vitri: nã vitri siccitas tantũ adimit humiditatis à carne in ebullitione, vt caro citò remaneat cocta: sed citius coquitur ea caro si vitrũ illud sit ex cinere fœni ac filicis, quia illud minus abũdat humiditate: nam primũ vitrũ aliquid habet humidi quod à plumbo contraxit, quod primum fuit in cõpositione. DIS. mihi videtur hoc esse vnũ Plinij mendacium. RAI. Tuam ignorantiã incuses, & noli excellẽtes homines vituperare, qui per similitudinẽ vel per allegoriam sunt locuti. DIS. Quid voluit ergo significare per illud vitrũ, carnẽ & aquam? RAI. Dixi tibi per vitrũ interdum significari sulfur: Et quia, vt pluries dixi, sunt duo sulfurum genera, quorum alterũ nominatur ferrũ, calidũ & siccum quia participat humiditate quã cepit ab eo sale dicto plũbo, à quo ipsa Venus distillata est, ideo citius coagulatur & fixatur ipsum arg. viu. significatũ per carnẽ mollem, si cum eo ponatur sulfur illud ex cinere fœni ac filicis, id est dictũ ferrum ex nominis affinitate. Hoc Philosophi occultarunt dicentes, Theseum glutinasse os Minotauro in labyrintho cum tribus pilis. Per Minotaurũ & alia animalia ferocia & venenosa significatur aqua Mercurialis, quæ in bocia coagulatur cum dictis sulfuribus, & cũ nostro Mercurio dicto Iupiter, qui semper est plenus Apolline. Ideo hæc sunt tria poma aurea ob quæ Atlas id est aqua ista velocissima, in cursu firmata est. In hunc propositũ dicebat Isidorus lib. 17. Chalcanthũ id est flos ęris fit in modum salis cum sole calidissimo & est virtutis adeò constrictiuæ, quòd in leonũ & vrsorum os aspersum tantã habet constringendi vim, vt mordere non possint. DIS. Quid voluit Isidorus significare in his verbis? RAI. Per florem æris voluit significare sulfur illud dictum Venerem & æs, quod est occultum in sale, & salis natura participat, & fit per calcinationem vt sal, & illud vnitum cum aqua nostra Mercuriali significata per vrsos & leones, ita inuiscat & coagulat illam vt amplius non possit sulfura soluere, quia dulcis fit. DISCIP. Mineralis medicina quandiu moratur antequam coaguletur post sulfurum & argenti viui pręparatorum commistionem? RAI. In artis Speculo scriptum est, Guberna materiam illam lento igne, donec maior pars conuertatur in terram nigram, quod erit in diebus. 21. DIS. quandiu durat nigredo? RAI. In Rosario scriptum est, Cõtinuatione 40. dierũ stat vtraq; aqua permanẽs nigredine tecta: quę nigredo si debitè gubernetur, non plus dieb. 40. durabit. Aduerte nihilominus, quòd vbi accedit aqua Mercurialis, plus temporis requiritur & ignis plus. Per duas aquas permanentes intelligit duo sulfura ex parte fixa. DIS. Dixit Geber lib. 2. cap. 16. quòd remotio sulfuris est causa varietatis colorum medicinæ post coagulationem: Putabam sulfur nõ debere amoueri si sit aqua permanẽs. RAI. Dixi materiã nostrã bis fieri nigram, bis albam, bisq; rubeam. Et quoniam albedo & nigredo sunt colores extremi & cõtraij, & omnes alij colores sunt medij: Ideò quotiescũq; ob præparationẽ & decoctionẽ paulatim consumitur humiditas vnctuosa sulfurea quę est illius nigredinis causa, ita paulatim cõsumitur illa nigredo, & quotidie aliũ apponit colorẽ. Ideo dicitur, sulfuris remotionem esse colorum varietatis causam: sed in sulfuris lotione manifestiores apparent hi colores (nã illud est lumen & tinctura) q; faciant in coagulatione & fixione medicinæ, in qua minor est vnctuositas, & sulfur mistũ est cum arsenico & arg. viuo, quę colores imperfectos confundũt. DIS. Tandem, age, mihi explica quo ex metallo fiat hęc medicina. RAI. Dixi hanc medicinã nõ debere ex auro fieri neq; ex argẽto, neq; plũbo, neq; ex stanno cõmunibus: ergo ex ęre fieri debet vel ferro cõmunibus: nam illa in ipsorum radice sunt munda, & accidentia facilè remoueri

possunt, quia omnes corruptionis causas habent & calcinationis: Et hoc voluit Geber significare lib. 4. cap. 3. dicens, Substantiæ Veneris & Martis (communium) dealbatio pura est, & similiter Lunæ rubificatio. DIS. Hanc sententiam non intelligo. RAI. Vult dicere, dealbationem id est argentum viuum & Lunæ rubificatio, id est sulfur quod est tinctura rubedinis ipsius argēti viui dicti Lunæ, ipsa est pura & munda in eorum radice. Et hoc voluit Geber dicere lib. secundo capite septimo. Qui cum exclusisset Solem, Lunam, Iouem, & Saturnum communes, concludit postea, dicens: Melior est ergo argenti viui sublimatio ab illis corporibus quibus cum non conuenit, nempe quia munda in radice. Sed certum est argentum viuum minus conuenire in natura cum ferro & ære quàm cum alijs, ergo ab illis sublimari & extrahi debent spiritus: Et quicquid dicit Geber in lib. Inuest. & alibi de præparatione corporū perfectorum & imperfectorum, intelligit de his. DIS. Quomodo de his intelligit loquens de perfectis? RAI. Dixi hanc artem non vti auro vel argento cōmunibus, sed solùm tractat de corporib. imperfectis (vt dicit Geber in procemio lib. Inuest.) Neq; dico per cōmistionem cum medicina (nam hæc foret responsio parum sciens) sed per reductionem ad primā materiām & separationē omnium accidentium immundorum supra inductorum materiæ puræ radicali. Quando ergo in præparatione hæc metalla intrinseca sunt immunda, tūc imperfecta vocantur: sed quando sunt præparata & etiam ex colorum consideratione vocantur perfecta. Et hoc manifestè asserit Geber lib. 2. cap 16. in fine, & cap. 7. in fine. Et hæc omnia perfecta vel imperfecta possunt à supradictis elici, vel ab vno illorum. Particularius tamē nota, quòd cum Geber in lib. Inuest. dicit corpora perfecta, id est Solem & Lunam nō indigere præparatione quo ad perfectionem, cum sint iam perfecta seu perfectè præparata, sed vt magis perfecta fiant, subtilientur, soluanturq;, intelligit solùm de sulfure crasso dicto Marte: quod præparatum vocatur Sol & Luna, quia in eo apparet rubedo solis & albedo Lunæ: vt dicit Geber lib. 1. cap. 14. & 22. loquens de Marte: nam eadem res albificat & rubificat. Et illud omne corpus illuminat, quia est lumen & tinctura, vt dicit Geber lib. 1. cap. 14. Et si bene consideres præparationis modum Solis & Lunæ scriptum in fine in libro Inuestigationis, inuenies eandem esse quam superius dixi de sulfuris lotione facta cum sale & aceto, & postea subtiliato cum sale armoniaco, id est cum sua aqua Mercuriali, & tunc corpus fixum factum est verè spirituale ac subtiliatum. Ideo Geber in libro Inuestigationis, loquens de præparatione aceti acerrimi cum quo possunt præparari corpora imperfecta vel corpus imperfectum, & ab eo extrahi suum argentum viuum & sulfur radicalia, & cum his fieri nostra medicina, dicit, Hæc aqua composita ex duabus aquis id est ex sulfure præparato & subtiliato, & argento viuo similiter soluto, ea est nostra medicina, & est argentum viuum præparatum ab argento viuo præparato: & sulfur præparatum à sulfure nō præparato, & factum corpus spirituale & subtiliatum & attenuatum: Et quotiescunque Geber loquitur de soluendo aut subtiliando corpus purum & præparatū cū sale armoniaco id est cum aqua nostra Mercuriali, semper intelligit de hoc sulfure, nam neq; argentum viuum neq; arsenicum indigent illa subtilitione: & ideo Geber lib. 2. cap. 15 loquens de hac aqua Mercuriali sub nomine multarum aquarum acutarum, acerbarum & ponticarum, dicit causam inuentionis illius fuisse subtiliationem earum rerum, id est prædicti sulfuris, quod ante præparationem non habet fugionem aut ingressum, ideo amittebatur magna vtilitas ipsius fixi spiritus, & per consequens arsenici, quod de illius natura, vt dicit Geber lib. primo capite decimo quarto, ideo vocatur sulfuris compar, &
sæpe

sæpe vocatur Luna. Et vnum sine alio non esset vtile, imò (vt dixi in libro dicto Apertorio) arsenicum est medium coniungendi argentum viuum cum sulfure, quoniam vtraq; natura participat: Et Arnaldus in libro Flos florum dicit, Sperma non coniungitur cum corpore nisi Luna mediante: quoniam anima est medium inter corpus & spiritum, & illa simul coniungit. DIS. Quia locutus es de fixis spiritibus, velim vt mihi declares dubium quoddam: Nam iuxta tuam sententiam medicina hæc fieri debet ex spiritibus: & hoc etiam confirmat Geber lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 10. Quòd si spiritus non sint fixi comburuntur aut ab igne fugiunt: si fixi sint, non funduntur, quoniam terra sunt facti, ergo ex spiritibus haud fieri potest. RAI. Tuæ rationis vis erat in consequēte ob insufficientiam: neq; enim sequela valet si à superiori ad inferius affirmatiuè arguas: ac si diceres, est animal, ergo est homo: ita non valet dicere, fixum est, ergo est terreum. Nam spiritus fixantur etiam sine conuersione in naturam terream, vt dicit Geber libro tertio capite sexto. Sulfur in principio suæ preparationis cum sale suo & aceto calcinatur & ad naturam terream conuertitur: & post perfectam præparationem, coniunctum cum suo argento viuo in vltima decoctione fixatur perfectè, & non conuertitur in naturam terream: Sed argentum viuum id est nostrum sal dictum Saturnus, fixatur & in terram conuertitur ob festinationem ad illius fixionem, quæ fit per præcipitationem aut descensionem id est distillationem, in qua corpora descendunt debilia id est oleum vel aqua Mercurialis & arsenicum reducta in aquæ formam aut olei paulatim in capello seu pileo bociæ, à calcibus eorum, id est ab eo sale, cuius similitudo est veræ calci similis: Vide Geberum in secunda descensus causa. Et ob hanc distillationem aut præcipitationem, citò, id est in horis tribus consumitur substantia dicti argenti viui & in terram conuertitur, id est in fæces vstas in bociæ fundo. Fixatur etiam dictum argentum viuum simul cum sulfure & arsenico in vltima decoctione per successiuam spirituum sublimationem, qui per bociæ collum saliunt: & hæc fixio longa est & tarda, vt inquit Geber libro tertio capite sexto. DIS. Profectò Geber iste hac in arte admodum excellens fuit: & quia illum diligo, mihi pergratum esset illius vitam intelligere. RAI. Paruam illius notitiā habemus, præter quàm quòd nonnulli dicunt eum esse Arabem, Persarum Regem, & partis Indiæ: atq; vt scribit Aldimarus Parisiensis in suo dialogo, filius fuit filię magni Maumethes: pater eius fuit Baldechitarum Princeps, vt ismet Geber scribit in quodam suo libro de Regno. Patris nomen fuit Aycius cognomento Rasis Hebobechee Philosophus: aut Harem, iuxta opinionem Hali Philosophi. Tantæ verò existimationis est is Geber in Aegypto, vt magnus Aristoteles illi cedat in triplici Philosophia: illi cedit Rabbi Moses in Algorismo, Hermes Trismegistus in Magicis, & Ptolemæus in Astrologia quadriuia, illi cedunt: sed in sua scientia omnes Philosophi deferunt illi: Et Posteriores ab illo habuerunt veritatis eius scientiam, & meritò ab eis magistrorum magister vocatus est. DISCIPVLVS. Meritò illum commendas: Sed nisi tibi essem molestus, orarem vt hæc sua opera mihi declarares capitulatim, atque vt hanc praxim multis in capitibus sparsam ordine in libellum redigeres. RAIMVNDVS. Rem petis quam Philosophorum nemo vnquam aggredi voluit: Sed quia in me non regnat inuidia, & amore afficior erga te, ideo si ocium dabitur vt tibi satisfiat in hoc, libenter faciam: nihilominus in præsens talem operum illius notitiam tibi dabo, vt ex teipso facere possis quod ex me quæsiuisti. DISCSPVLVS. Tibi perpetuò deuinctus ero: Sed ad metallorum sermonem reuertentes, dixisti superius hanc medicinam fieri debere ex

vno solo metallo, ergo duo supradicta æqualiter bona esse non possunt hoc in opere. RAI. Verum est hanc medicinam ex ære fieri posse, tamen ferrum est melius, & facilius præparari potest: ac melius purificari, & huic arti propinquius est & plures habet virtutes cęlestes quàm omnia & alia metalla: & omne id ratione & authoritate intelliges. DIS. Bene loqueris si ratione probabis: Sed mihi omne contrarium videtur: nam æs ferro præstat, quia minus terreitatis habet, & plus substantiæ argenti viui, & minus adustibile est. Et Geber etiam primo libro capite 21, dicit, Venerem in suæ substantiæ profundo ostendere auri colorem & essentiam, mediumq; esse Solis ac Lunæ, ac facilè conuerti in vtranq; tincturam, esseq; bonæ conuersionis & pauci laboris. RAI. Si de communi ære loqui volumus, dico si deberemus integram substantiam præparare, melius foret quàm ferrum: Sed nos quærimus solùm spiritus radicales, atq; hi à communi ære non debent extrahi: Cum verò laudat æs Geber, dico illũ intelligere de spiritu sulfureo superius nominato arsenici & auri nominib. illudq; ostendit colorem & essentiam auri, malleatur, id est subtiliatur ac soluitur, quia participat naturam salis, & funditur ignitione & ignis expressione, vt argentum & aurum, id est vt illud quod compositum est ex sale ac sulfure: nam si illud esset solum sal, faciliter solueretur: si sulfur tantummodò, nõ solueretur: ideo soluitur ignitione aludel. Cape ergo secretum ab illo. Superius dixi tria esse secreta, & tres vias, nempe sulfur, arsenicum, argentum viuum, & diuersam eorum præparationem: & quia compositum est ex sulfure & argento viuo, ideo dicitur medium esse inter Solem & Lunam: & interdum vocatur Sol & Luna simul, interdum distinctè, & ita Geber intelligit sequenti capite dicens, Mars id est sulfur est longè præparationis ac duræ ob suæ fusionis id est solutionis impotentiam: quod si fundatur id est si subtilietur & spargatur in aceto per putrefactionem sine medicina quæ illius naturam mutat, quæ est argentũ viuum præparatum dictum Iupiter: & hoc facit in vltima decoctione, & nõ facit in putrefactione, in qua sulphur coniunctum est Soli ac Lunæ, id est arsenico dicto Veneri, quod interdum Sol vocatur, interdum Luna: & separari nequit sine magna industria, quia multam affinitatem & conuenientiam in natura habent, vt dicit Geber in capite de Arsenico. Et lib. 3. capite septimo dicit In corporibus metallicis communibus duas esse sulfureitates, & superuenientem difficilè remoueri: sed si præparetur, & lauetur ipsum sulfur (vt superius dixi) in ea præparatione inuicem separantur, & post simul iterum coniunguntur & per decoctionẽ simul fixantur, nõ mutantes tamen in parte fixa ipsius sulfuris loti: supradictum ergo arsenicum & Venus facilè id est vnica distillatione in vtranq; tincturam couertitur, id est fit citrinum quia participat ex albo & rubeo, & est bonæ conuersionis & pauci laboris, quoniam participat naturam salis: Et cum illo conuenit tutia, id est fumi illi albi aut aqua Mercurialis: ideo in distillatione ascendunt simul, & dicta aqua rubea est vel citrina ob ipsam Venerem, quæ submersa est & inclusa in ventre illius aquæ, & citrinitas illa bona est, & in hoc opere proficua. Ideo Geber lib. 2. cap. 12. dicit, inquisitionem olei fuisse vt haberetur illius color qui cum illius aquæ substantia permistus est: & hoc nobis auxiliari potest in opere: sumus tamen ab ea aqua excusati ab induratione ac fixione spirituum: nam quando in corporum humanorum medicina ponitur, non possunt nec debent fixari: cape igitur illam Venerem super alia corpora imperfecta id est sulfura, in opere minori id est in præparatione: vult dicere ꝙ facilius prçparatur quàm sulfur: & in opere medio id est in decoctione vltima: Et hoc intelligit in medicina pro humanis corporibus, quoniam facilè in dulcedinẽ conuertitur, & fortè non accedit sulfur dictũ Mars: sed

in me-

in medicina minerali Mars est melior,quia eius substantia fixior est & fixatiua sed in ordine maiori,id est in multiplicatione(quæ inuenta fuit vt opus abbreuiaretur)neque Venus neque sulfur apponuntur:Sed cum vna parte medicinæ fixæ ponitur multum argēti viui aut salis præparati dicti Iouis, & cum hoc fit multiplicatio:nam hoc soluit medicinam fixam, & medicina fixa congelat & fixat illud:ita ex terra fit aqua,& ex aqua terra. Istud voluit significare Geber lib. 4. cap. 18. dicens,Considerauimus ob examen istius magisterij, Iouē approximari maximæ perfectioni in opere maioris ordinis id est multiplicationis:Et libro tertio capite decimo nono,dicit Iouem approximari maximæ perfecto,id est medicinæ fixæ,quia plus de perfectione participat id est de argento viuo : Et quia illud habet substantiam viscosam, ideo multum adhæret Soli ac Lunæ id est arsenico:nam vt dicit Geber lib. 1. cap. 20. Illud Soli ac Lunæ conuenit,id est arsenico dicto Soli ac Lunæ:Et non semper ab illis separabitur. Et qui sciet illi eleuare vitium fractionis corporum, id est,qui sciet remouere & consumere humiditatem aqueam, quæ frangit id est soluit corpora sulfurea,statim gaudebit vtilitate illius Iouis. DIS. Ex sufficienti diuisione mihi videtur vt velis concludere inter omnes mūdi res nō esse meliorē nec arti nostræ propinquiorem ferro communi. RAI. In hoc est occulta hæc medicina. DIS. Nunquam hoc cogitassē,imò contrarium credebam:nam Philosophi dicunt esse ex magis distantibus à veritate huius artis : & est magis vile inter omnia metalla,quia minus habeat argenti viui.Et Geber lib. 3. capite 9. dicit, corpora imperfecta quæ plus habent argenti viui, propinquiora esse perfectioni. Et libro prædicto capite septimo,dicit ea corpora quæ plus habent argenti viui,maioris esse perfectionis:& quę minus habent, minoris esse perfectionis.Et priuatim loquens de Marte libro primo capite vltimo inquit, Mars inter corpora imperfecta in transmutatione, est tractationis aut præparationis difficillimæ,laborisq; longissimi,ob suæ fusionis impotētiam. Et hoc idem fatetur multis in locis. RAI. Quando Razes clarè locutus est de Marte, tunc locutus est de supradicto sulfure crasso, quod quia minus habet argenti viui, & magis terreum ac sine fusione est ante præparationem : & est sine solutione,quia non habet naturam salis : Ideo magis imperfectum est omnibus alijs metallis intrinsecis : Et quia est quasi extrinsecum arg. viuo suo, ideo separatur ab illo,neq; vniri potest sine subtilissimo artificio : & eius præparatio longissima est ob multam vnctuositatem, terreitatem,ac duram solutionem: hac de causa dicitur esse ex magis distantibus à veritate huius artis. DIS. Semper hoc refugium habes de metallis intrinsecis : Geber dicit se manifestasse materiā hanc pluribus in locis ac diuersis capitib. Si dices ergo materiam illā esse Martem!, ac per Martē intelligam sulfur, ergo quando dicet cape Martē, capiā sulfur solum, & in errore versabor:aut materiam hāc aliter nominauit q; Martem,atque hoc pacto non manifestauit, sed occultauit. Quando igitur discernere potero quòd per ferrum ille de communi ferro intelligat aut de sulfure? RAI. Quando Geber & alij Philosophi dicunt Martem esse calidum & siccum, atq; rubeum, & tingere Lunam, illiq; attribuunt supradictas proprietates,& apertè de sua præparatione loquuntur,tunc sis cautus,quia de suo sulfure intelligunt DIS. Nónne Geber scribit huius artis praxim? RAI. Scribit. DIS. Illum igitur loqui oportet de præparatione ferri communis, si in illo sit secretum. RAI. Loquitur, sed occultè,id est in capitibus generalibus quando loquitur de metallorum præparatione, marchasita, sulfure, argento viuo salibus ac similibus. DIS. quomodo ergo secretū hoc manifestauit & hāc materiā in diuersis capitibus? RAI. Plurib. in locis is dixit Philosophorū secretū

n. B.

esse in Marte, quodq; illum accipere debeamus: & quanuis sermo ille intelligi posset de sulfure, aut videatur in aliud propositum dictum, tamen illi sufficit di xisse maximum secretum esse in Marte. & de hoc etiam allegauit aliquas ratio nes: quę quanuis ad aliud propositum videantur, tamen cōcludunt de Marte. DIS. Istud est quod summopere scire desidero: nam est conclusio eius omnis quod mihi dixisti. Incipias ergo authoritates narrare, & postea rationes addu ces. Lib. 1. cap. 15. dixit, argentum viuum facile omnibus metallis adhærere, sed Marti nullo modo nisi per artificium: ab isto certè seligit & capit maximū secretum: ab isto, id est à Marte. Lib 3. cap. 9. dicit, Iouem approximari perfe cto: Saturnū minus, & minus Venerem, ac multò minus Martem, à quo perfe ctio depēdet à quo id est à Marte depēdet huius medicinæ perfectio (Quāuis alicubi textus hic sit deprauatus) & in supradicto loco dicit, causā impedimē ti cuiusq; fusionis esse sulfur fixū: ab hoc certè colligere potes maximum secre tū: ab isto, id est à sulfure fixo, per quod intelligit ferrum cōmune: nam maior illius pars est sulfur fixum & terreum, ideo non funditur. Et denominatio fit à prædominante: & hoc modo illud intelligitur quod dixit libro 3. cap. 7. lo quens de sulfure fixo: nam vt dixit lib. 2. cap. 18. octauo, Corpora imperfe cta fixantur per suam calcinationem, & partes subtiliantur per ignem: sed partes salis quæ à corpore fixo & calcinato resoluuntur soluuntur vt ait libro 3. cap. 7. Dicit etiam Geber in Testamento, Martem qui substantię sit fixæ, ideo meliorem esse inter cętera corpora: & hoc intelligi potest de ferro communi, & de sulfure suo. In primo etiam libro capite decimo septimo dicit omnia me talla conuenire auro, & vltimum esse Martem: & hoc esse vnum ex naturæ se cretis. Et lib. 3. cap. 6. loquens de Martis essentia, in fine concludens dicit: Lau detur ergo benedictus & gloriosus Deus altissimus qui illum creauit, & illi de dit substantiam & proprietatem substantiæ, quæ nulli rei in natura conuenit, vt in illa vllo artificio perfectio hæc inueniri posſit, quia in illo potentiam pro pinquam inuenimus: Nam ipse (sua in calce) ignem superat, & ab eo non su peratur: sed admirabiliter in eo requiescit, illo gaudens (quia semper fit perfe ctior.) Hoc idem Arnaldus in Rosario scripsit dicens, Manifestum est corpo ra esse maioris perfectionis, quæ plus habent Mercurij: & quæ minus de il lo continent, sunt minoris perfectionis. Laudetur ergo rerum omnium opi fex Deus gloriosus & benedictus causator optimus & altissimus, qui ex vili preciosum creauit. DIS. Quid volebat significare magister Arnaldus? RAI. Volebat dicere quòd à viliori corpore metallico, id est à ferro communi, quod in natura sua & penes vulgum vilius est, Deus creauit hanc preciosam medicinam: & quanuis in aliud propositum exire velle videatur, nihilominus illi & Gebero satis est secretum manifestasse illorum loquendi modum intel ligentibus. Rudienus Philosophus apertè manifestat secretum in Marte, di cens, Scimus omne metallum in suo occulto continere Solem & Mercurium: & nos iam extraximus à ferro argentum viuum, & ex illo postea facta est me dicina, & ex illius colore bonum opus fecimus in ignium termino. dicit etiam supradictus: Dico maiorem petram esse Mercurium: & iste est qui extrahitur à lapide quem dicemus: exponemus ergo quid sit ille lapis, & modum extra hendi argentum viuum ab eo. Lapis ergo ex quo elicitur argentum viuum, vbiq; inuenitur, omnes habent, & homines eo indigent, nomen eius est Mars: illum ergo cape & bene contere subtiliter & laua. Senior Philosophus dicit: Loquitur ferrum & dicit, Ego durum ferrum, ego forte, conterens, contrito ex me bonum omne hac in arte est, & lux, & secretum secretorum per me ge neratur. Dicunt etiam Auicebron & Razes, Corpus ferri est corporibus for

tius

tius,& est Indorum lapis, & eorū voluntas magis in illo est quàm in alio corpore: illud elegerunt sapientes. DIS. Sinas pro nunc has sententias: si aliquam rationem habes, prome: nam ratio me magis in veritate confirmat. RAI. Superius dixi, quòd iuxta Geberi sententiam in Testamento, Mars quia substantiam habet fixam, est inter alia corpora melius: Et quanuis per Martem intelligi possit de sulfure arsenici respectu, quod est minus fixum, tamen etiam de ferro intelligi potest communi, quoniam nullum metallum habet tantum sulfuris fixi quantum ferrū commune: in præsentiarum verò per substantiam fixā intelligo substantiam terream: nanque vt dicit Geber lib. 3. cap. 6, Si sulfur fixum terreum mistum fuerit cum argento viuo terreo, ex his fiet ferrum commune. DIS. Hæc non videtur mihi ratio, sed irrationalitas, credere vt ex maiori terrestreitate sit cæteris melius in opere nostro: nam medicina nostra fit ex materia purissima & separata ab omni terreitate superflua. RAIM. Non dico ferri terreitates esse hoc in opere bonas, sed aio spiritus natos & nutritos in ferri terreitate meliores esse & efficaciores spiritibus alitis in pauca aliorum metallorum terreitate: & hanc ego rationem scripsi in libro Secretorum naturæ dicens, Terra ob virtutem radiorum corporum cælestium qui continuè in illam influunt, continet tres principales partes, nempe animalem, vegetabilem, & mineralem: & est productiua rerum adeò terribilium vt narrari nō possint: id quod alijs elementis non euenit: Et quanto res aliqua magis in terrestre elementum descendit, eo magis in cælesti virtute crescit: Ergo aquæ & spiritus qui sunt terrestri elemento immersi, ob similitudinē in materia naturali, imitantur & trahunt proprietates ac virtutes materiæ ac loci. DIS. Mihi videtur te eo in loco loquutum esse de elementis mundi maioris. RAI. Volentes Philosophi occultare hanc scientiam, scripserunt eam sub elementorum nomine, & nominarunt ferrum, minorem mundum: & quia plus terram participat quàm alia elementa, ideò spiritus & aquæ illius sunt alijs virtuosiores, & illi sunt nominati vegetabiles, animales & minerales: & hac de causa Philosophi nostri allegant diuinam illam sententiam: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, solum ipsum manet, si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Alia ratio allegari potest ad probandum ferrum quātumcunque alijs metallis terrestrius sit, tamen esse perfectius post præparationem: Nam in se habet omnes causas corruptionis, quas Geber scripsit lib. 3. cap. 6. Et facilè corrumpitur: Et quia suæ terrestreitates non sunt benè commistæ, & non habent affinitatem vel conuenientiam cum parte radicali, ideo melius & facilius in ferro separātur quàm in alijs metallis, Ideo Albertus lib. 4. Meteor. tractatu 4. cap. 5. dicit, Ferrum est malleabile & etiam liquefactibile cum forti igne, tamen multum habet terræ, & est mirabile in sua terrestreitate: Quoniā quando aqua facilius patiatur ab igne quàm terra, tamen in ferro citius à commisto soluitur terra & comburitur quàm substantia magis aquea. Et huius causa est, quia terreum quod est in ferri compositione est lutulentum, non bene depuratum, nec bene commistum. Huius signum est quia facilè rubiginem cō trahit, & quando in igne comburitur, multæ adustæ terrestreitates ab eo cadunt, quoniam terrestre illius porosum est, & ignis ab omni parte potest illud comburere. Idem confirmat Geber lib. 4. cap. 14. loquens de hac calcinatione ac separatione sub nomine cineritij dicens, Corpora illa imperfecta quæ plus habent terreitatis, minus in hoc examine perdurant calcinationis & separationis, quia citius calcinantur, & eorum terrestreitates facilius separantur: Sed quæ metalla minus habent terrestreitatis, plus durant in eorum præparationis examine, quia difficilius corrumpuntur: & eorum partes terreæ diffi-

culter ſeparantur: Et manifeſtè vbi ſupra dicit, Martem & Venerem neceſſariò ſeparari à commiſto plus quàm omnia alia metalla: Et rationem adducit eo in loco & in ſequenti capite. Quoniam eorum terræ diuerſæ ſunt in ſubſtantia à parte radicali: Et ob hoc reſultat fuſio diuerſa, & ſpiſſitudo & raritas quæ ſunt eorum ſeparationis cauſa: Hæc ratio confirmatur ex eo quod dicit Geber libro ſecundo capite ſeptimo loquens de Mercurij ſublimatione. Dicimus ergo ingenium ſeparandi terram ſuperfluam à Mercurio id eſt ſale, eſſe commiſtionem cum rebus, cum quibus affinitatem non habet, & multoties ſublimationem ſeu diſtillationem eius à fæcibus reiterare: Et hæ res ſunt veluti talcum, & calx corticum ouorum, & marmoris albi ſimiliter, & vitri minutiſſimè triti, & omni genere ſalis præparati & ſimilium: ab his enim mundatur, ſed ab alijs cum quibus conuenit, non mundatur, præterquàm à corporibus perfectis, à quibus ſi poſſes eximere, mundum eſſet: quia munda ſunt in radice. DIS. Mihi videtur in eodem capite contradictionem haberi: nam loquens de hac ſublimatione Geber dicit, Quando videbis argentum viuum vt nix albiſsimum, & veluti mortuum adhærere lateribus alembici, tunc reitera ſuper eum ſuam ſublimationem ſine fæcibus. Primò dicit eius ſublimationem reiterari debere cum fæcibus, poſtea dicit ſine fęcibus. RAI. Dicerent aliqui primã & ſecundam ſublimationẽ non eſſe eandem, & primò deberi cum fęcibus ſublimari, & poſt ſine fæcibus: Sed illa eſt vnica ſublimatio id eſt ſolutio: Ideo ſcire debes quòd quando volumus noſtrum ſal diſtillare, quod eſt arg. viuũ mortificatum, album eſt, & pariter ſuæ terræ ſunt albæ, & habent cum talco ſimilitudinem & marmore albo, & alijs fæcibus ſupradictis cum quibus affinitatẽ non habet, & ideo facilè ſeparari poſſunt à ſale ferri. Ideo Geber non intelligit vt artificialiter imponantur fæces illæ extraneæ: Sed vult dicere naturaliter eſſe coniunctas aliquas terreitates, cum quibus non habet in natura affinitatem: & ideo non impones fæces extraneas, quia vt dicit Geber lib. ſecundo cap. 9. Quicquid ignitione ſublimari debet, debet ſine fæcibus ſublimari quia in ſeipſo habet fæces ſufficientes, imò ſuperfluas: & huius ſignum eſt ſuæ ſublimationis difficultas: Certum autem eſt in arſenici ſublimatione qua terreitates à dicto ſale ſeparantur, ſublimatur cum ignitione vt dicit Geb. libro ſecundo cap. 2. ergo non requiruntur fæces extraneæ: Et quicquid ſupradixi declarat Geber in loco vt ſupra, dicẽs, Separatio fæcum ab ipſis ſalibus ſublimandis eſt poſſibilis ob ſolutionem ſalium, quæ res alijs non conuenit: vt dicit Geber libro ſecundo capite decimoquinto & cap. 11. in tertio Deſcenſionis cauſa, id eſt diſtillatione & ſolutione ſupradicti ſalis: & in libro Inueſt. capite de præparatione aceti acerrimi, & ſequenti. DIS. Vellem vt declarares aliud dubium: Geber dicit in 2. lib. cap. 2. loquens de fæcibus à quibus debemus ſpiritus ſublimari, quòd debeat materia eligi cum qua magis conueniant ſpiritus ſublimandi, & cum qua vniantur profundius & per minima: Et eo in loco rationem adducit huius: ergo iſtud contrarium eſt illi quod ſuperius dixit, nempe quòd volentes nos ſublimare argentum viuum debemus illud cum fæcibus vnire, cum quibus neque affinitatem habet neque conuenientiam. RAI. Superius ſatis huic dubio reſpondi: Cum enim Geber dixit, debere nos fæces eligere cum quibus conueniunt, voluit ſignificare ne extraneas fæces acciperemus, ſed vt ſublimaremus cum fæcibus naturaliter per minima vnitis & fixis id eſt terreis: Et hoc loquendi modo multi Philoſophi vtuntur: nam dicunt, Cape talem vel talem rem & miſce ſimul: & nihilominus nihil earum rerum apponitur: ſed hoc faciunt vt indignos decipiant: & per illa verba ſignificare volunt, in ſua materia naturaliter vnitam eſſe vnam vel alteram rem

quæ

quæ cum illis similitudinem habent: Sed quando Geber dixit vt fæces caperemus cum quibus ipsum argentum viuum non habet affinitatem vel conuenientiam, voluit significare, illas terreitates argenti viui Martis non habere affinitatem vel conuenientiam cum illo (vt habent aliorum metallorum terreitates) quanuis naturaliter & per minima sint vnitæ: ex superiori ratione sequitur, spiritus à ferro sublimatos puriores esse quàm si à quocunque alio metallo sublimarentur. Nam terreitates & alia accidentia superinducta primæ materiæ radicali, melius possunt à ferro separari cum quo affinitatem non habent neque sunt bene commista, quàm in quocunque alio metallo, cum quo maiorem symboleitatem & conuenientiam habent, atque arctè commista sunt. Aliam huius rationem adducit Geber lib. secundo capite secundo, nempe quia ferri fæces fixæ sunt id est terreæ, quæ in sublimatione aut solutione ascendere non possunt, & spirituum immunditiem secum in fundo bociæ retinent, ita vt spiritus possint puri & mundi ascendere. Ferrum quia terrestrius est & crassius in natura cæteris metallis, quæ sunt magis aquea magisque subtilia in substantia, ideo melius est alijs: Nam eius Mercurius id est sal preparatus vnitur cum suo sulfure non solùm vt cerationem præbeat & facilem fusionem illi, sed etiam vt seruet illud à combustione: nam est proprietas salium præparatorum vt ante fusionem haud vrantur, & vt spiritum sulfureum commistum saluent à combustione, vt dicit Geber lib. 2. cap. 15. Spiritus ergo Mercurialis qui post æquales præparationes seruabit magis naturam corpoream sui salis, tuebitur magis spiritus sulfureos à combustione: Nam quo is subtilior est & solutior eo magis ad ignis naturam accedit, & tanto citius comburitur, vt dicit Geber libro 2. cap. 2. Sed certum est quòd si omnes metallorum spiritus Mercuriales æqualiter præparari possent, Martis spiritus seruaret magis crassam & corpoream naturam, idcirco minus combureretur, & melius seruaretur sulfur à combustione: & hoc probat Geber libro 3. cap. 7. dicens, Subtilior res in sui natura, si ad naturam terream reducatur, id est si calcinetur, & in salis naturam reducatur, magis subtiliatur, ergo magis soluitur. Quoniam verò metalla omnia sunt in ipsorum natura subtiliora ipso ferro, ideo æqualiter præparata magis subtiliantur & soluuntur, & facilius comburuntur: hoc totum fatetur Geber libro quarto, capite decimo quinto loquens de sulfure sub Martis nomine, dicens, Quando Mars vnitur corporibus multæ humiditatis, illa combibit ob priuationem multæ humiditatis, & ideo illis coniunctus non inflammatur neque comburitur, nisi sint inflammabilia vel combustibilia corpora cum eo commista: idem confirmat Isidorus dicens, Stannum tuetur alia metalla ab igne: & quanuis æris natura & ferri durissima sit, si fuerint sine stanno, comburentur. Per stannum, æs, & ferrum, intelligit de supradictis intrinsecis. Vincentius quoque in suo Naturali libro septimo, capite nonagesimo dicit, Sal qui cum limatura corporis in igne miscetur, in igne tuetur illam ne comburatur: per limaturam corporis, intelligit sulfur præparatum vt argenti limatura. Albertus etiam libro quinto Mineralium capite primo dicit, proprium esse omnium metallorum, id est imperfectorum, vt videantur incompleta esse in specie, & ideo sunt in omnia conuertibilia: Et restringens hanc possibilitatem solummodò ad Martem sub nomine sulfuris libro quarto, capite primo, probat illum esse inconcoctum & non terminatum: Et dicit hanc eius intemperiem facere, vt is omnium elementorum materia vniuersalis esse queat, & in omnia metalla conuertibilis: nam ipse abundat magis sulfure alijs metallis. Alibi Alber. probat à ferro debere nostram medicinam extrahi: nam illud est proprium minerale medium à natura incoctum: non tamen vt ex eo

per naturam aliud generari possit, sed quia ab eo per artificium hæc nostra medicina generari potest: Ideo libro quinto, capite primo ita dicit: Quicquid aliqua ex parte lapidum passionem participat, & ex parte metallorum proprietatem, dicimus illud esse medium minerale: nam lapidum proprium est nō liquefieri, metallorum autē liquefieri in calido sicco: Et ideo lapides sunt in genere siccorum & terræ: metalla verò in genere humidorum: Quoniam autem hæ proprietates ferro conueniunt, ideo illud est verum minerale medium: Et quia multam terreitatem participat & substantiam saxeam qua non funditur, ideo à Philosophis nominatur lapis. DIS. Albertus lib. 5. cap. 6. probat marchasitam esse hoc minerale medium, neq; de ferro loquitur. RAI. Ob substantiæ conuenientiam & nominis, Philosophi sub marchasitæ nomine locuti sunt de ferro communi: Et quia, vt dicit Albertus vbi supra, Medium habet naturam informem, & formatam & distinctam, extrema possident: Ideo extrema formata & distincta per artem & naturam reducuntur à medijs. Et valde considerare debemus mediorum naturam ad metallorum transmutationē quia in illis est multa scientia eorum quæ quærimus & conamur inuicem conuertere. Omne id breuibus verbis ipse Alb. lib. 3. Miner. cap. 8. concludit, dicens, Ars hoc modo procedit, nempe vnum metallum corrumpens illudq; à specie sua remouens, & cum auxilio rerum quæ sunt in ipsa specie metallica, inducēs speciem alterius metalli. Multas laudes Antiqui ferro attribuêre: inter quas hæc vna est, Quòd dicant ferrum esse propriam mineram argēti viui Philosophorum. Razes in lib. Diuinitatis dicit, Occultum ferri est arg. viuum. Isidorus lib. 16. inquit, Argentum viuum præcipuè in metallis reperitur, & tantæ est virtutis, quòd si ponas centenarium saxorum super sextarium (vel modiū) arg. viui, statim resistit grauitati: quòd si superponas auri scrupulum, statim eius leuitatem in sinum suum recipit. DIS. Haud assequor quî possibile sit, vt argentum viuum possit tantum lapidum pondus sustinere. RAI. An non cernis Isidorum loqui de arg. viuo quod in metallis est, & maximè in ferro: nam illud sustinet multam lapidū substantiam: sed si eius Mercurium distilles, in eo distillato submergitur eius sulfur dictum aurum, vt inquit Geber lib. 1. cap. 15. Dicit Aros Philosophus: Cape sal cōmune, sed dico omnibus metallis cōmune: neq; intelligas sal marinum: Et scias quia non agnosco aliud sal, neq; aliud atramentū, eo excepto quod in capillis Virginis Paschalis stat. DIS. Nescio quę sit Virgo Paschalis. RAI. Antiqui hanc scientiam occultarunt non solùm scripturis, sed etiam varijs picturis, characteribus, cifferis, monstris, & animalibus: Ideo in ipsorum templis pingebant illas poeticas fabulas, in planetis, signis cælestibus, monstris, animalibus, & alijs signis: neq; intelligebantur præterquàm ab his qui huius scientiæ notitiam habebant. Virginem Paschalem pingebant in forma mulieris, capillis post humeros sparsis, in quorū summitate erat Mercurij character, in medio erat dimidia Luna, in extrema autem parte Solis character. DIS. Quid hæ res significabant? RAI. Virgo Paschalis, herba est naturalis, quæ cum Marte similitudinem habet: Ideo Philosophus loquens per similitudinem, dicit se aliud sal aut sulfur non agnoscere, illo excepto quod in partibus subtilibus & radicalibus ferri situm est: sed Mercurius præparatus aut aqua Mercurialis, subtilior est altiusq; volat sale non præparato dicto Luna: & sulfur dictum aurum ob suum colorem rubeum aut citrinum, est istis grauius. Dicit etiam Rudienus Philosophus, Huius operis initium est quando Sol erit in ariete Et Arist. in lib. Secretum secretorum ad Alex. dicit, Ver tunc incipit quando Sol arietis signum intrat. DIS. Credo eos loqui de primo ignis gradu id est de putrefactione, qui esse debet leuis, id est calidus & humidus, vt est aer tempore veris. RAI. Satis bene intelligis: sed quia aries est domus Martis, ideo

ideo dicere volunt principium materiale huius medicinę esse Martem. Razes in lib. Diuinitatis dicit, Accipe petram post ingressum Solis in arietem: & ibidem ait, Dico hanc rem esse animalium calidiorum & cæteris meliorum, id est hominis, cuius complexio sit cholerica. DIS. Superius dixisti, hāc medicinam haud fieri ex animalibus, nunc verò dicis ex homine fieri. RAI. Hic homo calidus & biliosus est ferrum: Razes dicit, Mars in profundo est calidus & siccus, igneus & cholericus, ideo homines qui sub Marte planeta nascūtur sunt bellicosi & cholerici. Ferrum vocatur homo sanus & iuuenis, quia purum est in radice, & quia durum est & forte. Vocatur homo quia habet animam, corpus, & spiritum (vt superius dixi) bonum istud metallum, quanuis genitum sit virtute omnium stellarum & planetarum, est tamen specialiter in terra genitum virtute potentissimæ & virtuosissimę polaris stellę dictæ Septentriones: ideo acus posita super magnetem nauigantium, semper ad Septentrionem vertitur tanquam ad suum simile: ideo ferrum vires habet & proprietates illius stellæ. Superiora occultarunt Antiqui dicentes, Dęmogorgonem fuisse omnium gentilium Deorum proauum, & ab omni parte circundatum tenebris, nebulis, & caliginibus, deambulare in medijs terræ visceribus, inibiq; absconditum manere, indutum quodam pallente viridi, & neglecta humiditate, euaporare terrestrem odorem horribilem ac fœtidū, non genitum ab aliquo, sed æternū, & omnium rerum patrem. DIS. Quanuis hæc mihi videatur deformis chimęra, tamen etiam tua mihi placebit interpretatio. RAI. Dęmogorgon Græcè, Latinè Deum terræ significat, vel Deum terribilem, & ferrum significat: proauus est omnium gentilium Deorum, quoniam ab eo cuncti deriuarunt, vt superius dixi in illarū fabularum expositione: ab omni latere circundatus est nebulis & caligine, id est terrestri substantia: deambulat in medio viscerum terræ quia sub terra generatur ibiq; nutritur: dicunt illum æternum esse, neq; ab aliquo genitū, quoniam ante terram aliaq; elementa, nulla est res elementata: Indutus est quandā humiditatem neglectā, nempe æruginē, & quandam pallidā viriditatem, id est vitrioli terrestris & sulfurei: proijcit odorem terrestrē horribilem ac fœtidum id est sulfureum ad ignē positū: est rerū omnium pater, quia omnia sunt in eo secundū aliquā similitudinē: Huic (vt inquit Boccacius lib. de Genealogia Deorū gētilium) Antiqui attribuerunt ęternitatē & chaos pro socijs: æternitas est arg. viuum præparatum, quod vt dicit Plinius lib. 33. est liquor æternus. Et istud arg. viuum Claudianus nominat serpentem, qui in coagulatione comedit & deuorat caudam suam, id est, aquam Mercurialem ab ipso arg. viuo distillatam in forma caudæ serpentis & draconis: Chaos est illud sal terreum dictum Saturnus: est enim materia, in eoq; res omnis est informis, nempe Sol, Luna, stellæ supradictæ, quæ suum lumen non dant, quatuor elementa, res vegetabiles, animales, & minerales, atq; vt ait Claudianus, cum Dæmogorgone habitant diuersi metalli figuræ. Et ego dixi omnia Philosophorū metalla in ferro esse. Primus Dęmogorgonis filius fuit Litigius, id est, sulfur illud dictum Mars, quod in putrefactione tumultuatur in ventre chaos, id est illius salis, quia separari vellet, cum sit diuersæ naturæ ab illo: ideo aperto istius chaos ventre, id est soluto in aceto, Dæmogorgon extensa manu sua Litigium exemit, id est sulfur illud dictum ferrū: per Dæmogorgonis manum, significatur illud aliud sulfur dictum arsenicum: quia vt supra dixi, Mars eleuatur cum arsenico, & quia superius dixi per Vulcanum & Martem idem significari, & Vulcanum subitò natum, quia deformis esset, fuisse in Lemnum insulam proiectū: ita dicunt hunc Litigium illico natum, quia turpis erat ob adustiuam vnctuositatem, proiectum fuisse in auras id est in aquas distilla-

tas, vbi lauatur, subtiliatur, & in altum volat, nempe in illas aquas, nam non poterat inferius descendere, quia arsenicū illud quod exemerat illū, seu separauerat ab eius salis ventre, est omnibus rebus inferius: nā ipsum in terræ centro ipsius salis habitat. DIS. Longa fuit hæc expositio, de qua quia iudicare non possum, ideo hac declaratione cōtentus ero quia tuis verbis credo. RAI. Nonne dicunt Poetæ Vulcani rete chalybeum fuisse? Et vellus aureum, tauros & dracones fuisse Marti dedicatos? DIS. Dicunt. RAI. Volunt significare, aquam Mercurialem, aurum Philosophorum, & Mercurium, omnia ex ferro constare: ferrum est lapis ille qui vili venditur precio respectu aliorum metallorum. In Lilio scriptum est, Philosophi tam diuersimodè hunc lapidem nominarunt, ne insipientes agnoscerent: nam si cognoscerent, non venderent vili precio vt faciunt: In Philosophorum Turba, Lapis quem quæritis, publicè ac vili precio venditur. DIS. Iandudum volui tibi dicere, quòd cum Philosophi de lapide loquuntur, aliam habent intentionem quàm vt medicinam parent pro humanis corporibus. RAI. Scripsi in libro Secretorum naturæ, omne fieri ex vna sola materia. DISC. Superius allegasti Morienum, ac dixisti, in materialium pondere pro hoc opere nihil expendendum esse, quia fit re vilissima: non est tamen admodum vile ferrum: Nam in Lilio scriptum est, Scitote huius artis fundamentum, pro quo multi periêre, est res magis tincta, fortior, & sublimior omnibus rebus apud Philosophos: apud verò insipientes vilior est omnibus rebus. In Turba Philosophorum, Non est istud nisi vt sapientes dixerunt, id est, diuiti ac pauperi, liberali & auaro, ambulanti & sedenti, communis: nam in vias proijcitur, & in sterquilinijs teritur. Alphidius dicit, Secretum hoc nō emitur precio, & in vijs proiectum inuenitur, vt quiuis pauper habere possit. RAI. Concedo Martem reduci veluti in lapidem vilissimū, ex quo fiat hæc medicina. De hoc lapide Arist. ad Alexandrum dicit, Accipe lapidē vegetabilem, animalem, & mineralem: qui non est lapis, neq; lapidis naturā habet. Arnaldus dicit, Lapis est in similitudine ac tactu, nō in natura. Hali Philosophus ait, Sunt & nō sunt lapides: sed nominamus lapides ob similitudinem quam cum eis habent. DIS. Concedo medicinā, cum finita est, habere lapidis formā vilis apud ignaros, & nō esse lapidem: Et idcirco haud dicere debemus materiam, ex qua fit hęc medicina, vllo modo lapidē esse, nisi dicere vellemus, omnē rem in quatuor elementa diuisibilē, aut in igne non combustibilem, nominari lapidē. RAI. Dico materiā, ex qua fit hęc medicina, similitudinē vilissimi lapidis in operis initio habere, non autē in fine: Et hoc omnes Philosophi affirmant, & dicūt nos debere accipere lapidē illum vilem, & illum præparare, & proijcere superfluitates & immmunditias: hoc autē intelligi non potest in operis fine: nam medicina facta, si lapidis habet similitudinem vel oui, non existimatur vilis aut preciosa penes insipientes, quia illius nullam habent cognitionem, qui verò eam cognoscunt, eam super omnem rem appreciant: neque verum est, Omnem rem quę diuidi possit in quatuor elemēta, aut in igne non comburitur, nominari lapidem aut lapidis similitudinem habere: sed Philosophi significare volunt, eorū materiam esse vilem lapidē, quæ in igne non consumetur, & potest in quatuor elementa diuidi: illamq; fundamentum esse huius artis. Hali Philosophus inquit, Lapis iste omni tēpore inuenitur, & vbiq; et apud quemcunq; hominem: cuius intentio nō aggrauat quærentē vbicūq; sit: & est lapis vilis, niger, fœtens, neq; precio emitur. In Philosophorū Turba, Res ista lapis est, et nō est lapis, vbiq; reperitur, res est vilis et preciosa, obscura & occulta, et omnibus cognita. Senior Philosophus inquitnte, Irrogatus Rex Marhos de lapidis cognitione, dixit, omnis homo illum cognoscit:

Salitpsy

& qui

& qui illum lapidem non agnoſcit,nihil cognoſcit. DIS. Dic tandem claré qui nam ſit hic lapis tam vilis, qui in igne non comburitur, & in vias proijcitur. RAI. Quia (vt tibi dixi) in me non regnat inuidia, & cupio multis fidelibus Chriſtianis prodeſſe, ac maximè tibi, quem tuas ob virtutes amo: ideo tibi dico, ferri excrementum ſeu ſcoriam vel calcem, Italicè loppam, quæ in igne generatur, & à fabris ferrarijs, ſeu ferri fuſoribus in vijs proijcitur. Illa, inquam, eſt Philoſophorum viliſsimus lapis, habetq; lapis ſimilitudinem & non eſt lapis, ſolaq; omnes habet proprietates, quas Philoſophi dicunt de ipſorum lapide. DIS. Quomodo hæc eſt vegetabilis, animalis, & mineralis? RAI. Superius dixi, noſtrum metallum habere in ſe has res omnes: de hoc lapide loquebatur Albertus lib. I. Min. capite 4, dicens, Empedocles ſatis Hermete poſterior, confirmauit lapides ab ardenti calore genitos eſſe. DIS. Quomodo hæc eſſe poteſt virtuoſiſsimus Philoſophorum lapis, cum ſit exuſta terra, in qua aliquid efficax eſſe vix poteſt: nam quum tam longo tempore fuerit in magno igne, credibile haud eſt in ea relictam eſſe ſulfuris ſubſtantiam & argēti viui, vel aliorū ſpirituum. RAI. An nō dixi tibi rem omnem in igne comburi, excepto calido & humido, radicalibus metallorum, atq; ex his medicinam parari noſtram? Et quamuis arida videatur & ſicca dicta calx atque humiditatis expers, tamen ſi experieris, inuenies omnia ſuperius dicta. De hac calce loquebatur Geber lib. 2. cap. 7. dicens, Argenti viui ſublimatio melior eſt à calce, quàm ab omnibus alijs mundi rebus, quia parum cum illo conuenit, neq; ſulfureitatē habet. (vbi textus dicit talcum, error eſt.) DIS. Non nominat ferri calcem Geber. RAI. Vt tibi ſuperius dixi, Geber concludit arg. viuum debere ſublimari ſeu eximi ab illis metallis, cum quibus neque conuenit, neque affinitatē habet: Quoniam verò ferrum non conuenit, neq; affine eſt arg. viuo, ideo ab eo extrahi debet. Sed quia, vt dicit Geber in Teſtamento in capite de Ioue, corporum calcinatio eſt breuior ad perfectionem via, idcirco Geber ipſe dixit, fore melius extrahere argentum viuū Philoſophorum à calce ferri, quàm à quacunque alia re: quia illius terreitates parum conueniunt illi, neque habet aduſtibilem ſulfureitatem, aut immundam in radice. Quòd ſi leges cap. 2. lib. 2. Geberi vbi de fęcibus ac calcibus metallorum loquitur, ex his quæ tibi ſuperius narraui ſine alia declaratione ex te intelliges: nam ſulfur & arſenicum coniungi debent cū alicuius rei fixæ fæcibus, vt ſunt calces Martis, in quibus naturaliter coniunguntur ſupradicti ſpiritus, ac profundè & per minima: atq; cum illis conuenire dicuntur, quia ex natura vniuntur: ideo ipſe dixit. Experientia illum ſcire hoc eſſe neceſſarium qui hoc vidit & cognouit: nam quando ſublimauit à re extranea ab illorum natura, fruſtra ſublimauit: quia nullo modo illos depuratos inuenit poſt ipſorum aſcenſionem. Si verò ſublimauit cum calce alicuius corporis, tunc bene ſublimauit, & perfectè ac cum facilitate mundare potuit. Eſt ergo fæcum intentio vt adminiſtrentur metallorum calces, nam in illis facilis eſt ſublimationis labor, cum alijs autem rebus eſt difficillimus. Nihil eſt igitur quod earum loco ſtare poſsit. Non dicimus tn̄ ſublimationem eſſe impoſsibilem ſine corporum calcibus, ſed difficillimam longiſsimiq; laboris & prolongationis vſque ad deſperationem: Hæc ſunt magiſtrorum magiſtri verba. Quid ergo dicent hoc in loco infiniti ferè homines in varijs ipſorum fantaſticis opinionibus & chimæris errantes? DIS. Quantum ad me iam credere incipio. RAI. Idem confirmat libro 1. cap. 14, dicens, Fixatur arſenicum vt ſulfur & vtriuſque ſublimatio melior eſt à calcibus metallorum. De hac calce intelligebat Ioannes de Rupeſciſſa, quando dixit, velle docere excantare aurum & argentum, eáque in terram & calcem reducere, vt poſſent publicè in manu

nōa

ferri bellorum tempore ſine latronum metu. DIS. Quando mihi concedetur commoditas, experiar hoc opus, poſteaquam pauci eſt ſumptus. RAI. Vide ne erres. DIS. Si errauero, rurſus incipiam. RAI. Non dico de praxi, ſed circa materiam. DIS. Capiam eam ferri calcem quam dixiſti. RAI. In ea dico te errare poſſe. DIS. Mihi videtur omnis eadem. RAI. Non omnis eſt vnius modi & poſſes minus bonam capere. DIS. Doceas ergo me quæ melior ſit. RAI. Inuenies calcis ſpeciem quæ grauis eſt & non frangibilis, & iſta eſt ferrum, nec bona eſt. Inuenies aliam quæ frangibilis eſt & alba in fractura, atq; illa non admodum bona eſt, quia tenet adhuc ferri naturã, & poſſet reduci in corpus ferreum. Sed ea quam videbis ex maxima ignis vehementia conuerſam eſſe in vitri naturã, & coloris quaſi viridis vel cærulei obſcuri, illa vera eſt efficax ſapientum petra, quæ in igne generatur, & non poteſt amplius in corpus ferreum reduci, quia terreitates & ſulfureitas ex parte ſunt combuſtæ. DIS. Tibi gratias ago tantam ob liberalitatem qua vſus es erga me: tamen (bona venia) dicam quod ſctio de hac materia vitrificata. RA. Ne te vllus reſpectus teneat in dicẽda opinione tua (vt ſemper feciſti) nam hoc modo veritas lucidior & manifeſtior fit, DIS. Geb. lib. 2. cap. 13. in fine, dicit, Rem omnem ſua humiditate priuatam, nullam dare fuſionem, excepta vitrificatoria. Ferrum ergo ex maximo ignis calore conuerſum eſt in naturam vitri, & humiditate priuatum, & ex cõſequenti caret argento viuo alijsq; ſpiritibus. RAI. Iuxta Alb. ſentẽtiam libro tertio Mineral. cap. 2. & cap. 5. tract. 2. In metallis duæ ſunt vnctuoſitates, ſeu humiditates vnctuoſæ: quarum vna eſt veluti extrinſeca, ſubtilis & inflammabilis: alia intrinſeca, in radicibus metalli retenta, ne euellatur vel abſorbeatur ab igne: hæcq; cremabilis non eſt aut combuſtibilis: ſed certum eſt illud vitrũ eſſe humidum radicale ferri, ergo erit incombuſtibile, neq; omnino ab humiditate priuatum, quanuis ſit illius humiditatis quaſi extrinſecę expers. Ideo Albert. lib. ſupradicto capite 4, loquens de hoc vitro dicit, Negamus materiam, quæ vitri ſubſtantiam intrat eſſe cinerem, ſed potius illud humidum radicale puriſsimum quod erat intrinſecum illi incineratæ rei: quod humidum ex potentia vnius incinerantis ignis, extrahi non poterat: ſed fluit ob fortiſsimum ignem: & hoc eſt humidũ quod maximè à ſicco paſſum eſt. Hæc eſt ergò liquabilium materia, & materia prima & remota vna & cõmunis, id eſt huiuſmodi humidũ. Superius etiã dixi ſecundũ Alb. ſent. lib. 4. Meteor. tract. 2. cap. 9. Calor vehemens congregat partes homogeneas, & ſeparat heterogeneas: nam illud ſoluit humidũ, ſeparatq; illud à terreo. Cumq; humidũ ꝓprehenſum fuerit à terreo ſubtili, non poteſt omnino ſeparari, & ideo diſtillare incipit cum terreo ſubtili, & ab igne fortiſsimo funditur in vitrum: Et tunc terreum craſſum quod fortiter eum tenebat, vritur in ſquamas. Manifeſtũ ergo eſt vitrũ illud eſſe partem radicalẽ ferri: Et quia terreitates quæ fuſionẽ impediebant cõbuſtæ ſunt in ſquamas, ideo illud humidum eſt fuſibile, quia reuerſum eſt ad ſuã liquabilẽ naturam: quia verò pori ſunt clauſi, ideo ignis illud penetrare nequit & exterminare. Alph. dicit, Ignis intrat omnia corpora, ſubſtantias, ſpiritus & lapides ſed lapidem illum non intrat, neq; illi dominatur, nec ſulfura illũ corrumpunt. DIS. Cùm Philoſophi dicunt eorum lapidem ab igne non conſumi, ipſi intelligunt de completa medicina. RAI. Mala eſt ea gloſſa quæ textum deſtruit: tibi dico eos intelligere de principio & fundamento materiali. Et hoc confirmat Roger. Baccon Anglus, dicẽs, De omniũ qualitate dico debere fixos eſſe ſuper ignem, id eſt, ne ab igne fugiant neque conſumentur, nec ab eo corrumpantur: & tandem ne colorem mutent in igne: talia ſunt igitur quæ huic operi initium dant.

Vin-

Vincentius in suo Naturali 8.lib.de hoc lapide loquens,inquit, Dicitur lapis non lapis:lapis quia teritur,non lapis quia funditur & fluit in igne sine euapo ratione,vt aurum:nec aliud est cui ea proprietas conueniat. Arnaldus in Ep. ad Regem Neap.dicit,Quo plus ille lapis in igne iacet,eo magis in virtute & bonitate augetur:quod non euenit alijs rebus:quia res omnes aliæ in igne cõburuntur,sed dictus lapis totus,solus,semper in igne fit melior,&bonitas eius crescit,atq; ignis est eius nutrimentũ.Et hoc est vnum ex euidentibus signis in ipso lapide cognoscendo:Geber etiã in fine proœmij libri Inuestig. & in proœmio lib.2.Summæ,dicit,Vitrum esse vnam ex rebus quæ præparationi auxiliantur:& vult innuere,Quòd si ferrum ad vitri naturam reducatur,præparatur:quia multæ cadũt terreitates:ideo Geb.lib.3.cap.7 dicit, Si ergo dicemus corpora ob calcinationẽ esse mundata,intelligas certè à substantia terrea,quæ vnita non est in radice. Auic.in lib. Animæ dicit,Sunt nonnulli qui magisterium non concedunt,dicentes, A re cuius natura non est vt ignem sustineat, elici rem non posse quæ ignem sufferat:Quibus rationem nitri obijcimus:Nã terra quidem citò ab igne remouetur:sed dum ab igne tangitur,fortis euadit, quoniam ignis vim non habet supra nitrum. DIS. Sal nitrum mihi videtur ad modum cõbustibile. RAI. Antiqui carmen inuenerunt, ne hæc scientia posset alterari,vtq; illam occultarent,non modò fabulas poeticas nacti sunt,sed etiam grãmaticales figuras:Ideo Auic.per nitrum intelligit vitrũ,per figurã antithesin,mutando primam literam:vt si dicas olli pro illi: Dicit quoq; Auic.in Ep. ad Arsem Philosophum,Locus Orientis,vbi gemmæ inueniũtur, est Soli proximus. Ita etiam nitrũ, quo magis à calore Solis tangitur,eo magis valet. Ergo lapis mineralis qui plus ignes sustinet,& alios labores,is plus valet. Alb. in 4.Meteor.tract.3.cap.16.inquit,Quanuis aliqua sint corruptibilia ab igne, non sunt tamen cõbustibilia:quoniã ipsorum humor non est ignis alimentum vt sunt lapides & ferrum. Sed aliquæ res,quæ tales habent humores ob corporum angustiam non dant igni ingressum,& propterea rursus nõ ardent. Ferrũ igitur in vitrum conuersum non ardet,quia pori sunt clausi, & eosdem habet humores,id est sulfura & arg.viu.radicalia,quas ferrum habet &cætera metalla. DIS. Fortasse Philosophi quando de vitro locuti sunt,intellexerunt de cõmuni vitro. RAI. Vitrum cõmune non habet in se sulf. neq; arg. viu. metallis conuenientia:Ideo Razes dicit,Antiqui fecêre vitrum metallinum.Et Geber lib.1.cap.11.dicit,Philosophos facere vitrum ex corporibus metallicis. Razes etiam in libro Diuin.dicit,Alij dixerunt tincturam esse à vitro, & non ab alio & esse lapidem maiorẽ,vilem,inuentum,famosum.Idem quoq; in lib. de Aluminibus dicit,Vitrum liquat ferrum & omnia corpora, & illa facit in fusione currere. DIS. Quando superius dixisti,vitrum citò facere carnem coctilẽ,dicebas per vitrũ Philosophos sulfur intellexisse:quomodo ergo de illa calce intelligunt? RA. Verũ est(vt superius dixi)Philosophos multoties æquiuocatione vti. DIS. Declara igitur quando de illa calce intelligant, & quando de sulfure loquantur. RAI. Cùm dicunt vitrum esse tincturam,ac omnes colores recipere ac tincturas,quòdq; citò ad lapideitatem reuertatur,& in illo ac sale inesse totum secretum, tunc de sulfure intelligunt ab ea calce extracto:sed cùm scribunt,vitrum esse lapidem maiorem,vilem & famosum,ac fæcem esse vel calcẽ mercurij,ferrum liquefacere & alia corpora,tunc de illa calce intelligunt. Alphidius dicit,Frange vitrum,& lapidem extrahe, ac illam pone in bocia vitri, & oleum extrahe,& inuenies quod dicit Philosophus. Idẽ Philosophus quoque ait,Frange vitrum,& cape medicinam coagulatam, illamq; pone in cannam vitreatam. Per vitrum Philosophus intelligit calcem supradictam, & illa

frangitur, quia subtilissimè teri debet, & postea per putrefactionem educi debet lapis seu medicina coagulata, id est sulfur & sal. In hoc vitro est arg. viuum quod ignem superat, nec ab eo superatur, vt dicit Geber lib. 3. cap. 6. in fine. Isidorus in hunc propositum loquens, dicebat, Arg. viuũ melius seruatur in vasis vitreis, nam alias materias perforat. Geb. etiam lib. 2. cap. 6 dicit, Solummodo vitrum & vitro simile, quia poros non habet, potens est spiritus retinere ne fugiant, & ab igne exterminentur: Volunt dicere, spiritus ferri semper fugere ab igne vehementi, donec in vitri naturam conuertantur coloris sapphiri, aut cærulei obscuri. Ideo Geber lib. 4. cap. 18. dicit, In corporibus præparatis debemus cælestem colorem creare, qui fit perfectus ob arg. viui bonitatem. Albertus magnus etiam in fine suorũ Meteor. superiora occultè confirmat, dicẽs Non est facilè scire quãdo mineralia suam formam specificã habeant, & quãdo non: quia haud facilè est scire, quando sit verus lapis aut metallum, nisi per corruptionem veniat ad multum debile, ita vt sola figura supersit, & nihil ex virtute quæ essentiam sequitur. Et huius rei similitudo est in corporibus mortuorum: nam cum illa ex paruo tempore mortua sunt, videntur parum differre a viuis: sed cùm diutius in sepulchris iacuerint, tunc in illis est sola figura, & si tãgantur, statim soluuntur in cineres: ac tunc maxima est differentia inter viuentium & mortuorum corpora. Pariter videre est in vegetabilibus & mineralib. nam mineralia suo modo pereunt vt animalia, sed nescitur quando proprium esse ac naturam amiserint, nisi ex maxima mutatione. Nam cùm sapphirus adhuc colorem & transparentiam atq; figuram sapphiri habet, est veluti viuus, qui operationem sapphiri habet, & ideo nominatur sapphirus ac si viuus esset: sed post diuturnam eius mutationem obscuratur & discontinuatur, tuncq; agnoscitur non esse nisi tantùm similitudine sapphirus. Idem dicere debemus de auro viuo & mortuo, de argento cæterisq; mineralibus. DIS. Posteaquã tàm humaniter ac patienter mihi satisfecisti quibuscunque in rebus quas ex te quæsiui: obsecro ne te pigeat quatuor etiam verba addere in huius longæ sententiæ declarationem, & tunc contentus abibo. RAI. Sentẽtia talis est, Quòd quum Mars tandiu in igne fuerit, quòd multum debilis ac frangibilis factus sit nec reliqua sit in eo pars aliqua naturæ vel substantiæ ferri, sed in vitri naturam sit conuersus coloris ferè sapphiri obscuri, tunc in lapidem mutatus erit. DIS. Dum viuam, tibi semper debebo. Vale.

Finis Dialogi de Ligno vitæ, & Geberi ac similium succinctæ declarationis Ioannis Bracescһi Brixiani.

PRAE-

PRAESTANTISSIMO NATVRAE INTERPRETI DOMINO IO. MICHAELI STERPINO, ROBERTVS TAVLADANVS ex animo. S. D.

VI Apollonij Tyanei gesta scripsere, eum aiunt scientiæ gratia, & ad Brachmanes, & ad Gymnosophistas Indos penetrasse, adeoq; in arcanis Naturę profecisse, vt is nunquam habuerit, vel habiturus parem sibi sit neminē. Platonē quoq; diuinum legi, ad Aegyptios sacerdotes accessisse, & ab ijs complura, quæ ipse penitus ignorabat, vel subdubitabat, edoctum in Græciam suam rediisse. Idē me sublimiora scrutantem ardor inuasit: non tamen vt in Indiam ijs calamitosissimis temporibus me transferrē, sed Parisiorum Lutetiam adij: Quem in locum profectò non fuit pœnitēda profectio. Porrò cùm illic locorū essem, & in dies magis ac magis tui nominis, & Gaudentij Merulæ rumor inualesceret, destituta Lutetia in Italiam euolaui: & cùm velut de via fessus in Augusta Taurinorum substitissem, intellexi Merulam in Forolebetiorum, quod est agri Nouariensis municipium, patria tua esse, sed breui tamen Taurinum ad lectiones publicas salario publico conductum esse venturū. Hac re intellecta gauisus sum non mediocriter. Interea Cherium ad te contendi. Vbi, Dij boni, boni plus inueni, quàm cogitabam, quàm quod mihi fama retulerat. Apud te igitur cùm essem, Cherij Merulā audio in Augusta Taurinorum ad suum munus venisse: Te igitur, vt scis, destituto ad hominem, quem videre & salutare exoptabam, maximè transcurro. Qua fronte me adolescentē licet, & Aquitanum, & planè incognitum Merula susceperit, profectò verbis explicare non possem. Cæterū eiusdem religionis vinculū, quo nihil est in rebus humanis tenacius, cū illi me, & mihi illū magis conciliaret in dies, inter ambulandū, vt fit, ipsum interrogo quid de libello Ioannis Braceschi, quem de Chemica facultate velut Gebri interpres edidit, sentiat, respondit, bene. Tunc ego, qui iam sciebam Merulam tā Christiani esse animi, vt etiā hostibus suis bene esse cupiat, subiunxi. An ò Merula istuc dicis ex animo? an cōmuni magis subscribis opinioni? Cùm hîc paululum substitisset, respondit, Quid ego falcem in alienam messem ponam? Est hęc metallorū scientia, extremis (quod aiunt) labris à me degustata. His ego subridens dixi. Qua ratione id fieri potest, quando libro tuorū memorabilium (ni fallor) quanto bellissimæ huius materiæ fonteis potaturis aperueris? De eo libro rursus respondit se bene sentire. Tunc ego non sic, dixi, Senties ò Merula, vbi errores illius qui artem ipsam in contemptum, & studiosos in pauperiem trahere possunt, cōplures exposuero. Ad hæc ille vultu ad risum ferè composito, O Tauladane, inquit, Amicus Plato, amicus Socrates, magis tamē amica veritas. Iccirco, tametsi Braceschus ob singularem eius virtutem, & ingenium, quibus pollet, sit mihi carissimus, lōgo tamen interuallo est mihi magis cara veritas. Pergratum igitur mihi Tauladane feceris, si ex ordine illius digestis erroribus, & huic ætati & posteritati pro viribus consulueris: & ob hāc rem fortassè non solùm tibi, sed & mihi, qui te ad hanc prouinciam excitarim, posteritas debebit: qui χρύσεα χαλκείων exhibueris, vt cum Homero loquar. Domū igitur destituto Merula, cùm mihi ocij aliquid dabatur, cùm redijssem, in margine cœpi Braceschi errores annotare, & singulos suis argumētis meridiano Sole clarioribus arguere. Sed profectò (vt ingenuè fatear omnia) in hoc chemico pelago velificanti mihi tot Symplegades, tot Scyllas, tot Charybdes tot monstra denique obijci, nunquam credidissem. Huiusce enim facultatis li-

bri quot & quantis singulis ferè folijs deformētur labibibus, quot enormibus scateant antracibus, quot in locis luxi sint, elumbes, inuersi, mutilati, manchi, & redundantes vltra modum, ne mihi aliunde patronos accersam, tu es testis optimus. Testis & optimus ipse Merula, qui Petri Boni Longobardi & physici præstantissimi apud Duces inclytos, & de Repub. literaria bene meritos, Ferrariæ, Preciosam Margaritam Nouellam, qua nihil est preciosius, trecentis & his amplius expurgauit erroribus. Dij boni in tam exiguo agro, quæ zizaniorum messis excreuerat? In caussa esse arbitror, vir præstantissime, quòd huiusmodi farinæ authores primi aut Aegyptij fuerunt, vt Hermes Trismegistus Moses, eiusq; soror Maria, aut Hebræi, vt Salomon, Callis: aut Arabes, vt Geber & Rex & Mahometi, vt aliqui volunt, nepos: cui in hac arte meritò primę partes attribuuntur Rasis, & Auicenna rex & medicus celeberrimus: aut Gręci, vt ille diuinus Plato in Stollicis, & in quartis, Aristoteles, Lucas, Rhodianus: alij, vt in Turba Philosophorum legere est. Ex Latinis aut inter veteres, ipse quòd sciam, hanc Philosophiæ partem attigit nemo. Annis porrò abhinc quingentis, nonnulla in medium ingenia processēre, Ricardus Anglicus, Rogerius Baccho, Merculinus vates ex Anglia: Quibus postmodum successores sunt dati, Raymundus Lullus Hispanus, & Arnoldus Villanouanus. Porrò qui Arabes illos, Græcos & Aegyptios scriptores latinitate donarunt, bonarū literarum expertes erant, vt series eorum sermonis ostendit: nec elucubrationes illorum satis fideliter ab eis sunt translatæ. Superuenēre postmodū vt codices per tonsores & monachos imperitissimos exscriberēt: horumq; imperitia factum est, vt ferè tot errores essent, quot versuum tractus in folijs. Aetate etiam hac nostra Geber toties impressus quot mendis scatet? Quàm igitur arbitrabar, labor mihi fuit intricatior. Quid porrò huic negocio lucis chemico præstiterim, id malo ab alijs dici, quàm ipse de me prædicare. Has autem ingenioli primitias mei, tibi vni dicare placuit: vt ex ijs meum erga te studiū paulatim cognoscas, cognitum & foueas, & amplexeris. Non me fugit esse te munus indignum, sed tua tamen fretus humanitate, munere hoc non satis idoneo vti fratrem in Christo optimum cognoscere non dubitaui. Bene vale, non solùm Italiæ, sed & huius ætatis decus immortale. Ex Augusta Taurinorum Cal. Aprilis.

M. D. LIIII.

IN IOANNEM BRACESCHVM GEBRI INTERPRETEM ANIMADVERSIO, AVthore Roberto Tauladano Aquitano.

CVM nihil sit minus Christianum Bracesche, quam alienam famam acribus, uirulentis, & procacibus dictis proscindere & lacerare, ego ne in mordacis Momi suspitionem tibi uenirē, continui me, quantum potui, ne hanc in te animaduersionem scriberem. Tandem cum uirus scriptorum tuorum in miserandum permultorum naufragium longius in dies serpere, ac grassari uiderem, non potui diuturniori silentio uti, non potui inquam mihi temperare, quin huic tuæ Hydræ, omnia (nisi quis obuiam iuerit) artis Chymicæ fundamenta intra paucos dies ferro uastaturæ, me opponerem. Quod quū in aliquot adhuc annos differre meditarer, ueritas huius artis, quæ ferreo tuo decreto se regno spoliatam, & exulem esse cōqueritur, sese mihi obtulit, tandemq́ue, cum cæteros omnes conniuere hoc in negotio cernerem, hanc à me in sui patrocinium Apologiam impetrauit. Qua ego, cum tu ex eorum iudicium sis numero, qui non nisi ferro uincere cupiunt, ad omnes ueritatis fautores, conscios, & æquitatis tutores prouoco, & eos quanta cum ratione hanc prouinciam susceperim, iudices constituo.

Agitur iam nonus annus, te libellum quendam in lucem emisisse, cui Interpretationis Gebri titulum imposuisti. In quo Demogorgonem inducis cum Gebro differentem: Demogorgonem, inquam, tanquam Chrysopœiæ cognitionem sciscitantem, Gebrum autem ueluti sui ipsius & reliquorum philosophorum interpretem. Et ita inducis Gebrum, aut (ut uerius loquar) sub nomine Gebri Brachescum, huius artis mysteria pandentem, ut tandem colligas medicinæ, ad uiliora metalla in aurum, seu argentum uertenda componendæ formam, neque ex auro, neq; ex argento, sed ex solo ferro, aut ex uili eius excremento, depromendam esse. In cuius opinionis confirmationem, magnorum aliquot philosophorum, & potissimum Gebri authoritates quasdam adeò uersutè detorsisti, ut multorum (sed tamen in hac parte philosophiæ parum aut nihil instructorum) animos ad amplexandam opinionem tuam pellexeris. Itaq; cum hæc tua lucubratio (me apud Vascones degente) in manus meas uenisset, amaui ego certè ingenium tuum: nūquam tamen mihi persuadere poteram, te in eam hæresim lapsum esse, ut crederes formam auri effectricem ex Marte, aut abiecto eius stercore petendam esse. Ideoq; te Sphingem agere, & ænigmatico sermone hanc artem scripsisse arbitrabar. Proinde ut mentem tuam planè assequerer, & exploratam haberem, ex ulteriore Vasconia in Italiam perrexi, nec unquam ab incepto itinere destiti, donec Vrceos nouos peruenissem. ubi quū à fratre tuo intellexissem, te apud Turrim illustrissimi Alberti Palauicini degere, statim me illuc contuli, & succincta oratione causam itineris mei tibi indicaui. Qua audita, bene me sperare iussisti, nec me prius discessurum asseuerasti, quàm plenam & integrā Chrysopœiæ cognitionem abs te accepissem. Cœpisti itaq; paulopòst mentem tuam familiarissimè mihi interpretari, quam ut mihi commendatiorem redderes, hos uersus (abs te, ut suspicor elaboratos) mihi proposuisti exponendos:

Artus est hominis, qui constat sex elementis
Cui P. si addas, & in M. mutare si noscas,
Hoc est æs nostrum, lapisq; philosophorum.

Quo ænigmate audito, quum me Tauladanum esse, non OEdipum respondissem, utpote qui hanc tuam Sphingem ex tempore soluere non possem, tu his uerbis usus es. Non miror, si tu ex abrupto hoc ænigma soluere non posis, ad quod enodandum per decennium ego sudaui. Et tandem eorum uersuum inter-

pretationem sic auspicatus es. Artus, membrum est, Hominis, id est, Martis, qui à philosophis homo biliosus nominatur. Qui constat sex elementis, id est, cuius nomen, in his uersibus inclusum, sex literis absoluitur. Cui P. si addas, Cui, subaudi, uocabulo artus si addas P. fiet partus. Et in M. mutare si noscas, hoc est, si mutaueris P. in M. nascetur hoc uocabulum Martus, quod sicut Mauors poetis, ita nobis Martem significat. Hoc est æs nostrum, lapisq; philosophorum, hoc, id est Martus, siue Mars, est æs, seu metallum nostrum, ex quo formatur lapis philosophorum. Quibus interpretandis quum finem fecisses, narrasti iterum mihi, te in uolumine quodam annoso sequentem sententiam scriptam legisse:

Virgo Paschalis est dicata arti M.

Quam sic interpretatus es. Virgo paschalis herba est, quæ per similitudinem lapidem philosophorum significat. Si Virgo paschalis herba est, arti Medicæ dicatam esse interpretandum est. Hæc igitur ea ratione, qua hunc lapidem significat, est dicata arti M, id est Marti, quod legetur, si M, quod obscurandæ rei gratia (ut tu ais) præposterè locatum fuit, anteponatur. Vnde etiam colligebas lapidis philosophici formam, ex Marte, hoc est ex ferro, cui philosophi Martis nomen accõmodauerunt, mutuandam esse. Quibus ut maiorem fidem faceres, citabas nonnullas philosophorum authoritates, quæ eo, quo abs te citabantur, modo, lippientes, obtusos, & cæcutientes oculos primo suo fulgore fallere & perstringere non mediocriter possent. Tandem, ut me unico uerbo beares, in aurem mihi insusurrasti, excrementum hoc ferreum, unde forma auri & argenti effectrix (ut tu uis) expiscanda est, duplicis generis inueniri, idq; solum eligendum, quod uehementi ignis asperitate, forma spoliatum metallica, in naturam uitri, cæruleum colorem præ se ferentis redijsset. Postero die quum ego te seriò agentem, & extra non tuam, sed omnium philosophorum mentem positum esse planè cernerem, certandum mihi tecum esse duxi aliquot rationibus, è uiuis philosophorum, imò & ipsius naturæ fontibus exhaustis, quibus te premerem, formam metallorum in aurum & argentum uertendorum, non à ferro, cui nihil inest, nisi uilissimum, ignobile & ferreum, sed ab auro & argento, quibus solis ingenita est, hauriendam esse. Quibus quum te oppugnari, urgeri, & uehementer opprimi sentires, confugiebas ad sacrosanctum hoc asylum, scilicet non esse fidendum philosophis, quorum uerba aliud indicant, quàm sonare uideantur. Quo subterfugio, & sophismate, quum te omnes sapientum authoritates eludere posse animaduerterem, abs te discessi. Nunquam tamen pœnitebit me Bracesche, hoc iter fecisse, cùm ex eo preciosissimum fructum retulerim, & doctior in Galliam redierim. Contemplatus enim sum in te, uelut in speculo, admirabilem & suspiciendam diuinæ Maiestatis sapientiam, quæ absolutam huius arcani cognitionem, aliquando mediocris doctrinæ uiris confert, interdum autem uiros, quantunuis profundæ eruditionis, in explorandis & inuestigandis naturæ mysterijs adeò delirare, hallucinari, & cæcutire facit, ut fascinati, ebrij, & à Circe aliqua dementati esse uideantur. Quod nullam aliam ob causam agit Dominus, nisi ut terrenos istos Argos, qui se, neglecto numine Diuino, ingenij sui acumine non solùm hanc inferiorem naturam, sed ipsum etiam cælum penetrare posse gloriantur, eludat, domet, & ex summo arrogantiæ suæ Olympo ad inferos usq; retrudat: ut qui se aliquid scire nouerunt, non in sua cæca sapientia, sed in Domino totius sapientiæ fonte & authore, id sibi contigisse glorientur: ut discant, inquam, omnes Adæ posteri, se nihil aliud esse, quàm meras tenebras: deniq; ut hi, quibus noticia huius arcani continget, intelligant, diuinam Maiestatem eam esse, citra cuius liberalitatem & beneficentiam nemini mortalium ad huius sublimis arcani cognitionem patuit aditus, neque patebit unquam. Sed ut eò, unde digressa est, redeat oratio, postquàm ego ab Italia in Galliam redij, ij, qui notam habebant itineris mei causam,

à me quæsierunt, num te uidissem, conuenissem, & quid de te sentirem. Apud quos ego (quanuis te hac in parte hallucinari expertus essem) laudibus te ad cælum usque extuli: & ita extuli, Bracesche, ut hi me seriò agere existimantes, tanta tui uidendi cupiditate incenderentur, ut parùm abfuerit, quin iter in Italiam fecerint. Ego itaque hucusque errorem tuum tuli, & tegi, & lubens in posterum tegissem, nisi eum in singularem ueritatis contumeliam, & deplorandam multorũ perniciem plus æquo uiguisse, & adhuc uigere sensissem. Quod quum animaduerterem, non potui (ignosce quæso) mihi diutius imperare, quin perniciosum hunc errorẽ detegerem, saltẽ, ut minus cauti metallicæ sophiæ amatores sibi ab hac opinione non minus cauendum esse intelligant, quàm nautis à uoracissima Charybdi, ni laboris iacturam, & bonorum suorum naufragium facere malint. His enim omnibus, qui opinioni huic ferreæ fidem dederint, continget, ut lapidem philosophicum conficere molientes, & suam & alienam dilapident pecuniam. Et quoniam tu Gebrum, tanquam singularem opinionis istius uindicem, patronum, & assertiorem in medium producis, idcirco extorquenda tibi è manibus primo impetu esse duxi, hæc arma Arabica, ut his spoliatus intelligas, reliquas omnes authoritates philosophicas, abs te uiolenter contortas, & perperam fuisse interpretatas. Argumenta autem è Gebro à te desumpta, quibus te inuictum putas, hæc sunt:

CAPVT I.

Primum argumentum est hoc.

Scripsit Geber, cap. 30. suæ Summæ, hæc uerba:

Argentum uiuum adhæret tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri autem difficilius, quàm Lunæ, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. posteà sequitur:

Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Quam ultimam partem tu sic exponis. Ex quo, scilicet Marte elicias maximum secretum, hoc est Elixir.

Secundum argumentum quo uteris, est hoc.

Scripsit Geber cap. 66, suæ Summæ, Iouem perfecto magis propinquum esse, Saturnum uerò minus, minus adhuc Venerem, minimè uerò omnium Martem. posteà sequitur: Ex quo perfectio dependet. Quæ ultima uerba tu sic interpretaris. Ex quo scilicet Marte, perfectio (subaudi metallorum) dependet, hoc est Elixir. Quanuis in nonnullis (ais) exemplaribus legatur, Eo ex quo perfectio dependet, quam lectionem tibi summopere exosam, & ingratã esse indicas, quia sentis (licet id subticeas) eam interpretationi tuæ inimicam esse.

Tertium est hoc.

Scripsit Geber, cap. 32. suæ Summæ, hæc uerba: Vltimò uerò Mars. Et hoc est unum de secretis naturę. Quod tu sic interpretaris. Et hoc, id est, Mars, est unum de secretis naturæ, id est Elixir.

Quartum est hoc.

Scripsit Geber cap. 66. suæ Summæ, hæc quæ sequuntur. Causa impedimenti fusionis cuiuscunque, est sulfur fixum. Per hoc itaque maximum poteris elicere secretum: Quod tu sic interpretaris. Per hoc subaudi sulfur fixum, siue ex hoc sulfure fixo (per quod uis ferrum indicari, eo quòd maior pars ferri sit sulfur fixum) poteris maximum elicere secretum, id est Elixir.

Quintum est hoc.

Scripsit Geber, cap. 88. suæ Summæ, postquàm de Marte egisset, hæc uerba: Per hoc igitur artificis dilatatur industria ad ueram cuiusque corporis rectificationem. Quod tu sic interpretaris. per hoc, id est per Martem dilatatur artificis industria ad ueram, rectificationem cuiuscunque corporis.

Sextum quo te inuictum credis, est hoc.

Geber cap. 63. suæ Summæ, postquàm de essentia Martis pluribus egisset, tan-

dem hoc epilogo usus est. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud, deditque illi substantiam, & substantię proprietates, quas nō contingit, ullam aliam rem in natura possidere, ut in illa possit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quam in illo inuenimus propinqua potentia. Ipsum enim est, quod ignē superat, & non superatur: sed in illo amicabiliter requiescit, eo gaudens. Quæ omnia de Marte, seu de Martis excremento dicta esse interpretaris. Septimum, quo ueluti trophæum canis, & te plena potitum credis uictoria, est hoc.

Scripsit Geber cap. 32, suæ Summæ, ubi ait de auro, hæc uerba. Calcinatur autem aurum, & soluitur sine aliqua utilitate. Scripsit etiam hæc cap. 33. Calcinatur similiter argentum, & soluitur cum magno labore, & sine aliqua utilitate. Quibus uerbis tu rem tuam sic agis. Omnium Philosophorum consensu & suffragio metallum illud, ex quo formatur Elixir, calcinandum est, & ubi in calcem redierit, in liquorem est reuocandum. Atqui Gebri testimonio ex auro & argento calcinatis & solutis, nullus redit ad nos fructus, nulla inde promanat utilitas, fieri itaque non potest, ut ex auro aut argento nascatur ditissimum illud Elixir.

Hæc est legio illa Arabica, Bracesche, hæc claua illa Herculea, hic est, inquam ferreus ille exercitus, quo duce in aciem cum Mauorte tuo progrederis. Quæ omnia, ut intelligas, quàm sint parui ponderis ad roborandam opinionē tuam, armabo te libenter altera Gebri authoritate, quam demiror abs te prætermissam, quum hæc sola opinionem tuam omnino ferream efficere posse uideatur.

Geber cap. 9. libri de Inuestigatione scripti, postquàm methodum ferri in liquorem reducendi docuit, sic ait: Martem solutum honora, aquam uidelicet sulfuris fixi colorem Elixiris mirabiliter augmentantem. Num huius authoritatis accessione uires tuas duplatas esse sentis, Bracesche? at nisi has omnes copias tuas (fauente mihi Diuina maiestate) profligauero, fudero & penitus prostrauero, ignauum, & imbellem, me iudices uelim. Conferam itaque signa mea cum tuis, & tentabo, quantum ualeant uires tuæ, & primo impetu aggrediar primam & antesignanam illam authoritatē, quam ex 30. cap. Summæ Gebri deprōpsisti.

CAPVT II.

Quo in loco quid sibi Geber uelit, ut lectores facilius assequantur, ego caput integrum legendum subijciam, tum demum mentem de hac re non meam, sed ipsius authoris & fidelissimorum Gebri interpretum afferam.

Sequitur cap. 30. Summæ Gebri, argento uiuo, seu mercurio dicatum.

GEBER.

Argentum autem uiuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorum usu, est aqua uiscosa, in uisceribus terræ, substantiæ subtili terræ albæ per calorē temperatissimum unita per minima, unione tali, donec humidum à sicco, & siccum ab humido æqualiter contemperetur. Ideoque fugit superficiem planam de facili, propter suæ aquæ humiditatem: non autem adhæret, uiscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quæ eam contemperat, & adhærere non permittit. Est etiam (ut quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure. Adhæret quoque tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri uerò difficilius, quàm Lunæ, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Est enim amicabile, & placabile metallis suæ naturæ. Est etiam medium coniungendi tincturas, & non submergitur aliquid in argento uiuo, nisi Sol. Soluuntur tamen Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab eo, & cōmiscentur, & sine ipso aliquod metallorum deaurari non potest. Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à cōmisto. Non est tamen medicina nostra, donec est in natura sua: sed iuuare quandoque similiter potest in casu. Hactenus Geber.

TAVLADANVS.

Ego nunc quid de hoc loco sentiam, imò quid ipse uoluerit Geber, & quid fidelissimi eius interpretes, Petrus Bonus Ferrariēsis, & Arnoldus Villanouanus de hac re senserint, explicabo.

Geber Arabum philosophorum facilè princeps, cum tractandam & describendam sibi proposuisset metallorum naturam, ut faciliorem uiam lectoribus ad id faceret, indicandum sibi prius esse duxit, quæ & quot essent, iuxta ueterū opinionem, propinqua metallorum principia. Quæ cum superius docuisset esse tria, scilicet, arsenicum, sulfur, & argentum uiuum, & expressisset duobus capitibus proximè antecedentibus, quænam esset sulfuris & quæ arsenici natura, consequens erat, priusquàm metalla attingeret, (quę sunt tanquam soboles horū principiorum) ut caput unum naturę tertij principij, hoc est, argenti uiui exprimendę dicaret. Qua motus ratione hoc 30. cap. mercurio consecrauit. In quo primo docet, quid sit mercurius, his uerbis.

GEBER.

Argentum uiuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorū usu, est aqua uiscosa, in uisceribus terrę, substantię subtili terrę albę, per calorem temperatissimum unita per minima, tali unione, donec humidum à sicco, & siccum ab humido ęqualiter contemperetur. Ideoq; fugit superficiē planam de facili, propter suę aquę humiditatem. Non autem adhęret, uiscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quę illam contemperat, & adhęrere non permittit.

TAVLADANVS.

Quæ sibi nihil aliud uolunt, quàm argentum uiuum ex aqua uiscosa, & terra candida, tenui, & sulfurea oriundum esse, quæ duo, aqua scilicet uiscosa & terra sulfurea, ea lance à natura librata fuerunt, ut quāuis aquæ proprium sit, rem in eam demersam madefacere, & licet uiscosi conditio sit, tangenti adhærere, neutrum tamen aqua uiscosa in argento uiuo existens, queat præstare, ob terram sulfuream sibi unitam, quæ sua siccitate uiscosam, & humidam illius conditionem ita frangit, & temperat, ut neq; adhærere, neq; madefacere ualeat. Vnde ueteres philosophi argentum uiuum aquam siccam nominauerunt. Sed quoniam hęc ex se clariora sunt, quàm ut egeant interprete, idcirco prosequamur reliqua, & qui sit eorum usus, penitissimè exploremus.

GEBER.

Est etiam (ut quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure.

TAVLADANVS.

Hoc est, sunt ex ueteribus philosophis nonnulli (ut dixit cap. 25. suæ Summæ) qui uelint argentum uiuum, & sulfur, esse principia illa, quæ à natura ad generationem metallorum assumuntur. Cui ille opinioni non suffragatur, motus rationibus, quę ab eo 26. cap. Summæ adferuntur. Ideoq; addidit, Vt quidam uolunt.

GEBER.

Adhæret quoq; tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui, & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri autem difficilius quàm Lunæ, Marti uerò nullo modo nisi per artificium.

TAVLADANVS.

Hoc est argentū uiuum libentius & maiori quadam cum auiditate uorat, sorbet & deglutit aurum, plumbum & stannum, quam reliqua metalla. post hęc tria auidius argentū complectitur, quàm æs: cum ære autē facilius init fœdus, quàm cum ferro. Ferro enim adeò ægrè cōmiscetur, ut non nisi inuitum, & arte coactū, ac superatum cum eo coire uelit. Cuius rei nulla alia est ratio, quàm rebus omnibus hanc à natura uim ingenitā esse, ut res homogeneas, & eas, quibus cū aliquo affinitatis uinculo cōiunctę sunt, tacita quadam beneuolentia complectan-

tur,& eas sibi copulari gaudeāt,& lætentur:cum heterogeneis aūt,& ijs,quibus cum nullam habent affinitatem,antipathiam exerceant. Vnde fit,ut arg. uiuum libentius coeat cum metallis,quibus cum maiorem habet affinitatem. Ea aūt sunt illi magis affinia,quæ naturā ipsius magis sapiunt. At naturam ipsius magis sapiunt ea metalla,quæ maiori abundant arg.uiui copia. Et quoniā ferrū est inops arg.uiui præ cęteris metallis,ditissimū autem sulfuris cremabilis, argentum uiuum sentiens se in eo minimum iuris habere, sentiens, inquam,sulfur adustibile (quo in natura nihil est mercurio magis inimicum) maiorem ferri partem occupasse,ægerrimè pro consanguineo Martem tuum agnoscere potest ô Bracesche.

GEBER.

Ex hoc itaq; maximum elicias secretum. Est enim amicabilis (mercurius subaudi) & placabilis metallis suæ naturæ.

TAVLADANVS.

Nunc quod sit hoc arcanū,quod Geber docet hinc esse eliciendum,expendamus. Quod licet me tacente sese omnibus spectandum prodat, faciam tamen, ut clarius elucescat. Hæc est igitur mens Gebri. Ex eo quod uidemus arg. uiuum alijs metallis amicum magis,alijs aūt minus:ex eo, inquam, maximum colligere debemus arcanū. Quod nō immeritò maximum dixit, cum ex huius cognitione totius artis pendeat,& colligi possit mysterium,ut ex sequentibus notissimū fiet. Sed quod erit tandem hoc arcanum? Adeste quæso animo ô uos omnes ueritatis conscij & fautores,& intelligetis, me Gebri mentem fidelissimè & uiuacissimè exprimere. Ex eo igitur quòd argentum uiuum alijs metallis magis,alijs autem minus amicū & familiare esse uidemus, ex eo, inquam,si perspicaces naturę exploratores essemus,maximū arcanum assequeremur. Intelligere enim inde possumus, metalla ea naturæ argenti uiui magis uicina, quibus cum argentum uiuum familiarius commiscetur. Nam,ut Geber docet cap.61.suæ Summæ,argentum uiuum id solum suscipit, quod suæ naturæ esse sentit,quod cap.64 confirmauit his uerbis: Argentum uiuum retinet, quod suæ naturæ est, alienum uerò respuit. Et cap.53.his uerbis: Quoniam natura propriam naturā amicabilius amplectitur,& gaudet ea,magis quàm extranea. At ubi cognouerimus quæ metalla sint argento uiuo uiciniora, & magis affinia,inde facilè colligi potest,quænam sint perfectiora. Cum enim argentum uiuum sit causa metallicæ perfectionis,ea metalla meritò dicentur,& habenda erunt perfectiora, quæ argento uiuo sunt affiniora. Quòd autem argentum uiuum sit causa perfectionis metallorū, & illud,in quo sita est & recōdita tota huius artis perfectio,id testatur Geber cap. 38.his uerbis: Consideratio rei, quæ perficit (in hac arte subaudi) est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui. Item cap.59.his uerbis, Ideoq; relinquitur argentum uiuum esse perfectiuū,& adustionis saluatiuum,quod est perfectionis ultimum. Item cap.74.his uerbis, Ideoq; cum in cæteris rebus exquirētes, non inuenerimus inuentione nostra rem aliquam magis, quàm arg.uiuū corporum naturis amicari,per hoc opus nostrū in illo impendentes, reperimus ipsum esse uerā alterabilium medicinā in cōplemento,cum alteratione uera & non modicè peculiosa. Item cap.81.his uerbis, Probauimus aūt ex nostris sermonibus, sulfur cuiuscūq; generis, esse perfectionis corruptiuū,arg.autem uiuū esse perfectiuum in operibus naturę,cōpletis eius regiminibus. Igitur & naturam minimè mutātes,sed imitantes (in his scilicet operibus,in quibus eam imitari possumus) arg uiuū similiter in huius operis magisterio assumimus, in cuiusq; perfectionis medicina,solari scilicet & lunari,tam quidem imperfectorū,quàm ipsius arg.uiui coagulabilis. Ex his Gebri locis satis patet arg.uiuū esse causam perfectionis huius artis. Quod ne in dubiū uocari posset,id Geber potētissima ratione probauit cap.69.suæ Sūmę,his uerbis, Ideoq; per hoc inuenimus aliquid in corporibus imperfectis diminutū fuisse,quod compleri necessariò oporteat, per medicinam illis

illis conuenientem, & diminutum cōplentem. Est autem diminutum in illis, paucitas scilicet argē.uiui, & non recta inspissatio eiusdem. Igitur cōplementum in illis erit, arg.uiui multiplicatio, & inspissatio bona & fixio permanens. Hoc autem per medicinam ex illo (subaudi arg.uiuo) creatam efficitur. hæc enim quum ex arg.uiuo fuerit in esse deducta, per beneficiū luciditatis, & splendoris ipsius, illorum fuscedinem palliando celabit, teget, splendorem inducet, & in fulgorem cōuertet. Quum enim arg.uiuū in medicina per nostrum magisterium præparatum, ac mundatū fuerit, & in substantiam purissimam, & fixam reductum, proiectum super diminuta à perfectione, illustrabit ea, & sua fixione perficiet.

Hæc est ratio illa, qua Geber contendit argē.uiuum esse causam perfectionis huius artis, quæ certè est ualida. Nam si paucitas arg.uiui, & non recta inspissatio eiusdem, est causa imperfectionis metallorū, necessariò colligendum est, causam perfectionis eorūdem esse copiam & ubertatem arg.uiui & rectam ipsius inspissationem. Quod aūt inopia, seu paucitas, arg.uiui, & non recta inspissatio, sit causa imperfectionis metallorum, hinc cōstat. Oppositorū effectuum oppositas necessariò oportet esse causas effectrices. Sed causa perfectionis metallorum (quæ perfectio est effectus imperfectioni oppositus) est abundans copia arg.uiui ritè inspissati. igitur causa imperfectionis eorum, quæ imperfecta sunt, erit opposita scilicet inopia arg.uiui, & non recta inspissatio eiusdem. Quòd aūt abundans copia argenti uiui, ritè inspissati, sit causa perfectionis metallorum, hinc colligitur. Si abundans copia mercurij ritè inspissati non esset causa effectrix perfectionis metallorum, id metallum nō esset reliquis omnibus præferendū, in quo maior est mercurij ritè inspissati copia. Atqui aurū, quod uberius abūdat mercurio ritè inspissato, (ut testatur solius auri demersio in mercurio) præfertur cæteris omnibus metallis, & solum est inter metalla, numeris omnibus absolutū. Igitur necessariò colligendū est, maiorē copiam mercurij ritè inspissati, esse causam effectricē perfectionis metallorū. Quod si ita est, igitur inopia mercurij ritè inspissati erit causa imperfectionis metallorū. Quòd si paucitas mercurij ritè inspissati est in causa: quominus Saturnus, Iupiter, Mars & Venus ad perfectionem uenerint, ergo multiplicatio mercurij, & recta eiusdē inspissatio præstabit, ut euadant perfecta. Sed sola medicina, ex purissima, & ritè inspissata, mercurij substātia cōflata, hāc mercurij ritè inspissati multiplicationē eis conferre potest. igitur arg.uiuū, ut superius testatus est Geber, erit causa perfectionis in hac arte, cum id solum instauret, & sarciat in metallis imperfectis, quod eis à natura fuerat denegatū, cum ipsa etiā perfecta, eam, quā habent perfectionē, illi debeant, & acceptā ferant. Cum itaq; arg.uiuum sit causa perfectionis in hac arte, profectò ex facili uel difficili ipsius cū metallis cōgressu colligere possumus, quę metalla sint perfectiora, quę minus perfecta, & quę sint à perfectione aliena. Nam si arg.uiuum est causa perfectionis metallorū, ea metalla meritò cēsenda erūt perfectiora, quæ arg.uiuo sunt magis affinia. Ea uerò sunt illi magis affinia, cum quibus ipsum arg.uiuū familiarius cōgreditur. Cum ijs aūt familiarius cōgreditur, quę naturā suā magis sapiūt. Sed ea metalla arg.uiui naturā magis sapiūt, quæ sunt fœcūdiora arg.uiui. Ea igitū erunt habēda pfectiora. Qđ Geber cap. 64. apertè docuit his uerbis: Ex hoc itaq; manifestū est corpora illa esse maioris pfectionis, quę plus arg.uiui sunt cōtinētia, quę uerò minus, minoris pfectionis. ꝓbatio uerò eius, q̄d ea, quę maioris arg.uiui quātitatis sunt cōtinētia, maioris sint perfectiōis, est facilis susceptio arg.uiui. Itē cap. 98. his uerbis, Iā igitū uobis patuit ueridicè, maximā arg.uiui quantitatē cōtinētia, pfectionis existere corpora, & ideo arg.ui. maximè amicari. Quāobrē autumandū est, corpora ea perfectioni magis approximare, quę magis amicabiliter arg.uiuū cōbibūt. Et huius signū est, arg.uiui facilis susceptio à Solaris aut Lunaris pfectionis corpore. Ob huius igitū rationis causam, quodcūq; corpus in sui substantiā arg.uiuū facilè nō admiserit, à pfectionis cōplemēto maximè di

ſtare neceſſe eſt. Quæ omnia hactenus à nobis in huius primæ authoritatis interpretationem dicta, ut familiarius intelligantur, ego ea in pauca hîc reducam.

Ea metalla argenti uiui naturam magis ſapiunt, & ſunt ipſi affiniora, cũ quibus ipſum argentum uiuum libentius cõmiſcetur. Atqui argentum uiuum miſcetur libentius cum metallis, quæ maiorem cõtinent copiam argenti uiui. Ergo metalla, quæ maiorem continent copiam argenti uiui, magis ſapiunt naturam argenti uiui, & ſunt illi affiniora. Sed metalla argento uiuo magis affinia, ſunt perfectiora. Igitur metalla, quę maiorem continent copiam argenti uiui, erunt perfectiora: ſiquidem hæc ſunt argento uiuo uiciniora. Quòd autem ea ſint perfectiora, quę argento uiuo ſunt magis affinia, ſic colligitur. Id quod cauſæ perfectionem efficientis magis particeps eſt, iure optimo perfectius iudicandum eſt. Sed argentum uiuum (ut ſuperius docuimus) eſt cauſa perfectionis metallorum tam eorum, quæ perfecta ſunt, quàm eorum, quæ ad perfectionem ſunt promouenda. Proinde metalla, quæ magis ſapiunt, & obtinent naturam argenti uiui, erunt cæteris perfectiora. Atqui ea metalla magis obtinent naturam argenti uiui, quæ maiori abundant copia argenti uiui. Igitur ipſa erunt perfectiora. Quòd ſi ea metalla ſunt perfectiora, quæ maiori abundant argenti uiui copia, profectò (cum contrariorum contraria ſit ratio habenda) ea metalla erunt à perfectione alieniſsima, quæ maxima laborant argenti uiui paucitate & inopia. Atqui in Marte eſt maior penuria argenti uiui, quàm in aliquo alio metallo, ut teſtatur illibentiſsimus & difficillimus argenti uiui cum eo congreſſus. Collectio igitur hæc erit, Braceſche, Martem tuum, (quem tu uis non ſolùm perfectioni finitimum, ſed eſſe ipſam perfectionis effectricem cauſam) omnium metallorum à perfectione remotiſsimum & alieniſsimum eſſe. Quòd ſi Mars eo nomine à perfectione alieniſsimuſ eſſe cenſetur, quòd inops ſit argenti uiui, iudica tu ipſe Braceſche, qui fieri poſsit, ut fæx illa ferrea, in naturam uitream redacta, ſit cauſa perfectionis in hac arte effectrix, cum in ea nihil ſit penitus argenti uiui, imò tota, quanta eſt, ſit ſulfur terreum, nimia ignis inclementia argento uiuo natiuo ſpoliatum. Nam ſi ignis argentum uiuum ei non extorſiſſet, poſſet beneficio argenti uiui (utpote liquationem metallicam efficientis) iterum in metallum ſcilicet in ferrum redire, & reuocari. At cum experientia teſtetur, fæcem illam ferream in uitrum cęruleum redactam, (quam tu ſcripſiſti eligendam) liquatione metallica exhauſtam, & priuatam omnino eſſe, profectò abſentia effectus, hoc eſt liquationis metallicæ, fidem indubitatam facit ſub latæ, & abſentis cauſæ, liquationem metallicam efficiẽtis, id eſt, argenti uiui. Qua ſublata factum eſt, ut metallica eſſe deſierit, & in naturam uitream, à metallica alienam abierit. Quòd ſi hoc Martis excrementum argento uiuo penitus exhauſtum eſt, quomodo uis, Braceſche, metallorum ignobilium in melius mutandorum medicinam ex eo cõfici, cum eam teſtetur Geber ex argento uiuo (utpote inopiam metallorum ſarciente) conficiendam eſſe? Hoc igitur erat arcanum ex hac Gebri authoritate eruendum, Braceſche, ſcilicet (cum argentum uiuum ſit cauſa perfectionis metallorum) ea metalla eſſe perfectiora, cum quibus argentũ uiuum libentius coit, & familiarius congreditur, & per conſequens Martem eſſe omniũ metallorum à perfectione remotiſsimũ, & alieniſsimum, cum argentum uiuũ, adeò exoſum habeat eius coitum, & illibentiſsimè atq; ægerrimè cum eo copuletur. Et cum ſolius perfecti propriũ ſit, perfectionẽ nondum perfectis conferre, imperfectorũ aũt, eam à perfectis mutuari & accipere, profectò uis conferendę perfectionis, reliquis omnibus metallis prius inerit, quàm tuo Marti, à perfectione adeò diſtracto. Et inter metalla perfectionis integrè expertia, maximè & primò conueniret Ioui, utpote ad naturã cauſę perficientis propinquius accedenti. Hanc tamen perfectionis conferendæ facultatẽ, neq; Ioui, neq; Saturno, neq; Veneri, neq; Marti ingenitam eſſe docuit nos Geber cap. 69. his uerbis.

Redeuntes

Redeuntes tamen in nos ipsos, & torquentes nos immensæ meditationis afflictionibus, tandem respeximus, corpora à perfectione diminuta in profundo suæ naturæ fœda existere, & nihil in eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturam non insit. Non enim inuenitur in re, quod in illa non est. Cum igitur in illis nihil perfecti reperiatur, &c. Audi Bracesche in metallis à perfectione diminutis nihil perfecti (& per consequens nihil perfectionis) reperiri. Quòd si neq; in Ioue, neque in Saturno, neque in Venere perfectionis quicquam reperitur (quæ tamen Marte tuo longè sunt perfectioni uiciniora) uide quæso quid perfectionis excremento tuo, patre suo, hoc est Marte ignobiliori, relinquatur. Quòd si nulli eorum perfecti quicquam inest, ac solius perfecti proprium est, nondum perfectis perfectionem conferre, hinc Sole clarius constat, causam perfectionis effectricem in nullo imperfectorum quærendam esse. Non enim inuenitur in re, (ut ait Geber) quod in illa non est. Sed quoniam superius ex Gebro, docui argentum uiuum esse causam perfectionis in hac arte effectricem, uidendum superest, num id de argento uiuo crudo & uulgari sit interpretandum.

Ego itaque ne pugnantia loqui, & mihi constare non uidear, assero certè causam perfectionis in solo argento uiuo sitam, & repositam esse, nec aliunde esse promendam, non tamen in argento uiuo in natura sua cruda sumpto. Id enim testatur Geber cap. trigesimo his uerbis. Non est tamen argentum uiuum medicina nostra in natura sua. Item cap. 38. his uerbis. Consideratio rei quæ perficit, est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui, & est medicina, quæ ex materia illius assumpsit originem & ex illa creata est. Non est autem ista materia argentum uiuum in sua natura. Item cap. quinquagesimonono his uerbis. Ex iam dictis similiter patet argentum uiuum non esse perfectiuum in natura sua.

Proinde cum argentum uiuum in natura sua sumptum non sit causa perfectionis, quale tandem erit illud argentum uiuum, quod superius cum Gebro asseruimus esse causam perfectionis in hac arte effectricem? facilè intelligemus, quale sit hoc argentum uiuum, si quæ in hanc rem à Gebro scripta fuêre, in memoriam reuocemus. Dixit Geber cap. nonagesimonono, summam totius operis Chymici hãc esse, ut sumatur lapis in capitulis notus (hoc est Mercurius) deinde cum operis instantia assiduetur super illo opus sublimationis primi gradus, & per hoc mundetur à corrumpente impuritate. Hæc enim est sublimationis perfectio: Et cum ea subtilietur lapis, donec in ultimam puritatem deueniat, &c. Dixit præterea cap. octuagesimosecundo, artem medicinæ componendæ hanc esse, ut præparetur argẽtum uiuum cum modis suis iam dictis, cum diuturni laboris instantia, quousque omnis illius subtilis substantia purissima, alba quidem in Luna, citrina uero intensè in Sole, habeatur perfectè. dehinc uerò cum hac purissima arg. uiui substantia perficiatur, cum huius magisterij ingenijs medicina, quæ illi adhæreat, & fundatur facilimè, & illud coagulet. Dixit etiam cap. 75. Et cum inuenerimus ipsum (subaudi argentum uiuum) sine administratione alterationis naturæ illius, non mutare, inuenimus similiter ipsum præparari debere necessariò, cum non permisceatur in profundo, absque illius præparationis modo. Et est scilicet, ut talis fiat illius substantia, quòd permisceatur usq; ad profundum corporis alterabilis, sine separatione in æternum. Hoc autem non fit, nisi subtilietur ualde cum præparatione certa, determinata in cap. sublimationis. Et non permanet eius impressio, nisi figatur, nec illustrat, nisi fulgidissima ex eo eliciatur substantia. Cum itaq; arg. uiuũ, metalla imperfecta illustrare, & decorare non possit, nisi purissima & splendidissima ex eo eliciatur substantia (quod citra sublimationem fieri non potest) & cum eius impressio non sit constans, imò nisi figatur, euanescat, ideo cap. 59. sic ait, In argen. uiuo necesse est superflua demere. habet enim corruptionis causas, uidelicet terram, & adustibilis absq; inflãmatione aqueitatis substantiam. Putauerunt tamen aliqui, illud terram

non habere superfluam, uel immundiciam. Sed uanum est, quod ab eis cogitatur. uidemus enim ipsum multæ liuiditatis, & non puræ albedinis. & similiter per leue artificium uidemus ex illo terram nigram, & fæculentam emanare, uidelicet per lauationem, cuius modum narrabimus. Sed quia duplicem ex illo perfectionem elicere oportet, scilicet medicinam ex eo facere, & illud perficere, ideo necesse est ipsum duplici mūdationis gradu pręparare. Propterea duę mundationes mercurij sunt necessariæ, una per sublimationem ad medicinam, (ex eo sub conficiendam) & hæc hîc innuitur, alia per lauacrum, ad ipsius coagulationē, & ista innuetur. Si enim uolumus medicinam ex eo creare, tunc necesse est, ipsum à fæculentia suæ terreitatis mundare, ne in proiectione creet liuidum colorem, & ipsius fugitiuam aqueitatem delere, ne totam medicinam in proiectione fugitiuam reddat, & mediocrem illius substantiam saluare pro medicina, de cuius proprietate est non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, & fixū (ubi subaudi fixata fuit) facit. Ex his Gebri locis amplissimè constat, quale sit argentum illud uiuū, quod est causa perfectionis in hac arte, scilicet argentum uiuum defæcatissimum & fixum. Quibus qualitatibus cum argentū uiuum crudum non sit præditum, idcirco in natura sua sumptum non est causa perfectionis, nec esse potest, donec mundissima eius substantia per sublimationem à fæcibus separata, & exonerata fuerit, & postea fixæ, & constantis in igne conditionis euaserit. Quam ob causam Geber caput unum de Sublimatione mercurij scripsit, & alterum de Fixione mercurij, per sublimationem mundati.

At quemadmodum Geber docet cap. 46, marchasitam, mercurio extincto, mediocriter præparato, & ad fixionem aliquo modo inclinante præditam esse, cuius mercurij extincti, in marchasita existentis beneficio, immunes simus à laboribus extinctionis mercurij crudi: eadem ratione colligere possumus, nos à laboribus extinctionis, abstersionis, & fixationis argenti uiui crudi immunes fore, si mercurium non solùm extinctum, sed abstersum, mundum, defæcatissimum, & ad plenam fixionem ab ipsa natura deductum inuenerimus. Itaq; cum ipsa natura mercurium his omnibus dotibus præditum, in Sole & Luna, nobis liberalissimè offerat, non est profectò, quòd nos torqueamus in argento uiuo extinguendo, abstergendo, per sublimationem defæcando, & ad fixionem deducendo. Imò frustra huiusmodi laborem subiremus, cum argentū uiuum crudum mederi non posit metallis ignobilitate laborantibus, quin prius metallicam formam induat, & metallum euadat, & ipsa natura metalla nobis cuiusuis generis exhibuerit. Quod autem argentum uiuum metallis ignobilibus perfectorum nobilitatem conferre non posit, quin prius efficiatur metallum, hinc constat.

Si à mollitie argenti uiui, non patet aditus ad duritiem metallorum (teste Gebro cap. 26. suæ Summæ) nisi per dispositionem, quæ medium tenet inter mollitiem, & duritiem illorum: eodem argumento colligendum est, argentum uiuum, metallorum ignobilitate laborātium, medicinam euadere non posse, quin prius formas inter formam Elixiris, & suam interiectas experiatur, & subeat. Non patet enim accessus ab extremo ad extremum, nisi per interiecta media. Atqui inter has duas extremas formas Elixiris, scilicet & argenti uiui, formæ metallorum iacent media. Proinde argentum uiuum, nisi prius metallum euaserit, ad formam Elixiris promoueri non poterit. Quod autem metalla medium teneant inter argenti uiui & Elixiris formam, huius rei fidelissimus testis mihi erit Arnoldus Villanouanus cap. decimo sui Rosarij minoris, cuius hæc sunt uerba:

Hic igitur est lapis noster formosus, quia non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Extrema autem nostri lapidis in primo latere est argentum uiuum, in secundo uerò est Elixir completum: media autem horum duorum extremorum sunt metalla. Huius etiam rei testis est Lullus, in suo primo Testamento, his uerbis. *Natura habet in suo opere, quatenus ad*

creanda

creanda metalla spectat, extrema duo, & unum medium. extrema sunt argẽtum uiuum, & sulfur ex una parte & metalla ex alia. medium uerò est quoddam tertium, in quo sunt ista duo nempe mercurius & sulfur. Aliqui dicunt hoc medium esse uitriolum, alij arsenicum, alij alia media mineralia. Ex quo medio natura extrahit duos fumos, qui sunt mercurius & sulfur, ex quibus conficit metalla. Ars cum sit naturæ imitatrix, & cum sint eadem principia naturæ & artis, habebit ipsa ars duo extrema, & unum medium. Extrema artis erunt argentum uiuum & sulfur ex una parte, lapis ex alia. medium autem erunt ipsa metalla, ex quo medio ars extrahit sulfur & mercurium, ingenio naturæ depurata & fixata, ex quibus postea lapidem conficiet.

Cum itaque metalla media sint, inter formam Elixiris, & argenti uiui, & nullus fiat progressus ab extremo ad extremum, nisi per interiectum medium, profectò argentum uiuum Elixiris formam contingere non poterit, nisi primò gradum faciat ad formam metalli intuendam. Quòd si argentum uiuum, priusquàm transeat in Elixir, ad formam metalli promouendum est, ergo aut plumbi, aut stanni, aut æris, aut ferri, aut argenti, aut saltem auri formam induat, necesse est.

Quòd si optamus scire, ad cuius tandem metalli formam promoueri debeat, antequàm ex eo Elixir confici queat, id ex uerbis Gebri uenandum est. docet enim Geber, mundissimam substantiam ex eo per sublimationem depromendam, eamque ad fixationem ducendam. Itaque cum mundissima eius substantia sit assumenda, immundum & sordidum ex ea non poterit generari metallum, munda enim illius substantia (ut testatur Geber cap. 53.) mundum, & sordium expers, producit metallum; immunda uerò, pollutum & sordidum. Necesse est igitur ut ex mundissima & defæcatissima argenti uiui substantia (quam Geber solam asserit colligendam) mundissimum, & defæcatissimum nascatur metallum. Quòd si mundum & sordium expers, ergo aut Solem aut Lunam ex ea mercurij substantia oriri necessariò oportebit. Reliqua enim metalla immunda sunt, nec extrema tantùm, sed etiam intestina, & penitus inossata laborant spurcitie.

Quòd si argentum uiuum, ut ex eo fieri possit Elixir, per sublimationem & fixionem in metallum nobile, tersum & mundum reuocandum est, & natura nobis metalla mundissima, tam alba, quàm citrina produxerit, profectò quemadmodum beneficio mercurij in marchasita existentis, utpote extincti, mediocriter præparati, & ad fixionem suscipiendam dispositi, immunes sumus à laboribus extinctionis, & sublimationis argenti uiui crudi: eadem ratione colligere debemus, beneficio metallorum nobilium, & mundorum, hoc est auri & argenti mineralis, nos ab immensis illis laboribus subleuari, qui subeundi nobis essent, si argentum uiuum per extinctionem, sublimationem, & fixionem in metallum nobile & mundum permutandum esset. Quorsum enim tot nos frangamus laboribus? cum natura hoc ante uidens, & nostri miserta, nobis hac in parte insudauerit, & hæc nobilia metalla porrexerit, ut ex eis substantiam illam mercurij mundissimam, & iam ad fixionem deductam effoderemus, eamque ad sublimiorem Elixiris formam promoueremus.

Quod perspicacissimus & fidelissimus Gebri interpres, Ademarus persentiens, scripsit, tacitam & per uaria Summæ capita dispersam Gebri mentem hanc fuisse, ut in his duobus metallis, utpotè à Natura iam elaboratis, sublimatis, & ad fixionem deductis, opus lapidis inchoaretur. Quam rem Geber ipse satis indicauerat cum electionem mundæ substantiæ mercurij, ad fixionem deductæ, causam perfectionis esse promulgasset, eamque sæpius his duobus metallis inesse scripsisset. Quò tamen facilius id assequeremur, scripsit capite trigesimo secundo, Aurum esse preciosissimum metallorum & tincturã rubedinis, quia tingit, ac transformat omne corpus. Item cap. trigesimo tertio scripsit Lunam esse tincturam albedinis. Quorum etiamsi nihil scripsisset, id nobis satis

eſſe debebat, quod cap. 31. ſcripſerat his uerbis. Habent autem magnam affinitatem metalla adinuicem, non tamen perfectum perficit imperfectum per ſolam commiſtionem, ſi enim aurum cum plumbo liquefactione miſceatur, non fit ex hoc plumbo aurum: ſed euaneſcit à commiſtione plumbum, & aduritur, aurum autem in examinatione remanet. & idem in reliquis cõtingit. Secundum uerò noſtrum magiſterium, perfectum iuuat & perficit imperfectum. Et paulò pòſt.

Et per Deum ſe inuicem perficiunt, & perficiuntur, & ſe inuicem alterant, & alterantur, non tamen per ſe tantùm unumquodq; (imperfectorũ ſubaudi) perficitur, ſine alterius (ſubaudi perfecti) adminiculo. Quæ ſola authoritas ſatis erat ad indicandum Elixiris confectionem à Sole & Luna (quæ ſola perfectione ſunt dotata) ordiendam eſſe. His tamen minimè cõtentus Geber, hanc rem, cap. 19. libri Fornacum, apertiſsimam fecit his uerbis.

Quæ autem ſint medicinæ, & quales ſecundi & tertij ordinis, ſufficienter demonſtratum eſt in libro noſtro perfecti Magiſterij, ubi demonſtrauimus demonſtratione competenti & uera lapidem noſtrum de arg. uiui ſubſtantia eſſe procreandum. Et hoc ſufficienter ut theoricus ſpeculatiuus: hic uerò practicam manifeſtè reſerabimus. Et eſt, ut Solem & Lunam reſoluere ſtudeas, &c.

Quibus uerbis Geber palàm & publicè teſtatur, ſe in Summa per argen. illud uiuum, ex quo mundato & fixo Elixir conficiendum docuit, nihil aliud, quam Solem & Lunam uoluiſſe. Quocirca in calce eiuſdem cap. (ubi de ſolutione horum duorum metallorum egit) ſic loquitur. Et hoc eſt (inquit) noſtrum argen. uiuum, de arg. uiuo extractum, quod uolumus pro fermento. Quod non immeritò uiuum appellauit, cùm hoc ſolum reliquis metallis cauſa uitæ, hoc eſt perfectionis, ſit. Nunc itaq; ſatis patet, quodnam ſit illud arg. uiuum, quod Geber in Summa indicabat eſſe eligendum, ſcilicet munda & fixa Mercurij ſubſtantia in Sole & Luna incluſa. Itaq; Braceſche cum apud Gebrum toties legiſſes, cauſam perfectionis huius artis in ſolo argen. uiuo reconditam eſſe, debebas tu inde colligere, ea metalla perfectiora eſſe, quæ naturæ arg. uiui magis eſſent conformia. Quæ autem naturæ arg. uiui eſſent magis conformia, docuit te Geber cap. 59. his uerbis. Videmus arg. uiuum arg. uiuo magis adhærere, & eidem magis amicari, poſt illud uerò aurum, & poſt hæc argentum, ideo ex hoc relinquitur ipſa eſſe ſuæ naturæ magis. Alia uerò corpora uidemus ad illud tantam conformitatem non habere, & ideo ipſa ueridicè inuenimus minus de illius natura participare. Quæcunq; enim plus ab aduſtione ſaluari uidemus, illa iudicamus arg. uiui naturam magis poſsidere, quia argẽ. uiuum (inquit) eſt aduſtionis ſaluatiuum. Quòd ſi arg. uiuum eſt cauſa incremabilitatis metallorum, poteras tu inde colligere, ea arg. uiuo conformia magis eſſe, & naturam illius magis ſapere, quæ minus ſunt cremabilia. Et cum Martem cæteris omnibus metallis magis cremabilem eſſe ſentires (cum argen. uiui incremabilitatem efficiẽtis, minus obtineat) debebas tu inde ratiocinari, Martem minimam cum arg. uiuo habere conformitatem. Et cum arg. uiuum cauſam perfectionis metallorum, tam perfectorum, quàm ad perfectionem reuocandorum eſſe, à Gebro audiuiſſes, nonne poteras inde colligere ea metalla à perfectione conferenda aliena eſſe, quæ paruam aut nullam haberent cum arg. uiuo conformitatem? Et cum reliqua omnia metalla argen. uiuo cerneres magis conformia, quàm Martem tuum (quod ægerrimus & illibentiſſimus arg. uiui cum eo teſtatur coitus) poteras tutò iudicare, Martem omnium metallorum à conferenda perfectione (cuius eſt maximè inops) alieniſsimum eſſe, eamq; cæteris omnibus metallis potius, quàm Marti uendicandam. Et hoc erat arcanum illud à Gebro tacitè in hac prima authoritate indicatum, ſed longè maius inde colligi poterat arcanum. Nam cum in eodem cap. dixiſſet argen. uiuum (ex quo ubiq; prædicat Elixir componendum) in natura ſua ſumptum, perfectionem conferre non poſſe: & alibi docuiſſet, mundiſsimã eius ſubſtantiam

per

per sublimationem efficiendam esse,eamq; postea ad fixionẽ ducendam, debebas profectò colligere,fieri non posse,quin arg. uiuũ hac methodo in mundum, & nobile rediret metallum:præsertim cum Geber ipse cap.63. monuisset arg.uiuum per successiuam illius sublimationem eò peruenire, ut metallica sit prædi tum liquatione,& cap.53.docuisset,ex munda illius substantia mundum generari oportere metallum.Et cum nullum metallum,præter aurum & argentũ, mundum esse cerneres,poteras sentire Bracesche,hanc mundam & fixã mercurij substantiam (cum reliquis non insit) ex his duobus tantùm effodiendam, eamq;, ut Geber docet,ad sublimem Elixiris formam esse promouendam. Ex quibus postremò colligendum erat,hanc Mercurij substantiam,neq; ex Marte,neq; ex Venere,neq; ex Saturno,neq; ex Ioue,promi posse, quin prius ista auream, uel argenteam induissent naturam & conditionem.Iudica nunc quæso Bracesche, iudica,inquam,tu ipse,quantum à recta Gebri interpretatione deflexeris. Quòd si adhuc in opinione tua ferrea perstas, & interpretationem meam, tot illustratam testimonijs,tot uallatam rationibus,in dubium uocare audes, prodeat in mediũ Arnoldus Villanouanus,fidelissimus Gebri interpres, & hanc nostram cõtrouersiam dirimat,terminet,& rescindat.Quo iudice si hac causa cecidero,lubens palinodiam canam Bracesche, opinionem ferreã amplectar,& Marti tuo libentissimè subscribam.

Hæc igitur sunt,quæ ab Arnoldo in huius loci diffinitionẽ scripta fuère ca.4. sui Rosarij minoris. Sed arg.uiuum in omnibus suis operibus manifestè est perfectiuum:quoniam adustionis est saluatiuum,& fusionis effectiuũ. Et cum figitur est tinctura rubedinis,exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à cõmisto. Est enim amicabile ac placabile metallis,ac medium coniungendi tincturas:quoniam miscetur per minima cum ipsis, & in profundo naturaliter adhæret eis,quia est de natura ipsorum. Veruntamen cum Sole & Luna miscetur facilius,eo quod ipsa naturã illius magis participant,attamen non submergitur aliquod metallorum in arg.uiuo nisi Sol.

Ex hoc itaq; maximum elicias arcanũ: quoniam Mercurius in se recipit, quod suæ naturæ est,alienũ uerò respuit,eo quòd sua natura magis gaudet, quàm aliena.Ex hoc igitur manifestè relinquitur, corpora maioris esse perfectionis, quæ plus Mercurij sunt continentia,& quæ minus,minoris. Laudetur ergo omnium opifex Deus,gloriosus & benedictus, creator optimus & altissimus, qui ex uili creauit preciosum, ut cum mineralibus maximum teneat in natura symbolum, & dedit illi substantiam,& substantiæ proprietatem, quam non contingit ullam aliam rem in natura possidere:quoniam ipsum solum est, quod ignẽ superat, & ab igne nõ superatur,sed in eo amicabiliter cõquiescit,eo gaudens. ipsum nanq; solum (quum sit metallum) continet in se totum, quo indigemus ad nostrum magisterium:quoniam alia omnia,cum sint cõbustibilia, igni cedũt, & in fauillam transeunt. Hoc solum Arnoldi testimonium satis erat Bracesche:etiamsi ego nihil aliud attulissem,ad subuertendam interpretationem tuam ferream. Ex his enim Arnoldi uerbis manifestè uides,arcanum illud,ex facili uel difficili Mercurij cum metallis congressu eliciendum,nihil aliud esse,quàm ea metalla arg.uiuo affiniora esse,quibus cum arg.uiuum libentius cõmiscetur. Cuius rei hanc esse ait rationem,quòd arg.uiuum libenter amplectatur id,quod suæ naturæ esse sentit,alienum autem à natura sua respuat, & exosum habeat. Et cum ab ipso Arnoldo audias,arg.uiuum esse in hac arte perfectiuum,facilè intelligere potes, ea metalla esse perfectiora,quæ maiorem habent cum arg.uiuo cõformitatem,qualia ipse testatur esse aurum & argentum,cum quibus argentum uiuum libentius miscetur,inquit,quia hæc duo metalla arg.uiui naturam magis sapiunt, quòd si aurum & argentũ eo nomine perfectiora censentur,quòd maiorem habeãt cum argento uiuo affinitatem,facile erat tibi inde colligere ea metalla à perfectione

f

longius esse distracta, quæ argento uiuo minus essent conformia. Itaque cum ex illibenti argenti uiui cum Marte coitu intelligeres, Martem à natura argenti uiui alienissimum esse, non possum non admirari Bracesche, quomodo non intellexeris, Martem longiori interuallo à perfectione distractum esse, quàm reliqua metalla, & per cõsequens, perfectionem (à qua adeò alienus est) prius conferre non posse, quàm eam adeptus fuerit, & in perfectum metallum euaserit. Audis præterea Arnoldum testantem, argentum uiuum, ubi uersum fuerit in metallum, id totum in se continere, quo hac in arte egemus. Ex quibus iudicare potes, quàm uerè superius à me dictum fuerit, argentum uiuum in natura sua sumptum, non esse perfectiuum, sed ut tale euadat, ad naturam metallicam prius esse promouendum, & postremò ad formam Elixiris. Cum itaq; in metallum uertendum sit, antequàm Elixir effici possit, poteras ex uerbis Gebri ratiocinari, in quod tandem metallum esset mutandum. Nam si munda illius substantia mundum creat metallum, & hæc sola Gebri testimonio est assumenda, debebas cum Ademaro colligere, argentum uiuum, antequam metallis ignobilitate laborantibus mederi posset, in aurum seu argentũ esse uertendum, cum hæc sola sint munda, & in his solis mundissima argenti uiui substantia reperiatur. At cum natura artis miserta hac in parte nobis insudauerit, poteras iudicare Gebrum tacitè lectori indicare, mundissimã mercurij substantiam ex Luna ad Lunam, ex Sole ad Solem esse promendam, & ex ea ignobilium metallorum in aurum, uel argentum mutandorum, medicinam esse conficiendam. Ex hoc Arnoldi testimonio satis patet, illam, quæ à me superius allata fuit, interpretationem non esse meam, sed ipsius Arnoldi, imò nec Arnoldi, sed ipsius Gebri, cum eam ex Gebro collegerit Arnoldus. Corruit itaq; prima & antesignana ratio tua Bracesche, & ita corruit, ut reliquæ fermè omnes illius ruina attonitæ per se iam corruant, & nullo impellente collabantur. Ea enim arte instructa erat hæc acies tua, ut hac prima cohorte stante, reliquæ futuræ essent inuictæ: hac autem expugnata, reliquæ corruerent.

CAPVT III.

SEd quoniam nondum sentis, quantam cladem acceperis, ideoq; uictoriã adhuc promittere tibi audes, prodi, quæso, in mediũ cum illa secunda authoritate ex cap. 66, Summæ Gebri à te desumpta, qua faciam ut intelligas, quantum abutaris, & quàm grauiter tibi imponas. Et quia tu duas ex eo cap. authoritates promis, ego ambas adferam, ut uno & eodem ictu utranq; rescindam. Quod ut rectius fiat, paulò altius Gebri uerba resumam, ut ex antecedentibus quid sibi uelint consequentia, familiarius percipiatur, quod tu consultò prætermisisti, ne mens Gebri innotesceret, & interpretationi tuæ fides derogaretur. Verba igitur Gebri hæc sunt:

Et ideò in hoc nobis aperta est uia inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur Iupiter facilius in durum, quàm Saturnus, non autem in tarditatem liquefactionis uelocius, quàm Saturnus. Et illud ideo, quoniam causa duriciei naturæ, est sulfur, & argentum uiuum fixum. Causa uerò liquefactionis est duplex, argentum uiuum scilicet, & sulfur combustibile: quorum alterum, quoad fusionis perfectionem sufficit in unoquoque gradu eius, scilicet cum ignitione & sine ignitioue, scilicet argentum uiuum. Quia igitur in Ioue est multa argenti uiui quantitas non uerè fixi, remanet in illo multa liquefactionis uelocitas, & non remouetur ab illo faciliter. Causa uerò mollificationis est duplex, argentum scilicet uiuum, & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius, quàm ex Saturno, ideo ex eo altera molliciei causa remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus uerò, quia utranque molliciei causam fortiter habet coniunctam, non facilè induratur. Est tamen diuersitas in mollicie per argentum uiuum, & per sulfur, quia mollicies,

mollicies, quæ fit per sulfur, est cessiua, mollicies autem quæ fit per argentum uiuum, est extensiua. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd uidemus corpora multi argenti uiui, multæ extensionis esse: corpora uerò pauci, paucæ. Et ideò Iupiter facilius & subtilius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm Iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius. Patet igitur, quòd causa indurationis est argentum uiuum fixum, aut sulfur fixum. Causa uerò molliciei est oppposita. Causa uerò fusionis est duplex, sulfur non fixum, & argentum uiuum cuiuscunq; generis: sed sulfur non fixum necessariò est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè uides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis, & sine ignitione. Causa uerò fusionis facilis, est similiter argentum uiuum. Causa uerò fusionis cum ignitione, est argentum uiuum fixum. Causa igitur impedimenti fusionis cuiuscunque, est sulfur fixum. Per hoc itaque maximum poteris elicere secretum, quòd cum plurimæ argenti uiui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris utique quantitatis argenti uiui corpora à perfectione diminuta, perfecto magis approximare necesse est. Itaq; & multa sulfureitatis corpora, plurimæ corruptionis esse cõtingit. Quamobrem ex iam dictis patet, Iouem maximè perfecto approximare, (cum perfectionis plus participet) Saturnũ uerò minus, minus adhuc Venerem, minimè uerò Martem, eo ex quo perfectio dependet. Hactenus Geber. Nunc quis sit eorum sensus, ordine expendamus, & singulas partes seriatim examinemus.

GEBER.

Et ideo in hoc nobis aperta est uia inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur iupiter facilius in durum, quàm Saturnus: non autem in tarditatem liquefactionis uelocius, quàm Saturnus. Et illud ideo quoniam causa duritiei naturæ, est sulfur & argentum uiuum fixum. Causa uerò liquefactionis est duplex, argentum uiuum scilicet & sulfur combustibile: quorum alterum, scilicet argentum uiuum, ad fusionis effectionem sufficit in unoquoque gradu eius, scilicet cum ignitione, & sine ignitione. Quia igitur in Ioue est multa argenti uiui quantitas non uerè fixi, remanet in illo multa liquefactionis uelocitas, & non remouetur ab illo faciliter.

TAVLADANVS.

Geber in hoc cap. confert naturam iouis & Saturni adinuicem. Vnde hic ait, iouem calcinationis beneficio citius indurari, quàm Saturnum: at Saturnũ promptius liquefactionis celeritatem deponere, quàm iouem. Causam igitur, propter quam iupiter non æque citò liquefactionis uelocitatem deponat, ac Saturnus, hanc esse ait. Causa liquefactionis plus quàm par sit uelocis, hoc est ignitionem non ferentis, est partim argentum uiuum minimè fixum, partim sulfur cremabile, & ab igne fugiens. Quod ne in dubium uocari possit, hac ratione uerissimum esse constabit. Oppositorum effectuum, oppositas necesse est causas esse effectrices. Atqui liquefactio ignitionem ferens, est effectus liquefactioni, ignitionem non sustinenti oppositus. Igitur horum duorum effectuum oppositæ habendæ sunt causæ. Sed liquefactionis ignitionem sustinentis causa est argentum uiuum fixum. Igitur argentum uiuum minimè fixum, erit causa liquationis ignitionem non ferentis. Quòd autem argentum uiuum fixum sit causa liquationis ignitionem sustinentis, id constat ex metallis ignitionem sustinentibus. In quibus cum præter argentum uiuum & sulfur maiori ex parte fixa nihil sit, oportet huiusmodi liquationis ignitionem ferentis causam esse, aut argentum uiuum fixum, aut sulfur fixum, aut utrunque. Atqui tantum abest, ut sulfur fixum liquationem efficere possit, ut eam penitus tollat, (siquidem liquationis causa est humidum, quo humido sulfur fixum, cum sit aridissimum, est omnino exhaustum, & per consequens illiquabile.) Cum itaque sulfur fixum liquationis

causa esse non possit, profectò liquationis ignitionem sustinentis causa esse minus poterit. Quòd si sulfur fixum liquefactionis, ignitionem sustinentis causa non est, id certè argento uiuo in metallis ignitionem ferentibus existenti, acceptum ferendum est. Et si argentum uiuum fixum est causa liquationis ignitionem sustinentis, consequens est, ut argentum uiuum minimè fixum dissimilem pariat effectum, & sit causa liquationis ignitionem non ferentis: siquidem oppositorum effectuum oppositæ sunt causæ, & oppositarum causarum oppositi effectus. Ex his notissimum est, argẽtum uiuum minimè fixum, esse causam liquationis ignitionem non ferentis. Sed quoniam Geber duplicem in hoc cap. ait esse causam huiusmodi liquationis, argentum scilicet uiuum minimè fixum, & sulfur cremabile, atque ab igne fugiens, id num de sulfure cremabili, & minimè fixo uerum sit, exploremus. Quod hac ratione facilè innotescet. Sulfuris fixi, & sulfuris minimè fixi natura penitus dissimilis est, & extremè opposita. Igitur horum duorum effectus, erunt penitus dissimiles, & extremè oppositi. Atqui sulfuris fixi effectus, est extrema retardatio liquationis. (eam enim quantum in se est, remoratur & prohibet, ut patet in ferro.) Igitur sulfuris minimè fixi effectus, erit extrema liquationis acceleratio. Atqui summa, & immoderata liquationis acceleratio, secum adfert liquationem, ignitionem non expectantem. Proinde sulfur cremabile, & minimè fixum erit altera liquationis sine ignitione causa. Ex his itaque constat & sulfur ab igne fugiens, & argentum uiuum minimè fixum, causam esse liquationis uelocioris quàm par sit, id est, ignitionem non ferentis. Et quoniam ambæ istæ causæ plus abundant in Ioue quàm in Saturno, hinc fit, ut hanc immoderatam liquationis celeritatem, non æquè citò deponat Iupiter, ac Saturnus.

GEBER.

Causa uerò mollificationis est duplex, argentum scilicet uiuum & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius, quàm ex Saturno, ideo altera molliciei causa ex eo remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus uerò, quia utranque molliciei causam fortiter habet coniunctam, non facilè induratur.

TAVLADANVS.

Quemadmodum superius docuit, Saturnum ioue promptiorem esse, ad deponendam & exuendam nimiam liquationis celeritatem, ita hîc docet, Saturnum à ioue superari, quòd iupiter promptius citius, & facilius calcinationis beneficio induretur, quàm Saturnus. Et huius rei affert has rationes. Causa duriciem in metallis efficiens (ut superius dixit) est partim sulfur fixum, partim argentum uiuum fixum, ut patet in omnibus duris corporibus, & potissimum in ferro omnium metallorum durissimo. Itaque cum hæc sit duritiei causa in metallis, & oppositorum effectuum oppositæ sint causæ, profectò causa efficiens mollitiem in metallis (quæ ex diametro cum duritie pugnat) erit partim sulfur ab igne fugiens, partim argentum uiuum minimè fixum. Et quoniam remissa causa efficiente, illius effectum remitti, & sublata, penitus tolli oportet: Idcirco in quocunque horum duorum metallorum causæ mollitiei ambæ, seu altera tantùm uelocius remittetur, aut citius tolletur, in eodem effectum illius causæ citius tolli, aut saltem remitti necesse est. Atqui altera mollitiei causa, sulfur scilicet non fixum, facilius, promptius & citius per calcinationem à ioue separatur, quàm à Saturno (quia scilicet tenacius adhæsit, & arctius fœdus iniit cum argento uiuo Saturni, quàm iouis.) Itaque sublata promptius à ioue, quàm à Saturno, altera mollitiei causa, mollitiem in ioue citius remitti iudicandum est. Quòd si mollities in ioue citius, quàm in Saturno supprimitur, qualitatem mollitiei oppositam, hoc est duritiem, ioui citius, quàm Saturno contingere necesse est: cum hæc sit lex & conditio qualitatum inimicarum, & inter se pugnantium, ut altera repulsam patiente,

tiente,

tiente,& explosa,altera admittatur,succedat,& in locum primæ substituatur,& una eneruata,alterius uires intendantur,inualescant,& corroborentur.

GEBER.

Est tamen diuersitas in mollitie per argentum uiuum,& per sulfur, quia mollities per sulfur est cessiua, mollities uerò per argentum uiuum est extensiua. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd uidemus corpora multi argenti uiui, multæ extensionis esse, corpora uerò pauci, paucæ. Et ideo iupiter facilius & subtilius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna facilius quàm iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius.

TAVLADANVS.

Docuit superius Geber, duplicem esse mollitiei metallorum causam, scilicet argentum uiuum minimè fixum,& sulfur cremabile, atque ab igne fugiens. Nunc docet, quod sit discrimen, inter mollitiem quam efficit sulfur cremabile, & eam, quam parturit argentum uiuum non fixum. Mollities (inquit) quam parit sulfur est cessiua, illa uerò quam efficit argētum uiuum est extensiua, hoc est sulfur per mollitiem quam inducit, facit, ut metallum urgenti malleo cedat, argētum autem uiuum facit, non solùm ut cedat metallum, sed etiam ut facilè extendatur, & in tenues bracteas ictu mallei duci possit. Quòd autem argentum uiuum,& non sulfur, sit causa extensionis,& ductilitatis metallorum, hinc constat. Ea metalla, in quibus maior est argē. uiui copia, facilius & tenuius sub malleo extenduntur, & ea, in quibus minor est argenti uiui copia, non æquè facilè aut tenuiter ducuntur. Igitur colligendum est necessariò, argentum uiuum esse causam extensionis & ductilitatis metallorū. Quòd autem metalla & facilius & tenuius sub malleo ducantur, quæ maiori abundant argenti uiui copia, hinc patet. Iupiter facilius & tenuius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius. Atqui Iupiter argenti uiui copia superat Saturnum, Saturnus Venerem, Venus Martem, Luna iouem,& Sol ipsam Lunam. Igitur ea metalla facilius & tenuius sub malleo ducuntur, quæ maiori abundant argenti uiui copia,& quę minori, minus sunt ductilia. Proinde argentum uiuum est causa extensionis,& ductilitatis metallorum.

GEBER.

Patet igitur, quòd causa indurationis est argentum uiuum fixum, & sulfur fixum, causa uerò mollitiei est opposita.

TAVLADANVS.

Geber quid ex superioribus colligendum sit, docet,& ueluti in compendium redigit. Primò igitur colligit duplicem esse causam duritiei metallorum, scilicet argentum uiuum fixum,& sulfur eadem conditione præditum. Causa uerò mollitiei metallorum (inquit) est opposita. Nam cum mollities sit effectus duritiei oppositus, horum duorum effectuum oppositas necessariò esse oportet causas effectrices. Proinde cum partim sulfur fixum, partim arg. uiuum fixum sit causa duritiei metallorum,& sulfur non fixum sulfuri fixo,& argentum uiuum minimè fixum, argento uiuo fixo opponatur, profectò mollities metallorum partim sulfuri non fixo, partim arg. uiuo minimè fixo adscribenda erit.

GEBER:

Causa uerò fusionis est duplex, sulfur non fixum,& arg. uiuum cuiuscunque generis. Sed sulfur non fixum, necessario est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè uides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis,& sine ignitione.

TAVLADANVS.

Id est, causa efficiens liquationem in metallis, est partim sulfur non fixum, partim arg. uiuum, cuiuscunque fuerit conditionis, hoc est, siue sit fixum, siue expers fixionis. Sed arg. uiuum à sulfure non fixo hac ratione distinguitur, quòd sulfur fixum perpetuò sit causa liquationis, ignitione carentis, arg. aūt uiuum non sem-

per. Arg. enim uiuum, fixione præditũ, (ut proximè docebit) est causa liquationis ignitionem sustinentis. Quòd aũt sulfur non fixum, sit causa liquationis, ignitionem non ferentis, inquit, hinc patet. Arsenicum est sulfur non fixum. Atqui arsenicũ eius est conditionis, ut metallis non solùm ignitionẽ sustinentibus, sed ægerrimè etiã atq; difficillimè liquescentibus copiosius adhibitũ, tantã inducat liquescẽdi celeritatẽ, ut posteà nullo modo se iniri patiãtur. Proinde necessariò colligendũ est, sulfur fixionis expers causam esse liquationis, ignitionẽ nõ ferentis.

GEBER.

Causa uerò fusionis facilis est, similiter argentum uiuum: causa uerò fusionis cum ignitione, est argentum uiuum fixum.

TAVLADANVS.

Docuit superius sulfur non fixum, esse causam facilis liquationis: hîc etiam fatetur arg. uiuum facilem conferre liquationem. Sed quoniam arg. uiuum duplicis est conditionis, scilicet fixionis expers, & fixione præditum, id arg. uiuum, quod fixione præditum est, hac ratione differt ab argento uiuo non fixo, & à sulfure fixionis expertæ, quòd argentum uiuum fixione præditum, semper præstat liquationem, ignitioni coniunctam, argentum autem uiuum fixionis expers, & sulfur non fixum, liquationem inducunt ignitionem præeuntem.

GEBER.

Causa uerò impedimenti fusionis, est sulfur fixum.

TAVLADANVS.

Dixerat superius, sulfur fixionis expers, esse causam facillimè, & celerrimè liquationis, hîc uerò docet, oppositam penitus esse sulfuris fixione præditi naturam: cuius hæc est conditio, ut liquationem metalli, in quo abundat, impediat, remoretur, & quantum in se est, prohibeat. Cuius rei amplissimam fidem facit ferrum, quod ob multam sulfuris fixi copiam ægerrimè, & summa cum difficultate liquatur: Quod Geber apertè testatur cap. 63. his uerbis. Si uerò fuerit sulfur fixũ, terreum, arg. uiuo fixo, terreo cõmistum, & hæc ambo non puræ, sed liuidæ albedinis fuerint, & longè maior sit sulfuris fixi, quàm mercurij quantitas, fit ex his ferrum: quoniam superans copia sulfuris fixi fusionem prohibet. Ideoq; ex hoc relinquitur sulfur uelocius liquefactionis festinantiam per opus fixionis perdere, quàm arg. uiuum: sulfur uerò non fixum, uidemus citius quàm argẽ. uiuum liquescere. Ex his uerò manifestatur causa uelocitatis fusionis, & tarditatis in unoquoq; metallorũ. Nã quod de fixo plus habet sulfure, tardius, quod uerò plus de adurẽte, facilius & citius fusionẽ suscipit. Quod satis apertè relinquitur à nobis demõstrandum. Quòd uerò ipsum fixũ tardiorem faciat fusionem, manifestatur per hoc, quòd ipsum nunquam, nisi calcinetur, figitur, & calcinatũ nullam dat fusionẽ. Ergo in omnibus illã impedire debet. Cum itaq; sulfur fixũ sit causa liquationẽ impediẽs, & prohibẽs, meritò Geber sulfure fixionis expertæ, ad facilitatẽ liquescẽdi ferro cõferendam utitur: & cũ sulfur fixionis expers nimis liquationẽ acceleret, ut patet in Ioue, & Saturno, meritò Geber, ad retardandã in ioue & Saturno nimiam liquescendi celeritatẽ, talcho, quod sulfuris fixi species est, utitur. Cõtraria enim, cõtrarijs curantur, & oppositarũ causarũ, oppositi sunt effectus.

GEBER.

Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum, quod cum plurimæ arg. uiui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris utiq; arg. uiui quantitatis corpora à perfectione diminuta, perfecto magis approximare necesse est. Itaq; & multæ sulfureitatis corpora, plurimæ corruptionis esse contingit.

TAVLADANVS.

Quod tu sic interpretaris, Bracesche, per hoc, id est, ex hoc sulfure fixo, subaudi (per quod tu uis à Gebro ferrum intelligi, eo quòd maior pars ferri sulfur fixũ sit) poteris elicere maximum secretum, hoc est Elixir. Quæ interpretatio quàm sit insulsa, Bracesche, non meum, sed periti cuiuslibet lectoris sit iudicium. Nam

si hic locus de Marte, ut tu uis, interpretandus esset, & Elixir formam auri uel argenti impertiens, ex Marte cōficiendum esset, corrueret necessariò hic Gebri locus, ex quo Geber tandem colligit, Martem omniū metallorū à perfectione tam sibi cōparanda, quàm reliquis impertienda, alienissimū esse. Quòd si tua locum haberet interpretatio, tantum abesset, ut Mars à perfectione alienus cēsendus sit, ut etiam colligendum sit, Martē perfectioni uicinissimū, imò & omniū metallorum absolutissimū esse. Et ita hæc Gebri authoritas penitus subuerteretur. Nos itaq; quis sit germanus huius loci sensus, fauente diuino numine, fidelissimè interpretabimur. Geber hoc in loco apertissimè promulgat, quodnam sit illud arcanū, quod ex prima illa authoritate, à nobis superius interpretata, indicabat esse eliciendum, scilicet ea metalla esse perfecta (& per consequens perficiendi uim ex eis promendam esse) quæ maxima abundant arg. uiui copia, & parū sapiūt naturam sulfuris: ut sunt aurum & argentū: Et inter cætera metalla ea esse perfectioni uiciniora, quę horum duorū nobilium conditionem uiuacius exprimūt, & magis imitantur, hoc est, quæ maiori prædita sunt arg. uiui quàm sulfuris copia: Ea uerò à perfectione alienissima esse, quæ multo maiorem obtinent sulfuris, quàm arg. uiui copiā: Quod etiam testatur cap. 64. suæ Summæ his uerbis. Ex hoc itaque manifestū est, corpora illa maioris esse perfectionis, quæ plus arg. uiui sunt continentia, quæ uerò minus, minoris perfectionis. Studeas igitur, ut in omnibus operibus tuis, argē. uiuū in cōmistione superet (subaudi sulfur). Itē cap. 61. his uerbis. Ex præcedentibus igitur patet, quòd multa quātitas arg. uiui, est causa perfectionis, multa uerò sulfuris, est causa corruptionis. Ratio aūt, propter quā ea metalla sunt perfectioni uiciniora, quæ maiorē arg. uiui quàm sulfuris obtinēt copiā, hæc est. Id quod causę perfectionē efficiētis magis particeps est, perfectius censendū est. Atqui arg. uiuū est causa efficiēs perfectionē in metallis. Igit ea metalla, quæ arg. uiui naturā magis sapiēt, & maiori prędita erunt arg. uiui copia, perfectiora erūt habēda. Et queadmodū ea metalla nobiliora cēsentur, quę arg. uiui sunt ditiora, ita ea ignobiliora meritò cēsebuntur, quæ arg uiui magis erūt inopia. Atqui ea metalla quæ maiori laborāt arg. uiui inopia & sterilitate, sunt fœcundiora sulfuris. Igit metalla quę magis abūdant sulfure, sunt habēda ignobiliora. Quod si ita est, profectò arg. uiuū nobilitatis, sulfur uerò ignobilitatis metallorū causam esse necessariò colligendū est. Quod ut uerissimū esse cōstet, ego sic agā. Si metallū illud, in quo est maxima quātitas arg. uiui, minima uerò sulfuris, esset omniū metallorum nobilissimū, & illud, in quo est maxima quātitas sulfuris, minima uerò arg. uiui, omniū ignobilissimū haberetur, negari nō posset, quin arg. uiuū sit causa nobilitatis metallorū, sulfur uerò ignobilitatis. Atqui in auro, quod sine cōtrouersia est nobilissimū metallorū, & absolutū opus naturę inter metalla, est maxima arg. uiui copia, minima uerò sulfuris: & in ferro, quod est ignobilissimū metallorū, est maxima quātitas sulfuris, minima uerò arg. uiui. Proinde necessariò colligendū est, arg. uiuū esse causam nobilitatis metallorū, sulfur uerò ignobilitatis. Quod aūt in auro res ita habeat, hac ratione cōstabit. Quicquid est in rerū natura libētius propriā & sibi cōformem naturā amplectitur, quā alienam & dissimilē. Atqui arg. uiuū libētius aurū cōplectitur, quàm cętera metalla. Quocirca necesse est, aurū magis sapere naturā arg. uiui, & per cōsequens arg. uiuo abundantius præditum esse, quàm cętera metalla. Quod aūt arg. uiuū libentius aurū cōplectatur, id fidem facit, quia nullū metallū præter aurū in arg. uiuo submergitur. Quod nullam aliā ob causam fit, teste Arnoldo Villanouano, & Petro Bono, nisi quia arg. uiuum in se recipit, id quod naturam suam sapit, alienum autem à natura sua respuit. Et quoniā reliqua metalla non habent tantam cum arg. uiuo conformitatem, quantam aurum: hinc fit, ut nullum metallorum, auro excepto, in arg. uiuo submergatur. Proinde auiditas illa, qua argentum uiuum rapit, uorat, & deglutit aurum, certissimum indicium est, aurum magis sapere naturam argenti uiui, &

per consequens maiori præditum esse argenti uiui copia quàm reliqua metalla. Quòd si ita non esset, non adeò libenter cum eo coiret. Vndè fit, ut cum in nullo aliorum sit tanta argenti uiui copia, quanta in auro, non adeò libenter cum alijs coalescat, imò nullum aliud in intimas sui partes admittat. Præterea hoc argumento constabit maiorem esse argenti uiui in auro copiam, quàm in reliquis metallis. Causa extensionis & ductilitatis metallorum, teste Gebro, est argentũ uiuum. Igitur quæcunq; magis abundant argento uiuo subtilius extendentur, & in tenuiores bracteas ducentur: & quæcunq; subtilius extendentur, maiori prædita esse oportebit argenti uiui copia. Atqui Gebri testimonio, imò teste ipsa experientia, aureum subtilius extenditur, & in tenuiores bracteas ducitur, quàm aliquod aliud metallum. igitur maior erit in eo arg. uiui, quàm in alijs copia. Quòd si maior argenti uiui, igitur minor sulfuris. Præterea illa metalla, teste Gebro cap. 90. facilius in cemento cremantur, quæ maiorem sulfuris continent copiam, quæ uerò minorem, difficilius cremantur. Sed inter metalla solum aurum ex cemento illæsum redit, & incrematum. igitur in auro minor erit sulfuris quantitas, quàm in aliquo alio metallo. Quòd si minor sulfuris, igitur maior argenti uiui. Maius enim & minus in eorum numero sunt, quæ cum aliquo conferuntur. Ea autem, quæ huius generis sunt, talia dici non possunt (teste Aristotele) nisi collatione ad aliud facta. Itaq; cum omne minus sit aliquo maiori, cum quo cõfertur, minus, & omne maius aliquo minori maius, si minor est sulfuris in auro quantitas profectò aliqua alia re in auro existente, minor sit necesse est. At cum in auro præter sulfur & argentum uiuum nihil sit, minor sit oportet, ad quantitatem argenti uiui, in eo existentis comparata: Et per consequens maior erit in auro arg. uiui copia. Ex quibus abundè constat, in auro omnium metallorum nobilissimo minorem esse sulfuris, maiorem uerò arg. uiui copiam, quàm in alio quopiã metallo. At quoniam superius diximus, in Marte omnium metallorum ignobilissimo, maiorem esse sulfuris, minorem uerò argenti uiui, quàm in alijs metallis quantitatem: id nunc probandum superest. Quod ut fiat, sic agemus. Ea metalla maiori censentur esse prædita argenti uiui copia, minori uerò sulfuris, quibus cum argentum uiuum libentius congreditur, ut patet ex auro, quod solum in argento uiuo submergitur. Quocirca cum contrariorum contraria sit ratio habenda, ea metalla meritò censebuntur, maiori sulfuris, minori uerò argenti uiui copia prædita, quibus cum argentum uiuum illibentius copulatur. Atqui, teste Gebro, imò ipsa experientia, nullum est metallum, cum quo argentum uiuum adeò ægrè & illibenter coeat, atq; cum Marte. Proinde necessariò iudicandum est, Martem inter metalla ueracissimum esse sulfuris, infœcundissimum uerò argenti uiui.

Proinde cum metallum illud, in quo maior est arg. uiui, minor uerò sulfuris copia, quàm in aliquo alio metallo, sit omniũ metallorum nobilissimũ, id autem, in quo opposita est, tam arg. uiui quàm sulfuris portio, sit omnium ignobilissimũ, id certissimum argumentum est, causam nobilitatis metallorum esse arg. uiuum, ignobilitatis autẽ sulfur. Quod cùm multis in locis, tum 81. cap. suæ Summę Geber apertè pronunciauit, his uerbis. Probauimus autem iam ex nostris sermonibus sulfur cuiuscunq; generis, esse corruptiuum perfectionis, solum autem argentum uiuum esse perfectiuum. Itaq; cum argentum uiuum sit causa nobilitatis metallorum, sulfur uerò ignobilitatis, meritò dixit Geber, ea metalla nobilia & perfecta æstimanda esse, quæ maximam continent arg. uiui copiam, minimam uerò sulfuris, qualia sunt aurũ & argentum. Et inter reliqua metalla, ea censenda esse perfectioni uiciniora, quę perfectorũ, & nobilium metallorum naturam & conditionem magis redolent, hoc est, quæ maiori abundant arg. uiui, quàm sulfuris copia: ea uerò à perfectione magis aliena esse, quæ minorem arg. uiui quàm sulfuris obtinent quantitatem. Et hoc est arcanum illud, quod hic docet. Ex quo hæc, quæ proximè sequuntur, colligit.

GEBER

GEBER.

Quamobrem ex iam dictis patet, Iouem perfecto maximè approximare, cum perfectionis plus participet, Saturnum uerò minus, minus uerò adhuc Venerē, minimè uerò omninm Martem, eo ex quo perfectio dependet.

TAVLADANVS

Hoc est ex ijs, quæ superius dicta fuere (hoc est ea metalla perfectissima, nobilissima, & numeris omnibus absoluta esse, quæ maxima prædita sunt argenti uiui, minima uerò sulfuris copia, ut sunt aurum & argētum) ex ijs, inquam, patet, inter reliqua metalla ea perfectioni esse uiciniora censenda, quæ maiori abundāt argenti uiui, quàm sulfuris copia. Atqui post aurum & argentum (quæ sola sunt perfecta) stānum magis redolet causam nobilitatis metallorum, hoc est, copiosius abundat argento uiuo, quàm plumbum, & plumbum copiosius quàm æs, & æs copiosius quàm ferrum. Igitur inter metalla, quæ ad perfectionem auri & argenti non peruenerunt, stānum propinquius ad perfectionē accedit, quàm plumbum, & plumbum quàm æs, & æs propinquius quàm Mars, seu ferrum: eo (subaudi considerato,) ex quo perfectio metallorum dependet, hoc est, considerata causa nobilitatis & ignobilitatis metallorum. Causa autem nobilitatis metallorum, ut superius probatum est, argentum uiuum est, & causa ignobilitatis sulfur. Igitur metalla, quæ argenti uiui naturam magis sapiunt, æstimanda sunt nobiliora, & quæ sulfuris naturam magis referunt, ignobiliora censenda sunt. Atqui inter metalla, quibus natura auri & argenti nobilitatem denegauit, Mars magis sapit naturam sulfuris, quàm Venus, Venus quàm Saturnus, Saturnus uerò quàm iupiter: & iupiter magis sapit naturam argenti uiui, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, Venus quàm Mars. Proinde inter metalla, à nobilitate auri & argenti aliena, iupiter erit minus alienus, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, & Venus quàm Mars. Itaq; habita ratione causæ, ex qua nobilitas metallorū pendet, & æstimāda est, Mars tuus, Bracesche, erit omnium metallorū à perfectione alienissimus. Quod si ita est, maiori certè cum ratione à ioue, Saturno, imò & ipsa Venere mutuanda esset uis nobilitandi ignobilia, quàm à Marte. Sed uideo te stomachantem, indignatum & tragœdias agentem, quòd legam (minimè uerò Martē, eo ex quo perfectio dependet) & audio te contendentem, legendum esse (minimè uerò Martem, ex quo perfectio dependet.) Ego uerò cum omnibus ueritatis fautoribus assero, illam particulam (eo) in uetustioribus exemplaribus, non traductoris Gebri, sed typographi inscitia omissam, & silentio sepultā fuisse, ideoq; à uiris eruditis, hunc errorem animaduertentibus, fidelissimè nobis restitutam. Quæ cùm ita se habeant, demiror, Bracesche, quo uultu ausus sis, Gebrum hoc in cap. tibi promittere fautorem, ad probandum Martem nobilitandorum ignobilium metallorum authorem, cum hic Geber potentissima, & familiari ratiocinatione contendat, Martem omnium metallorum ignobilissimum esse. Quod si, ut tu uis, res haberet, nullus profectò ratiocinationi Gebri, imò nec ipsi ueritati locus relinqueretur. Norunt enim omnes sanæ mentis homines, ex solis nobilibus metallis, uim nobilitandorum ignobiliū hauriēdam esse. Atqui Mars tuus, teste Gebro, à nobilitate metallica longius distat, quàm aliquod aliud metallum. Igitur uis ignobilium nobilitandorum ex Venere (ut pote nobiliori) potius petenda esset, quàm ex Marte, & ex Saturno potius, quàm ex Venere, & ex ioue potius quàm ex Saturno, cum inter metalla, à nobilitate auri & argenti aliena nullum sit, quod ęquè ad eorum nobilitatem accedat, ac iupiter. Quòd si ex Marte, ut tu uis, haurienda esset uis nobilitandi ignobilia metalla, profectò (cum hęc solis insit nobilibus metallis) colligendū esset, Martem in catalogo nobilium metallorum scribendum esse. Quòd si ita esset, medicina certè non egeret, cuius beneficio ad nobilium metallorum formam promoueretur. Benè enim ualentibus, ut tritum testatur adagium, non est opus

pharmaco. At cum Martem omnium metallorum ignobilissimum esse constet, profectò ignobilium metallorum, in melius mutandorum, uim ex Marte nequaquàm pendere, iudicadum est. Etenim cum alieno egeat auxilio, ut conualescat, quî fieri posset, ut sibi morbosus, reliquis salubris esse queat, sibi inops, reliqua ditet metalla, sibi infelix, reliqua beare possit? Alioqui necessariò colligendum esset à metallo, non solùm à nobilitate metallica alieno, sed omnium alienissimo, uim ignobilium, ad nobilitatem prouehendorum, mutuandam esse. Quod quàm sit ridiculum, & à ueritate alienum non meum, sed omnium doctorum, imò & in hac parte philosophiæ nunquam instructorum, sit iudicium, uelim. Omnium enim philosophorum mens est, ut Richardus Anglicus, & Arnoldus Villanouanus testantur, cum meliori peius & deterius perficere. Quod stolidi (ut ait Richardus) sinistrè & præposterè interpretantes, cum peiori melius perficere moliuntur. Præterea, ut causa, quæ nobilitat metalla ex Marte depromatur, n'onne oportet eam prius Marti inesse? Quod enim in re non est, id in ea, ut ait Geber, non reperitur. Atqui causa nobilitatem & perfectionem metallorum efficiens, Marti non inest. Qua igitur arte ex Marte depromi potest? Quòd si eam Marti inesse audes contendere, prodeat in medium Geber, quem tibi fautorem polliceris, & hanc nostram litem suo testimonio dirimat. Cuius hæc sunt uerba libri de Inuestigatione inscripti cap. 2.

GEBER.

Cum ergo hæc scientia de imperfectis tractet corporibus metallorum, inquantum ea perficere deceat, in primis circa hæc, duo considerauimus, imperfectionem scilicet, & perfectionem. Circa hæc duo nostram fundamus intentionem. De rebus autem perficientibus & corrumpentibus, secundum quod per nostram inuestigauimus experientiam, hunc librum componimus: quia opposita iuxta se posita, magis elucescunt. Res autem quæ perficit in metallis, est substantia argenti uiui, & sulfuris proportionabiliter mista, per longã & temperatam decoctionem in uisceribus terræ mundæ inspissata & fixa, cum conseruatione suæ humiditatis radicalis, non corrumpẽtis ad substantiam solidam, cum ignitione debita fusibilem, & sub malleo extensibilem producta. Per diffinitionem naturæ huius perficientis, leuius peruenire possumus ad cognitionem rei corrumpentis. Et est illa, quæ à contrario sensu habet intelligi, uidelicet substantia impura arg. uiui, & sulfuris, sine debita proportione cõmista, uel minus decocta in uisceribus terræ immundæ, nec rectè inspissata nec fixa, humiditatem habens cõbustibilem & corrumpentem, & raræ substantiæ, & porosæ, uel habens fusionem sine ignitione debita, uel nullam, nec patiens malleum sufficienter. Primam autem diffinitionem inueni intrusam in his duobus corporibus, uidelicet in Sole & Luna, secundum cuiuslibet perfectionem: Secundam uerò in his quatuor, scilicet in stanno, plumbo, cupro, & ferro, secundum cuiuslibet imperfectionem. Nunc saltem apertissimo conuictus Gebri testimonio, Bracesche, aut Gebrum abiures oportet, aut saltem fatearis, ipsam perfectionis metallorũ effectricem causam in Marte minimè inclusam esse. Quòd si ita est, profectò iam causa tua cadas, uictoriam desperes, palinodiam canas, eamq; ex Marte promi non posse, in posterum fatearis necesse est. Quod enim in re aliqua non est, id in ea, teste Gebro, inueniri non potest: & mutuari ab aliquo, id quod non habet, stolidum est, & à ratione penitus alienum. Hoc igitur erat arcanum, Bracesche, ex hoc 66. cap. Gebri eliciendũ, scilicet aurum & argentum, ob multam argenti uiui copiam, paucissimam uerò sulfuris, metalla esse perfecta, & per consequens uim ignobilium metallorum ad perfectionem promouendorum ex his duobus tantũmodo eliciendam esse: non aũt ex imperfectis, cum eis à natura denegata fuerit. Quòd si ex imperfectis erui posset, profectò ex ijs, quæ ad perfectionẽ propinquius accedunt, eruenda esset. Atqui Iupiter, teste Gebro, propinquius ad perfectionem accedit, quam

Saturnus,

Saturnus, Saturnus uerò quàm Venus, Venus autem propinquius quàm Mars. Igitur cum Mars à perfectione omnium alienissimus sit, potius ex Ioue, Saturno, imò & ipsa Venere elicienda, & effodienda esset, quàm ex Marte. Atqui ea, quæ perfectioni sunt magis uicina, scilicet Iupiter, Saturnus, & Venus, hoc (ut tu in Dialogo tuo testatus es) præstare non possunt: minus igitur id præstare poterit Mars tuus Bracesche, cum sit à perfectione omnium remotissimus. Alioqui ex duobus alterum semper cõfitearis oportet, aut mendosum esse, quod ait Geber, scilicet Martem à perfectione omnium alienissimũ esse, aut id, quod est ignobilissimum, maiorem obtinere uim nobilitandi, quàm ea quæ sunt nobiliora. Hæc igitur est recta huius loci interpretatio, hæc est germana mens Gebri, hoc est, inquam, arcanum ex hoc Gebri cap. colligendum. Proinde ambæ authoritates, abs te ex hoc cap. desumptæ, corruerunt Bracesche, & ita corruerunt, ut nemini in posterum sint negotium facessituræ. At ne quis ex reliqua parte huius capite scrupus queat in posterum nasci, nos eam pro uiribus interpretabimur, & enodabimus, & ita interpretem agemus, ut nihil ex nostro afferamus, sed omnia ex Gebro, fidelissimo sui interprete. Hæc est igitur reliqua pars huius cap. *66.*

GEBER.

Aliter autem medicina complente, & defectum supplente, & perfectius attenuante ad profundum corporum spissitudinem, & sub splendentis fulgoris substantia eorundem palliante fuscedinem, se habere contingit. Ex hac enim maximè perfectibilis Venus existit, minus uerò Mars, adhuc minus Iupiter, minimè uero Saturnus. Ex his igitur repertum est laboris inuestigatione ueridica ex corporum diuersitate, diuersas inueniri cum præparatione medicinas. Alia enim eget medicina durum ignibile, alia uerò molle & non ignibile corpus. Hoc quidem (id est molle) eget medicina indurante, & inspissante occultũ eius. Illud uerò (id est durum) mollificante, & ad profundum attenuante, & in sua æquante substantia. Ex his igitur nos expedit ad medicinas transire, &c.

TAVLADANVS.

Hæc lectio licet ex se clarissima sit: quoniam tamen hîc audis metalla, quæ prius perfectioni uiciniora dicebantur, hic ordine subuerso dici remotiora, & è conuerso, posset certè hæc pars ultima alicui, in Gebro parum exercitato, negotium facessere. Quod ne contingat, nos, quæ sit mens Gebri, Deo optimo & maximo duce, explicabimus. Dixerat superius Geber inter metalla, nobilitatis auri & argenti expertia, ea esse perfectorum naturæ uiciniora, & per consequens ad perfectionem facilius ducilia, quæ maiorem argenti uiui, quàm sulfuris continent quantitatem. Nec immeritò: nam si argentum uiuum est causa perfectionis metallorum, sulfur uerò corruptionis, profectò ea metalla iure optimo censenda sunt perfectioni propinquiora, quę maiorem obtinent argenti uiui, quàm sulfuris copiam. Et quoniam Iupiter copiosius abundat argento uiuo, quàm Saturnus, Saturnus magis quàm Venus, Venus autem copiosius quàm Mars: idcirco superius collegerat Iouem perfectioni auri & argenti uiciniorem, & ad eam facilius reuocari posse quàm Saturnum, Saturnum quàm Venerem, Venerem quàm Martem. Quæ (inquit) necessariò ita se habent, eo, ex quo perfectio metallorum dependet, & metienda est, considerato, hoc est, si eorum ad perfectionem accessio ex maiori, uel minori argenti uiui copia expendatur, ut reuera expendenda est, cum Mercurius author sit perfectionis & nobilitatis metallorum. At si quis metiri & expendere uellet (inquit) maiorem aut minorem metallorum ignobilium ad perfectionem accessionem ex diuersis metallorum qualitatibus, quas natura eis uariè contulit, profectò rem aliter se habere contingeret. Ea enim metalla, quæ iuxta primam considerationem perfectionis uiciniora censebantur, iuxta hanc secundam considerationem æsti-

manda essent perfectioni minus uicina: & quæ superius à perfectione erant magis aliena, & ad perfectionem difficilius ducilia, iuxta hanc secundam regulam essent perfectioni propinquiora, & ad perfectionem facilius reuocari possent. Etenim iuxta primam perfectionis considerationem Iupiter ad perfectionem propinquius accedebat quàm Saturnus, hic quàm Venus, Venus quàm Mars. At si iuxta hanc secundam considerationem horum metallorum maior aut minor ad perfectionem accessio æstimanda esset, scilicet ex diuersis metallorum qualitatibus, profectò rem ordine præpostero se habere contingeret: iuxta enim hanc qualitatum considerationem Venus propinquius quàm Mars ad perfectionem accederet, & facilius ad perfectionem promoueri posset, Mars autem facilius quàm Iupiter, & Iupiter facilius quàm Saturnus. Sed quoniam hæc nondum satis intelliguntur, ideo à nobis pluribus explananda sunt. Quod ut ritè & decenter fiat, sciant omnes, Gebrum (eorum omnium, qui naturam metallorum perscrutati sunt perspicacissimum) hunc ordinem in exploranda huius artis ueritate tenuisse, ut primò sibi inuestigandum duxerit, quid singulis metallis, à nobilitate auri & argenti alienis natura denegasset, persuasus intelligi nunquam posse, quid in singulis sarciendum sit, nisi prius intelligatur, quid singulis desit. Quod testatur cap. 38. his uerbis: Consideratio eorũ, cum quibus peruenitur ad operis complementum, est consideratio principiorum corporum secundum suum profundum, occultũ, & manifestum, secundum suam naturam. Quoniam si non cognoscerentur corpora, & illorum principia, in profundo suæ naturę, & manifesto, cum artificio & sine artificio, nesciretur quid superfluum sit in eis, & quid diminutum. Quo ignoto, impossibile esset, nos ad perfectionem transmutationis illorum unquam peruenire. Hac itaq; ratione fretus explorauit naturam metallorum nobilium, hoc est auri & argenti. Et quoniã opposita adinuicem collata magis innotescunt, contulit nobilia cum ignobilibus, & ex ea collatione tandem assequutus est, quid singulis ignobilibus metallis desit, & per consequens quid in singulis sarciendum sit, ut auri & argenti nobilitate potiantur. Postquàm igitur collegisset, quid singulis natura denegasset, quominus nobilitatem auream uel argenteam obtinerent, ad conferendam eis hanc nobilitatem ex duobus alterum iudicauit agendum, scilicet aut conficiendam esse medicinam, quæ ingenitam horum metallorum contagionem penitus aboleret, & sinceram atq; germanam auri uel argenti naturam eis cõferret, aut saltem elaborandam esse medicinam aliquam, quæ si lepram eorum natiuam abolere, & radicitus extirpare non posset, eam saltẽ palliaret, & splendore aureo uel argenteo decoraret. Harũ medicinarũ prima à Gebro uocatur opus maius, & medicina tertij ordinis, quæ (ut ipse ait cap. 76.) quãdo metallis ignobilibus adhibetur, omnem corruptionẽ cum proiectione sua tollit, & cum omnis complementi differentia perficit. Et hæc eo teste unica est. Secunda autem, quæ tantũmodò palliat, duplex est: quarum altera à Gebro in eodem cap. opus minus, & medicina primi ordinis uocatur, & hæc remissius palliat: Altera opus medium, & secundi ordinis medicina nuncupatur, & hæc intensius decorat. Opus minus, seu primi ordinis medicina, est, authore Gebro, omnis præparatio mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationem imprimit, quæ cõplementum sufficiens non adducit, quin tandem contingat alteratum mutari. Opus autem medium, seu medicina secundi ordinis Gebri testimonio est, quæ quando super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiam aliquam cõplementi, relictis nonnullis corruptionis differentijs, qualis est medicina Lunam perpetuò citrinans, aut Venerem perpetuò & indelebili candore argenteo decorans, relictis alijs differentijs corruptionis. Proinde cum partes minoris & medij operis, non sint intimam & inossatam metallorũ ignobilitatem, & spurcitiem penitus abolere, sed tantũmodo palliare, tegere, & aliquas in eis sarcire qualitates,

qualitates, ueluti mediocrem & temperatam duritiem, aut mollitiem, aut liquefactionem, aut ignitionem, profectò si iuxta operis medij & minoris considerationem ignobilium metallorum maior aut minor ad perfectionem accessio expenderetur, ea metalla, hac ratione habita, possent haberi leuius, & facilius curabilia, & perfectioni uiciniora, in quibus per medicinas primi aut secundi ordinis, pauciora essent ad palliandam eorum ignobilitatem sarcienda. Illud enim, quod paucioribus actionibus bonitatem suam assequitur, ut testatur Aristoteles libro 2. de Cælo & mundo, æstimandum est bonitati uicinius. Atqui in Venere per has duas medicinas pauciora sunt sarcienda & instauranda, quàm in Marte, & in Marte pauciora quàm in Ioue, & in Ioue pauciora, quàm in Saturno. igitur si ex qualitatibus per medicinas primi & secundi ordinis sarciendis æstimanda esset metallorum palliandorum maior, aut minor ad fucatam illam perfectionem accessio, profectò iuxta hãc rationem, Venus esset perfectioni uicinior habenda, quàm Mars, Mars quàm iupiter, iupiter quàm Saturnus. Quod autem in Venere pauciora sint sarcienda, per has duas medicinas, quàm in Marte, hinc constat. Venus à natura dotata fuit duritie & liquatione ignitionem perferente. Igitur cum Venus hæc duo iam à natura obtinuerit, non erunt hæc duo in illa sarcienda: unde Geber cap. 31. suæ Summæ, sic ait: Excusamur itaque in Venere à laboribus indurationis & ignitionis illius. Proinde cum Venus & duritie & liquatione & ignitione, sit prædita, hoc unum medicinis primi & secundi ordinis superest agendum, ut genuinam Veneris ignobilitatem tegant, & splendore aureo uel argenteo pallient. In Marte autem plura sunt sarcienda. Nam præter decorationem, seu ignobilitatis palliationem, instaurãda est in eo facilitas liquationis, quàm ei natura denegauit, Veneri autem liberalissimè contulit. Quòd autem in Ioue plura sint, quàm in Marte sarcienda, hinc patet. Nam præter palliatam aurei uel argentei splendoris decorationem, induranda est eius plus æquo mollior substantia, quæ durities, cum Mars ea præditus sit, in eo instauranda non est. Et quemadmodum in Marte acceleranda & maturanda est liquatio, ita in ioue, cum sit plus æquo uelocior, remoranda, frænanda & cohibenda est, ne eam, nisi prius igniatur, præstet. Mars non nisi ignitus liquescit, iupiter ante liquationem ignitionem non admittit, idcirco in ioue ignitio sarcienda est, in Marte autem minimè. His adde, quod iupiter stridore laborat, Mars autem stridoris expers est, plura igitur in Ioue quàm in Marte erunt sarcienda. At in Saturno, excepto stridore, hæc omnia intensius quàm in ioue instauranda sunt. Iupiter enim multò minus deformitate & spurcitie laborat, quàm Saturnus. Proinde cum splendore Saturnum antecellat, natiuæ deformitatis palliatio longè intensius in Saturno sarcienda erit, quàm in ioue. His accedat, quòd Saturnus est longè mollior ipso ioue, nec solùm mollior, sed ad nimiam liquescendi celeritatem procliuior, imò & minus ignitionem sustinet, quàm iupiter. Itaq; cum hæc omnia Saturnum à perfectionis acquirendæ meta longius distare faciant, quàm iouem, profectò hæc omnia intensius erunt in Saturno, quàm in ioue instauranda.

Ex his igitur manifestissimè constat, in opere minori & medio, pauciora esse in Venere, quàm in Marte sarcienda, in ioue plura quàm in Marte, in Saturno adhuc plura quàm in ioue. At cum in opere minori & medio, ea metalla censeantur perfectioni uiciniora, in quibus pauciora sunt sarcienda, profectò si maior aut minor ignobilium metallorum, ad perfectionem accessio, ex medij & minoris operis actione, pendenda esset, certè Venus primas teneret, Mars secundas, Iupiter tertias, Saturnus quartas & infimas: Quod Geber cap. 36. suæ Summæ, his testatur uerbis: Venus itaq;, ut narratum est in profundo suæ substantiæ, colorem & essentiam auri prætendit: malleatur autem & ignitur, ut argentum & aurum. Ideoq; hoc secretum ex ea assumas, scilicet quòd Venus est medium Solis & Lunæ, quia facilè ad utrunq; conuertitur, & est facilis cõuersionis & pauci

laboris. Excusamur itaque in ea à laboribus indurationis & ignitionis. Assumas igitur eam præ cæteris corporibus imperfectis in opere minori & medio. Vide quæso lector, quàm fidelissimè se ubique Geber interpretetur, hic enim apertissimè cõfirmat, quæ hactenus à nobis dicta sunt, scilicet inter metalla ignobilia Veneri primatũ in opere minori & medio deferendum esse, eam scilicet ob causam, quòd Venus in utroque isto opere minori cum difficultate immutetur, quàm alia metalla ignobilia. Itaque si maior, aut minor ignobilium metallorũ, à perfectione distantia, ex cõsideratione minoris, & medij operis æstimanda esset, profectò Iupiter & Saturnus, quæ superius ratione arg. uiui, non solùm Marti, sed etiam Veneri præferebantur, hîc essent postponenda, & ea, quæ superius postponebãtur, id est, Mars & Venus, hoc in loco essent reliquis duobus anteponenda. At cum perfectionis metallorum causa non sint hæ qualitates, sed maior arg. uiui copia, minor uerò sulfuris, ut superius Geber docuit, idcirco ex maiori Mercurij, minore uerò sulfuris quantitate pendenda, & libranda est horum metallorum maior, aut minor ad perfectionem accessio. Proinde ea metalla, necesse est, ut censeãtur perfectioni uiciniora, quæ arg. uiui sunt fertiliora, & infœcundiora sulfuris: ea uerò habenda sunt à perfectione magis aliena, quæ sterilissima sunt arg. uiui, & sulfuris feracissima. Atqui Iupiter (ut superius docuit Geber) arg. uiui copia Saturnum superat, Saturnus Venerem, Venus Martem, Mars aũt sulfuris ubertate uincit Venerem, Venus Saturnum, & Saturnus iouem. Igitur Mars est omnium ignobilium metallorum à perfectione alienissimus, minus autem Venus, minus adhuc Saturnus, & his omnibus minus iupiter. Quocirca inter metalla ignobilia iupiter principatum iure optimo sibi uendicat, & propinquius ad perfectionẽ nobilium metallorũ accedit, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, Venus autem quàm Mars propinquius. Quod Geber etiam confirmat cap. 35. suæ Summæ his uerbis: Est ergo iupiter inter diminuta à perfectione corpora, in radice suæ naturæ perfecto magis affinis, Soli scilicet & Lunę. Proinde Bracesche cũ Gebri apertissimo testimonio iupiter sit nobilius metallum Saturno, & Saturnus Venere, & Venus Marte, & Mars sit omniũ ignobilissimus (habita ratione arg. uiui ex quo metallorum nobilitas pendet, & ponderanda est) profectò uis nobilitãdi ignobilia, maiori cum ratione mutuanda esset, non solùm à ioue, sed etiam à Saturno, & Venere, quàm à Marte. Atqui tu ipse fassus es in Dialogo tuo, eam uim nobilitandi, nec ioui inesse, nec Saturno, nec Veneri, ideóque ab eis mutuandam nõ esse. Necesse est igitur, ut eam Marti, omnium ignobilissimo, minus inesse fatearis, & eam ex Marte minus depromi posse concedas. Nam si ea, quæ magis talia esse uidentur, talia non sunt, neque id, quod minus. Arcanũ igitur nobis à Gebro, in hoc 66. cap. traditũ, nihil aliud est, Bracesche, quã ea metalla esse nobilissima, quę maxima copia arg. uiui, minima uerò sulfuris, prædita sunt, qualia sunt aurum & argentum: Inter alia uerò metalla, ea ad nobilitatem auri & argẽti propinquius accedere, quæ magis sapiunt naturam arg. uiui, quàm sulfuris. Quocirca cũ hæ duæ authoritates, quas tu ex hoc cap. deprompseras, nihil aliud adferant quã interpretationẽ à me in authoritatẽ 30. cap. allatã, intelligere nunc saltẽ potes, Bracesche, quàm uerè à me superius dictũ sit, ex primæ authoritatis germana expositione, reliquas omnes authoritates tibi è manibus extorqueri, & abs te penitus deficere.

CAPVT IIII.

HActenus igitur de secunda & quarta, nunc ad tertiam (quæ inter eas media est) excutiẽdam accedamus. Quæ quoniam ex 32. cap. sumpta fuit, ego cap. integrũ adferam, ut lectores facilius intelligant, eam authoritatẽ de Marte nullo modo interpretãdam esse. Demum quid Geber eo loco sibi uelit, omnibus familiarissimũ reddam. Sequitur 32. cap. Summæ Gebri, de Sole siue auro inscriptũ.

Attulimus tibi in generali cap. summam de intẽtionibus metallorũ, specialem tibi tamen faciemus de unoquoque sermonem. Et primò de Auro. Dicimus ergo

quòd

quòd aurum eſt corpus metallicū,citrinum,ponderoſum,mutū,fulgidum,ęqua-
liter in uentre terræ digeſtū,aqua minerali diutiſsimè lauatum,ſub malleo exten-
ſibile,fuſibile,examinationem cineritij & cementi tolerans. Ex hac itaq; diffini-
tione elicias,quòd aliquid non eſt aurū,niſi cauſas diffinitionis, & differētias om
nes habeat auri. Quicunq; tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatem
perducit,& mundat,ex omni genere metallorū aurum facit. Ideoq; per opus na-
turæ perpendimus,artificio æs in aurum mutari poſſe. Vidimus nanq; in mineris
æris,à quibus emanabat aqua,ſecum adducens ſquamas æris tenuiſsimas,ipſasq;
diuturno & cōtinuo lapſu lauit,& mundauit:deinde uerò aqua ceſſante fluere,ui
dimus in ſicca arena has ſquamas per triennium Solis calore excoqui,inter quas
eſt inuentum aurum uerisſimum. Aeſtimauimus itaq;, per aquæ beneficiū illas
mundatas fuiſſe,per Solis autem calorem in arenæ ſiccitate æqualiter digeſtas ad
ęqualitatē perueniſſe. Imitantes aūt naturam cum poſſumus,ſimiliter alteramus,
non tamen in hoc ſequi naturam ualemus. Aurum quoq; eſt præcioſiſsimū metal
lorum,& eſt tinctura rubedinis,quia tingit ac transformat omne corpus. Calcina
tur aūt & ſoluitur ſine utilitate,& eſt medicina lætificans, & in iuuentute corpus
cōſeruans. Frangitur facillimè cum Mercurio,& odore plumbi teritur. Nō eſt au
tem in actu aliquid,quod magis in ſubſtantia illi conueniat,quàm iupiter & Lu-
na. In pondere autem & ſurditate & imputreſcibilitate Saturnus, in colore autem
Venus. In potentia quoq; magis Venus,deinde Luna, deinde iupiter, & deinde
Saturnus,ultimò uerò Mars. Et hoc eſt unum de ſecretis naturæ. Cum ipſo ſimi-
liter cōmiſcentur ſpiritus & figuntur per ipſum maximo ingenio, quod nō per-
uenit ad artificem duræ ceruicis.

TAVLADANVS.

Ex ſola uerborū lectione potes aſſequi,lector,hoc de Marte minimè dictū eſſe. Atne Braceſchus ſuſpicari poſsit, nos ſoluendo hoc nodo impares eſſe,faciā ut omnes intelligāt,hoc nō de Marte,ſed de auro dictū eſſe. Hęc igiē eſt mēs Gebri.

Geber poſtquàm tractaſſet de principijs metallorū,id eſt,de Mercurio,ſulfure & arſenico, acturus de metallis,quę oriūda ſunt ab ijs principijs,ab auro omniū metallorū nobiliſsimo orſus eſt,& ex hoc cap. exprimēdę eius naturę dedicauit, ubi primò adfert diffinitionē auri,qua quid ſit aurū innoteſcat,& quibus proprie tatibus ſit à natura dotatū. diffinitio igitur hęc eſt. Dicimus quòd aurū eſt corpus metallicum,citrinum,pōderoſum,mutum,fulgidum,æqualiter in uentre terrę digeſtum,aqua minerali diutiſsimè lotum,ſub malleo extenſibile,fuſibile,examinationem cineritij & cementi ſuſtinens. Quæ diffinitio num ſit integra,& numeris ſuis abſoluta uideamus. Omnis legitimę diffinitionis partes ſunt,ut totā,integram,& propriā rei,quę diffinienda eſt,naturā cōplectatur,& exprimat. Quod teſte Ariſtotele,ut ritè fiat,oportet diffinitionē ex genere,id eſt materia, & differentia ſpeciei effectrice,hoc eſt forma ſubſtantiali conflatā eſſe:niſi enim materia & forma ſubſtātialis alicuius rei cognoſcerētur,rei illius ex his duabus partibus cōflatæ naturā,nunquam agnoſci cōtingeret. Geber itaq;,more philoſophico,diffinitione exprimendā ſibi duxit auri naturā. In qua primò adfert genus auri ſcilicet corpus metallicū, quod ex æquo cōmune eſt reliquis metallis, utpote argento,ſtanno,plumbo,æri & ferro. Hæc enim omnia huius generis, ſcilicet corporis metallici diffinitionē,æquè ſibi uendicant, cum metallum Gebro authore, cap.31. nihil aliud ſit,quàm corpus minerale,fuſibile, & ſub malleo ex omni dimēſione extēſibile. Itaq; in hac diffinitione metallū,ſeu corpus metallicū, (quod idem eſt) generis uim & conditionē ſibi uendicat. Nunc quæ ſit altera huius diffinitionis pars,ſcilicet forma ſolius auri uidendū eſt. Sed quoniā ſubſtātiales rerū formæ abſtruſæ latent in materia,nec ſe agnoſcēdas præbent, niſi per accidentia & proprietates,quas pariunt in ipſis rebus: præterea quia nos ea laboramus infelicitate,ut proprijs formarū exprimendarum nominibus ſępiſsime deſtituamur,

idcirco cogimur potissima eius rei adferre accidentia, & singulares eius colligere proprietates, ut ex his omnibus (formæ uices sarcientibus) in unum cumulum redactis, & generi eius rei adlectis, germanā rei naturam exprimamus, & familiarem reddamus. Quocircà cum germana auri forma nullam habeat uocem propriam, peculiarē, & aptam, qua se prodat agnoscēdam, idcirco Geber qualitates auri maximè proprias in unū cumulum redegit, ut ex his cum genere (hoc est metallo) iunctis, auri formam exprimeret, & eam à forma reliquorū omnium metallorum distinctā redderet. Genus igitur est corpus metallicum quod idē est, ac si dicas metallū: qualitates auri sunt citrinū, pōderosum, mutū, fulgidum æqualiter in uētre terrę digestum, aqua minerali diutissimè lotū, sub malleo extensibile, fusibile, examē cineritij & cementi tolerās. Et quoniā omnis legitimę diffinitionis lex est, ut retro semper meet, & reciprocetur cū ipsa re diffinita: quia hęc diffinitio id præstat, & soli auro, & omni auro, & semper quadrat, hinc maximè cōstat, auri naturā hac Gebri diffinitione plenè, integrè, & absolutè expressam esse. Et quoniā hęc soli auro competit, ideo Geber subdidit. Ex hac diffinitione utiq; elicias, quòd nulla res est aurū, nisi causas diffinitionis, & differētias omnes habeat auri.

TAVLADANVS.

Cuius rei hæc est ratio: quia quicquid alicuius rei diffinitionē sibi iure uendicare nō potest, neq; nomen eius rei obtinere potest. Diffinitio enim & diffinitū ita cohærēt, & cōfœderata sunt, ut aut neutrū, aut ambo de eodē dicātur. Quicquid enim à diffinitione alicuius rei alienū est, id à diffinito quoq; excludendū est, & cuicūq; diffinitio cōuenit, eidem cōueniat diffinitū necesse est: posteà sequitur.

GEBER.

Quisquis tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatē perducit, & mundat, ex omni metallorum genere aurum facit.

TAVLADANVS.

Quod idem est, ac si dicat, quotiescunq; beneficio Elixiris adhibiti, continget aliquod reliquorum metallorum intimè citrinari, & ad æqualitatē & temperiem reduci, & penitus mundari (cum hæ sint proprietates solius auri) quodcūq; metallum has obtinuerit auri cōditiones, meritò & iure optimo nomen auri sibi uendicare poterit, & erit re uera aurum. posteà sequitur.

GEBER.

Ideoq; per opus naturę perpēdimus, artificio æs in aurū mutari posse. uidimus nāq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secū adducēs æris squamas tenuissimas, ipsasq; diuturno & cōtinuo lapsu lauit & mundauit: deinde uerò aqua cessante fluere: uidimus in sicca arena has squamas per trienniū Solis calore excoqui, inter quas est inuentū aurum uerissimum. Aestimauimus itaq;, per aquæ beneficium illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem & arenæ siccitatē æqualiter digestas, ad æqualitatem peruenisse.

TAVLADANVS.

Id est, quā rem superius à nobis dictā ita se habere, & effici posse, docuit nos natura. Experti enim sumus, squamas æris subtiles cōtinua aquæ per minerā fluentis alluuione in uallē arenosam ductas, tandem in aureā naturam fuisse mutatas. Quod cōtinuę aquę abluētis actioni, & Solis calori, acceptū esse ferendū coniecimus. Aquę enim propriū est, sordes eluere: caloris aūt naturalis partes sunt, temperata decoctione omnia maturare, decoquere, & heterogenea ab homogeneis segregādo, ad æqualitatē perducere. Ideoq; (inquit) ex naturæ, ignobilia metalla ad nobilitatem promouētis, actione didicimus, & collegimus æs, & reliqua per cōsequens metalla, arte naturam imitante, ad auri dignitatem promoueri posse.

GEBER.

Imitantes igitur naturam cum possumus, similiter alteramus: in hoc tamen naturam imitari non possumus.

TAVL

Id est, si naturã (in ijs subaudi operibus, in quibus arti datũ est, eam imitari) nobis imitandã proposuerimus, profectò arte naturã imitante metalla ignobilia ad aureã & argẽteã nobilitatẽ prouehemus. In hac tamẽ parte, (inquit) ars naturæ respondere nõ potest. Cuius rei (licet eam Geber hîc subticuerit) hæc est ratio. Natura solo aquę abluẽtis, & caloris cõcoquentis beneficio utitur, ad ignobilia metalla in aurũ uel argẽtum mutanda, nihilq́ ab auro uel argento mutuatur, ut ignobilibus metallis auri uel argenti nobilitatẽ cõferat. Ars uerò nisi formã auri effectricem ab auro, & argenteã ab argento mutuetur, & reliquis eam metallis adhibeat, nunquã ignobilia metalla (quãtumuis abluat, quantũuis decoquat) nobilitare poterit. Quod Geber cap. proximè antecedenti, apertissimè testatur his uerbis. Secundum nostrum magisteriũ perfectum iuuat, & perficit imperfectum, & per Deum se inuicẽ alterant, & alterantur, & se inuicẽ perficiunt, & perficiũtur. Non tamẽ per se tantùm unumquodq; (imperfectorum subaudi) perficitur, sine alterius (subaudi perfecti) adminiculo. Proinde nõ citra rationem dixit Geber, nos ea in parte naturã sequi omnino non posse. postea sequitur ex Gebro.

Aurum quoq; est preciosissimum metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit, ac transformat omne corpus.

TAVLAD. Hoc est, solum aurũ est metallum nobile & numeris omnibus absolutum. Argẽtũ enim, licet collatione plumbi, stãni, ęris & ferri nobile habeatur, cum auro tamẽ collatũ ignobile uidetur, ut testatur Geber cap. 33. & 62. suę Summæ. Queãdmodum enim reliqui planetæ ad Solem, totius luminis & splendoris fontẽ, cõparati, tenebrosissimi uidentur, eadem ratione, cum aurum se habeat ad reliqua metalla, sicut Sol ad reliquos planetas, eius collatione omnia alia metalla habenda sunt ignobilia. Nam si argentum ad aurum cõparatum ignobile censetur, quãto magis reliqua metalla, argento inferiora, si cum auro cõferantur, censenda sunt uilia & abiecta? Et queãdmodum Sol est fons ille luminis, à quo & Luna, & reliqui omnes planetæ, lucẽ & splendorẽ suum hauriunt, mutuantur, & acceptum ferunt: ita aurum est illud, à quo necesse est, ut Luna nostra, hoc est argentum, & reliqua metalla, nobilissimã auri naturam hauriant, mutuẽtur & accipiãt. Quòd si ab auro, ut hîc Geber palàm testatur, igitur non à Marte, nec ab aliquo aliorũ metallorũ: cum eorum nullum sit, quod auri diffinitionẽ, nec per cõsequẽs eius naturã, sed naturæ aureę proprietates sibi uendicare queat. Nã si aliquod reliquorum metallorũ hanc auri proprietatẽ sibi uẽdicare iure posset, meritò & iure optimo auri naturã & diffinitionẽ sibi arrogare posset. Quæcunq; enim sunt eadem proprio, sunt eadem specie, natura, forma & diffinitione. Atqui nullũ reliquorũ metallorũ, auri diffinitionẽ iure sibi uendicare potest, igitur nec proprietatem: nam si aliquod reliquorum auri diffinitionẽ sibi uendicare posset, id aurũ esse necessariò oporteret. Cuicunq; enim cõuenit diffinitio, eidẽ quadret diffinitum necesse est. At cum reliqua omnia metalla à forma auri sint aliena, & distinctam ab auro speciẽ singula cõstituant, auri nomine potiri non possunt. Quòd si auri nomẽ obtinere non possunt, igitur nec diffinitionẽ, si diffinitionẽ obtinere non possunt, igitur nec naturã auri sibi uendicare poterunt. Quare cum à diffinitione & natura auri sint aliena, igitur & à proprietate auri censenda sunt aliena: propriũ enim alicuius infimę speciei, alterius speciei propriũ esse nõ potest: alioqui propriũ nõ esset cum sua specie reciprocũ. Proinde cum speciei auri maximè propriũ sit, teste Gebro, reliqua metalla in aurũ uertere, id certè nullius metalli à forma auri alieni, proprium esse poterit. Meritò igitur primi illi Chrysopœiæ authores, auro nomẽ Solis per similitudinẽ, & reliquis metallis reliquorũ planetarũ nomina accõmodauerunt, cũ reliqua omnia metalla per se tenebrosa & obscura sint, nisi radijs auri illustrẽt, ignobilia, nisi ab eo nobilitenẽ, & egena, nisi ab eo ditenẽ. Solum igiẽ aurũ est illud, à quo mutuãda est tinctura aurea, cũ ipsum solũ hoc priuilegio à natura sit dotatũ, ut reliqua omnia metalla possit mutare in aurũ.

GEBER.

Calcinatur autem,& soluitur sine utilitate.

TAVLADANVS.

Quoniam hoc loco Bracefchus utitur pro septima ratione,idcirco horum uerborum interpretationē adhuc differam,& lectorem relegabo ad confutationem septimæ authoritatis,ubi facillimè intelliget,quid sibi hac in parte uelit Geber.

GEBER.

Et est medicina lætificans,& in iuuentute corpus cōseruans,id est, aurum hac proprietate à natura dotatum fuit,ut lætitiam,gaudium & hilaritatē cordi inducat,& corpus humanum in robore iuuenili cōseruet,& foueat:quæ res quoniam à multis in dubiū uocatur,id num uerum sit,expendamus. Cum omniū philosophorum cōsensu hic mundus inferior superioris mundi,hoc est, cœlestis, motu regatur,oportet eorum omnium corporū,quæ in hoc inferiori mundo generantur,& corrumpuntur,causam effectricē (naturaliter loquor) esse motum corporum cœlestium. Vnde Hermes ille philosophorū omnium princeps dicebat, eorum quæ in terra generantur,patrē esse cœlum,à quo manat uis omnis agendi & informandi,matrem uerò terrā esse,quæ à cœlo impręgnatur,& est omnium influxuum cœlestium,ueluti matrix & receptaculum.Quod cum ita sit,colligendum est,nullam rem esse in hac inferiori natura genitā,quæ sui genitorem in cœlis nō habeat,quæ alicuius corporis cœlestis naturam non referat, & quæ singulari aliqua ab eo sydere,cuius naturam sapit,dotata non sit proprietate. Itaq; philosophi cum ratione expenderent,cuius syderis naturam aurum referret, tandem ipsum Solis (qui totius cœli decus est, & ornamentum) filium esse intellexerunt. Vnde,teste Hermete,aurum Solem nominauerūt: Et tot laudibus ipsum aurum cumularunt, ut post animam ratione præditam sub cœlo nobilius auro nihil esse,ausi sint affirmare,nec citra rationem. Nam si æterna caducis, immortalia interituris,& perennia ijs,quæ corruptionem sentiunt & experiuntur, iure optimo præferuntur,profectò ea,quæ ad hanc naturam perennem,& corruptionis expertem propius accedent, meritò cæteris erunt anteponenda. Atqui secundum animam ratione dotatam,nihil est in tota hac inferiori natura,quod æquè propè accedat ad perennitatem, & ad conditionem corruptionis expertem, ac aurum. Meritò igitur philosophi,reliquis omnibus naturæ inferioris operibus aurū prætulerunt. Quòd aurum minus sit corruptioni obnoxium, quàm reliqua ex elementis conflata,hinc constat. Philosophi uno consensu testantur, inter uegetabilia nonnulla esse magis longæua,& quæ serius cariem sentiant,quàm omnia corpora sensu & motu prædita. Et quēadmodum animalia à uegetabilibus hac in parte uincuntur,ita philosophorum testimonio,uegetabilia à mineralibus longè hac in parte superantur. Nullum enim est uegetabile, quod æquè illæsum, & incorruptum duret,atq; ipsæ gemmæ,quæ inter mineralia numerantur. At inter mineralia nihil est, quod æquè absit à corruptione, ac aurum. Nam omnia mineralia,aut sunt corpora lapidea,aut metalla,aut media inter hæc duo extrema, ut notum est his omnibus, qui naturam mineralium scrutati sunt. E quibus omnibus,auro excepto,nihil potest dari, quod aut diuturna ignis asperitate, & inclementia,aut alterius elementi actione,non immutetur,consenescat, & natiua forma spolietur.Quod,exemplo ex his tribus mineralium generibus allato,illustrabitur,& manifestissimū euadet.Primùm si quid esset inter lapides,quod cum auro hac in parte cōferri posset,id potissimum esset carbunculus, seu rubinus, qui cum sit reliquis omnibus gēmis magis coctus,& digestus,& tēperatus,ideo omnium gēmarum principatus ei defertur. Nec immeritò:habet enim se ad reliquas gemmas,tanquā aurum ad reliqua metalla,ueluti Sol ad reliqua astra, & huic soli reliquarum omnium gēmarum uires à cœlo collatas esse,philosophi testātur. At licet adeò temperatæ naturę sit carbunculus,rerum tamen ignearum adurentium,& sulfureatū,hoc est,aquarum, uia chymistica ex medijs mineralibus edu-

ctarum,

ctarum, acrimonia, forma natiua spoliatur, & genuino humore exhaustus, in calcem terream, omnis splendoris expertem redit, & in pristinam formam reuocari non potest. Aurum autem siue ignis tyrannidem experiatur, siue omnium rerum adurentium, sulfurearum, & rodentium censuram subeat, quacunque tamen inclementia exerceatur: & licet in calcem, aut in liquorem, aut in glaciem redigatur, semper ex omni cõflictu non solùm inuictum, sed etiam illæsum ad pristinam redit formam. Quòd si carbunculus omnium gemmarum absolutissimum opus, auro hac in parte cedit, profectò inter lapides nihil erit, quod auro hac in parte respõdere possit. Nunc num sit aliquid inter media mineralia, quod cum auro hac ratione conferri possit, exploremus. Si quid tale esset inter media mineralia, id maximè esset talch, quod ab alijs stella terræ dicitur. Nihil enim est in tota mediorum mineralium natura, quod corruptionis æquè sit expers, & quod igni, omnium elementorum potentissimo & inclementissimo adeò potẽter resistat, atque talch. Hoc tamen etiamsi ab igne superari non possit, salium tamẽ acrimonia in calcem uertitur, & ad pristinam formã redire in posterum non potest. Aurum tamen, millies in calcem reductum, ad natiuam semper redit formã, per eam actionem, quam Chymistæ reductionem uocant. Igitur inter media mineralia nihil erit, quòd auro hac in parte respondere possit. Superest nunc, ut uideamus, num in numero metallorum aliquid sit, quod cum auro hac ratione comparari possit. At hoc adeò notum est, & uulgatum, ut probatione nulla egeat. Nam licet aliqua sint metalla, quæ rubiginem nunquam experiantur, ut stannum, & plumbum, tamen si plumbum, stannum, æs, ferrum, & ipsum etiam argentum, cementi, aut antimonij uires experiantur, penitus absumuntur, & partim in fumum, partim in scoriam & fæcem rediguntur. Aurum uerò, etiamsi millesies millies censuram cementi & antimonij subierit, semper inuictum, illæsum, integrum, incolume, & immortale inde regreditur: nec fieri potest, ut aëris, aut aquæ, aut terræ, aut ignis, aut alicuius rei mistæ asperitate, natiua illi forma extorqueatur. Proinde cum in ratione accedendi ad incorruptionem animalia à uegetabilibus, & uegetabilia à mineralibus superẽtur, & omnia mineralia auro cedant, & ab eo omnino uincantur, profectò nihil erit in hac inferiori rerum natura (excepta anima ratione prædita) quod æquè distet à corruptione, & quod perennitati sit æquè uicinum, ac aurum. Et cum res, quæ minus sunt caducæ, & perennitati magis affines, cæteris meritò sint anteponendæ, meritò & iure optimo philosophi reliquis omnibus huius inferioris naturæ operibus aurum prætulerunt. Et quoniam omnis corruptio ex contrariorum inæqualitate, & distemperamento nascitur, & incorruptionis causa effectrix est contrariorum æqualitas, & æquilibratio, profectò ea meritò censenda sunt, æqualitati & uero temperamento magis uicina, quæ corruptioni minus sunt obnoxia. Qua ratione ducti ueteres philosophi, cum aurum inter hæc inferiora à corruptione longius abesse experirentur, uno consensu affirmauerunt, aurum omnium inferiorum corporum temperatissimum, & æqualitati propinquissimum esse. Cæterùm cum sentirent, incolumitatis causam esse humorum harmoniam, & æqualitatem, morborum uerò, quibus humanum corpus opprimitur, causam esse eorundem humorum inæqualitatem, iudicauerunt, eligendam esse rem aliquam, ad ueram illam temperiem proximè accedentem, ut eius usu humores distemperati ad temperiem & æqualitatem reuocarentur, & sublata causa morborum, hoc est humorum intemperie, effectus eius causæ, scilicet morbus quicunque periret, extingueretur, & occideret. At cum experirentur, nihil esse in hac inferiori natura quod ad rem medicam pertineat, siue sit è numero animalium, siue uegetabilium, siue mineralium, nihil, inquam, esse temperamento æquè uicinum ac aurum, affirmauerunt aurum præsentaneũ esse omnium ægritudinum antidotum. Sed quoniam natura mineralium maximè terrea est, unde fit, ut uis eorum mole illa terrea obruta, ueluti sepulta iaceat, & uires suas ualenter exercere nõ possit,

nisi ad tenuiorem naturam reuocetur, & cõpedibus illis terreis soluatur, idcirco philosophi aurum attenuandum, & in liquorẽ ducendum, & liquorem eius per distillationẽ à parte terrea densiori, separandum esse iudicauerũt, ut huius liquoris (quem animæ carcere corporis solutæ cõparauerunt) sua tenuitate quaslibet corporis humani partes subire ualẽtis, frequẽti usu, humores distẽperatos ęquando, morbos profligarent, & æquatos in eo tẽperamento fouerent & cõseruarent. Itaq; cum aurum sua temperie omnes humores inæquatos, æquare & temperare possit, & tristitia nihil aliud sit, quàm immoderatæ & redundantis atræ bilis effectus, nõ mirum, si aurũ inæquatã bilẽ atrã domãdo, & ad æqualitatẽ reducendo, eius delet effectũ, id est, tristitiã. Et quoniã explosa tristitia, gaudiũ succedit, non abs re philosophi dixerunt, aurũ animo gaudiũ & hilaritatẽ adferre: nec ineptè aurũ Soli cõparauerunt, & illud Solis filiũ esse uoluerunt. Nã quẽadmodum umbra terræ interdum Lunæ splẽdorẽ & lucẽ sua obscuritate nobis subtrahit, & quẽadmodũ nubes ex uapore terreo ortæ iucundissimũ Solis, suo aspectu omnia exhilarãtis, aspectũ nobis subducunt, & aẽrẽ tenebrosum reddunt, ita bilis atrę (quę in elemẽtis terræ respõdet) redundãtis hęc est natura & cõditio, ut sua umbra serenitatẽ spiritus nostri obscuret, & uapore suo nubes generet, quæ sua caligine aẽrẽ corporis nostri, id est sanguinẽ, atrum, piceũ & fuliginosum reddãt, & ita nobis omnẽ lętitiã & gaudium subripiant, & subducãt. Et quẽadmodum Sol, cum radios suos exerit, aduẽtu suo splendidissimo aẽrẽ, umbra terræ obtenebratũ, serenat, & exhilarat, ita hic liquor aureus suo aduẽtu, & sua actione aẽrem nostri corporis, id est sanguinẽ, & sanguine tenuiorẽ spiritũ, umbra & caligine uaporis melancholici obnubilatũ serenat, & nubes has atras dissipando, hilaritatẽ, lætitiam & iocunditatẽ inducit. Et quoniã nihil est, quòd adeò caniciẽ & rugosam senij deformitatẽ acceleret, atq; melancholia, quę spiritus exhaurit, calorẽ natiuũ sua frigiditate extinguit, & humoris uitalis ærarium absumit, profectò id quod melancholiã ualenter & citra naturę lęsionẽ subducit (quale est aurum) nõ immeritò dicitur, canitiẽ & senium remorari: & cum nulla res floridum, iuuenilẽ & uiuidum colorẽ magis foueat, quàm moderatũ gaudium, profectò id quod tristitiã pellit, & gaudium inducit (quale est aurũ) meritò dicetur, hominẽ in uiuido, iuuenili, & florido statu fouere & cõseruare. Non me latet, raras, singulares, & uerè aureas huius liquoris aurei proprietates medicas, apud nonnullos nostræ ætatis medicos minus authoritatis habere, quàm figmenta poetica, aut aniles fabulas, imò & minus quàm somnia. At cum eas nũquã experti sint, demirer ego huiusmodi hominũ audaciã & tyrannidẽ, qui quaslibet res sibi ignotas dãnare nõ erubescãt, ac si nihil in rerũ natura sit, quod eos lateat, ac si nihil sciri possit, pręter ea quæ ipsi norunt. At dicẽt, Galenũ de hac re nihil penitus scripsisse. Ego uerò respondeo, non esse mirũ, si id nunquã Gale. nouerit, nec inde effici, ut nõ sit uerum. Licet enim profundissimus naturæ scrutator fuerit Gale. homo tamẽ fuit: proinde multa ignorare potuit, imò & reuera multa in ea arte quã ꝓfessus est, ignorauit, quæ à posteris inuẽta nobis tradita fuerunt. Quòd si Galen. Hippocrates, aut Dioscorides, naturã auri tanquã insalubrẽ & suspectã damnassent, ferendi & audiendi essent isti: sed cũ ex Gale. didicerint, nihil esse citra rationẽ audendũ, nihil etiã citra demonstrationẽ tyrãnico more dãnandum, profectò modestiores & æquiores in censendis aliorũ scriptis esse deberent. Sed hoc unum eos decipit, scilicet, quia adeò religiosi sunt Galeni, ut si quid sit à Gale. nõ dictum, id admittere nefas, & piaculum esse arbitrentur. Non dãno, quòd Galeni hominis certè diuini religiosi sint discipuli, sed hoc dico, nimiã religionem abire in superstitionẽ, imò & in idololatriã. Idcirco non est, quod adeò strictè iurent in doctrinã Galeni, ut illius solius adorẽt, uenerẽtur, & suspiciant oracula. Quòd si hanc superstitionem mordicus retinuerint, nõ minus idololatrię dãnandi erũt, quàm hi, qui nullã uocẽ p Latina agnoscunt, quæ apud Ciceronẽ nõ legãt. Laudo quidẽ eos, ubi uoces Ciceroni ingratas explodunt, & dictiones exoticas, mõstrosas ac barbariẽ redolentes

lentes respuūt, & exibilāt: sed quum aliquādo uox aliqua ex authore alio Latino mutuata adfert, non est, quòd in ea admittenda adeò tetrici, difficiles & superstitiosi sint. Sed nos his missis ad rem nostrā redeamus. Sequitur in textu Gebri.

Frangitur facillimè cum Mercurio, & odore plumbi teritur.

TAVLADANVS. Quòd Mercurius auro coniunctus aurū frangat, attenuet, & cōminuat, huius rei fidelissimi testes esse possunt aurifabri, qui hoc quotidie experiuntur, ut reliqua metalla inaurare possint, quam nō solum actionē, sed maximam artis suæ partē chymisticis philosophis acceptam ferre debent. Quòd autē uapore plumbi aurum imbutū teratur, & in puluerē tenuissimū redigatur, id uerissimum esse experientur omnes, qui ori fictilis, in quo plumbum tenetur liquatum, aurum in bracteas ductum appenderint, ad uaporem plumbi excipiendum. postea sequitur in Gebro. Non est autem aliquid actu, quod magis in substantia illi conueniat, quàm Iupiter & Luna.

TAVLAD. Id est, inter metalla nullū est quod actu, hoc est re ipsa, habeat substantiam auri substantiæ æquè uicinā, aut quod ratione substantiæ sit auro magis simile, quàm Luna & Iupiter. cuius rei hæc est ratio: quia cum maxima substantię auri portio sit arg. uiuum, ea metalla censenda sunt ratione substātiæ, auro magis affinia & magis similia, quæ maiori abundant arg. uiui copia. Proinde cùm Luna & Iupiter magis abundent arg. uiuo quàm reliqua metalla, non immeritò dicētur actu esse auro ratione substātiæ uiciniora, & magis similia. posteà sequitur in Gebro. In pondere autem & surditate & imputrescibilitate Saturnus.

TAVLAD. Hoc est, si aūt spectes pondus, surditatē, & conditionem putredinis expertem, & ex his uicinitatem & conformitatē metallorum cum auro metiaris: profectò cum solum plumbū sit mutū, id est soni expers, reliqua uerò sint sonora, cum inquam, plumbum reliqua pōdere & grauitate longè uincat, & rubiginē nūquam sentiat, aut putrescat, meritò plumbum, habita harum trium qualitatum ratione, auro uicinius censendum erit. posteà sequitur in Gebro.

In colore autem Venus, & in potentia quidem magis Venus: deinde Luna, deinde Iupiter, deinde Saturnus, ultimò uerò Mars.

TAVLAD. Id est, at si nec substantiā, nec pondus, necnon tinniendi aut rubiginis non cōtrahendæ conditionem spectes, sed solum colorem, profectò Venus erit auro uicinior, cum teste Gebro cap. 36. Venus in sui profundo colorem auri prætēdat, eo quòd sulfur eius actu rubeum est. & cum omnis rubor facillimè remitti possit, & remissus in citrinum cōmutetur, & citrinitas sit germanus auri color, idcirco si hanc rationē spectes, scilicet propinquam aurei coloris obtinendi potentiam, profectò Venus censenda erit auro uicinior, quàm Luna, cùm sulfur Lunæ, sit adhuc penitus album, sulfur aūt Veneris iam sit rubeum. Sed quoniam sulfur Lunæ magis coctum est, & ad maiorē peruenit maturitatem, quàm sulfur iouis, quod adhuc crudum est & immaturū, profectò cum sulfur album per intensiorem decoctionem uertatur in rubeum, sulfur Lunæ longè facilius ruborē concipiet, quàm sulfur iouis, & per consequens Luna facilius & citius uertetur in aurum quàm Iupiter: unde fit, ut Luna coloris aurei acquirendi potentia auro sit propinqua magis quàm Iupiter. Quòd si hanc ipsam rationem spectes, Iupiter uicinior erit auro, quàm sit Mars aut Saturnus. Nā cum citrinus color, teste Gebro cap. 60. & Arnoldo cap. 5. sui Rosarij, oriundus sit ex multo albo, & modico rubeo, & ex liuido aut fusco (ut ibidem testis est Arnoldus) non fiat transitus ad citrinum, nisi per candorem interiectū, profectò necesse est, ut Saturnus & Mars candidiora efficiantur, priusquàm citrinitatem attingere ualeant. Itaq; cum candore ad argenteum uergente, Iupiter hæc duo præcellat, facilius quàm illa ad citrinitatem peruenire poterit, & hac potentia erit auro uicinior quàm sint Mars & Saturnus. At cum citrinitas, ut superius diximus, filia sit multi candoris & pauci ruboris, & in Saturno sit magna Mercurij (cuius natura est dealbare) co-

pia, in Marte uerò minima, idcirco Saturnus facilius quàm Mars citrinum & aureum colorem obtinere & assequi poterit. & sic habita huius potentiæ ratione Mars longè minus uicinus auro censendus est, quàm reliqua metalla.

posteà sequitur: Et hoc est unum de secretis naturæ. Et hoc subaudi aurum, nō aūt Mars, ut uoluit Braceschus, est unum de secretis naturæ in hac arte. Quod ut facilius intelligi posit, reuocandū est in memoriā, id quod superius primam authoritatem interpretantes diximus, scilicet perfectionē huius artis mundissimæ substātiæ Mercurij ad fixionem deductæ, totam acceptam esse ferendam. Et quoniam Mercurius crudus, nec mūdus, nec fixus est, idcirco priusquàm author perfectionis huius artis esse posit, substātia eius mundanda est, & per successiuam sublimationem ad fixionē ducenda, ut ex Gebro superius docuimus. At cū Gebri testimonio, Mercurius ad fixionē ritè deductus, metallū euadat: unde & liquationem metallicā prẹstat: & ritè purgatus, mundissimū & nobile pariat metallū, profectò Mercurius purgatus, & ad fixionē ductus, aliud nihil esse posset, quàm aurum, aut argentū, cum præter hæc duo nullum metallum sit mundū. At cum natura, nostri miserta, hac in parte nobis insudarit, & purissimā Mercurij substātiā fixione præditā nobis porrexerit, cādidissimā equidem in Luna ad Lunā, citrinā uerò in Sole ad Solem, idcirco superius notū fecimus, hæc duo metalla esse duo illa naturæ in hac arte secreta, id est, esse duos illos secretos lapides semielaboratos, in quibus natura tanquā in duobus scrinijs arcanū huius artis, tam album, quàm rubeū inclusit & reposuit. Sunt igitur hæc duo metalla, duæ illæ arcanæ naturæ arcæ, in quibus natura formā cùm auri, tum argenti effectricem recondidit. Quā ob causam Geber hìc ait, aurū esse alterum arcanū naturę in hac arte. Quod ut apertius esset, dixit superius in hoc ipso cap. aurū esse preciosissimum metallorum, & tincturā rubedinis, quia tingit, ac transformat (in aurum subaudi) omne aliud metallum: & sequenti cap. ut indicaret Lunam esse alterū naturę in hac arte arcanum, dixit, Lunam esse candoris, subaudi argētei, tincturam. Sed quid ego hoc in loco me torqueo, cum nemo sit, qui hunc locum ad aurum pertinere, & de eo solo interpretandum esse non uideat? Nam si id de Marte interpretādum esset, quis est, qui non fateatur reliquam & postremā huius cap. partem de eodem marte interpretandam esse? scilicet quod cum marte misceantur & figantur spiritus maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis. At hanc partem non marti, sed uni auro uendicādam & deferendam esse, testis est Arnoldus Villanouanus, cap. 5. sui Rosarij minoris. Quòd si hæc posterior sentētia ad aurū pertinet, & anterior ad aurū referatur, necesse est. Hęc igitur, quam attulimus, est germana & aurea huius loci interpretatio, Bracesche, hæc est mēs Gebri, hoc est arcanum huius artis hactenus tibi ignotū, quod si ad martē, ut tu uoluisti pertineret, poteras tu iudicare, Gebrū non adeò parum cordatum fuisse, quin illud in cap. martis aut repetiuisset, aut saltē dicēdū eousꝗ distulisset, ne quis forsitā sibi imponeret, & id nō de marte, sed de auro in cap. auri dictum esse suspicari posset.

CAPVT V.

Satis de quarta diximus, nūc ad quintā gradū faciamus. Quinta uerò authoritas, abs te è cap. 88. desumpta, hęc est: Scripsit Geber cap. 88. suæ Sūmæ, postquàm egisset de marte, hæc uerba: Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad cuiusꝗ corporis uerā rectificationē. Quam sententiā tu sic exponis, per hoc, id est per martē, artificis dilatatur industria, ad cuiusꝗ corporis metallici rectificationē. Quæ authoritas cū in tuā rem nil faciat, nō possum ego nō admirari, quid tibi de ea ausus sis promittere, imò locus hic adeò est apertus, familiaris & clarus ut nullo egeat interprete: attamē ne tu me pusillanimitate aliqua id dixisse interpreteris, faciā ego, ut omnes breui intelligāt, hoc ad martē referendū nō esse, imò nec referri usquā posse. Geber postquàm medicinarū, quibus ignobilia metalla in meliorē conditionē mutantur, confectionē docuisset, tandē artes, quibus metallorum

tallorum alteratorũ integram, aut diminutã mutationẽ explorare possemus, sibi docendas esse duxit, ut patet ex cap. 87. quas nouem esse scribit, scilicet cineritiũ, cemẽtum, liquationem, super uapores acutorum expositionem, sulfuris adurentis mistionem, ignitionem, ignitorum in aquis salium, aut aluminum extinctionem, calcinationis, & reductionis iterationem, & argenti uiui facilem, uel difficilem conceptionem. Hæ sunt artes, quibus certissimè agnoscimus, num metalla ignobilia, actione medicinæ adhibitæ, germanam auri, uel argenti formam obtinuerint, an uerò palliatam, fucatam, & phaleratam tincturam conceperint. Id enim metallum, quod medicina alba imbutum, cineritij examen impunè non tulerit, quod liquationem & ignitionem lunarem non exhibuerit, quod ignitum & submersum in aquis acutis, ex submersione argenteum splendorem illæsum non retulerit, quod ad uapores acutorum expositum, florem intensè cæruleum non pepererit, quod ex sulfuris adurentis mistione, ad pristinam formam non redierit, quod sæpius in calcem redactum, pristinum colorem, & pondus non retinuerit, & quod cum argento uiuo libenter non coierit, id, inquam, metallũ pro adulterino, & illegitimo argento est habendum. omne autem metallum medicina rubea imbutum, quod præter dicta examina, à cementi conflictu inuictum, incolume, & illæsum non redierit, pro auro spurio habendum est. Geber itaq; ante omnia à cineritio incipit, & causam reddit, propter quam aurum & argentum cineritij censuram impunè subeant, quam hanc esse ait: quia horum duorum metallorum prima radix (ut eius uerba referam) fuit multa argenti uiui copia, & purissima illius substantia, subtiliata prius, posteà uerò inspissata, donec cum ignitiona liquefactionem suscipiat. Ex quibus colligit ea metalla, quæ minus abundant argento uiuo, aut quæ plus habent substãtiæ terreæ, aut quæ sunt tenuiora, quàm sint aurum & argentum, ea, inquam, citius in cineritio perire: quæ uerò minus talia sunt, tardius absumi. Et quoniam Saturnus, inquit, multa abundat substantia terrea, & lutosa, & uelocioris est liquationis, quàm reliqua, & quia etiam longius abest à conditione ignitionis ferendæ, ideo citius huic succumbit examini, & uelocius absumitur, unde cum in fuga sit omnium uelocissimus, eius opera, inquit, utimur, ut reliqua ignobilia secum trahat. Iupiter autem, quia argento uiuo copiosius abundat quàm Saturnus, aut Venus, & quia etiam mundior est, & minus terreus, ac subtilioris substantiæ, ideò diutius examẽ cineritij sustinet, quàm Saturnus aut Venus. Et licet Saturnus argento uiuo magis abundet, quàm Venus, tamen quia Venus ignitione prædita est, quam natura Saturno denegauit: hinc fit, ut Venus diutius in cineritio duret, quàm Saturnus. Mars uerò licet totus fermè sit terreus, & inops argenti uiui: quia tamen ægerrimè ob inopiam argenti uiui liquescit, idcirco Saturno ritè commisceri non potest. Cum itaq; Saturnus obliquationis priuationem, Martem amplecti nequeat, difficilè eum trahit. Quòd si Martem ignis uiolentia liquari cõtingat, & adfuerit Sol aut Luna, Mars (qui humoris expers est, & idcirco sitientissimus) Solis aut Lunæ Mercurium epotat, & sorbet. Et quoniam Mercurius horum duorũ metallorum fixus est, & cineritium nõ timet, hinc fit, ut Mars altero horum duorum metallorũ imbutus, in cineritio deleri nõ possit. At si Luna & Sole absentibus, Martẽ reliquis ignobilibus metallis commisceri contingat, necessariò Mars unà cum illis perit, & aboletur. Itaq; non ratione perfectionis suæ, cum sit corruptissimus, sed per accidens fit, ut Mars interdũ cineritiũ sustineat. Quod Geber cap. 90. clarissimè docet his uerbis: Mars uerò non per se, sed per accidens nõ cõburitur. Quãdo enim cum multæ humiditatis corporibus miscetur, cõbibit illam, propter suę humiditatis carentiam, & ideo cõiunctus non inflammatur nec cõburitur, si corpora sibi iuncta nõ fuerint inflãmabilia (qualia sunt Sol & Luna.) Si uerò cõbustibilia sunt corpora sibi iuncta, secundum naturã suam adustibilẽ, necessariò oportet Martẽ aduri, & flãmis absumi. Postquàm igitur Geber docuit cap. 88. quæ sit causa effi-

ciens, ut aurũ & argentũ illęsa ex cineritio regrediãtur, reliqua uerò in eo pereãt, & absumãtur, licet alia tardius, alia citius, tandem sic ait: Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad ueram cuiusq; corporis rectificationem, si rectè eius, quod diximus, efficaciã nouerit. Quod idem est, ac si dicat: Si artifex, hæc, quæ à nobis in hoc capite tradita fuère, probè intellexerit, id est: si intellexerit, quæ sit causa, quare alia metalla hoc examen sustineant, alia uerò non sustineant: & quę sit causa, quare alia citius in eo pereant, alia uerò non æquè cito deleantur, si inquam, horum omnium causas, à nobis hîc traditas probè norit, profectò intelliget, quid singulis desit, quid in unoquoq; sarciendum sit, & quid in eis instaurari debeat, ut cineritij examen ualenter sustinere queant: Posteà sequitur in textu Gebri.

Si uerò fantasticè super illud intellectum contraxerit, nihil ex eo ueritatis agnoscet: hoc est, si id, quod docuimus hoc in capite, perperam intellexerit, & scripta nostra in alienum sensum detorserit, nunquam intelliget, qua arte ignobilia metalla ad hunc perfectionis gradum sint promouenda. Hæc est igitur huius loci recta & non obliqua, facilis, & minimè coacta interpretatio, Bracesche, qui locus se adeò aperte prodit, ut me etiam tacente, ab omnibus intelligi possit. Proinde ad sextã authoritatẽ excutiẽdam accedamus, quæ si tibi non magis fauerit, quàm superiores, parum certè fauebit. At quantũ tibi prodesse queat, uideamus.

CAPVT VI.

SExta igitur authoritas, quam tu adfers, hæc est. Geber cap. 63. suæ Summæ, postquàm de Marte pluribus egisset, tandem hoc epilogo cap. illud clausit. Laudetur igitur benedictus, & gloriosus altissimus, qui creauit illud, deditq; illi substantiam, & substantiæ proprietates, quas non contingit ullam rem aliam in natura possidere, ut in illa possit inueniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quam in illo inuenimus potentia propinqua. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter requiescit, eo gaudens.

Quem locum (cum Martẽ ab igne superari, & aduri animaduerteres) ad Martem referre ausus non es, sed ad ignobilissimum Martis excrementum referendum esse docuisti. At faciam, ut intelligant omnes, hunc locum non Marti, aut eius uili excremento, sed soli argento uiuo uendicandum esse, & de hoc solo interpretandum. Quod ut familiarissimè intelligi possit, sciant lectores Gebro hunc finem in eo cap. propositum esse, ut Martis genituram doceat. Quod ubi egit: quoniam Mars præ cæteris metallis sulfure fixo abundat, docet quę sit conditio sulfuris fixi, & quæ sit conditio Mercurij fixione præditi, & horum duorum naturam per antithesim comparat. Ex qua collatione tandem colligit, causam ignobilitatis & corruptionis metallorum, sulfuri adscribendam esse, causam uerò nobilitatis metallorum soli Mercurio acceptam esse ferendam, & solum Mercurium totius nobilitatis, & integritatis metallicæ, authorem esse censendum. Primò igitur Martem ex pauco argento uiuo, eoq; terreo, liuido, & fixo, & ex multo sulfure terreo, immundo & fixo, oriundum esse scribit. Et quòd magna sit sulfuris fixi, modica uerò Mercurij in Marte copia, hac ratione confirmat. Conditio sulfuris fixi, est liquationem metallorum impedire, remorari, & prohibere. Igitur ea metalla censenda sunt multo sulfure fixo esse prædita, quæ tardę, & difficilis sunt liquationis. Atqui Mars omnium metallorum tardissimè liquescit, & difficillimè omnium conflatur, proinde colligendum est, Martẽ omnium metallorum sulfure fixo refertissimum esse. Quòd sulfur fixum liquationem remoretur, & impediat, sic docet. Sulfur nunquam figitur, nisi calcinetur, calcinatum autem siccissimum euadit, & omni humore per calcinationem exhauritur. Atqui humidum est causa liquationis. Igitur sulfur fixum cum sit aridissimum, non solùm eam præstare non poterit, sed etiam impediet. Nam cum siccum humido penitus opponatur, & humidum sit causa liquationem metallicam efficiens, necesse est, ut sulfur fixum, quod est siccissimum, oppositum pariat

effectum:

effectum: hoc est, ut liquatione priuet metalla, & eam ubi Mercurium uicerit, (ut fit in ferro) penitus tollat. Mercurium autem non est necesse, per fixionem in substantiam terream, liquationis expertem redire. Nam licet interdum per præcipitationem, hoc est, per uiolentam & præcipitem sublimationem, contingat illum humore liquationem efficiente exhauriri, & in terream substãtiam liquationis expertem reduci, tamen si per temperatam, & successiuam (qualem ars præcipit) sublimationem ad fixionem ducatur, liquationem reddit metallicam, ut notum est illis (inquit) qui ambas eius fixiones experti sunt. Sulfur autem, si figatur, semper & sibi, & alijs illiquabile efficitur. Cæterùm cum sulfur nihil aliud sit, quàm pingue & unctuosum adustibile, hinc facilè intelligi potest, ipsum sulfur causam esse adustionis metallorum. Mercurius autem tantùm abest, ut adustionis author sit, ut etiam ab adustione tueatur, & protegat. Cuius rei amplissimam fidem faciũt metalla. Nam quæ multò abundant argento uiuo, ea ab ustione minus sibi timent: quæ uerò plus habent sulfuris quàm Mercurij, ea grauius ab adustione damnum sentiunt, & patiuntur. Ex quibus (inquit) duo huius artis arcana mira collegimus, & didicimus: quorum alterum est, sulfur adustibile causam esse corruptionis metallorum in igne, quod simulatq; flammam concepit, totam metalli substantiam urit & absumit, licet argentum uiuum illius metalli fixum fuerit. At argentum uiuum (inquit) quoniam propter nullas extermina tionis causas se in partes suæ compositionis diuidi permittit, quia cum tota sua substantia ab igne euolat, aut cum tota in igne permanet, idcirco (inquit) necessariò colligendum est, causam perfectionis metallorum in argento uiuo sitam esse. Et hoc est secundum illud arcanum (inquit) quod collegimus, scilicet perfectionem metallorum soli argento uiuo acceptam esse ferendam. posteà sequitur in textu Gebri.

Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud (subaudi argen. uiuum) deditq; illi substantiam (incremabilem subaudi) & substantiæ proprietates (tutandi ab adustione metalla subaudi) quas non contingit ullam rem in natura possidere, ut in illa possit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quam in illo inuenimus propinqua potentia. Hæc est autem illa perfectio quæ inest soli argento uiuo. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter requiescit, eo gaudens, id est, natura solũ argen. uiuum hac dote insigniuit, ut omnem ignis inclementiam, & tyrãnidem inuictum sustinere possit, & ab eo semper cum uictoria, & trophæo regrediatur.

At dicet Braceschus, Hæc proprietas nõ inest Mercurio crudo, cum ipse inimicum, & exosum habeat ignem, ab eo sibi timeat, & impetum eius ferre non possit. Igitur hic locus de Mercurio non erit interpretandus. Fateor, Bracesche, hanc proprietatẽ Mercurio crudo actu non adesse, sed cum Gebro respondeo, hanc proprietatem propinqua potentia in eo reperiri. Sed quænam illa potentia, dicet Braceschus? Respondeo, substantiam Mercurij ritè purgati in potẽtia esse ad fixionem suscipiendam. Quæ substantia Mercurij, per sublimationẽ mundata, ubi in actũ illius potẽtiæ ducta fuerit, hoc est, ubi ritè ad fixionem peruenerit, tunc hæc substãtia Mercurij munda & fixa, est illa Salamandra chymistica, cuius alimentum ignis est. Et hęc sola, hanc proprietatem sibi arrogare potest. Et ne quis alienam à mente Gebri interpretationẽ hîc me attulisse suspicari possit, reuocet, quęso, in memoriã, quę ex tot Gebri locis superius probauimus, scilicet solum Mercuriũ esse causam perfectionis metallorũ, non quidem Mercuriũ in sua liuida, fugaci & cruda natura sumptum, sed per sublimationem, ut docet Geber, mundatum, & tandem ad perfectã fixionis maturitatẽ ductum. Proinde cum sola Mercurij substantia munda, & fixa, sit causa perfectionis metallorum, & hęc sola ignẽ superet, nec ab eo superetur, sed in eo libẽter cõquiescat, (ut testatur aurum) hunc locũ de solo Mercurio mundo, & fixo interpretandum esse, fatearis

h

oportet. Et cum hæc Mercurij substantia, munda & fixa, in solis inueniri possit metallis, imò sit metallũ, ut superius ex Gebro docuimus, profectò necesse est, ut sit aut in Saturno, aut Ioue, aut Venere, aut Marte, aut Luna, aut Sole. Sed Mercurius Saturni & Iouis immundus est, & propemodũ crudus (ut Geber testat̃) nec ignis sæuietis impetus sustinere potest. Igitur nõ erit in illis. Præterea Mercurius Veneris & Martis, licet quodãmodo sit fixus, tamen pollutus est, atq; coinquinatus, imò & ab igne tandẽ expugnatur. igitur nec in istis erit. Quòd si in metallis est, & in nullo dictorũ quatuor reperiatur, superest, ut solis insit metallis nobilibus, & perfectis, auro scilicet & argẽto. Nec mirũ si in istis duobus perfectis tantũmodo reperiatur, cum huiusmodi Mercurius mundus, & fixus sit causa perfectionis metallorum nobiliũ. Cum igit̃ hic Mercurius sit author nobilitatis metallicæ, & hæc duo aurum scilicet & argentũ, sint metalla nobilia, profectò necesse est, ut in illis reperiatur & existat: alioqui essent ignobilia. Itaq; necesse est, ut de Mercurio in his duobus metallis existente, hunc locũ interpretemur, cum hæc sola in igne libenter cõquiescant, & cõmorentur. At dicet Braceschus, stercus illud ferreũ, in naturã uitri cœrulei redactũ (quod ille scripsit eligendum) in igne semper inuictũ durare, & ab igne minimè expugnari posse: Ideoq; hũc Gebri locum meritò sibi uendicare. Sed age quæso, Bracesche, quomodo tãdem efficies, ut hoc tuum excrementũ cum uerbis Gebri cohæreat? Testatur ubiq; Geber paucitatẽ arg. uiui mundi & fixi esse causam ignobilitatis metallorũ, ideoq; arg. uiuũ mundum & fixum in eis multiplicatum, causam nobilitationis eorum necessariò futuram. Vnde etiã colligit, medicinã ignobilia metalla nobilitantẽ ex Mercurio mundissimo, & penitus fixo cõficiendam esse. At cum illud ferri excremẽtum in uitrum redactũ (quod tu scribis eligendum) metallicũ esse desierit, & arg. uiuo penitus exhaustum, in uitrũ abierit, qui poterit ex eo cõfici metallorum in melius mutandorum medicina? Quod aũt arg. uiuo penitus exhaustum sit, hinc patet. Arg. uiuum est causa liquationẽ in metallis efficiẽs. Atqui hæc fæx Martis uitrea, liquationis metallicæ omnino expers est, & nullam aliam reddit liquationem, quàm uitreã. Proinde necessariò iudicandum est, hanc fæcẽ arg. uiuo penitus spoliatam esse. Quòd si arg. uiui expers est, profectò medicina ignobiliũ metallorum esse non poterit. Siquidem hæc medicina ex arg. uiuo mundo, & fixo cõficienda est. Et cum hic locus ad causam perfectionis metallorũ effectricẽ, hoc est ad arg. uiuũ mundum & fixum pertineat, profectò ad fæcem illam Martis pertinere nullo modo poterit. Est igitur hic locus de solo Mercurio fixo, in igne libẽter cõmorante, tripudiante, & sibi cõgratulante, interpretandus, Bracesche, qualis Mercurius solis inest nobilibus metallis, hoc est auro & argẽto. Et cum solus Mercurius fixus in igne ouans, & triũphum agens, ex hoc Gebri testimonio, sit causa nobilitationis metallorũ ignobilium, & is soli auro & argento insit, necesse est, ut eũ ex his duobus fontibus hauriat, quicũq; medicinã ignobilium, ad auream uel argenteam nobilitatem promouendorũ sibi proponet cõficiendam. Quòd si secus fecerit, saxum perpetuò cum Sisypho uoluet, nec optato fine, quoad uiuet, potietur. Satis de sexta authoritate diximus, Bracesche: nunc quæ'nam sit septima abs te citata, uideamus. Septima hæc est.

CAPVT VI.

SCripsit Geber cap. 32. suæ Summæ hæc uerba. Calcinatur aũt aurum, & soluitur sine aliqua utilitate: & cap. 33. hæc uerba. Calcinat̃ similiter argentũ, & soluitur cum magno labore, & sine aliqua utilitate. Quibus duobus locis tu in cõfirmationem opinionis tuę sic uteris. Omnium philosophorum cõsensu & suffragio, metallũ illud, ex quo formari debet Elixir, est in calcẽ redigẽdum, & postea in liquorẽ resoluendum. Atqui Geber hic docet, aurum & argen. siue in calcẽ redeant, siue etiã in liquorẽ resoluantur, nullam adferre utilitatẽ. Proinde hoc argumento satis cõstat, neq; ex auro, neq; ex argento ditissimum illud Elixir cõfici posse.

posse. Profectò Bracesche hæc sola ratio plus habet pōderis & momenti, quàm reliquæ omnes abs te citatæ. Imò adeò est obscura & difficilis, ut qui eam mihi solueret, neminē inuenerim, præter doctißimum Ioannē Michaelem Sterpinū. Cui eruditißimo uiro nō solùm Gebri, sed reliquorū etiā huius artis authorum familiaritatem me debere fateor, & quoad uiuā ingenuè profitebor. Licet itaq; hic locus magnū aliquid prima frōte tibi promittere uideatur, faciā tamē, ut intelligas, hoc à Gebro uerè scriptum fuisse, nec tamē impedire, quin Elixir rubeum ex auro, & album ex argēto, necessariò sit cōficiendum. Quoniā Geber in his duobus cap. palàm & publicè promulgarat, aurum esse tincturam rubedinis, & arg. esse tincturam albedinis, ut hoc aliquo modo tegeret, & palliaret, nō probis uiris, sed sceleratis, hæc quæ tu adfers, Bracesche, subdidit. Hæc tamē uerißima esse, & superioribus Gebri uerbis nullo modo aduersari experiemur, & sentiemus, si diligenter animaduertamus, quam longè & latè pateat apud Gebrū, usus calcinationis, & solutionis. Cum Geber uideret, metalla ignobilia nobilitari nō posse, nisi quæ in eis redundant, aboleātur, & quæ desunt, beneficio Elixiris resarciātur, resecanda primò sibi duxit superflua. Itaq; cum uideret, ignobilia metalla humore quodam immaturo & uaporabili, atq; unctuoso quodam cremabili, & fęce quadam terrea, à natura metallorū aliena laborare, & onusta esse, proposuit sibi ea, ab humido illo uaporāte, & sulfure adurente, arte calcinationis exonerāda. Ignis enim (ut ille testatur) omnē substantiā uaporantem exhaurit, & unctuosam atq; cremabilem perdit, cremat, & absumit. Et cum fęcē illam terreā calcinatione separari nō posse, animaduerteret, eam sibi per iteratā calcis reductionē, separandam esse duxit. Quod testatur cap. 70. suæ Summæ his uerbis. Mundificant̄ similiter utriusq; generis corpora (id est, tam dura ut Mars & Venus, quàm mollia ut Iupiter & Saturnus) per reiterationē calcinationis & reductionis eorū, cum sufficientia sui ignis, quousq; mundiora appareāt. Per hāc enim (methodum subaudi) mundantur hæc corpora imperfecta, à duplici corrūpente substātia, hac quidem (reductione subaudi) à terrea fœculētia, illa uerò (calcinatione subaudi) ab inflāmabili & fugitiua substātia. Et hoc ideo, quia ignis in calcinatione omnem fugitiuam substantiā eleuat & consumit, & idem ignis similiter in reductione omnem substantiā terræ diuidit, cum proportione sua. Quod etiā testatur cap. 51. suæ Summæ, his uerbis. Est ergo calcinatio, rei per ignē puluerizatio, per priuationem humiditatis partes cōsolidantis. Causa inuentionis eius est, ut sulfureitas adustiua corrūpens, & defœdans, per ignē deleatur. Calcināturigit̄ corpora, & calcinantur spiritus, & res alienæ extraneæ à natura horum, diuersa tamen intentione. Et quia corpora imperfecta sunt duorū generum, dura uidelicet ut Mars & Venus, & mollia ut Iupiter & Saturnus, (quæ omnia calcinātur) idcirco necesse fuit, illa diuersa intētione calcinari, generali scilicet & speciali. Generali tamē una intentione calcināturːscilicet ut sulfureitas illa corrumpēs, & defœdans, per ignē deleat̄. sic enim cōburitur omnis ex quacūq; rei sulfureitas adustiua, quæ sine calcinatione deleri nō potest. Quoniā ipsum corpus solidum est, & propter soliditatē & latitationē occultatæ sulfureitatis in cōtinuitate substātiæ arg. uiui defenditur per illud ab adustioneːIdeóq; necesse fuit, cōtinuitatem eius separare, ut ignis liberius ad quācunq; minimā eius partē perueniens, sulfureitatē ex eo cōburere possit, & non defendat ipsum cōtinuitas arg. uiui in illo existētis. Est & cōmunis intentio similiter in illis, depuratio terreitatis. Inuentū est enim, quòd corpora per reiterationē calcinationis, & reductionis mūdantur, ut mōstrabimus in sequētibus. Sed præter hos, quos diximus modos, excogitauit alias uias Geber, quibus sordes metallorum ignobilium eluere posset, quas omnes uias enumerat cap. 70. Inter quas eam quæ fit per calcinationē, & calcis solutionē cęteris docet anteponendam, his uerbis. Mundificant̄ & hæc similiter per solutionē suæ substātiæ, cuius modum iam diximusː& per reductionē similiter eius, quod ex eis dissolutū

fuerit. Inuenit enim illud mūdius hoc modo, quàm alio quopiā præparationis genere. Vide igit, Bracesche, quomodo Geber metalla ignobilia in calcē reducit, & è calce in liquorē reuocat, ut ea reddat, quantū fieri potest, mundissima. Corpora aūt nobilia, qualia sunt aurum & argentū, cum huiusmodi sordibus nō sint coinquinata, hac preparatione non indigent. Itaq; si hunc calcinationis & solutionis finē, & usum cōsideres, frustra aurum & argentū, ut Geber ait, calcinātur, & soluuntur, cum harum sordiū, quibus reliqua metalla laborant, & per calcinationem atq; solutionē expurgant, sint expertia. Et hæc certè fuit mens Gebri. At si calcinationis secundū usum cōsideres, scilicet ut res calcinata facilius in liquorē redeat, quò tenuior euadat, & naturā corporeā, torpentē, & pōderosam, cum natura spirituali cōmutet, profectò si hunc, inquā, usum cōsideres, nō absq; utilitate, hęc duo metalla calcinant & soluūtur. Quod Geber cap. 2. libri de Inuestigatione inscripti, his uerbis testat. Hac aūt præparatione, (id est, calcinatione & solutione in priorē finē spectāte, quæ solis cōuenit imperfectis,) nō egēt corpora perfecta, (cū nō sint polluta subaudi) sed tali præparatione indigēt (hoc est in eū finē calcinant & soluunt) ut partes illorū per eā magis subtilient, & à corporalitate sua ad spiritualitatē reducant fixā. Cuius (subaudi præparationis perfectorum corporū per calcinationē & solutionē) intētio est, ut ex eis fiat corpus spirituale fixū, hoc est, multò magis attenuatū, q̄ esset prius. Quæ postq̄ erunt sufficiēter pręparata (hoc est per calcinationē & solutionē attenuata) erūt apta, ut de eis Elixir albū, uel rubeū fiat magnū. Quod reperit cap. 10. eiusdē libri, his uerbis. Perfecta uerò corpora nō egent præparatione (id est calcinatione & solutione) quantū ad perfectionē, (id est ut fiāt perfecta) cū perfecta sint, sed ut magis subtilient & attenuent, talis eisdē pręparatio adhibēda est. Accipiat Sol in laminas tenues ꝑductus, & ponat cū sale cōmuni optimè præparato in uase calcinationis, & collocet in furno, calcinādo bene per tres dies, uel donec totū subtiliter fuerit calcinatū: deinde extrahat, & multū bene terat, tritū cū aceto lauet, & desiccetur ad Solē, postea terat bene cū medietate sui salis ammoniaci mundi, & ponatur ad dissoluēdū, donec totū fuerit beneficio salis ammoniaci, in aquā clarissimā dissolutū. Et idē, inquit, age in Luna. Vide queso, Bracesche, quā fidelissimè se ubiq; Geber interpretet, & quā facilè ex ijs, quæ adduxi, intelligi possit, quid sibi uelit locus ille, abs te ꝓxi[illegible]è citatus. Nā si tu calcinationē, & solutionē ad primū usum referas, id est, si in eū finē utaris, ut metallorū sordes aboleant, id fiet cū magno labore, & citra aliquā utilitatē in Sole & Luna, cū hæc sint metalla munda, & sordium expertia. At si secundū usum spectes, ea erūt calcināda & soluenda, scilicet ut attenuent, & attenuata in Elixir mutent. Ratio aūt, ob quā aurum & arg. in Elixir mutari nō possunt, nisi prius attenuent, patet ex cap. 53. Summæ, ubi Geber ait, corpora, quoad han substantiā corporeā, densam & cōpactam retinuerint, arg. uiuū in ꝓiectione retinere nō posse: unde colligit ea esse attenuanda his uerbis. Subtilioris ergo substātiæ & liquidioris fusionis medicinā illam esse oportet, q̄ sint corpora. Nec solùm ut arg. ui. retineāt, attenuāda sunt, sed etiā ut metalla ignobilia transmutēt, trāsmutare enim nō possunt, nisi ingrediant. Nā q̄d nō ingredit, seu q̄d nō penetrat, nō alterat, & q̄d nō alterat, minus etiā trāsmutat. Proinde ut metalla nobilia trāsmutare possint ignobilia, necesse est, ut uim alterandi prius assequant. Alterare aūt nō possunt, nisi penetrādi acumē prius obtineant. At penetrare nō ualēt, nisi prius attenuent, & attenuari nequeunt, nisi in liquorē resoluant. Et quo facilius in liquorē redeāt, prius in calcē reuocant. omnis enim res calcinata facilius in aquā resoluit, teste Gebro cap. 64. Et hæc est causa, propter quā nobilia metalla calcinant, & soluunt. Ex superioribus igitur satis patet, Bracesche, quid sibi uelit Geber cap. 32. & 33. ubi ait, aurum & arg calcinari, & solui citra aliquam utilitatē. Quæ uerissima esse ex Gebro docuimus, nec tamen ullo modo impedire, quin aurum & argentū sint illa metalla, ex quibus aureum & argenteum Elixir est conficiendum.

Finis primi libri.

VPEREST nunc ultima illa authoritas, qua te ego armaueram, excutienda, Bracesche, quo in loco quid sibi Geber uelit, faciam, ut facilè assequaris. Nónne ab ipso philosophie fonte Aristotele hausisti, nihil generari aut fieri posse, citra formam materiæ copulatam? Scio enim te nosse, materiam impotentem esse, ut se è potentia ducat in actum, citra formæ beneficium, nosti etiam formam non in se, sed in sola materia generare posse. Proinde cum hæc sint essentialia cuiuslibet rei generandæ principia, profectò lapis philosophicus, nobis naturæ sopitæ excitatoribus generandus, his duobus principijs carere non poterit. Non posset enim natura suis principijs destituta, hunc thesaurum nobis parturire. Proinde necesse est, à nobis hæc principia assumi, eaque sunt nobis exterius tantùm agentibus, naturæ rerum omnium parenti affabrè committenda. Quæ nam igitur hæc sunt lapidis philosophici principia? quæ nam forma, aut quæ illius est materia? Profectò, Bracesche, si intelligere possumus, quid sit in hac arte fermentum, facilè assequemur, quæ sit elixiris generandi forma, & quæ sit eius materia. Nam cum fermenti proprium sit agere, fermentare, ac informare, pastamque sibi asimilare, & hæ etiam sint formæ proprietates, profectò quod in hac arte fermenti conditionem sibi uendicat, id elixiris generandi formam esse, necesse est. Cum igitur fermenti, utpotè uicem formæ subeuntis sit agere, informare, ac fermentare, & omnium, teste Aristotele, agentium naturalium finis sit, asimilare sibi passum in qualitate, aut substantia, hinc necessariò colligendum est, quale fuerit fermentum, talem fermentatione euasuram pastam, qualis fuerit forma, talem informatione futuram materiam. Itaque si ferrum, ut tu uis, esset elixiris generandi forma, siue fermentum, oporteret reliqua metalla pastæ fermentandæ, seu materiæ informandæ, rationem subire. Quale igitur erit fermentum, hoc est Mars tuus, talia sunt tandem euasura reliqua metalla, scilicet ferrea. Forma enim ferri, nihil aliud in materia metallica generare potest, quàm ferrum. At cum finis chymisticæ artis sit chrysopœia, & argyropœia, id est ignobilium metallorum in auream, uel argenteam formam reuocatio, non possumus tergiuersari, non possumus manus huius ratiocinationis euadere, non possumus, inquam, nos ab ea explicare, Bracesche, quin aurum aurei, argentum elixiris argentei generandi formam, & fermentum esse, uel nolentes fateamur. Vnde rectè Morienus, inquit. Sicut pastæ fermentum pasta est, ita auri fermentum aurum est. Quod Geber ipse palàm promulgauit cap. 10. libri de Inuestigatione inscripti, his uerbis. Aurum hoc modo in aquam resolutum, est fermentum ad elixir rubeum, preciosum & uerum corpus spirituale factum. Et cap. 11. ubi de Præparatione Lunæ agit, sic inquit, Subtiliatur autem argentum & attenuatur, & ad spiritualitatem reducitur, per modum iam dictum. Ergo per omnia fac in ipsius Lunæ subtiliatione, sicut de Sole fecisti, & aqua Lune dissolutæ est fermentum ad elixir album, spirituale factum. Quòd si aurum elixiris rubei fermentum est, & argentum elixiris albi, oportet horum duorum fermentorum pastam fermentandam esse reliqua metalla. Si aurum & argentum formæ conditionem sibi uendicant, necesse est, ut reliqua metalla materiæ uices gerant. Quam rationem ne quis contemnat, illustrabo ego eam authoritate Lulli apertissima: cuius hec sunt uerba in tertia Distinctione, de quinta Essentia capite inscripto, De alijs sex principijs figuræ S.

Item S. id est Saturnus, T. id est, Iupiter, V. id est Mars, X. id est Sol, Y. id est Luna, Z. id est, Venus: sunt principia posita in hac figura S. per que habet artista cognitionem huius artis, quod ipsa sunt res, seu substantie, de quibus oritur illud (forma subaudi & materia) de quo Q, (id est lapis) componitur. Quædam illorum habent se materialiter, alia uerò formaliter. Quæ se habent materialiter, sunt S. id est Saturnus, T. id est Iupiter, V. id est Mars, & Z. id est Venus, quodlibet per se,

uel duo simul,uel tres,uel quatuor,ad placitũ artistæ. Quæ uerò se habent formaliter sunt X.id est Sol,& Y.id est Luna. Hoc autem dictũ est,ut artista cognoscat S.T.V.Z.id est,Saturnum,Iouem,Martem & Venerẽ, esse substantias, ex quibus extrahitur materia,seu arg.uiuum,quod informari debet: Et X.Y.id est,Solem & Lunam esse substantias,ex quibus extrahitur,seu cõstituitur forma, cum qua,& per quam dictum arg.uiuum (ex Saturno,Ioue,Marte,aut Venere extractum subaudi) informetur,ut ex dicto argento uiuo, & ex dicta forma resultet tertium,quod est lapis. Vide igitur,Bracesche, quanta cum ratione cõtendamus, Elixiris rubei aurum,albi uerò argentum formã esse, & fermentum:reliqua uerò metalla loco pastæ seu materiæ habenda esse. Et ne forsan existimes,Lullũ in hac opinione solum esse,extat testimonium Arnoldi,qui cap.29.sui minoris Rosarij, huic nostræ opinioni subscribit,his uerbis. Fermentũ auri,aurum est, argenti uerò,argentum,& non sunt alia fermenta super terram,&c. Quòd si ita est, necesse est,ut reliqua omnia metalla conditionẽ materiæ seu pastæ subeant. Sed quoniam pastam naturæ fermenti aliqua ex parte respondere oportet, cum duplex sit fermentum,album scilicet,& rubeum:oportet duplicem esse pastam,albam scilicet, & rubeam. Quarum altera scilicet rubea,fermento rubeo copulanda est,alba uerò fermẽto albo adhibenda est. Sed quoniam in dubium uocari posset, ex quibus metallis alba,& ex quibus eruenda sit pasta rubea : idcirco ut hoc facilè intelligi possit,adferam ego unicam Gebri authoritatẽ:cuius hæc uerba sunt cap.19.libri Fornacum. Si uerò utrunq; opus,album scilicet & rubeum perficere conaris, utrunq; fermentũ (Solem & Lunam subaudi, ut paulo antè dixerat) per se modo iam dicto,dissolue & serua. Et hoc (fermentũ subaudi solutum) est nostrum argentum uiuum,de argento uiuo extractum,quod uolumus pro fermẽto. Pastam uerò fermentandam extrahimus more solito,ex imperfectis corporibus. Et ideo tibi tradimus regulam generalem, quòd pasta alba extrahitur de Ioue, & interdum de Saturno:pasta uerò rubea ex Venere, Saturno & Marte. Vnde in libro Inuestigationis,cap.de Præparatione Iouis,dixit. Hanc (subaudi Iouis) aquã honorare debemus. Ipsa enim est, quã quærimus ad album, (pro pasta seu materia subaudi). Et cap.de Præparatione Saturni. Ipsa (subaudi aqua Saturni) est aqua Mercurij & sulfuris, proportionabiliter mistorum, qua utimur in rubei Elixiris compositione. Et cap.de Præparatione Veneris. Hanc aquam honora, quam sulfuris fixi aquam uocamus, cum qua tingitur Elixir usq; ad infinitum. Et cap.de Præparatione Martis. Solutum (subaudi Martem) honora,aquam uidelicet sulfuris fixi,colorem Elixiris mirabiliter augmentantem. Quæ de aqua Martis à Gebro dicta, si iuxta opinionem tuam essent interpretanda,Bracesche, hoc est : si quis inde colligere uellet,Martem solutum pro fermento Elixiris rubei habendum,profectò idem asserendum esset,ex uerbis Gebri de Venere & Saturno, ad Elixir rubeũ informandum,& de Ioue ad Elixir album. At neq; Martem,neq; Saturnum,neq; Venerem,Elixiris rubei,nec Iouem Elixiris albi formam,aut fermentum esse posse,testatur Geber ipse,cap.10.eiusdem libri Inuestigationis,ubi ait,Aquam auri esse fermentum Elixiris rubei preciosum,& cap.11.ubi ait,Aquã argenti esse fermentum ad Elixir album componendum. Quod si ita est, consequens est, aquas Iouis, Saturni, Veneris, & Martis pro pasta, & materia Elixiris esse habendas.

De Via uniuersali & particulari. Cap. II.

HOc aũt,scilicet ut metalla ignobilia uices gerant materiæ, & beneficio fermenti ad nobilitatem promoueantur,duobus modis fieri contingit,quorũ alter est,ut ambo,pasta scilicet & fermentũ,rarefiãt, & beneficio alicuius medij utrunq; attenuantis coëant. Quod nullam aliam ob causam fit, nisi ut fermentũ nobilitatem suam transfundere posit in pastã. Et hæc est uia particularis. Secundus modus est,ut sola forma attenuetur,rarefiat, & ad naturã spiritualẽ promoueatur.

uéatur. Postremò cum aliqua portione materiæ informandæ, prius tamen præparatæ copuletur, & confœderetur, ut huius fœderis beneficio, simul atque simili materiæ conflatæ obuiã facta fuerit, intimas eius partes subire, & penetrando transmutare posset. Et hæc est uia uniuersalis, quæ ut facilius intelligi posset, sic habeto. Via particularis ad nobilitanda uilia metalla, est, in qua fermentum aquæ siccæ, id est Mercurij crudi, actione attenuatur, rarefit, & in aquam siccam resoluitur: & ubi ad naturam illam spiritualem peruenit, cum pasta metalli transformandi, actione Mercurij prius attenuati copulatur. Et tandiu ambo coquũtur, donec fermentum pristinam metalli immutandi formam aboleuerit, & suam illi insculpserit. Hanc uiam particularem docet Geber in lib. Fornacum. Cuius etiã meminit Richardus Anglicus in suo Correctorio his uerbis. Nota, quòd duplex est solutio corporum, quarum altera est in Mercurium, per Mercurium: altera in aquã Mercurialem. Prima solutio, inquit, requiritur ad particularia: secunda uerò ad uniuersalia. Prima solutio corporum in Mercuriũ, inquit, nihil aliud est, quàm congelati resolutio, id est, quod per solutionẽ serratum aperitur, propter ingressum unius naturæ in aliam, (hoc est, ut perfectũ metallum possit trãsmittere uim suam in imperfectum). Et ista resolutio est in particularibus. Secunda solutio est in aquam Mercurialem, inquit, & hæc est in uniuersalibus. Nouit igitur hãc uiam particularem Richardus Anglicus. Sed unum est, in quo sibi imponit hic uir bonus, scilicet quòd solum Mercurium crudum hac uia in aurum & argentum mutari posse existimat, Mercuriũ autem ignobilium metallorum minimè. Sed fallitur uir bonus. Nam si Mercurius crudus, hac uia in metallum nobile mutari potest, nulla est ratio, quæ prohibeat idem fieri, in Mercurio ignobilium metallorum ritè mundato, & ad concipiendam formam illam affabrè disposito. Imò suis ipsius uerbis reuinci posset Richardus, si nobis id agere nunc liceret. Sed de his aliquando copiosius, nunc hanc rem, aliud agentes delibasse, seu indicasse, sit satis. Hactenus igitur de uia particulari: modò agamus de uniuersali.

Via uniuersalis est illa, in qua primò anima, fermentum, seu forma, (quæ idem sunt) artis naturæ famulantis beneficio, de potentia in actum promouetur: & cum eò peruenit, tunc artificis industria confœderatur cum aliqua portione metalli immutandi, prius tamen iuxta præcepta artis in naturam spiritualem reuocati. Cuius fœderis beneficio fermentum, seu forma, metallo immutando in proiectione conciliatur, & metallum transmutandum sentiens sibi amicam familiarem, & confœderatam esse formam, libentissimè eam excipit, & arctissimè eam amplectitur. Et hæc substantia spiritualis à metallo transmutando orta, & formæ de potentia in actum deductæ, ante proiectionem copulata est materia Elixiris, quæ à philosophis interdum corpus mortuum & animandum, interdum terra foliata, in qua semen aureum uel argenteum seminandum est, nominatur. Horum autem duorum extremorum, id est corporis & animæ, seu materiæ & formæ, copulandorum mediator est, spiritus menstrui philosophici, id est, aqua utrumque attenuans, soluens, & rarificans. Et quoniam metallum imperfectum, & fermentandum, est altera pars lapidis, scilicet materia, idcirco interdum à philosophis lapis eorũ nominatur. Hæc autem materia ex metallo transformando orta, quando cum fermento seu forma, id est cum anima metalli nobilis, & perfecti coniungitur, tunc fermenti naturã induit, & per fermentationẽ in medicinã uertitur: & tunc habet uim tingendi, informandi, & nobilitandi. Vnde Geber cap. 5. libri Inuestigationis, inquit. Hæc aqua (metalli transmutandi subaudi) est lapis noster, & argentum uiuum de argento uiuo, & sulfur de sulfure, ex corpore spirituali abstractũ, & subtiliatum, siue attenuatũ, quod meliorari potest (per fermentationẽ subaudi) confortando in ea uirtutes elementares, cũ alijs præparatis, quæ sunt ex genere sui generis, (id est cũ aqua fermenti argẽtei uel aurei subaudi) augmentando in ea colorẽ, fixionẽ, pondus, puritatem, fusionẽ, & alia omnia, quæ

pertinent ad Elixir cōpletum. Et ubi hæc substantia, ex ignobili metallo orta, per fermentationē diademate aureo, uel argenteo coronata fuerit, tūc, ut ait Lullus, habebit potestatem promouendi parentem suum ignobilem ad principatum, & ad dignitatem regiam. Aduerte itaq; lector in hac uia uniuersali necessariam esse substantiæ à metallo transmutando extractę, cum fermento cōiunctionem. Sin secus nullus erit proiectionis effectus, ut testatᷓ Arnoldus Villanouanus, cap. 31. sui Rosarij minoris, his uerbis. Si non diuidis lapidem in quatuor elementa, non potest bene coniungi cum corpore, & si non misceas in Elixiri de ipso corpore, super quod uis facere proiectionem, corpus non diliget spiritum, nec colorabitur corpus sicut debet. Huius etiam rei testis est Lullus in libello quodam, cui titulus est Intentio summa Lulli, ubi sic ait: Si uis facere proiectionem super aliquod corpus, pone de spiritu illius in Elixir, & per tale artificium medicina in illud habebit ingressum: Sed in ista parte, inquit, practica pluribus est abscons. Idem testatur Arnoldus in ea parte Rosarij maioris, ubi agit de calcinatione metallorum, cap. de Præparatione Veneris. Huius autem substātiæ à metallo transmutando ortę, cum fermento ante proiectionē copulandę, causam ipsam expressisse, mihi uidetur Geber, cap. 83. suæ Summæ, his uerbis. Est tamen bona cautela ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, ut soluatur corpus: de cuius intentione sit alterari & immutari, & soluantur res, quarū intentio sit ingredi cum alteratione. Non fiat tamen, inquit, omnium partium solutio, sed quarūdam: dehinc illud, & non aliud imbibatur corpus, uice post uicem. per hoc enim beneficium in id solum ingressum habebit necessariò, & non in aliud corpus necessariò. Ex his Gebri uerbis patet, fermentationis hanc esse causam finalem, scilicet ut fermento de potentia in actū deducto, beneficio fœderis initi cum aliqua portione metalli immutandi, facillimus pateat in intimas partes eiusdem metalli conflati in proiectione ingressus. Quod medium ingressus cōciliandi si abesset, nullus teste Lullo in libro de Quæstionibus inscripto, sequeretur proiectionis effectus. Cuius rei hæc est ratio, quia, ut ait Geber, quod non ingreditur non alterat, & quod non alterat, transmutare non potest.

De Fermento rubeo & albo. Cap. III.

SEd ut unde deflexit, eò regrediatur oratio, solum aurum est fermentū elixiris rubei, arg. uerò albi. His enim duobus solis natura radios splendoris cōtulit, quibus illustrare possent reliqua metalla decore aureo, & argenteo. Quòd si solum aurum rubei, argentū elixiris albi fermentum est, reliqua omnia metalla pro pasta, seu materia lapidis sunt habenda. Nec unquā formæ, aut fermenti rationē subire poterunt, nisi prius nobilitentur, quādiu chrysopœia, aut argyropœia finis erit Alchymiæ. At si sideropœia esset finis alchymiæ propositus, tunc elixiris illius formā, seu fermentum oporteret esse Martem. Nam quemadmodū auri fermentum aurum est, & argenti argentū, ita ferri fermentum, est ferrum, stanni stannū, cupri cuprum, & plumbi plumbum. Omne enim agēs agit iuxta formam suā. Possent alicui hæc, quæ proximè diximus noua uideri, ac si ex singulis ignobilibus posset fieri elixir, quod mutet reliqua omnia tam nobilia, quàm ignobilia, aut in Martem, aut in Iouem, aut in Saturnum, aut in Venerem. Quod licet multis uiris doctis, & maximè Petro Bono, uiro singularis eruditionis, nouū & incredibile uideatᷓ, nulla tamen ratio est necessaria, quæ id fieri prohibeat. Imò si hoc fieri non posset, profectò actū esset de alchymia, & ars chymistica, meritò figmentum & fabula dici posset. Sed quoniā hoc fit, ideo & chrysopœię, & argyropœię locus relinquitᷓ. Quòd aūt nobilia metalla in ignobilia mutari posśint, hinc perspicuum est. Nā si ferrū, æs, stannū, aut plumbū, arte chymistica de potētia in actum duceretᷓ, & postea alijs metallis ad patiendū dispositis adhiberetur, nō minus ualēter reliqua metalla sibi asśimilaret, quā faciūt aurū & arg. hāc enim legē natura sanciuit, ut quotiescūq; actiua pasśiuis ritè copulantᷓ, actio & pasśio subsequantur.

tur,& alteratio semper naturã agentis sapit,& redolet. Et quotiescunq; id quod antea patientis uices gerebat,ita disponitur,ut in id ualenter agere possit, à quo prius patiebatur,necesse est alteratione naturæ agentis respondere,& conformē esse. Quocircà si ignobilia metalla ad patiendum disposita,actione auri uel arg. ad agēdum ritè dispositi immutātur,necesse est,ab ignobilibus metallis,ad agendum affabrè dispositis,metalla nobilia ad patiēdū disposita immutari. Quòd aūt ignobilia metalla nō minus ad agēdum,quàm patiēdum,& quòd nobilia nō minus ad patiēdum quàm agēdum, pro arbitrio artificis flecti, & inclinari possint, hinc cōstat. Nā cuicunq; rei actio cōtingit,eidem passio cōtingere potest,& è cōuerso:substantia enim teste Aristotele,susceptibilis est cōtrariorum, & cōtraria circa idē subiectū uersant,& eidem subiecto uicissim insunt,à quo se mutuò extrudunt. Quæ cum ita sint,cōstat ignobilia metalla non minus mutare,quàm mutari posse. Vnde Lullus sagacissimus, & profundissimus naturæ scrutator, non cōtentus transmutatione metallorū in aurum,coegit naturã,à supremo metallicę nobilitatis fastigio,id est ab auro,pedē referre, & retromeare usq; ad ignobilissimam & infimã,inter metalla,plumbi naturã,& gloriat̃ se metamorphosim Solis in Saturnū,primum (quod sciatur) expertū. At cum finis omnium chymistarum sit,ignobilia metalla ad nobilitatē auream,uel argenteã promouere,inde colligendum est,pro fermento Elixiris aurei aurū,pro fermento aūt Elixiris argētei eligēdum esse arg. Quòd si ijs nōdum cōtentus es rationibus,Bracesche,interroga Lullum,& dicet tibi in minori Apertorio, Fermētum lapidis albi est arg. & rubei aurum,sine quibus fermentis non fit Sol,neq; Luna. Interroga Auicen. & dicet tibi:Sulfur illud perfectū,quo in hac arte indigemus,non inuenit̃ super terrã, nisi quaurū existit in his duobus perfectis metallis,Sole uidelicet,& Luna. Ideo, inquit,ista duo corpora subtiliter præparamus,ut sulfur & arg. uiuum de illa materia habeamus super terrã,de qua aurū & arg. sub terra efficiebantur. Ipsa nanq; ait,sunt corpora lucētia,quibus insunt radij,tingētes cætera metalla albedine,& citrinitate uera. Itaq; nisi aurum & arg. uiderē,inquit (hoc est,nisi natura artis misserta,nobis aurum & arg. generasset) crederem alchymiã non esse artem, (id est desperarē de fine alchymię): Nã cum finis chymisticæ sit ex metallis ignobilibus aurum uel arg. efficere,& forma auri effectrix soli auro, argenti uerò soli argēto insit:unde quæso eas formas ars mutuaretur,si his duobus metallis nobilibus orbata esset? Interroga Arnoldū,& dicet tibi:Fermētum auri,aurum est,& argenti argentū,& nō sunt alia fermēta super terrã. Interroga Platonē,& dicet tibi,Omni argento inest sulfur album,quo egemus:& omni auro inest nostrum sulfur rubeum. Interroga Pythagorã,& dicet tibi,Aurū,aureum,argentū uerò, argenteū tribuit colorē. Consule Augurellum,& dicet tibi:In auro sunt semina auri,& in argēto argenti. Cōsule Richardum Anglicū,& dicet tibi: Quæ seminauerit homo,hæc & metet. Ergo si stercus seminauerit,inquit,nihil aliud metet,quàm stercus. Semina igit̃ aurum & argentū,inquit,ut ferãt tibi fructum aureum & argenteum,quia hæc sola id præstare possunt,& est illud quod quærimus, & nulla alia res mundi. Cōsule Morienū,& dicet tibi:Ne comedas de filio,cuius mater menstruum patitur,quia leprosus esses,& tu & opus tuum:sed comede de carne pinguiori,& habebis aurum & argentum, quantum uolueris. quæ uerba Arnoldus in Rosario maiori, sic interpretatur:Ne comedas de filio,cuius mater menstruū patitur,id est,ne assumas ignobilia & leprosa metalla pro fermento, siue forma Elixiris,sed utere carne mundiori,id est auro,inquit,& arg. Cōsule iterū Morienum,& dicet tibi:Sicut fermentū pastę,pasta est,ita fermentū auri,aurū est. Consule authorem minoris Rosarij,à Petreio unà cum operibus Gebri excusi,dicet tibi:Verissima tinctura albedinis,est sulfur albissimū ex Luna deprōptū & perfectissima tinctura rubedinis,est sulfur rubicundissimū è Sole extractū. Interroga Calid philosophū Yfid filiū, & dicet tibi:Aurū nō potest tingi,nisi cū auro.

His adde Seniorē, & dicet tibi, Qui colligit coloquintidam, & sperat se ex ea mel expressurū, is profectò demēs est. Num oues, inquit, pariunt homines? num grana tritici producunt galbanū? num palma profert mala granata? num uolatilia parturiunt pisces? Tādem cōsule omnes philosophos, Bracesche, & eos omnes uno ore audies pronuntiantes, formā auri effectricē ex solo auro, argenti ex solo argētò effodiendam & depromēdam esse: Ideoq; Elixir aureum ex auro, argenteum ex solo argento esse formādum. Scio te responsurum, Bracesche, aurum & arg. apud philosophos nō esse ea, quibus nos utimur, sed à philosophis metaphoricòs ita nominari. At ne hoc sophismate euadere, elabi, & sapiētum authoritates eludere in posterū queas, obstat Lullus, qui hac unica ratiocinatione omnem tergiuersandi uiā tibi præcludet. Ratio aūt Lulli, in suo libello, de Quęstionibus huius artis inscripto, hæc est. Cum finis alchymiæ, inquit, sit aurificare, & argentificare, necesse est in alchymia esse aurum & arg. (ut ex eis subaudi forma auri & arg. effectrix depromatur.) Quod aūt necessariò rem ita habere oporteat, inquit, id nos uel inuitos fateri cogit principij diffinitio. Nam quēadmodū ignis est principium calefaciendi & igniendi, ita aurum est principium in ratione aurificādi, & arg. in ratione argentificandi. Quòd si aliter res haberet, inquit, id est si alchymia posset aurificare sine auro, & argētificare sine arg. (ut tu uis fieri posse cū ferro, aut eius excremēto) diffinitio principij esset falsa: Quia nullum principium, inquit, ante aliud se haberet in ratione alicuius prioritatis, & omnia haberēt unicā proprietatē, & sic unum esset plura numero, & plura specie distincta, essent eadē proprio, quod est impossibile. Atqui aurū, ut superius dixit, est principium in ratione aurificandi, quēadmodum ignis in ratione igniendi. Igitur quēadmodum ignificatio est singularis ignis proprietas, ita aurificatio est proprijssimū auri priuilegium. Quòd si aurificatio est germana auri proprietas, igit̄ nec ferro, nec aliçcuipiā rei sub cælo existēti uendicari poterit. Sin secus, diffinitionē maximè proprij mendosam esse oporteret. Siquidē maximè proprium illud est, quod uni soli speciei, & omni illius indiuiduo, & semper cōuenit. Atqui hęc proprietas, ut Lullus testat̄, soli auri speciei cōuenit. Igitur nulla res, ab auri specie aliena, eam sibi uendicare poterit. Sed ferrū, & reliqua omnia metalla, nec solùm metalla, sed omnia mineralia, uegetabilia, & animalia, ab auri specie sunt aliena. Igit̄ & à substantiali forma auri erunt aliena. Quorūcunq; enim species sunt diuersę, & formę substantiales sunt diuersæ, teste Aristotele. Sed quæcunq; forma substantiali distinguuntur, ea etiā proprietate differunt. Nam diuersis formis diuersę sunt à natura collatæ proprietates. Igit̄ quæcunq; à forma auri sunt aliena, eadē ab aurificatione, utpotè germana auri proprietate, aliena necessariò sunt habenda. Nā cum huiusmodi propriū sit cum sua specie reciprocū, & hæc sit auri germani proprietas, oportet eā omni auro inesse, & omne illud, cui illa inerit, reuera aurum esse. Proinde cum aurū sit unicū aurificandi principium, & aurificatio sit genuina formæ auri proprietas, hinc uel inuiti fateri cogimur, Elixir aurificū ex auro, argentificum ex arg. solo cōflandum esse, neq; id metaphoricòs interpretandum, Bracesche, nisi simul uelis philosophos per metaphorā loquutos, cū ignē dicunt principium ignificationis. Quòd si cōsequēs ridiculū est, iudica, quæso, tu ipse, quale sit antecedēs. Sed urget adhuc Lullus in tertia Distinctione de quinta Essentia, cap. de Tinctura, ubi adeò apertè eludit omnes metaphoricos auri & arg. interpretes, ut nulla alia cōuincendo huic errori opus sit authoritate, cuius hæc sunt uerba. Tinctura est alterum principium huius artis significatum per N. & est cōpositio ignis & aëris, auri & argenti, uel sic, Est quoddam cōpositum ex igne & aëre auri & argenti, uel sic: Est corpus tingens, ortum & cōpositum ex duobus elementis, scilicet ex igne & aëre auri ad rubeum, & argenti ad album. Istæ diffinitiones sunt, inquit, prout tinctura consideratur in hac arte: Secundum quas fili poteris notare, quòd necesse est, ut omnis tinctura alchymica sit ex

iamdictis

iam dictis metallis: quia simile producit simile in natura, & naturaliter & artificialiter. Nam aurũ ita est principium omnibus aurificãtibus necessariũ, sicut est ignis ignificantibus. Qui enim aliquid ignificare uult, non quęrit aquam uel plantam, sed ignem, qui est principiũ ignificationis. Igitur fili, si quis uult aurificare non quærat metaphoricè sulfur, alumen, aut ammoniacũ (& si opinionem tuam sensisset, adiecisset, nec stercus ferreũ, sed id tacuit ea ratione, qua Solon legẽ in parricidam olim non tulit) sed quærat aurũ, inquit, quod est principium aurificationis. & sic suo modo de argento est dicendum. Non est ergo cõsiderandum fili, quod tinctura lapidis philosophorum cõponatur, præterquàm ex auro & argento, & qui aliter cõsiderat, non habebit optatum, inquit. Age nunc quæso, Bracesche, & his te explica Lulli compedibus aureis, si potes, quibus adeò arctè uinctus teneris, ut quãuis te millies in Protheum uertas, nunquã tamen elabi posis, quin metaphoricã interpretationẽ tuã à ueritate alienam esse, uel nolẽs fatearis.

Eant nunc, & Bracescho, si possunt, opem ferant, qui uolunt aurũ & argentum philosophis metaphorica esse, & negant tincturã lapidis aurifici ex auro minerali, argentifici ex argẽto effodiendam, & promẽdam esse. Quæ perniciosa opinio, scilicet omnia hac in arte per metaphorã scripta esse, est illa Charybdis Bracesche, quæ non te solùm, sed innumeros alios hoc mare chymisticum tranantes olim pessundedit, & quotidie naufragio perdit. Hæc est illa uenefica Circe, quæ non solùm rudes & imperitos, sed multos etiã Apuleios quotidie in asinos mutat. Hæc est illa Saga Thessalica, hæc illa est Medea, quæ meo tẽpore permultos non mediocris doctrinæ uiros, adeò excæcauit, & dementauit, ut eorum alij sibi persuaserint formam auri & argenti effectricẽ à plantis mutuandam, alij ex ignobilibus animalium excremẽtis, ueluti ex sanguine menstruo, spermate uirili, imò & ex ipso stercore humano eruendam esse. Vnde uersus ille;

Qui quærit in merdis secreta Philosophorum,
Expensas perdit, &c.

A qua pestilenti opinione, ut omnes sibi in posterum caueant, tanquam ab inclementissima uoragine, ego eam mihi indicandam esse duxi.

CAPUT V.

AT dicet quispiã fautor huius opinionis, Cornel. Arippa testat̃ cap. 14. primi sui libri de Occulta philosophia, se forma auri usum, nec tamẽ plus auri eã sibi in proiectione reddidisse, q̃ erat primũ illud auri põdus, ex quo formam illã deprõpserat. Fateor Agrippã id scripsisse, & do etiã expertũ esse, sed id tibi respõdeo, q̃d Geber supponentibus artẽ in spiritibus respõdebat, scilicet Agrippã nõ ea omnia tunc sciuisse, quæ circa hoc negotiũ erãt sciẽda. Ideoq; licet id nõ potuerit assequi Agrippa, nõ tamẽ hîc cõsequitur rem ita non habere, quod etiã docet Agrippa, his uerbis. Quod tamẽ alio fieri posse artificio nõ inficior, inquit. Vnde perspicuũ est, hanc obiectionẽ nullius esse põderis aut momenti. Sed insurget alius quispiã, & dicet: Elixir philosophicum promittit se posse omnia ignobilia metalla in aurũ & argentũ uertere. Atqui, teste Arnoldo cap. 8. sui Rosarij minoris, aurum & argentũ uulgaria id minimè possunt præstare: quia si perfectionem suã reliquis cõmunicarent, ipsa imperfecta remanerẽt, eo quòd non possunt tingere, nisi in quantũ se extendunt: quoniã eorũ perfectio simplex est. Igitur aurum & argentũ uulgaria nõ sunt illa, ex quibus depromẽda est tinctura Elixiris. Hãc difficultatẽ facilè, & sine ullo negotio soluemus, si expẽdamus, quid sibi eo loco uelit Arnol. Si quis, ait Arnold. Elixiris confectionẽ ordiret̃ in prima metallorũ materia, ueluti in arg. uiuo, aut in arsenico, immẽsus labor esset subeundus, & innumeri sumptus faciẽdi, antequàm prima illa materia ad formã metallicã, utpotè aureã uel argenteã peruenisset. Et quũ tandẽ eò uenisset, primũ tamẽ opus philosophicũ (quod est duorũ luminariũ solutio in Mercuriũ, ut testat̃ cap. 9.) nõdum esset initiatũ. Necessariũ enim est, inquit, ipsa duo perfecta corpora existere, an-

tequàm cõfici,imò uel initiari possit Elixir:quoniã nihil potest cõfici citra materiã.materia aũt lapidis ex his duobus perfectis metallis extrahit.Igit prius oportet esse ipsa metalla perfecta,quã possit fieri Elixir,quia prius oportet esse materiã,quàm ipsum cõpositum.Sed quorsum opus est, ut materia lapidis ex his duobus perfectis metallis extrahat,antequàm fiat Elixir cõpletum?Quia,inquit,oportet Elixir magis digestũ esse,quàm sit aurum uel argentũ. Nam Elixiris partes sunt,uirtute sua digestiua metalla,quæ ob penuriã perfectę digestionis imperfecta remãserũt ad naturam aureã reducere.Atqui aurũ & argentũ id prestare nõ possunt:quoniã eorum digestio simplex est,proinde antequàm id possint prestare,necesse est,ut arte naturæ ministrãte,eorũ simplex digestio intendatur, accrescat, & multiplicetur. Ideoq;(ait posteà Arnoldus) fiunt operationes in lapide nostro, ut melioretur eius tinctura,plus quàm erat in natura sua. Vnde Arnoldus in maiori Rosario: Quantumuis aurum, & argentum in se tincturã naturaliter cõtineant, nõ tamen habent motũ,ut fiant Elixir cõpletum,nisi moueantur arte & operatione. Ideoq; inquit,artes uariæ à philosophis inuentæ fuêre,ut cõpleatur per artificium,quod natura reliquit incõpletum. Vnde etiam Auicenna sic ait:Si simplex nobiliũ metallorum perfectio cõmiscibilis, & cõmunicabilis esset imperfectis, imperfectũ cum perfectis eo modo non perficeretur,sed potius illorũ perfectio cum imperfectis diminueretur:sed si essent,inquit, plus perfecta quàm sint à natura, uel in duplo,uel in quadruplo,uel in decuplo,uel in centuplo,uel ultrà,tunc certè perficerent ea,quæ sunt imperfecta. Vide,quæso,lector,quam facilè hanc obiectionem diluat Auicenna.Nam perfecta,quãdiu hanc solam perfectionem natiuam obtinuerint,nõ poterunt mutare imperfecta,sed si ad altiorem perfectionis & digestionis gradum arte naturæ famulante,promoueantur, tunc certè id poterunt præstare.Quocirca Lullus in primo suo Testamẽto,sic ait:Vbi natura desinit,ibi ars incipit:desinit aũt in perfectis metallis,& potissimum in auro,quod non amplius transmutat.igitur ars à Sole & Luna,per uiam corruptionis exordietur.Natura,inquit,non potuit hunc lapidem per se cõponere,sed miserta est arti,cũ hęc duo perfecta metalla & munda ei reliquerit,ut ars subtiliet, & adaptet ea,pro forma imperfectorum metallorum transmutandorũ, & etiam ipsius Mercurij uulgi. Respondemus igitur cum Auicenna,aurum & argentum,quãdiu in hoc simplici digestionis gradu steterint,nõ posse reliqua nobilitare metalla:at ubi artis ministerio eorũ simplex digestio intensior euaserit,tunc reuera id posse. Cuius rei testis est Rasis,ubi ait:Aurum non tingit,nisi seipsum,donec factum sit spirituale:cum aũt factum est spirituale,inquit,tunc habet tincturam sine numero. Sed instabit quispiam & dicet,aurum ad sublimiorẽ perfectionis gradum scandere nõ posse:cui ego sic respõsum uelim:Si perfectionẽ metallicam intelligit,fateor aurum ad supremũ perfectionis metallicæ gradum peruenisse,ideoq; in nobilius metallum mutari nõ posse. At si auri perfectio & digestio cũ Elixiris perfectione & digestione cõferatur,exigua profectò censebitur:oportet enim, ut ait Arnoldus,Elixir multò magis digestũ esse,quàm sit aurum:proinde cum aurũ habita Elixiris ratione sit simpliciter digestũ, & omnis simplex digestio possit intendi,cum sit è numero earũ qualitatum,quę intensionẽ suscipiunt,hinc uel maximẽ cõstat,aurum ad eminentiorẽ digestionis & perfectionis gradũ promoueri posse.Imò,inquit Arnoldus,in eum finẽ fit operatio in lapide nostro, ut melioretur eius tinctura,plus quàm sit in natura sua. Atqui prius dixerat idem Arnol.lapidem ex auro & argẽto eliciẽdum esse:perspicuũ igitur est,aurũ meliorari posse. Quòd si aurũ meliorari nõ posset,profectò ars chymica fabulosa habenda esset. Ea enim ars fabulosa habẽda est,quæ finẽ sibi proponit,quẽ attingere & assequi nullo modo potest.Atqui si uerum est aurũ meliorari nõ posse,chymistica finem sibi proponit impossibilẽ,scilicet Elixiris cõfectionem:meritò igitur fabulosa & ridicula habenda esset alchymia,si aurũ meliorari non posset. Quod aũt finis alchymiæ,

chymiæ, id est, Elixiris confectio fit impossibilis, si aurum meliorari non posset, hinc constat. Omnes Philosophi testantur Elixir ex metallis conficiendum esse. Atqui præter plumbum, stannum, æs, ferrum, argentum, & aurum nullum est metallum. Igitur oportebit Elixir confici, aut ex plumbo, aut stanno, aut ære, aut ferro, aut argento, aut auro. Atqui, ut isti uolunt, Elixir ex auro fieri non potest, quia aurum meliorari & ulterius digeri non potest. Igitur necesse est, ut ex aliquo reliquorum quinq; metallorum conficiatur. Sed posito, quòd aurum meliorari non possit, Elixir neque ex plumbo, neq; ex stanno, neq; ex ære, neq; ex ferro, neque ex argento confici potest. Igitur finis alchymiæ, qui est Elixiris confectio, imposibilis habendus esset. Quòd autem (posito quòd aurum ulterius digeri & meliorari non posit) Elixir ex reliquis metallis confici nullo modo queat, hinc constat. Necesse est Elixir multò magis digestum esse, quàm sit aurum. Atqui aurum inter metalla solum est plenè digestum, quia ipsum solum optesim passum est, ex completa actione caloris: reliqua autem metalla scatesim passa sunt ex indigentia caloris non digerentis, & non depurantis complete. Igitur cum solum aurum sit digestum, & Elixir digestione superet aurum, necesse est, ut multò magis superet plumbum, stannum, æs, ferrum, & argentum. Atqui non patet accessus ab extremo ad extremum, nisi per medium, & nihil potest fieri maturissimum, quin prius sit maturius, nec maturius, nisi primò sit maturum: quia cuicunq; comparatiuus gradus non competit, neque superlatiuus conuenire potest: & nihil potest sibi cõparatiuum uendicare, nisi prius conueniat ei positiuus. Igitur cum Elixir sit longè nobilius, perfectius, & magis digestum, quàm aurum, & reliqua metalla ad aurum comparata, sint ignobilia, imperfecta, & indigesta, necesse est, ut hæc metalla ignobilia, perueniant ad eam nobilitatem, perfectionem & digestionem, ad quam peruenit aurũ, antequàm peruenire queant ad extremum illud perfectissimum, quod est Elixir (& uelint nolint, id mihi fateri cogũtur.) Atqui nullum ignobile metallum potest peruenire ad eam perfectionem & digestionem, ad quam peruenit aurum, quin transeat reuera in aurum. Igitur si aurum meliorari non potest, si, inquam, ex auro Elixir confici non potest, profectò neque ex aliquo ignobili metallo, ad perfectionem auri promoto fieri poterit. Proinde necesse est, ut ex duobus alterum mihi cedant, aut aurum meliorari, & in Elixir transire posse, aut Elixir ex nullo metallo cõfici posse, ideoq; imposibilem esse alchymiæ finẽ. Obijcient mihi forsitan authoritatẽ Rogerij Bachonis, cap. 3. sui Speculi sic loquentis. Verba Bachonis.

Aurum est corpus perfectum & masculinum, sine superfluitate aliqua, aut diminutione. & si imperfecta, sola liquefactione sibi commista perficeret, esset Elixir ad rubeum. Argentum est etiam corpus ferè perfectum & fœmineum quòd si imperfecta sola fusione uulgari perficeret, esset Elixir ad album, quod non est, nec esse potest: quia solummodo perfecta sunt. Quòd si illa perfectio esset commiscibilis imperfectis, non perficeretur imperfectum cum perfectis, sed potius eorum perfectio cum imperfectis diminueretur, & imperfecta fieret. Sed si essent plusquàm perfecta, uel in duplo, uel in quadruplo, centuplo, uel ultra, tunc perficerent imperfecta. & quia natura semper operatur simpliciter, perfectio in eis simplex est, & inseparabilis & incommiscibilis * nec arte ad opus abbreuiandum ponerentur in lapide pro fermento, & reducerentur tunc in pristinum, quum summa uolatilis superat summam fixi. & quia aurum est corpus perfectum ex argento uiuo rubeo, claroq;, & ex tali sulfure, ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis ad Elixir rubeum, eo quòd ita simpliciter est perfectum sine mundificatione ingeniosa, & tam fortiter digestum & coctum naturali caliditate, quod cum igne nostro artificiali, uix in aurum & argentum operari ualemus. & quãuis natura aliquid perficiat, tamen intimè mundificare, seu perficere ac purificare ignorat: quia simpliciter operatur super illud, quod habet. Quare

Suspicor hic aliquid desiderari.

si eligeremus aurum uel argentum pro materia lapidis, uix aut difficulter inueniremus ignem in eis agentem. Et licet non ignoremus ignem, tamen ad intimam sui mundificationem & perfectionem peruenire non possemus, propter sui fortissimam compactionem & compositionem naturalem. Quare excusamur à receptione primi ad rubeum, & secundi ad album, cum inueniamus rem, uel corpus aliquod, ex tam mundo, uel mundiore sulfure, & argento uiuo, super quod natura parum, uel minimum est operata: quod cum igne nostro artificiali, & experientia artis nostræ ad congruam sui mundificationem, colorationem & fixationem, cum ingenioso nostro opere super hoc continuato, ualemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua est argentum uiuum, mundum, purum, clarum, album & rubeum, non ad complementum perductum, sed cõmistum æqualiter, & proportionabiliter per modum debitũ cum sulfure tali, & in massam solidam congelata, ut cum ingenio & prudentia nostra, igneq; nostro artificiali ad mundiciem sui intimam, & ad ipsorum puritatem peruenire possimus, & talem efficere, quòd ipsa post operis complementum sit millies millesies fortior & perfectior, quàm ipsa corpora simplicia, caliditate naturali decocta. Hactenus Bacho.

Hæc uerba ex tractatu quodam Auicennæ deprompta fuêre, sed ab eo qui deprompsit, germanus Auicennæ sensus, omnino inuersus, & deprauatus fuit. Ait enim Auicenna, Aurum & argentum metalla esse perfecta, quæ si sola liquationis cõmistione perficerent imperfecta metalla, aurum esset reuera & actu Elixir ad rubeum, & argentum ad album, quod non sunt, inquit, cum ignobilia sibi per liquationem cõmista non nobilitent, nec esse possunt, nisi artis beneficio de potentia in actum reuocentur. Nam si ignobilia metalla per liquationem cum auro & argento misceantur, non idcirco euadunt perfecta: quia horum duorum nobilium metallorum perfectio simplex est. At si eorum perfectio simplex intenderetur, tunc certè nobilitarent ignobilia. Proinde cum in eis solis, inquit, natura perfectionem auspicata sit, & nos methodum nouerimus, qua ad sublimiorem perfectionis gradum possint promoueri, idcirco hæc duo eligimus, tãquam Elixiri conficiendo propinquiora. Nihil enim est in tota mineralium natura, in quo adeò munda sit sulfuris & Mercurij substantia, ac in Sole & Luna. Itaq; nulla res est, inquit, cuius beneficio subleuemur ab usu & receptione auri ad Elixir rubeum conficiendum, & argenti ad album. Hæc est Summa uerborum Auicennæ: hic autem Bacho, aut alius quispiam sub nomine Bachonis, uel inscitia ductus, uel inuido aliquo spiritu exagitatus, sententiam Auicennæ deprauauit, & penitus subuertit: Et ita deprauauit, ut qui uerba Auicennæ, cum uerbis istius contulerit, facilè intelligat, hunc de industria id egisse. Nam ubi Auicẽna sic ait: Et quia aurum est corpus perfectum ex argento uiuo rubeo claroq;, & ex tali sulfure: ideo nos eligimus ipsum pro materia lapidis ad rubeum, hic sic inuertit: Ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis rubei. Ex quo unico loco quilibet sanæ mentis facilè colligere potest, quàm fuerit sepeliendæ ueritatis studiosus. Qui, ut prauæ suæ opinioni fidem conciliaret, ait aurum & argentum ita esse à natura decocta, ut nos ignem non habeamus, quo in ea agere possimus propter nimiam sui compactionem. Quod quàm mendosum sit, ipsa docet experientia. Philosophi enim nullam aliam actionem auro uel argento inferre moliũtur, nisi ut ea per solutionem attenuent, & ex corporea illa natura in conditionem uertãt spiritualem. Quod fieri posse, non solùm ueteres philosophi testantur, sed etiam quotidiana fidem facit experientia. Nam pleriq; huius artis scrutatores, singulis diebus experiuntur, aurum & argentum in Mercurium reuocari, nec solùm in Mercurium, sed etiam in liquorem tenuissimum, & merè spiritualem, qui liquor in igne tẽperato retentus chamæleontẽ agit, innumeros induendo & exuẽdo colores. Quod cum ita sit, mendosè hic scripsit, nos ignẽ non habere, quo aurum & arg. exerceamus. Proinde cum se hac in parte apertè mentiri sentiret, ut mendaciũ

suum

suum tegeret, adiecit. Et licet ignē non ignoremus, tamen ad intimam sui mūdificationem peruenire nunquā possemus. Vide quæso, lector, quomodo recidat in Syllam, cupiens uitare Charybdim. Vide, inquam, quomodo in grauiorē errorem delabatur. Demiror certè, quid somniaret iste, cum nos ad intimā auri & arg. mundificationē peruenire non posse, scriberet: præsertim cum ab omnibus probatis huius artis authoribus audierit, hæc duo metalla (& maximè aurum) in intimis suis uisceribus munda esse. Quod si ita est, quid quæso egent mundatione? sola enim sordida, polluta, & coinquinata egent mundatione. Quòd si hæc impolluta sunt, tam in occulto, quàm in profundo (alioqui enim non essent reuera perfecta, sed tantūmodo fucata) quid quæso tibi uoluisti, Bacho, cum scriberes nos ad intimā horum duorum nobilium metallorū mundificationem peruenire non posse? Video quid te deceperit. Legebas apud philosophos, nos solo igne ad intimam metallorū mundificationem peruenire non posse. At cum philosophi hoc scribunt, non agunt de auro uel arg. quæ iam munda sunt, sed agunt de Saturno, Ioue, Venere, & Marte, quæ nō solùm externa, sed etiam intima, & inollata laborant immundicie, quæ immundicies cum sit eis ingenita, adeò intimis eorum insidet medullis, ut radicitus extirpari non posit, nisi aduentu medicinæ tertij ordinis, ut ait Geber cap. 80. Proinde abuteris hac authoritate, dum eam in aurū & argentum retorques, quæ si intima, ut tu uis, immūdicie laborarent, falsò à philosophis dicerentur munda, nobilia & perfecta. Sed longè grauius & à ueritate multo magis alienū est, quod postea subiungis: sic enim scribis. Quare cum inueniamus aliquod corpus cōpositum ex tam mundo, uel etiā mūdiore sulfure & Mercurio, quàm sit aurū uel argentū, super quod natura parū, uel minimū est operata: ideo excusamur à receptione auri ad rubeū, & arg. ad albū. Age quæso, Bacho, quódnam erit illud corpus metallicū à natura parum elaboratū, quod æquè mundo, aut mundiore, ut tu nugaris, præditū sit arg. uiuo & sulfure, quàm aurū aut argentum? Erit ne Mars? minimè certè, ut ex tuo cōstat testimonio: sic enim cap. 2. de Marte scribis. Ferrū est corpus immundum, & imperfectū, ex arg. uiuo impuro, nimis fixo, terrestri, adurente, albo, & rubeo, non claro, & ex simili sulfure generatum, & deficit ei fusio, puritas, & pondus, & nimis habet de sulfure fixo immundo. Cum igitur non sit Mars, eritne Venus? minimè: sic enim de Venere scribis. Cuprum est corpus immundum, & imperfectum ex arg. uiuo impuro, nō fixo, terrestri, adurente, rubeo, non claro, & ex simili sulfure generatum, & deficit ei puritas, & fixatio cum pondere, habetq; nimis de colore impuro & terreitate non adurente. Cum igitur, ut tu ipse testaris, nec sit Mars, nec Venus, necesse est, ut sit Iupiter, aut Saturnus. At non est Saturnus, quem tu ipse testaris esse corpus immundum, ex arg. uiuo immundo, & simili sulfure genitum. Superest igitur ut sit Iupiter, quem tu ipse testaris esse corpus mundum, ex arg. uiuo mundo, & simili sulfure procreatū, & solam ei deesse decoctionē. Sed falleris uir bone, & toto cælo aberras, si Iouis substantiam substantia auri & arg. puriorē, & magis mundam esse, persuasum habes. Nam cum tuo ipsius testimonio aurum & argen. sint corpora munda, oporteret Iouē mundum esse, priusquā his duobus mundior dici posset. Cuicunq; enim positiuus gradus accōmodari nō potest, minus ei quadrabit cōparatiuus. At quòd Iupiter mundus non sit, testis erit Geber: cuius authoritati philosophi tantum detulerūt, ut ipsum magistrorū magistrum nuncuparint: cuius hæc sunt uerba cap. 35. suæ Summæ. Iouis ergo traditione non omissa significamus filijs doctrinæ, quòd est corpus metallicū, album, non purū, liuidum &c. Et eodem cap. sic ait: Induratur uerò & mundatur facilius, quàm Saturnus, quòd si facilius mundatur, ergo immundus necessariò habendus, sola enim immunda mundantur. Audiuisti Iouem immundum seu impurū esse, audi iterum Gebrū, cap. 65. testantem, Iouem ex arg. uiuo impuro esse procreatum: cuius hæc sunt uerba. Hac igitur inuestigatione proposita, nostrum propositū sequētes, innuimus,

quòd si sulfur fuerit in radice cõmistionis, pauca fixione participans, album albedine non pura, non superans sed superatum, cum arg. uiuo secundum partem fixo, partim uerò non fixo, albo, non puro, cõmistum, sequetur ex eo stannum. Quòd si his duobus locis non es contentus, consule adhuc Gebrum cap. 2. libri de Inuestigatione, id apertius testantem, ubi ait: Causam corruptionis metallorũ effectricem, esse substantiam impuram arg. uiui & sulfuris, sine proportione debita cõmistam, uel minus decoctam in uisceribus terræ immundæ, nec rectè inspissatam, nec fixam, humiditatem habentem cõbustibilem, & corrumpentẽ, & raræ substantiæ, & porosæ, uel habentem fusionem sine ignitione debita, uel nullam, nec patientem malleum sufficienter. Quam substantiam arg. uiui & sulfuris immundam, & ita corruptam, affirmat inesse his quatuor metallis, uidelicet stanno, plumbo, cupro, & ferro. Quæ Gebri testimonia cum sint uera, mẽdosam esse oportet Bachonis opinionem. Sed insurget forsan aliquis fautor Bachonis, & dicet ioui, licet externa sordicie laboranti, hanc tamen intimam non esse, ideoq; eam præparatione aboleri, & tandem mundissimũ & defæcatissimum euadere posse. Ego uerò contendam, & iouem, & Venerem, & Saturnum, & Martẽ non solùm externa, & aduentitias, sed etiam intima, intercute, & penitus inossata lepra laborare, quæ omnino deleri non possit, citra beneficium medicinę tertij ordinis. Obijciet mihi authoritatem Gebri cap. ultimo libri de Inuestigatione scriptam: cuius hæc sunt uerba.

GEBER.

Considerauimus inuestigatione nostra perfectorum materiã cum forma à radice suæ cõmistionis usq; ad cõplementum, puram esse, sine corruptione aliqua superuenienti. considerauimus etiam à contrario sensu imperfectorũ & perfectorum, substantiam unam ubiq; esse, scilicet arg. uiuum & sulfur, quæ antè commistionem suam pura sunt, & munda. Et per hanc considerationem per nostrum exercitium inuenimus, corruptionem imperfectorũ accidentaliter superuenisse, quæ materiæ nouam & corruptam dedit formam. Nam cum corpora imperfecta per nostram experientiam & per ingenium nostrum uidimus pręparata, & mundata ab omni superflua corruptione, & immunditia fugitiua, seu terrestri liberata, inuenimus ipsa maioris claritatis, & fulgoris seu puritatis, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. Proinde dicet aliquis: si hæc corruptio præparatione deleri potest, si, inquam, per præparationem mundiora & splendidiora efficiuntur, quàm sint corpora naturaliter perfecta, hinc uel maximè constat, hanc metallorum ignobilium immunditiẽ aduentitiã esse, & deleri sola præparatione posse. Hîc certè ardua & difficilis insurgit quæstio, dabit tamen Deus opt. max. ut inde pedem incolumes referamus. Proinde ut hanc difficultatẽ soluamus, hoc dilemmate utemur, aut à Gebro hoc nunquã scriptum, sed ab aliquo alio sub nomine Gebri, aut à Gebro ueritatis inuestigatore & nondum experto, aut per præparationẽ (qua asserit imperfecta euadere ipsis perfectis splendidiora) intelligẽdam & interpretandam esse medicinã ignobilia nobilitantẽ, id est medicinam tertij ordinis, non aũt præparationem aliquam uulgarẽ. Quam ultimã dilemmatis partem, si quis probat (probabit autẽ quilibet sanę mentis) ego certè libenter assentior: didici enim ex Arnoldo, Raymundo, & reliquis huius artis doctoribus peritis, aurum seu argentũ, beneficio Elixiris ex metallis ignobilibus generatũ, & uiribus, & splendore, nobilius & generosius esse auro minerali. Quod si quis hanc præparationis interpretationẽ non probat, ex duobus alterũ mihi cedet, aut Gebrum hæc uerba scripsisse, aut non. Si uult à Gebro id scriptũ, & nõ cõcedat, præparationẽ modo supradicto interpretãdam, coget denuò ex duobus alterũ mihi cõcedere, scilicet aut à Gebro experto, aut à Gebro nondum experto id scriptũ fuisse. Si uult à Gebro experto id dictũ, profectò faciã tandem, ut sentiat præparationem, ut suprà docui, exponendam esse, aut cõuincam, à Gebro nondum ex-

perto fuisse scriptum. Quòd aũt à Gebro nõdum experto, id dictum fuerit, si per præparationem non intelligas medicinã tertij ordinis, sic docebo. Scripsit Geber cap.1. suæ Summæ, omnium librorũ suorum summam ibi coaceruatam & accumulatam esse. Vnde & Summæ nomen ei libro imposuit. Ait etiam in ultimo cap. libri de Inuestigatione, se scripsisse in Summa, ea quæ digitis extraxerat, & oculis uiderat, & manibus tetigerat. Scribit etiam cap.15. Summæ, hanc artẽ ueram esse, quam se uidisse, & ueritatem assequutum esse scribit: unde satis constat, Summam à Gebro experto fuisse scriptã. Itaq; si liber Inuestigationis ab eodem experto scriptus esset, oporteret Gebrũ in ambobus idem sentire, & sibi similem esse. At nisi per præparationẽ in ultimo cap. libri de Inuestigatione, interpreteris medicinã tertij ordinis, facilè deprehendes Gebrũ aliter sentire in Summa, quàm in lib. Inuestigationis. Cuius hæc sunt uerba cap.69. suæ Summæ.

GEBER.

Saturni uerò & similiter iouis essentiæ multiplex adhibetur præparatio, secundum multiplicem ipsorũ ad perfectionẽ approximationis, aut elongationis ab ea gradum. Cum sit igitur aliud ex corrumpentibus, illorũ profundo adueniens, & ipsorum naturæ radicitus innatũ, sulfureitatis scilicet terreitas atq; impuritas terræ arg. uiui, illorum essentiæ, in principijs creationis cõmista: aliud uerò superueniens post primã eorum mistionem, & corruptionẽ adducens, & huius generis sunt sulfureitas cõburens, & illius impuritas, & arg. uiui fœda substantia, quæ omnia sunt Saturni & iouis substantiã corrũpentia. Sed horum quidem alterum, (scilicet primũ) impossibile est remoueri, per alicuius medicinæ primi ordinis industriam. Alterum uerò paruo adminiculo remoueri cõtingit. illud quidem remoueri impossibile est, propterea quòd prima illa corrũpentia in principijs naturæ propriæ horum corporũ in ueram essentiam cõmista fuerũt, & uera essentia facta sunt. ideoq; cum non sit possibile, ueram rei cuiusq; in natura remouere essentiam, re ipsa permanente, non fuit possibile ab eis hæc corrumpentia delere. Quamobrem quidam philosophi putauerunt, hanc ob causam ad finẽ artis optatum perueniri non posse. Et nos quidem, nostro tempore hanc inquirentes scientiam, peruenimus ad hoc idem, quod similiter nullo, quantũuis ingenioso, præparationis modo potuimus, corpora (subaudi ignobilia) illustrare cum complemento sui fulgoris lucidi, quin cõtingeret illa ex toto infici, & penitus denigrari.

Quæ uerba quantum aduersentur ultimo cap. libri Inuestigationis, nemo est, qui non uideat. Proinde cum Geber non nisi expertus Summam scripserit, colligendum est librum Inuestigationis ex officina Gebri non prodijsse, aut à Gebro inexperto editũ, aut saltem præparationẽ in libro Inuestigationis, modo supradicto esse interpretandam, cum hi duo loci alioqui ex diametro pugnent, & nulla alia ratione conciliari possint. Atqui Geber cap.70. suæ Summæ, suum agnoscit librum Inuestigationis, & cap.1. libri Inuestigationis, testatur Summam à se prius fuisse scriptam. Proinde cum uterq; à Gebro experto scriptus fuerit, cogimur necessariò admittere, preparationẽ in ultimo cap. libri Inuestigationis pro medicina tertij ordinis interpretandam esse. Cum enim omnis præparatio ignobilium metallorũ, aut fiat per adhibitã medicinã, aut sine medicina, oportet eam præparationẽ, qua imperfecta corpora perfectis euadere splendidiora, in lib. Inuestigationis scribit, harũ duarum alterã esse. sed non est ea, quæ fit citra medicinam: igitur erit illa, quæ fit beneficio medicinæ adhibitæ. Quòd non sit ea, quæ fit citra medicinã, hinc patet. Omnis præparatio imperfectorũ, quę fit citra medicinã, teste Gebro, aut est eorũ in calcem reductio, & calcis ablutio & descẽsio, aut est calcis in aquã resolutio, & calcis solutæ cõgelatio, & in massam solidam reductio, aut calcis cum spiritu aliquo eleuatio, aut eorũ cum arg. uiuo mistorũ ablutio, & abstersio, aut limaturæ eorũ cum sale, uel alumine, uel uitro mistæ descẽsio. Atqui nulla harũ præparationũ per se, nec omnes in unũ cumulũ redactæ æquare

possunt ignobilia metalla auro & argento in claritate, splendore, seu puritate: quia Geber peractis his omnibus præparationibus, cōponit eis medicinas: quarum beneficio ad splendorē & puritatem auri uel argenti promoueantur. Quod agendum non esset, si antedictis præparationibus id obtinuissent. Bene enim ualentibus, non opus est medico, nec etiam medicina. Quocirca cum per præparationes, quæ fiunt citra medicinam id obtineri non possit, superest ut fiat per præparationem, quæ fit per medicinam adhibitā. Atqui omnis præparatio, quæ fit per medicinam, teste Gebro cap. 76. suæ Summæ, Aut est præparatio medicinæ primi, aut secundi, aut tertij ordinis. Itaque oportet præparationem illam, de qua Geber agit, in ultimo cap. libri Inuestigationis, harum trium aliquam esse. Atqui non est præparatio medicinæ primi ordinis, ut Geber testatur, cap. 69. his uerbis. Sed horum (corrumpentium subaudi) alterum impossibile est remoueri per alicuius medicinæ primi ordinis industriam, quod etiā patet ex diffinitione medicinæ primi ordinis, quam Geber cap. 76. sic describit. Dico autem primi ordinis medicinam, omnem præparationem mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationem quidem imprimit, non tamen adducit cōplementum sufficiens, quin contingat alteratum corrumpi & mutari, cum euaporatione impressionis medicinæ illius totali. Proinde cum non sit medicina primi ordinis, oportet, ut sit medicina tertij, aut secundi. Atqui medicina secundi ordinis, id præstare non potest, ut testatur eius diffinitio, quam Geber attulit cap. 76. his uerbis. Secundi uerò ordinis medicinam, dicimus omnē præparationem, quæ quādo super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiā aliquam cōplementi, relictis differētijs aliquibus corruptionis omnino. Igitur erit medicina tertij ordinis præparatio illa, qua Geber in lib. Inuestigationis, ait metalla ignobilia maioris effici claritatis, fulgoris, & puritatis, quàm sint metalla à natura nobilitata, quod Geber testatur cap. 80. his uerbis. Quia igitur corporū, (ignobiliū subaudi) est aliquid impermutabile, quod in corporū radice innatum est, quod per medicinā secundi ordinis tolli non potest, ideo omnis illa medicina, quæ illud de cōmisto tollit, non secundi, sed tertij & maioris ordinis appellatur medicina: quod etiā constat ex eius diffinitione cap. 76. scripta his uerbis. Medicina tertij ordinis, est illa præparatio, quæ quando corporibus aduenit, omnē corruptionē cum proiectione sua tollit, & cum omni cōplemento perficit. Et est ea, ut ait cap. 67. qua durū, mollescit, & molle indurat corpus, & fugitiuum, figitur, & fœdū, illustratur splendore inenarrabili, & eo, qui supra naturā existit. Audis saltē hîc Gebrū apertè docentē, metalla ignobilia, beneficio summæ illius medicinæ, euadere splendidiora metallis à natura splēdore dotatis, nullamq; esse præparationē aut medicinā, quæ id præstare possit, excepta medicina maioris, & tertij ordinis, quæ est Elixir. Itaq; duxi te tandem, licet inuitum & nolentem, quò te primò ducere proposuerā. Hoc enim dilemmate initio usus sum, aut locū illum, quem tu mihi obiecisti, à Gebro nondum experto fuisse scriptum, aut si id non est, per præparationē interpretandam ibi esse summā illam philosophorum medicinā, ignobilia metalla nobilitantē. Ex his igitur satis cōstat, Iouē, Saturnū, Venerem, & Martē, non solùm in cute seu in cortice, sed in intimis suis medullis polluta, & coinquinata esse, & eorū contagionem adeò inossatam esse, ut nulla præparatione, quantūuis ingeniosa, aboleri possit, nisi eis adhibeatur, maioris & tertij ordinis medicina, id est Elixir. Quòd si nullo alio quam Elixiris beneficio lepra & contagione sua liberari possunt, & Elixir omniū philosophorum testimonio, non nisi ex re mundissima confici possit, necesse est, ut mundissima euadant, priusquàm ex eis cōfici possit Elixir. Atqui mundissima effici non possunt, citra beneficium summæ medicinæ philosophorum. Igitur antequàm ex eis confici queat Elixir, oportet illis adhiberi summam illam medicinam. Sed simul atq; illis adhibetur summa illa medicina, illicò transeunt in aurum uel argentum,

gentum, ut omnes testantur Alchemiæ authores. Igitur ex metallis imperfectis non potest fieri Elixir, nisi prius in aurum & argentum transmutentur. Quod si ita est, igitur ex auro & argento Elixir cōfici necesse est. Quibus aptissimè quadrat authoritas Platonis, sic dicentis: Corporibus imperfectis, licet interdum uti possis, eis tamen ad Elixir non indiges, cum non possis habere ex ipsis illud quod est maioris temperantiæ & minoris fæcis. quòd si eis uti uolueris: oportet primò, ut conuertas ea in similitudinem duorum aut corporum perfectorum, quod nunquam fiet, donec Sol & Luna, in uno corpore iuncta, proijciantur desuper ipsa. Valeat igitur & Bachonis & Braceschi, & reliquorum omnium error, qui Elixir non ex auro & argento, sed ex Ioue, Marte, aut quapiam alia re conficiendum esse opinantur. Sed obstrepet mihi iterum quispiam, & dicet. Philosophi ubiq; docent aurum & argentum suum, non esse aurum & argentum uulgi. Ideoq; contendet, ex auro & argento, quibus uulgò utimur, Elixir conficiendum non esse. Turbaret me profectò, præ cæteris omnibus hæc obiectio, nisi Arnoldus Villanouanus cap. 38. sui Rosarij minoris, eam apertè enodasset: cuius hæc sunt uerba. Proijce ergo unum pondus de ipsa medicina super mille partes Mercurij, uel Lunæ, & fiet Sol melior, quàm Sol de minera productus: quia aurū & argentum Elixiris, excedunt aurum & argentum uulgi, in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt Philosophi, quòd aurum & argentum eorum, nō sunt aurum & argentum uulgi: quoniam additur eis additio magna in tinctura, & perseuerantia in igne, & in proprietatibus operationum, & multarum utilitatum ad omnem utilitatem expellendam. Ex his Arnoldi uerbis facillimè intelligis, quid sibi uelint Philosophi, cum aurum & argentum suum alia esse dicūt, quàm sint aurum & argentum uulgi. Quæ interpretatio cum non sit mea, sed Arnoldi, uiri hac in arte celeberrimi & fide digni, neminem adeò temerarium fore existimo, qui eam ausit respuere. Nihilominus tamen, ut morosis omnino satisfiat, nos eam obiectionem alio modo diluemus. Dicimus igitur, ubi aurum & argentum, artis beneficio in spiritualem & actiuam naturam redierunt, id est, postquàm de potentia ad actum iter fecerunt, tunc philosophica dici, & longè alia esse à uulgaribus. Nam uulgaria, quandiu in naturali suo statu permanent, mortua sunt, id est actionis expertia: quoniam reliqua metalla nobilitare non possunt. At si arte naturæ ministra in actiuam conditionem promoueantur, ita ut eorum potentia sopita excitetur, & in actum prodeat, tunc reliqua omnia mutabunt metalla: & tunc cum libera agendi & mutandi facultate polleant, & potiantur, profectò longè alia sunt, quàm sint illa uulgaria. Vnde non immeritò, tunc dicitur aurum uel argentum Philosophorum, hoc est à Philosophis elaboratum, & ad sublimiorem conditionem euectum, non esse aurum uel argentum uulgi. Quam interpretationem, ne quis contemnat, sciat eam non esse à me confictam, sed esse Aros Philosophi, cuius hæc sunt uerba in libro suo ad regem Nephes. Et est sciendum, inquit, quod in nostro lapide sunt Sol & Luna, in uirtute & potentia, atque etiam in natura: quia si hæc in dicto lapide non essent, non fieret inde Sol, neque Luna. Et tamen ipse Sol in lapide existens non est, sicut Sol communis, nec Luna eodem modo, sicut Luna communis: quia Sol & Luna existentes in dicta confectione, sunt meliores & subtiliores facti, quàm sint manentes in ipsa natura uulgari, cuius hæc est ratio: quia manentes in ipsa natura uulgari, sunt penitus mortui, & nullam exercere possunt actionem: at ubi transierunt in Elixir, tunc potentissimè agunt in reliqua metalla. Hinc itaq; familiarissimè intelligi potest, quid sibi uelint Philosophi, cum dicunt aurum & argentum suum non esse illa uulgaria. Non enim eò id spectat, ut lapidem ex auro & argento formari negent, (si enim hæc in lapide reuera non essent, ut ait Aaros, nō fieret inde Sol aut Luna, quia si alchemia, ut ait Lullus, aurificaret sine auro, & argētificaret sine argento, diffinitio principij esset falsa, & aurum non esset principium in ra-

tione aurificandi, quod est falsum) sed cum à philosophis alterata, & sublimata in cõfectione lapidis fuerunt, tunc longè alia sunt, quàm sint illa uulgaria, in naturali statu permanentia. Proinde falluntur, qui sic ratiocinantur: Aurum & arg. philosophorũ non sunt illa uulgaria. Igitur lapis philosophorũ, non fit ex auro & arg. uulgari. Id enim ita interpretandum nõ est, ut ex Arnoldi & Aros testimonio perspicuũ est. Imò si lapis philosophorũ ex auro & arg. uulgi non fieret, sed ex aliquo alio auro uulgo ignoto, oporteret aurum illud ab specie & forma substantiali auri uulgaris alienũ esse. Nam si esset eiusdem speciei, esset eiusdem formæ substantialis (cum unius speciei sit unica differentia specifica) & per consequens esset idem cum auro uulgari. Quòd si non est idem cum auro uulgari, igitur erit alienum à forma & specie auri uulgaris. Atqui diuersarum substãtialium formarũ diuersæ & dissimiles sunt informationes (quia species à specie non differt, nisi à ratione suæ formæ). Igit̃ huius auri, quod tu ais alienũ esse à forma auri uulgaris, diuersa erit informatio, hoc est, aurũ eius actione ex metallis impfectis, in proiectione generatũ, nullã habebit cõformitatẽ cum auro uulgari. Sin secus, oporteret necessariò eos fateri, easdẽ proprietates in specie manare à diuersis formis, q̃d certè est impossibile. Quod si ita est, ꝑfectò homines ipsum pro auro nõ agnoscẽt, & nullius erit apud eos pretij. Itaq; si uulgus eo nõ utat̃ in pretijs rerũ pro auro simili minerali, si homines ipsum pro auro nõ habeãt, & agnoscãt, quis erit usus eius? quæ'nã esset eius utilitas? Facessant igit̃ huiusmodi cauillationes, & auri effectricẽ formã ex solo auro uulgari, argenteã ex solo arg. cõmuni, effodiẽdã esse, indubiè credamus. Et cũ solius formæ essentialis auri propriũ sit, aurũ efficere, (forma enim est illa, quę dat esse rei) profectò inde perspicuum est Elixir aurificũ ex auro, argentificũ ex argento, conficiendum esse necessariò. Quod ut omnes facillimè intelligãt, & dehinc nullus impostor eos fallere possit, ego hac sequenti ratiocinatione id apertissimum reddam, fauente Diuina maiestate.

CAPVT VI.

EOrum, quæ ex elemẽtis, perfectè mistis, generata sunt, alia animalia, alia uegetabilia, alia mineralia sunt. Proinde expendamus primùm, num ex uegetabilibus, aut animantibus fieri possit hæc gẽma philosophica, ignobilia metalla in aurũ mutans, uel in arg. Quod ut exactissimè discutiamus, utendũ est regula Lydia, hoc est, principio aliquo philosophico, quo duce falli & errore non possimus. Philosophi aũt inter cætera unicum nobis reliquerunt, quo duce nũquam falli poterimus, scilicet extrema lapidis philosophici, altera ex parte esse arg. uiuum & sulfur, altera ex parte esse ipsum Elixir, & horum duorum extremorum media esse metalla. Hoc autem nobis scriptum reliquerunt, ut intelligamus, quæ'nam sint propinquissima huius artis principia ad Elixiris confectionem. Etenim quia hæc est perpetua & inuiolabilis lex naturæ, ut ab extremo, à quo fit motus & progressus, nihil promoueri possit ad extremum, ad quod tendit & refertur motus, nisi per interiecta media: Hinc admonemur, nihil posse ad Elixiris formam peruenire, etiamsi sulfuris & arg. uiui naturam conceperit, nisi interiectam inter hæc duo extrema metalli formam subeat, & experiatur: ueluti binarius numerus in quaternariũ mutari non potest, nisi primò subeat ternariũ. Et quemadmodum nihil potest Elixiris formam cõcipere, quin prius metallum euaserit, & nihil potest fieri metallum, nisi primò sulfuris & arg. uiui naturã conceperit, quæ sunt metallorũ generandorum principia: ita nihil potest sulfuris & arg. uiui naturam cõcepisse, quin reuera sit minerale. Itaq; cum uegetabilia & animalia à mineralium catalogo sint aliena, ut Elixiris naturã obtinere queant, oportet primò, ut mineralia euadãt, & ubi mineralia euaserint, necesse est, ut sulfuris & arg. uiui naturam induant, & in proximam atq; immediatã metallorũ materiã uertantur: quo ubi peruenerint oportet, ut ad metallicã formã promoueãtur, & ubi metalli formã obtinuerint, tunc in Elixir mutari poterũt. Ars aũt hoc præstare non

potest,

potest, & huic negotio obeundo, id est generandis metallorũ principijs, se imparem esse agnoscit, & profitetur. Vnde Geber cap. 24. suæ Summæ, de supponentibus artem in uegetabilibus sic ait. Possibile quidem ponunt naturę, sed non sibi: licet enim eorũ uita, inquit, in centenas annorũ myriades protendatur: citius tamen operi succumbent, & labori suscepto supersedebunt, quàm extremã coronidem operi imponere queant. In quorum derisionem Richardus Anglicus cap. 10. sui Correctorij. sic scribit. Quare fatui sunt, qui tot, & tam diuersa negotia, & sophisticationes ad decipiendum homines adducunt, scilicet secundinas, testas ouorũ, crines, sanguinem rufi hominis, basiliscum, uermes, bufones, herbas, stercus humanũ, & sic de infinitis generibus stercorũ, uolentes cum pessimis optima conficere, & naturæ defectum cum his adimplere, & stercus seminando, triticum metere, quod est impossibile. Nam quæ seminauerit homo, hæc & metet. Ergo si stercus seminat, stercus etiam metet. Quare non mirũ, inquit, si nullus eorũ cum tali stercore perficit. At insurget quispiã, & dicet: Si neq; ex uegetabilibus, neq; ex animalibus Elixir confici potest, quo pacto uera & probanda erunt eorũ philosophorũ scripta, qui lapidem philosophicũ in omni loco, & in qualibet re esse scribunt? Possem ego cum multis respõdere, hoc à philosophis per analogiã & similitudinẽ quandã dictum esse, eo quòd lapis philosophorum per similitudinẽ habeat quandam affinitatẽ cum omni re uegetabili, animali & minerali: quẽadmodũ homo cum omnibus rebus analogiã quandam habet: unde & μικρόκοσμος à philosophis dictus est. Et si hanc adferrem solutionẽ, nihil profectò alienum à ueritate adferrẽ: res enim ita habet, & multi philosophorũ hanc difficultatẽ hoc responso enodarunt. Sed quoniã ego aliam, multò magis ueritati cõsentaneam, huiusmodi solutionẽ ex Lullo, uiro hac in arte singulari & stupendo didici, malo eam adferre, quàm superiorẽ. Quę ut ab omnibus familiariter intelligi possit, sciendum est, omniũ philosophorum testimonio, tres esse Elixiris partes, scilicet animã, corpus, & spiritum. Anima nihil aliud est, quàm fermentũ uel forma Elixiris. Corpus est pasta, seu materia. quæ duæ partes ex solis metallis depromẽdæ sunt, utpote forma ex Sole & Luna, materia ex Saturno, Ioue, Venere, & Marte, ut superius ex Lullo indicauimus. Tertia uerò pars lapidis, est spiritus, qui cũ sit sedes, & uehiculum animæ, animã corpori infundit, & hæc duo extrema, indissolubili confœderationis uinculo cõponit, & copulat, quo mediatore sublato, anima cum corpore nunquã fœdus inire posset. Etenim non benę cõueniunt, nec in una sede morantur duo extrema, nisi beneficio alicuius medij cõcilientur, & confœderentur: hic spiritus nihil aliud est, quàm liquor ille, formã & materiam lapidis attenuans, & in spiritualem naturã reuocans: qui spiritus, interdum à philosophis cælum, interdum Mercurius solutiuus, interdũ menstruũ, interdum azoch, interdũ quinta Essentia, & innumeris alijs nominibus nuncupatꝰ. Hunc spiritum Lullus in tertia Distinct. de quinta Essentia, cap. de Modo extrahendi Mercuriũ nostrũ, testatꝰ ex omni re elemẽtari, tam uegetabili, q̃ animali, atq; etiam minerali posse depromi. Sed inter ea, inquit, nõnulla sunt adeò remota ab arte, ut unius hominis uita huius spiritus extractioni nõ satis sit: alia uerò adeò sunt propinqua arti, ut intra paucos menses, hic spiritus ab eis obtineri possit. Quòd si hic spiritus ex animalibus eliciatꝰ, tunc, inquit, cap. ultimo eiusdem tertiæ Distinctionis, animalis nominatur: si ex uegetabilibus uegetabilis, ex mineralibus uerò mineralis. Et si in Elixiris confectione spiritus animalis assumatur, tunc lapis animalis dicitur: si spiritus fuerit uegetabilis, & lapis nuncupabitur uegetabilis: si aũt mineralis fuerit, & lapis à minerali spiritu, mineralis denominationẽ suscipiet. Et hoc est, quod philosophi sibi uolunt, cum triplicẽ faciũt lapidem, scilicet animalem, uegetabilem, & mineralem. Quã ego cognitionem nõ Gebro, nõ Arnoldo, non Rasi, non Alberto: sed soli Lullo acceptã fero. Ex alijs enim nunquã intelligere potui, quid sibi uellet lapis animalis, quid uegetabilis, aut quid mineralis. Arnol.

enim & plerique alij, quibus solus lapis mineralis notus fuit, & familiaris, cum nullam aliam Elixiris conficiendi uiam notam haberent, uiolentam interpretationem huic loco attulerunt, & docuerũt dici mineralem, quòd re uera ex mineralibus lapis cõficiatur, animalem uerò, eo quòd animam, id est tincturam habeat, uegetabilem autem, quòd more uegetabiliũ uirtus eius crescat, & propagetur. Sed hæc interpretatio coacta est, & uiolenta, ut ex Lullo infinitis in locis patet. Quæ aũt ratio impulerit olim philosophos, ad spiritum laudis à uegetabilibus, & animalibus mutuandum: ego eam, ut à Lullo didici, edocebo. Permulti philosophorum, quibus non tanta fuit ignobiliũ metallorum in aurum & arg. uertendorum cura, quanta incolumitatis corporis humani fouendæ & instaurandæ, cum scirẽt aurum miris uirtutibus ad conseruandam incolumitatem, & adæquandos humores, à natura esse dotatum, & experirentur, aurum cum aqua arg. uiui, & aliorum mineralium liquatũ, perniciosissimam toxici naturam concipere, existimarunt se rem magnam assequuturos, si ex animalibus, aut uegetabilibus salubribus aquas educere possent, cum quibus aurum in liquorem potabilem, cum conseruatione naturæ suæ saluberrimæ, redigi posset. Quod tãdem sunt assequuti, & hoc modo aurum in liquorem saluberrimũ, & ad cõseruandam humani corporis incolumitatem utilissimum redegerunt, quem liquorẽ uulgus chymistarũ, aurum potabile nuncupat. Et cum aurũ hac uia in liquorẽ reuocassent, periculum fecerunt, num hic liquor aureus ad transmutationem metallorũ aliquid posset. Et hac experientia cognouerunt, Elixir aureum & argenteũ non minus fieri posse cum spiritu animali, aut uegetabili, quàm cum minerali. Hoc tantùm inter eos spiritus discrimen esse docuerũt, quòd metalla actione spiritus animalis, aut uegetabilis liquata, in sulfur seu terram foliatã sublimari non possunt, nisi eis addatur arg. uiuũ minerale. Potest aũt ex metallis, etiamsi hoc modo non sublimentur, Elixir confici. Nam reductio metallorũ in terram foliatã nõ est semper necessaria, ut ait Lullus in ultimo suo Testamento. Inter Elixir uerò animale, uegetabile, & minerale, hoc interest, ut docet Lullus in Epistola sua accurtatoria: quia minerale cõficitur cum aqua quadam minerali, quæ adeò perniciosa est, ut interius sumpta, omnia uiscera corrodat & præsentaneã mortẽ adferat. Vnde fit ut aurum alchymicum, quod fit ex corrosiuis, hoc est, quod fit per proiectionem lapidis mineralis, sit corpori humano perniciosissimũ. Quò fit, ut Ioannes de Rupescissa, in confectione auri potabilis moneat, eligendũ esse aurũ Dei, ut ille uocat, id est, aurũ à natura in mineris genitũ. In animali aũt, inquit, interdum est summa medicina corporibus humanis, ut si spiritus ex sanguine humano extrahatur aut ex melle. In uegetabili aũt lapide, ipse spiritus quintæ Essentiæ, est restitutio iuuẽtutis, & cõseruatio corporis humani, ab omni accidentali corruptione, & aurũ per proiectionẽ lapidis uegetabilis: conflatũ, inquit, uirtute bonitatis uincit, & superat ipsum aurũ naturale, propter quintã Essentiã uegetabilem, de qua lapis imprægnatur, quæ in mundo infinita mirabilia facit. Hæc aqua uegetabilis, est diuinũ & cæleste illud menstruum, quod ubique Lullus prædicat, & cum quo aurũ & argentũ liquantur, sub conseruatione naturæ suæ saluberrimæ, qua spoliantur, quotiescunque cum spiritibus mineralium colliquãtur. Vnde & Lullus, hanc aquã uegetabilem intelligit, ubicunque ait, aurum & arg. liquanda esse cum rebus sui generis: Licet enim hæc aqua aliena sit à genere auri, si naturam metallicam spectes, in hoc tamẽ cũ auro symbolũ habet, & affinitatẽ, quod nõ minus quàm aurũ corpori humano sit salubris. Nec est quòd quisquã eam uegetabilẽ dici cauilletur, eo solo nomine quòd metalla eius actione quodãmodo uegetẽtur: sed etiã, ut ait Lullus in libello Lucis Mercuriorũ, quia ex uegetabilibus depromitur. Spiritus enim lapidis, teste Lullo ex qualibet re elementari, siue animali, seu uegetabili, seu minerali elici potest. Non me latet Aureliũ Augurellum in primo & secundo libro suę Chrysopoeię, huic opinioni fidem detrahere. Scio etiam Ianum Laciniũ Calabrum, ab hac interpretatione

terpretatione abhorrere, & alienum esse. Sed Augurellus, licet alioqui doctus fuerit, nunquam tamen Lulli scripta intellexit. Nec miror, si id Augurellum latuerit, cum uideam Arnoldo Villanouano, uiro in hac re uersatissimo, lapidem uegetabilem nunquam innotuisse. Lacinius, licet uir doctus sit, non est quod miretur, si id hactenus non norit, homines enim sumus, & falli interdum possumus. Quòd si is hanc rem paulò accuratius ex uerbis Lulli expenderit, scio eum hac in re suffragatorem mihi futurum. Nam cum menstruum minerale, nihil aliud præstare queat, quàm metalla à corporea, & densa illa conditione auocare, & ad spiritualem naturam reducere, cumq; metalla in spiritum uersa sint Elixir, certè cum menstruum animale & uegetabile, eandem metallorum in spiritum reductionem, teste ipsa experientia, præstare possint, nemini mirum uideri debet, si beneficio menstrui uegetabilis, & animalis, metalla in Elixir mutantur. Hoc tantùm lectorem monitum uelim, inter uegetabilia uiti, inter animalia api, inter mine alia argento o primatum deferri.

Sed ut ad rem, unde digresi sumus, redeamus; diluenda nobis est paucis superior illa obiectio, qua quærebatur: quomodo interpretanda essent uerba philosophorum, ubi aiunt lapidem suum in omni loco & in omni re inueniri. Cui quæstioni ut satisfaciamus, dicimus cum Lullo tres esse partes lapidis, corpus, animam, & spiritum. Et quoniam spiritus, est pars lapidis, imò ea pars, quæ toti lapidi nomen imponit, & cuius beneficio reliquæ duæ partes copulantur, cum hic spiritus in omni re tam uegetabili, quàm animali, & minerali reperiatur, & in omni loco inueniri possit aliquod uegetabile, animale, aut minerale: idcirco philosophi lapidem suum in omni loco, & in omni re reperiri scripserunt. Vnde satis perspicuum est, quàm præpostere utantur hac authoritate ij omnes, qui inde colligunt lapidis formam, seu tincturam, ex omni re elici posse, cum certo certius sit Elixiris aurifici formam ex solo auro, argentifici ex solo argento effodiendam esse. Sed insurget iterum quispiam, & dicet. Philosophi sæpissime utũtur oleis, tam albis, quàm rubeis, ex felle taurino, ex albumine, & uitellis ouorum, imò & ex ipsis capillis humanis expressis, & uidentur in huiusmodi rebus tincturam auream, & argenteam uenari. Fateor ego huiusmodi rebus inesse nonnullam tincturam: experimur enim fumum capillorum humanorũ, suspensam argenti bracteam colore quodam citrino inficere. uidemus æs ignitum, sæpius in oleo tartari submersum, candorem quendam argenteũ concipere. Sed hæ tincturæ cum minerales non sint, & per consequens nec metallicæ, cum etiam in igne pereant, & absumantur, non sunt illæ, quas philosophi uenantur. At si eas in his rebus non quærunt philosophi, quorsum igitur huiusmodi rebus in Elixirijs suis utuntur? Dicam ego quod sentio, imò quod res ipsa habet. Permulti philosophorum Arabum, postquàm medicinas suas confecerant, ut eis ingressum, & penetrandi acumen conciliarent, imbuebant, seu incerabant (ut artis uocabulo utar) eas medicinas huiusmodi oleis ex animalibus expressis, non eum in finẽ ut tingerent, sed ut penetrarent corpora transmutãda, & instar ceræ liquari possent, unde & eã operationẽ uocarunt inceratio nẽ. Quod testatur Geber (qui in ea aliquando fuit opinione, licet tandem resipuerit) cap. 23. libri sui, de Inuentione ueritatis inscripti, cuius hæc sunt uerba. Non dico, quòd hæc olea dent humiditatẽ radicalẽ mineralem, sed saluant tincturã à cõbustione donec ingrediatur, & postea fugiunt in expresione ignis, ut alibi à nobis narratũ est. Hactenus igitur manifestè cõstat, formã auri uel arg. effectricẽ, neq; ex uegetabilibus, neq; ex animalibus eliciendam esse. Quod cum ita sit, superest, ut ex solis mineralibus eliciat. Sed quoniã tres sunt mineraliũ classes, tribus & species: nẽpe mineralia lapidea (ut sunt gemmę & saxa omnia) preterea media seu minora mineralia (è quorũ numero sunt sulfur, arsenicũ, arg. uiuũ, talch, atramẽta, sales, alumina, tutia, antimoniũ, & reliqua omnia marchasitarũ genera) postremò ipsa metalla, idcirco uidendum est

primò, num ex gemmis, aut quibusuis alijs corporibus lapideis elici possit hæc forma Elixiris aurei, uel argentei.

CAPVT VII.

Quod facilè assequemur & intelligemus si ea rationis trutina hîc utamur, qua in librādis & expēdendis uegetabilibus & animalibus usi sumus. hæc enim adeò certa est, ut falli nos nunquam patiatur. hæc est regula illa Lydia, circinus ille geometricus, & lapis ille Lydius, ad quem exactissimè hæc omnia sunt exploranda. Hoc igitur nobis perpetuò proponamus oportet, nihil esse in rerum natura, quod peruenire queat ad naturam Elixiris, nisi primò fiat metallum, nec metallum fieri, nisi prius naturam, tam sulfuris, quàm arg. uiui cōceperit, nec tale, quin simul sit minerale. Proinde licet gēmę & reliqua corpora lapidea sint mineralia, nunquam tamen Elixiris formam attingere poterunt, quin prius metallicam naturam induant, nec eò unquam peruenient, nisi prius in proximam & immediatam metallorum materiam mutentur. At cum in principijs metallorum generandis naturam assequi non possimus, ut testantur omnes philosophi, hinc uel maximè constat, nos ex mineralibus lapideis, neque metalla, nec per consequens Elixir, conficere posse. Nunc minora seu media mineralia excutiamus, & perlustremus. Sed hæc sunt duplicia. alia enim sunt magis, alia minus metallis conformia. Quæ maiorem habent cum metallis affinitatem, sunt arsenicum seu auripigmentum, arg. uiuum, antimonium, tutia, & omnes aliæ marchasitæ. Minus autem affinia sunt, sulfur, talch, atramenta, sales, & alumina. Videamus igitur, num ex magis affinibus confici possit Elixir. Et primò antimonium excutiamus, quod cum nondum sit metallum, sed marchasita plumbea tantùm, in Elixir transire non potest, quin prius euadat metallum, & metalli diffinitionem sibi uendicare queat. Et quanuis in metallum mutetur, perpetuò tamen plumbeam naturam sapiet, cum sit marchasita plumbea. Quòd si ita est, certè cum natura nobis plumbum abundè protulerit, non est, quòd in antimonio in plumbum mutando nos occupemus. At dicet quispiam, antimonium, ut philosophi testantur, & ipsa docet experientia, à natura fuit ditatum sulfure quodam rubeo, incremabili & fixo, quæ sunt conditiones sulfuris ipsius auri. Fateor, id enim expertus sum. Sed cum causa ignobilitatis metallorum, sit inopia argenti uiui, mundi, & fixi, profectò ex antimonio, cuius argentum uiuum est plumbeum, ignobile, & contaminatissimum, necnon fixionis expers, Elixir formari non poterit. Nunc de auripigmento agamus, quod permulti philosophorum docēt esse proximam & immediatam metallorum materiam. quod licet ita sit, Elixiri tamen informando ineptum esse satis constat, donec metallum euaserit. Quantum ad reliquas marchasitas attinet, cum eæ in metallum sint mutādæ, antequàm in Elixir transire queant, & nobis natura cuiusuis generis metalla abundè contulerit, nos beneficio metallorum excusamur à laboribus marchasitarum in metallicam formam ducendarum. Restat excutiendum argentum uiuum, quod cum sit alterum lapidis extremū, nempe illud à quo fit motus, profectò cum ab extremo ad extremum non pateat accessus, nisi per media interiecta, arg. uiuum non poterit promoueri ad alterum extremum, hoc est ad naturam Elixiris, nisi per interiectā metallorum formā, hoc est, nisi primò efficiatur metallum: Quod Geber satis apertè indicat, ubi docet, Mercuriū ex natura sua fugaci ad naturam fixā esse ducendum. Quòd si in metallum prius est mutandū, ergo aut in plumbum, aut stānum, aut æs, aut ferrū, aut aurum, aut argentum. Atqui natura hæc omnia metallorum genera nobis liberalissimè obtulit. Immunes igitur sumus ab immensis laboribus, in arg. uiuo in metallum ducendo subeundis. Cū igitur ea media mineralia, quæ metallis magis sunt affinia, non possint obtinere formā Elixiris, quin prius euadant metalla, quanto minus id assequi poterunt ea media mineralia, quæ ab eo scopo longius absunt, & quæ metallis minus affinia sunt? Si enim id quod

magis

magis videtur esse tale, non est tale, profectò neque id, quod minus. Vnde necessariò constat, hæc minora mineralia, quæ metallis minus sunt affinia, peruenire non posse ad formã Elixiris, antequàm euadant metalla. Quod ars præstare non potest, teste Richardo Anglico, cap. 10. sui Correctorij, cuius hæc sunt verba. Sed quia in precedenti cap. determinatum est, minora mineralia artificialiter non posse fieri metalla: Ideo propter maiorẽ veritatem, restat hoc fortius probandũ. primò sic. Quia minora mineralia de prima metallorũ materia, quæ est mercurius, non sunt generata. Cùm autem generatio eorum cum generatione mercurij primò differat in forma, & materia & compositione: ideo etiã metalla fieri non possunt: quia vnius speciei vna est materia prima, & sperma, ex quo genaratur. Prima pars antecedentis, quæ est minora mineralia ex mercurio non esse generata, patet per Arist. & Auic. Si autẽ deberent fieri metalla, oporteret quòd primò transirent in primã metallorum materiã. Sed quia artificialiter id fieri nõ potest, ideo metalla minus effici poterunt. Et sic secũda pars antecedentis sufficienter patet, vt declaratum est in præcedenti cap. Secundò ad idem sic. Quia minora mineralia principium artis artificialiter fieri non possunt, quod est mercurius, ideo etiam medium et finem non pertingũt quæ sunt metallum, & tinctura. Consequentia tenet: quia nutrimentum in homine per generationẽ non potest fieri homo, nisi prius cõuertatur in sperma.

Proinde cùm neq; ex animalibus, neq; ex vegetabilibus, neque ex lapideis aut etiã medijs mineralibus Elixir confici posit, nisi prius ducantur in formã metallicam, superest, vt sola metalla sit propinquissima artis principia, & arti à metallis sit auspicandum. Sed cum sex sint metalla, restat adhuc cognoscẽdum, num ex omnibus, aut ex aliquibus tantùm, & ex quibus tandẽ, sit formãdum Elixir aureũ & argenteum. Quod vt exactissimè discutiatur, assumendũ est nobis illud Arnoldi cap. 8. sui Rosarij minoris, scriptum, scilicet Elixir mutans ignobilia metalla in aurũ & arg. multo magis digestũ & mundũ esse oportere, quã sint aurum & arg. Quod si ita est, certè necessariò colligendũ est, nullum metallum posse transire in Elixir, quin prius fuerit æquè digestum, decoctum & mundum, ac aurũ & arg. Sed nullum reliquorum metallorum tale est: nullum itaq; metallum Elixiri æquè vicinum est, ac aurum & argentũ. Quod autem nullum reliquorũ sit æquè digestũ & mundum, id ex Gebero superius notissimum fecimus. Quòd si quis his non est contentus, sciat completã decoctionem, digestionem, & munditiem esse causam effectricem nobilitatis metallorum. Puritas enim mercurij & sulfuris & fixio eorundem, quæ fit per maturam digestionẽ, est causa perfectionis auri & argenti. Quocirca si aliquod reliquorum metallorum æquè mundũ & decoctum esset, ac aurum & arg. esset per consequens æquè perfectum metallũ. quod si æquè perfectum metallum, oporteret igitur vt actu & reuera esset aurũ aut arg. alioqui eorũ perfectionẽ æquare non posset. Cùm igitur nullum reliquorum sit æquè digestum & mundum, restat vt aurũ & arg. sint Elixiri viciniora, quàm reliqua metalla. Et cùm transitus fieri non posit ab extremo ad extremum nisi per interiectũ medium & nullum metallum posit transire in Elixir, nisi prius sit æquè mundum & digestum ac aurum & arg. hinc certè manifestè constat nullum reliquorum quatuor metallorum, Elixiris formã attingere posse, nisi prius versum fuerit in aurum vel argentum. Meritò igitur Plato sic ait, Licet alijs metallis vti posis, tamen eius non indiges, cùm ex eis habere non posis substantiam illam mercurij & sulfuris temperatam & mundam. Quòd si eis vti volueris, necessariũ est, vt primò conuertas ea in similitudinem duorum corporũ perfectorum, quod nunquã fiet, donec Sol & Luna in vno corpore iuncta projciantur super ipsa.

Vide quomodo ipso Platonis testimonio ex nullo metallo ignobili formari possit Elixir, quin prius illud metallum, beneficio Elixiris ex corporibus perfectis confecti in aurũ mutetur vel arg. Nec citra rationẽ id dixit Plato. Nã si forma Elixiris aurei vel argentei (quæ est illa, cuius beneficio Elixir aureã vel argenteam confert naturã) ex Saturno, Ioue, Venere, aut Marte elici posset, necessariò oporteret eam formã eis inesse, alioqui dicendum esset, rem aliquã ibi reperiri, & per consequens ibi esse, vbi non est. Quòd autẽ forma auri vel arg. effectrix, nulli horum quatuor metallorũ insit, hinc patet. Cuicunq; metallo forma auri vel arg. effectrix inest, id aurũ vel arg. actu esse necesse est: nã quicquid præditum est forma hominis, homo est, bruti brutum, plantæ planta, lapidis lapis, & sic in reliquis. Forma enim est, quæ dat esse rei, id quod res est, & quæ illi nomen adfert, & qua absente res illa desinit esse, quod prius erat. Sed neq; plumbũ, neq; stannum, neq; æs, neq; ferrum actu est aurũ aut arg. cum nõ habeat passiones & proprietates auri vel arg. Igitur nullum horum quatuor metallorũ est præditũ forma auri vel argenti. Atqui solius formæ auri propriũ est, in materia auri (quæ omnibus metallis cõmunis est) aurum generare, & solius formæ arg. argentum efficere: proinde cùm hæ formæ soli auro & arg. insint, manifestum est, nullam aliã rem sub cælo esse, quæ hanc proprietatem sibi vendicare queat, donec summus ille formarum parens & genitor, ordinem, quem semel naturæ inuiolabili religione obseruandũ præcepit, sua potestate immensa reuocarit, immutarit, & penitus inuerterit: quod nullo modo sperandum est, cum summa illa sapientia in suis legibus semel latis perpetuò sibi constet, & sui sit semper similis. Rectè itaq; Lullus, cùm sic ait, Vbi natura desinit ibi ars incipit: desinit autẽ in metallis perfectis, inquit, & maximè in Sole, quia perfectus est, & à natura non potest recipere altiorẽ gradum. Igitur ars à Sole & Luna tanquã à medio, per viã corruptionis exordietur. Natura, inquit, non potuit per se hunc lapidem facere, sed miserta est arti, cùm talia reliquerit munda, vt ars ea subtiliet, & adaptet, pro forma metallorum imperfectorũ transmutandorum, & ipsius mercurij vulgi. Ex his itaq; satis constat formã Elixiris, in aurũ metalla ignobilia vertentis ab auro, in argentum verò à solo arg. mutuandã esse, nullamq; rem sub cælo existere, seu animalem, seu vegetabilẽ, seu mineralẽ, ex qua forma auri vel arg. effectrix elici possit, nisi prius in aurũ vel arg. ea res versa fuerit. Sed quorsum tot rationes huc adferũtur, cùm hæc adeo clara sint & manifesta, vt qui negare hæc ausit, meritò cæcutire, in meridie palpare, nec minus sensu egere censendus sit, quàm Philosophus ille, qui niuem negabat esse candidam.

Caput ultimum.

REdeo igitur ad te Bracesche doctissime, & quãta cum humanitate possũ oro te, & obtestor, vt opinionẽ illam ferreã deponas, abiures, & respuas, eãq; cum aurea & argentea veritate cõmutes. Nec est, quòd timeas ignominiosum tibi futurũ, si pedem à pristina opinione retuleris. Ignominiæ equidem & opprobrio tibi vertendũ esset sempiterno, si veritate cognita non resipisceres. Non est probrosum Bracesche interdum cespitare, præsertim in lubricis & arduis rebus. Propriũ enim hominis est labi, errare, imò & in rebus facillimis, teste Arist. sæpe hallucinari & cæcutire. Quòd si Philosophi omnes hoc propriũ hominis esse fassi sunt, nec se à cõmuni lege immunes esse docuerunt agnosce quæso & tu, humani abs te alienũ nihil esse. Vtinam quotquot sumus in terris homines, sapientẽ illũ Socratẽ nobis proponeremus imitãdũ, qui hoc solo nomine sapientissimi nomen assecutus est, quòd se hoc vnũ scire ingenuè prædicaret, quòd nihil sciret. O quàm felicissimè haberent res humanæ, si Pythago-

thagoræ doctrina inter nos locum haberet, qui primus Sophi nomen, tanquã mortali homuncioni ineptum, arrogans, superbum, ac soli Deo vindicandum exhorruit, & Philosophi nomine contentos esse debere homines, docuit. Nõ te pudeat igitur resipiscere Bracesche, nõ pudeat quæso ab hac fallaci opinione discedere. Sed poteris tu mihi obijcere (& meritò certè) quid de me ipso sẽtiam, num me aliquem Hermetem, num Argum, num erroris immunẽ esse credam. Dicam certè, quem me existimẽ Bracesche, non mentiar, & rem ipsam ingenuè profitebor. Cæcus sim, ni me hominẽ esse videam, quòd si hominẽ me esse experior, demens sim deploratus, ni me non lyncem, sed noctuam, nõ Argum, sed exoculatissimam talpam esse agnoscam. Quòd si hac in parte philosophiæ nonnihil lucis assecutus sum, eius ne apicem quidem perspicacitati mẽtis meæ (quam vel in ipso meridie, singulis diebus cæcam experior) vendico, sed id totum diuinæ maiestati, quæ me indignum hoc dono dignata est, acceptum fero. Quòd nisi cælestis illa Minerua cæci Tauladani misserta fuisset, nisi cælestis mercurij intelligentia hanc cognitionẽ mihi instillasset, hoc est, nisi diuinus & adorandus spiritus radijs fulgoris sui mentem meã illustrasset, non solùm in eodẽ erroris gradu tecum ego versarer, sed in profundissimã aliquã voraginem corruissem, vnde nunquã postea emersissem. Itaq; mones me tu, qualis ego ipse sim. Depinxit enim mihi Deus in te diuinum illud oraculum, Nosce te ipsum, quo admoneor ne insolescã, nẽ quid laudis mihi arrogem, ne cornua efferam, sed vt conditionem meã supplex agnoscam, demittam cristas, & in mei deiectione cælum suspiciam: denique vt in confessione cæcitatis meæ discam, omnẽ laudem diuinæ maiestati deferendam esse, eique mentem beneficiorum memorem esse immolandã. Nec alium in finem aliquid lucis nobis Dominus impertit, nisi vt miseri mortales cæcitatem nostrã inde agnoscentes in genua procumbamus, terrã lambamus, & eum, in cuius oculis vel ipse Sol est tenebrosissimus, suspiciamus, admiremur, & adoremus. Sed vt eò redeam, vnde sum digressus, depone quæso hanc opinionẽ ferream Bracesche, cõmuta eam cum aurea, & lubens palinodiã cane. Quod si feceris (mihi crede) nomen tuũ alioqui illustre & gloriosum, multò magis apud omnes doctos cõmendabis. Quòd si aliqui insanæ mentis homines futuri sunt, qui te ferrum cum auro cõmutantem, & à pristina opinione pedem referentem ausint calumniari, sciant ipsi te singulari & perpetua laude apud omnes probos cumulatum iri, quòd laborum tuorum messem in cõmunem & publicam studiosorũ vtilitatem liberaliter attuleris. Afferant ipsi sua, si quid possunt, & non mordeãt, congrediantur, si audent, & non latrent, experiantur vires suas, & sentient nõ omnibus datum esse adire Corinthum. Quòd si veritatis zelotipia eò me tulerit, vt aliquid acrius, quàm par erat, dixerim, humanitatem tuam exoratam cupio, mi obseruandissime Bracesche, vt id mihi cãdore ignoscas Christiano, tibique Robertum Tauladanum fratrem fidelissimum & obsequentissimum in perpetuum promittas.

FINIS.

GEBERI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM (PRECIPVE METALLICARVM) PERITISSIMI, περὶ χημείας libellus, quē inſcripſit de Inueſtigatione perfectionis, incerto Interprete.

Præfatio in qua exPliaat, cur hunc librum ſcripſerit. Cap. I.

NVESTIGATIONEM huius nobiliſsimæ ſcientiæ ex cõtinua & frequenti operis ſedulitate, & huic compari ſtudio nimio, necnõ cogitationibus noſtris profundiſsimis & varijs annexis, emiſſam vobis tradam, vt melius & apertius à vobis volumina ſubſequentia intelligantur, & vt intellecta, & circa eadem ingeniata & perſcrutata, facilius & promptius ad effectum perducantur. Et quia eſt aliud, artis inueſtigare rationem, quàm attentare & probare ſubtilitates & ingenia horum: donec operando & perſcrutãdo & experiendo, ad intentum perueniatur completũ. Ideo in hoc noſtro libro, quæcunque per narrata inueſtigauimus, ſecundum noſtræ mentis rationē ſcripſimus, artem dico perficientia. Non putet tamen quis, quòd hanc inueſtigationem compoſuerimus ante librum noſtrum, qui Summa perfectionis magiſterij eſt intitulatus: in quo quæcunque vidimus & tetigimus, completè ſecundum ſcientiæ ordinem determinauimus, ſecundum experientiam & cognitionem certam, quam ſcrutatione noſtra, de naturalium & mineralium effectibus & transformantibus diuerſis in opere apparentibus notauimus. Et ingeniati ſumus ſcientiam noſtram prius compoſitam cum hoc inueſtigationis cõmento, quod ſuper ipſam declarandam compoſuimus, denudare. Ergo de iure hęc illã præcedit, cùm per hũc librũ inueſtigare queã de cognitione rei perficiẽtis.

De rebus corpora metallica perficientibus & corrumpentibus. Cap. II.

CVm ergo hæc ſcientia de imperfectis tractet corporibus mineralium in quantum ea perficere deceat, in primis circa hæc, duo conſiderauimus, Imperfectionem ſcilicet & Perfectionē. Circa hæc duo noſtrã fũdamus intentionem. De rebus autem perficientibus, & corrumpentibus, ſecundũ ꝙ per noſtram inueſtigauimus experientiam, hunc librum cõponimus, quia oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. Res autē quæ perficit in mineralibus, eſt ſubſtantia arg. viui & ſulfuris proportionabiliter cõmiſta, per longam & tēperatam decoctionē, in viſceribus terræ mundæ inſpiſſata & fixa, cum obſeruatione ſuæ humiditatis radicalis, non corrumpentis, ſed ad ſubſtantiam ſolidam cum ignitione debita fuſibilem, & ſub malleo extēſibilem producta. Per diffinitionem naturæ huius perficientis, leuius peruenire poſſumus ad cognitionem rei corrumpentis. Et eſt illa, quæ à contrario ſenſu habet intelligi, videlicet ſubſtantia pura arg. viui & ſulfuris, ſine proportione debita cõmiſta, vel minus decocta in viſceribus terræ immũdę, nec rectè inſpiſſata, nec fixa, humiditatem habens combuſtibilem & corrumpentem, & raræ ſubſtantiæ, & poroſæ: vel habens fuſionem ſine ignitione debita, vel nullam, nec patiēs malleũ ſufficienter. Primam autem diffinitionem iuueni intruſam in his duobus corporibus, videlicet in Sole & Luna, ſecundũ cuiuslibet perfectionē: Secundam verò in his quatuor, ſcilicet in ſtanno, plumbo, cupro, & ferro, ſecundũ cuiuslibet imperfectionem. Et quia hæc corpora imperfecta ad ſanitatē & perfectionem non ſunt reducibilia, niſi contrariũ in eis operetur, id eſt quod manifeſtũ occultetur, & occultũ manifeſtetur: quæ operatio vel contrariatio fit per præparationē, igitur præparatio eſt eis adhibenda. Eſt ergo præparare, ſuperflua

demere

demere,& absentia supplere,& sic notā eis immittere perfectionē:hac aūt præparatione non indigent corpora perfecta. Indigēt verò præparatione tali,qua eorū partes magis subtilientur,& à corporalitate sua ad spiritualitatem reducātur fixam. Cuius intentio est ex eis facere corpus spirituale fixum,hoc est multò magis attenuare & subtiliare,q̄ erat prius. De horum omnium præparationibus secundū nostram inuestigationem in loco suo tractabimus sufficienter in hoc libro. Quæ postquàm præparata fuerint sufficienter, erunt apta, vt de eis Elixir album,vel rubeum fiat magnum.

De Lapide Philosophorum,quòd unus tantùm sit,ad album & ad rubeū,& ex quibus rebus extrahatur:Deq; poßibilitate ac modo perfectionis. Cap. III.

INuenimus autem Modernos nobis vnicum tantùm scribere lapidem,ad album vel rubeū cōpletū,quod & verū esse cōcedimus. Nam ex quocunq; Elixir conficiatur albū vel rubeum,nihil tamen ibi aliud est,q̄ arg.viu. & sulf. quorum vnū sine altero nihil agit,nec esse potest. Et ideo vnus lapis à Philosophis nuncupat̄,q̄uis à multis extrahatur corporibus siue rebus. Extrahere em̄ à re in qua non est,hoc stultum cogitare esset & vanum,vt quidam fatui putauerunt,quòd nunq̄ erat intentio Philosophorum. Dicunt tn̄ multa per similitudinem. Et quia omnia corpora metallica ex arg.viuo cōposita sunt, & sulfure,puris vel impuris,per accidens,& nō in prima sua natura innatū, etiam per præparationē conuenientem tolli est posßibile. Nam expoliatio accidentium non est impoßsibilis. Est ergo præparatio superfluū demere,& defectū supplere in corporibus imperfectis,quæ fieri nō potest sine adiuuatione operis,& rerum purificantiū. Diuersificatur aūt præparatio,secundū diuersitatem rerū indigentiū. Experientia enim nobis dedit modos agendi,scilicet calcinationem sublimationem,descensionē,solutionem,distillationem,coagulationē, fixationem,& cerationē. De quibus singulis narrationē fecimus in Summa perfectionis magisterij sufficiēter. Ista enim sunt opera ad præparationem iuuantia.

De rebus præparationem iuuantibus,& earum mundatione. Cap. IIII.

RES autem præparationes iuuātes sunt istę,scilicet omnia genera saliū,aluminū,atramentorū,etiam vitrum,borax,& quæ huius naturæ sunt,& acetum acerrimum, & ignis. Et cum istis proponimus corpora imperfecta præparare,sed conuenit ea prius mundare,si aliqua immunditia in his extiterit,secundum nostram experientiam,in qua certi fuimus per prædicta.

Mundatio salis communis.

Mundatur enim sal commune per hunc modū:Primò comburatur, cōbustum in aqua cōmuni calida soluatur,solutum per filtrum distilletur, distillatū per lentum ignem in paropside vitreata congeletur,congelatū calcinetur per diem & noctem in igne mediocri,& serua ipsum sic sufficienter mundatum.

Mundatio salis alkali.

Sal alkali sic mundatur vt sal commune,& est sagimen vitri. Primò teratur, & totum soluatur in aqua communi calida,postea distilletur per filtrū, & congeletur,& calcinetur cum igne lento.

Mundatio salis gemmæ.

Primò teratur,deinde de illo fiat,vt de sale communi.

Mundatio salis ammoniaci.

Teratur primò cum præparatione salis communis mundati. Postea sublimetū in alto aludele,donec totaliter fuerit extractum purum. Postea soluatur super porfidum,sub diuo,si de eo vis aquam facere,vel seruetur ipsum sublimatum, & purum sufficienter.

Mundatio aliorum salium.

Diuersa autem adhuc inueniuntur saliū genera,quæ præparantur per modum iam dictum, & mundantur.

Mundatio aluminum.

Primò de alumine glaciali. Multa possunt per ipsum præparari sine ipsius mundatione aliqua: tamen in hunc modum mundatur. Ponatur in alembico, & extrahatur inde tota humiditas, quæ multum in arte ista valet. Fæces in fundo vasis remanentes, vel dissoluantur supra lapidem in aliqua parte humida, vel in aqua inde extracta, vel reseruentur.

Mundatio aluminis Iameni.

Alumen Iameni, quemadmodum glaciale præparatur, excepto quòd in hac arte maioris est virtutis.

Mundatio aliorum aluminum.

Plura adhuc inueniuntur alumina, quæ omnia, vt iam dicta præparantur, & mundantur.

Mundatio atramentorum.

Primò de nigro atramento. Nigrum sic mundatur: Primò soluatur in aceto mundo, post distilletur, & coaguletur. Vel ponatur primò in alembico, & humiditas totalis extrahatur. Fæces in hac distillatione calcinatæ super porfidũ, vel in sua aqua soluantur, & coagulentur. Vel ipsa aqua secundum velle artificis reseruetur.

Mundatio cuperosæ.

Cuperosa, siue vitriolum mundatur vt atramentum nigrum. Habet tamen atramentum nigrum maiorem atramento viridi terrestreitatem.

Mundatio aliorum atramentorum.

Diuersa sunt atramẽta, & inueniũtur diuersi coloris, quæ vt pdicta mũdanť.

De uitro, & boracibus.

Vitrũ & boracia si debito modo fuerint facta, non indigent præparatione.

Mundatio aceti acerrimi.

Acetum autem, & cuiuscunq; generis acutũ, seu acerbum, subtiliantur & depurantur: & illorũ virtus siue effectus per distillationem melioratur. De eorũ mundatione, & depuratione sufficienter tractauimus, cum quibus corpora imperfecta præparari possunt, & depurari, & meliorari, & subtiliari, igne semper debito mediante.

De præparatione & melioratione corporum in genere. Cap. V.

PRæparantur autem & depurantur per ista ad intentionem ignis, per hunc modum. Habẽt enim hæc corpora imperfecta humiditates superfluas, & sulfureitatẽ adustibilem, nigredinẽ in ipsis generãtẽ, ipsasq; corrumpentẽ. Habẽt etiã terrestreitatem immundã, fæculentam, & combustibilẽ, nimis grossam, ingressionem impedientẽ & fusionẽ. Ista & talia sunt superflua in his corporibus prædictis, quæ in ipsis nostra experiẽtia & inuestigatione certa & ingeniosa sunt inuẽta. Et quia hæc superflua accidentaliter his superueniũt corporibus, & nõ radicaliter, & spoliatio accidentaliũ possibilis est, oportet nos cum igne artificiali his prædictis mundatis, superflua demere accidentia cuncta, sola substantia arg. viui & sulf. radicalis permanẽte. Et hæc est integra preparatio imperfectorũ, & depuratio perfecta. Melioratio, depuratio & subtiliatio horũ, substãtiæ puræ remanẽtis, fit multis modis, secundũ quod indiget Elixir. Præparationis ergo & depurationis in generali modus est hic. Primò enim eleuanda est cũ igne proportionali tota humiditas superflua & corrupta, in illorũ essentia, etiã superfluitas subtilis & cõburens, & hoc calcinãdo: Deinde totalis substantia remanẽs corrupta in illorũ calce superfluæ humiditatis cõburentis & nigredinis corrodẽda est cum his mundatis prędictis corrosiuis, acutis, seu acerbis, donec calx fuerit alba siue rubea, aut secundũ corporis naturã & ꝓprietatẽ colorata, & munda & pura ab omni superfluitate, seu corruptione pnarratis. Et hæc cum his corrosiuis mundanť, terẽdo, imbibendo, & lauãdo. Postea verò delẽda, seu deponẽda est totalis terrestreitas immũda, & fæculẽtia cõbu-

stibilis

ſtibilis & groſſa, cum rebus prædictis mundatis vel puris, fuſionem metallicã non habentibus, cum calce prædicta, modo prædicto depurata, commiſtis & bene tritis, quæ in fuſione, ſeu calcis reductione retinebunt ſecũ terreſtreitatẽ groſſam & immundã prædictam, remanente corpore puro ex omni ſuperflui tate corrumpente mundato, & hoc totum deſcendendo. Meliorationis & ſub tiliationis horum ſubſtãtiæ puræ in generali modus hic eſt. Primò hoc corpus purgatum & reductum, eſt iterum calcinandum cum igne, & adiutorijs mundatiuis prædictis, deinde cum his quæ ſunt ſolutiua ſoluendũ. Hęc enim aqua lapis noſter eſt, & argentum viuum de argento viuo, & ſulfur de ſulfure, ex cor pore ſpirituali abſtractum & ſubtiliatum, ſiue attenuatũ, quæ meliorari poteſt, confortando in ipſam virtutes elementales, cum alijs præparatis, quæ ſunt ex genere ſui generis: & augmentando colorem, fixionem, pondus, puritatem, fuſionem, & alia omnia, quæ pertinent ad Elixir perfectum. Et iſte eſt modus, per ſolos nos inueſtigatus, pręparationis, depurationis, ſubtiliationis, & melio rationis corporum mineralium in generali. Nunc tranſeamus ad ſpecialem, ſeu particularem cuiuslibet corporis imperfecti præparationem, cum omnibus modis ſuis, etiam perfecti corporis mineralis. Et primò de Ioue.

De præparatione Iouis in ſpeciali. Cap. VI.

PRæparatur autem Iupiter multipliciter, melius tamen per hunc modum. Et eſt, vt ponatur in furno calcinationis, in vaſe ad hoc apto, & proijciatur ſubtus ignis vſq; ad corporis ipſius fuſionem bonam, mouendo tunc ipſius corpus liquefactum cum ſpatula ferrea perforata: ſcoriã quæ ſuper ipſum creatur contrahendo, iterumq; corpus mouendo in ignis calore æquè perdurante, donec in ſuperficie bona quãtitas ipſius pulueris fuerit congregata. De ponatur tunc illa, & iterum moueatur, quouſq; alternata vice totum corpus in puluerem ſubtiliſsimum fuerit reductum. Cribretur ergo puluis ille, & reponatur in furno, addendo illi ignem bonum ipſius fuſionem non ſuperantem, & mouendo multoties. Stet ergo in igne ſuæ calcinationis ſic per diem naturalem, vel circiter, donec tota humiditas accidentalis, & ſuperfluitas fuerit deleta, cum ſulfure combuſtibili & corrumpente: poſtea extrahatur calx alba mundata. Nam ignis omnem fugitiuam ſubſtantiam, & inflammabilem eleuat, & conſumit de prædictis, ſcilicet cum ſale communi mundato, & alumine, & cum aceto purificato & acerbo multum lauando, & ponatur ad ſolem vel ad aerem, & iterum teratur, & lauetur, & deſiccetur, & hoc alternatim per vicem reiteretur, donec per acuitatem ſalium, aluminum, atque aceti, tota eius humiditas, nigredo, & immundicia fuerint conſumptæ, corroſæ, & deletæ. Tunc apponatur de vitro trito cum his prædictis. Cumq; totum impaſtatum fuerit, deſcendatur per Botum barbatum, cum ſufficienti igne. Deſcendit enim corpus purum & mundum, remanente cum vitro & ſalibus, ſiue aluminibus, tota ſubſtantia terrea & fæculenta. In illo enim corpore mundo deſcen ſo, & reducto, eſt æqualis & perfecta proportio argenti viui mundi, & ſulfuris albi non vrentis. Nam ignis & corroſiua totam humiditatem, & ſubſtantiam fugitiuam, inflammabilem, & corrumpentem, atque nigredinem di uiſerunt, & per deſcenſorium ipſius, ſiue per paſtillum ſalium & aluminum, & vitri, diuiſa eſt tota ſubſtantia terrea fæculenta, ſubſtantia pura & temperata cum ſua proportione remanente. Poſtea verò calcinetur iterum hoc corpus reductum purum, cum ſolo ſale ammoniaco puro, mundato, donec fuerit in pondere æquali, vel circiter. Cum autem bene & minutiſsimè fuerit calcinatum, tunc illud totum peroptimè, & bene diu teratur ſuper porfidum, & ponatur ſub diuo, in loco frigido & humido: vel in veſicis vitreis in furno

solutionis, uel in uentre equino, donec totum fuerit dissolutum, augendo sal, si fuerit necesse. Quam aquam honorare debemus, ipsa enim est quam quærimus ad album. Et hæc de præparatione Iouis dicta sufficiant.

De præparatione Saturni. Cap. VII.

PRæparatur & Saturnus sic: Ponatur similiter in furno calcinationis, mouendo vt Iouem, donec conuertatur in puluerem tenuissimum: Cribretur & reponatur ad furnum, Stet in igne suæ calcinationis per modum prædictum, donec fugitiua substantia, & inflammabilis fuerit deleta. Postea extrahatur calx rubea, quæ imbibatur, & teratur frequentissimè & minutissimè, cum sale communi mundato, & atramento, & aceto purificato, & acerbo multum. De ists verò ad rubeũ vtaris, sicuti ad album fecisti, cum sale communi, & alumine iameno, & aceto. Tunc multoties, vt de Ioue dictum est, desiccetur, & imbibatur, & teratur, donec per beneficium dictorum, dicta immundicia fuerit deleta. Tunc apponatur de vitro cum his prædictis, & descendat per Botum barbatum corpus purum, descendendo reductum. Iterum calcinetur cũ sale ammoniaco puro, vt de Ioue, teratur subtilissimè & dissoluatur per modum prædictum. Ipsa enim est aqua argenti viui, & sulfuris, proportionabiliter facta, qua vtimur in rubei Elixiris compositione. Et hæc de Saturni pręparatione dicta sufficiant.

De præparatione Veneris. Cap. VIII.

PRæparatur etiam Venus optimè per hunc modum: Ponatur stratum de sale communi optimè mundato in crusibulo, & desuper ipsius lamina, & desuper salis stratum, & desuper lamina, & sic vicissim, donec vas fuerit plenum, & cooperiatur, & lutetur, & collocetur in furno calcinationis per diẽ naturalem. Deponatur & abradatur quod calcinatum fuerit, & reponantur laminę cum sale nouo. Et sic alternata uice calcinetur, donec omnes laminæ fuerint consumptæ, seu corrosæ, per beneficium salis & ignis. Quia sal corrodit superfluam humiditatem, & sulfureitatem combustibilem: ignis eleuat substantiam fugitiuam & inflammabilem, cum proportione debita. Teratur omnino puluis ille minutissimè, & lauetur cũ aceto, donec nigredine careat aqua exinde emanans: hinc alterna vice de sale nouo & aceto imbibe, & tere, & post contritionem, ad furnum calcinationis in vase aperto reponatur, stetq; ibi per tres dies naturales. Deinde extrahatur, & teratur bene, & subtiliter, & abluatur cum aceto bene & diu, donec ab omni immũdicia fuerit mundatum & purgatum. Desiccetur ad Solem bene, tunc apponatur medietas eius de sale ammoniaco, bene & diutissimè terendo, donec substantia impalpabilis fuerit. Ponatur sub diuo, vel in resolutionis fimo, donec quicquid ibi est subtile, fuerit solutum: renouando sal ammoniacum mundatum, si fuerit necesse, donec aqua totum fiat. Hanc aquam honora, quam aquam sulfuris fixi nominamus: cum qua tingitur Elixir vsque ad infinitum. Et hęc sufficiant de Veneris præparatione.

De præparatione Martis. Cap. IX.

MArs autem per hunc modum melius præparatur: Calcinetur, quemadmodum Venus, cum sale communi mundato, & cum aceto puro lauetur. Lotus ad Solem siccetur: desiccatus iterum cum nouo sale & aceto teratur & imbibatur, & ad eundem furnum ponatur per tres dies, vt de Venere dictum est. Solutum honora, aquam videlicet sulfuris fixi, mirabiliter colorem Elixiris augmentantem. Et hæc de imperfectorum corporum præparatione dicta sufficiant.

De

De præparatione Solis. Cap. X.

PErfecta verò corpora non indigent præparatione, quantum ad perfectionem, cum perfecta sint, sed vt magis subtilientur, & attenuentur, talis eisdem præparatio est adhibenda: Accipiatur Sol in laminas tenues productus, & ponatur cum sale communi optimè præparato solariatim in vase calcinationis, & collocetur in furno, calcinando bene per tres dies, vel donec totum fuerit subtiliter calcinatum. Deinde extrahatur, multum bene teratur, cum aceto lauetur, & desiccetur ad Solem. Postea teratur bene cum medietate sui salis ammoniaci mundati, & ponatur ad dissoluendum, donec totum fuerit per beneficium salis communis, & ammoniaci in aquam clarissimam dissolutum. Hoc est fermentum ad Elixir rubeum, preciosum, & verum corpus spirituale factum.

De præparatione Lunæ. Cap. XI.

SVbtiliatur autem argentum & tenuatur, & ad spiritualitatem reducitur per modum iam dictum. Ergo per omnia & singula fac in ipsius subtiliatione sicut de Sole fecisti. Et aqua Lunæ dissolutæ, est fermentum ad Elixir album spirituale factum.

De proprietatibus Elixiris maioris. Cap. XII.

IAm imperfectorum præparationem, & perfectorum subtiliationem, sufficienter determinauimus, vt de eis quilibet discretus possit adimplere intentionem. Attendat ergo quis proprietates & actionis modos compositionis Elixiris maioris. Nos enim quærimus substantiam vnam facere, tamen ex pluribus aggregatam, coadunatam, fixam, quam super ignem positam, ignis nō exprimat, & liquatis permisceatur, & liquescat cum ipsis, cum eo quod est in ea de substantia ingressibili, & permisceatur cum eo, quod est in ea de substantia permiscibili, & consolidetur cum eo, quod est in ea de substantia consolidatiua, & figatur cum eo quod est in ea de substantia fixatiua, & non comburatur ab his, quæ non comburunt aurum & argentum, & afferat consolidationes & pondus cum ignitione debita & perfecta. Non tamen eatenus breue tempus intelligas, vt paucis diebus, vel horis possit prima vice confici: Sed quia respectu aliorum medicorum modernorum, respectu etiam naturæ operationis, veritas hoc modo citius terminatur. Vnde dixit Philosophus: Medicina est cuius temporis longum spacium anticipauit. Quare vobis dico, vt sustineatis patienter, quia fortè moratur, & festinantia quidem ex parte diaboli est. Ergo qui patientiā non habet, ab opere manum suspendat, quia impediet eum festinantem credulitas. Omnis nanq; actio naturalis suū habet modū, & tempus determinatum, in quo maiori vel minori spacio terminatur. Ad hęc tria necessaria sunt, patientia, mora, & instrumentorum aptatio: de quibus in Summa nostri magisterij perfecti artificem allocuti sumus, in capitulis diuersis, in quibus experiri potest, si in nostris dictis fuerit sufficienter versatus. In quibus manifesta probatione & aperta concludimus, lapidem nostrum nihil aliud esse, quàm spiritum fœtentem, & aquam viuam, (quam & siccam aquam nominauimus) & per naturalem proportionem mundatam, & vnitam vnione tali, quòd sibi neutiquam abesse possunt. Quibus addi debet & tertium, ad opus abbreuiandum, hoc est corpus perfectum attenuatum.

Epilogus, & conclusio operis. Cap. XIII.

EX pręmissis igitur patent res, in quibus veritas est propinqua: & perficientes ipsum opus, inuestigatione vera nostra, qua certi sumus, & per experiētiam manifestā considerauimus, òmnia verba vera esse, quę iam per nos solos

in nostris voluminibus scripta sunt: secundum quod vidimus per experimentum & rationem, in voluminibus istis relata. Ea verò quę per nostram experiētiam digitis extraximus, & vidimus oculis, & manibus tetigimus, scripsimus in Summa nostri perfecti magisterij. Sapiens ergo artifex in nostris studeat voluminibus, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, ne malignis seu ignaris publicetur: & collectam probet, donec ad cognitionem, studendo & experimentando cum laboris ingeniosi instantia, peruenerit totalem. Exerceat ergo se artifex, & inueniet huius iam modum inuestigationis (commotis amore uisceribus) per nostram considerationem, veritatis cognitionē etiam dare plenariā, perficientis & corrumpētis materiæ & formæ. Considerauimus enim inuestigatione nostra, perfectorum materiam cum forma, à radice suæ commistionis vsque ad complementum, puram esse, sine corruptione superueniente aliqua. Considerauimus etiam à contrario sensu imperfectorum substantiam, & perfectorum vnam esse vbique, scilicet argentum viuum & sulfur: quæ ante commistionem suam, pura sunt & mūda. Et per hanc considerationem per nostrum exercitium inuenimus, corruptionem imperfectorum accidentaliter superuenisse, quæ materiæ nouam & corruptam dedit formam. Nam cum corpora imperfecta, per nostram experientiam, & per ingenium nostrum vidimus præparata, & mundata ab omni superflua corruptione, & immundicia fugitiua, seu terrestri deliberata, inuenimus ipsa maioris claritatis & fulgoris, seu puritatis, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. Per quam consideratiorem peruenimus ad finem huius scientiæ perfectum & completum, quam perfectè & completè scripsimus in codicibus nostris. Studeas ergo in illis, & inuenies totam nostram scientiam, quam ex Antiquorum libris abbreuiauimus.

Finis libri de Inuestigatione perfectionis Gebri.

GEBRI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM (PRAECIpuè *Metallicarum*) *peritißimi*, Περὶ Χημείας *Libri duo, quibus titulum fecit: Summa perfectionis, siue perfecti magisterij, ex Arabico in Latinum translati; incerto Interprete.*

SVMMAE PERFECTIONIS GEBRI LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO DE MODO TRADENDI HVIVS *artis, & de idoneis discipulis.* Cap. I.

TOTAM nostram Περὶ Χημείας scientiam, quam ex libris Antiquorum compilatione diuersa in nostris voluminibus abbreuiauimus, hîc redegimus in summam vnam. Et quod in alijs libris à nobis scriptis est diminutum, id sufficienter in hac traditione huius nostri libri compensauimus, & ipsorum defectum suppleuimus sermone breui. Et quod occultatum fuit à nobis in parte vna, manifestum fecimus illud in parte eadem, in hoc nostro volumine, vt sapientibus patefiat complementum tam excellentis, nobilisque partis Philosophiæ. Scias ergo carissime fili, in hoc

hoc opere totam eius artis operationem in capitulis generalibus, vniuersali disputatione, sine diminutione aliqua sufficienter contineri. Per Deum, qui secundum hunc librum operatus fuerit, verum finem huius artis se adinuenisse lætabitur. Sed scias carissime, quòd qui principia naturalia in seipso ignorauerit, hic iam multum remotus est ab arte nostra, quoniam nō habet radicem veram, supra quam intentionem suam fundet. Et qui principia sua sciuerit naturalia, & causas mineralium omnes, nondum tamen adeptus est verum finem & proficuum huius artis occultißimæ, habet verò faciliorem aditum ad artis huius principia, quàm cui ignorantia cadit super intentionem eius de modo huius nostri operis, & hic parum remotus est ab artis introitu. Qui verò sciuerit omnium principia, & causas mineralium, & generationis modum, qui ex intentione naturæ consistit, parum quidem aufertur ab eo de operis complemento, sine quo tamen non potest scientia nostra perfici, quoniam ars imitari non potest naturam in omnibus operibus, sed imitatur eam sicut rite potest. Carißime igitur fili, secretum tibi pandimus, quòd in hoc artifices errāt, quòd natura in omnibus differentijs proprietatum actionis imitari desiderant. Labora itaque studere in nostris voluminibus, & ea sæpißime in mente tua reuoluere nitaris, vt intentionem ex nostræ loquelæ modo veram acquiras, quia in eis inuenies, super quæ mentem tuam fundare debeas, & scies ex eis errores à te repellere, & in quibus imitari naturam poßis in tui operis artificio.

Diuisio huius libri primi in quatuor partes. Cap. II.

Ponemus igitur tibi breuiter primò impedimenta omnia, quibus in opere impeditur artifex, ne verum finem adipiscatur, dicemus etiam conditiones artificis huius artis. Secundò verò disputabimus contra ignorantes & sophistas, qui propter suam ignorantiam & imperitiam, huius artis magisterium & proficuum inquirendo, artem interimunt, & eam nullam esse contendunt. Ponemus autem omnes rationes illorum, & postea ipsas destruemus euidentißime: ita vt prudentibus satis apertè patefiat, nullam illorū sophismata veritatem continere. Tertiò disputabimus super principijs naturalibus, quæ sunt de intentione naturæ: & ibidem super modo generationis & mistionis eorum adinuicem ab opere naturæ, & super eorum effectu, secundum antiquorum Philosophorum sententiam. Quartò verò monstrabimus principia, quæ sunt ad intentionem huius nostri operis, in quibus imitari naturam poßumus, & modum miscendi, & alterādi, scilicet congruum naturæ cum causis suis, ad intentum nostri operis reducendis.

PRIMA PARS HVIVS PRIMI LIBRI DE IMPEDIMENTIS, *quibus impediuntur artifices, quo minus uerum huius artis finem adipiscantur.*

Diuisio impedimentorum. Cap. III.

SVNT ergo impedimenta huic operi superuenientia, duo generaliter: Naturalis scilicet impotentia, & necessariæ impensæ defectus, vel occupationes & labores. Naturalem tamen impotentiam multiplicem esse dicimus. Ex parte scilicet organi artificis, & ex parte animæ. Ex parte etiam organi artificis multipliciter. Vel quia organum sit debile, vel ex toto corruptū. Ex animæ denique impotentijs multipliciter, vel quia sit anima peruersa in organis, propter organa nihil rectitudinis, vel rationis in se habens, sicut anima insani, vel fatui. Vel quia sit fantastica, contrariarū facilè formarum susceptiua indebitè, & de vno scibili ad eius oppositum extensiua subito, & de vno velle ad eius oppositum similiter.

De impedimentis huius operis, ex parte corporis artificis. Cap. IIII.

IAm tibi generaliter determinauimus huius operis impedimenta. Nunc verò specialiori sermone te alloquemur in hoc capitulo, & magis apertè narrabimus tibi omnia illa impedimenta plenissimè, seriatim. Dicimus igitur: quòd si quis non habuerit sua completa organa, non poterit ad huius operis complementum peruenire per se, velut si cæcus fuerit, vel extremis truncatus, quoniam non iuuatur à membris, quibus mediantibus, ars hæc perficitur, tanquam naturæ ministrantibus. Si verò fuerit artificis corpus debile & ægrotum, sicut febrientium, vel leprosorum corpora, quibus membra cadunt, & in extremis vitæ laborantium, & iam ætatis decrepitæ senum ad artis complementum non perueniet. His igitur naturalibus corporis impotentijs impeditur artifex in intentione sua.

De impedimentis ex parte animæ artificis Cap. V.

PRæmisimus tibi capitulum vnum, in quo narrauimus sermone absoluto & manifesto impedimenta, ex parte corporis artificis dependentia. Restat nobis narrare breuiter impedimenta ex parte ipsius animæ, quæ maximè impediunt huius operis complementum. Dicimus igitur quòd qui non habuerit ingenium naturale, & animam perscrutantem subtiliter principia naturalia, & naturæ fundamenta, & artificia, quæ consequi naturam possint in suæ actionis proprietatibus, non inueniet huius preciosissimæ scientiæ veram radicem. Sicut sunt multi, qui duram habent ceruicem, in omni perscrutatione vacuam ingenio, qui & vix communem intelligere queunt sermonem, & opera similiter cum difficultate discunt vulgò communia. Præter hos etiam multos inuenimus animam habere facilè opinantem fantasiam quamlibet, sed quod credunt se verum inuenisse, fantasticum est totum, & à ratione deuium, & errore plenum, & semotum à principijs naturalibus, quoniam eorum cerebrum, multis repletum fumositatibus, non potest recipere veram rerum naturalium intentionem. Sunt etiam præter istos alij, qui mobilem habēt animam, de opinione in opiniones, & de voluntate in voluntates, sicut qui modò credunt hoc, & idem volunt, sine rationis vllius fundamento. Paululum verò post illud, & aliud credunt similiter, & aliud volunt. Et hi tam mobiles sunt, vt vix minimum eius ad quod intendunt, possint consummare, sed diminutum potius illud relinquunt. Sunt similiter & alij, qui non possunt videre veritatem aliquam ex rebus naturalibus, non magis quàm bestiæ, velut mente capti, insani, & pueri. Sunt & alij qui contemnunt scientiam, & ipsam non putant esse: quos similiter hæc scientia contemnit, ipsósque ab huius preciosissimi operis fine repellit. Et sunt, qui serui sunt, pecuniæ deseruientes, hanc scientiam mirabilem & ipsi affrmantes, sed ipsa dispendia interponere timent. Ideóque licet ipsam affirment, & secundum rationem ipsam inuestigent, tamen ad operis experientiam non perueniunt, propter pecuniæ auaritiam. Ad hos igitur non peruenit hęc scientia nostra. Qualiter enim qui ignorans fuerit vel scientiam inuestigare neglexerit, faciliter ad ipsam perueniret?

De impedimentis externis, huius artis opus impedientibus. Cap. VI.

REduximus ad duo capitula, omnia impedimenta, huius artis finem retardantia, quæ sunt ex principijs radicalibus, secundum naturam artificis huius preciosissimi negotij. Expedit ergo nos tandem narrare impedimenta exterius superuenientia, & contingentibus fortunis, & casibus, quibus impeditur hoc opus gloriosissimum. Videmus ergo quosdam astutos & ingeniosos, minimè ignorantes opera naturæ, & ipsius, in quibus est possibile

sequaces

sequaces principijs & operibus, quibus est etiam inuestigatio non fantastica, in omnibus rebus quæ naturæ regulantur motibus & actionibus infra lunarē circulum. Hi tamen vltima paupertati oppressi, ex dispensationis indigentia, hoc tamen excellens magisterium coguntur postponere. Sunt & multi alij præter nunc dictos, curiosi, varijs huius mundi curis, & solicitudinibus detenti, se omni negocio seculari totos occupantes, à quibus hæc nostra scientia preciosa rursus refugit. Iam ergo tibi satis ex præmissis capitulis patet, quę sint ab hac arte distrahentia impedimenta.

Epilogus huius primæ partis, qualem oporteat esse artificem Cap. VII.

CONcludimus igitur ex iam dictis, quòd oporteat artificem huius operis in scientijs Philosophiæ naturalis eruditum & perfectum esse, quia quantamcunque pecuniam, & ingenium naturaliter profundum habuerit, & desiderium in hoc artificio, non tamen ipsius finem acquiret: nisi ex doctrina Philosophiam naturalem adeptus fuerit, quia quòd per ingenium naturale non adipiscitur, huius defectui per doctrinam subuenitur. Oportet igitur altissima perscrutatione & industria naturali artificem iuuari. Propter doctrinam enim, quantamcunqꝫ scientiam acquisiuerit, nisi ab industria etiam iuuetur naturali, ad epulas tam preciosas non inuitabitur. In puncto enim errorem suum emendaret, per suam industriam, cui remedium ignoraret adhibere, si sola doctrina fundatus foret: & errori similiter subueniret in puncto ex acquisita scientia per doctrinam naturalem, quem per solam industriam euitare nō posset: quoniam ars ab ingenio iuuatur, & ingenium ab arte similiter. Et ipsum similiter necessarium est constantis voluntatis in opere fore, vt non modò hoc, modò illud attentare præsumat: quia in rerum multitudine ars nostra non consistit, nec perficitur. Est enim lapis vnus, medicina vna, in quo magisterium consistit, cui non addimus rem extraneam aliquam, nec minuimus, nisi quod in pręparatione superflua remouemus. Oportet etiam ipsum sedulum operi vsque ad consummationem ipsius insistere, vt non opus detruncatum dimittat: quia nec sciētiam, nec proficuum ex opere diminuto acquireret, sed potius desperationem, & damnum. Expedit etiam ipsum huius artis principia & radices principales, quæ sunt de esse operis, non ignorare: quoniam qui principium ignorat, finem non inueniet. Et nos dicemus tibi principia illa omnia sermone completo, necnon & prudentibus sufficienter aperto & manifesto, secundum huius nostræ artis exigentiam. Expedit similiter artificem tēperatum & tardum ad iram esse, ne subitò propter iræ impetum, iam incepta dissipet & destruat. Similiter & pecuniam suam custodiat, nec pręsumptuosus eā vanè distribuat, ne si fortè artem non inuenerit, relinquatur in miseria, & desperatione paupertatis: vel ne fortè, cum iam ad finem huius magisterij per suam indagationem approximauerit, consumpta sint ipsius impendia, & verū finem miser violenter ob paupertatem relinquat. Sicut cum in principio qui ignorant, prodigaliter suum thesaurū totum exterminant, cum autem huic affines fuerint, nō habent vlterius ex quo laborent. Vnde dupliciter hi tales in mœrore sepeliuntur, & quia pecuniam suam dissipauerunt in rebus inutilibus & quia scientiam, quam protinus indagassent, nobilissimā amittunt. Nō enim oportet tua bona consumere, quoniam vili precio (si artis principia non ignoraueris, & ea quæ tibi tradidimus, rectè intellexeris) ad complementum magisterij peruenies. Si ergo æs tuum perdideris, non attendendo nostra monita, quæ tibi in hoc libello scripsimus aperta & manifesta, nō nos iniquè corrodas nec nobis blasphemias iniungas, sed tuæ imputa ignorantiæ & præsumptioni. Igitur hæc scientia non bene conuenit pauperi vel indigenti, sed potius est

ei inimica & aduersaria. Nec etiam adinuenire nitatur sophisticam metam operis, sed soli sit complemento intentus, quoniam ars nostra in potentia diuina seruatur, & cui vult, elargitur & subtrahit, qui est gloriosus, & sublimis, & omni iustitia & bonitate repletus, fortè enim ex sophistici vindicta operis, tibi artē denegaret, & in deuium erroris te crudeliter detruderet, & ex errore in infelicitatē, & miseriam perpetuam. Miserrimus enim & infelix est, cui Deus semper post operis sui atq; laboris finem, veritatē denegat conspicere: quoniā vitæ suæ spaciū semper in errore concludit & terminat: hic enim in labore cōstitutus perpetuo, omniq; infortunio, & infelicitate obsessus, totā huius seculi consolationem, gaudium, & delectationē amittit, & vitā suam in mœrore sine proficuo consumit. Studeat similiter, cum in opere fuerit, omnia signa, quæ in qualibet decoctione apparent, in mentem sigillare, & illorū causas inquirere. Hæc itaq; sunt quę necessaria sunt artifici, ad artem nostram idoneo. Si verò alterum eorum, quæ narrauimus, eidem defuerit, huic arti non adhæreat.

SECVNDA PARS HVIVS PRIMI LIBRI, IN QVA RECENSentur rationes, hanc artem negantium, deinde verò confutantur.

Diuisio dicendorum generalis. Cap. VIII.

QVoniam in Summa vna huius libelli nostri iam præmisimus tibi omnia huius operis impedimenta, & doctrinam tibi dedimus ad artis huius adhærentiam sufficientem, expedit modò secundum nostri propositi intentionem, contra sophisticos & ignorantes disputare: Primò ipsorum rationes ponentes, secundum quod promisimus à principio nos determinaturos esse. Vltimò verò eas omnes interimemus, vt manifesta demonstratione sapientibus patefiat, nihil veritatis illas continere.

Rationes veræ, artem simpliciter negantium. Cap. IX.

SVnt autem diuersi, qui eam negant & destruunt: Alij enim simpliciter, alij verò ex dictis à supponente eam esse. Sunt enim aliqui asserentes artem non esse simplicirer, suam opinionem sophisticè taliter corroborantes. dicunt enim: Distinctæ sunt rerū species & diuersitates, quia diuersæ sunt & distinctæ elementorum adinuicem in commistione proportiones. Est enim asinus diuersus ab homine in specie, quia multo diuersam habuit elementorum in sui compositione proportionem, sic & in cæteris rerum diuersitatibus est inducere, ergo & in mineralibus. Ignota igitur miscibiliū proportione, qua adipiscitur forma, & rei perfectio, quomodo & mistum & miscendum formare sciemus? Sed ignoramus Solis & Lunæ verā elementorū proportionem, ergo & formare ipsa ignorare debemus. Ex his itaq; cōcludunt: Igitur inutilis est ars ista & impossibilis. Similiter etiam aliter arguunt, magisterium nostrum interimentes. Dicunt enim: Et si proportionem elementorum scires, modum tamen mistionis adinuicem eorum ignorares, quoniam in cauernis, & mineris, & absconsis locis hæc natura procreat, ergo cum modum mistionis eorum ignoras, & hæc facere similiter ignoras. Similiter iterum arguunt: Etiam si hoc debitè scires, attamen in mistionis actione ignorares calorem æquare agentem, quo mediante res ita perficitur. Certam enim habet naturam caloris quātitatem, qua metalla in esse deducit, cuius mensuram ignoras. Similiter & alias naturæ causarum differentias agentium ignoras, sine quibus non posset natura veraciter intentum perficere: his ergo ignoratis, & totus similiter agendi modus huius artis ignorabitur. Prætere̜a etiam rationem & experientiam

tibi

tibi adducunt. Tandiu enim, inquiunt, est à viris sapientibus hæc perquisita scientia, vt si possibile esset ad eam per aliquam viam peruenire, iam eam millies compleuissent. Similiter etiam, cum Philosophi visi sint in suis voluminibus eam tradere, nec tamen in eis veritatem reperiamus, manifestum satis per hoc est, & probabile, hanc scientiam non esse. Similiter & multi huius mundi Principes & Reges, thesaurum infinitum, & Philosophorum copiam habētes hanc artem adinuenire desiderauerunt, non tamen ad huius preciosissimæ artis fructum pertingere potuerunt. Hoc vtiq; satis sufficiens est argumentum, quòd ars sit friuola, probatione. Similiter etiam in debilibus mistionibus specierū, sequi naturam non valemus. Asinum enim fingere ignoramus & cætera similia, quarum mistiones sunt debiles, & manifestæ quasi sensibus. Quare & multo magis metallorum mistionē (quæ est fortissima) fingere ignorabimus: quę est etiā nostris sensibus & experientijs occultata penitus. Cuius signū est difficultas resolutionis elementorum ex ipsis. Similiter etiam nō videmus bouem in capram transformari, nec aliquam aliam speciem, in aliam transmutari vel per aliquod aliud artificium reduci. Quomodo igitur cum metalla differāt specie, niteris inuicem secundum speciem transformare, vt de tali specie talem speciem facias? Absurdum satis hoc nobis videtur, & à veritate illata ex principijs naturalibus semotum. Similiter etiam, in millibus annorū natura metalla perficit: quomodo autem tu in artificio transmutationis per annorum millia durare poteris? cum vix ad annorum centum metam pertingere valeas? Si tamen ad hoc ita responderetur: Quod non potest natura perficere in maximo temporis spacio, id in breui per artificium nostrum implemus: quoniam artificium in multis naturæ defectum complet: Dicimus iterum, quod & hoc impossibile est, & in metallis specialiter, cum sint fumi subtilissimi, qui temperata decoctione indigent, vt in seipsis secundum æqualitatem inspissetur humiditas propria, & non fugiat ab eis, & relinquat ipsa omni humiditate priuata, qua contusionē & extensionem suscipiunt. Si igitur per artificium tuum volueris tempus decoctionis naturæ in mineralibus, & metallicis corporibus abbreuiare, oportebit per excessum caloris hoc facere, qui non adæquabit, sed potius humiditatem dissoluendo ex eorum corporibus dissipabit & destruet. Solus enim temperatus calor humiditatis est spissatiuus, & mistionis perfectiuus, nō ignis excedens. Similiter etiam, esse & perfectio dantur à stellis, tanquam à primis perficientibus, & mouētibus naturā generationis & corruptionis ad esse & non esse specierum. Hoc autem fit subito, & in instanti, cū peruenit vna stella aut plures ex motibus, ad situm determinatū in firmamento, à quo datur perfectionis esse: quia vnaquęq; res ex certo situ stellarum acquirit sibi esse in momento. Et non est solùm vnus situs, imò plures, & sibi inuicem diuersi, quemadmodum ipsorum effectus sunt diuersi. Et horum diuersitatem, & distinctionem ab inuicem pernotare nō possumus, cum nobis sint incogniti & infiniti. Quomodo ergo supplebis defectū in opere tuo, ex ignorantia diuersitatū situum stellarum, ex motu earum? Et tamen si situm vnius, aut plurium stellarū certum, quo datur metallis perfectio, scires, non tamen opus ad intentum tuū perficeres. Non est enim alicuius operis præparatio ad suscipiendā formā per artificium in instanti, sed successiua. Ergo operi forma non dabitur, cum pręparatio non sit in instāti. Similiter etiam in rebus naturalibus iste est ordo: quod facilius est eas destruere, quàm cōstruere. Sed vix aurum possumus destruere quomodo igitur & cōstruere præsumimus? Propter has igitur rationes sophisticas, & alias his minus apparentes, credunt hanc se artem diuinam interimere. Hæ omnes sunt persuasiones sophistarum, artem nostram simpliciter esse

negantium. Rationes verò eorum, qui ex suppositione negant artem, ponam cum destructionibus illarum in sequentibus. Ab hinc verò ad harum interemptiones nunc positarum, transeundum à nobis est: prius ponentibus nobis super has veram intentionem, ad operis complementum.

Occupatio, fieri nec posse, nec debere, quòd ars naturam in omnibus differentijs proprietatum actionis imitetur, & quædam de principijs metallorum erudita. Cap. X.

DIcimus itaq;, quòd principia, super quæ actionem suam natura fundat, sunt durissimæ compositionis, atque fortissimæ: & sunt sulfur & argentum viuum, vt dicunt quidam Philosophi. Igitur quia durissimæ & fortissimæ cõpositionis, difficillimæ sunt etiam resolutionis, sed vt fiat inspissatio eorum adinuicem & induratio, taliter, quòd fiat in eis contusio & extensio per mallei compulsionem, & non confractio: non est nisi per hoc, quòd humidum viscosum in eorum adinuicem commistione, saluatur per successiuam in minera decoctionem. Sed regulam tibi tradimus, carissime fili, generalem: quòd non fit inspissatio alicuius humidi, nisi prius fiat ex humido partium subtilissimarum exhalatio, & conseruatio ex humido partium magis grossarum, si sit humidum in commistione superans siccum, & vera mistio sicci & humidi: vt humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido, & fiat hæc substantia vna in suis partibus homœomera, & temperata inter durum & molle, & extensiua in contusione. Sed hoc non fit, nisi per diuturnam mistionem humidi viscosi, & subtilis terrei per minima, quousque humidum idem cum sicco & siccum cum humido fiat. Et huiusmodi subtilis vaporis non fit resolutio subitò: imò paulatim, & in millibus annorum, & illud ideo, quia vniformis est substantia principiorum naturæ. ergo si subitò fieret ab eis superflui humidi resolutio, cum non differat humidum à sicco, propter fortem mistionem, quam habent, huius vtiq; rei solueretur humidum cum sicco, quare totum in fumum euanesceret, nec separari posset humidum à sicco in resolutione, propter fortem vnionem, quam habent ad inuicem. Huius itaq; videmus manifestam experientiam in spirituum sublimatione, quia cum in eis per sublimationem fiat subita resolutio, non separatur humidum à sicco, nec siccum ab humido, ita vt diuidantur in partes totales mistiones eorũ, sed tota ascẽdit eorũ substãtia, aut parũ ex eorũ componẽtibus dissoluitur. Resolutio ergo humidi subtilis fumosi, successiua, & diuturna & æqualis, est caussa inspissationis metallorum. Hanc quoq; facere nõ possumus inspissationẽ per hunc modũ. Ergo in hac sequi naturã non valemus. Non enim possumus naturam in omnibus differerẽtijs proprietatũ actionis imitari. Nostra igitur intentio non est, in principijs naturã sequi, nec in proportione miscibilium elemẽtorũ, nec in modo mistionis ipsorũ adinuicem, nec in æquatione caloris inspissantis. Cum hæc omnia sint nobis impossibilia, & penitus ignota: Restat ergo rationes sophistarum interimere, hanc excellentissimam scientiam per ignorantiam negantium.

Confutatio rationum, artem simpliciter negantium. Cap. XI.

SI dixerint ergo, nos proportionem elementorum, & modum mistionis eorum adinuicem, æquationẽ item caloris metalla inspissantis causasq; alias multas, & accidentia naturę actionũ consequentia, ignorare: Cõcedimus eis vtiq;, sed nõ propter hoc nostram scientiam diuinam interimunt, quia nec scire volumus illa, nec possumus, nec ad opus nostrum possunt peruenire. Sed aliud ad hoc nobis principium assumimus, aliumq; generationis metallorum modum, in quibus sequi naturam possumus. Si dixerint, etiam Philosophos & Principes huius mundi hanc desiderasse scientiam, & ipsam non inuenisse: Respondemus, eos mentiri, quoniam & quosdam Principes (licet paucos) &

maximè

maximè antiquos, & sapientes, nostro tempore repertos, iam ex sua industria hanc constat indagasse scientiam, sed talibus, nec ore, nec scripturis eam tradera uoluerunt, cum indigni sint eius. Ergo cum non uiderint aliquos hanc scientiam possidere, cecidit super mentes illorum error, ut æstiment nullos hanc inuenisse. Ad hoc etiam, si arguant fantasticè, asserentes impotentiam nostram non posse saltem in debilibus mistionibus naturam imitari, sicut in mistione asini vel bouis, ergo nec in fortibus: detegimus eis errorem suum multiplicem quòd in arguendi modum ipsorum non cadat necessitas, qua coartemur artē nostrā non esse concedere, quia à simili, vel à maiori ad minus, suam corroborant fantasiam & errorē, in quibus non continetur necessitas, sed contingentia, vt in pluribus. Ostendemus quoq; per aliam viam, demonstrando illos nullam assignare apparentem similitudinem, inter debilem commistionem, & cōpositionem animalium, & mineralium firmam & fortem. Et hoc ideo, quia in animalibus & alijs viuentibus, in quibus compositio est debilis, non est perficiens solùm proportio, nec miscibilia proportionis, nec qualitates miscibiliū, nec commistio, quæ sequitur ex illarum actione adinuicem & passione, quæ est ex aggregatione illarum primarum qualitatum, sed est anima, secundum opinionem plurium, quæ est ex occultis naturæ, sicut ab essentia quinta, vel à primo motore, & hoc etiam secundum sententiam plurium dicimus, & huius occultum ignoramus. Ideo hæc talia, licet in eis sit debilis mistio, perficere nescimus, quia perfectiuum, quod est anima, infundere ignoramus. Per hoc vtiq; patet, quòd non est defectus ex parte mistionis, quòd non perficiamus bouē vel capram, sed ex defectu infusionis animæ: quoniam sicut debilem & magis debilem, sic etiam fortem & magis fortem compositionem facere, viam & cursum naturalem imitantes, secundum artificium nostrum sciremus. In metallis igitur perfectio minor est, quàm in eis, & versatur illorum perfectio magis circa proportionem & compositionem, quàm circa aliud. Ideo cum in eis minor sit perfectio, quàm in alijs, quæ iam narrauimus, liberius ipsa perficere possumus, illa verò non. Diuersificatur ergo Deus altissimus & gloriosus perfectiones ab inuicem multiformiter. Nam in quibus compositio, quæ est secundum naturam fuit debilis, in illis maiorem & nobiliorem perfectionem posuit, scilicet eam, quæ est secundum animam. Sed quædam fortioris condidit compositionis & firmioris, sicut lapides & mineralia, sed in eis posuit minorem perfectionem & ignobiliorem, scilicet eam quæ est ex mistionis modo. Patet itaq;, quòd non est eorum similitudo bona, quia non ignoramus bouem vel capram formare ratione compositionis, sed formæ perfectiuæ: quoniam perfectio in boue vel in capra nobilior est, & magis occultata, quàm quæ in metallo consistit. Si autem aliter arguant, quòd non mutetur species in speciē: Dicimus eos mentiri iterum, sicut consueuerunt potius, quàm verum dicere super his, quoniam & species mutatur in speciem, secūdum hanc viam, cum indiuiduum speciei vnius in alterius mutatur speciei. Videmus nanq; vermē, & naturaliter, & per artificium naturale, in muscā verti, quæ ab eo differt specie, & vitulū strangulatum in apes, & frumentum in lolium, & canem strangulatū in vermes per ebullitionis putrefactionem. Sed hoc non facimus nos, facit autem natura, cui administramus. Similiter & metalla non putamus, sed natura, cui secundum artificium illam materiam præparamus, quia ipsa per se agit, non nos. Nos verò administratores illius sumus. Et, si per aliam rationē similiter taliter arguunt, & suam corroborant sophisticè opinionē, quòd in millibus annorū natura metalla perficit, tu verò millibus perdurare non potes: Dicimus quòd natura super principia sua secundū opinionem antiquorū Philosophorū agens perficit in

millibus annorũ, ſed quia principia illa ſequi non valemus: ideoq; ſiue in millibus annorum, ſiue in pluribus, ſiue in paucioribus, vel momento, hæc natura perficiat, non tenet illorum perſuaſio. Quòd autem in principijs imitari naturã non poſſumus, iam ex præcedenti negatiuo ſermone ſatis abbreuiato determinauimus, & cõpletiore ſermone in ſubſequentibus demonſtrabimus. Secũdum tamen opinionẽ aliquorũ prudentium & perſpicacium, intentũ ſuum ſubito natura perficit, ſcilicet vna die, vel breuiori tempore. Et ſi hoc verum ſit, non tamen valemus in principijs naturam imitari, id quod manifeſtius oſtẽſione ſufficiente probauimus, reſiduum tamen huius quæſtionis cõfitemur, quia totũ verum concedimus eſſe. Et, ſi dicãt quod à ſitu vnius vel plurium ſtellarũ datur metallis perfectio, quã ignoramus: Dicimus hunc ſitũ nos ſcire nõ oportere, quia nõ eſt ſpecies generabiliũ & corruptibiliũ, quin ex indiuiduis eius alicuius fiat generatio, & corruptio omni die, per quod patet vtiq; ſitũ ſtellarũ eſſe omni die perfectiuũ cuiuslibet ſpeciei indiuiduorum & corruptiuũ. Non igitur neceſſarium eſt ſtellarum ſitũ expectare, eſſet tamen vtile, ſed ſufficit ſolùm naturæ diſponere, vt & ipſa, quæ ſagax eſt, diſponat ſitibus conuenientibus, mobilium corporũ: Nõ enim ſuum motũ poteſt natura perficere ſine motu & ſitu mobilium. Vnde ſi naturæ artificiũ diſpoſueris, & cõſideraueris, quęcũq; ex cõtingẽtibus huius magiſterij fuerint, debitè perficietur ſub debito ſitu per naturã ſibi conuenientẽ, abſq; conſideratione illius. Cũ enim videmus vermẽ ex cane vel alio animali putreſcibili deductũ in eſſe, nõ cõſideramus immediatè ſitũ ſtellarum, ſed diſpoſitiones aeris circũſtantis, & alias cauſas putrefactionis perfectiuas, prçter illũ. Et, ex tali cõſideratione ſufficienter ſcimus vermes ſecũdum naturã in eſſe producere. Natura enim ſibi inuenit conuenientẽ ſitum, licet à nobis ignoretur. Et, ſi dicant perfectionẽ in inſtanti dari, & pręparationem noſtrã non in inſtanti fieri, & concludunt ex hoc, nõ perficietur per artificium, ergo nec ars: Dicimus capita illorũ fatua, vacuaq; eſſe ratione humana, eoſq; magis beſtijs, quã hominibus aſſimilari. Cõcludunt enim ex pręmiſſis, nulla ſe habẽtibus habitudine ad id quod illatũ eſt. Tantum ergo tenet hęc argumentatio, Aſinus currit, ergo tu es capra, quantum & ipſorũ. Et hoc ideo, quia & ſi nõ fiat præparatio in inſtanti, non prohibetur tamen hoc, quòd forma vel perfectio nõ poſſit præparato dari in inſtãti. Non enim præparatio eſt perfectio, ſed habilitatio ad ſuſcipiendã formã. Sed ſi dicant etiã, quòd facilius eſt, res naturales deſtruere, quàm conſtruere illas per artificium, & vix aurum poſſumus deſtruere, & cõcludant, impoſſibile eſſe, conſtruere illud: Reſpõdemus eis taliter, quòd non concludunt de neceſſitate, qua coartemur concedere aurum non poſſe conſtrui. Nam cum difficulter deſtruitur, difficilius conſtruitur: non autem impoſſibile eſt, illud poſſe conſtrui: huius autem aſſignamus cauſam, quia fortem habuit compoſitionem, ideóque difficiliorem habuit reſolutionẽ, ideoq; difficulter deſtruitur. Et hoc eſt, quod facit eos opinari, impoſſibilem eſſe illius conſtructionẽ, quia deſtructionem artificialẽ ex curſu naturę ignorãt. Attentauerũt fortè, quòd ſit fortis compoſitionis, ſed quàm fortis cõpoſitionis ſit, non attentauerunt. Sufficienter itaq; tibi cariſsime fili ſophiſtarum fantaſias attulimus. Reſtat ergo, ex quo attentum promiſsione fecimus, ſecundum illam promiſſionem ad ea quæ determinanda ſunt, ex rationibus artem negantium, à datis tranſire. Quæ cum debitè determinata fuerint, tum ad ea venire determinanda, quæ ſunt principia de intentione naturę, quorum eſſentiam nos oportet diſputare ſufficientius in inſequẽtibus. Poſt illam verò determinationẽ, etiam de ipſis ſermonem faciemus, quæ ſunt principia noſtri magiſterij. In prima tamen traditione vniuerſalẽ, in ſequenti verò ſingu-

larem

larem de vnoquoq; principiorum faciemus sermonem. Nũc verò ad præsens rationes negantium à datis, & ipsarum interemptiones in primis afferamus.

Diuersæ opiniones eorum, qui artem esse supponunt. Cap. XII.

HAnc itaq; artẽ supponentes, multiplices ex intentione diuersa esse cõpe rimus. Alij quidẽ in spiritibus, alij verò in corporibus, alij in salib. & aluminibus, nitris & boracibus: alij verò in omnibus rebus vegetabilibus hanc inueniri artẽ & magisterium affirmãt. Ex his autẽ omnibus, hi quidẽ secundũ partem bene, & secundum partẽ malè, hi verò secundũ totum malè, hoc diuinum magisterium æstimantes illud tradiderunt posteris. Ex ipsorum autẽ errorũ multiplicitatibus veritatem nos collegisse, difficilis & laboriosæ cautelæ coniectura, longaq; & tædiosa experiẽtia, multorũq; sumptuũ interpositione contigit, & illorũ error per nostræ mentis dispositionẽ & rationẽ sępissime militauit, & quasi desperationẽ adduxit. Blasphemati sint ergo in æternũ, quia blasphemias & maledictionẽ posteris reliquerunt, & ex errore suo super philosophantes perfuderunt, non veritatẽ, sed diabolicã instigationẽ potius post mortem suã dimiserunt. Et ego blasphemandus sim, nisi errores illorũ corrigã, & veritatẽ tradam in hac scientia, provt melius exigit hæc ars vera. Hoc enim magisteriũ occulto sermone non indiget, nec manifesto penitus. Trademus igitur eã sermone tali, quem latêre prudentes non accidet: hic autẽ mediocrib. profundissimus erit, fatuis autẽ vtrosq; terminos irreserabiliter concludet in hac vna, & eadem nostra traditione. Redeuntes igitur ad propositũ, dicimus eos, qui in spiritibus eã esse ponunt, diuersos esse multipliciter. Alij quidẽ ex arg. viu. alij autẽ ex sulfure, & huic affini arsenico, lapidẽ Philosophorũ perquiri asserunt necesse esse: Et alij quidã ex Marchasita, quidã ex Tutia & Magnesia, & ex sale Ammoniaco quidã. Qui verò in corporibus, alij quidã in plũbo, alij in quolibet aliorũ corporũ esse dicunt, alij vtiq; in vitro, & quidã in gẽmis, & alij in diuersitatibus saliũ & aluminum, & nitrorũ & boracium, & alij in omni genere rerũ vegetabilium. Et illorũ vnicuiq; supponẽti alius est aduersarius secundum suam suppositionẽ. Et his aduersans credit se arti simpliciter aduersari. Et secundum plurimum vtriusque sectam inuenimus rationibus uacuam.

Rationes negantium artem in sulfure suppositam. Cap. XIII.

QVidam igitur in sulfure supponentes eam inueniri, in sulfure laborẽ impenderũt, & ignorantes eius præparationis perfectionẽ, ipsam præparationẽ diminutam reliquerunt. Crediderunt enim solam mundationẽ, & purificationẽ, præparationẽ perfectionis fore: hæc aũt per sublimationẽ fit, ideoq; adductum est intentioni eorũ, vt existimarẽt, quòd sola sublimatio in sulfure sit perfectio præparationis ipsius, & similiter in suo cõpari, videlicet in arsenico autumãtes induxerunt. Venientes igitur ad proiectionẽ, quę est ad intẽtionẽ alterationis, viderũt illud aduri, & euanescere, & nõ longã in corporib. moram trahere, & corpora relinqui ab eis magis immũda, quã prius fuerunt ante proiectionẽ illius: quia ergo viderunt hanc delusionẽ in operis sui cõplemẽto & longissimis fuit tẽporibus reuolutũ in illorum pectoribus, ex solo sulf. hanc scientiã reperiri, & in illo non inuenissent, arguunt nõ posse in alio hanc inueniri: quare cùm nec in hoc, nec in alio inueniatur, arguunt nusquam inueniri.

Confutatio rationum præcedentium. Cap. XIIII.

REspondemus eis itaq; breuiter, & dicimus eos in hoc parum intelligere, & minima sapere, quia supponũt solũ sulfur esse materiam nostrã. Et si vera hæc esset suppositio, tamen in modo vtiq; præparationis decipiuntur quia solã sublimationẽ credunt sufficientem esse. Sunt enim tanq; puer, qui ex principio natiuitatis suæ vsq; ad senectutem in domo concluditur, nõ putans

mundi latitudinem extendi, vltra suæ domus latitudinẽ, vel vltra, quàm oculo possit in domo cõspicere. Nõ enim hi in multis lapidibus laborẽ suũ adhibuerũt, nõ igitur potuerũt sentire, ex quo medicina nostra eliciatur, & ex quo nõ, ex quo manus suas etiã à laborũ copia excusauerunt: quis ergo laborum perfectiuus sit, vel nõ, meritò ignorare debuerunt. Sed quare fuerit opus illorum diminutum, dicimus, quia adurentiam in sulfure dimiserunt, & fugam, quæ non solùm non perficiunt, verumetiam dissipant & destruunt.

Rationes negantium artem in arsenico suppositam, earumq; confutatio. Cap. XV.

ALij verò in eodẽ & suo compari arsenico hunc lapidẽ inueniri existimãtes necesse esse, & profundius ad operis consũmationẽ attendentes, non solũ per sublimationẽ mundauerunt adurentẽ sulfureitatem, verumetiã remouere conati sunt terrestreitatẽ, relicta in illo fuga. Ad quorũ proiectionẽ similiter delusio superuenit, quia non adhæsit stabiliter in his ipsis corporibus, sed successiuè & paulatim euanuit, relicto tali corpore in priori sua dispositione. Qui & similiter arguerunt interimẽtes vt primi, & eisdẽ vt primis respondentes, artẽ affirmamus, & eam scimus esse, quia vidimus, & veritatem tetigimus.

Rationes negantium artem suppositam in Sulfure, Arg. uiuo, Tutia, Magnesia, Marchasita, & sale ammoniaco, eorumq; confutatio. Cap. XVI.

ALij quidã profundius in ipso viderunt, & mundauerũt illud, & fugam, & adustionẽ abstulerunt, & factum est eis fixum & terreũ, nullam dans in ignis calore fusionẽ bonam, sed solam vitrificatoriã, & ideo non potuerũt proiectione corporibus permiscere, ideoq; arguũt vt primi, & eisdem respondemus sicut primis, quia opus diminutũ dimiserunt, nec illud cõplere sciuerunt. Ingressionẽ enim, quæ est perfectiuũ vltimũ, inquirere ignorauerunt. In omnibus similiter spiritibus alijs est idẽ modus præparationis, nisi quòd in arg. viu. & tutijs excusamur à maiori labore, qui est ex remotione adustionis: hęc enim sulfureitatem adustibilẽ & inflãmabilẽ non habent, sed solam fugã. Magnesiæ verò & Marchasitæ omne genus sulfureitatis habẽt, plus Marchasita, minus verò Magnesia, fugã tamen omnes habent, plus arg. viu. & sal amm. minus verò sulf. adhuc verò minus cõpar illius, quartò verò adhuc minus marchasita, quintò verò magnesia minus illa, sextò verò & vltimò, minimè omniũ tutia. Vtraq; autẽ fuga participans est, alia tamen plus, alia verò minus: & ideo propter illorum fugam quibusdam experimentatoribus superuenit delusio vehemens in operationibus præparationum illorum, & ipsorum proiectionibus similiter. Ideoq; & ipsi arguunt & interimunt, vt in sulfure supponentes, & eisdem, vt in sulfure supponentibus, respondemus.

Rationes negantiũ artẽ suppositã in spiritibus, unà cum corporibus figẽdis, & eorũ confutatio. Ca. XVII.

SVnt & alij nitentes spiritus in corporibus figere, nulla alia præparatione huic præueniẽte, sed eisdẽ delusio angarians similiter mœrorẽ attulit & desperationẽ, & coacti sunt ex ea, non esse hanc scientiã credere, & contra ipsam arguere. Est eñ turbationis illorũ causa ac incredulitatis hæc, q; in fusione corporũ spiritus illa dimittũt, nec eis adhęrent, imò asperitatẽ ignis refugiunt, permanentibus in ea solis corporibus, quoniã pressurã impietatis ignis illi cõpati propter fugã non possunt, quę ab eis non est ablata. Accidit similiter quãdoq; delusio, quia eisdẽ & cùm corpora ignẽ effugiunt, & hoc est, cùm nõ fixi spiritus corporibus in profundo inseparabiliter adhæserunt, quoniã volatilis summa, summã fixi superat. Vnde & similiter vt primi arguũt, & similiter vt primis eis respondemus. Tota ergo illorũ reprobatio hæc est: Si corpora filij doctrinæ vultis conuertere, tunc si per aliquã materiã fieri hoc possibile sit, per spiritus ipsos vtiq; fieri necesse est: sed ipsos non fixos corporibus vtiliter adhærere non est possibile, imò fugiunt, & immunda relinquunt illa, ipsos autẽ fixos non

non est possibile ingredi, cùm terra facti sint, quæ non funditur: & cum inclusi corporibus fixi apparent, non tamen sunt, aut ab eis recedunt ipsis manētibus aut ambo simul aufugiūt. Cùm igitur in materia magis affini nullis modis hāc artem inuenire sit possibile, in magis remota non inuenietur, ergo nusquā. Responsio vtiq; nostra hæc est, quòd quicquid scibile circa hoc est, non totum sciunt, ideo nec operatum ex eo totum inueniunt, consequentis igitur vitium per sufficientiam ponunt ipsorum robur.

Rationes negantium artem in corporibus suppositam, & primò in plumbo albo, id est stanno, seu Ioue, & earum confutatio. Cap. XVIII.

QVidam autē posuerunt in corporibus illā. Cùm tamen ad opus peruenerūt, illusi sunt, vt existimantes plūbum vtrunq;, liuidū scilicet & albū, albedine non pura, multū naturæ Solis & Lunæ assimilari & approximare: liuidum quidē multum Soli, Lunæ verò parum: albū verò Lunæ multū, Soli verò parum. Propterea horum aliqui autumantes stannum, seu Iouem multū Lunæ assimilari, & stridore, mollitie, & liquefactionis velocitate solūmodo differentē, credentes ex superfluitate suæ humiditatis, liquefactu esse facile, & molle similiter, ex substantia verò fugitiua arg. viui in illo intercidēte partes stridorē possidere, exposuerunt illud igni, & calcinātes ipsum tenuerūt in igne, quē potuit tolerare, quousq; album factū est in calce sua, quē postea volentes reducere non potuerunt, sed æstimauerunt impossibile fore. Et horum aliqui reduxerunt ex illo aliquid, & stridorē, vt prius, & mollitiē in illo inuenerunt, atq; liquefactionis velocitatē. Ideoq; crediderūt hoc impossibile per viā hanc, & adducti sunt incredulitate, vt putarent artem indurationis illius inueniri nō posse. Horum verò aliqui calcinauerunt, & reduxerunt, & iterū scoriam illius subtrahendo cum maioris ignis expressione calcinauerūt & reduxerunt, & sic sæpe reiterātes opus ad illud, viderunt iam illud induratū, atq; sine stridore: quia verò velocitatem liquefactionis nō omnino remouerunt, errauit mens illorū, & existimauerunt ad illud nō posse perueniri. Horum itaq; & alij volētes eidē duritiem & retardationē liquefactionis cum administratione durorum corporum præstare, in delusionē ceciderunt, vt frangeret illis quodcunq; durorum corporū admistū ei fuerit, nec iuuit in hoc eos vlla præparatio. Ideoq; cū nec duris, nec igne illū præparare potuerint, excusauerunt se de longa mora inuentionis artis, quia eā impossibilē crediderunt & dixerunt, per hoc & contra artē arguentes instanter, posuerunt illam nō esse. Præterea & alij quidam addētes multa medicamina, viderunt illa nullā immutationem facientia, nec ei conuenientia, sed potius corrūpentia, & contra illorum propositum agentia, & ideo libros abiecerunt, & capita retorserunt, & artem veram & diuinam, friuolam esse dixerunt. Quibus obuiantes respondemus responsione prima.

Rationes negantium artem in plumbo nigro suppositam. Cap. XIX.

EVndem etiam est in Plūbo nigro reperire illusionis modū, solo exceptò quòd corpora nō frangit, & q citius redit à calce sua, q̄ Iupiter: liuiditatē verò eius remouere non possunt, quia ignorant, ideo per illud dealbare nō possunt dealbatione bona, nec per suam fantasiā potuerūt illud stabilibus corporibus tā stabiliter associare, quin contingat illud per fortē ignis expressionē recedere à cōmisto. Et illud quidē maximè decipit illos, in huius præparatione supponētes, in nullo posse scientiā inueniri, nisi in ipso, quia post duas reductiones à calce sua nullam duritiē suscipit, sed maiorē potius mollitem, q̄ prius habuerat, & in alijs similiter non viderunt illud emendari differentijs. Et ideo cùm in ipso putātes propinquius & melius inueniri, non inuenerunt, coguntur per hoc credere & argumentari, scientiā non esse, sed delusionē, & ideò peccant hi, vt priores.

Rationes negantium artem in mistione durorum cum duris, & mollium cum mollibus corporibus suppositam. Cap. XX.

ALij verò componentes dura cum duris, & mollia cum mollibus, propter conuenientiam voluerunt corpora sese inuicē transmutari & trāsmutare & illud non potuerunt, propter suā ignorantiā, vt permiscentes Solē vel Lunā cum Venere, vel alio quocunq; metallorū, nō transmutāt illa in Solem, vel Lunam transmutatione firma, quin experiantur ignis expresione forti vnūquodque illorum à cōmistione separari & comburi, vel ad priorē sui naturam redire. Quædā verò ex eis plus durant in cōmistione, quædā verò minus, vt à nobis sufficienter determinatū est. Hæ itaq; delusiones superuenientes propter ignorantiam, faciunt hos tales de hac diffidere arte, & illam arguere non esse.

Rationes negantium artem in mistione durorum cum mollibus, & perfectorum cum imperfectis suppositam. Cap. XXI.

ALij autem intimius & profundius super hoc inquirentes, cogitauerūt, & ingeniati sunt, & viā voluerunt inuenire, vt dura mollibus vnita, ea stabiliter indurarent, & perfecta imperfectis, ad perfectionē ea reducerēt, & generaliter à se inuicem transmutarentur & transmutarēt, transmutatione firma. Et ideo voluerunt similitudinē & affinitatē illorū inuenire, tum quidē per medicinas, tum verò per ignis administrationem attenuando grossa, sicut Venerē, & Martem, & inspissando subtilia, sicut est Iupiter, & similia illi. Et aliqui eorū credentes hanc administrationem perficere, delusi sunt in cōmistione horum durorū corporū, vel quia frangibile fecerūt omnino, vel omnino nimis molle non alteratum à duro, vel nimis durum non alteratum à molli. Et sic conuenientiam non inuenerunt, & ideo artem esse negauerunt.

Rationes negantium artem in extractione animæ, uel ignis regimine suppositam. Cap. XXII.

ALij verò adhuc intimius & profundius inspiciētes, alterare voluerūt corpora cum animarum suarū extractione, & cum extracta anima omnia alia similiter. Et ad id non potuit eorum experientia peruenire, sed delusi fuerūt in intentione sua, per hoc æstimantes artem non posse inueniri. Alij verò solo igne ipsa perficere conantes delusi in opinione sua fuerunt, quia ad illud peruenire nescierunt. Et hi eam ex hoc non esse putauerūt. Quibus omnibus obuiamus vt primis.

Rationes negantium artem in Vitro, & Gemmis suppositam, & earū confutatio. Cap. XXIII.

QVi verò in Vitro & Gemmis illā posuerunt, experti sunt per Vitrum & Gēmas in corporibus alterationes fieri nō posse, quia nō alterat quod non ingreditur, at nec Vitrum quidē, nec Gēmæ ingrediuntur, ideoq; nō alterant. Sed & si conati sunt Vitrum cum illis vnire, cùm tamē vix hoc fieri posit non tamen propositum habent, quoniam Vitrū ex corporibus faciunt, & propter hoc æstimant hunc errorem super totā artem cadere, & sic eam arguunt non esse. Quibus respondemus, eos operari in non debita materia, ideoq; indebitè terminantes, non possunt hanc ex suis erroribus interimere.

Rationes negantium artem in medijs mineralibus, uel uegetabilibus, uel quarumcunq; rerum commistione suppositam. Cap. XXIIII.

SVnt & alij supponentes eam artē inueniri in Salibus & aluminibus, Nitris & Boracibus, qui possunt quidē in his experiri, sed eam inueniri minime putamus in eis. Ideoq; si post suam experientiā paucam vtilitatē transmutationis inueniūt, scilicet soluēdo, coagulādo, & assando, tn̄ non interimant hāc artem diuinā, cùm necessaria sit & scita. Posibile est tn̄ in his omnibus aliquā alterationē inueniri, sed remota est valde, & maximè laboriosa. Adhuc verò &

in alijs

in alijs crescẽtibus omnibus supponentibus, magis laboriosa fore probatur. Ideoq; qui eã in omnibus vegetabilibus ponũt, possibile quidẽ ponunt, sed nõ eis, qm̃ prius deficerent in labore, quã laboratum perfici sit possibile, ideoq; si tales artẽ non inueniunt suis laboribus, artẽ nullis laboribus inueniri posse argumẽtari nõ licet. Omnes aũt prius dicti, errantes, vnã materiam suã posuerũt & nullã aliam supposuerunt præter illã. Et hi quidẽ iam redarguti sunt omnes Alij verò multi & quasi infiniti, harũ rerum omniũ compositionẽ, aut quarũdã sub diuersa proportione facientes, ignoranter & insciẽter incedunt, & error illorum in infinitũ extenditur, qm̃ infinita est diuersitas proportionis rerũ miscibilium, & infinita est diuersitas materierũ miscibilium, & in his ambabus infinitatibus infinitè cõtingit errare, aliquando ex superabundãtia, aliquando ex diminutione, & in his possibilis est correctio. Sed nos quidẽ lõgitudini, & prolixitati sermonum parcentes, super infinitis insistère volumus, qm̃ scientiam vniuersalẽ trademus breuibus locutionibus, qua euidenter infinitatẽ suorum errorum emẽdare potuerint, & illos corrigere. Nunc verò prius naturalia principia differamus, secundum eorum causas, vt ex principio te attẽtum fecimus, & commemoratione illorum.

SEQVITVR TERTIA PARS HVIVS LIBRI PRIMI de principijs naturalibus & eorum effectu.

De principijs naturalibus corporũ metallicorum, secundum opinionem antiquorũ. Cap. XXV.

INNVIMVS ergo tibi secundũ antiquorum opinionẽ, qui fuerunt de secta nostra artẽ imitantium, q; principia naturalia in operæ naturæ sunt spiritus fœtens, & aqua viua, quã & siccã aquã nominari concedimus. Spiritũ aũt fœtẽtem diuisimus, est enim albus in occulto & rubeus & niger vterq;, in magisterio huius operis: In manifesto autẽ vterq; tendens ad rubedinẽ. Dicemus igitur sermone breui, necnõ & similiter cõpleto & sufficienti generationẽ vniuscuiusq; istorũ & modum similiter generationis Expedit igitur nos ampliare sermonẽ nostrũ & dilatare, & singulũ capitulũ de singulo naturali principio tradere. In genere tñ dicimus, q; vnumquodq; ipsorum est fortissimæ cõpositionis, & vniformis substantiæ & illud ideo, q; in eis partes terræ taliter partibus aerijs, aqueis & igneis per minima sunt vnitæ, vt nulla ipsarũ alterã in resolutione possit dimittere, imò quælibet cum qualibet resoluitur, propter fortẽ vnionẽ, quam habuerunt adinuicẽ per minima & paulatim à calore naturali & æquali in mineralib, in terræ visceribus condensato, multiplicato, & æquato secundum debitum cursum naturæ, ad exigentiam illorum essentiæ, secundum opinionem quorundam antiquorum Philosophorum.

De principijs naturalibus metallorũ, secundum opinionẽ recentiorum & authoris. Cap. XXVI.

ALij autẽ aliter dixerunt, q; principiũ non fuerit arg. viu. in natura sua, sed alteratũ & conuersum in terrã suã, & sulf. similiter alteratũ, & in terrã mutatũ. Vnde dixerũt quòd aliud fuerit principiũ, quã spiritus fœtẽs, & spiritus fugitiuus in intentione naturæ. Et ratio qua moti sunt, ea fuit, quia nõ inueniunt in mineris argẽteis, vel aliorũ metallorũ aliquid quod sit arg. viu. in natura sua & aliquid quod sit sulf. similiter, imò per se inueniunt vnũquodq; illorũ separatum in ꝓpria sua minera in sua natura. Et similiter per aliã rationẽ hoc quoq; affirmãt Nõ est transitus, inquiũt, à contrario in contrariũ, nisi per dispositionẽ mediã. Ergo cũ sic sit, coguntur cõfiteri & credere, q; nõ sit transitus à mollitie arg. vi. ad duritiẽ alicuius metallorũ: nisi per dispositionẽ, quæ est inter duritiẽ & mollitiẽ illorũ, sed in mineris nõ inueniũt aliquid, in quo saluet̃ hæc media dispositio, ideo hac ratiõe cõpellũt̃ credere, arg. vi. & sulf. in sua natura nõ esse

principium de intentione naturæ, Imò aliud quod sequitur ex illorum essentiarum alteratione, in radice naturæ ad terream substantiam. Et est iste modus, quòd prius vnumquodque eorum conuertitur ad terream naturam, & ex his ambabus terreis naturis resoluitur fumus tenuissimus à calore multiplicato in viscere terræ, & hic duplex fumus, est materia metallorum immediata. Hic fumus, cùm à calore temperato mineræ decoctus erit, conuertitur in naturam cuiusdam terræ, ideoque fixionem quandam suscipit, quam deinde fluens aqua per viscera mineræ & terræ spongiositatem dissoluit, & ei vniformiter vnitur vnione naturali & firma: Ideoque sic dixerunt sic opinantes, quòd aqua fluens per meatus terræ inuenit substantiam dissolubilem ex substantia terræ in visceribus illius, & illam soluit, & vniformiter cum illa vnitur, quousque & substantia terræ in visceribus dissoluta, & aqua fluens dissoluens, vnum fuerint vnione naturali, & ad talem mistionem veniunt omnia elementa secundum debitam naturalem proportionem, & miscentur per minima, quousque faciāt vniformem mistionem. Et hæc mistio per successiuam decoctionem in minera inspissatur & induratur, & fit metallum. Et hi quidem quanuis sint affines veritati, non tamen veritatem conijciunt puram.

Diuisio dicendorum de tribus principijs, sulfure scilicet, arsenico, & arg. uiuo. Cap. XXVII.

IAm sermone vniuersali determinauimus de metallorum principijs naturalibus. Restat igitur vt nūc ponamus vniuscuiusque principij capitulum. Cū ergo tria sint, sulfur, arsenicum, & argentum viuum. Primò adscribemus capitulum de Sulfure, secundò de Arsenico, tertiò de Argento viuo. Deinde vniuscuiusque metallorum, quæ sunt effectus eorum, ponemus capitulum determinatum, secundū quod est ex opere naturæ. Dehinc ad ea quæ huius magisterij sunt fundamenta, & illorum operationes transeundo, horum omnium causas assignabimus.

De Sulfure. Cap: XXVIII.

DIcimus igitur quòd sulfur est pinguedo terræ, in minera terræ per temperatam decoctionem inspissata, quousque induretur, & sicca fiat, & cū indurata fuerit, sulfur vocatur. Habet siquidem sulfur homogeneam & fortissimam compositionem, & est vniformis substantiæ in suis partibus homœomera, quia homogenium est. Ideoque non aufertur eius oleum ab ipso per distillationem, sicut ab alijs rebus oleum habentibus. Qui ergo quærunt ipsū calcinare non perdendo de illius substantia aliquid, de quo sit curandū, in vanum laborant, quoniam non calcinatur nisi per magnam industriam, & multū de illius substantia dissipando. Ex centum enim partibus vix tibi tres sufficienter reseruabis post calcinationem. Figi similiter nō potest nisi calcinetur prius, commisceri attamen, & aliquantulum illius fuga retardari, & illius potest adustio reprimi, & cum commisto facilius calcinatur. Qui ergo quærit ex eo opus elicere, illud per se præparando non eliciat, quoniam cum misto perficitur, & sine illo protelatur magisterium vsque ad desperationem. Et cum suo cōpari fit tinctura, & dat pondus completum vnicuique metallorum, & ipsum à fœditate depurat & illustrat, & perficitur cum magisterio, sine quo nihil horū præstat, sed potius corrumpit & denigrat, non igitur sine magisterio ipso vtaris. Qui etiam in præparatione ipsum commiscere & amicari corporibus nouerit, sciet vnum de secretis naturæ maximum, & viam perfectionis vnam, cū multæ sint viæ ad vnum effectum, & vnum intentum. Et quodcūque corpus ex ipso calcinatur, acquirit pondus sine dubio. Aes quoque assumit ex eo Solis effigiem. Mercurio quoque associatur, & per sublimationem fit Vsifur. Calcinantur denique omnia corpora ex eo facilè, preterquàm Sol & Iupiter. Sol verò dif-

rò difficillimè. Et non coagulatur argẽtum viuum ex eo in Solem vel Lunam, in quibus sit vtilitas per artificium debile, sicut Philosophorum quidam fatui putauerunt. Et ita dicimus, quòd quæcunque corpora minus habent de humiditate, facilius per sulfur calcinantur, quàm quæ multam. Per Deum altissimum, ipsum illuminat omne corpus, quoniam est lumen, alumen, & tinctura. Diffillimè quoque soluitur, quia non habet partes salsuginosas, sed oleagineas quæ non facilè in aquam soluuntur. Quæ autem facilè vel difficilè soluuntur in aquam, in capitulo Solutionis monstrabimus satis apertè. Sublimatur verò, quia spiritus est. Et si commiscetur Veneri, & adunatur cum ea, fit mirabile violaceum. Cum Mercurio quoque miscetur similiter, & fit ex eis per decoctionem cælestinus color & delectabilis. Non putet tamen quis, quòd sulfur per se opus compleat Alchemiæ: non enim esset hoc nisi vanum credere, hoc autem satis lucidè probabimus in sequentibus. Eligitur autem crassum & lucidum. Et de sulfure hæc dicta sufficiant.

De Arsenico. Cap. XXIX.

Restat nos de Arsenico determinare ad præsens. Dicimus igitur quòd est de subtili materia, & simile cum sulfure, iccirco non oportet illud aliter diffiniri, quàm sulfur: in hoc autem diuersificatur à sulfure, quia est albedinis tinctura de facili, rubedinis autem difficillimè: sulfur verò rubedinis de facili, albedinis autem difficillimè. Est autem sulfuris & Arsenici duplex genus citrinum scilicet, & rubeum, quæ sunt huic arti vtilia, reliqua autem multa genera non. Figitur autem Arsenicum sicut sulfur. Vtriusque verò sublimatio ex metallorum calcibus melior est. Non sunt autem sulfur & Arsenicum materia perfectiua huius operis. Non enim completa sunt ad perfectionem, habent autem adminiculum perfectionis in casu. Eligitur autem lucidum, & squamosum & scissile.

De Argento uiuo, seu Mercurio: Cap. XXX.

Argentum autem viuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorum vsu, est aqua viscosa in visceribus terræ, substantiæ subtilis albæ terræ per calorem temperatissimum vnita totali vnione per minima, quousque humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter. Ideoq; fugit superficiem planam de facili, propter suæ aquæ humiditatem. Non autem adhæret, viscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quæ illam contemperat, & non adhærere permittit. Est etiam (vt quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure. Adhæret quoque tribus mineralibus de facili Saturno videlicet, & Ioui, & Soli, Lunæ autem magis difficulter: Veneri verò difficilius quàm Lunę, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Est enim amicabilis, & metallis placabilis, & medium coniungendi tincturas, & non submergitur aliquid in Argento viuo, nisi Sol. Soluuntur tamen Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab eo, & commiscentur, & sine ipso aliquod metallorum deaurari nõ potest. Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à commisto, donec est in natura sua. Non est tamen medicina nostra in natura sua, sed iuuare quandoq; potest similiter in casu.

De effectibus principiorum naturæ, quæ sunt corpora metallica. Cap. XXXI.

Dicamus de metallicis corporibus, quæ sunt effectus horum naturæ principiorum. Sunt autem sex numero. Aurum, Argentum, Plumbum, Stannum, Aes & Ferrum. Dicimus igitur quòd metallum est corpus minerale fusibile, sub malleo ex omni dimensione extensibile. Est autem metallum

m

(vt diximus) densæ substantiæ, & fortissimæ compositionis & firmæ. Habent autem affinitatem magnam metalla adinuicem, non tamen perfectum diminutum perficit per eius commistionem. Si enim aurum cum plumbo admisceatur fusione, non fit ex hoc plumbo aurum, sed euanescit plumbum ab admistione, & aduritur: aurum autem in examinatione remanet: Similiter in reliquis inducendo cadit secundum communem cursum. Secundum verò nostrum magisterium perfectum imperfectum adiuuat, & imperfectũ in nostro magisterio per se perficitur sine administratione alicuius rei extraneæ, & imperfectum hoc eodem magisterio perficitur. Et per Deum, seinuicem alterant & alterantur, & seinuicem perficiunt & perficiuntur, & per se tantùm vnumquodq; perficitur, sine alicuius adminiculo.

De Sole, siue Auro. Cap. XXXII.

AT tulimus tibi in generali capitulo summam de intentionibus metallorum, specialem tibi tamen faciemus de vnoquoque sermonem. Et primò de Auro. Dicimus ergo quòd Aurum est corpus metallicum, citrinũ ponderosum, mutum, fulgidum, æqualiter in ventre terræ digestum, aqua minerali diutissimè lauatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi tolerans. Et hac diffinitione itaq; elicias, quòd aliquod non non est aurum, nisi causas diffinitionis & differẽtias omnes habeat auri. Quicquid tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatem perducit & mundat, ex omni genere metallorum aurum facit: Ideoq; per opus naturæ perpẽdimus, & artificio æs in aurum mutari posse. Vidimus nãq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secum adducens æris squamas tenuissimas. Ipsaq; diuturno, & continuo lapsu lauit & mundauit. Deinde verò aqua cessante fluere, vidimus cum sicca arena has squamas per triennium in solis calore excoqui, inter quas est inuentum aurum verissimum. Aestimauimus itaq; per aquæ beneficium illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem in arenę siccitate æqualiter digestum, & ad æqualitatem peruenisse. Imitãtes autem naturam cũ possumus, similiter alteramus, non tamen in hoc sequi naturã valemus. Aurũ quoq; est preciosissimũ metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit ac transformat omne corpus. Calcinatur autẽ & soluitur sine vtilitate, & est medicina lætificans, & in iuuentute corpus cõseruans. Frangitur facillimè cũ Mercurio, & odore plumbi teritur. Non est autem in actu aliquid quod magis in substantia illi conueniat, quàm Iupiter & Luna. In pondere autem & surditate, & putrescibilitate Saturnus, in colore autem Venus, in potentia quidem magis Venus, deinde Luna, deinde Iupiter, & deinde Saturnus, vltimò verò Mars. Et hoc est vnum de secretis naturæ. Cum ipso similiter commiscentur spiritus, & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis & pectoris.

De Luna, siue Argento. Cap. XXXIII.

SOlis itaq; capitulo præmisso, dicamus sermonem nostrum de Luna, communi vocabulo argento. Dicimus igitur quòd Argentum est corpus metallicum, album albedine pura, mundũ, durum, sonans, perdurans in cineritio, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile. Est itaq; albedinis tinctura, & indurat Iouem per artificium, & conuertit ad se, & commiscetur Soli, & non frangit, sed in examinatione sine artificio cum eo nõ perseuerat. Qui nouit ipsum magis subtiliare, & post subtiliationem inspissare & figere, cum auro associatũ cum eo manet in pugna, & ipsum non dimittit penitus. Positum super fumum acutorum, sicut aceti, salis ammoniaci, & agrestæ, fit cælestinus color mirabilis. Et est nobile corpus, sed diminutum à nobilitate auri, & inuenitur eius

minera

minera determinata, & aliquoties habet confusam mineram cum aliis corporibus, & illud non est ita nobile. Calcinatur autem similiter, & soluitur labore magno cum nulla vtilitate.

De Saturno, siue Plumbo. Cap. XXXIIII.

DE Plumbo similiter tradamus capitulum, & dicamus, quòd Plumbum est corpus metallicum, liuidum, terreum, ponderosum, mutū, parua participans albedine, cum liuiditate multa, cineritium & cementum refugiens, molle, facilè omni sua dimensione parua compressione extensibile, & facilè fusibile sine ignitione. Plumbum autem quidam fatui putant, & dicūt multum in natura sua auro approximare. Sed quia sunt duræ ceruicis, omni ratione vacui, nullam veritatem conijcere, quantum in se est, ex subtilissimis rebus queunt, sed de eis secundum sensum iudicant. Et quia vident illud ponderosum, & mutum, & non putrescere, credunt illud Soli multum approximare, sed hoc totum est erroneum, vt latius à nobis in sequenti negocio probatur apertè. Plumbum quoq; multum habet de substantia terrea, ideo lauatur, & in stannum per lauacrum vertitur. Per hoc ergo patet stannum magis perfecto assimilari. Et Plumbum similiter aduritur, & fit minium, & ponitur super vapores aceti, & fit cerussa. Et licet non multum perfectioni approximet, ex eo tamen per nostrum artificium de facili argentum facimus, & non seruat pondus proprium in transmutatione, sed mutatur in nouum pondus. Et hoc totum in magisterio acquirit. Est etiam Plumbum argenti examen in cineritio; cuius causas dicemus.

De Ioue, siue Stanno. Cap. XXXV.

IOuis ergò traditione non omissa, significamus filijs doctrinæ, quòd est corpus metallicum, album, non purum, liuidum, & sonans parum, terreitate pauca participans, stridorem, molliciem, liquefactionis sine ignitione velocitatem in radice posſidens, cineritium & cementum non expectans, sub malleo extensibile. Est ergò Iupiter inter diminuta à perfectione corpora magis perfecto in radice suæ naturæ affinis, Soli scilicet & Lunæ, Lunæ magis, Soli verò minus. Hoc itaq; in sequentibus lucidè narrabitur. Iupiter quia albedinem multam ex radice suæ generationis suscepit, ideo omnia non alba corpora dealbat. Vitium est tamen ei, quod omne corpus frangit, præter Saturnum & purissimum Solem. Et Iupiter multum Soli & Lunæ adhæret, & ideo ab eis per examina non de facili recedit. Suscipit tincturam rubedinis, & splendet in eo fulgore inæstimabili, & pondus acquirit in magisterio huius artis. Induratur verò & mundatur facilius quàm Saturnus. Et qui sciuerit eius vitium fractionis auferre, subito ex eius proficuo perfrui lætabitur. Conuenit enim Soli & Lunæ, nec separabitur ab eius vnquam.

De Venere, siue Aere. Cap. XXXVI.

DE Venere verò sermo noster sit ad præsens. Et est corpus metallicum, liuidum, rubedine fusca participans, ignibile, fusibile, sub malleo extensibile, cineritium & cementum refugiens. Venus itaq; (vt narratum est) in profundo suæ substantiæ colorem & essentiam auri prætendit, malleatur verò & ignitur vt argentum & aurum. Ideoq; secretum ex ea assumas, quia est medium Solis & Lunæ, & facilè ad vtrunq; conuertere naturam illius accidit, & est bonæ conuersionis, & pauci laboris. Conuenit cum tutia vehementer, quę illam citrinat citrinitate bona, & ex hoc proficuū elicias. Excusamur itaq; per eam à laboribus indurationis & ignitionis illius. Assumas igitur eam præ cæteris imperfectis in opere minori & medio, in maiori verò minimè. Hoc tamē præ Ioue vitium habet, quòd liuescit de facili, & infectionē ex acribus & acu-

tis suscipit, & eradicare illud non est facile artificium, imò profundum.

De Marte, siue Ferro. Cap. XXXVII.

MArtis verò narratio, & secretum illius totum est ex opere naturæ, quia est corpus metallicum liuidum multum, parum verò rubeum, albedine non pura participans, durum, ignibile, fusibile fusione non recta, sub malleo extensibile, & multum sonans. Est autem Mars duræ tractationis, propter impotentiam suæ fusionis, qui si medicina illius naturam immutante fundatur, coniungitur Soli & Lunæ, & non separatur per examen sine magna industria, sed si præparatur, coniungitur, & non separatur per aliquod artificiū, si eius natura fixionis nō immutet ab eo, sola remota immūdicie illius. Est ergo tinctura rubedinis de facili, albedinis verò difficulter. Et cum coniungitur nō alteratus, non immutat colorem commisti, sed auget illud in quantitate. Inter omnia igitur corpora Iupiter in splendidius, & lucidius, fulgidius & perfectius in solare & lunare transformatur corpus. Sed in eo est opus facilis tractationis, & longi laboris. Post illum verò Venus minus perfectæ mutationis eligitur, difficilioris tracttaionis, breuioris verò quàm Iupiter laboris. Saturnus verò post Venerem, perfectionem in transmutatione ab illa diminutam habet, facilis tractationis, longissimi verò laboris. Mars verò inter cętera minimæ pefectionis in transmutatione consistit, tractationis vtiq; difficillimæ, & laboris longissimi. Quæcūq; igitur à velocitate liquefactionis corpora remotiora sunt, difficilioris inueniuntur in transmutationis opere tractationis. Et sunt huiusmodi Venus & Mars. Quæ verò magis, magis: & quę maximè, maximè. Quæcunq; verò maioris liuiditatis & infectionis de terra sunt participantia, & hæc laboris maioris inueniuntur, & minoris perfectionis. Quæcunq; autē perfectionum diuersitates paulò prius à nobis determinatæ sunt, in minoris & medij operis artificio repertæ sunt, in maiori verò vnius perfectionis sunt omnia, non autem vnius tractationis aut laboris sunt. Remanet enim dicere, & quæ tractationis facilitas & difficultas, & quæ breuitas laboris, & longitudo, in radice in natura corporum inuenta sunt. Iam ergo principia naturalia ipsorum corporum, traditione vera, quæ est ex intentione naturæ perscripsimus, & ipsorum corporum similiter determinatos sermones in singulis capitulis veraciter exposuimus, & secundum sententiam eorum, qui intima naturæ videre potuerunt, & secundum nostram, qui ad ea peruenimus cum instantia laboris. Nunc verò secundum quod innuimus, expedit huius artis defectum supplere, & principia omnia huius magisterij tradere in huius nostri sermonis vltima parte, & perfectionem quam vidimus, secundum eius exigentiam, cum causis suis monstrare.

QVARTA PRAS HVIVS PRIMI LIBRI, DE PRINcipijs artificialibus huius artis.

Diuisio dicendorum in hac parte, cum insinuatione perfectionis, in secundo libro tradendæ. Cap. XXXVIII.

SVNT duo quæ determinanda sunt: Principia scilicet huius magisterij, & perrfectio eiusdem. Sunt itaq; huius artis principia, modi operationum ipsius, quibus applicatur artifex ad hoc magisterium. Qui quidem à se inuicem sunt diuersi. Est enim vnus modus Sublimatio, & Descensio alter, & vnus etiam Distillatio, & vnus ex modis est Calcinatio, & alius Solutio, & alius Coagulatio: septimus verò modus est Fixatio, octauus verò Ceratio. De quibus singulis singulas narrationes faciemus. Perfectio verò consistit ex consi-

deratione

deratione eorum, quibus peruenitur ad eam, & ex consideratione rerum iuuātium, & ex consideratione ipsius rei, quæ vltimò perficit, & ex qua cognoscitur, an in perfectione fuit magisterium, vel non. Consideratio eorum, quibus peruenitur ad operis complementum, est consideratio substantiæ manifestæ, & colorum manifestorum, & ponderis in vnoquoque coporum mutandorum, & eorum corporum, quæ non mutanda sunt ex radice suæ naturæ absq; illo artificio, & consideratio illorum similiter in radice sua cum artificio, & consideratio principiorum corporum, secundum suum profundum, occultum & manifestum, secundum naturam suam, sine artificio, & eorum similiter cum artificio. Quoniam si non cognoscerentur corpora & illorum principia in profundo suæ naturę & manifesto, cum artificio, & sine, nesciretur quod superfluum in eis, & quod diminutum, qua ratione necesse foret nos nunquam ad perfectionem transmutationis illorum peruenire. Consideratio autem rerum iuuantium perfectionem, est consideratio naturarum, illarum rerum, quæ corporibus sine artificio videmus adhærere & mutationem facere. Et sunt Marchasita, Magnesia, Tutia, Antimonium, & lapis Lazuli, & consideratio eorum, quæ sine adhærentia corpora mundificant, & sunt scilicet sal & alumina, nitra & boracia, & quæ illorum naturæ sunt, atque consideratio vitrificationis mundantis per consimilem naturam. Consideratio verò rei quæ perficit, est consideratio electionis puræ substantiæ argenti viui: & est materia quæ ex materia illius assumpsit originem, & ex illa creata est. Non est autem ista materia argentum viuum in natura sua, nec in tota sua substantia, sed est pars illius, non est autem nunc, sed cum lapis noster factus est. Ipse enim illustrat, & ab adustione conseruat, quod perfectionis significatio est. Consideratio verò rei ex qua cognoscitur, vtrum magisterium in perfectione sit, vel non, est consideratio cineritij, cementi, ignitionis, expositionis super vapores acutorum, extinctionis, commistionis sulfuris adurentis corpora, reductionis post calcinationem, & susceptionis argenti viui. Hæc autem omnia deinceps narrabimus cum causis suis, & cum experientijs facilibus, quibus poteris manifestè cognoscere, sermones non errasse nostros. Et hæc experimenta erunt tibi penitus nota.

De Sublimatione, cur sit inuenta. Cap. XXXIX.

PRosequentes igitur nostrum propositum, dicimus de Sublimatione. Et fuit causa inuentionis eius, quia non inuenerunt Antiqui nostri, nec nos, nec qui post nos erunt aliquid, quod vniretur corporibus, nisi spiritus solos, vel aliquod, quod naturam corporis & spiritus in se contineret, & hos projectos super corpora sine illorum mundatione, viderunt vel non perfectos colores dare, vel ex toto corrumpere, adurere, denigrare & defœdare: Et hoc secundum diuersitatem ipsorum spirituum. Quidam enim sunt adurentes, vt sulfur & arsenicum & Marchasita, & hi quidem corrumpunt ex toto. Alij verò nō adurunt, vt omne genus Tutiæ, & hi quidem imperfectos colores dāt, duplici de causa hæc faciunt. Vna, quia vnctuositas adustiua sulfuris, de cuius proprietate est, de facili inflammari, & per inflammationē denigrari, & per consequēs denigrare, ab eis non est ablata. Altera verò causa est terreitas, quæ ab eis similiter ablata non fuit. In his autem, in quibus non datur perfectus color, est causa terreitas, liuidum faciens eū. Potest etiam adustio liuidum creare colorem. Ideoq; ingeniati fuimus hos mundare ab vnctuositate videlicet adurente, eā habentes scilicet, & à terrea superfluitate omnes. Et ad hoc per nullum magisterium potuimus peruenire, nisi per solam sublimationem. Ignis enim cum eleuat, subtiliores partes semper eleuat, ergo dimittit grossiores. Ex hoc patet,

per sublimationem spiritus à terreitate mūdari, quæ & ingressionem impediebat, & colorem immundum dabat. Experientia verò notum tibi facit satis per uisum tuum, illos ab ea absolutos esse: vides enim eos splendidiores & magis peruios, & eos facilius corporum densitatem subintrare & penetrare, & non fœdum, vt prius, colorem facere. Quòd verò per sublimationem adustio remoueatur, patet experimento, quoniam arsenicum quo prius ante sui sublimationem impurum & pronum erat ad adustionem, post eius sublimationem inflammari se non permittit, sed solummodò sine inflammatione recedit, & hoc idem in sulfure (si experieris) inuenies. Quia autem in nullis alijs quàm in spiritibus vidimus adhærentiam ad corpora cum alteratione, per nullam aliam causam fuimus ab eis excusati, quin necessarium fuerit, illos præparasse, cum mundatione illorum, quæ est per sublimationem, ideo huius fuit causa necessaria inuentionis. Sublimationis igitur narremus ordinem totum sine diminutione, & ipsius causam.

Quid sit sublimatio, & de tribus gradibus ignis in ea obseruandis. Cap. XL.

Dicimus igitur, Sublimatio est rei siccæ per ignem eleuatio, cum adherentia sui vasis. Sublimatio verò diuersificatur propter diuersitatem spirituum sublimandorum. Quædam enim fit cum forti ignitione, quædam verò cum medio cri, quædam verò cum igne remisso. Si igitur sublimetur arsenicum vel sulfur, necesse est illa per remissum ignem sublimari, quoniam cum habeant partes subtilissimas coniunctas vniformiter grossis, ascenderet vtiq; illorum tota substantia sine purificatione aliqua, imò denigrata & combusta. Vt igitur separet quis immundam terream substantiam, necesse est ingenia duorum inuenire generum, proportionem scilicet ignis, & mundificationem cum commistione fæcum, quoniam commistio cum fæcibus partes comprehendit grossas, & tenet illas in aludelis fundo depressas, nec eas scandere permittit. Vnde & necesse est, artificem triplicem ignis gradum sublimationi applicare: Vnum proportionatum taliter, quòd per eum ascendant alterata tantùm & mundiora & lucidiora, donec per hoc manifestè viderit ipsa mundari à terrea fæculentia. Alter verò gradus est, vt quod in fæcibus remansit de pura illorum essentia, sublimetur cum maiori expressione ignis, videlicet cum ignitione aludelis & ipsarum fæcum, quam videre poterit oculis suis. Tertius verò gradus est, vt administretur ignis debilissimus sine fæcibus, ei quod sublimatum à fæcibus, & iam depuratum est, ita vt vix aliquid de illo ascendat, & quod ascendet de illo sit res subtilissima, quæ in hoc opere nihil valet, quia illa est res, mediante qua adustio fit in sulfuribus. Est igitur tota sublimationis intentio hæc, vt remota terreitate illius per ignis administrationem debitam, & abiecta similiter ex ea subtilissima & fumosa illius parte, quæ adustionem cum corruptione adducit, relinquatur nobis pars illa, quæ in æqualitate consistit, quæ simplicem fusionem super ignem facit, sine adustione aliqua de igne fugiente sine inflammatione illius. Quòd verò subtilissimum sit adustiuum, manifestissimis argumentationibus probatur. Quia ignis ad suam conuertit naturam vnumquodque eorum quod magis affine illi est, quia ex vnaquaque re adustibili magis affine est, quod ex illa est subtile, & adhuc magis affine est, quod subtilius est: ergo & maximè affine quod subtilissimum est. Ab experientia similiter, quoniam sulfur vel arsenicum non sublimatum velocissimè inflammatur, sulfur verò facilius. Sublimatum verò directè non inflammatur, sed euolat & extenuatur sine inflammatione, precedente tamen fusione. His itaque patet, sermonem nostrum veridicum esse.

De

De Fæcibus corporum metallicorum, spiritibus in sublimatione addendis, & earum quantitate ac qualitate. Cap. XLI.

PRobatio verò administrationis fæcum, cum proportione sua est, vt eligatur materia illa, cum qua plus conueniant spiritus sublimandi, & cui permiscеantur profundius, quoniam illa cui magis vniuntur, potentior est in retentione fæcum sublimandorum, quàm cui non. Huius rationabilis satis est & manifesta probatio. Probatio verò, quòd necessaria sit fæcum administratio, est, quia si non coniungerentur sulfur vel arsenicum sublimandum, cum fæce de aliqua re fixa, tunc necesse esset ea cũ tota sui substantia ascendere, non mũdata. Experientia verò sciunt, nos verum dicere, qui in sublimationibus exercitati sunt. Probatio verò, quòd necessaria sit talium fæcum administratio, quibus sublimanda conueniant & vniantur in profundo suo, quia si fæces nõ permiscerentur per minima, tunc idem contingeret, sicut si fæcem non haberent, scilicet vt ascenderet tota illorum essentia sine mundatione aliqua, sicut ascendunt sine fæcibus cũ tota substantia, ergo & similiter à fæcibus sublimata quibus non vniuntur, accidere necesse est. Experiẽtia scit verum hoc esse, qui hoc vidit & nouit, quia cùm sublimauit à re extranea à corporum natura, sublimauit in vanum, vt nullo modo depurata post ascensionem illorum inueniret. Si verò cum calce alicuius corporum sublimauit, tunc bene sublimauit, & perfectè mundare potuit cum facilitate. Est ergo intentio fæcũ, vt administrẽtur de calcibus metallorum. Est enim in illis facilis operationis sublimatio, cũ rebus autem alijs difficillima. Nõ est ergo aliquid, quod locum illorum possit obtinere. Non autem dicimus sublimationem impossibilem sine calcibus corporum, sed eam difficillimam, & longissimi laboris & protelationis vsq; in desperationem. Sed in hoc tamen aliquid bonitatis habet, quia quod sublimatur absq; fęcibus, vel sine corporum calcibus, est quantitatis multæ, quod verò cũ fæcibus, minoris. Adhuc verò & quod cum corporum calcibus, minimæ est quantitatis, sed facillimi laboris & breuissimi. Illud verò quod plus nos excusat à fæcibus de corporibus, est omne genus salis præparati, & huius consimilium in natura. Et est nobis cum eis sublimatio multæ quantitatis etiam possibilis, quia facilis fit ab eis sublimandarum fæcum separatio per salium solutionẽ, quod in nullis alijs rebus esse contingit. Proportio verò fęcum est, vt quantitas fæcum quantitati sublimandorum æquetur. In hoc enim etiam rudis artifex errare non poterit. mediocrem verò artificem, ponere medietatem ponderis sublimandorum ex fæcibus, sufficiens esse contingit, & in hoc errare nõ debet. Exercitato verò & maximè experto, minima illarum pars sufficit. Quãto enim minores fæcum sunt quantitates, tanto & maioris exuberantiæ sublimationem necesse est esse, dummodò & secundum diuersitatem subtractionis fęcum, fiat proportionalis illi subtractio ignis. In parua enim quantitate, paruus ad perfectionem ignis eliciatur, in magna magnus, in maiori maior.

De moderando igne in sublimatione. Cap. XLII.

SEd quoniam ignis non est res quæ mensurari possit, ideo contingit in illo errare sæpissime, cùm quis exercitatus non est, tam ex diuersitate fornacũ, & lignorum adurendorum, quàm vasorum & coaptationis illorũ, De quibus omnibus expedit artificem attẽtum sollicitare. Sed communem adducimus regulã, Quòd in primis expedit cum paruitate ignis, solam aqueitatẽ ex sublimãdis exprimere, qua remota, si quid ascẽdit per illũ, tunc in principio hic nõ

augeatur ignis, vt per debilissimũ ignem subtilissima pars tollatur, & seorsum ponatur, quæ est causa adustionis. Cùm autem iam nihil vel modicũ ascẽderit (quod experiri poteris cum intromissione bombycis lycinij in superius foramen aludelis) vigoretur ignis sub eo, & quãti vigoris debeat esse ignis, tibi experientia lycinij ostendet. Si enim parum de sublimando vel mundum exierit adhuc paruus erit ignis, augeatur igitur. Si verò multum & immundum, tunc superfluus est, subtrahatur igitur. Si verò mundum & multum, proportio iam inuenta est. Immundum autem vel mũdum per extractionem lycinij, quod in foramen aludelis positum est, cognoscetur: secundum enim quam quantitatẽ munditiem vel immunditiem ex sublimando respexerit artifex adhæsisse lycinio, syllogissare poterit, & in tota sublimatione necessariò proportionalem ignem. Et ex hoc ignis rectificationem inueniet sine fallacia. Melior verò modus fæcum est, vt sumantur ferri squamæ, vel æris combusti. Et hæc quidẽ propter priuationem malæ humiditatis, de facili sulfur aut arsenicum sibi imbibũt & secum vniunt. Huius autem viam scit exercitatus solus.

De erroribus circa quantitatem fæcũ & dispositionem fornacis in sublimando sulfure & arsenico uitandis: Item de fornace construenda, & lignis eligendis. Cap. XLIII.

EXpedit ergo nos rectificare artificẽ in omnibus, in quibus contingit errare ignoranter, in horũ duorum spirituum sublimatione. Narremus igitur primò, quòd si multas fæces posuerit, tunc si non augmẽtauerit ignẽ proportionalem, nihil ex sublimando ascendet. Quomodo autẽ illum inueniat, iã ei sufficienter narratum est. Et si paucam fæcum quantitatem, vel nõ ex corporum calce posuerit, tunc si illius proportionem non inuenerit, ascendet sublimandum cum tota substantia. Et huius tradidi similiter inuentionem sufficientem. Ex fornace verò similiter contingit errare. Nam magna fornax magnum dat ignem, paruum verò parua, si ligna & foramina auricularum eius proportionantur. Si igitur posuerit multam rei sublimandæ quantitatem in paruã fornacem, ignem eleuationis sufficientem non poterit exhibere. Si verò paucam quantitatem in magnam fornacem, sublimationẽ exterminabit propter ignis excessum. Similiter verò spissa fornax condensatum & fortem dat ignẽ, tenuis verò rarum & debilem, in quibus similiter errare contingit. Similiter verò cũ spaciosis auriculis furnus, & clarum & magnum dat ignem, cum strictis verò debilem. Item si maior fuerit vasis in coaptatione ad furnum distantia à spondilibus eius, magnum dabit ignem, si verò minor, minorẽ. In quibus omnibus contingit errare maximè. Rectificatio ergo horum est, vt furnus scilicet construatur secundum intentionem ignis quam quærit, spissus scilicet cum liberis auriculis, cum distantia vasis aludelis multa à spondilibus furni, si magnũ quærit ignem. Si verò mediocrem, mediocrẽ in his omnibus inueniat proportionem: si verò debilem, proportionem in his eandem inueniat. Et has proportiones omnes docebimus te inuenire cum præparatione vera, & experientia determinata. Si igitur volueris multam sublimationis quantitatem eleuare, tunc vas aludel tantæ capacitatis inuenias, quod illam suscipiat super fundum ad eleuationem vnius palmæ. Ad illud coaptes furnum, vt suscipiat aludel in medio sui cum distantia parietum suorum per duos digitos. Et furno facto, facies illi decem auriculas æquè distantes proportione vna, vt vna æqualitas sit ignis ad omnes partes illius. Tunc verò stipite ferreo in medio fornacis ex transuerso in spondilibus eius firmato, qui à fundo fornacis distet ad extensionem vnius palmæ cum pollice suo, & ad spisitudinem vnius digiti super eo firmetur vas aludel, & circumlinatur ad furnũ, quẽ sequens demonstrat de-

scri-

ſcriptio. Tunc verò aduerte, ſi bene & liberè ſe expediuerit de fumoſitatibus, & flamma liberè per totũ furnum trãſiuerit in circuitu aludelis, tunc bene proportionatum eſt, ſi verò non, non. Et tunc dilata eius auriculas, & ſi emẽdatur, bene quidẽ, ſi verò non, tunc neceſſariò relinquitur, quòd diſtantia aludelis à parietibus nimis parua eſt: radantur ergo tunc parietes, & amplietur diſtantia & poſtea tentetur. Reiteretur ergo ampliatio auricularum, & raſura ſpondiliũ quouſq; liberè ſe abſoluat à fumo, & flamma in circuitu aludelis ſit lucida, & fumus liberè per auriculas exeat. Iſta eſt ſufficiens experientia ad omnẽ ſublimationis quantitatẽ de inuentione magnitudinis furni, & dilatationis auricularũ eius, & diſtantiæ aludelis à parietibus eius. Inuẽtio verò ſpiſsitudinis furni eſt, quòd ſi quæſieris magnum ignem, maior ſpiſsitudo illius ſit, ad menſurã extenſionis palmæ cum pollice ſuo: ſi verò mediocrẽ, ad menſuram vnius palmæ: ſi verò minorem, ad ſpiſsitudinem duorum digitorum formetur.

Similiter verò ex lignis eliciatur proportio, quoniã ligna ſolida fortem dãt ignem, ſpongioſa verò debilem, ſicca magnũ & citò terminabilẽ. Viridia parũ & multum durantem, & ſimiliter ſolida multũ durantem: ſpongioſa verò de facili terminabilem dant ignẽ. Conſideratione ergo diſtantiæ aludelis & magnitudinis & paruitatis auricularũ, & ſpiſsitudinis & tenuitatis furni, & diuerſitatis lignorum præmiſsa, accidet omnium igniũ diuerſitates perquiri, cum experientia ſua vera. Ex concluſione verò maiore vel minore auricularum, vel feneſtræ furni, per quam ligna intromittuntur, & adminiſtratione diuerſitatis lignorum, & additione & ſubtractione illorũ, accidet inueniri determinatum ſpacium tẽporis durationis ignis, ſcilicet vt ſcientia determinata ſciatur, quantum vnuſquiſq; ignis in ſuo gradu perdurare poterit in æqualitate. Et hæc inueſtigatio eſt maximè tibi vtilis & neceſſaria, quoniam per eam excuſaberis à multitudine laboris immenſi. Exerciteris igiť in ea, & in omnibus à nobis nũc nouiſsimè determinatis, quia qui ſe exercuerit, inueniet, qui verò non, non.

Ex qua materia & qua forma uas Aludel ſit faciendum. Cap. XLIIII.

INtentio verò vaſis Aludelis eſt, vt fingatur vas de vitro ſpiſſum: de alia enim materia non valet, niſi fortè ſimilis eſſet ſubſtantiæ cum vitro ſpiſſum: ſolum enim vitrũ & ei ſimile, cum poris careat, potens eſt ſpiritus tenere ne fugiãt, & exterminentur ab igne. Alia autẽ materia nulla, quia per poros eorũ ſucceſſiuè diminuuntur & euaneſcunt ſpiritus. Nec metalla in hoc valent, quoniam ſpiritus propter amicitiã eorum & conuenientiam illa penetrant, & cum illis vniuntur: quare per illa tranſeuntes euaneſcunt, quod per ea, quæ à nobis determinata ſunt, apertè probatur. Neceſſariò & experientia repertũ eſt, hoc nos verum dixiſſe, ergo per aliquod nos excuſamur à ſuſceptione vitri in cõpoſitione Aludelis. Fingatur ergo concha vitrea rotunda, cuius fundus ſit paruæ curuitatis, & in medio ſpondiliũ eius formetur zona vitrea circundãs eam, & ſuper illam zonam fundetur paries rotundus ęquidiſtans à conchæ pariete ad groſsitudinem cooperculi ipſius conchæ, ita vt in diſtãtia hac cadat paries coopertorij largè ſine preſſura. Altitudo verò huius parietis ſit ad menſuram altitudinis parietis conchæ, aut paulò plus, aut paulò minus. Formẽtur verò duo coopertoria ad menſuram huius concauitatis duorũ parietum, æqualia, quorũ longitudo ſit æqualis, & ſit vnius ſpannæ, & figura eorũ figura vna, ſcilicet pyramidalis, in quorum capitibus duo æqualia ſint foramina, vnum ſcilicet in vno, alterum in altero, in quibus ambobus poſsit cadere maior gallinæ pẽna, vt hîc paulò poſt clarius cernere licebit. Eſt ergo conchæ vaſis intentio, vt poſſit moueri ſecundum artificis voluntatem coopertorium illius, & quòd iunctura ſit ingenioſa, per quã ſine lutatione aliqua nõ pateat ſpiritibus egreſsio.

Qui ergo in hoc potest magis ingeniari, non excuset se ab hoc per nostrã traditionẽ. Et est specialis intentio super hoc, scilicet vt concha interior cũ spondilibus suis vsq; ad medium subintret coopertorium suum. Cùm enim fumorum sit ascendere & non descendere, per hoc inuenimus inuẽtione prima, spiritus non habere ad consumptionẽ exitũ, & propter hoc excellit modos alios quos inuentione nostra quæsiuimus. Et hoc experiendo, videbunt nos verũ æstimasse de illo. Intẽtio verò & vna est, vt sæpissimè euacuetur aludelis caput ne præ nimia sublimandorum multiplicatione in illud, cadant ad illius fundũ; & detineat multitudo reiterationis sublimationis occupatum lõgo tempore. Est & similiter intentio altera, vt semper seorsum separet, quod sursum ad propinquitatem foraminis capitis aludel ascendit in puluerem, ab eo quod fusum & densum in frustis, & apud fundum illius, peruium, & clarum, cum adhærentia ad vasis spondilia conscendisse inuenitur, quoniam hoc minus habet de adustione, quàm quòd prope foramen reperitur scandisse. Hoc autem in superioribus aperta probatur ratione videlicet, & experimento. Probatio verò bonitatis & perfectionis sublimationis est iam dicta. Et est, vt inueniatur clara & lucida, & non aduratur cum inflammatione. Hæc est ergo perfectio intentionum sublimationis, sulfuris videlicet & arsenici. Et si non inuenta est sic, reiteretur opus super illa, cum consideratione omnium suarum intentionum, quousque sic inueniatur.

De sublimatione Mercurij siue Argenti viui. Cap. XLV.

NVnc verò totam intentionẽ sublimationis arg. viui determinemus. Est igitur cõpleta, summa illius depuratio terreitatis, & remotio aqueitatis illius. Excusamur enim à labore remotionis adustionis eius, quoniã eam nõ habet. Dicimus igitur quòd ingeniũ separationis superfluæ terræ ipsius est ipsum cõmiscere rebus, cum quibus affinitatẽ non habet, & sublimationẽ eius reiterare ab eis multoties. Et harũ genus est talk, & calx corticũ ouorũ, & marmoris albi. Similiter & vitrum minutissimè tritum, & salis omne genus præparati. Ab istis enim mundatur, ab alijs verò rebus habentibus affinitatem cum eo, nisi sint perfectionis corpora, corrũpitur potius, quia sulfureitatem habent omnia talia, quæ ascendens cum eo in sublimatione ipsum corrũpit. Et in hoc experientiam vides, quia si sublimas illud à stãno, vel à plũbo, ipsum post sublimationẽ infectum conspicies nigredine. Ergo melior est eius sublimatio per ea, cum quibus non conuenit. Cum quibus autem conuenit melior esset, si sulfureitatem non haberẽt. Ideo à calce melior est sublimatio, quàm à rebus omnibus, quoniã illa parũ conuenit, & sulfureitatẽ non habet. Modus verò remotionis aqueitatis ipsius superfluæ est, vt quando cõmiscetur calcibus, à quibus sublimari debet, teratur & cõmisceatur illis cum imbibitione, quovsq; de illo nihil appareat, & postea super ignẽ lentissimum aqueitas imbibitionis remoueatur: qua recedente, etiã arg. viui aqueitas cum ea recedit. Sit tamen ignis tam lenis, vt per eum arg. viui tota substãtia non ascendat. Ex multiplici igitur reiteratione imbibitionis cũ contritione & leni assatione, aqueitas illius maior deletur, cuius residuum per sublimationis reiterationem remouetur. Et quum videris illud albissimum, excellens niuem albedine sua, & quasi mortuum aludelis spondilibus adhærere, tunc super ipsum reitera sublimationem eius sine fæcibus: Quoniam adhæret pars illius fixa cum fæcibus, & nunquam per ingeniorum genus aliquod ab illis separari posset. Aut post illud figas partem illius, & modum fixionis eius in sequentibus narratum tibi expressè trademus. Et cùm fixeris illam, tunc reitera sublimationem residuæ partis super eam, vt illa similiter figatur, & serua, quod tentabis super ignem. Si fusionem

bonam dederit, tunc sufficientẽ sublimationẽ illi administrasti. Si verò nõ, adde illi de arg. viu. sublimato partem aliquã, & reitera sublimationẽ, donec fiat. Quòd si lucidum & albissimũ habuerit colorem, & peruium, tunc bene mundasti: si non, non. Igitur ne sis in præparatione illius quæ per sublimationẽ fit, negligẽs, quia qualis erit mundatio, talis & perfectio per illud sequitur, in proiectione illius super vnũquodq; imperfectorũ corporum, & super ipsum viuũ non præparatũ. Vnde & quosdã contingit ferrum, quosdã verò plumbum, & quosdam per illud Venerẽ, & quosdam stannũ formare. Quod contingit propter purificationis negligentiam, quandoq; illius solius, quandoq; sulfuris sibi admisti, vel eius comparis. Si igitur directè sublimãdo mundaueris, & illud perfeceris, erit albedinis tinctura firma & perfecta, cui non est par.

De sublimatione Marchasitæ. *Cap.* XLVI.

SVfficienter igitur sublimationis arg. viui summa intentionis tradita, nunc ad ipsius Marchasitæ sublimationẽ accedamus: Duę autẽ sunt illius sublimationes. Prima quidẽ sine ignitione perficitur, alia cum ignitione. Et illud ideo, habet enim duplicem substantiã. Vnam scilicet sulf. purum in natura sua, aliam verò arg. viu. mortificatũ. Prima vtilis est, sicut sulfur :|Secunda verò vtilis, vt arg. viu. mortificatũ, & mediocriter præparatũ. Assumamus igitur hãc vltimam, quia per illã excusamur à superiore arg. viu. & à labore mortificationis eius. Est igitur totus modus sublimationis illius, vt teratur, & in aludele ponatur, & sublimetur sine ignitione sulfur eius, semper remouendo quod ex illo sublimatur sæpissime propter causam dictã, & augendo ignis vigorẽ vsq; ad ignitionẽ aludelis. Et prima sublimatio marchasitæ debet fieri in vase sublimationis, quovsq; sulfur recesserit, & postea in isto successiuè & ordinatè procedere, quosq; totũ quod in ea de sulf. constat, exierit. Quod probare poteris his manifestis experientijs. Nam cùm totũ illius sulf. fuerit eleuatũ, videbis colorẽ eius, quod post illud sublimabitur, mutari in albissimũ, misto cælestino eidem colore clarissimo & amœno. Aliter etiã, quia quod erit de sulfuris natura cõburetur, & flãmam dabit vt sulfur. Quòd verò secundò post illud sublimatum fuerit, nec inflammabitur, nec proprietates sulfuris ostendet aliquas, sed viui arg. mortificati in sublimationis reiteratione.

De vase, in quo Marchasita rectè possit sublimari. *Cap.* XLVII.

ILlud ergo colligamus per suũ sublimationis modũ, qui est, vt fiat vas terreũ solidissimũ, & bene coctũ, ad longitudinem mediæ staturæ virilis, ad latitudinem verò, per quã manus subintrare possit. Et fiat fundus eius qui separari & coniungi possit ad similitudinẽ vnius planæ paropsidis profundæ multũ. Et mensuretur ab orificio illius vasis vsq; prope fundũ, ad mensuram longitudinis vnius manus cum digitis suis. Et de illo loco vsq; ad caput eius vitrificetur interius vas vitrificatione spissa multũ. Et super caput illius ponatur alẽbicus cum laxo naso: in tali enim vase sublimatur illud. Coniungatur igitur fundus vasi suo per lutum firmæ tenacitatis, & super ipsum fundum spargatur marchasita, & super caput vasis alembicus laxi nasi, & ponatur in furnum, de cuius proprietate sit fortem ignitionem dare, fusionis scilicet argenti, vel Veneris, si artifex indiguerit, quem in Summa nostri operis, vbi diuersitates omnium instrumentorum narrabimus, tibi sufficienter trademus, & caput furni circunda cum rota habente foramen in medio sui, ad magnitudinem vasis, per quod illud vas intrare possit, & luta iuncturas in circuitu vasis & furni, ne ignis exiens impediat te in sublimationis adhærentia, relictis tantùm quatuor fenestris paruis in rota, quæ claudi & aperiri possint, per quas mittantur carbones in furnũ, & in lateribus fornacis: similiter aliæ quatuor sub illis intermediæ,

quas & similiter carbones mittantur, & sex vel octo foraminibus ad magnitudinem digiti minoris, quæ nunquam claudantur, vt per illa furnus à fumositatibus se liberè poßit expedire. Et sint foramina illa in iunctura furni cum rota sua. Furnus verò magnæ ignitionis est, cuius spondilia sunt ad altitudinem cubitorum duorum. In medio sit rota, minutißimis & creberrimis perforata foraminibus, cum luto fortiter annexa. Capita foraminum superius sint stricta, inferius verò laxa, vt cinis vel carbones poßint liberius ex illis cadere, & relinquat ipsa continuè ad subsceptionē aeris liberius aperta. Nam aeris libera & multa susceptio per inferiora foramina, est causa vna magnę ignitionis per furnum. Exerciteris ergo in eo, & ipsum inuenies. Causa verò longitudinis vasis est, vt extra ignem multa quantitas eius extendatur, & infrigidetur, vt fumi sublimationis locum refrigerij inueniant & adhæreant, & non inueniant viam fugæ, & suæ exterminationis. Hoc autem nouit ille, qui dum sublimasset in breuibus aludelibus, nihil ex sublimato inuenit, quoniam propter breuitatem aludelis æqualis fuit per totum ipsum ignis. Ideoq; semper in fumi substantiam conuersum sublimandum stetit, & non alicubi adhæsit, sed succeßiuè per porosvasis euanuit. Vas ergo in omnibus sublimandis ad maiorem sui partem in loco sui refrigerij extendatur. Causa verò vitrificationis vasis est, ne fumi ascēdentes in loco suæ ascensionis, porosum inueniant aludelis parietem, & illum penetrantes aufugiant. Vitrificatur ergo locus ascensionis illorum, vt obseretur illis via fugæ. Fundus verò aludelis non, quoniam ipsius fundus in igne cōsistit, qui vitrificationem ipsius funderet, qua fusa, & fundus eius, & similiter sublimandum funderetur, & vitrum fieret. Est enim vitri proprietas, omnia vincere, & ad se conuertere. His igitur omnibus consideratis cum causis eorum, fiat ignis sub aludele, quovsq; certificatus fueris experientia viridica, illud totum ascendisse. Est autem experientia, intromißio baculi terrei bene cocti, habentis foramen paruum in capite suo, vsque ad medium eius veniens, ad quantitatem digiti minoris prope ipsam rem, à qua fit sublimatio. Et si foramini aliquid adhæserit ex sublimando, non est totum sublimatum, si verò non, tunc sublimatum est. Et hac eadem exercitatione in omnibus sublimandis certificari poteris.

De sublimatione Magnesiæ & Tutiæ: item corporum imperfectorum, & de additione materiæ subleuantis ea. Cap. XLVIII.

Sublimationis verò Magnesiæ & Tutiæ est eadem intentio cum intentione vltimæ sublimationis marchasitæ. Non enim poßunt hæc omnia sine ignitione sublimari, ideoq; omnia vnam intentionem habent cum causis ijsdem & experientijs eisdem, & habet vnum ordinem generalem. Quia sine fæcibus sublimari debent, quæcunque sublimari cum ignitione necessariò cōtigerit: quia in seipsis fæces habent sufficientes, imò superfluas, & huius signū est difficultas sublimationis ipsorum. Sublimantur etiam similiter omnia corpora à perfectione diminuta hoc eodem ordine, & nō cadit diuersitas aliqua, nisi quia ignis sublimationis vehementior est in corporibus, quàm in magnesia, marchasita, & tutia. Et non diuersificantur similiter corpora in sublimationibus suis, nisi quod quædam indigent admistione rei subleuantis ea, quædā verò non, vt facilior fiat eorum eleuatio. Sed vna tamen specialis in corporū sublimatione considerationis experientia reperta est bona, videlicet, vt in fundo aludelis non sit multa corporis sublimandi quantitas, quia multitudo sublimationem impedit. Et planities sit in fundo aludelis sublimationis, & nō concauitas, vt poßit æqualiter & tenuiter super fundum sparsum corpus æqualiter & multum in omnibus suis partibus eleuari. Corpora verò indigentia admistione

mistione rei eleuantis, sunt scilicet Venus & Mars, propter suæ fusionis tarditatem. Venus itaq; Tutia indiget, Mars verò Arsenico, & cum his eleuatur de facili, quoniam cum eis maximè conueniunt. Fiat igitur post illorum considerationem sublimatio, vt in Tutia, & illi similibus in sublimatione, & disponatur eorum sublimatio hoc eodem ordine cum causis suis & experientijs.

De Descensione & modo purificandi per pastillos. Cap. XLIX.

NArratis itaque sublimationis intentionibus cum causis suis omnibus, restat nos Descēsionis modum monstrare, cum causis suis similiter, & suo ordine determinato & completo. Fuit ergo inuentionis illius causa triplex. Vna scilicet, vt cum materia aliqua inclusa est in illo vase, quod vocatur Descensorium Chemiæ, post fusionem suam descendat per foramen illius, & per eius descensionem simus certi, fusionem suscepisse. Alia, vt corpora debilia per eam à combustione præseruentur post reductionem à calcibus eorum Nam cùm à calcibus corpora debilia tentamus reducere, non omnem illorum partem tempore vno reducere possumus. Si igitur pars illa, quæ primò in corpus reducta est, reductionem totius expectaret, & per ignem euanesceret maior illius quantitas. Necesse igitur fuit ingeniari, vt statim quū reducta est pars ab igne deponatur. Hoc autem per descensorium fit. Est & tertia causa inuentionis illius corporum depuratio ab omni re extranea. Descēdit enim corpus fusum mundum, & omnem rem extraneam in concauitate illius dimittit. His itaq; tribus necessitatibus inuenta descensione, determinetur modus illius cū instrumento suo prius notificato cum causis suis. Dicimus igitur, quòd forma eius talis erit, vt fundus illius sit acutus, & parietes illius sine scrupulo æqualiter sint terminantes in fundi acuitatem, vt possit vnumquodq; fusibilium liberè sine adhærentia ad fundi illius foramen descendere, & coopertorium eius (si necesse sit) ad similitudinem planæ paropsidis, & bene conueniat illi, & sint de bona & firma terra, & non de facili per ignis pressuram findente. Mittatur igitur res, cuius intentio sit descendere, in illud, super baculos rotundos ex terra factos, vt magis fundo superiori approximent, & cooperiatur cum eo, & iūctura firmetur, & in igne de carbonibus ponatur, & super ipsum sufflletur, quousq; tota res descendat in vas sibi suppositum. Potest tamen (si res fuerit difficilis fusionis) poni super tabulam planam, vel paruæ concauitatis, à qua possit de facili descendere cum inclinatione capitis descensorij, si fusa fuerit: Purificantur enim per hoc corpora: Sed per pastillum melius purificantur, cuius modus purificationis est idem cum modo purificationis descensorij. Et ideo per illum excusamur ab eo. Tenet enim fæces corporum, vt descensorium, & melius, & ideo narramus modum illius. Dicimus igitur, quòd accipimus corpus, de cuius intentione est mundari, & illud in grana minutissima, vel limaturam vel in calcem (quod perfectius est) redigimus, & ei commiscemus calcem aliquam, de cuius intentione non sit fundi, & postea illud fundimus. Inuenimus enim per illud corpora mundari multa iteratione, sed non mundificatione perfecta, quā perfectionem scimus esse, sed mundificatione vtili, vt medicina perfectionis suscepta, melius & perfectius per eam transformentur corpora. Est enim administratio præcedens eam: omnem autem administrationem sufficienter in sequentibus tibi narrabimus. Nunc verò Descensorij ponamus descriptionem.

De Distillatione & causis eius, ac de tribus eiusdem generibus, scilicet per alembicum, per descensorium, & per filtrum. Cap. L.

COnueniens est igitur, vt sequentes propositum nostrū, sermonem de Distillatione tradamus cū causis suis. Est igitur Distillatio vaporū aqueorū

in suo vase eleuatio. Diuersificatur itaq; distillatio. Nam quædam est per ignẽ, quædam verò sine igne. Quę verò per ignem fit, duorum generum inuenitur. Quædam est per eleuationem in alembicum, quædã per descensum Chemiæ, qua mediante, oleum ex vegetabilibus elicitur. Causa quare inuenta sit distillatio, & causa generalis inuentionis cuiuslibet distillationis, est purificatio liquorosi à fæce suæ turbulẽtiæ, & conseruatio illius à putrefactione. Videmus enim rem distillatam quocunq; distillationis genere puriorem effici, & melius à putrefactione custodiri. Causa verò specialis inuentionis illius, quæ per ascẽsum fit in alembicum, est inquisitio aquæ puræ sine terra. Cuius experiẽtia est, quòd videmus aquam sic distillatam, nullam fæcem habere. Causa inuẽtionis aquæ puræ, fuit imbibitio spirituum & medicinarum mundarum, vt si quãdo scilicet indigemus imbibitione, aquam puram habeamus, quæ fæcem post ipsius resolutionem non dimittat, qua fæce medicinæ nostræ & spiritus mundati non possint, sed infici & corrumpi. Causa verò inuentionis eius, quæ per descensum fit, fuit olei puri in natura sua extractio, quia per ascensum oleum in natura sua combustibili haberi non poterat, & huiusmodi inquisitio fuit, scilicet, vt color eius, qui cum substantia sua permistus est, habeatur: hic enim iuuare potest in casu. Distillationis verò quæ per filtrum sine ignitione perficitur, causa inuentionis, fuit aquæ sola serenitas. Dicamus igitur nunc omnium distillationũ modos cum causis suis. Eius itaq; quæ per ascensum fit, est duplex modus. Alia enim fictili olla cineribus plena perficitur: Alia autem cum aqua in vase suo cũ graminibus vel lanositate, ordine suo disposita, ne cucurbita vel distillatorius alembicus rumpantur, antequàm ad perfectionem deducatur. Ea verò quę cũ cineribus, maiori, & fortiori, & acutiori perficitur igne, quæ autem cum aqua, mansueto igne & æquali. Aqua enim acuitatem ignitionis nõ suscipit, quemadmodum cineres. Ideo per eam quæ cum cineribus fit, colores & grossiores terræ partes eleuari solent. Cum ea verò quæ cum aqua fit, subtiliores & sine colore, & ad naturam aqueitatis simplicis approximantes magis eleuari contingit. Subtilior ergo fit separatio per eam quæ aqua perficitur, quàm per eam quæ cineribus elicitur. Experientia hoc nouit verum esse, qui cùm distillasset oleum per cineres, oleum vix alteratũ suscepit in recipientẽ. Volens verò partes eius separare, ad id necessitate peruenit, vt contingeret per aquam distillare. Et tunc per eius reiterationem separauit oleum in partes suas elementales, vt albissimam & serenissimam aquam ex rubicundissimo extraxerit oleo, remanente in fundo alembici totaliter illius rubore. Per hoc ergo magisterium ad omnis rei vegetabilis, & eius quæ ex vegetabili processit in esse, & omnis rei consimilis, ad omniũ determinatam elemẽtorum separationem peruenire necesse est. Per eã verò, quæ per descensum fit, ad cuiuslibet rei oleũ peruenire determinatè potest, scilicet vegetabilium omniũ & eorum consimilium. Per eã verò, quę per filtrum fit, ad cuiuslibet liquorosi serenitatem perueniri potest. Hæc autem omnia etiã parum vel minimum scientibus sunt manifesta & nota qui verò hæc ignorat, nihil ex hoc nouit magisterio. Exercitetur igitur, & de facili ea inuestigabit. Dispositio igitur eius quæ per cineres fit, est vt sumatur olla fortis ex terra, & coaptetur in furno simili sublimationis furno præfato cum eadem distantia à furni spondilibus per eãdem inuestigationem, & similibus auriculis, super cuius fundum ponantur cineres cribellati ad digiti spissitudinem, & super ipsos cineres ponatur vas distillationis, & cooperiatur in circuitu eius cum eisdem, vsq; prope collum alẽbici, postea verò infundatur in illud res, de cuius intentione sit sic distillari. Vltimò verò cooperiatur illud cum alẽbico, cuius collum suscipiat collum cucurbitæ inferioris intra se, vsq; ad curuitatem

tatem cannalis ipsius alembici,ne viam fugæ inueniat distillandū.Et postea lu tetur alembicus cum cucurbita sua,& firmetur eorū iunctura,& supponatur ignis quousq; distillet.Alembicus verò & eius cucurbita de vitro sint.Ignis verò illius augeatur ei secundū exigentiam distillationis; quousq; videatur totū distillandum cum magna ignis expresione distillatum esse.Secundæ verò intentionis distillationis dispositio,quæ per aquam fit,est similis huic in vase & alembico.Differt tamen ab ea in hoc,quòd in hac sumitur olla ferrea vel ænea & coaptatur ad furnum,vt dictum est.Postea super fundum illius ollę stratum de graminibus,vel lana,vel re consimili construatur,ad spissitudinē trium digitorum,ne cucurbita frangatur,&eisdem graminibus,vel rebus consimilibus cooperiatur in circuitu cucurbita,vsq; prope collū alembici, & super ipsa sarmenta virgæ subtilis superspargantur,& super virgas ponantur lapides ponderosi,qui suo pondere cucurbitam,& alembicū,& ipsa sarmenta deprimant, & depressa firmiter & stabiliter teneant super ollæ fundū,ne natent leuata per ipsam aquam:& sit leuatio hæc causa fracturæ vasis,& distillandę rei perditio. Postea verò super sarmenta fundatur aqua vsque ad ollæ plenitudinē, & supponatur ignis,quousq; distilletur totū.Dispositio verò eius quæ per descensū fit,est,vt fiat descensorium vitreū cum coopertorio eius,& lutetur vtrunq;, & intromittatur quod sic distillari quis intēdit.Et fiat super caput illius ignis.Descendet enim distillatio eius.Dispositio verò eius quæ per filtrum fit,est,vt ponatur liquor distillandus in conchā lapideā,& filtri bene abluti & madidi.ponatur pars latior in dictum liquorē vsq; ad fundum conchæ.Pendeat verò exilior pars eius ab orificio conchæ extra. Et sub capite illius filtri ponatur vas recipiens distillationē.Cùm ergo distillare ipsum filtrū incipiet, primò aqua distillabit,qua madidū fuit:qua cessante,succedit illi liquor distillādus.Qui si nō dum serenus fuerit,toties ad concham reuertatur,quousq; serenissimus distilletur.Hæc aūt,quia facilia sunt omnia,magna probatione nō indigent,ideoq; eorum probationem siluimus. Descriptio verò omnium vasorum distillationis cuiuslibet,à nobis nunc traditæ,est hæc.

De Calcinatione,tam corporum,quàm spirituum,cum causis & modis suis. Cap. LI.

Post igitur distillationis narrationem,sermonem nostrū tradamus de Calcinatione.Est ergo Calcinatio,rei per ignem puluerizatio,per priuationē humiditatis partes consolidantis. Causa inuētionis eius est, vt sulfureitas adustiua corrūpens & defœdans,per ignē deleatur.Diuersificatur verò secundum diuersitatem rerū calcinandarū.Calcinantur igitur corpora, & calcinantur spiritus ,& res aliæ extraneæ à natura horū,diuersa tamen intētione. Quia igitur sunt corpora imperfecta,duorum scilicet generū,dura videlicet vt Venus & Mars, mollia verò,vt Iupiter & Saturnus,quæ omnia calcinantur : necesse fuit illa diuersa intentione calcinari,generali scilicet & speciali. Generali attamen vna intentione calcinantur.Et est,vt sulfureitas illa corrūpens & defœdās deleatur per ignē.Sic enim comburitur omnis ex quacunq; re sulfureitas adustiua quę sine calcinatione deleri non potest.Quoniā ipsum corpus solidum est,& propter soliditatē & latitationē occultatę sulfureitatis in cōtinuitate substantiæ arg.viui defenditur per illud ab adustione.Ideoq; necesse fuit, continuitatem eius separare,vt ignis liberius ad quācunq; minimam eius partem perueniens,sulfureitatē ex eo cōburere posit,& non defendat ipsum cōtinuitas arg.viu.in illo.Et est cōmunis intentio similiter in illa depuratio terreitatis.Inuentum est enim,quòd corpora per reiterationem calcinationis & reductionis mundantur,vt monstrabimus in sequentibus. Specialis verò calcinatio corporū mollium est,vt cum his duabus intētionibus sit intentio per eā

illa indurare & ignire, ad quod peruenitur cũ ingeniosa reiteratione calcinationis super illa, de qua in sequenti traditione determinare nos expedit. Inuenimus enim per id ingeniũ manifestè ipsa indurari. Sed manifestius & citius Iupiter induratur. Causa verò inuẽtionis calcinationis spirituũ est, vt ipsi melius figantur, & facilius soluantur in aquam. Quoniã omne calcinati genus fixius est, quàm nõ calcinati, & facilioris solutionis. Quia partes calcinati magis subtiliatæ per ignẽ facilius cũ aquis cõmiscentur, & in aquã conuertuntur. Et hoc si expertus fueris, sic inuenies se habere. Calcinatio verò aliarũ rerum, facit ad exigentiam præparationis spirituũ, & corporũ: de qua latius à nobis determinabitur in sequentibus. Non autẽ est de perfectione harũ aliquid talium. Modus igitur ipsius calcinationis est diuersus, propter diuersitatẽ calcinandorũ. Calcinantur enim corpora aliter, quàm spiritus vel aliæ res. Et corpora à se inuicẽ diuersa, similiter diuersimodè calcinantur. Corpora enim mollia vnũ modum habent generalẽ ad calcinationis intentionẽ, scilicet quòd ambo per solũ possunt calcinari ignem, & per salis acuitatẽ, præparati vel non præparati ambo similiter. Primus igitur modus per ignem solũ sic perficitnr, vt sumatur vas ferreũ, vel terreum ad similitudinẽ paropsidis formatum, cuius structura sit firma, & coaptetur ad furnũ calcinationis horũ, taliter, quòd sub illo possint carbones proijci & sufflari. Proijciatur verò in fundum vasis illius plumbũ vel stãnum, quod super tripodẽ ferreũ, vel tres lapideas columnas sedeat firmiter, & ad furni sui parietes similiter firmetur, quatuor vel tribus lapidibus coarctãtibus illud ad eos, ne vas moueri possit. Furni verò figura eadẽ fit cum forma furni magnæ ignitionis, de quo narratum est iam, & narrabitur similiter sermone cõpletiori. Accẽdatur igitur in illo furno ignis sub vase calcinationis, ad ipsius calcinandi corporis fusionẽ potens. Et cùm ipsum corpus cutem nigrã super se creauerit ignis calore, subtrahatur illa ab eo cum pala ferrea vel lapidea, quę se non permittit cõburi ad infectionẽ calcis. Hæc autẽ excoriatio tamdiu cõtinuetur, quovsq; ipsum corpus in puluerẽ conuertatur. Quòd si Saturnus fuerit, ad maiorem ponatur ignem, quo vsq; in citrinissimum mutetur colorẽ calx eius. Si verò Iupiter, similiter exponatur, & dimittatur, quovsque in albedinem mutetur cõpletam. In hoc tamen sollicitum reddimus artificem, quòd Saturnus de facili à calce sua redit ad corpus: Iupiter verò difficillimè. Ideoq; ne contingat illum errare in expositione Saturni, post primã eius puluerizationẽ ad maiorem ignẽ, ne illius calx prius redeat in corpus, quã perficiatur: quoniã tẽperãtia ignis indiget, & successione augmẽti illius paulatim, cũ cautela, quo vsq; in calce firmetur sua, ne de facili redeat in corpus, vt possit illi maior ignis administrari, ad suæ calcis perfectionẽ. Similiter ne contingat errare in Ioue, propter difficilẽ eius reductionem, vt si quando posuerit in reductionẽ calcẽ eius, eueniat ei, quòd non reducat, sed inueniat eã prioris dispositionis, aut in vitrum redactã, & æstimet reductionẽ eius impossibilẽ. Dicimus enim, quòd si in Iouis reductione magnũ non adhibuerit ignẽ, nõ reducet: si verò magnũ, non necessariò illum reducere contingit, sed possibile est illũ in vitrificationẽ reducere. Et illud ideo, quia Iupiter in profundo suæ naturæ arg. viu. fugitiuã inclusam habet substantiã. Quæ si longã in igne traxerit moram, fugiet, & corpus priuatũ humiditate relinquet, ita vt potius aptũ ad vitrificationem, q̃ ad corporis metallici fusionẽ conuerti reperiatur. Omne enim propria priuatum humiditate, nullã nisi vitrificatoriam dat fusionẽ. Ideoq; necessariò relinquitur vt cum ignis impetu maximè veloci, reducere celeriter festinet: aliter enim nõ reducitur. Exerceat ergo ad illud, & sciet. Modus verò calcinationis horũ duorum corporũ, quæ à salis acuitate perficitur, est, vt proijciatur super faciẽ illorũ

salis

salis quantitas post quantitatē sæpissime in fusione sua, & permisceantur agitatione multa per baculū ferreū super ignē, quousq; per salis mistionē in cinerē vertantur. Et postea per eundē modum perfectionis perficiatur illorū calx, cū suis cōsiderationibus. Sed in hoc est etiā differentia in horū duorum corporū calcinatione: Quia plumbū ex primis calcinationis laboribus ad puluerē conuertitur facilius q̄ Iupiter, nō tamen perficitur illius calx facilius quā Iouis. Dependet autē huius causa ex eo, quòd Saturnus humiditatē magis fixā habeat, q̄ Iupiter. Veneris verò & Martis est idē modus, diuersus tamen à primis, & illud propter liquefactionis eorū difficultatē. Et est, vt laminati ponātur ad fortem ignitionē, de cuius intentione non sit fundere. Propter multā enim terreitatis eorū in illis quantitatē, & multā sulfureitatis adustiuæ & fugientis mensurā, de facili per hunc modū adducuntur in calcē. Et illud ideo, quia ex multa terreitate arg. viu. substantiæ intermista, turbatur arg. viu. debita continuatio. Et ideo porositas in eis causatur, per quā & sulfureitas trāsiens euolare potest, & ignis ex causa illa ad eā accedens, cōburere, & eā eleuare potest. Per hoc igitur relinquitur, & partes rariores fieri, & in cinerē per discontinuitatē raritatis conuerti. Manifesta igitur experiētia huius est, quia exposita ad ignitionē lamina Veneris, flāmam dabit sulfureā & squamam in superficie sua causabit puluerizabilem. Et illud ideo, quia ex propinquioribus partibus necesse est faciliorē sulfuris cōbustionem fieri. Modus verò furni calcinationis huius, est idem cum modo furni distillationis, nisi quòd foramen solūmodo vnum magnum debet super caput suū habere, vnde à fumositatibus se liberè absoluat. Et situs calcinandorū in medio furni sit, vt in circuitu liberè ignem suscipiant. Vas verò eius sit terreū, ad formā paropsidis factum. Modus aūt calcinationis spirituum est, vt eis ad fixionē approximantibus, administretur ignis, successiuè & paulatim illum augendo, ne fugiant, quousq; maximū eos tolerare ignem contingat. Et vas eorū sit rotundū, vndiq; clausum, & furnus idem cum nouissimè dicto. Cū cōsimili autē furno, & consimili vase, omnis similiter res calcinatur. Excusamur tamen à maiori labore, quàm qui adhibetur in custodia fugę: Quoniā alia res non fugit, nisi spiritus, & quod spirituum naturæ approximat.

De Solutione, Cap. LII.

DE Solutione sermo noster ampliatus innuit, solutionē rei siccæ in aquā esse redactionē. Dicimus igitur, quòd omnis solutionis perfectio adducitur cum aquis subtilibus, & maximè acutis & acribus, & ponticibus fęcem nullā habentibus, sicut est acetum distillatū, & vua acerba, & pyra multæ acritudinis, & mala granata similiter distillata, & his similia. Fuit autē causa inuentionis eius subtiliatio eorū, quæ nec fusionem nec ingressionē habent, de quibus magna vtilitas amittebatur spirituū fixorum, & eorum, quæ ipsorū naturæ sunt. Nam omne quod soluitur, necesse est salis, aut aluminis, vel eorū cōsimilium naturā habere. Est autē natura eorum, quòd fusionem dant, ante illorum vitrificationē. Ergo & spiritus soluti fusionē præstabunt similiter similē. Cùm ergo multum ex natura sua, corporibus, & sibi inuicē conueniant, habita fusione, necesse est per illā corpora penetrare, & penetrando transmutare. Adhoc verò vt penetrent & transmutēt, sine magisterio nō peruenitur, quod est scilicet, vt post solutionē & coagulationem illius administretur illi aliquis ex spiritibus purificatus, non fixus. Et toties ab illo sublimetur, quousq; secum maneat, & illi velociorē præstet fusionem, & ipsum in fusione à vitrificatione conseruet. De natura enim spirituū est, nō vitrificari, & à vitrificatione cōmimistū saluare, donec in eo fuerint. Spiritus ergo qui magis naturā seruauit spiritus magis à vitrificatione defendet. Magis aūt seruauit spiritus, solūmodo pu-

ficatus, quàm purificatus, fixus, calcinatus, atq; solutus: ideo necesse est talē illi admisceri. Resultat enim ex his bona fusio, & ingressio & fixio stans. Ex operibus autē naturæ probare possumus, sola saliū & aluminum, & similium naturā seruantia, solubilia esse. Non enim in operibus illius omnibus considerantes, inuenimus alia solui, præter illa. Igitur quæcunq; soluuntur, necesse est per illorum naturā solui. Sed quia videmus omnia verè calcinata solui per reiterationē calcinationis & solutionis: Ideoq; probamus per illud, omnia calcinata ad salium vel aluminum naturā approximare, ideo sese in proprietatibus necesse est concomitari. Modus verò solutionis duplex est, scilicet per fimū calidū, & per feruentē aquā. Quorū est vna intentio, & vnus effectus. Modus ergo per fimū est, vt ponatur calcinatū in ampullam vitreā, & super illud fundatur quātitas aceti distillati, vel consimilis, duplū eius, & obturetur caput ipsius bene, ne respiret, & sub fimo tepido solui dimittatur, & postea per distillationem filtri solutū remoueatur. Nō solutum verò iterato calcinetur, & post calcinationem iterato similiter soluatur, donec per reiterationē operis super illud totum soluatur. Modus verò, qui per bullientem aquā fit, velocior est. Et est, vt calcinatum in ampullā similiter ordinetur cum aceto, obturato foramine, ne respiret. quę in caldario pleno aqua & stramine sepeliatur, vt in distillationis modo per aquam præceptū attulimus per ordinē, & postea succendatur sub ea ignis donec aqua per horā ferueat: Post hoc verò solutū distilletur, & seorsum seruetur. Non solutū verò iterato calcinetur, & iterato eodē ordine soluatur, donec per reiterationem totum soluatur.

De Coagulatione, & eius caussis, deq; diuersis modis coagulandi Mercurij, & medicinarum solutarum. Cap. LIII.

COagulatio verò est rei liquorosæ ad solidā substantiam per humidi priuationē reductio. Est autē duplex causa inuentionis illius: vna scilicet arg. viu. induratio: altera verò inuentionis caussa est, medicinarū solutarū ab aqueitate illis admista absolutio. Diuersificatur ergo secundū ipsorum coagulandorum multiplicitatē. Alia enim arg. viuū coagulatione indiget, alia verò solutæ medicinæ. Est tamen ipsius arg. viui duplex coagulatio. Vna quidem per ablationem totius ab illo humidi innati: Alia verò per inspissationē ipsius humidi quovsq; induretur. Congelare attamen illud difficillimè atq; laboriosè accidet cum profunditate perspicacis industriæ, & nos narrabimus omne ingeniū coagulationis illius. Ingenium verò coagulationis illius cogitauerunt quidā fore per conseruationem illius in ignis tēperamēto. Qui cùm illud putassent se coagulasse, post remotionē eius ab igne, inuenerūt illud fluere sicut prius. Per hoc igitur in stuporem & in admirationem adducti sunt, vehementer arguētes, ad hoc perueniri non posse. Alij verò necessariò ex principijs naturalibus supponentes, humidū quodlibet ab ignis calore in siccitatem cōuerti, conati sunt cū perseuerantiæ instantia continuare illius conseruationem in igne, & per hanc continuationē ad hoc deuenerunt, vt ex eis aliqui in album, aliqui verò in rubeum conuerterint lapidem, aliqui verò in citrinum, cui non fuit fusio nec ingressio. Et harum diuersitatum causam non potuerunt æstimare, ideoq; illud abiecerunt. Alij verò cum medicinis illud coagulare conati sunt, & ad hoc nō peruenerunt, sed accidit eis illusio, aut quia non coagulauerunt, aut quia insensibiliter extenuatum est, aut coagulatio eorum non fuit in forma alicuius corporis. Et horum diuersitatis causam ignorauerunt. Alij medicinas artificiosas componentes, illud in proiectione coagulauerunt: Sed eorum non fuit coagulatio vtilis, quoniam ad imperfectum corpus illud conuerterunt, & caussam huius similiter videre non potuerunt. Horum igitur nos narrare causas expe-

expedit, vt ad coagulationis illius magisterium artifex perueniat. Vt autem iam à nobis sufficienter narratum est, vniformis est substantia argenti viui. Quare non est possibile in breui spacio temporis per conseruationem illius in igne, aqueitatem remouere illius. Nimia igitur festinatio, caufa fuit primi erroris. Cum verò subtilis sit substantiæ, ab igne recedit. Ignis igitur excessus, est caussa erroris illorum, à quibus fugit. Commiscetur cum sulfure, arsenico, & Marchasita de facili, propter communitatem in natura sua. Ideoq; per illa apparet coagulatum non in forma corporis, sed argenti viui cum plumbo misti. Non enim hæc, cum fugitiua sint, possunt illud in ignis pugna tenere, quousque ad corporis naturam perueniat: Sed fugiunt cum eo per ignis incussionem, & ideo illud est causa erroris eorum, qui sic coagulant. Habet similiter argentum viuum humiditatem multam sibi vnitam, quam ab illo separari non est possibile, nisi per ignis cautam violentiam, per conseruationem eius in suo igne. Et est suus ignis, quem illi augmentando, secundum exigentiam suæ tolerantiæ, illius humiditatem tollit, non relicta sibi parte ad fusionem metallicam sufficiente, qua remota non funditur. Et hæc est causa erroris illorum, qui in lapidem illud coagulant non fusibilem. Habet similiter partes sulfuris naturaliter sibi admistas, quoddam tamen plus, quoddam verò minus, quod remouere per artificium contingit esse possibile. Cum igitur sit sulfuris proprietas, cum argento viuo rubeum vel citrinum colorem (secundum mensuram suæ quantiatis) creare, eius ablatione proprietas argenti viui erit, albedinem dare per ignem. Hæc igitur est causa varietatis colorum illius post coagulationem eius in lapidem. Habet similiter terreitatem sulfuris admistam, qua quidem infici omnes suas coagulationes necesse est. Et hæc est causa erroris illorum, qui illud in corpus imperfectum coagulant. Ex diuersitate igitur medicinarum illius coagulationis accidit, diuersa in coagulatione illius creari corpora, & ex diuersitate illius similiter quod coagulandum est. Nam si medicina, vel illud, habuerint sulfur non fixum, necesse est corpus molle ex illo creari. Si verò fixum, necesse est durum. Et si album, album. Si verò rubeum, rubeum. Et si remissum ab albo vel rubeo, remissum similiter necesse est fieri. Et si terreum, imperfectum. Si verò non, non. Et omne similiter non fixum, liuidum creat, fixum verò non, quantum in illo est. Pura verò illius substantia, purum creat corpus, non pura verò, è contra. Accidit autem & similiter in solo argento viuo, absque sulfuris commistione, diuersitas eadem propter diuersitatem mundationis, & præparationis illius in medicinis: Ideòque contingit ex parte medicinæ diuersitatis illusio, vt quandoque in coagulatione illius plumbum, quandoq; verò Iupiter, quandoque autem Venus, & quandoque Mars fiat, quod propter impuritatem accidit. Quandoque verò Sol, quandoque Luna, quod ex puritate venire necesse est, & consideratione colorum. Coagulatur igitur ex frequenti illius præcipitatione cum violentia ad ignis asperitatem. Asperitas enim ignis, aqueitatem illius de facili remouet. Hoc enim fit per vas, cuius figura sunt multæ longitudinis, in quo inueniat locum refrigerij, adhærentiæ, & quietis in eius spondilibus, propter suam longitudinem, & non fugæ viam, quousq; iterata vice ad illius fundum præcipitetur multa caliditate ignitionis, cum reiteratione multa, quousq; fiat fixum. Coagulatur similiter ex diuturna retentione in suo igne, in vase vitreo, cuius collum sit multæ longitudinis, & in ventre figuram ampullæ habeat, cum continua colli eius apertione, vt per illam possit humiditas eius euanescere. Coagulatur verò per medicinam illi conuenientem. Et nos illam tibi narra-

bimus in sequentibus apertius. Hîc verò similiter, vt intentionem nostram super illo narremus completam, secundum quod per nostrum inuenimus experimentum. Et est medicina illius, quæ maximè illi in profundo eius adhæret, & ei per minima commiscetur ante illius fugam. Ex rebus ergo ei conueniētibus necesse est illam colligere. Sunt autem huiusmodi corpora omnia, & sulfur, & arsenicum. Sed quia non videmus corporum aliquod in natura sua illud coagulare, sed ab eis ipsum fugere, quantumcunq; fuerint suæ conuenientiæ, ideoq; considerauimus, nullum corpus illi in profundo adhærere. Subtilioris ergo substātię & liquidioris fusionis necesse est medicinā illam esse, q̃ ipsa corpora. Ex spiritibus etiam non videmus, illis in natura sua manentibus, firmā & stabilem coagulationem fieri illius, sed fugitiuam, & multæ infectionis. Quod quidem contingit, alterum propter spirituū fugam, alterum verò ex terreæ & adustibilis substantię illorū commistione. Ideoq; ex hoc manifestè relinquitur ex quacunq; re medicina illius eliciatur, ipsam necessariò debere esse subtilissimæ, & purissimæ substantiæ, illi adhærentis ex natura sua, & facillimæ liquefactionis, & tenuissimæ ad modum aquæ, & fixę super ignis pugnam. Hęc enim ipsum coagulabit, & in naturam solarem vel lunarem conuertet. Modos ingeniorum medicinæ tibi dedimus, ad quam per illos peruenire potes, & ipsam sermone sibi proprio determinauimus. Solicitè igitur ad illā exercitèris, & eā inuenies. Sed vt nos nō increpare possis ex eius sufficientia, dicimus quòd ex ipsis corporibus metallicis cum suo sulfure vel arsenico præparatis, hæc medicina elicitur: similiter ex solo sulfure, vel arsenico præparatis, & ex solis similiter corporibus elici potest. Ex solo verò viuo argento facilius, & propinquius & perfectius inuenitur: Quoniam natura propriam naturā amplectitur amicabilius, & ea gaudet magis, quā extranea. Et est in ipso facilitas extractionis illius substātię subtilis, cū iā in actu subtilē habeat substantiā. Modi verò inuētionis huius medicinę sunt per sublimationē, vt à nobis narratū est sufficiētèr. Modus verò fixionis illius in capitulo suo similiter narratus est. Coagulationis verò solutorum modus est, per ampullam in cineribus vsq; ad collum cum temperato igne, quousq; aqueitas euanescat.

De Fixione, & causis eius, deq; diuersis modis figendi corpora, & spiritus. Cap. LIIII.

Fixio verò, est rei fugientis ab igne conueniens ad tolerantiam eiusdem adaptatio. Causa verò inuentionis ipsius Fixionis est, vt omnis tinctura, omnisq; alteratio, perpetuetur in alterato, & non mutetur. Diuersificatur verò & ipsa secundum rerum figēdarum multiplicitatem, quę sunt videlicet corpora quædam à perfectione diminuta, sicut Saturnus, Iupiter, Mars, & Venus: Et secundum diuersitatem ipsorum spirituum, qui sunt scilicet sulfur & arsenicum in gradu vno, & argentum viuum in alio. In tertio verò Marchasita, Magnesia, & Tutia, & horum similia. Figuntur igitur corpora hæc à perfectione diminuta per suam calcinationem, eo quòd absoluuntur per eam à sulfureitate volatiua & corrumpente. Et hanc sufficienter in sua narrauimus oratione, scilicet in capitulo Calcinationis. Figuntur verò sulfur & arsenicum duobus modis, scilicet per reiterationem sublimationis super illa in vase aludele, quousque stent. Est igitur ex hoc intentio festinationis Fixionis illorum, vt ingenieris ad inuentionem reiterationis multiplicis sublimationis in breui tempore, quod per duo fit aludela, cum duplicibus suis cooperculis, hoc ordine scilicet, vt nunquam ab actu sublimationis desistas, donec fixa fuerint. Proijciātur ergo, cum in vno ascenderunt, in aliud aludel, & sic alternata vice fiat. Et nunquam ociosa permittantur aludelis spondilibus adhærere, quin in continua

sint

ſint ignis eleuatione, quouſq; ceſſet illorum eleuatio. Quantocunque enim in breuiori tempore poteris multiplices ſublimationis reiterationes multiplicare, tanto celerius & melius continget ipſius fixionis tempus abbreuiare. Ideóque fuit ſecundus fixionis modus inuentus, qui eſt per ipſius ſublimandi præcipitationem, ad calorem, vt continuo in illo ſit, donec figatur. Et hoc fiet per longum vas vitreum cuius fundus ſit terreus, & nõ vitreus (quia ſcinderetur in partes) illi artificialiter cum clauſura bona connexus, & per ſpatulam ferream, vel lapideam, cum ad ſpondilia eius adhæſerit, deijciatur ad ima caloris continuè, per alternas vices, quouſque figatur. Fixionis verò modus argenti viui, id eſt cum modo fixionis ſulfuris & arſenici, & non diuerſificantur inter ſe, niſi in hoc, quòd non poſſunt ſulfur & arſenicum figi, niſi prius eorum partes inflammabiles tenuiſsimæ, ſubtili diuiſionis artificio ab eis ſeparentur, per hunc vltimum fixionis modum. Argentum verò viuum hanc conſiderationem nõ habet, & ad hoc ſimiliter temperatiori calore, quàm argentum viuum indigent in hoc modo. Similiter diuerſificantur, quia in longiori figuntur tempore, quàm argentum viuum. In eo ſimiliter, quoniam altius eleuantur propter ſuam tarditatem, quàm argẽtum viuum. Ideoq; longiori vaſe indigent, quàm argentum viuum ad ſuam fixionem. Fixio verò Marchaſitæ, Magneſiæ, & Tutiæ eſt, vt cum poſt primam illorum ſublimationem acquiſiuerimus quod ex eis volumus, abiectis illorum fæcibus, reiteremus ſuper ea ſublimationem, toties conuertendo quod ſuperius aſcendit ad id quod inferius remanſit, ex vnoquoque illorum, quouſque figantur. Horum verò deſcriptio vaſorum iam tradita eſt.

De Ceratione. Cap. LV.

CEratio, eſt duræ rei non fuſibilis mollificatio ad liquefactionem. Ex hoc igitur manifeſtum eſt, quòd cauſa inuentionis huius fuit, vt quod ingreſſionem ex priuatione ſuæ liquefactionis non habebat in corpus ad alterationem, mollificaretur vt flueret, & ingreſsionem haberet. Ideo putauerunt aliqui, cerationem debere de oleis liquidis & aquis fieri. Sed erroneum eſt illud, & à principijs huius magiſterij naturalis ſemotum penitus, & ex manifeſtis naturæ operibus reprobatum. Naturam enim non videmus in ipſis corporibus metallicis humiditatem citò terminabilem, imò diu durabilem, ad illorum fuſionis & mollificationis neceſſitatem poſuiſſe. Si enim talem illis poſuiſſet, relinqueretur neceſſariò, vt citiſsimè ſcilicet ignitione vna, corpora totaliter humiditate priuari contingeret. Quare ex illo ſequeretur, poſt vnam ignitionem corpus quodlibet nec malleari, nec fundi poſſe. Quãobrem imitantes naturæ opera inquantum poſſumus, neceſſe eſt nos modum naturæ in cerando ſequi. Cerat autem ipſa in radice cerationis fuſibilium humiditate, quæ ſuper omnes eſt humiditates, expectans ignis calorem. igitur etiam nos conſimili cerare humiditate neceſſariò expedit. In nullis autem rebus melius & poſſibilius, & propinquius hæc humiditas ceratiua inuenitur, quàm in his, videlicet ſulfure & arſenico propinquè, propinquius autem & melius in argento viuo. Horum igitur humiditatem non videmus terram illorum relinquere, propter fortem vnionem, quam in opere miſtionis naturæ habuerunt. In omnibus autem rebus alijs humiditatem habentibus, experimento inuenies, eam in reſolutione à terrea ſua ſubſtantia ſeparari, & poſt illius ſeparationem omni humiditate priuari. In ſpiritibus autem prædictis hoc nomine contingit. Ideóque non eſt aliud, per quod ab illorum in cerando acceptione, excuſari poſſimus. Modus ergo Cerationis eſt per illos, vt toties ſuper rem cerandam multiplicetur eorum ſublimatio quo-

uſq; in illa cum humiditate ſua manentes, fuſionem bonam præſtent. Hoc autem non fiet ante illorum perfectam mundationem, ab omni re corrumpēte. Sed mihi melius videtur, vt eorum olea prius figantur, per oleum tartari, & cū illis fiat omnis ceratio competens, & neceſſaria ad hanc artem.

Finis libri primi Summæ perfectionis Gebri Περὶ Χημείας.

SVMMAE PERFECTIONIS GEBRI Περὶ Χημείας Liber ſecundus.

Præfatio diuidens hunc ſecundum librum in tres partes. Cap. LVI.

RINCIPIORVM itaque huius magiſterij diſcuſſione tradita, neceſſe eſt ex promiſsione noſtra intentum huius artis complete proſequi, ſermone illi conueniente. Et eſt ſcilicet conſideratio omnis rei, per quam perfectio huius operis apertius oſtendatur. Et conſideratio neceſſitatis perfectionis medicinæ, ſcilicet vt diſcutiatur, ex qua re melius vel propinquius eliciatur illa, ad omnem imperfecti perfectionem. Et conſideratio ſimiliter artificiorum, per quæ cognoſcamus, an perfectio ſit completa. His tribus itaq; traditis, & tota erit perfectionis tradita cognitio, ſecundum noſtæ artis indigentiam.

PRIMA PRAS HVIVS SECVNDI LIBRI, DE COGNITIOne rerum; ex qua perfectionis poßibilitas, & modus deprehendi poteſt.

Quòd cognitio perfectionis huius artis, à cognitione naturæ ſpirituum & corporum dependeat, & quòd de utriſq; copioſè uelit tradere. Cap. LVII.

OGNOSCERE verò non eſt poſſibile tranſmutationes corporum vel ipſius argenti viui, niſi ſuper mentem artificis deueniat vera cognitio illorum naturæ, ſecundum ſuas radices. Prius igitur corporū principia notificabimus, quid ſcilicet ſint ſecundum cauſas ſuas, & quid boni vel mali in ſe contineant. Poſtea verò ipſorum omnium corporum naturas, cum ſuis omnibus proprietatibus monſtrabimus, quæ videlicet ſint cauſæ corruptionis illorum, cum ſuis experientijs comprobantes.

De natura Sulfuris & Arſenici. Cap. LVIII.

ERgo in primis ſpirituum naturam, qui ipſorum corporum ſunt principia afferentes, quę ſunt videlicet Sulfur, & eius compar, & Argētum viuum: Dicimus quòd Sulfur & Arſenicum pinguedo ſunt terræ, vt à nobis narratum eſt. Cuius experientiam & manifeſtam probationem elicias per illius facilem inflammationem, & facilem eius liquefactionem per calidum. Nō enim inflammatur, niſi quod oleaginum eſt, nec liqueſcit per calidum facilè, niſi quod illius naturam habet. Sulfur itaque & illius compar, cauſam corruptionis habent, inflammabilem ſubſtantiam, & terream fæculentiam. Cauſam verò perficientem habent mediam, inter hanc videlicet & illam. Eſt igitur cauſa corruptionis in illo terreitas, per hoc, quòd neque fuſionem, neque ingreſſionem habet. Et ſimiliter inflāmabilis ſubſtātia, quia neq; ſtat, neq; ſtare facit, & quòd nigredinem ex omni genere eius pręſtat. Cauſa igitur perfectionis in illis eſt mediocris illarum ſubſtantia, quia per illius terreitatem nō turbatur ab ingreſſione,

ingressione, quæ per fusionem bonam perficitur. Et per illius subtilitatem non remouetur eius impressio de facili propter fugam. Non est autem mediocris illorum substantia perfectionis causa corporum vel argenti viui, nisi figatur. Quæ cum non fixa sit, licet eius impressio non remoueatur de facili, nō tamen stabiliter perpetuatur. Ex his itaq; elicitur illius mediocrem substantiam artificem diuidere, necesse esse. Diuidere autem putauerunt quidam impossibile esse, propter fortem illius mistionem. Et illi quidem suis operibus manifestis aduersi sunt. Nam ipsum sulfur calcinauerunt, licet non multum, quod nullam fusionem nec inflammationem dedit. sed illud per diuisionem necesse est euenisse, quia sulfur in sua naturali commistione permanens, necesse est inflammari & comburi. Ergo per diuisionem diuersarum substantiarum in illo, relinquitur, partem in ipso magis inflammabilem, à partibus non inflammabilibus seorsum in artificio separari. Nam si possibile est, per calcinationem ad remotionem omnium inflammabilium partium in illo perueniri, necesse est ex eorum naturalibus operibus, eos confiteri, ad omnem partium diuisionem posse perueniri. Sed quia hoc dependet ex subtilissimo artificio, cogitauerunt fore impossibile. Patet itaq; ex præmissis in capitulo, quòd non est sulfur de veritate nostrę artis, sed pars eius. Et nos iam deduximus te in cognitionem artificij, per quod ad illius diuisionem possibile est deuenire. In arsenico verò, quia in radice suæ mineræ, per actionem naturæ resolutæ sunt multæ illius partes inflammabiles, ideo artificium separationis eius est facile. Sed ipsum est albedinis tinctura, sulfur verò rubedinis. In sulfuris igitur diuisione magnam adhibere cautelam, necesse est.

De natura Mercurij, siue argenti uiui. Cap. LIX.

IN Argento viuo similiter necesse est superflua demere. Habet enim corruptionis causas, videlicet terream, & adustibilis absq; inflammatione aqueitatis substantiam: Putauerunt tamen aliqui illud non superfluam habere terram, vel immunditiam. sed vanum est quod cogitatur ab eisdem. Videmus enim ipsum multæ liuidatis, & non albedinis. Et similiter per leue artificium videmus ex illo terram nigram & fæculentam emanare, per lauationem videlicet, cuius modum narrabimus. Sed quia duplicem est per illud perfectionem elicere, medicinā scilicet ex eo facere, & illud perficere, ideoq; necesse est ipsū duplicis mundationis gradu præparare, propterea duæ mundationes Mercurij sunt necessariæ: Vna per sublimationem ad medicinam, & hæc hîc innuitur: Alia per lauacrum ad coagulationem, & illa innuetur. Si enim volumus medicinam ex illo creare, tunc necesse est eam à fęculentia suæ terreitatis mundare, per sublimationem, ne in proiectione creet colorem liuidum, & ipsius aqueitatem fugitiuam delere, ne totam medicinam fugitiuam in proiectione faciat, & mediocrem illius substantiam saluare pro medicina. De cuius est proprietate non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, & fixum facit. Probamus itaq; perfectiuum esse illud manifestis experientijs. Nam videmus argentum viuum, argento viuo magis adhærere, & eidem magis amicari, post illud verò aurum, & post hæc argentum. Ideo ex hoc relinquitur, ipsum esse suæ naturæ magis. Alia verò corpora videmus non ad illa tantam conformitatem habere, & ideo ipsa veridicè inuenimus minus de illius natura participare. Et quæcunq; videmus plus ab adustione saluare, illa consideramus plus illius naturam possidere. Ideoq; relinquitur, ipsum argentum viuum esse perfectiuū, & adustionis saluatiuum, quod est perfectionis vltimum. Secundus verò mundationis gradus, est ad ipsius coagulationem. Et est vt sufficiat illi solummodò lauatio suæ terreitatis per vnam diem. Cuius modus hic est:

Sumatur patella terrea, & in ea mittatur arg. viuum super quod fundatur aceti fortissimi pauca quantitas, vel alterius rei consimilis, quæ sufficiat ad cooperiendum illud. Post immittatur ad ignem lentum, ne ferueat, & agitetur continuè cum digitis super fundum patellæ, vt diuidatur argentum viuum in similitudinem subtilissimi pulueris albi, donec totum acetum euaporauerit, & ipsum argentum viuum redeat. Postea verò quod fæculentum & nigrum videris ex illo emanasse, laua & abijce. Et hæc iterata vice multiplica, quousque videris colorem suæ terreitatis in clarum, mistum albo & cælestino colore perfectè mutari, quod perfectæ lauationis est signum. Cum igitur peruenerit ad illud, proijciatur super ipsum medicina coagulationis, & coagulabitur in solificum, & lunificum secundum quòd ipsa præparata extiterit: Et ipsius narrationem in sequentibus ponemus. Ex iam igitur dictis patet similiter argentum viuum non esse perfectiuum in natura sua, sed illud quod ex ipso producitur per artificium nostrum. Et similiter in sulfure & eius compari est inducere. Non ergo in his possibile est naturaliter naturam sequi, sed per nostrum artificium naturale.

De natura Marchasitæ, Magnesiæ, & Tutiæ. Cap. LX.

DE alijs autem spiritibus naturalem necesse est nos facere traditionem, qui sunt scilicet Marchasita, Magnesia, & Tutia, impressionem magnam in corporibus facientes. Et ideo dicamus quid sint cum probationibus suis in hoc capitulo. Dicimus igitur, quòd Marchasita duplicem habet in sui creatione substantiam, argenti viui scilicet mortificati, & ad fixionem approximantis, & sulfuris adurentis. Ipsam autem habere sulfureitatem comperimus manifesta experientia. Nam cum sublimatur, ex illa emanat substãtia sulfurea manifesta, comburens. Et sine sublimatione similiter perpenditur illius sulfureitas. Nam si ponatur ad ignitionem, non suscipit illam priusquàm inflammationem sulfuris inflammetur & ardeat. Ipsam verò argenti viui substantiam manifestatur habere sensibiliter. Nam albedinem præstat Veneri meri argenti, quemadmodum & ipsum argentum viuum, & colorem in illius sublimatione cælestinum præstare, & luciditatem manifestam metallicam habere videmus, quæ certum reddunt artificem, illam has substantias continere in radice sua. Magnesia verò sulfur plus turbidum, & argentum viuum magis terreum, & fæculentum, & ipsum sulfur similiter magis fixum & minus inflammabile habere, per easdem probare experientias manifestè poteris, & ipsam magis naturæ Martis approximare. Tutia verò, est fumus ipsorum corporum alborum, & hoc manifesta probatione perpenditur. Nam proiecto fumo mistionis Iouis & Veneris, adhẹrente in spondilibus fabricæ fabrorum, eandem impressionem facit cum ea. Et quod fumus metallicus non redit, nec ipsa similiter sine alicuius corporis admistione. Ideo cum fumus ipsa sit alborum corporum, alba nõ citrinat corpora, sed rubea. Nam citrinitas non est aliud, quàm rubei & albi determinata proportio. Ideòque ipsa propter sui subtilitatem magis ad profundum corporis penetrat. Et ideo magis alterat quàm suum corpus, & magis adhæret in examine pauco artificio, quòd iam tibi narratum est. Quæcunque igitur alterantur, per argenti viui virtutem, vel sulfuris, aut horum similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicant in natura ad ipsa corpora.

De natura Solis, siue Auri. Cap. LXI.

DE corporibus nunc, ampliato sermone eorum intimam narremus essentiam. Et primò de Sole, postea de Luna, vltimò verò de alijs, secundum quòd videbitur expedire cum suis probationibus, quæ per experimentum

tum

tum habentur. Est igitur Sol creatus ex subtilissima substantia argenti viui, & clarissima fixura: & ex substantia pauca sulfuris mundi, & puræ rubedinis, fixi, clari, & à natura sua mutati, tingentis illam. Et ideo, quia contingit diuersitas in coloribus ipsius sulfuris, necesse est & auri citrinitatem diuersitatem habere similiter. Est enim quoddam magis, quoddam verò minus in citrinitate intensum. Quòd autem sit ex subtilissima argenti viui substantia, perpenditur & ipsum, quia argentum viuum de facili illud suscipit. Non enim argentum viuum aliud quàm suæ naturæ suscipit. Quòd verò claram & mundam illius substantiam habuit, per splendentem eius fulgorem & radiantem manifestatur, non solùm in die, verùm etiam in nocte sese manifestantem. Quòd verò fixam & sine sulfureitate comburentẽ habeat, patet per omnem operationem illius ad ignem: nam nec minuitur, nec inflammatur. Quòd verò ipsum sit sulfur tingens, patet per hoc, quòd admistum argento viuo, ipsum in colorem transformat rubeum: & quòd sublimatum forti ignitione de corporibus, ita quòd illorum ascendat subtilitas, cum ea citrinissimum creat colorem. Patet igitur quòd cum pura eius substantia purum colorem generat, cum nõ pura non purum. Qui verò probationis suæ citrinitatis ostensione indiget, sensum non habet: quia per visum percipitur. Subtilissima igitur argenti viui substantia ad fixionem deducta, & puritas eiusdem, & subtilissima sulfuris materia fixa, & non adurens, tota ipsius auri materia est essentialis. Maior verò argenti viui, quàm sulfuris in illo probatur quantitas, ideo maiorem argentum viuum habet ingressionem in illud. Igitur quæcunque volueris alterare, ad huius exemplar altera, vt ipsa ad æqualitatem eius perducas. Et modum iam ad illud nos dedimus. Et quia subtiles & fixas habuit partes, ideo potuerunt partes eius multum densari. Et hæc fuit causa ipsius magni ponderis. Per multam verò operatam à natura decoctionem, facta est ex illo paulatiua resolutio, & inspissatio bona, & vltima mistio, vt cum ignitione liquescat. Ex præcedentibus igitur patet, quòd multa quantitas argenti viui, est causa perfectionis, multa verò sulfuris, causa corruptionis. Et vniformitas in substantia, quæ per mistionem fit in decoctione naturali. Diuersitas in substantia, est causa corruptionis. Et induratio & inspissatio, quæ per longam & temperatam perficitur decoctionem, est causa perfectionis, oppositum verò corruptionis. Igitur si ceciderit super ipsum argentum viuum sulfur non debitè, necesse est secundum diuersitatem illius diuersas corruptiones adduci. Potest enim sulfur quod super illud cadit, fixum, non adustibile esse totum, aut totum adustibile, & fugiens in natura sulfuris: aut fugiens, & non in natura sulfuris, aut partem fugientis, partem verò fixi tenere: sed in parte naturam sulfuris tenere, in parte verò non: aut totum mundum, aut medium immundum, aut multæ quantitatis, aut paucæ, superans in commisto: aut paucæ quantitatis superatum in illo, aut nec superans nec superatum: aut album, aut rubeum, aut mediocre. Ex his itaque omnibus diuersitatibus necesse fuit in natura diuersa creari corpora, & his similia: quas omnes oportet narrare nos cum probationibus manifestis.

De natura Lunæ, siue Argenti. Cap. LXII.

IAM ergo patet ex præcedentibus, quòd si ceciderit sulfur mundum, fixum, rubeum, clarum, super substantiam argenti viui puram, non superans, imò paucæ quantitatis, & superatum, creatur ex hoc aurum purum. Si verò fuerit sulfur mundum, fixum, album, clarum, quod ceciderit super substantiam argenti viui, fit argentum purum. si in quantitate non superet, diminutam ta-

men habet puritatem ab auri puritate, & spissitudinem grossiorem, quàm aurum. Cuius signum est, quòd densantur partes eius, in tātum vt auro componderet, nec ita fixam substantiam habet, vt illud. Signum est diminutio eius per ignem, & sulfur eius, quod non est fixum, nec incombustibile, causa est illius. Et quòd sulfur in illo huius sit dispositionis, per illius paululam inflammationem probatur. Idem autem fixum & non fixum ad aliud quidem & ad aliud relatum esse, impossibile non est autumandum. Lunę enim sulfureitas ad auri sulfureitatem relata, nō fixa, & comburens est: Ad aliorum verò sulfur corporum fixa, & non comburens.

De natura Martis, siue Ferri. Item de effectibus sulfuris, & Mercurij, deq; causis corruptionis, & perfectionis. Cap. LXIII.

SI verò fuerit sulfur fixum terreum, argento viuo fixo terreo commistum, & hæc ambo non puræ, sed liuidæ albedinis fuerint, cuius superantiæ quantitas sit sulfuris fixi summè, fit ex his Ferrum. Quoniam superantia sulfuris fixi, fusionem prohibet. Ideoq; ex hoc relinquitur, sulfur velocius liquefactionis festinantiam per opus fixionis perdere, quàm argentum viuum. Non fixum verò videmus citius quàm argentum viuum liquescere. Ex his verò manifestatur causa velocitatis fusionis & tarditatis in corporum vnoquoq;. Nam quod plus de fixo habet sulfure, tardius, quòd verò plus de adurente, facilius & citius fusionem suscipit: Quod satis apertè relinquitur à nobis esse monstrandum. Quòd verò ipsum fixum tardiorem faciat fusionem, manifestatur per hoc, quòd ipsum nunquam, nisi calcinetur, figitur, & calcinatum nullam dat fusionem. Ergò in omnibus illam impedire debet. Quòd verò nisi calcinetur non figatur, patet experimento illius, qui illud figit non calcinatum, quoniam ipsum inuenit semper fugere, donec in terram vertatur: Cuius similitudo est calcis naturæ. Hoc autem minimè in argento viuo contingit, quoniam figi potest absq; hoc, quòd in terram vertatur, & figi similiter cum conuersione illius in terram potest. Nam per festinationem ad eius fixionem, quæ per præcipitationem perficitur, figitur, & in terram mutatur. Per successiuam verò illius iterata vice sublimationem figitur similiter, & non in terram vertitur, imò fusionem dat metallicam. Hoc autem manifestum est, & illi probatum qui vtrasque fixiones illius expertus est, vsque in illius consummationem per festinam præcipitationem, & tardam per successiuas sublimationes. Vidit enim & inuenit sic, vt à nobis scriptum suscepit. Et illud ideo, quoniam viscosam & densam habet substantiam: cuius signum est contritio illius, cum imbibitione & mistione cum rebus alijs. Sentitur enim in illo manifestè viscositas illius per multam adhærentiam. Densam autē substantiam illud habere, manifestè videt monoculus per illius aspectum, & per ponderationem sui immensi ponderis. Auro enim præponderat, cum in natura sua est, & est similiter fortissimæ compositionis, vt narratum est. His igitur relinquitur, ipsum posse figi sine illius humiditatis consumptione, & absq; in terram conuersione. Propter enim bonam partium adhærentiam, & fortitudinem suæ mistionis, si quo modo partes illius inspissentur per ignem, vlterius non permittit se corrumpi, neque per ingressionem furiosæ flammæ in illud se in fumum vlterius eleuari permittit: quoniam rarefactionem sui non patitur, propter suam densitatem & carentiam adustionis, quæ per sulfureitatem combustibilem., quam non habet, perficitur. Per hoc igitur inuentum est inuentione veridica duorum secretorum genus mirabile duplex: Vnum scilicet causæ corruptionis vniuscuiusque metallorum per ignem: quarum vna est inclusio adurentis sulfureitatis in illorum substantiæ profundo, per inflammationem illa diminuentis, & exter-

exterminantis in fumum vltima consumptione, quantumcunque in illis argentum viuum bonæ fixionis extiterit. Altera verò est multiplicatio flammæ exterioris super illa penetrantis, & secum in fumum resoluentis, cuiuscunque fixionis in eis ipsum sit. Tertia verò est rarificatio ipsorum per calcinationem. Tūc enim flāma vel ignis in illa penetrare potest, & ipsa exterminare. Si igitur omnes corruptionis causæ conueniant, maxime corpora corrumpi necesse est. Si verò non omnes, remittitur corruptionis velocitas vniuscuiusque corporis secundum remissionem illarum. Secundum genus est bonitas, quæ per ipsum consideratur in corporibus. Quia igitur argentum viuum propter nullas causas exterminationis, se in partes compositionis suæ diuidi permittit (quia aut cum tota sua substantia ex igne recedit, aut cum tota in illo permanēs stat) notatur in eo necessariò perfectionis causa. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud, deditque illi substantiam, & substantiæ proprietates, quas non contingit ex rebus vllam in natura possidere, vt in illa possit inueniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quod in illo inuenimus potentia propinqua. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur: sed in illo amicabiliter requiescit, eo gaudens.

De natura Veneris, siue Aeris, Cap. LXIIII.

Redeuntes igitur ad propositum, dicimus, quòd si fuerit sulfur immundum, grossum, fixum, secundum sui maiorem partem, secundum verò sui minorem non fixum, rubeum, liuidum, secundum totum non superans neque superatum, & ceciderit super argentum viuum grossum, ex eo æs creari necesse est. Horum itaque omnium probationem adducere per data ex natura illorum contingit. Nam cum illud ad inflammationem deponitur, flammam ex eo sulfuream discernere poteris, quæ sulfuris non fixi est signum. Et deperditio quantitatis eius per exhalationem, per frequentem eius combustionem, sulfur illud fixum habere significat. Nam ex ea fit illius fusionis retardatio, & induratio substantiæ ipsius, quæ signa sunt multitudinis fixi sulfuris ipsius. Quòd illud autem sit rubeum immundum, adiunctum argento viuo immundo, significatur per sensum: vnde alia probatione non indiget. Experimento itaque elicias secretum. Vides enim omnem rem caloris actionem in terram mutatam, cum facilitate solui, & ad aquæ naturam redigi. Hoc autem contingit propter partium subtiliationem ab igne. Res igitur magis subtilis in natura propria ad hanc terream naturam reducta, magis subtiliatur. Igitur magis soluitur: ita & quæ maximæ, maximè. Ex his igitur patet causa corruptionis, & infectionis horū duorum corporū, Martis scilicet & Veneris: quia est per sulfur multæ quantitatis fixum, & nō fixū, paucæ in Venere, minimæ verò in Marte. Cum igitur sulfur fixum in fixionem deuenit per calorem ignis, eius partes subtiliantur: sed pars illa quæ est in aptitudine solutionis suæ substantiæ soluitur: cuius signum est expositio horum duorum corporum ad vaporem aceti. Nam per illud floret in superficie illorum sulfuris eorum aluminositas, per calorem in illo creata subtiliatiuum. Et si posueris hæc duo corpora in liquorem ponticum, soluentur de facili per ebullitionem multæ illorum partes. Et si respexeris in mineris horum duorum, manifestam inuenies ex eis solutam aluminositatis substantiam distillare, & in illis adhærere: quæ aluminositas per ponticitatem & facilem solutionem in aquam mutatur. Non enim ponticum, & facilè solubile reperitur aliud quàm alumen, & quod illius naturæ est. Nigredo verò in vtroque horum duorum corporum ad ignem creatur propter sulfur non fixum, quod in illis concluditur: multum quidem in Venere, parum verò in Marte, & ad naturam fixi approximans. Ideoque non de fa-

cili talem impreſſionem de Marte remoueri eſt poſſibile. Iam igitur patuit, ex ſulfure non fixo fuſionem fieri, & fuſionem adiuuari: ex fixo verò fuſionem non fieri, & fuſionem impediri. Ex argento verò viuo fixo, non eſt neceſſe fuſionem non fieri, & fuſionem impediri. Illud ſcit neceſſariò verũ eſſe, qui nullo ingeniorum fuſionis, ſulfur potuit conſeruare in fuſione poſt illius fixionem. Argentum verò viuum figi potuit per frequentem ſublimationis reiterationem ad illud, eo bonam fuſionem ſuſcipiente. Ex hoc itaq; manifeſtum eſt, corpora eſſe maioris perfectionis, quæ plus argenti viui ſunt continentia: quæ verò minus, minoris perfectionis. Studeas igitur in omnibus tuis operibus, vt argentum viuum in commiſtione ſuperet. Et ſi per ſolum argentum viuum perficere poteris, precioſiſſimæ perfectionis indagator eris, & eius perfectionis, quæ naturæ vincit opus. Mundare enim poteris intimè, ad quod naturam non peruenit. Probatio verò eius, quòd ea quæ maioris argenti viui quantitatem ſunt continentia, maioris ſint perfectionis, eſt ſcilicet facilis ſuſceptio argenti viui. Videmus enim corpora perfectionis amicabiliter argentum viuum ſuſcipere. Ex præcedentibus itaq; ſermonibus relinquitur, duplicem eſſe in corporibus ſulfureitatem: Vnam quidem in profunditate argenti viui concluſam, in principio ſuæ miſtionis, alteram verò ſuperuenientem. Quarum altera cum labore tollitur, alteram verò nullo artificiorum ingenio, quòd per ignem perficitur, poſſibile eſt tolli, ad quod poſſit noſtra operatio cõgruere ac vtiliter peruenire, cum iam cum eo ad eandem cerationem vnitum factũ eſt. Et hoc experimento probatur, quòd ſulfureitatem aduſtibilem videmus per ignem deleri, ſulfureitatem verò fixam minimè. Si igitur dixerimus corpora calcinatione mundari, intelligas vtiq; à terrea ſubſtantia, quæ non in radice ſuæ naturæ vnita eſt. Quoniam vnita mundare per ignis ingenium, non eſt poſſibile, niſi adueniat argenti viui medicina occultans & contemperans illam, aut illam de commiſto ſeparans. Separatio autem terreæ ſubſtantiæ in radice naturæ metallo vnitæ ab eius commiſto fit: Aut per eleuationem cum rebus ſubſtantiam argenti viui eleuantibus, & ſulfureitatem dimittentibus, propter conuenientiam cum eis, vt eſt Tutia & Marchaſita, quoniam fumi ſunt, quorum maior pars argenti viui eſt quantitas, quàm ſulfuris: Et huius experiẽtiam vides, quoniam ſi forti & ſubita fuſione hęc coniunxeris cum corporibus ſpiritus ſecum adducent corpora in fuga ſua: Ideoq; cum eis eleuare poteris: Aut cum lauatione per argenti viui commiſtionem, quam narrauimus. Argentum enim viuum tenet quod ſuæ naturæ eſt, alienum verò reſpuit.

De natura Iouis, ſiue Stanni. Cap. LXV.

HAC igitur inueſtigatione propoſita, noſtrum propoſitum ſequentes inuenimus, quòd ſi ſulfur fuerit in radice commiſtionis, fixione pauca participans, album albedine non pura, non ſuperans, ſed ſuperatum, cum argento viuo ſecundum partem fixo, ſecundum partem verò non fixo, albo nõ puro commiſto, ſequetur ex eo ſtannum. Et horum probationem per præparationem inuenies: Quia ſi ſtannum calcinaueris, ſenties ex illo ſulfuris fœtorem, quod ſignum eſt ſulfuris non fixi. Et quia flammam nõ dat, ne putes illud fixum: Quia non propter fixionem, ſed propter ſuperantiam argenti viui, in commiſtione ſaluantis à combuſtione flammam non dat. Probatur itaq; duplex in ſtanno ſulfureitas: duplex item argenti viui ſubſtantia. Vna quidem ſulfureitas quæ eſt minus fixa, quia cum calcinatur fœtet vt ſulfur. Per primam probatur miſtionis experientia. Altera per continuationem illius in calce ſua ad ignem, quam habet, quia magis fixa non fœtet. Probatur verò duplex argenti

genti viui substantia in illo, quarum vna est non fixa, altera fixa: quia ante illius calcinationem stridet, post verò triplicem ipsius calcinationem non stridet, quod est, quia eius argenti viui fugitiui substantia stridorem faciens euolauit. Quòd verò argenti viui substantia fugitiua sit causa stridorem faciens, probatur per lauationem plumbi cum argento viuo: Quia si cum argento viuo plũbum lauetur, & post lauacrum eius illud fuderis cum igne non superante suæ fusionis ignem, remanebit cum eo argenti viui pars, quæ plumbo stridorem adducit, & illud in stannum conuertet. E conuerso verò, pemutationem stanni in plumbum illud considerare potes. Nam per multiplicem calcinationis reiterationem ad illud, & ignis illi magis conuenientis ad reductionis administrationem, in plumbum conuertitur: maximè verò cum per subtractionem suæ scoriæ cum magno calcinatur igne. Et de harum substantiarum diuersitatibus certificari poteris per ingenia conseruationis illarum in instrumentis proprijs, & ignis modo eas diuidentis: ad quem nos peruenimus cum instantia, & vidimus cum certificatione nostra, nos verum per illud æstimasse. Quid igitur sit quòd post remotionem duorum non fixorum ex Ioue, scilicet sulfuris & argenti viui remansit, te certum reddere nos expedit: vt completè cognoscas ipsius Iouis compositionem. Est igitur illud liuidum, ponderosum, vt plumbum: maiori tamen albedine plumbo participans. Est igitur plumbum purissimum. Et est in ipso æqualitas fixionis duorum componentium, argenti viui scilicet, & sulfuris, non autem æqualitas quantitatis: quoniam in commistione vincit argentum viuum: cuius signum est facilitas ingressionis in illud argenti viui in natura sua. Igitur si non maioris argenti viui in illo esset quantitas, non adhæreret illi in natura sua sumptum de facili. Ideoq; non adhæret Marti, nisi subtilissimo ingenio: nec Veneri propter paucitatem argenti viui in illa, in commistione sua. Ex hoc igitur patet, quia difficillimè Marti adhæret, Veneri verò facilius, propter maiorem copiam argenti viui in ea: cuius signum est fusio illius facilis, Martis verò difficillima. Fixio verò harum duarum substantiarum, ad firmam approximat fixionem: nõ autem fixa propterea est perpetuò. Et huius est probatio, ipsius corporis calcinatio: & post calcinationem ad fortissimum ignem expositio. Nam per eum non fiet diuisio, sed tota ascendet substantia: purificata tamen magis. Videmus ergo substantiam sulfuris in stanno adurentem facilius separari, quàm in plumbo. Et huius experimentum vides per facilem Iouis indurationem, calcinationem, & meliorationem sui fulgoris. Ideoq; considerauimus hæc corrumpentia in radice illius non fuisse, sed ei postea aduenerunt. Et quia in prima commistione non fuerunt illi multum coniuncta, ideo facilè possunt separari. Ideoq; alterationes in eo sunt velocis operis, mundificatio videlicet, induratio, & illius fixio. Et harum causas per ea quæ iam à nobis tradita sunt, manifestè considerare potes. Et quia post has operationes, calcinationem scilicet & reductionem, considerauimus in fumo suo per magnam eleuationem, & ignis expressionem, & vidimus illud ad citrinitatem pertingere, cum hoc sit de proprietate sulfuris calcinati, æstimauimus æstimatione vera, in qua fuimus certificati, sulfuris fixi naturam illud secum multam continere. Qui igitur voluerit in hac nostra sciẽtia videre veritatem, inuestigationem horum omnium, perstudeant cum sedulitate operis, donec per eam principia ipsorum corporum, & proprietatem spirituum inueniant inuentione certa non coniecturali, quam tradidimus in hoc nostro volumine sufficienter ad artis exigentiam.

De natura Saturni, siue Plumbi. Cap. LXVI.

RESTAT nos igitur de Saturno descriptionem ponere. Et dicimus, quòd non diuersificatur à Ioue post calcinationis reiterationem, ad illius naturam reductio, nisi quòd immundiorem habet substantiam à duabus substantijs commistam grossioribus, sulfure scilicet & argento viuo: Et quòd sulfur in illo comburens, & sui argenti viui substantiæ magis adhæsiuum, & quòd plus habet de substantia sulfuris fixi ad compositionem suam, quàm Iupiter. Et harum probationes per experientias manifestas adducemus. Quòd igitur ipsum sit maioris terreæ fæculentiæ, q̃ Iupiter, manifestatur per visum, & per lauacrum eius ab arg. viuo, in hoc, quòd plus per lauacrũ emanat fæculentiæ ab eo, q̃ à Ioue, & quòd primũ gradũ calcinationis suscipit facilius quàm Iupiter quod est signũ multę terreitatis: Nã corpora pluris terreitatis facilioris inuenimus calcinationis, & terreitatis paucę, difficilioris calcinationis Et huius est probatio, difficillima Solis calcinatio completa. Et quòd non rectificatur eius fœditas per calcinationis reiterationem sicut in Ioue, quod est signũ maioris fœditatis in principijs eius ex natura sua, quã Iouis. Quòd verò sulfuris quãtitas cõbustibilis magis sit arg. viui substãtiæ adhęsiua in eo quàm in Ioue, significatur per hoc, quòd non separatur de eo in fumũ quantitas notanda, quin sit citrini coloris multæ citrinitatis, cuius similiter est quod in fundo inferiori ex eo remansit, id quod necessariò vnius triũ horum esse signũ relinquitur, aut nullius quãtitatis sulfuris cõbustibilis in eo, aut paucissimæ, aut multũ coniunctæ, in principiorum propinquitate ad radicem cõmistionis. Sed certificati sumus per illius odorẽ, ipsum alicuius esse quantitatis, & non paucę, imò multæ, quia non remouetur ab eo odor sulfureitatis in breui tẽpore. Ideo considerauimus consideratione qua certi sumus, sulfur cõburens illius, sulfure non comburenti ad naturam fixi approximanti, in arg. viui substantia vniformiter esse cõmistum. Ideo cum scandit fumus eius, necessariò cum sulfure non comburente scandit, de cuius proprietate est, citrinitatẽ creare. Quòd verò maior quantitas sulfuris non adurentis sit in ipso quàm in Ioue, à nobis adductum est cum veritate, per hoc quòd videmus totũ colorem ipsius in citrinum mutari, Iouis verò in album, in calcinationibus suis. Et ideo in hoc nobis aperta est via inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur Iupiter facilius in durũ quàm Saturnus, non autem in tarditatem liquefactionis velocius quàm Saturnus: Et illud ideo, quoniam causa duritiei naturę est sulfur, & argẽtum viuum fixum. Causa verò liquefactionis est duplex, argentum viuum scilicet, & sulfur combustibile. quorum alterum, quo ad fusionis perfectionem, sufficit in vnoquoque gradu eius, cum ignitione scilicet, & sine ignitione scilicet argentum viuum. Quia igitur in Ioue est multa argenti viui quantitas non verè fixi, remanet in illo multa liquefactionis velocitas, & non remouetur ab illo faciliter. Causa verò mollificationis est duplex, argentum scilicet viuum, & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius quàm ex Saturno, ideo ex eo altera causarum mollitiei remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus verò, quia vtriusque mollitiei causas fortiter habet coniunctas, non facilè induratur. Est tamen diuersitas in mollitie per arg. viuum, & mollitie per sulfur: quia mollities per sulfur est cessiua, mollities verò per arg. viuum extensiua est. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd videmus corpora multi argenti viui, multæ extensionis esse, corpora verò pauci, paucæ. Et ideo Iupiter facilius & subtilius extenditur quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm Iupiter, Sol verò quàm Luna subtilius. Patet igitur quòd

causa

causa indurationis est argentum viuum fixum, aut sulfur fixum. Causa verò mollitiei est opposita. Causa verò fusionis est duplex, sulfur non fixum, & arg. viuum cuiuscunque generis. Sed sulfur non fixum necessariò est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè vides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis, & sine ignitione. Causa verò fusionis facilis est & similiter argentum viuum. Causa verò fusionis cum ignitione est argentum viuum fixum. Causa igitur impedimēti fusionis cuiuscunque est sulfur fixum. Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum. Quod cū plurimæ argenti viui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris vtique quantitatis argenti viui corpora à perfectione diminuta perfecto magis approximare necesse est. Itaque & multæ sulfureitatis corpora plurimę corruptionis esse contingit. Quāobrē igitur ex iam dictis patet, Iouē maximè perfecto approximare, cū perfectionis plus participet, Saturnū verò minus, minus verò adhuc Venerē, minimè verò Martē, eo ex quo perfectio dependet. Aliter autē ex medicina cōplente, & defectū supplente, & perfectius attenuante ad profundū, corporum spissitudinem, & sub splendentis fulgoris substantia eorundē palliante fuscedinē, se habere contingit. Ex hac enim maximè perfectibilis Venus existit, minus verò Mars, adhuc minus Iupiter, minimè verò Saturnus. Ex his igitur repertū est laboris inuestigatione veridica, ex corporū diuersitate, diuersas inueniri cum præparatione medicinas. Alia enim eget medicina, durū ignibile, alia verò molle & nō ignibile corpus: Hoc quidē mollificāte, & ad profundū attenuante, & in sua æquāte substantia: Illud verò indurante & inspissante occultū eius. Ex his igitur nos expedit ad medicinas trāsire cum manifestis experientijs, ponentibus nobis causas inuentionis diuersarum medicinarum, & quòd diminutum relinquant & quòd ad complementum deducant.

SECVNDA PARS HVIVS SECVNDI LIBRI, DE *Medicinis in genere, & de necessitate perfectionis medicinæ, omnia imperfecta perficiente, atq; ex qua re melius & proinquius eliciatur.*

Vniuscuiusq; corporis imperfecti, similiter & argenti uiui necessariò fore duplicem medicinā, unā scilicet ad albū, alterā uerò ad rubeum, à quibus tamen omnibus excusamur per unicā perfectißimam. Cap. LXVII.

PRobamus igitur, spiritus corporibus magis assimilari, per hoc, quòd magis corporibus vniuntur & amicabilius, quàm alia in natura. Per hoc ergo adductum est nobis inuentione prima, hos esse corporū alterationis medicinam verā. Ideoq; omni quo potuimus ingeniorum genere nos ipsos exercuimus, vt per illos, imperfectorū vnumquodq; corporum, mutatione firma in perfectum Lunare & Solare trāsformaremus corpus. Quamobrem ex eisdem medicinam diuersam ex diuersa alterandorum intentione creari necesse accidit. Cū sint igitur duplicis generis metalla alterationis, arg. viu. scilicet perfectione coagulabile, & à perfectione diminuta corpora: & hæc iterum multiplicia, alia quidē dura ignibilia, alia verò mollia non ignibilia: dura quidem ignibilia, vt Mars & Venus: mollia verò, vt Iupiter & Saturnus: Necesse est & medicinā similiter perfectiuā multiplicē esse. Alia etenim eget arg. vi. medicina perficiēte, alia verò corpora trāsformāda. Quinetiā alia egēt dura ignibilia vt Venus & Mars, alia verò mollia nō ignibilia, vt Saturnus & Iupiter. Et hæc vtraq; vtriusq; generis cū ad se inuicē differant in natura, similiter diuersā ea egere medicinā necessariò accidit. Vnius etenim generis sunt Mars & Venus, sed in speciali quadam proprietate differunt. Etenim hic nō fusibilis, illa verò

fusibilis: Ideoq; alia quidem Mars, alia verò Venus medicina perficitur: & hic quidem ex toto immundus est, illa verò non. Et hic quidē quadā albedine fusca, illa verò rubedine & viriditate participat: quæ in medicina diuersitatis necessitatem imponunt consimiliter. Alterius etiam generis mollitiei corpora, scilicet Iupiter & Saturnus, cùm hic & similiter differāt, diuersa medicina ea similiter egere necesse est. Est enim hic quidē mundus, scilicet Iupiter, ille verò non. At verò & hæc quidē mutabilia omnia, nunc Lunaria, nunc Solaria efficiuntur corpora, ideoq; necesse est vniuscuiusq; duplicē medicinā fore: Vnam quidē citrinam, in citrinū mutantem Solare corpus: alteram verò albā in albū Lunare corpus mutantē similiter. Cùm ex quatuor igitur imperfectorū corporum vnicuiq; duplex materia adinueniatur, Solaris videlicet & Lunaris, Octo in summa erunt medicinæ omnes corpora perficientes, in forma bona. Perficitur & similiter arg. viu. in Solare & Lunare: ideoq; & medicinæ alterātis illud duplicē differentiam esse contingit. Decē igitur erunt omnes medicinæ, quas inuenimus cum totalitate sua ad cuiuslibet imperfecti alterationem cōpletā. Verū vtiq; cū diuturni laboris instātia, & magnæ indagationis industria excusari volumus ab inuentionis labore harū decē medicinarū per vnius beneficiū medicinæ: & inuenimus inquisitione longa, necnō & laboriosa maximè, & cū experientia certa, medicinā vnam, qua quidē durum mollescit, & molle induratur corpus, & fugitiuū figitur, & illustratur fœdū splendore inenarrabili, & eo qui supra naturam consistit. Ideoq; omniū harum medicinarū expedit singulū sermonem adducere, cū causis suis, & manifestis probationū experientijs. Primum igitur medicinarum decē seriem, & ab hinc quidē corporum omniū, deinde verò arg. viui, dehinc verò & vltimò ad perficientis magisterij medicinā transeundū, cum tamen præparatione indigeant imperfecta. Ideo ne propter insufficientiā traditionis artis mordeamur ab inuidis, afferamus in primis narrationem de imperfectorum præparationibus, earū inuentionis causæ necessitatem ponētes, quibus quidē in nostro artificio efficiantur congrua, perfectionis albedinis & rubedinis in vnoquoq; gradu medicinā suscipere, & ab eadē perfici. Dehinc verò addendum medicinarum omnium narrationem sufficiētem & congruam.

Vnicuiq; imperfectorum corporum suam præparationē esse adhibendam. Cap. LXVIII.

EX iam ergo à nobis narratis sermonibus apparet quid superfluū, quidúe diminutū ex operibus natura relinquat in vnoquoq; eorū, quæ imperfecta sunt corpora secundū sufficiētem partē: secundū verò complementū quæ in superioribus omisimus, hîc cōplebimus sufficienti sermone. Primum igitur cum corpora imperfectionis mutabilia duplicis generis esse contingat, mollia scilicet & ignibilia, vt Saturnus & Iupiter: dura & nō fusibilia, aut cum ignitione fusibilia, vt Mars & Venus: hic quidē non fusibilis, illa verò cū ignitione: necessariò nos natura informando edocuit, ex illorū diuersitate essentiarū, in radice naturæ diuersas præparationes secundū exigentiā illis administrare. Sunt itaq; vnius generis transformāda imperfectionis corpora duo necessaria: plumbum scilicet, quod μέλαν id est nigrum dicitur, & per artē Saturnus: & plumbum stridens, quod λευκὸν id est albū dicitur. Et in hac sententia Iupiter quæ à se inuicem sunt diuersa in sui occulti profundo ex radice suæ naturæ innata, & in manifesto similiter: quia Saturnus, fuscus, liuidus, ponderosus, & niger, sine stridore totaliter mutus: Iupiter autem albus, liuens parum, multum verò stridens & modico sono finnitum adducens: quorum differentiam in profundo illorū tibi cum manifestis experientijs monstrabimus ex illarum causis necessarijs. Ex quibus secundum magis & minus præparationis ordi-

ordinem colligere bonæ mentis artificem contingit. Primò igitur secundũ ordinem corporum præparationẽ narremus: postea verò & ipsius argenti viui coagulabilis. Sed & primò vnius generis, molliciei scilicet, post hoc verò & alterius. Primi quidem generis corporum ponatur Saturni præparatio & Iouis, postea verò & aliorum, secundum suum ordinem determinatum. Quia in præparatione corporum nihil superfluum ex profundo ipsius remouendum, sed ex manifesto potius.

Imperfectorum metallorum defectum, medicina suppleri, superfluum verò præparatione tolli oportere. Cap. LXIX.

SAturni verò præparatio multiplex adhibetur essentiæ, & Iouis similiter, secundum ipsorum multiplicis perfectioni approximationis, aut elongationis ab ea gradum. Cùm sit igitur aliud ex corrumpentibus quidem illorum profundo adueniens ex ipsorũ naturæ radice innata, sulfureitatis scilicet terreitas, atq; impuritas terræ arg. viui, illorum creationis principijs essentiali natura commista. Aliud verò superueniens post primam illorũ mistionẽ, corruptionem adducens, & sunt primi generis sulfureitas cõburens, & illius impuritas, & argẽti viui substantia fœda: quæ omnia sunt Saturni & Iouis perfectionis substantiam corrumpentia. Sed horum quidem alterum imposibile est remoueri per alicuius industriæ medicinam, primi ordinis. Alterum verò paruo adminiculo remoueri contingit. Hoc quidem remouendum esse imposibile aduenit, propter hoc, quòd in principijs naturæ propriæ huius generis corporum in veram essentiam commista fuerunt, & vera essentia facta sunt. Ideoq; cum non sit posibile veram rei cuiusq; in natura remouere essentiam, re permanente, non fuit posibile ab eis hæc corrumpentia delere. Quãobrem igitur putauerunt quidam Philosophorum, per hoc ad artem non posse peruenire. Sed nos quidem & nostro tempore hanc inquirentes scientiam peruenimus ad hoc idem, quòd & similiter nullo ingeniorum præparationis modo potuimus corpora illustrare, cum cõplemento sui fulgoris lucidi, quin contingeret illa ex toto infici, & denigrari potius. Propter hoc igitur & nos similiter in stuporẽ adducti, multi temporis spacio sub desperationis vmbraculo delituimus. Redeuntes tamen in nos ipsos, & nos ipsos torquentes immensæ cogitationum meditationis afflictionibus, respeximus à perfectione corpora diminuta in profundo suæ naturæ fœda existere, & nihil ex eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturã non sit. Non enim inuenitur in re, quod in illa nõ est. Cùm igitur nihil perfecti in illis inueniatur, necessariò & in eisdẽ nihil superfluũ inueniri relinquitur in diuersarũ substantiarum separatione in illis, & in profundo suæ naturæ. Ideoq; per hoc inuenimus aliquid diminutũ in illis fuisse, quod cõpleri necessariò accidit per materiã sibi conuenientẽ, & diminutum cõplentem. Est igitur diminutum in illis, scilicet paucitas arg. viui & non recta spissatio eiusdẽ. Igitur complementũ erit in illis arg. viui multiplicatio & spissatio bona, & fixio permanens. Hoc aũt per medicinã ex illo creatam perficitur. Hæc enim cum ex arg. viu. sit in esse deducta, per beneficiũ illius luciditatis & splẽdoris, illorũ fuscedinem palliando celat & tegit, & splendorem educit, & in fulgorem conuertit. Quum enim argentum viuum in medicina præparatum, per nostrum artificium sit mundatum, & in substantiam purisimam, & fulgidissimam redactum, proiectum super diminuta, à perfectione illustrabit, & sua fixione perficiet. Hanc verò medicinam in sua narrabimus oratione. Relinquitur itaq; ex præiacentibus necessariò, duplicem fore perfectionis inuentionem necessariam, vnam quidem per materiam quę de misto substantiam fœdam separat, alteram verò per medicinam, quæ illam

sui fulgoris splendore palliando tegat, & illustrando decoret. Cùm nihil igitur superfluum, sed potius diminutum, in profundo corporum contingat reperiri: si quid omnino superflui remoueri expedit, necesse est id ex manifesto suæ naturæ superueniës, & tolli & moueri diuersis cum præparationibus, quas in hac oratione nos expedit enarrare: primum quidem in eadem oratione Iouis & Saturni, vltimò verò & aliorum secundum ordinem.

De Præparatione Saturni & Iouis. Cap. LXX.

PRæparantur igitur Saturnus & Iupiter præparationibus multiplicibus secundum maioris perfectioni approximationis necessitatē, communi scilicet, & speciali pręparationis modo. Cōmunis quidē est, per gradus approximationis ad perfectionē multiplices. Est enim vnus gradus approximationis, scilicet fulgor ex substātia munda: alter verò durities, cū suæ fusionis ignitione: tertiò verò fixio, per remotionem fugitiuæ substantiæ. Mundificantur igitur, & fulgida fiunt tripliciter: aut per res mundificantes, aut per calcinationis modū & reductionis, aut per solutionem. Per res igitur depurantes mundātur dupliciter: aut in calcē redacta, aut in natura corporum. In calcem verò redacta, purificantur in hunc modum: aut per sales, aut per alumina, aut per vitrū Et est, vt cum corpus calcinatū extiterit, tunc infundatur super eorum calcem aluminū aut salium aqua, aut cōmisceatur cum ea vitrum, & reducatur in corpus. Hoc igitur toties super hæc corpora alternata vice reiteretur, quovsq; mūda cōpletè se ostendant. Nam cùm sales & alumina & vitrum fundantur fusione alia quàm corpora, ideo ab illis separantur, & secum terream substantiam ducunt, relicta sola corporum puritate. In natura verò corporū similiter, & per eundem depurantur modū. Et est, vt limentur subtilissimè hæc duo corpora: post hoc verò cum eisdem administrentur alumiuibus, salibus & vitro videlicet, & postea in corpus reducantur. Et sic alternata vice reiterentur, quovsque mundiora appareant. Mundantur & per arg. viui lauacrū, cuius modum attulimus. Mundificātur & hæc similiter vtriusq; generis corpora per reiterationis vicem calcinationis ad illa, & reductionis similiter, cum sufficientia sui ignis, quovsq; mundiora appareant. Per hanc enim mundātur à perfectione hęc diminuta corpora, à duplici corrūpente substantia, hac quidē inflammabili & fugitiua, illa verò terrea fæculentia. Et illud ideo, quia ignis omnem fugitiuā substantiam eleuat & consumit. Et idem ignis similiter in reductionis modo omnem substantiā terræ diuidit cum proportione sua: & hanc proportionem in alio nostro volumine, quod de perfectionis Inuestigatione intitulatur, conscripsimus, quod secundum ordinem hunc præcedit librum. In illo enim quæcunque inuestigauimus, secundum nostræ mentis rationem scripsimus: hic verò quod vidimus & tetigimus completè, secundum scientiæ ordinē determinauimus. Mundificantur & hæc vtique similiter per solutionem suæ substātiæ cuius modum iam diximus, & per reductionem similiter eius, quod ex eis dissolutum extiterit. Inuenitur enim illud mundius & perfectius quā alio quopiā præparationis genere, hoc eodem præparationis modo. Et huic modo nō cōparatur modus, nisi qui per sublimationem perficitur: & ideo huic ęquipollet. Est & similiter præparatio in illis, induratio suæ mollis substantiæ, cum ignitione suæ fusionis. Et est, vt ingeniemur illis permiscere argenti viui substantiā fixā in profundo illorū, aut sulfuris fixi, aut sui comparis, aut cum rebus duris, & non fusibilibus, sicut est calx Marchasitæ & Tutiæ. Hæc etenim cum illis vniuntur & amicantur, & illa indurant, quovsq; non fundantur, antequā igniātur. Et per medicinam perficientē hoc idem cōpletur similiter, cuius narrationem pone-

ponemus. Et est similiter alius præparationis modus, per remotionem suæ fugitiuæ substãtię. Et hic quidẽ perficitur per conseruationẽ illorum post primũ calcinationis gradũ, in igne illis proportionali. Et quia ordo in modis præparationis cõtingit necessariò, ideo ponemus ordinem cõpletum ex illis. Primò igitur mundetur ex eis omnis substantia fugitiua & adustiua corrumpens. Dehinc verò terrea superfluitas deleatur. Post hoc soluantur & reducantur, aut per lauacrum argenti viui lauentur complete. Et hic ordo vtilis & necessarius est. Specialis attamen horum corporum præparatio, primum quidẽ Iouis est multiplex. Vna quidem per calcinationẽ, & per hanc induratur eius substãtia magis, quod Saturno non euenit. Etiam per alumina similiter: hæc enim proprie Iouem indurant. Altera verò per conseruationem eius in igne suæ calcinationis. Per hanc enim stridorem amittit, & corporum similiter fractionẽ, quod Saturno similiter non contingit: quia stridorem non habet, nec corpora frangit, & per calcinationis reiterationem similiter ab acuitate salis stridorem amittit. Saturni verò secundariò est pręparatio specialis, scilicet per calcinationem à salis acuitate: per hãc enim induratur, & per talck specialiter dealbatur, & per Marchasitam & Tutiam. Modos verò omnes præparationũ determinauimus completius, in libro qui de Perfectionis inuentione intitulatur, quoniam in hoc abbreuiauimus summas illarum.

De Præparatione Veneris. Cap. LXXI.

IMitantes igitur præmissorum ordinem, durorum corporum præparationés narremus. Primò igitur Veneris, deinde verò Martis. Est igitur Veneris multiplex præparationis modus. Alius quidem per eleuationem, alius verò sine eleuatione perficitur. Per eleuationem verò est modus, scilicet vt accipiatur tutia, cum qua Venus magis conuenit, & cum ea per ingenia vniatur. Deinde verò in suo sublimationis vase ponatur ad sublimandũ, & per excellentissimũ gradum ignis eius eleuetur pars subtilior, quæ fulgidissimi splendoris inuenta est. Vel cum sulfure misceatur per minima, & postea eleuetur per modũ suũ eleuationis iam dictum. Sine sublimatione verò præparatur, aut per res mundificationem facientes, aut in calce sua, aut in corpore, velut tutia, sales & alumina, aut per argenti viui lauacrum, cuius modum attulimus: aut per calcinationes & reductiones eius quod solutum est ad naturam corporis: aut per argenti viui lauacrum mundificatur, sicut & corpora reliqua à perfectione diminuta.

De Præparatione Martis. Cap. LXXII.

MArtis verò præparatio est similiter multiplex. Quædam enim per sublimationem, quędam verò sine sublimatione completur: quæ verò per sublimationem fit cum arsenico, cuius modus hic est. Ingeniemur quã profundius possumus eidem arsenicum non fixum vnire, vt cum fusione cum eo liquescat. Postea verò sublimetur in vase propriæ sublimationis. Et hęc pręparatio melior & perfectior inter cæteras reperitur. Est & alia præparatio ipsius Martis, per arsenicum sublimatum ab eo multoties, quousque maneat quantitas aliqua ipsius arsenici. Hoc enim si reductum fuerit, emanabit album fusibile mundum præparatum.
Est & similiter modus tertius pręparationis eiusdẽ per fusionem illius cũ plũbo & tutia. Ab his enim fluit mundũ & albũ. Sed quoniã ne minus sufficienter dixisse videamur, cũ nos determinaturos esse promisimus de durorũ corporũ

ingeniosa mollificatione,atq; mollium induratione, per calcinationis modū, ideo illum non omittamus:sed mollium quidem primò,durorum verò postea Et est scilicet,vt soluatur argentum viuum præcipitatū,& soluatur corpus calcinatum,de cuius intentione sit indurari.Et hæ ambæ solutiones misceātur,& ex eis alternata vice calcinatum corpus misceatur,terendo, & imbibendo, & calcinando,& reducendo,quousq; durum fiat,& cum ignitione fusibile. Hoc idem,& cum corporum calce,& tutia,& marchasita calcinatis,solutis, & imbibitis,perfici complete contingit.Et quanto quidē hæc mundiora, tanto & perfectius mutant.Mollificantur similiter & dura corpora cum ingenio consimili.Et est scilicet,vt cum arsenico toties coniungantur & sublimentnr,& post arsenici sublimationē assentur cum proportione sui ignis, cuius modū narrauimus in lib.Fornacū.Et vltimò reducantur cum expressione sui ignis in oratione sua dicti,quousq; in fusione mollescant, secundum exigentiam duritiei corporis. Et hæ quidem alterationes omnes sunt primi ordinis, sine quibus non perficitur magisterium.

De Mundificatione argenti uiui. Cap. LXXIII.

IGitur ex præmissis necesse est argenti uiui mundificationem complete narrare.Dicimus igitur,quòd argentum viuum mundatur dupliciter,aut per sublimationem,cuius attulimus modum,aut per lauacrū, cuius modus hic est. Fundatur argentum viuum in patella vitrea vel lapidea, & super ipsum aceti quantitas superfundatur,quæ sufficiat ad illud cooperiendum. Dehinc verò super lentum ignem ponatur,& calefieri permittatur,in tantum vt digitis tractari patiatur.Deinde verò digitis agitetur,quousque in partes minutissimas diuidatur,in pulueris similitudinem: & tamdiu agitetur, quousque aceti totū quod in illo infusum est,consumetur omnino.Deinde verò quod in eo terreitatis inuentum sit, lauetur cum aceto,& abijciatur.Toties igitur super illud opus reiteretur,quousq; terreitas illius in cælestinum mutetur colorem perfectissimum,quod perfectæ lauationis est signum. Ab his igitur ad medicinas est transeundum.

Quinq; differentes proprietates perfectionis necessariò afferre medicinam perfectissimam,scilicet munditiem,colorem,fusionem,perpetuitatem,& pondus,unde coniectura sumenda sit,ex quibus rebus eliciatur. Cap. LXXIIII.

AFferamus igitur in primis sermonem vniuersalem de medicinis cum causis suis,& experientijs manifestis.Innuimus igitur,quòd nisi quidem omne superfluum,siue per medicinam,siue per præparationis modum auferatur ab imperfectis,scilicet vt ab illis tollatur omnis superflua sulfureitas,omnisq; terreitas immunda,non purificentur,ita scilicet quòd de commisto ~~non~~ separantur in fusione post proiectionem medicinæ alterantis illa. Cùm hoc quidem inueneris,iam ex perfectionis differentijs,vnam habes.Similiter vtique nisi & medicina illustret & alteret in colorem album aut citrinum, secundum intentionem quam quæris,quæ fulgoris splendorem, & amœnitatis luciditatem adducat,nō perficiuntur à perfectione corpora diminuta in complemento totaliter.Amplius autem,nisi fusionem Lunarem aut Solarem determinate adducat,non est in complemento alterabile,quia in iudicijs non quiescit sed de commisto separatur omnino,& recedit. Hoc autem à nobis latius determinatum in sequentibus demonstratur in capitulo de Cineritio. Amplius autem & nisi perpetuetur medicina cum impressionis alteratione firma, non valet ipsius mutatio,quia non permanet,sed euanescit impressio.Amplius autem,& nisi pondera perfectionis adducat,non mutat sub complemento naturæ firmo & vero,cui non sit fraus per credulitatis errorem.Est enim pondus

naturæ

naturæ vnum ex perfectionis signis. Patet igitur, quòd cum perfectionis differentiæ quinq; sint, necesse est & medicinam nostri magisterij, has scilicet adducere in proiectione differentias. Per hoc igitur patet, ex quibus medicina nostra eliciatur. Nam per ea elicitur, quæ maxime corporibus adiunguntur, & amicabiliter eisdem in profundo adhærent alterantia. Ideoq; cùm in rebus cæteris exquirentes, non inuenimus inuentione nostra rē aliam magis, quā arg. viu. corporū naturis amicari, per hoc opus nostrū in illo impendentes, reperimus ipsum esse veram alterabilium medicinam in complemento, cum alteratione vera, & non modicè peculiosa.

De Præparationibus medicinæ adhibendis, ut differentias proprietatum debitas acquirat. Cap. LXXV.

REstat igitur nos substantiam ipsius & proprietatis substantiæ differētias determinatè adscribere. Et cùm nō inuenerimus ipsum sine alterationis naturæ illius administratione mutare, inuenimus & similiter ipsum præparari debere necessariò, cum nō permisceatur in profundo, absq; illius pręparationis modo. Et est scilicet, vt talis fiat illius substātia, quòd permisceatur in profundo vsq; ad profundū corporis alterabilis, sine separatione in æternum. Hoc autem non fit, nisi subtilietur valde cum præparatione certa & determinata in capitulo Sublimationis. Et non permanet eius impresio similiter, nisi figatur: nec illustrat, nisi fulgidissima ex illo eliciatur substantia, cū sui modi ingenio, & modo suæ operationis per ignē congruū. Ea nō præstat fusionē perfectam, nisi in illius fixione adhibeatur cautela, cum hac dura remollire, & mollia indurare. Est tamen talis, vt cū sufficientia seruetur suæ humiditatis proportionatæ, secundū exigentiā eius quæ quæritur fusionis. Per hoc ergo patet, ꝙ ipsius talis præparetur & administretur præparatio, qua fulgidissima & mundissima substantia ex illo creetur. Deinde verò figatur, & cautela eidē exhibeatur, vt scilicet exercitetur artifex in administratione ignis, in modo suæ fixionis, quo possit ex illo deleri humiditas in tantū, quod sufficiat ad fusionē perfectā complendā. Et est scilicet, vt si quæris per hāc corpora fusionis dura mollificari, in principio suæ creationis lentus adhibeatur ignis. Ignis enim lentus humiditatis est conseruatiuus, & fusionis perfectiuus. Si verò mollia indurare ipsius cōponatur ignis vehemēs. Talis enim ignis humiditatis est consumptiuus, & fusionis turbatiuus. Et has quidē regulas omnes in omni medicina, bonę mentis artificē necessariò cōsiderare expedit. Et multas similiter alias in pōderis mutatione considerationes adducere necesse est, cū causis suis & ordine congruo. Est igitur causa ponderis magni, subtilitas substātiæ corporū, & vniformitas in essentia. Per hoc enim tantum illorum possunt densari partes, vt nihil intercidat, & partium densatio ponderis est adductio, & illius perfectio.

De Differentijs medicinarum, scilicet quòd quædam sunt primi ordinis, quædam secundi, quædam uerò tertij. Cap. LXXVI.

PAtet igitur, quòd tam in corporū administrationis præparatione, quā ipsius perficientis medicinæ modo per operis artificia, subtilitatem perquirere necessariò contingit. Quia quāto maioris ponderis sunt corpora trāsmutata, tanto & maioris sunt perfectionis inuenta inuestigatione per artē. Cōpletur igitur sermo vtilis de medicis, si omnium medicinarū differentias narremus. Innuimus quidē, quòd medicinarum triplicē differentiam esse necessariò accidit. Alia est primi ordinis, alia verò secundi, alia verò tertij. Dico autē primi ordinis medicinam, omnem præparationē mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationē imprimit: quæ non adducit cōplementū sufficiens, quin contingat alteratum mutari & corrūpi, cum euapo-

ratione impreſsionis medicinæ illius totali. Sicut eſt omnis ſublimatio dealbatiua Veneris, aut Martis, quæ fixionē non ſuſcepit. Et huiuſmodi eſt omne additamentum coloris Solis & Lunæ, aut Veneri cōmiſtorum, ſuper furnum cementi poſitum, vt ziniar, & ſimilium. Hoc enim mutat immutatione nō ſtante ſed potius diminuente ſe per exhalationē. Secundi verò ordinis medicinam dicimus omnem præparationē, quæ quādo ſuper diminuta à perfectione corpora proiecta eſt, alterat in differentiā aliquam cōplementi, relictis differētijs aliquibus corruptionis omnino, velut eſt calcinatio corporū, qua omne fugitiuū deletur. Et eſt huius generis medicina perpetuè Lunam citrinans, aut perpetuè Venerē dealbans, relictis alijs in eis corruptionis differentijs. Tertij verò ordinis medicinā appello, omnem præparationē, quæ quando corporibus aduenit, omnē corruptionem cum proiectione ſua tollit, & cum omnis cōplementi differētia perficit. Hæc autē eſt vnica ſola. Et ideo per illam excuſamur à laboribus inuentionis decē medicinarū ſecundi ordinis. Primi igitur ordinis opus minus appellatur: ſecundi verò medium: tertij tandem maius: Et hęc eſt omnium medicinarum differentia ſufficiens.

De Medicinis primi ordinis Venerem dealbantibus. Cap. LXXVII.

EX ordinis igitur determinati promiſsione ſecuta (cum quidē alia ſit medicina corporū, alia verò arg. viu. Et corporū quidē alia primi ordinis, alia verò ſecūdi, alia verò tertij, & arg. viui conſimiliter), narremus omniū medicinarū differentias, primò primi ordinis, deinde verò ſecundi, poſtremò tandē tertij: & corporum quidē primò, poſtea verò arg. viu. medicinę, cum ſermone cōpleto, & ordine congruo, narrationē tradamus. Dicimus igitur quòd primi ordinis medicina corporū, alia eſt durorū corporum, alia mollium. Durorū quidē corporum alia Veneris, alia Martis, alia verò Lunæ. Veneris quidē & Martis, eſt pura illorū ſubſtantiæ dealbatio, Lunæ verò rubificatio, cū citrinitate fulgoris amœni. Quia Veneri & Marti rubificatio non adducitur primi ordinis medicina cum fulgoris apparationi, quia ex toto immunda ſunt, non apta rubedinis fulgorē recipere, priusquam illis adueniat præparatio, fulgorē adducens. Narremus igitur in primis Veneris medicinas omnes: poſtea verò Martis, quæ cadunt in ordine primo. Eſt igitur medicina Venerē dealbans, alia per arg. viu. alia per arſenicum. Per arg. viu. quippe ſic cōpletur medicina dealbās illam. Soluitur etenim primò arg. viu. præcipitatū, & ſoluitur ſimiliter Veneris calcinatio. Et hæ ambæ ſolutiones cōmiſcentur in vnū. Dehinc verò coagulātur, & ſuper ipſius corpus proijcitur eorū medicina: hæc enim dealbat & mundat. Amplius autē & aliter. Soluitur arg. viu. præcipitatū, & ſoluitur lithargyriū & hæ ambæ ſolutiones coniunguntur in vnum, & ſoluitur corporis calcinatio, de cuius intentione ſit dealbari, & coniungitur cum prædictis ſolutionibus, & deinde coagulantur: dehinc verò ſuper illius corpus proijciuntur, dealbatur enim per hanc. Aliter autem. Sublimatur alternata vice ex illius corpore arg. viui quātitas, quouſque cum illa permaneat arg. viu. pars, cum ignitione cōpleta. Dehinc verò ex aceto diſtillato ſæpiſsime imbibendo teritur, vt in profundo illius melius cōmiſceatur, abhinc verò aſſetur, & vltimò cōſimiliter ab eo arg. viu. ſublimetur, & iteratò imbibatur & aſſetur. Et ſic toties reiteretur opus ſuper illa, quouſque multa arg. viu. quantitas in eo cum ignitione completa quieſcat. Hæc enim primi ordinis bona eſt dealbatio. Aliter autē ſuper arg. viu. præcipitatū toties ſublimetur arg. viu. in natura propria, quouſque in illo figatur & fuſionē præſtet. Dehinc verò ſuper Veneris ſubſtantiā proijciatur, & dealbatur peculiosè. Aliter autē ſoluitur Luna, & ſoluitur lithargyrium, & cōiunguntur ſolutiones. Ex his Veneris ſubſtantia dealbatur. Sed & melius quidem

dem dealbatur, si in omnibus medicinis perpetuetur arg. viuũ. Dealbatur verò per arsenicum sublimatũ: vt si accipiatur calcinatio Veneris, & super illã iteretur eiusdem sublimatio, quousq; cum eo maneat, & illam dealbet. Sed nisi exercueris te ipsum cum modis sublimationũ, non perseuerabit in ea arsenicũ alteratione aliqua. Et est scilicet, vt post primũ sublimationis gradum secundã riò reiteres, quem narrauimus in Marchasitæ sublimatione. Dealbatur verò & aliter, vt sublimatũ arsenicum in Lunam proijcias: dehinc verò hoc totũ super Venerem: dealbat enim peculiosè. Aut cõmisce prius lithargyrium, vel plumbum vstũ solutum cum Luna: deinde verò super hoc arsenicũ superiactes, & hoc totum super Venerẽ proiectum dealbat, & est primi ordinis bona dealbatio. Aut solũ super lithargyrium solutum & reductum, proijciatur arsenicũ sublimatum, & hoc totum super Veneris fusionem, quoniam dealbat eam cum curialitatis aspectu. Aut cõmisceãtur Luna & Venus, & super has proijciatur omnis medicina dealbatiua. Luna etenim amica est arsenici magis quàm corporum aliquod: & ideo fractionẽ ab eo tollit. Secundariò verò Saturnus, & ideo cum illis cum cõmiscemus. Aliter autẽ arsenicum fundimus sublimatum, quousq; fiant frusta: deinde verò frustum post frustum super Venerem proijcimus. Iubemus etenim in frustis potiusquàm in puluere proijci, quoniã facilius inflammatur puluis quàm frustum: & ideo facilius euanescit quàm frustũ, & cõsumitur prius, quàm super corpus cadat ignitum. Tollitur autẽ & aliter rubedo illius cũ tutia videlicet, & dealbatur. Sed quia tutiæ dealbatio nõ sufficit, ideo solum citrinat. Et citrinatio quælibet albedini est affinis. Et est modus huius scilicet, vt soluatur & calcinetur omne genus tutiæ, deinde verò Venus: & hæ ambæ coniungantur solutiones, & cum his citrinetur Veneris substantia, & cum tutia si exercueris, proficuum inuenies. Dealbatur verò per sublimatã Marchasitam, quẽadmodum cum sublimato argẽto viuo, & est modus idem.

De Medicinis Martem dealbantibus Cap. LXXVIII.

Restat ergo, & dealbationes Martis ex medicinis sibi proprijs creatas narrare, quæ sunt secundũ essentiam primi ordinis, secundum quem fusionẽ non habet rectam, ideo expedit nos cum medicina fundente illam dealbare. Est igitur omnis medicina Veneris dealbatiua, & Martis similiter, cum eiusdem ordinis prẹparatione. Sed fusiua illius specialis, est arsenicũ cuiuscũq; generis. Cum quocunq; igitur dealbatur & funditur, expedit quòd cũ arg: vi. coniungatur & lauetur, quousq; omnis impuritas tollatur ab illo, & fiat album & fusibile, aut calefiat cum ignitionis vehementia, & super ipsum proijciatur arsenicum, & cum fusum fuerit super illum proijce Lunæ quãtitatem: Quia quãdo cum eo vnitur, non separatur ab eo per leue artificium. Aut calcinetur & lauetur omnis ex ipso solubilis aluminositas, corruptionis infectionẽ adducens per modum solutionis iam dictum. Dehinc verò ab illo sublimetur arsenicum mundatũ per sublimationem aliquam, & reiteretur multoties, quousq; cum eo aliquid ex illo figatur. Dehinc verò cum solutione lithargyrij alterna vice imbibatur, cõmiscendo & agitando, & assando alterna vice, & vltimò reducẽdo cum igne, quẽ docuimus in Iouis reductione à calce sua. Ex hac enim exibit albus, mundus, & fusibilis. Aut solùm cum arsenico sublimato in calce sua reducatur & exibit albus, mundus, & fusibilis. Sed eandem artificem expedit adhibere cautelam, quemadmodum in Veneris reiteratione sublimationis ab ea arsenici figẽtis se in illius profundo docuimus. Dealbatur & similiter per Marchasitam & Tutiam cum ingenio & industria, quæ tibi narrauimus. Sed horũ dealbatio aut mundatio non est sufficiens.

De Medicinis Lunam citrinantibus. Cap. LXXIX.

PRosequentes igitur præmissorum ordinem, Medicinam Lunæ substantiã citrinantẽ in ordine primi generis narremus cum veritate certa. Et est scilicet medicina, quæ eidem in profundo adhæret, & adhærendo colorat siue per naturam propriã, siue per artificium huius magisterij. Narremus igitur medicinam, quæ ex sua radice innata illi adheret. Deinde verò artificia, per quæ facimus rem cuiusq; generis adhærere, cum ingresione firma. Elicimus autẽ illam aut ex sulfure, aut ex arg. viuo, aut ex amborum cõmistione: sed per sulfur diminutè quidem magis, per argentum verò viuũ perfectius. Elicitur autem & similiter per quasdam res minerales, quæ non sunt huius generis, quemadmodum est vitriolum & cuperosa, quod & gũma cupri, aut eiusdem stillicidium nuncupatur. Afferamus igitur in proximis modos omnes medicinarũ quæ ex arg. viuo consurgunt: Deinde verò quæ ex sulfure, aut ex amborum commistione: vltimò verò & eam, quæ ex gũma cupri, aut similium. Est igitur modus eius, quæ per arg. viu. fit talis. Sumatur præcipitatum, per præcipitationem mortificatum & fixum. Deinde verò ponatur in furnum magnæ ignitionis, admodum conseruationis calcium, quem docuimus, donec rubescat in similitudinem vsifur. Si verò non rubuerit, tolle argentiuiui non mortificati partem, & cum sulfure reitera sublimationem illius. Sit tamen sulfur ab omni impuritate mundatum, & arg. viu. similiter. Et postquàm vigesies illius sublimationem reiteraueris super ipsum præcipitatum, illud dissolue cum aquarum acumine dissoluente, & iteratò illud calcina, & iteratò dissolue, donec exuberãter sufficiat. Post hoc Lunæ partem dissolue, & cum soluta fuerit, solutiones cõmisce & coagula, & super Lunæ fusionẽ proijcias. Citrinabit enim citrinitate peculiosa multum. Si verò argentũ viuum in præcipitatione rubuerit, ad proiectionem suæ perfectionis, sufficit administratio dicta sine commistione rei tingentis illud. Per sulfur verò rubificatur, sed illius est rubificatio difficilis, & laboriosa immensè. Citrinatur verò & Luna cũ Martis solutione similiter. Ad hoc autem nos inducit operis necessitas, vt prius calcinemus illum & figamus quod laboris est copia. Dehinc verò hac eadem pręparatione administremus & eadem proiectione super Lunæ substantiam infundamus. Et tamen non resultat eius citrinatio fulgens, imò fusca & liuens, citrinitate mortifera. Eius verò quæ per vitriolum aut cuperosam perficitur, citrinationis modus est talis. Tollatur illorum vniuscuiusq; quantitas certa, & illius sublimetur pars, quę sublimari potest, donec cum expresione sublimetur totali. Post hoc verò iteratò quod sublimatũ est, sublimetur cũ modo ignis illi appropriati, vt ex eo figatur pars post partem, donec maior illius figatur pars. Postea verò calcinetur cum ignis cautelæ intentione, vt posit illi maior ignis ad perfectionem administrari. Post hoc verò soluatur in aquam rubicundisimã, cui non est par. Dehinc verò ingenieris, vt illi ingressum in Lunare corpus exhibeas. Et hęc ingenia tibi sufficienter monstrata sunt, si perfecti fueris operis exquisitor, quod scripsimus. Et quia res huius videmus Lunæ profundè & amicabiliter adhærere, considerauimus, & est certum, has esse de illorum radice: & ideo per illas alterari contingit. Hæ vtiq; sunt medicinæ omnes primi ordinis, quas attulimus Possunt tamen illarum plures multiplicari modi, salua pigmentalium rerum in modorum varietatis essentia. Argenti quippe viui non est medicina in hoc ordine primo, cum non sit medicina, ipsum alterans vnica differentia, imò in cõplemento totali omnino. Quidam verò plures inuenerunt medicinas, sed vnũ ex duobus necessariò euenire contingit: Quod aut ex eisdem, aut ex eandem naturam habentibus, illos medicinam creare necessarium est: Aut medicinam compo

componunt, quæ ei quod non est, æquipollet cum alteratione sua, & quæ nec mundo confert, nec mundi partibus, donec motor in sublimi naturæ mobili quieuerit incorruptus.

De Differentijs proprietatum medicinæ secundi ordinis. Cap. LXXX.

REstat igitur ad secundi ordinis medicinas transire, cum sermonis sui exigentiæ sufficientia vera, & manifestis probationibus, cum experiētia vera. Cum sit igitur medicina alia corporum mutandorum, alia verò argēti viui perfectè coagulabilis: prius omnium medicinas corporum narremus cōpletè: Dehinc verò ad ipsius eiusdem arg. viui medicinam coagulabilis in Solificum Lunificumq; verum. Est igitur secundi ordinis medicina, quæ quidem imperfecta, sola perfectionis vnica differentia cōplet. Verùm cum multæ sint corruptionis causæ in vnoquoq; imperfectorum corporū, videlicet in Saturno quidem sulfureitas volatiua, & argenti viui fuga, per quæ corruptionē adduci necessariò accidit, & illius terreitas: fiat medicina, quæ quidem alterum eorum aut ex toto tollat, aut palliando decoret, relictis solis alijs imperfectionis causis. Quia igitur corporum est aliquid impermutabile, quod in corporū radice innatum est, quod per secundi ordinis medicinam tolli nō potest: ideo omnis illa medicina, quæ illud de commisto tollit, non secundi ordinis, sed tertij, & maioris ordinis appellatur medicina. Et quia superfluitates fugientium inuenimus per calcinationis modum tolli, & per reductionis reiterationē terreitatem non innatam: ideo necesse fuit medicinam secundi ordinis inuenire, quæ quidem innatum palliet, & durum remolliat, & molle induret, in duris scilicet & mollibus, secundum complementum non sophisticum, sed Solificum, aut Lunificum verum imperfectorum corporū, perfectè constituat. Cùm pateat igitur in corporibus solis quidem mollibus per ingenia artificiorū huius operis non posse liquefactionis festinantiam tolli, nec impuritatem in principiorum sui radice innatam, necessariò euenit medicinam percunctari, quę quidem in proiectione illorum tenuitatem inspisset, & inspissando ad suę liquefactionis ignitionis sufficientiam induret, in duris spissitudinem attenuet, & attenuando ad fusionis velocitatem sufficientem cum proprietate ignitionis adducat, & vtriusq; generis corporum fuscedinem palliando decoret: & hoc in album, illud verò in citrinum transformet perfectissimum. Non autem diuersificatur hæc medicina à tertij ordinis medicina, nisi per minoris præparationis imperfectionem. Et nō diuersificatur à se, quod in diuersorum corporum proiectione, & pigmentorum acceptatione constat, sed in modo præparationis. Similiter & alia eget præparationis industria corporum mollium medicina tenuitatem inspissans, alia verò durorum attenuans spissitudinē. Hæc quidem ignis consumptiui modo, illa verò humiditatis conseruationis administratione eget.

De Medicina Lunari & Solari pro corporibus imperfectis. Cap. LXXXI.

AFferamus igitur sermonem vniuersalem de medicina huius secundi ordinis completum cum determinatione certa & vera, & prius omnes Lunares omnium à perfectione diminutorum corporum, cum differentijs. pręparationis eorum: dehinc verò Solares cum proprijs similiter differentijs. Probauimus autē iam ex nostris sermonibus, sulfur cuiusq; generis perfectionis esse corruptiuum. Arg. quippe viuū, perfectiuū est in operibus naturæ cōpletis regiminibus. Igitur & naturam mutantes minimè, sed imitantes, in quibus nos sequi est possibile operibus: & argentum similiter in huius operis magisterio viuum assumimus, in cuiusq; perfectionis medicinā, Lunari scilicet & Solari, tam quidem imperfectorum, quàm & ipsius argenti viui coagulabilis.

Cùm autem iam ex nouissimè dictis sermonibus duplicem medicinæ differētiam diximus: aliam quidem corporum, aliam verò arg. viui verè coagulabilis: hinc quidem corporum prius, deinde verò argenti viui narrationem medicinæ tradamus certam. Est igitur per se huius medicinæ materia cuiusq; generis vnica: & est quod iam sufficienter notum est. Assume igitur illud, & si vis ad Lunarem secundum ordinem tibi promissum, exercitatum te redde, & præparato illud cum modis huius magisterij notis. Quorum intentio est, vt puram ex illo substantiam diuidas, & partem quidem figas, partem verò ad cerandū omittas: & sic totum magisterium prosequendo, donec compleas tentatam illius fusionem. Quòd si se subitò fuderit in duris, perfecta est: in mollibus verò ècontrà. Hæc enim medicina super imperfectorum vnumquodq; proiecta, in Lunare perfectum mutat corpus, si quidem præuenient huic medicinæ præparationes notæ: Si verò non, diminutum relinquit: sed perficit in altera perfectionis differentia tantum, quantum ex huius generis medicinæ ordinis administratione dependet. Quantum verò ex tertij, non præueniente administratione aliqua, perficit in proiectione sola. Solaris verò huius secundi ordinis medicina imperfectorum cuiusque corporum est eadem materia, & administrationis eodem regimine communicans. In hoc tamen differentiam habet scilicet in maiore partium per modos proprios digestionis subtiliatione, atque sulfuris subtili præparationis regimine administrati commistione, cum materia modò nota additio. Et est regimen scilicet ipsius, purissimi sulfuris fixio, & solutio eius per modum. Cum hoc enim tingitur medicina, & cum hoc proiecta super vnumquodque à perfectione diminutorum, complet in complemento Solari, quantum ex huius secundi ordinis medicinæ præparatione dependet, administratione præueniente nota & certa ipsius à perfectione diminuti corporis. Et super Lunam quoq; proiecta, perficit eam in cōplemento Solari peculioso multum.

De Medicina coagulante argentum uiuum. Cap. LXXXII.

SEcundum igitur præmissorum ordinem restat ex operis complemento, quod in primis nos determinaturos exhibuimus, ad medicinæ argenti viui coagulantis ipsum, narrationem transire. Dicimus igitur quòd ex eiusdem illius elicitur materia, scilicet ex noto in capitulis huius operis multiplicibus. Et illud; ideo, quia quum fugitiuum sit argentum viuum de facili, absque inflammatione aliqua, medicina egeat, quæ subitò ante fugam eius in profundo illi adhæreat, & illi per minima coniungatur, & illud inspisset, & sua fixione illud in igne conseruet, quovsque adueniat illi maioris ignis tolerantia, eius humiditatem consumentis, & conuertat illud per hoc beneficium in momento in Solificum & Lunificum verum, secundum illud, ad quod medicina fuerit præparata. Quum igitur non inueniamus aliquid magis illi conuenire, quàm ipsum, quod suæ naturæ est: ideo propter hoc æstimauimus cum eo medicinam illius posse compleri, & ingeniati sumus formam medicinæ illi per ingenia præstare. Et est scilicet, vt præparetur cum modis suis iam dictis cum diuturnitatis laboris instantia, qua omnis illius subtilis substantia & purissima, alba quidem in Luna, citrina verò intensa in Sole perhibeatur perfectè. Et hoc quidem non completur, vt citrinum creet, sine mistione rei tingentis illud, quæ suæ est naturæ: Dehinc verò cum hac purissima argenti viui substantia, perficiatur cum huius magisterij operis ingenijs, medicina, quæ maximè argento viuo adhæreat, & fundatur facillimè, & illud coaguletur. Cōuertet enim

hoc

hoc in Solificum & Lunificum verum, cum præparatione illius præhabita. Sed ex quibus maximè hæc argenti viui substantia elici possit, solet quæri. Et nos quidem respondentes narramus, quòd in quibus est, ex illis elicitur. Est autem tam quidem in corporibus, quàm & in ipso argento viuo secundum naturam, cum vnius sint reperta naturæ. Sed in corporibus difficilius, in viuo argento propinquius, non autem perfectius. Igitur cuiuscunque generis sit medicina, tam quidem in corporibus, quàm in ipsius argenti viui substantia, lapidis preciosi indagatur medicina.

Quomodo Medicinis ingreßio per artificium concilietur. Cap. LXXXIII.

SEd quoniam contingit quandoque medicinam commisceri, quandoque verò non, ideo modũ permiscẽdi narrabimus, scilicet qualiter vnaquæque res in corpus profundissimè ingressum acquirat, aut vnaquæque medicina non intrans. Et est modus per dissolutionem eius quod ingreditur, & per dissolutionem eius quod non ingreditur, & per commistionem ambarũ solutionum. Facit enim ingressiuum esse omne illud cuiusuis generis, quod illi per minima coniungitur. Hoc autem per solutionem completur, & completur per solutionem fusio in rebus non fusibilibus: & ideo magis apta sunt ingredi & alterare. Et hæc est causa, quare quasdam res calcinamus, quæ non sunt de natura harum, scilicet vt melius soluantur, & ob hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora impressionem suscipiant, & ab eis similiter per hæc præparentur & mundentur. Aut ingressum damus his, quæ sua spissitudine ingredi non permittuntur cum multiplici sublimationis reiteratione spirituum non inflammabilium super illa, Arsenici videlicet, & Argenti viui non fixorum, aut cum multiplici reiteratione solutionis eius, quod ingressum non habet. Est tamen bona cautela ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, vt soluatur corpus, de cuius intentione per has mutari & alterari, & soluantur res, quarum intentionis sit ingredi cum alteratione. Non fiat tamen omnium partium solutio, sed quarũdã: dehinc illud & non aliud imbibatur corpus vice post vicem. Per hoc enim beneficium in id solum ingressum habet necessariò, non autem in quocunque alio corpore necessariò hoc cõtingit. Ex his igitur modorum ingenijs, necesse est rem quamlibet ingressum, quo ex illius naturæ pendet beneficio, habere, & alterare cum permistione inuenta. Per hunc igitur sermonem, decem medicinarum completur numerus, cum suæ traditionis sufficientia.

De Medicina tertij ordinis in genere. Cap. LXXXIIII.

REstat igitur nos ad tertij ordinis medicinam transire. Est autẽ huius ordinis medicina duplex, scilicet Solaris & Lunaris. Et est tamen in essentia vna, & agendi modo similiter: & ideo vnica medicina nuncupatur à nostris veteribus, quorũ scripta perlegimus. Est tamen additamentum citrinantis coloris, qui à Sulfuris fixi mũdissima perficitur substãtia, differẽtia inter hãc & illam, Lunarẽ scilicet & Solarẽ, hæc quidem in se continet, illa verò non. Est tamen hic ordo tertius maioris operis ordo appellatus: & illud ideo, quia maioris sagacitatis industria in illius administratione, & perfectionis præparatione est, & labore lõgiori ad veritatis cõplementum indiget: Et ideo nõ diuersificatur huius ordinis medicina à secũdi ordinis in essẽtia vllatenus nisi per subtilissimos præparationis gradus in creatione illius, & per diuturniorẽ laboris instantiã. Et hos gradus omnes narrabimus cum cõplemento sermonis, & pręparationis modum completè cum causis suis, & experientijs manifestis: & modorum gradus administrationis pluribus huius tertij ordinis. Alio etenim gradu eget Solaris medicina in pigmentorum præparatione completa, alio verò Lunaris. Hęc quidem Sulfuris administratione tingentis eam: illa verò non.

De Medicina Lunari tertij ordinis. Cap. LXXXV.

PRimò igitur administrationis modum Lunaris medicinæ narremus. Et est, vt accipias lapidem illius notum, & per separationis modum illius purissimam partem diuidas, & seorsum ponas. Dehinc verò eius quæ purissima est partis aliquid figas, & aliquid ex illa relinquas: & cum fixa fuerit, solue quod ex illa solubile fuerit: quod verò non fuerit solubile ad calcinationem mittas, & abhinc super idem solutionem reitera, donec iterum quod ex ea solubile est, soluatur omnimodè. Sic igitur ordo iste seruetur, quousque maior soluatur quantitas. Post hæc verò solutiones omnes simul commisce, & coagula. Dehinc verò leuiter assando, in ignis temperamento conserua, quousq; illi maior ad illius exigentiam ignis ministrari possit. Post hoc verò primum solutionis ordinem serua, quousq; iteratò totum soluatur quod ex eo est solubile, & iteratò coagula, & iteratò in ignis temperamento conserua, quousq; iteratò illi possit ignis maior ad eius perfectionẽ administrari. Omnes igitur hos ordines præparationis super illa quater reitera, & vltimò calcina per modum suum: & sic preciosissimã lapidis terrã sufficienter administrando rexisti. Deinde verò seruatæ partis non fixæ cum hac terræ parte administratæ quantitatẽ per ingeniorũ subtilem coniũge modum per minima. Et sit ingeniũ hoc intẽtionis leuationis eius per modum sublimationis dictum, quousq; fixum cum non fixo leuetur totaliter. Quod si non eueniat, addatur illi iteratò vicissim nõ fixæ partis quantitas, quousq; ad eleuationem illius sufficiat. Cum igitur eleuata fuerit, reiteretur illius sublimatio, quousq; per hanc administrationis reiterationem figatur totum. Cum igitur totum fixum fuerit, iteratò cum non fixæ partis quantitate post quantitatem combibe, per ingenium tibi notum, quousque totum iteratò leuetur. Igitur iteratò figatur, quousque præstet facilem, cum ignitione sua. Hæc enim medicina est, quæ omne à perfectione diminutum corpus, omneq; cuiuscunq; argentum viuum generis, in Lunare perfectissimum transformat corpus.

De Medicina Solari tertij ordinis. Cap. LXXXVI.

SOlaris igitur huius medicinæ præparationi, non adurentis fit additamentum sulfuris, per modum figentem & calcinantem, cum astutiæ industria administrati perfectè, atq; solutionis modum multiplicem, cum reiteratione multa, quousq; mundum fiat: his quidem administratione perfecta præueniente, quæ per sublimationem perficitur. Et est huius scilicet additamenti modus, per reiterationem partis non fixi lapidis, sublimationis, cum ingenio coniungendi quousq; eleuetur cum ea, & iteratò cum illa figatur vt stet: & quãto huius complementi exuberantiæ ordo reiteratur pluries, tanto & huius exuberantiæ medicinæ multiplicatur magis, & illius magis augetur bonitas & multiplicatur illius augmentum perfectionis maximè. Et nos quidem, ne mordeamur ab impijs, complementum narramus totum huius magisterij, sub breui sermone completo & noto. Et est illius intentio, vt per sublimationis modum mundetur perfectissimè lapis & illius additamentum & ab hinc quidem cum ingeniorum modo volatiuum ex eis figatur. Dehinc verò fixum volatile fiat, & iteratò volatile fixum. Et in hoc ordine completur arcanum preciosissimum, quod est super omne huius mundi scientiarum arcanum, & thesaurus incomparabilis. Et tu quidem exerciteris ad illum, cum laboris instantia maxima, & cum diuturnitate meditationis immensæ. Cum illa enim inuenies, & sine illa non. Et huic quidem medicinæ reiteratio bonitatis administrationis, cum talis cautelæ industria potest in præparatione lapidis euenire, quousque argentum viuum mutet in infinitum Solificum verum & Lunificum

cum, & non dependet nisi in multiplicatione illius. Iam igitur laudetur sublimis naturarum Deus benedictus & gloriosus, qui nobis omnium medicinarũ reuelauit seriem, cum illarum experientia, quam illius instigationis bonitate & nostri laboris instantia perquisiuimus, & oculis vidimus, & manu tetigimus complementum illius nostro magisterio indagatum. Sed & si quidem hanc palliauimus, non miretur doctrinæ filius. Non enim illi palliauimus, sed malis & improbis eam tali sermone tradidimus, quem latêre insipientem necessariò accidit: & eodem ad illius inuentionis perquisitionem prudentes allicio. Filij igitur doctrinæ perquirite, & hoc excellentissimum Dei donum vobis solis seruatum inuenietis. Filij insipientes nequitiæ & maliuolæ prauitatis, immensè ab hac scientia fugite, quoniam est vobis inimica & aduersa, & vos in miseriam paupertatis constituet: quoniam vobis penitus hoc Dei donum diuinæ prouidentiæ iudicio est occultum, & denegatum omnino. Perquisitis ergo omnium medicinarum modis, nostri propositi prosequentes intentum, ad eas quæ huius magisterij perfectionem notificant, cum probationum causis ab hinc transeundum est.

TERTIA ET VLTIMA PARS HVIVS SECVNDI *Libri, de Probationibus perfectionis.*

Diuisio dicendorum. Cap. LXXXVII.

PRætermissis igitur manifestis experientijs, de quibus narrationem non facimus, cum omnibus sint notæ & certæ absq; vllius sagacitatis ingenio, pôderis scilicet, & coloris, & extensionis per malleum: artificiorum experientias tentemus cum cautela, an sit huius artis administrationis proiectio, complementum cum veritate adducens, quæ sunt scilicet Cineritium, Cemẽtum, Ignitio, Fusio, Super vapores acutorum expositio, Adurentis Sulfuris mistione probatio, Extinctio, Calcinationis & reductionis reiteratio, & Argenti viui facilis aut difficilis susceptio. Primum igitur secundum ordinem inchoandum: dehinc verò secundum eundem ad alia, secundum promissionem perfectè curramus cum causis eorum notis.

De Cineritio, quare quædam corpora in eo perdurent, quædam non Cap. LXXXVIII.

DIcamus igitur sermonem de Cineritio, cum suis omnibus causis manifestis, & suæ confectionis modo. Est autem sola Solaris & Lunaris substãtia, in Cineritij perdurans examine. Perquirentes igitur horum corporũ perfectorũ veras substantiæ differẽtias, & causas similiter Cineritij, quare quędam magis, quædam verò minus in huius magisterij examine à perfectione diminutorum perdurent, percunctabimur. Est tamen à nobis sufficienter narratum horum duorum secretum corporum in profundo illorum substãtiæ. Et est scilicet, quòd illorum prima radix multa fuit argenti viui quantitas, & purissima illius essentia, & subtilissima prius, postea verò inspissata, donec cum ignitione fusionem suscipiat. Quæcunq; igitur à perfectione diminuta plus terreitatis habent, minus in hoc perdurant examine: quæcunque verò minus, plus. Quoniam hæc quidem magis adhærent, propter eorum partium subtilitatem, maximè se permiscentem & vnientem. Et similiter quæ maioris tenuitatis sunt corpora, aut econtra quidẽ, quæ maioris spissitudinis corpora, quàm quæ in perfectione consistunt, necesse est de commisto separari omnino, quia non sunt eiusdem fusionis, & ideo separantur. Et quidem quæ minoris sunt Argenti viui quantitate participantia, facilius de commisto separantur. Patet

Igitur, quòd cum sit multæ terreitatis Saturnus, paucæq; argenti viui quantitatis, facilisque tenuitatis liquefactionis, quæ maximè perfectioni examinis cineritij sunt opposita, ideo inter cætera corpora minimè in cineritij artificio in commisto perdurat, imò citissimè separatur & cedit. Ideóque cum inter cætera à perfectione diminuta corpora magis cedat, per hoc magis proprius est huius magisterij examini, & illud ideo, quia citius cedit, & citius imperfectorũ vnumquodq; secum de commisto trahit. Et propter hoc saluatur maior perfecti quantitas ab ignis examinis combustione forti, quia non quiescit spacio temporis longo perfectum in consumptione examinis : & ideo ex eo per plumbi examen minus comburitur, & facilius depuratur. Quia verò Iouis substantia, pluris argenti viui capax extitit, & minore terreitatis quantitate, maioreq; puritate illius, atque subtiliore substantia participans, ideo magis in commisto saluatur quàm Saturnus & Venus, quia magis commisto in profundo adhæret. Et hæc est causa, quare multa perfecti deletur quantitas, priusquàm ab illo separetur coniunctus. Venus verò fusionem cum ignitione prę stat. Sed quia tardior est illius quàm perfecti fusio, ideo separatur de commisto, tardius tamen quàm Saturnus, propter ignitionem substantiæ suæ fusibilis. Quia verò minoris est argenti viui quantitatis quàm Iupiter, & maioris terreitatis, & substantiæ spissioris, ideo facilius quàm Iupiter de commisto tollitur, quoniam in profundo magis Iupiter quàm Venus adhæret. Mars verò fusionem non habet, & ideo non permiscetur, quod propter suæ humiditatis priuationem contingit. Sed & si propter ignis vehementiam illum permisceri contingat, quia humiditatem non habet, Lunæ aut Solis humiditatem combibendo, ei per minima vnitur, ideo licet terreitatem multam, & argenti viui paucitatem, & fusionis carentiam habeat, non separatur ab eis per artificium leue. Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad cuiusque corporis rectificationem veram, si rectè eius quod scripsimus efficaciam nouerit. Si verò fantasticè super illud intellectum contraxerit, nihil ex eo veritatis cognoscet. Sunt autem duo in huius examine perdurantia perfectionis corpora, Sol scilicet & Luna, propter bonam compositionem, quæ per bonam mistionem resultat, & illorum puram substantiam.

Cineritij examen, quomodo sit componendum & exercendum. Cap. LXXXIX.

NArremus igitur modum illius. Et est vt tollatur cinis cribellatus, aut calx aut puluis ossium animalium combustorum, aut horum omnium commistio, aut quorundam. Dehinc itaq; cum aqua madefiat, & super illud prematur manus, & fiat stratum firmum & solidum, & in medio strati fiat rotunda fouea & solida, & super illius fundum spargatur vitri triti quantitas aliqua. Deinde verò exiccari permittatur, & cum sicca fuerit, ponatur illud de cuius intentione sit tolerare huius examen, in foueam dictam, & super illam carbonum ignis fortis succendantur, & super faciem examinabilis sufflet ur corporis, donec fundatur. Quo fuso, Saturni partem post partem proijciamus in illud, & super illud sufflet ur cum flamma fortis ignitionis. Et dum videris illud agitari, & motu concussionis forti non est purum. Expecta igitur, donec totum euanescat plumbum. Quòd si euanuerit, & non cessat illius motus, non est depuratum. Iteratò igitur super illud plumbum proijce, & super illius faciem iteratò suffla, donec plumbum separetur. Quòd si non quieuerit, iteratò post plumbi proiectionem, sufflationem in illius faciem procura, quousq; quiescat, & videas illud mundum & clarum in superficie sua. Post hoc verò carbones aperi, & ignẽ dissipa, & in faciem eius aquam perfunde: hoc enim perfectè examinatum inuenies. Et si quandoque in sufflatione

huius

huius examinis vitrum proieceris, melius & perfectius depurabitur, quoniam sordes tollit, & illas infiscat. Potest tamen loco vitri sal proijci, aut borax, aut alumen aliquod. Smiliter & confici potest huius examen cineritij in crucibulo terreo, & in circuitu illius sufflari, & super faciem eius similiter, vt citius confle tur examinandum. His igitur sufficienter narratis, ad cementi examen transea mus cum causis suis, & suis experientijs manifestis & notis.

De Cemento, quare quædam corpora plus, quædam uerò minus illud perferant. Cap. XC.

DIximus autem, quòd corpora quædam magis, quædam verò minus, per ignis comburuntur calcinationis modum: vt quæ pluris sunt Sulfuris quantitatem combustibilis continentia, magis: quę verò minus, minus. Quia igitur Sol inter cætera corpora minoris & Sulfuris quantitatis: ideo inter cętera omnium mineralium corporum minimè per ignis inflammationem comburitur. Luna verò post Solem inter omnia corpora reliqua minus est Sulfuris quantitatis participans, pluris autem quàm Sol: Igitur, minus potest secundum hoc inflammationis ignitionem temporis spacio longo tolerare quàm Sol, & res per consimilem comburentes naturam. Minus Venus: quia Sole & Luna pluris est Sulfuris, & terreitatis maioris, ideo minus inflamuiamationem ignis tolerat. Iupiter verò minus Venere, plus verò Sole & Luna sulfureitatis & terreitatis participat, & ideo minus per inflammationem Venere comburitur, plus verò Sole & Luna. Saturnus verò plus terreitatis & sulfureitatis per naturam in commistione seruauit, quā nunc dicta corpora: & ideo citius & facilius omnibus dictis inflammatur corporibus, & per inflammationem comburitur velocius, propter hoc, quòd sulfureitate maximè habet coniunctam & Ioue magis fixam. Mars verò non per se, sed per accidens non cōburitur. Cum enim cum multæ humiditatis commiscetur corporibus, combibit illam, propter suæ humiditatis carentiam: & ideo coniunctus non inflammatur, nec comburitur, si non inflammabilia nec combustibilia sint corpora sibi vnita. Si verò combustibilia sint illi commista corpora, secūdum naturam suæ combustionis, necessariò euenit Martem comburi & inflammari. Cum igitur ex rebus constituatur inflammabilibus cementum, patet causa illius inuentionis necessaria: & fuit, vt omnia combustibilia adurerentur. Cum igitur vnum solum sit corpus incombustibile, solum illud, aut ad illius naturam præparatum, in cemento saluatur. Durant tamen quædam magis, quædam verò minus in cemēto. Quæ verò magis, & quæ minus, nota sunt cum causis dictis. Durant igitur plus Luna, minus verò Mars, adhuc verò & minus Iupiter, minus verò adhuc Venus, minimè verò Saturnus.

Cementi examen quomodo sit componendum & exercendum. Cap. XCI.

NArremus igitur Cementi modum. Cunq; cognitu nobis sit maximè necessarius in perfectionis examine, dicimus quòd illius compositio est cum inflāmabilibus rebus. Et sunt huius generis res omnes denigrantes & fugientes, & penetrantes, & comburentes: sicut est vitriolum, sal ammoniacū, & æris flos, & lapis fictilis antiqui contriti, & sulfuris minima quantitas, aut nihil, & virilis vrina, cum similibus acutis, & penetrantibus. Incementantur igitur hæc omnia cum vrina virili, & super corporis illius tabulas tenues ponuntur, de cuius intentione sit probationis examinari iudicio. Dehinc verò tabulæ conclusæ in fictili vase extendantur super cratem ferream, ita tamen, quòd vna ex eis alteram non tangat, vt liberè ignis virtus ad illas percurrat æqualiter, & sic triduo in igne forti conseruetur fictile. Cautela tamen adhibeatur, vt igniantur tabellæ, sed non fundantur. Post tertiam autem diem tabellas

omni impuritate mundas inuenies, si in perfectione illarum extiterit corpus. Si verò non, corruptas omnino & calcinatione combustas. Quidam tamen ponunt ad inflammationem tabellas, absq; compositionum cemento, & depurantur similiter, si perfectionis sint corpora. Si verò non, comburuntur omnino. Longiori tamen combustionis spacio in hoc vltimo egent examine, quod sola ignis inflammatione perficitur, quàm quæ cementi examinantur iudicio. Sed cum Luna quidem à Solis natura non multa distet differentia, pauco administrationis modo in iudicio cum illo quiescit. Et neque separatio corporum fit ab inuicem in his duobus examinis generibus, nisi propter diuersitatem compositionis substantiarũ eorum: quia ex eo resultat fusionis diuersitas, & spissitudo & raritas: quæ quidem separationis sunt causæ, quia fortem propter illorum compositionem non corrumpitur illorum substantia à substãtia corporis extranei, cum non fiat illorum per minima mistio. Et ideo necesse est, illa de commisto à se inuicem separari, sine corruptione totali illorum essentiæ. Quamobrem administratio corporum imperfectorum completa, dignoscitur, cum eiusdem fusionis, & ignitionis, & soliditatis, administrationis reperta sunt ingenio.

De Ignitione. Cap. XCII.

Restat igitur vt capitulum de Ignitione tradamus. Dicimus igitur quoniam corpora maximæ perfectionis cum ignitione determinata, reperta sunt ignem suscipere, ante fusionem illorum. Et ideo dicimus, si alterationem illorum completam adinuenire conamur, necesse est ad fusionem illorum corpora administrata redigere. Et est scilicet, vt priusquàm fundantur perfectionis corpora, ignitionem suscipiant cum inflammatione cælestini coloris amœnitatis, priusquam perueniat illorum ignitio ad albedinem ignis, quam oculus nequaquam possit conspicere. Patet igitur ignitionem illorum perfectam compleri ante fusionem cum rubore intenso, & non cum albedine quam non possit conspicere oculus. Si enim priusquàm igniantur administrata fundantur corpora, in complemento non sunt. Si verò & igniantur cum labore & ignis expressione forti, non est illorum administratio vera: Et hoc quidem in mollibus. Idem verò in solo Marte contingit colligi. Non enim non ignibilia de facili ignitionem præparationis modo suscipiunt, neq; non fusibilia fusionem rectam, quam in perfectis secundum naturam inuenimus. Et si cum ignitione flammam amœnitate cælestini coloris non prætendant administrata, non est illorum completa administratio. Et si minuitur aliquid ponderis, coloris, pulchritudinis, ignitionis, & similium ex præparamenti differentiarum bonitatis inuentum astutia, non fuit sufficiens artificis indagatio. Reiteratò igitur inquirat, donec inueniat cum modis diuina bonitate collectis.

De Fusione. Cap. XCIII.

IN Fusionis igitur narratione sufficientiam tradamus, secundum quòd examen est corporum omnium ad ignitionem illorum certam. Dicimus igitur quòd vnica est perfectionis Fusio cum ignitione, sed non cum cuiusq; ignitionis genere, sed cum ignitioue in qua non albescit omnino corpus, & cum ignitione in qua non fit fuscedo igni adueniens, & in qua non subitò post ignitionem fundatur, & liquescat corpus vt fluat. Igitur cum se fuderit corpus ex minima ignis pressione debilis, aut sine ignitione, aut cum ignitione fusca, huius præparationis necesse est corpus imperfectionis esse, vnumquodque imperfectorum corporum, in artificio diminuto. Et si post fusionem infrigidari omittatur, & omnino subitò in nigredinem illius vertatur ignitio, & ob hoc quidem prius quàm durescat, ignitionem perdat, non est in complemento

corpus,

corpus,cuiuscunq; generis illud extiterit. Sed iudicari quidem expedit mollitiei hoc corpus existere ex imperfectionis corporum generibus. Et si quidem cum ignis laboriosa expressione fortis & violentiæ fiat illius ante fusionem ignitio & radio fulgoris inæstimabilis albescentis omnino, iam non perfectionis, sed duritiei alteratum est corpus. Et ob hoc quidem si post illius fusionem ab igne tollatur, & subitò induretur, vt non fluat, manente illius ignitione fulgida iam non Lunaris & Solaris perfectionis corpus existit, cuiuscunq; generis & præparationis corpus fuerit administratum, sed sub Martis differentiarum natura ponatur. Patet igitur ex iam dictis, triplicem in fusibilibus ignitionem ante liquefactionem substantiarum, illorum experimento recolligi: Vnam scilicet fuscam, alteram verò rubeam & claram, albissimam verò tertiam, radio fulgentem. Prima quidem est mollium, secunda perfectorum, tertia verò durorum corporum ratione & experimento probatur. Sed & qui harum omnium ignitionum desiderat gradum perquirere, omnia fusibilia compleat corpora, & ignis consideret sufficientiam ad fusionis perfectionem completam, & cōsiderando recolligat omnium signorum fusionis gradus differentiam, & sic quidem inueniet: aliter verò non. Et hoc quidem tibi adducatur exemplar in omnibus à nobis determinatis atq; determinandis examinationis maneriebus. Et hæc itaq; de Fusione dicta sufficiant.

De Expositione corporum super uapores acutorum *Cap.* XCIIII.

PRosequentes igitur sermonis complemētum, de corporum Expositione super acutorum vapores narremus. Dicimus igitur, quòd perfectionis vidémus corpora super acutorum vaporem exposita, acrium videlicet, ponticorū & acetosorum: similiter omnino aut nihil florere, aut amœnissimum cælestinum florem emittere. Sed Solem purissimum non florere: Lunam verò aut Solem nō purum, super acutorum vapores exposita, florere comperimus, & cęlestinum amœnissimum, amœnius Solem quàm Lunam. Et ob hoc igitur naturam imitantes, & nos similiter in præpatatis colorem cælestinum creemus corporibus, qui per argenti viui bonitatem perficitur, vt sufficienter à nobis narratum est in præcedentibus nostri sermonis. Quæcunq; igitur pręparara corpora super vapores acutorum extiterint, & cælestinum non creauerit amœnitatis colorem, non sunt in præparationis complemento totali. Itaq; est ex corporibus quoddam, quod rubeum fuscum, aut citrinum fuscum viriditati admistum colorem in examine ponticorum floret in superficie sua, vt huius generis est Mars. Quoddam verò viridi fuscum in superficie floret, cælestinū admistum turbido, & huius generis est Venus: Quoddam verò album fuscum, & huius generis Saturnus comperitur: Quoddam verò album clarum, & huius generis est Iupiter. Quia igitur maximè perfectum corpus, minimè floret, aut nihil, & si quid floret, tardissimo tēporis floret spacio: Et Iupiter quidem omnium tardissimè inter diminuta à perfectionis complemento corpora, gummositatem suam floret: Ideo per huius magisterij examē cōsideramus Iouem, maximè perfectioni approximare in opere maioris ordinis. Per hoc igitur examen perquiri poterit, in quo pertractatum temperamēti genere cōsistat corpus, si rectè horum consideraueris ordinem, quæ narrauimus in hoc capitulo: Sin autem non, tuæ imputa temeritatis insipientiæ.

De Extinctione ignitorum. *Cap.* XCV.

IN Extinctionis igitur examine narrationem adducamus totalem. Est tamen multiplex illius experientia, in qua cognoscitur vtrum in perfectione magisterium consistat. Primum igitur, si ignitum corpus in liquore extinguatur, & Lunare quidem album non fiat, & Solare citrinum fulgidum, sed in

alienum mutetur colorem, non est in complemento alteratio magisterij. Vt si quidem in reiteratione suę ignitionis & extinctionis in aquis salium aut aluminum cuiuscunque generis administratione creatis, scoriam nigredini affinem in sua superficie prætenderit: aut extinctione illius in sulfuribus, & ab extinctione, ignitionis reiteratione multa, euanuerit: aut nigredine fœda se infecerit: aut omnino per mallei compulsionem se confregerit, fallax est operis artificiũ. Aut si ex salis ammoniaci, & virids æris, & pucrilis vrinæ mistionis cementatione, aut in natura consimilium, & ad ignitionem positum, & post ignitionem & extinctionem sui, ad extensionem similiter Lunare vel Solare ex toto colorem amiserit proprium, aut scoriam creauerit, in corruptione constat corpus adhuc permanere Sophistica. Vnam tamen generaliter tibi tradimus regulam certam, quòd tam in dictis quàm à nobis dicendis examinibus, si quid ex perfectionis differentijs alteratum commutauerit corpus ponderis, videlicet aut coloris, non rectè, sed fantasticè indagauit artifex opus: quod non peculiosum sed perditionis est potius.

De adurentis Sulfuris admistione. Cap. XCVI.

EX Sulfuris igitur mistione, vtrum in perfectione consistat magisterium, approbatur similiter, quia experientia nostra inuenimus Sulfur corporibus commistum, quædam magis, quædam verò minus comburere: & quædam à combustione illius redire: quædam verò non, nostro comperimus artificio. Et ex hoc itaque differentia notari potest inter ipsa à perfectione diminuta corpora præparata in complemento sophistico. Igitur cum inter cætera corpora cuiusque inuenimus generis, Solem minimè per Sulfur comburi. Abhinc verò & postea Iupiter, deinde verò Luna, post hoc Saturnus, & facilius quidem his omnibus Venus, facillimè Mars per Sulfuris oleaginitatem cõburitur. Ideo per hoc notatur quod magis, quod minus naturæ perfecti approximat. Et ex diuersitate colorum post corporum combustionem perquiri potest, in quo alteratum genere ex suæ naturæ radice corpus consistat: quoniam Sol quidem citrinum intensum, aut rubeum clarum, Luna verò nigrum cælestino admistum, Iupiter verò nigrum, modica rubedinis tinctura admistum, Saturnus verò nigrum fuscum, multo rubori & liuiditati admistum, Venus verò nigrum, liuiditati admistum, multa præexistente combustione Sulfuris, pauca verò præexistente combustione nitidissimè, & amœnum violaceum protendit ex Sulfuris commistione colorem, Mars verò in omni combustionis genere nigerrimum fuscum colorem creat. Ex reductione autem à Sulfuris combustione notatur diuersitas similiter in corporibus. Quædam verò redeunt, quædam verò ignis expressione à reductione cum Sulfure recedunt, aut totaliter, aut eorum quantitas maior: quędam verò in suę naturę corpora, quædam verò in aliud quàm suæ naturæ redeunt à combustione ad corpus. Redeunt ad proprij naturam corporis, à Sulfuris combustione Sol & Luna, recedunt autem Iupiter & Saturnus. Iupiter autem aut totaliter, aut secundum sui maiorem partem. Saturnus verò non ex toto recedit, sed quandoque maior, quandoque verò minor illius deletur pars. Horum autem contingit diuersitatem existere propter naturam rerum & corporum, & administrationis eorum in opere præparationis differentiam, quia scilicet ex subita ignis expresſione de reductione Iouem deleri contingit: Ex successiua verò & paulatiua, & Saturnum & Iouem saluari. Eorum tamen reductio in alieni corporis potius quàm proprij naturam vergit. In clarum quidem videlicet antimonium Iouis, in fuscum verò Saturni conuerti reductionem, repertum experientia nostra extitit: Venerem verò minui, in ignis reductionis impresſione: Martem verò

tem verò magis contingit. Sed Veneris quidem est reductio ponderosa, & citrina fusca, & mollis, nigredinem participans, cum sui augmento ponderis corporis. Ex his igitur perquiri poterit omnium alteratorum natura corporum.

De Calcinatione & reductione. *Cap.* XCVII.

DE Calcinationis igitur & reductionis reiterationis examine dehinc perquirendum. Innuimus igitur, quòd perfectionis reperta sunt corpora in Calcinationis & reductionis reiteratione ex bonitatis differentijs, nihil coloris, ponderis, aut quantitatis, de qua curandũ sit nimium: aut fulgoris perdere quãtumcunq; reiteretur ad illa operationis illarum multiplicitas. Et ideo si per reiterationem modorum Calcinationis & reductionis à calce, ex omni metallorum alteratorum genere, bonitatis differentijs perdant aliquid, æstimandum putes sophisticè perquisitionem artificem indagasse. Quamobrem igitur ad illas exerciteris, vt eas cognoscas.

De facili susceptione Argenti viui. *Cap.* XCVIII.

IAm igitur vobis patuit veridicè, maximã Argenti viui quantitatem continẽtia perfectionis existere corpora: & ideo maximè Arg. viuo amicari. Quamobrem autumandum corpora magis perfectioni approximare, quæ magis ambicabiliter Arg. viuum cõbibunt. Et huius est signum Arg. viui facilis susceptio à Solari aut Lunari perfectionis corpore. Ob huius igitur rationis causam, si quidem alteratum corporis de facili in sui substantiam Arg. viuum non suscipiat, à perfectionis maximè complemento distare necesse est.

Recapitulatio totius artis. *Cap.* XCIX.

QVia pertractauimus huius magisterij causarum sufficientiæ experientias notas, secundum nostri propositi sermonis exigentiam: Restat nos ad complementum totius operis diuini peruenire in capitulo vno, & in summam contrahere sermonis abbreuiati in capitulis dispersum magisteriũ. Dicimus igitur, quòd totius operis intentionis summa nõ est, nisi vt sumatur lapis, in capitulis notus: deinde verò cum operis instantia assiduetur super illum opus sublimationis primi gradus: & per hoc mundatur à corrumpente impuritate, & est scilicet sublimationis perfectio, vt cum ea subtilietur lapis, donec in vltimam subtilitatis puritatem deueniat, & vltimò volatilis fiat. Ab hinc verò cum fixionis modo figatur, donec in ignis asperitate quiescat. Et hic secundi præparationis gradus meta consistit. Sed & tertio similiter lapis administratur gradu, qui in vltimo consistit præparationis complemento, scilicet vt iam fixũ lapidem cũ modis sublimationis volatilem facias, & volatilem, fixum, & fixum solutum & solutum iteratò volatilem, & iteratò volatilem, fixum, quousq; fluet & alteret in complemento Solifico & Lunifico certo. Ex reiteratione igitur præparationis huius gradus tertij in medicina, resultat bonitatis alterationis multiplicatio. Ex diuersitate igitur reiterationis operis super lapidem in gradibus suis, resultat multiplicationis bonitatis alterationis diuersitas, vt ex medicinis quædam quidem sui centuplum, quædam verò ducentuplum, quædam trecentuplum, quædam verò millecuplum, quædam verò infinitum Solificum & verum perfectionis Lunificum transmutet corpus. Abhinc igitur & vltimò tentetur, vtrum in perfectione consistat magisterium.

Quem modum Author in arte tradenda seruauerit. *Cap.* C.

SEd ne nos quidem mordeamur ab inuidis, narramus quòd non tradidimus scientiam nostram sermonis continuatione, sed eam sparsimus in diuersis capitulis. Et hoc ideo, quòd eam tam probus quàm improbus, si cõtinuè fuisset tradita, vsurpasset indignè. Et eam similiter occultauimus, vbi magis apertè locuti fuimus, non tamen sub ænigmate, sed sub plana sermonis se-

ric artificē allocuti fuimus, & tali sermonis modo eam adscripsimus, quā solius Dei altissimi, benedicti, sublimis & gloriosi, & nostræ, qui illam scripsimus, mēti recolligi accidet: aut diuinæ gratia bonitatis perfusi, quæ cui vult largitur, & subtrahit. Non desperet igitur doctrinæ filius, quia si illam quæret, eam inueniet: non doctrinæ, sed proprij motus indagatione naturæ: Quia qui per suæ industriæ bonitatem quæret, scientiam inueniet: Qui verò per librorum insecutionem quæsiuerit, tardissimè ad hanc perueniet artem preciosissimam. Quia nobis solis, artem per nos solos inuestigatam edidimus, & non alijs, verissimam tamen & omnino certam. Solùm igitur prudentes ad artem allicuimus, & per ingenia à nobis tradita viam inuestigationis eisdem exposuimus. Non autē eam inuentam nisi solis nobis scripsimus, sed & inuentionis modum & modorum ingenia. Per ea igitur quæ tradidimus, exerceat se bonæ mentis artifex, & Dei donum altissimi se adinuenisse lætabitur. Ad artis igitur excelsę perquisitionem hæc dicta sufficiant.

Libri secundi Summæ perfectionis Gebri,
Finis.

GEBRI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM PERITISSIMI Περὶ Χημείας liber; quem inscripsit de Inuentione ueritatis siue perfectionis, incerto Interprete.

De sex proprietatibus rerum, ex quibus medicina elicitur. Cap. I.

Onsiderauimus in nostris voluminibus, ex secretis principiorum naturalium proprietatibus, quin etiam per experientiam nostram & inuestigationem inuentionis nostræ omnimodò certam, quòd ea, ex quibus elicitur nostra medicina, in corporibus trāsmutandis habeāt in se has qualitatum proprietates. Primò, quòd habeant terram subtilissimam in se, & incombustibilem, aptamq; ad figendum, omnimodò fixam cum suo proprio radicali humore: Secundò, humiditatem aeream & igneam vniformiter illi terrę coniunctam sic, quòd si vnum fuerit volatile, sit & reliquū, & quòd ipsa humiditas sit super omnes humiditates expectans ignis calorem, vsq; ad sui sufficientis inspissationis terminum completum, quo ad indigentiam complętionis ipsius cum permanentia inseparabili terræ sibi annexæ, sine euaporatione. Tertiò, quòd humiditatis dispositio naturalis sit talis, quòd per beneficium suæ oleaginitatis in omnibus suarum proprietatum differentijs, terram sibi annexam, conuersione vtriusque in alterum homogenicè, sic contemperet vnctuosè, & vnione totali, & uinculo coniunctionis inseparabilitatis æqualiter, vt post finalis præparationis gradum fusionem bonam præstet. Quartò, quòd hæc oleaginitas sit tantæ puritatis essentiæ, & ab omni re combustibili seu vrente artificialiter emundata, quòd omnia cum quibus per minima coniungitur, non comburat, sed à combustione præseruet. Quintò, quòd claram & splendidam habet tincturam in se, albam vel rubeam, mundam & incombustibilem, stabilem & fixam, quòd ignis nequaquam valeat ipsam permutare, neq; sulfurea adustiua seu acuta corrodentia ipsa corpora corrumpere & defœdare. Sextò, quòd totum compositum inceratum cum suo complemento finali, sit tantæ subtilitatis, materiæq; tenuitatis, quòd post finalem suæ decoctionis terminum, in proiectione tenuissimæ maneat fusionis admo-

ad modum aquę &penetrationis profundæ, vsq; ad vltimum rei permutabilis cuiuscũq; fixionis ipsum extiterit in cõplemento, & cum vicinitate sua seu affinitate adhęreat suo simili naturaliter, cum inseparabili consolidatione contra impressionem ignis in ipsa hora, sua spiritualitate corpora in volitum reducẽs.

De septem Medicinæ proprietatibus. Cap. II.

HIs consideratis, inuenimus inuestigatione nostra, septem proprietates rerum in nostro lapide necessarias & opportunas, & sunt hæ, oleaginitas, materiæ tenuitas, affinitas, radicalis humiditas, puritatis claritas, terra figens, & tinctura. Prima verò differentiarũ proprietas, est ipsa oleaginitas dans in proiectione vniuersalem fusionẽ, & apertionẽ materię. Nam primum quod necessarium est post medicinæ proiectionẽ, est ipsius medicinæ subita & conueniens fusio, quæ cum oleaginitate minerali perficitur ac inuisceratur. Secunda est materiæ tenuitas, siue ipsius subtilitas spiritualis, tenuissimè fluens, in fusione ad instar aquæ penetrãs in profundũ rei alterabilis, quia secundò post fusionẽ medicinæ, necessaria est ingressio eius immediatè. Tertia est affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandã, dans adhærentiã in obuiatione sui similis & retentione, quia tertiò post medicinæ ingressionẽ immediatè adhærentia conueniens est & necessaria. Quarta est radicalis humiditas, ignea, congelans, & consolidans partes retentas cum adhærentia sui similis, vnione omnium partium consimiliũ inseparabiliter in æternũ: quia quartò post adhęrentiam, opportuna est partium cõsolidatio cum sua radicali humiditatè viscosa, & necessaria. Quinta est puritatis claritas mudificatiua, dans splendorẽ eminentem, in combustione existenti, nõ adurentis. Nam post cõsolidationẽ partium purificatarum relinquitur, quòd ignis actualis habet cõburere omnes superfluitates extraneas, nõ consolidatas: quare sequitur purificatio immediatè, & est necessaria. Sexta est terra figens, temperata, tenuis, subtilis, fixa, incombustibilis, dãs fixionis permanentiã in solutione adhærentis cum eo, stans & perseuerans contra ignem: quia sextò necessaria est immediatè fixio post purificationem, & opportuna. Septima est tinctura dans colorem splẽdidum & perfectum, album, aut citrinum intensum, & Lunificationem, seu Solificationem rerum transmutabilium: quia septimò post fixionem necessaria est tinctura splẽdida, & alterius color tingens, seu tinctura colorans materiã conuertibilem in verum argentum, vel aurum cum omnibus suis differentijs certis & notis.

Diuisio totius Libri in quatuor particulas. Cap. III.

SVfficienter ad artis exigentiam disputauimus contra negantes artem, & de principijs naturalibus, quæ sunt de intentione naturę in metallorũ procreationibus & de corporibus, & eorũ procreationibus, & præparationibus, & vltimò de medicinis, & examinationibus eorum transmutatorum, vtrũ in perfectione steterit complementum, in Summa nostra perfecti magisterij: Et ibidem scripsimus modum inuentionis artis, & nostrorum ingenia, secundum veritatem quam vidimus, & tetigimus. Hîc verò nunc de perfectionis inuentione tractabimus, & declarabimus speciali modo ea quæ necessaria sunt in hoc nostro magisterio, & modum præparationis eorum pondere & mensura, & probatione certa non coniecturali. Volumus autem hunc librum nostrum in quatuor particulas diuidere. Et in prima de medijs mineralibus, & eorum præparationibus tractare sufficienter, vt sint apta in extractione spirituum, & corporum imperfectorum: In secunda de spirituum mundificationibus, & præparationibus integris eorundem: In tertia de imperfectorum præparationibus diuersis secundum exigentiam operis complementi: In quarta de omnibus medicinis specialiter pro quolibet corpore in Solem & Lunam

transformando, cum proiectione, pondere, & mensura, secundum necessitatis exigentiam ad operis complementum.

PRIMA PARTICVLA.

De Mediorum Mineralium præparatione. Cap. IIII.

SAl commune dissoluatur in aqua fontis clara, & per filtrum distilletur, & congeletur in vase terreo, vel plumbeo, vel alio metallo. Sal petræ dissoluatur in aqua fontis, & per filtrũ distilletur, congeletur in vase vitreo vsque ad ipsius fusionẽ crystallinam. Sal nitri sic preparatur: dissoluatur in aqua fontis clara, & distilletur per filtrũ. Sal gemmæ dissoluatur, vt prius congeletur in terreo vase vitreato. Sal alkali verum, fit de zoza dissoluta & per filtrum distillata & cocta ad tertiam partem, & descendit sal in paruo tempore ad fundum vasis ad modũ crystalli, & est præparatum. Similiter fit sal alkali apud aliquos. Accipiunt cinerem clauellatam, pondera quinque, & calcis viuę vnum, & extrahunt totum lixiuium, & distillant & congelant, hoc reiterant semel, & est præparatum. Sal ammoniacus fit ex quinque partibus vrinæ humanæ, & parte vna sudoris eiusdem, & parte vna salis communis, & parte semis fuliginis lignorum, his simul coctis vsque ad consummationem humiditatis, sublima Salem ammoniacum verum & vtilem, hunc iterum in sudore dissolue, & congela, & sublima à sale communi semel, & est præparatus. Sal Tartari fit de fæcibus vini distillati calcinatis, tartaro ex eis dissoluto & congelato, & est præparatum. Sal vrinæ, fit ex fæcibus vrinæ distillatę calcinatis, & iterum in aqua sua dissoluitur & congelatur, & est præparatum: & magni iuuamenti. Multi diuersimode tractant de salium præparationibus, nos autem inuentione nostra inuenimus has præparationes salium breuiores, subtiliores, & vtiliores ad nostrum propositum prosequendum, cum ex omnibus rebus verè calcinatis, sales per solutionem extrahantur, quæ per viam prælibatam præparari tenentur. Sufficiat igitur nos transire cum his magis vsitatis. Alumen glaciale vel rochæ, duplicem habet præparationis modum, vnum pro corporibus calcinatis abluendis, alium pro spiritibus sublimandis. Primò modo sic præparatur: Dissolue ipsum in aqua clara fontis, & distilla per filtrum, & coque ad eius tertiam partem, & pone in paropsidibus vitreatis, & descẽdit circa latera vasis, et in profundo alumen pręparatum crystallinum. Secundus modus est, vt alumẽ in vase terreo coquatur, quousque humiditas euanescat, & inuenies album spongiosum, & leue præparatum pro sublimationibus, & alijs diuersis operationibus. Alumen plumosum, dissoluitur & congelatur vt prius, & est præparatum. Nunc de præparationibus atramentorum inuestigare expedit, cum multum necessarium sit illud, quod per ea colligimus in tincturis & ligamentis spirituũ & aliorum quæ ad illud spectant. Atramentum nigrum dissoluitur in aqua bulliente, & per filtrum distillatur, & congelatur, & est aptum. Cuperosa dissoluenda est in aceto distillato, clarificanda per filtrum, & congelanda, & sic est munda. Vitriolum Romanum alia præparatione non indiget, nisi quod in aliquibus casibus tenetur in igne mediocri & rubificatur. Amplius est certum, quòd à corporibus imperfectis extrahuntur diuersa nobis necessaria, & sunt adminicula perfectionis in casu, quæ indigent præparatione, & primò de cerussa plumbi: Cerussa plumbi diluenda est in aceto distillato, purificanda deinceps à grossioribus, & illud quòd vt lac emanauit, congelandum in Sole, vel lento igne, & est pręparatum. De albo Hispanico, stanno, minio, eodem modo fit, sunt enim in vrina distillata diluenda, & ad modum cerussæ præparanda, & sunt præparata. Viride æris in aceto distillato, soluatur, & rubificatum

limpidè

limpidè congelandum erit lentissimo ignis calore, et est præparatum et aptũ. Crocus ferri dissoluendus est in aceto distillato, et clarificandus: hæc aqua rubicunda croci congelata, dat tibi crocum aptum. Aes vstum tritum et ablutũ cum aceto distillato, per modum quem insinuauimus in præparatione ceruſſę tibi subueniat. Lithargyrium in aceto distillato solutũ, clarifica & cõgela, quia bene præparatum est, quod iterũ quemadmodũ alia prænotata dissoluere poteris, & eis vti, dissolutis & congelatis, & in hoc est inuestigatio profunda. Antimoniũ calcinatur, dissoluitur, clarificatur & congelatur, & teritur, est præparatũ. Lapis lazuli calcinatur & abluitur tritus, & est purificatus. Lapis æmathi es, ignitur & extinguitur sæpius in felle taurino. Bolus armenus teritur & dissoluitur vt cerussa, & congelatur. Cinnabari semel sublimandũ est à sale cõmuni, & sic est præparatum. Tutia calcinatur & soluitur in aceto distillato, et est optimè præparata.

SECUNDA PARTICULA, DE SPIRItuum mundificationibus. Cap. V.

TRactauimus in prima particula de eis, quæ nobis necessaria videbantur in inuetione nostra certa, ad spirituũ et imperfectorum corporũ præparationem sufficienter. Intendimus hîc nunc ampliare sermonẽ de Spirituum sublimationibus seu præparationibus cuiusq; speciei, quoad nostri magisterij indigentiã completã. Ne discedas ab hac nostræ inuentionis doctrina quã in meditatione profunda, et in operibus vidimus maximè nobis necessariam, et omnino certã. Hîc verò pondera et specialem modum in eorum præparationibus et sublimationibus inuestigamus, cum experientia omnino certa, et primò de sulfure, et de suo compari, et sic de alijs per ordinem.

De Sulfuris præparatione. *Cap.* VI.

SVlfur viuum, clarum, & gũmosum tere subtilissimè, & coque in lixiuio facto de cineribus clauellatis & calce viua, colligendo superius cõbustibilitatem eius oleagineam extrahendo, quovsq; clarum videtur: quo facto extrahe, & moue cum baculo, & cautè extrahe illud, quod cum lixiuio egressũ habuerit, partes grossiores inferius relinquendo. Illud autem extractum, infrigida parum, & impone ei quartam eius de aceto bono, & ecce totum congelabitur vt lac. Lixiuium extrahe clarũ quoad poteris, residuum ad lentũ desicca ignem, & serua. De fæcũ administratione hunc modum serua. Ad lib. 1. sulfuris huius præparati, accipe de squamis ferri bene calcinatis rubeis lib. 1. aluminis rochæ bene calcinati lib. 1. & salis communis præparati librã semis. Hoc totum incorpora bene terendo cum aceto, vt sit liquidum, quod coque, mouendo, quovsq; totum bene denigratum fuerit, & desicca, tere optimè, & pone in aludele cum largo cooperculo, & sit cooperculum alembici cum magna zona & larga, ad eleuationem spirituum conseruandam, sitq; aludel altitudinis pedis vnius cum dimidio, ne calor ignis alembici zonam attingat, & sic sublima, vt docuimus in Summa perfectionis nostræ. Collige autem quod in zona collectum fuerit densum, quod verò ad latera vasis superius in alembico adhæret leue & puluerizabile, proijce, quia combustibile & fœdum ac defœdans est. Collectum verò per se pone in phialam, & coque super cineres tandiu, donec humiditas combustiua paulatim deleatur, & serua mundè, quia perfectè mundificatum est.

De Arsenici præparatione. *Cap.* VII.

EIus compar Arsenicum, post contritionem bulliẽdum est in aceto, & ibidẽ tota pinguedo cõbustibilis extrahenda & desiccãda. Sume deinde lib.

vnam cupri calcinati,& ſemis aluminis calcinati,et ſalis communis præparati tantum vt aluminis,et tere cum aceto vt ſit liquidum,et coque vt in ſulfure, et ſublima in aludeli ſine alembico,et ſit longitudinis vnius pedis:collige album et denſum clarum,et lucidum,et ſerua,quia ſatis eſt aptum.

De Argenti uiui præparatione. *Cap.* VIII.

ARgentum viuum ſic ſublima.Sume de eo libram vnam,vitrioli rubificati lib.duas,aluminis rochæ calcinati lib.1.& ſalis communis lib.ſemis,& ſalis petræ quartam partem,& incorporatum ſublima,& collige albũ denſum,clarum,& ponderoſum,quod circa vaſis ſpondilia inuentum fuerit,& ſerua,vt tibi de alijs ſcripſimus.Sed ſi in prima ſublimatione inuentum fuerit turbidum vel immundum,quod tibi accidere poterit propter tuam negligentiã, illud cum eiſdem fæcibus noueris iterum ſublimare, & ſerua.

De Marchaſitæ præparatione. *Cap.* IX.

MArchaſita trita ponatur in aludel magni fundi ad digiti ſpiſsitudinem, & primò ſulfur cum lento igne collige,& cum ceſſauerit,vigora ignem renouato cooperculo,& aſcendet,quod argenti viui locum obtinet, vt tibi plenariè ſcripſimus in perfectionis noſtræ Summa completa.

De Tutiæ præparatione. *Cap.* X.

TVtia pulueriza ta in aludele poſita magnæ ignitionis adminiſtratione, ſublimatur,& fit bona. Sal ammoniacus ſublimatur à ſale communi, vt in Practica de Salibus tibi ſcripſimus.Arg.viu.ita ſublimatur rubicundiſsimum:Recipe libram vnam Mercurij,& libras vitrioli rubificati duas,et libram ſalis petræ, ſimul mortificato,et ſublima etiam ab alumine rochæ calcinato, et ſale petræ cum eiſdem ponderibus.Et eſt magnum noſtræ inuentionis ſecretum nec ſit prætermittendum,quin conſideratio fæcum ſit notanda in ſulfuris ſublimatione & ſui comparis,quòd ſulfur ſublimatum à calce cupri, magis dealbatur,quàm à calce ferri.Et ſic inueſtigandum eſt de arſenico,nam à ferro ſublimatur magis rubeum.Poſſunt etiam ſublimari à vitriolo & alumine calcinato,& cum ſale communi et ſale petræ commiſtis, et ita ſufficienter tradidimus ſpirituum præparationes artificioſè,non modicè.

TERTIA PARTICVLA HVIVS LIBRI quomodo corpora ſint præparanda. Cap. XI.

TErtiam noſtram particulam ponimus imperfectorum corporum præparationem completam,et inueſtigamus modum, qualiter præparari debeant,vt perficiantur,quo ad complementum primi ordinis vel ſecundi per ſe ſine medicina:Secundò præparationem eorum ad recipiendam medicinam albam vel rubeam.

De Præparatione Saturni. *Cap.* XII.

SAturnum calcina cum ſale communi preparato fuſum,cum ſpatula ferrea agitando,quovſque in cinerem vertatur,coque per diem naturalem,et ſit aliquantulum ignitus,et non multum,ablue cum aqua dulci completè, deinde calcina per triduum,donec intimè rubificetur,& ſi vis ad albũ, cum aqua aluminis albi imbibe,& reduc cum oleo tartari,vel eius ſale.Si verò ad rubeũ, imbibe cum aqua croci ferri,& viridis æris prædicto, et reduc cum ſale tartari, vt prius,et hoc itera quovſqꝫ ſufficiat.

De Præparatione Iouis. *Cap.* XIII.

IOuem calcina vt Saturnum.Et albifica eius calcem,per triduum vt in Saturno, nec errabis in eius reductione, quia difficilis eſt, niſi fiat in furno illorũ, qui per cineritia, vel cementa reducunt, et fit ad libitum. Scias tu inueſtigator huius operis, quòd præparationes fæcum reductibilium plenariè in hoc

hoc libro conscripsimus, cum totus iste liber sit practicus cum inuestigatione certa compilatus. Sed in Summa nostra præseruauimus nobis alium stylū magis Philosophicum, cum ibidem vt Theoricus, hîc verò vt Practicus purus, artem completè inscripsimus. Vt autem artifex errare non posit, subiunge illud quod reducere quæris, scilicet tantum, quantum illud quod præstare habet reductionem, & calcem diuisam coadunare: sed in tincturis est alia consideratio Nam tingens multiplicandum est super tingendum, donec tinctura appareat quod considerabis in corpore vel medicina: & hoc est vnū de secretis nostris. Postquàm reduxeris hæc duo plumba, & inueneris splendorem & colorem, & omnia alia ad volitum tuum fortè ignitione carebunt, & vt consequaris intentum, incipe sic: Dissolue tutiam calcinatam, & stannum calcinatum, & has aquas misce, & cum hac aqua imbibe calcem stanni, vice post vicem, sic cùm induxeris octauam partem tutiæ in totam calcem, reduc in corpus, & vide si ignitionem habuerit, bene quidem, si verò non, reitera, donec ignitionem habuerit. Et omnes aquas dissolutiuas spirituum & corporum ponā in fine libri huius, & quodlibet eius pro suo genere: nec mireris, quòd dispersimus huius practicę specialia in diuersis voluminibus, cùm ab improbis hanc artem fugare conamur. Cum talck vel Mercurio præcipitato, vel vtilius cum Luna pura ad hoc deducta calcinando & soluendo peruenimus ad horum durorum corporum, ignitionem & duritiem completā cum splendore inenarrabili. Scias tamen, quòd sola speculatio, quæ multum valet in Summa nostra, in hac nostra inuentione parum prodest. Sed terere, coquere, assare, inhumare, calcinare, fūdere, destruere, construere, corpora emundare, cum his clauibus aperies occultas seraturas arcani nostri, sine quibus ad huiusmodi conuiuij epulas non vocaberis. Destrue sine ira, & complebis cum lætitia.

De Præparatione Martis. Cap. XIIII.

MArtem sic præpara: Tere libram vnam limaturæ eius, cum libra semis arsenici sublimati. Imbibe illud cum aqua salis petræ & alkali, ter reiterando, funde violenter, & habebis ferrum album, itera quovsq; sufficienter liquescat, cum dealbatione peculiosa.

De Præparatione Veneris. Cap. XV.

VEneris purgatio duplex est, vna quidem ad album, alia verò ad rubeum. Ad album purgatur sic: Calcina ipsam solo igne, quemadmodum tradidimus in Summa nostra perfectionis. Sume ipsam calcinatam, tere lib. 1. cum vncijs quatuor arsenici sublimati, & imbibe cum aqua lithargyrij ter vel quater, & reduc cum sale petræ ac oleò tartari, & inuenies corpus eius album splendidum pro medicina suscipienda. Est & alia præparatio eius ad rubeum. Tere libram vnam limaturæ eius cum vncijs quatuor sulfuris, vel laminas eius cum sulfure cemetando, & sic calcina & ablue cum salis aqua & aluminis, & cū reducentibus reduc in corpus mundum, aptum ad tincturam rubeam. Est etiam tertia præparatio eius: Calcina ipsam solo igne, & tunc dissolue partem eius, & tantum tutiæ calcinatę dissolue, & cum dissolutione imbibe quater vel pluries residuum calcis, vel cum sola tutia dissoluta, sic quòd intret tutia vltra calcis mediū, & sic reduc cum reducētibus, & habebis corpus mundū & splēdidum, & cum paruo adminiculo ducitur ad statū altiorem, si verus inquisitor fueris veritatis. Est & quarta præparatio eius, ex se ipsa calcinata rubea, solo dico igne, facias viride intēsum, quod flos cupri nuncupatur. Illud autē viride dissolue cum aceto distillato, & congela, congelatū cum reducentibus reduc, quod aptū erit ad multa, si inuestigatio tua nō erit negligēs, in operibus similibus per nos datis. Hunc verò librū cōposuimus, vt sit introductorius Summę

nostræ, vel ea absente sit totius conclusio finalis, ad complementũ vtriusq; medicinæ. Nã hic ponimus practicã gradatim, illic verò theoricam speculationis nostræ, modo magis generali, cum demonstrationibus manifestis ordinatam.

QVARTA PARTICVLA HVIVS libri de Medicinis. Cap. XVI.

SEcundum ordinem præmissorum practicabimus in hac quarta particula nostra, iterum inuestigationis modum componendi medicinam quamlibet, albam videlicet & rubeam secundum naturam & proprietatem corporis transmutandi, vel ipsius Mercurij cum omnibus suis pertinentijs occultis & manifestis. Et in secundo vel tertio ordine, nihil sophisticum recipit hic liber noster, cùm de veritatis Inuentione intituletur. Quamobrem primò de Elixirijs albis incipiemus.

De Medicinis albis pro Ioue & Saturno. Cap. XVII.

MEdicina alba pro Ioue præparato. Sume Lunæ purissimæ lib. 1. Mercurij viui lib. 8. & amalgama, quo facto, ablue cum aceto distillato, & sale communi præparato vsq; ad colorem cælestinum, vel lazurij, quo abluto, extrahe de Mercurio quantum poteris, exprimendo per pannum spissum, & appone Mercurij sublimati duplum Lunæ: tere sufficiẽter, & coque in phiala vitrea cooperta per diem & noctem, extrahe, tere, & iterum coque, frange phialam, & separa illud quod sublimatum est ab inferiori puluere quasi rubeo & caue de nimio igne, aliàs totum funderetur in massam nigram, puluerem pone super porphyriten, & adiunge ei duas partes ammoniaci præparati, & partem vnam Mercurij sublimati, tere trituratione bona, & imbibe cum aqua salis alkali, vel aqua salis petræ, si zozam non inueneris, & pone ad distillandum cũ imbibitum fuerit cum lento igne, & extrahe totam aquam, sic vt remaneat sicut pix fusa, redde illi aquam, & sic ter faciendo: Deinde extrahe & tere super lapidem, & desicca multum, imbibe cum oleo ouorum rectificato vel desiccato, vel cum oleo salis alkali, vel petræ, vel tartari, donec fundatur cum ingressu & proijce vnam partem super quinq; stanni præparati, & est Luna perfecta in secundo ordine absque errore.

Item alia medicina super Iouem. Sume talck calcinatũ, & tere cum sale ammoniaco, ana, & sublima ter vel quater, & dissolue cum aqua, qua imbibe Lunam calcinatam, vt in prima medicina fecisti, toties donec bibat suum põdus & da ei ingressum cum oleis prædictis, & proijce vnam partem super decem partes Iouis præparati, & videbis intentum. Tertia medicina Iouis fit cum vna parte Lunæ dissolutæ in aqua sua, videlicet stillicidij cupri & salis petræ, vt in fine habetur, cui adiunge duas partes talck dissolutæ, vel tutiæ calcinatæ, & dissolutæ. recipiendo aquam ter vel quater, congela, & incera cum arsenico sublimato, quovsque fundatur, & proijce vnam partem super octo partes Iouis præparati. Et si vis has medicinas proijcere super Saturnum præparatũ ad album, tunc minue Saturnum in suo triduo, & fac vt in Ioue.

De Medicinis Solaribus pro Ioue & Saturno. Cap. XVIII.

PRima igitur medicina Solaris sic fit: Calcina Solem, amalgamando prius cum Mercurio, velut in Luna, extrahe Mercurium per pannum, tere cum duplo salis cõmunis præparati, pone super lentum ignem, vt recedat Mercurius, extrahe salem cum aqua dulci, & desicca, & sublima ab eo tantum salis ammon. reddẽdo sibi quater, tunc dissolue in aqua vitrioli, & petræ, & iameni vt in fine libri huius habeť. Solue crocum à ferro extractum per calcinationẽ, vel cuprũ calcinatũ rubeum. Iunge has aquas, ana, extrahe aquã per distillationẽ, & redde sibi quater: vltimò desicca, & imbibe cum oleo tartari rectificato,

vt in fine libri huius, quouſq; fluat vt cera, & tingit quatuor partes obriſe: Secũda fit in Sole ſoluto, vt in prima, & viridi facto de cupro, calcinato & diſſoluto ana, miſtis & inceratis, diſtillando & reiterando, & in fine incera cũ ſulfure præparato, quouſq; fundatur vt cera, & tingit octo partes Saturni ſplendidè.

Tertia fit ex auro ſoluto, & ſulfure ſoluto, & viridi diſſoluto, miſtis & præparatis vt in ſecunda, & in fine ceratis cum oleo capillorum pręparato, vel ouorũ quia vna eſt via, & cadit vna pars ſuper decem Saturni. Poſſunt etiam hæ medicinæ proijci ſuper Iouem præparatum in rubeum, & erit ita ſplendidiſsima perſeuerans materia, vt opus finiſsimum, ſecundum eius gradum. Nam hæ medicinæ alterant in ſecundo ordine, vt retulimus.

De Medicinis albis pro Venere & Marte. Cap. XIX.

TRanſeamus nunc ad Veneris medicinas, & Martis, & primò de medicinis horum ad album. Sume argenti, vt ſupra, calcinati partem vnam, tere cum duabus partibus arſenici præparati, & vna parte Mercurij præcipitati, & imbibe cum aqua ſalis petræ, lithargyrij, ammoniaci, ana, quouſq; pondus ſuum biberit, & deſicca & incera cum oleo albo, vt in alijs, quouſq; fluat, & cadit vna pars ſuper quatuor Veneris vel Martis præparatorum. Secunda medicina fit ex Luna calcinata, & tantum Iouis calcinati & ſoluti, miſce, deſicca, & incera cum duplo horum arſenici ſublimati, quouſq; fundatur. Tertia fit ex Luna calcinata, vt ſupra, arſenico & ſulfure ſublimatis & tritis, cum tantundem ſalis ammoniaci, quod ſublima ter ab eis, & proijce vnam partẽ ſuper ſex horum duorum corporum præparatorum.

De Medicinis rubeis pro Venere & Marte. Cap. XX.

SOlaris verò medicina fit, vt ſumas tutiæ lib. 1. calcina & diſſolue in aqua vitrioli & petræ, tum cum ea aqua imbibe calcem Solis, vt bibat eius duplũ diſtilla recipiendo aquam, & hoc quater reddendo: vltimò incera cum oleo capillorum, vel felle taurino, & viridis æris præparato, & erit excellens, purum & laudabile. Tu autem porrige manum ad noſtra dicta, aliter in uanũ ſtudes, & recipe in corde, in noſtris voluminibus intentionem noſtram, & videbis nos verum inueſtigaſſe.

De Medicina tertij ordinis ad album. Cap. XXI.

HInc verò ad tertij ordinis gradũ aſcendemus. Et primò de Medicina Lunari, tam pro corporibus imperfectis perficiendis, quàm pro ipſo Mercurio in veram Lunam coagulando. Primò diſſolue Lunam calcinatam in aqua diſſolutiua vt prius, quo facto, coque eam in phiala cum longo collo, non obturato ori per diem ſolum, vſq; quo conſumetur ad eius tertiam partẽ aquæ, quo peracto, pone in loco frigido, & deuenient lapilli ad modũ cryſtalli fuſibiles, & hoc eſt arg. reductum ad Mercurium noſtrum fixum & fuſibilem, de quo recipies vncias 4. de arſenico albo præparato vncias ſex, & de ſulfure præparato vncias duas, & miſce ſimul bene terendo cum eo ſalis petræ, & ammoniaci; & pone in phiala cum longo collo per ſeptimanam, & indurabitur vt pix: extrahe, & iterum incera tertia vice, & inuenies illud oleũ fuſum infra triduum, & cum infrigidatum fuerit frange, & extrahe, & inuenies laminam fixã fluentem vt cera, & eſt primus gradus. Iterum appone tantum vt prius de noua materia, & iunge cum iſto fermẽto, & fac vt prius, & ſic tertiò & quartò. Et inuenies medicinã, cuius bonitas eſt magna & excellens: cadit enim ſuper decem cuiuslibet corporis, vel ipſius Mercurij in Lunam veram. Hunc autẽ lapidem cuſtodi, & ratiocinare per modum à nobis traditum in Summa noſtra, & peruenies ad altiora. Nec enim propoſuimus, cuncta in vno ſolo monſtrare volumine, cum liber librum exponat & declaret.

De Medicina Solari tertij ordinis. Cap. XXII.

MEdicina verò Solaris fit ex Sole dissoluto,& præparato ad modũ Lunæ cui appone sulfuris soluti partes tres, arsenici partem vnam, vt in fine habetur, per omnia faciendo vt in Lunari capitulo,& erit medicina tingẽs omne corpus,& ipsum Mercurium in verum Solem, vel amplius, secundum modum iam tibi traditum. Lege & perlege Summã perfectionis nostram, & inuenies modum regiminis tibi ordinatum, vt in infinitum tingas, si ingenium acutum possideas, nec discurre hinc inde in diuersis Philosophorum dictis ambiguis. Nam omnes ad vnam tendunt perfectionem, tibi à nobis sufficienter traditã. Experiri poteris, si tantum valeas, sin autem, recede, quia damnum incurres, & inanitionem.

De Aquis solutiuis, & oleis inceratiuis. Cap. XXIII.

FIli doctrinæ perquire experimenta, nec desine, quia fructũ in eis inuenies millecuplum, quia tibi soli hunc librum scripsi, quem complere volo cum aliquibus aquis & oleis, in nostro magisterio multum necessarijs: cum ijs sigillabimus librum nostrum de perfectionis inuentione: Et primò cum aqua nostra dissolutiua, de qua mentionem fecimus in Summa nostra, cum loquuti fuimus de Dissolutione cum aquarum acumine. Primò sume libram vnã de vitriolo de Cypro,& lib. semis salis petræ, & vnam quartam aluminis Iameni, extrahe aquam cum rubigine alembici: nam dissolutiua est multum, & vtere ea in capitulis prælibatis: fit autem multò acutior, si cum ea dissolueris quartã salis ammoniaci, quia soluit Solem, sulfur & argentum. Aqua alia philosophica nostra inceratiua. Sume oleum distillatum ab ouorum albuminibus, tere cum medietate salis petræ, & ammoniaci, ana, & fit optimè, vel cum sale alckali misce, & distilla vt prius, & inquantum hoc plus reiteraueris, tanto melius incerat: aut cum oleo tartarino, coniunge oleum prædictum, & distilla oleum inceratiuum album. Oleum inceratiuum rubeum. Sume oleum vitellorum, seu capillorum humanorum, cui adiunge tantum salis ammoniaci, & iterum distilla, & hoc ter, & erit oleum rubicundissimum inceratiuum. Oleum viridis æris fit, cum viride æris dissoluitur in aqua salis ammoniaci, & cum illo congelato admisce oleum vitellorum, & distilla, & hoc ter renouando, & habebis oleum viridis æris ad incerandum aptum & vtile. Oleum fellis fit, extrahendo à felle oleum, vt à capillis humanis, per omnia faciendo vt in alijs. Et non dico, quòd ista dent humiditatem radicalem mineralem, vt probauimus in sulfure & arsenico, sed saluant tincturam à combustione, donec ingrediatur, & postea fugiunt in expresione ignis, vt à nobis alibi narratum est. Quicunque artifex secundum dicta nostra, in hoc libro nostro tradita, perfectè & studiosè fuerit operatus, inueniet post complementum operis sui, nos verum inuestigasse, & in hoc liber noster terminatur, qui de Inuentione veritatis seu perfectionis intitulatur.

GEBE-

FINIS.

GEBERI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM PERITISSIMI, LIBER FORNACVM AD EXERCENDAM χημείαν pertinentium, interprete RODOGERO HISPALENSI.

Præfatio, diuidens librum in tres partes. *Cap.* I.

CONSIDERAVIMVS consideratione non fantastica, nos totam artẽ tradidisse in voluminibus nostris. Sed ne ob inuidiã mordeamur, hunc librũ Fornacum præscripsimus, in quo tractabimus practicam manualem, tam in spirituum, quàm corporum preparationibus, vt artifices leuius contingere valeãt ad operis complementum. Cùm ergo vltima consideratio in rerum cognitione magis propinquarũ consistat, & in modo operandi, & res à rebus regimine ignis extrahi possunt: Et quum ad hanc rem peruenire non possumus, nisi separando superflua à contento desiderato, scilicet sulfuris combustibilitates & terreitates corpus quodlibet infœdãtes: Hinc est quòd primò singulos operandi modos tractabimus, vtpote, qualis furnus cum suis instrumentis spectet ad quamlibet rem præparandam, vsque ad operis complementum cum regimine ignis illi appropriato, & qualia vasa pertineant ad propositum, vt artifex perficere possit suam operationem. Secundò quæ res preparandæ sunt, vt ex simplicibus seu commistis verũ Solem vel Lunam generare valeat cum splendore. Tertiò narrabimus illa quæ perfici possunt cum alteratiuis, & quæ naturaliter alterantur cum complemẽto totali: Et modum permiscendi cum proportione debita, & cum medicinis longo tempore ad hæc proparatis. In fine autem pertractabimus recapitulationem omniumexperimentorum nostrorum, cum quibus peruenimus ad notitiam veritatis huius.

PRIMA PARS HVIVS LIBRI de modis operandi.

De *Furno calcinatorio.* *Cap.* II.

Fiat Furnus calcinatorius quadratus in longitudine quatuor pedum, in latitudine trium pedum, & sit spissitudo parietum dimidij pedis in hunc modum. Ponantur ergo Luna, Venus, Mars, vel aliæ res calcinandæ in patellis terreis de fortissimo luto, de quo crucibula fiunt, vt possint in ignis asperitate stare, vsque ad calcinandi totalem combustionem. Calcinatio thesaurus rei est, nec te tædeat calcinationis. Studeas autem in nostris voluminibus quæ diximus. Per calcinationem mundificantur corpora imperfecta, & per reductionem calcinati in solidã massam. Et tunc projciatur medicina nostra super ea, & gaude.

De *Furno sublimatorio.* *Cap.* III.

Fiat Furnus sublimatorius, videlicet per modum in Summa nostra de spirituum Sublimatione prius traditum completè secundum hanc formam.

In sublimatione sulfuris debet coopercuiũ sublimatorij facere cum magno libero cõcauo cannali interius ad modum alembici sine naso. Nam aliter descenderet totum sublimatum ad fundum vasis præ nimio calore. Nam in fine sublimationis non ascendit sulfur, nisi cum expressione, vsq; ad ignitionem

aludelis, & nisi sublimatum in cannali retineretur superius cùm leuiter fundatur, descenderet iterum per uasis latera, vsque ad fundũ, & sic nihil inueniretur sublimatum, vt notum est expertis.

De Furno distillatorio. Cap. IIII.

FVrnus distillatorius est idem cum furno sublimatorio. Ignis autẽ administrandus est secundum exigentiam rei distillandæ. Modum autem sufficienter descripsimus distillatorium tam mineralium, quàm vegetabilium, in Summa nostra perfectionis.

De Furno descensorio. Cap. V.

FVrnus autem descensorius fit in hunc modum. Et est apud nos inter fusores cineritiorum & cementorum mirabiliter vsitatus. Reducunt autẽ omnia corpora calcinata, combusta, soluta, & coagulata per hunc furnum in solidam massam: Imò cineritia & cementa, & testę seu crucibula, in quibus sæpius fusum est argentum ad recuperationem illius metalli imbibiti.

De Furno fusorio. Cap. VI.

FVrnus fusorius, in quo omnia corpora leuiter funduntur per se, & est furnus iste multũ vsitatus inter fusores monetarios, necnõ & aurichalcũ in his furnis funditur & tingitur cum tutia vel calamina, vt notũ est expertis.

De Furno solutorio. Cap. VII.

FVrnus dissolutorius fit cum cacabo aquæ pleno cum instrumentis ferreis in quibus artificiosè tenentur alia instrumenta, ne cadant, in quibus fit omnis dissolutio, & hæc est forma furni & vasorum.

De Furno fixatorio uel Athannor. Cap. VIII.

FIat Furnus fixatorius ad modum furni calcinationis, & sit patella profunda terrea plena cineribus cribellatis. Sit autem vas cum materia fixanda bene sigillatum in medio cinerum situata, sic quòd spissitudo cinerum subtus & superius & in circuitu sit ad spissitudinem quatuor digitorũ, vel secundũ illud quod fixare desideras: Quia maior ignis requiritur in vno quàm in alio fixãdo. Per hunc furnum & per hanc viã peruenerunt antiqui Philosophi ad opus magisterij, quod notum est verè philosophantibus, quod per nos est satis monstratũ sufficienter in libris nostris, illis qui fuerint veritatis inuestigatores. Et hæc est figura Athannor. Qui verò in huiusmodi potest magis ingeniari, non excuset se ab hoc per nostram traditionem.

SECVNDA PARS DE REBVS PRAEPARANDIS.

De Præparationibus spirituum mediorum mineralium & aluminum. Cap. IX.

IN hoc capitulo dicam præparationes spirituum, & primò Mercurij. Si autẽ perfectè desideras eum sublimare, ad librã eius pone salis cõmunis lib. duas & semis, & salis petræ libram semis, mortifica totum, simul terendo cum aceto, quousque nõ appareat in eo de viuo aliquid, & sublima vt scis, quia vtile. Sublimatur autẽ Mercurius rubeus, scilicet libra vna eius, ab vna libra salis petræ & lib. vna vitrioli, cum quibus optimè teritur & sublimatur rubeus & splendidus. Sublimatur autẽ arsenicum, scilicet libra vna, à libra vna limaturæ Veneris, & salis cõmunis libra semis, aluminis calcinati quarta libræ vnius. Mortificentur cum aceto super ignẽ mouendo, quousque totum denigretur, & iterum imbibe, desicca mouendo, & hoc ter: sublima azymũ, & vtile. Sulfur autem decoctum in lixiuio & exiccatum, sublimatur cum eisdem fæcibus, sicut arsenicũ excepto quòd loco limaturæ Veneris ponitur limatura Martis, vel batitura squamæ eius, in vase prædicto. Sal autẽ ammoniacum à sale cõmuni sublimatur æquis ponderibus impositis. Tutia verò & Marchasita, atque corpora imperfecta su-

cta sublimantur, vt narratum est in Summa nostræ perfectionis. Sales verò & alumina præparantur, & bauratia, & vitriola, vt in libro nostrę Inuestigationis sufficienter scripsimus.

De Calcinatione Iouis. Cap. X.

IVpiter specialiter calcinatur sic: Sit testa magna super furnum situata, & stāno imposito cum tantundem salis communis præparati, & aluminis rochæ calcinati. Moueas semper cum spatula ferrea perforata, quousq; totum fuerit incineratum. Cribra & pone in igne, & sit semper ignitum, quousq; optimè dealbetur, & serua.

De Calcinatione Saturni. Cap. XI.

SAturnus eodem modo calcinatur vt Iupiter, sed calx eius rubificatur vt minium, quam serua.

De Calcinatione Veneris. Cap. XII.

VEnus sic calcinatur: Ponitur in furno calcinationis prædicto, vel in sua limatura, vel per se, vel cum arsenico puluerizato, vel cum sulfure, inungēdo cum oleo communi, & sic calcinatur per tres vel quatuor dies igne fortissimo. Calcinatum percute, vt cadat à tabulis, residuum calcina, calcinatū & tritum recalcina, quousq; optimè rubificetur, & serua.

De Calcinatione Martis. Cap. XIII.

Mars quidē calcinatur per eius limaturā in prædicto furno, quousq; optimè rubificatus fuerit vt puluis impalpabilis sine tactu. Et dicitur crocus Martis.

De Calcinatione mediorum mineralium. Cap. XIIII.

OMnia atramenta, sales, alumina, & tutiæ genera cum tartaro, & alijs diuersis calcinantur in furno dicto Calcinatorio, cum igne mediocri, vel forti secundum exigentiam rei calcinandæ, vt patet in lib. de Inuestig. perfecti magisterij, sed omnia corpora calcinantur, vt in Testamēto nostro.

De Ablutionibus calcium corporum combustorum. Cap. XV.

ABlutio omnium corporum combustorū & calcinatorum sic fit: Habeas primò vas terreū vitreatum, magnū, impletū aqua dulci calida. Cum qua ablue calcem quamcunq; corporis calcinati, fricando sæpius, vt totū sal, & alumen dissoluatur, tunc cùm residentiam fecerit, euacua aquam cautè, ne aliquid de corpore exeat lotionem. Calcinatum iterum impone in aquam calidam, & reitera vt prius, quousq; bene & perfectè ablutum fuerit, & serua.

De Incerationibus calcium ablutorum. Cap. XVI.

INcerationes calcium ablutorum fiunt sic: Calcem ablutam desicca, post dissolue in aceti distillati libris duabus, salis cōmunis, aluminis glaciei, salis gēmæ, ana, vncias duas, & quatuor libras calcis ablutæ prædictæ, desiccatæ imbibe, quousq; totam imbiberit aquam prædictam, desicca, & serua.

De Reductione calcium in solidam massam. Cap. XVII.

REductio illius calcis ablutæ & inceratę sic fit: Calcem inceratam ablue cū vrina distillata, quousq; extraxeris sales, & alumina cum spurcitia corporis calcinati, qua desiccata, ipsam imbibe cum oleo tartari, in quo dissolue ad libram vnam olei, vncias duas salis ammoniaci, & vnciam vnā salis petrę. Sint autē calcis libræ quatuor, & talis imbibitio fiat per vices desiccando & imbibendo, & desicca, & descende in descensorio magno, & reduc in solidā massam, corpus purgatū, à sulfureitate cōbustibili, virtute ignis calcinātis: & à terrestreitate fœtida, virtute salium, quæ in reductione secum retinent terræ fęculentiā, corpore purificato ab immundicijs accidētalibus, quæ ei superuenerūt in minera sua. Quòd autē in radice suæ generationis ei innatū fuerat spurcitiæ palliari poterit cum medicina, cuius maior pars arg. viu. substantiam in se contineat, vt à nobis monstratum est sæpius in Summa nostra, ad artis exigentiā,

De Solutionibus corporum præparatorum, & de eorum coniunctionibus certis, cum proportione certa, ut meliora appareant cum fulgore, post eorum reductiones. Cap. XVIII.

CVm dupliciter corpora ad perfectionem reducātur, aut per præparationis modum, & cōmistione perfectorum cum imperfectis, aut per medicinam ad hoc preparatam: Hîc verò narrabimus, quare perfectū imperfectum perficit. Et etiam imperfectum ad perfectum reducitur cum præparationibus à nobis generaliter demōnstratis: & has præparationes in hoc capitulo specialius tractare proponimus sufficiēter. In primis narramus, quòd corpus, vt prædictum est, mundatum per calcinationis & reductionis modū, vel limari oportet, vel in granulas diuidi, vt notum est: Quoniam post fusionem proĳcitur super tabulam minutè perforatam super aquam frigidam, dictam aquam fortiter mouendo. Et iste est modus noster. Hanc granulaturam dissolue in aqua dissolutiua nostra, quæ fit ex sale petræ & vitriolo quātum eius medium, vel limaturam eius dissolue in aquam limpidam, appone fermenti præparati tertiam eius partem, extrahe aquam & redde, & hoc septies. Et postquā reductum est in corpus, affina per suum examen, & gaudebis de hoc quod generasti. Et quia pertractauimus de corporum imperfectorum administratione perfecta, nunc speciales regulas de quolibet corpore dabimus, veriores & certas. Primò de Ioue incipientes dicimus: Postquam præparaueris Iouem & reduxeris eum, dissolue illum in aquarum acumine, quo dissoluto, vt prædiximus, ad eius nouem partes, adiunge de talck calcinato & soluto, partem vnā, aquas claras commiscendo. Hoc autem rectifica, aquam per alembicū septies, extrahendo & reddendo. Et cùm vltimò rectificatum fuerit, da ei de aqua salis petræ imbibendo & desiccando, & reduc in corpus mundum, ignitionem & cineritium expectans. Si enim arg. viu. præcipitatum & dissolutum, cum Luna dissoluta coniūxeris, & Ioui dissoluto, vt diximus, apposueris, inuenies post reductionem corpus nobile pertractatum, sub proportione prenominata. Saturni autem regimen, completur eo præparato & dissoluto, cum tertia eius fermenti rubei dissoluti, quibus vt prius præparatis, corpus quidem pulchrum te inuenisse lætaberis. Veneris quidem regimen specialius pertractantes, narrauimus quòd eam præparatam & dissolutam rectificabis septies vel pluries, aquam ab ea distillando & reddendo. Qua coagulata, fac inde viride nobilissimum cum sale ammoniaco in aceto distillato. Illud autem viride in vase Martis rubifica & dissolue iterum, cui adiunge Lunæ præparatæ & dissolutæ tertiam partem eius, fermenti aquam post extrahendo & reddendo septies, hoc autem reduc in corpus & gaudebis. Martis autem regimen est, vt Veneris, sed propter eius maximam fœditatem nihil boni in eo expectabis. Lunę verò regimen est, quòd eam dissoluas & coagules septies, vel ad minus quater. Et ad eam dissolutam, adiunge aquas fixas rubificātes, quas narrauimus, & inuenies corpus aptum solare, quia cum Sole conuenit, & remanet cum eo quietè. Et sit tuum adiutoriū Venus optimè purgata & dissoluta, cum ab ea extrahatur sulfur mundissimum, tingens & fixum. Et dico tibi quòd Mercurius purificatus, & fixus, habet palliare fœditatem corporum imperfectorum: fixum verò sulfur extractum à corporibus purum, colorare cum splēdore. Et ex hoc magnū secretum tibi elicias, quòd ipse Mercurius atq; Sulfur extrahi possunt, tā à perfectis, quàm imperfectis corporibus debitè præparatis. Sunt enim ad hoc adminicula, spiritus purificati & media mineralia, vt opus ad perfectionem reducatur congruè, necnon & peculiosè multum.

TER-

TERTIA PARS DE CORPORIBVS perficiendis, & medicinis alteratiuis.

De Modo perficiendi tertij ordinis. Cap. XIX.

CVm autem sufficienter pertractauimus omnes modos imperfectorum corporum cadentes in secundo ordine, nunc ad tertij ordinis metas est transeundum. Quæ autē sint medicinæ, & quales secundi & tertij ordinis, sufficienter demonstratum est in libro nostro Perfecti magisterij, vbi demonstrauimus demonstratione competenti & vera, lapidem nostrum de Argenti viui substantia esse procreandum, & hoc sufficienter, vt theoricus speculatiuus. Hîc verò practicam manifestè reserabimus enodatam, & est, vt studeas Lunam vel Solem resoluere in aquam suam siccam, quam vulgus Mercurium vocat: Et hoc, vt duodenaria proportio contineat partem solam corporis perfecti. Nam si cum igne lento, hæc bene rexeris, inuenies per quadraginta dies corpus illud in meram aquam conuersum. Signumq; suæ perfectæ dissolutionis est nigredo desuper apparens. Si verò vtrunq; opus albū & rubeū, perficere conaris, vtrunq; fermentum per se modo iam dicto dissolue & serua Et est nostrum Arg. viuū de arg. viuo extractum, quod volumus pro fermento. Pastam verò fermentandam extrahimus more solito ex imperfectis corporibus. Et ex hoc tibi tradimus regulam generalem, quòd pasta alba extrahitur de Ioue & Saturno: pasta verò rubea ex Venere & Saturno. Est autē vt in fermento corpus quodlibet per se dissoluendum.

De Regimine Iouis & Saturni. Cap. XX.

ET quia in hoc capitulo demōstrabimus regimen Iouis & Saturni: Primò innuimus quòd hoc caput est ad album, & est modus talis: Accipe lib. 1. Iouis mundissimi, & funde, quo fuso impone duodecim libras Mercurij bene mundati, mouendo totum vt cōmisceatur, quod pone in phialā cum collo vnius pedis, in furno Athannor: Et aliam phialam Saturni sic præparati, & subijce ignem lentum per septimanam. Et habebis pastam dissolutam, aptam ad fermentandum à fermento albo, secundum proportionem, quā monstrabimus ad præsens. Sint pastæ Iouialis quatuor partes, Saturni tres, fermenti albi pars vna. Ista dissoluta, vt diximus, misceantur per minima, & ponantur in putrefactione, in modū dissolutionis nostræ ignis mediocris per septē dies, quibus extractis & bene mistis, per pannum liquidiora exprime, quod verò remāsit spissum, in Chemia bene sigillatum, pone in Athannor, sicut prius, per tempus prædictum, & sic ter, quovsq; biberit totam aquam suam. Tunc pone in Chemiam in furno fixationis per duodecim dies, tunc extrahe, & reduc cū reducētibus. Et illud inuenies, quod antecessores nostri maximo studio inuenerunt, generans generatum. Idem autē in cineritio cum plumbo affina: Et inuenies corpus albedine perfectum, generans perpetuosum simile. Cuius expositionem vnà cum cæteris meis antecessoribus, cum eo quod scripsimus, successoribus relinquo.

De Regimine Veneris & Saturni. Cap. XXI.

SInt pastæ Veneris libræ tres, Saturni libræ duæ, fermenti libra vna, his optimè dissolutis, fiat cōmistio per minima, quā serua calore, vt in albo dictū est, extrahe aquā, & quod in panno remansit, pone in Chemiā optimè sigillatam per tres septimanas. Extrahe reddendo sibi tertiam partē aquæ suę reseruatæ, & coque vt in capit. præcedenti. Et sic ter. Cùm autē biberit totā aquā suam, pone in orobo ad figendum. Et cum fixum fuerit, reduc cum reducentibus corpus paratum ad augmentandum & tingendum.

De Regimine Martis. Cap. XXII.

CVm Martis solutio nimium inueniatur difficilis, propter quã, plures modos, & diuersa etiã alia experimenta per nos facta, in fine huius libri pertractabimus. Sint ergo Martis pastæ libræ duæ, Veneris libræ quatuor, Saturni lib. 4. misceantur sine fermento, & coque per septem dies, & inuenies totum siccum. fige, & pone cum medietate eius lithargyrij triti, & commisti simul in reductorio, & inuenies corpus minerale, & multum vtile, si ea sapias, quæ pertractauimus sæpe.

De Regimine Lunæ. Cap. XXIII.

REgimen Lunæ est, vt reducatur de minera sua ad nobilius, & hoc vt dissoluas eam: de qua accipe lib. 3. Veneris dissolutæ lib. 4. fermenti dissoluti lib. 1. coniunge aquas, coque per septem dies cum lento igne, in orobo clauso, vt in Marte, cum tota aqua sua, deinde fortifica ignẽ paulatim per alios septem dies, & sit quasi sublimationis. Sed per alios septem dies da illi parum fortiorem ignem, vt figatur tota aqua cum eo, quem puluerẽ in pauca quantitate reduc: & si retinuerit secum partẽ Mercurij, (quod leuiter scire poteris, si calcinare sciueris) bene quidem: si verò non, iterum ad figendũ impone, quousq; sufficiat: hoc autem reduc cum reducẽtibus rubeis: Et Lunam coloratam, transmutatam, & fixam inuenies, quam honora. Nam si bene studueris in nostris voluminibus, inuenies per considerationem nostrã, super quæ actionem suam fundare debeat verus inquisitor.

De Regimine Mercurij. Cap. XXIIII.

REgimen Mercurij fit duobus modis. Primò ipsum bene lotum & purificatum, amalgamabis cum nostra subscripta proportione certa. Secũdus modus est, vt ipsum distilles, & inde aquam vitæ facias. Quantũ ad primum modum, hæc est proportio. Sint Mercurij vnciæ 48. Solis vncia vna, Lunæ vncia vna, Veneris vncia vna, Saturni vnc. vna. Funde hæc corpora, primò Venerem, & Lunam, secundò Solem, tertiò Saturnum. Extrahe ab igne, & sit in magno crucibulo, habeasq; dictum Mercurium bene calefactum in alio & cùm indurare cœperit, infunde paulatim Mercurium, mouendo cum baculo, & reimponẽdo super ignem, & mouendo, quousq; bene fuerit amalgamatum cum Mercurio toto. Pone ad dissoluendum per septem dies, extrahe aquã cum panno, residuum fac volatile, supponendo ignem ignitionis. Istud iterum imbibe cum aqua sua tota, & pone ad generandum, iterum ad desiccandũ per quadraginta dies, & inuenies lapidem, quem pone ad figendum, & habebis lapidem augmentabilem, vsq; in infinitum. Custodi ergo hunc librum à filio tuo quia iste exponit cuncta, quæ scripsimus in diuersis libris nostris.

De Fermento Lunæ ad azymum. Cap. XXV.

FErmẽtum Lunæ ad azymum fit, cùm Luna dissoluta fuerit, in aqua sua corrosiua. Et si hanc aquam decoxeris ad tertiam, & in aere posueris per se in balneo, vel in fimo per aliquot dies, erit oleum Lunæ, & ipsum fermentum quod serua ad album.

De Fermento Solis ad rubeum. Cap. XXVI.

FErmentum Solis fit, cùm Sol dissolutus fuerit in aqua sua, & decoctus, atq; præparatus secundum capitulum prædictum fermenti Lunæ: erit fermentum Solis ad rubeum, quod serua.

De Fermento fermenti tam albi, quàm rubei, super Mercurium. Cap. XXVII.

COmpositio medicinæ nostræ, quæ dicitur Fermentũ fermenti super Mercurium, fit per hunc modũ ad albũ: Accipe fermentũ Lunæ, quod est eius oleum

oleum, & appone duplum eius arsenici sublimati, & in aqua dissoluti, quibus appone Mercurij dissoluti quantum arsenici, commisce aquas, easque pone super ignem per diem ad incorporandum. Deinde extrahe aquam per alembicum, & redde. Et hoc quindecies sic incerando, & erit currens, vt cera fusibilis. Tunc appone tantum ceræ virgineæ fusæ, & commisce, & proijce super Mercurium lotum, secundum quod tibi videbitur expedire. Nam illud resolutum augmentatur in virtute & pondere. Si autem ad rubeum sit hoc fermentum fermenti, dissolue Solem in aqua sua (compositiones autem omnes aquarum illarum, & aliarum rerum, sufficienter sunt traditę in libro nostro, de Perfectionis inuentione, & dissoluendi modus, quare hîc omisimus) quo Sole dissoluto ad partem eius appone duas partes Sulfuris dissoluti in eadem aqua simul, & tres partes Mercurij dissoluti. Sintque omnia ista veraciter dissoluta in aquam clarissimam, quibus mistis coque per diem, vt fermententur, deinde extrahe aquam, quindecies semper reddendo, incera cum cera crocea virginea, id est oleo sanguinis, vel oleo ouorum, ad medium, proijce super Mercurium crudum, secundum quod videbitur tibi expedire. Scias vtique si hanc medicinam perfeceris, secundum modum tibi traditum in tertio ordine Summæ nostræ de Medicina Mercurij congelatiua, inuenies per reiterationem operis, & per subtiliationem eius, quòd vna pars tingit Mercurij infinitas partes, in Solem altissimum nobiliorem omni Soli naturali.

Recapitulatio experimentorum authoris. Cap. XVIII.

CVm intendamus in hoc nostro volumine declarare cuncta dubia, quæ accidere possunt cuilibet artifici, concludam librum meum, cum omnibus veris experimẽtis per me probatis, & expertis. Et per has operationes veras percipere poterit inuestigator nouus, veritatẽ seu falsitatẽ receptorum diuersorum sophisticorũ, ne tempus suum exponat viliter, & bona similiter, in falsificorũ receptionibus. Et primò de spiritibus solis postea de alijs cõsequenter modis suis, tam de corporibus quàm de spiritibus. Sed istud capitulum diuisum est in duo. Primò narramus experientiam antiquorum per nos expertam: Secundò rectificationes eorum omnium. Sed ad ea quæ sunt albedinis, est prius insistendum, pro vt nos incepimus. Bona dealbatio. Recipe Realgaris vnciam vnam, Argenti viui sublimati vncias tres & semis, Tartari calcinati vnciam vnam, tere & incorpora, & pone in phialam cum longo collo vnius pedis, sic quòd duo digiti intrare possint, & sit lutata, & pone super ignem coopertam cum panno. Fac primò ignem lentum per quartam horæ, deinde subtus & in circuitu, augmenta ignem, quousque furnus vlterius ardescat cum ignitione, infrigidatum frange, & quod metallinum inueneris, extrahe & collige magnam copiam: Quia iam dicam tibi modum, qualiter hæc medicina rectificetur vtiliter. Dealbatio artificiosa. Super Tutiam sublimato vnam partem Mercurij sublimati, & duas partes Arsenici sublimati quousque habuerit ingressum. Hoc Venerem dealbat clarè, & speciosè multum. Item alia. Cum lithargyrio dissoluto imbibe Mercurij sublimati partes tres, Arsenici sublimati partes duas, quousque fiant octo pondera. Cui adiunge Arsenici sublimati alia octo: tere simul, & funde cum oleo Tartari & dealbabis Venerem præparatam ad libitum. Item alia. Arsenicum metallinum cum tantundem calcis Lunæ, tere, & imbibe cum aqua salis ammoniaci, & desicca, & tere & post dissolue salẽ Tartari in aqua salis petrę, cũ quo oleo imbibe medicinam, desicca eam ter incerando, & desiccando, & gaudebis de hoc, quod nunc narrauimus. Item alia nostra. Iouem calcinatum, ablutum, & desiccatum, toties imbibe cum Arsenico metallino, cum medietate eius Mercurij subli-

mati,quousque fundatur,& intret Venerem:nam ipsam dealbat splendidè,pręparatam.Item.Super Tutiam calcinatam, dissolutam, & coagulatam, sublima Arsenicum sublimatum album,sic quod Arsenici sint tres partes, Tutiæ verò vna,reiterando sublimationem super ipsum quater: nam habet ingressum cū illis:adiunge Mercurij sublimati medietatem totius,terendo & incerando quater cum aqua salis ammoniaci, petræ & tartari, ana, cum quo coagulato cementa laminas Veneris præparatas,& funde, & erit res valde pulchra. Item alia.Venerem calcinatam & inceratam tere,cui adiunge Arsenici sublimati,& dimidiam partem Mercurij sublimati:quibus bene titris,& mistis, adiunge parum de aqua Ammoniaci,incerando super marmore, post desicca & sublima. Sublimatum redde fæcibus iterum imbibendo.Et sic ter, in quarta vice imbibe cum aqua petræ,& sublima id,quod sublimari patitur,reitera,donec fusum maneat in fundo, illud autem in cupro præparato, resplendebit cum nitore. Item. Super calcem Veneris præparatam,toties sublima Arsenicum sublimatum,quoad aliqua pars Arsenici remaneat cum eo,in asperitate ignis.Illud autem imbibitum cum aqua petræ,& vltimò inceratum cum aqua Lunæ & Mercurij præcipitati,in fine cum oleo tartari rectificati, quousque fluat, Martem dealbat mirificè, et intrat secundum ordinem,si sagaciter ambulaueris in conuallibus huius artis.Dixi nanque alibi,quòd si Mercurij vbiq; præcipitati obtineat in commisto, splendidius ambulabis, præcipuè si fermentum album dissolutum, cum Mercurio dissoluto,post aliqualem eius fixionem, adiūctum fuerit per medium incerationis, inuenies te iuxta viam ambulasse.Et quia probauimus Iouem qualitercunque præparatum, in toto primo ordine totaliter inutilem,qualecunq; sibi magisterium superuenerit, etiam Saturnum & Martem:propter hoc in Summa nostra,dedimus eum medicinæ tertij ordinis sub seruiturum,quia excellentissimè ibi decoratur,vt sępius est probatum in Summa perfectionis nostræ,& iam infinitos modos de facto probauimus,& sciuimus,Aptiora tamen descripsimus de ipsius Veneris dealbatione.

Ludi Mercuriales. Cap. XXIX.

NVnc autem incipiam de Ludis Mercurialibus. Fac cementum de lithargyrio argenteo,& sale alkali de zoza,hoc pone in crusibulo ad spissitudinem digiti, ibidem pone globum amalgamationis Mercurij & Lunæ, superpone residuum cementi, vt sit globus in medio cementi. Desicca,luta, & pone in lento igne per medium diem,paulatim ignem vigorando,sicq; de vespere,vsq; ad crepusculum calere incipiat, cum modica ignitione extrahe, & in cineritio affina,& erit Luna in pondere, & surditate, & fixione multum melior.Item.Lunam amalgama cum Mercurio, cui adiunge tantum Saturni, quantum est Lunæ.pone in crusibulo alio, sic, quòd tres quartæ sint vacuæ, superpone oleum sulfuris,& coque vsq; ad olei consumptionem:post tene per duas horas in igne mediocri,& generabitur ibi lapis niger cum paruo rubore, hunc lapidem fac transire per cineritium,& Lunam inuenies augmentatam in pondere,surditate & fixione.Item aliud præmeditandum.Lunam amalgamatam cum Mercurio tere cum duplo eius arsenici metallini:cui adiunge Veneris amalgamatæ proportionem decuplam, Lunæ scilicet & arsenici:tere totum,& fige,& reduc in corpus,& bene tibi erit.

Citrinatio Lunæ. Cap. XXX.

POstquàm duximus in cognitionem illorum albantium cum magisterio: Nunc ad citrinationem Lunæ accedamus,specialius quàm in Summa nostra. Zyniar nostrum Philosophicum ex Venere præparata deductum, dissolue

àqua dissolutionis Lunę, cui adiunge medium eius Mercurij rubificati per sublimationem, & aliqualiter fixati & dissoluti, Lunæ autem dissolutæ quantum ipsum zyniat appone, quibus fermentatis per diem, extrahe aquam per distillationem & redde, & hoc decies. In fine coagula & reduc in corpus, & gaudebis ab inuento. Aliter. Solue ipsum zyniar & crocum nostrum præparatum cum Mercurij sublimatione, quousque rubescat, adiunge tantum salis ammoniaci, & sublima ter ab illo croco, quod dissolue. Sint autem crocus & zyniar ana, cui adiunge tantum de Luna dissoluta, quantum de duobus: fac vt in præcedenti incerando, & reduc, quia leue. Item. Alium modum tibi tradimus læuiorem. Recipe croci & zyniar dissolutorum ana, adiunge tantum auri dissoluti, incera vt prius. In fine congela, & da illi quartam eius de oleo salis petræ, & proijce tantum Lunæ, & erit tinctura cum citrinali aspectu. Aliter autem & optimè. Fac aquam de zyniar nostro, & de illo croco nostro, & imbibe calcem Solis & Lunæ ana, quousque biberint eorum pondus. In fine incera cum oleo ammoniaci & petræ, & reduc in corpus nobile. Item. Sublima ammoniacum à viridi nostro, cui tunc adiunge crocum & zyniar, ex quibus bene commistis, sublima bis vel ter, ammoniacum extractum de prædicto, & in fine dissolue totum, cui adiunge tertiam auri dissoluti, incera vt prius, & congela: Et proijce supra Solem & Lunam, ita quòd Lunæ sint duæ partes, Solis autem vna, & erit bonum.

Finis libri Fornacum.

DOCTISSIMI VIRI ROGERII BACHONIS DE ALCHEMIA LIBELLVS CVI *titulum fecit, Speculum Alchemiæ.*

PRAEFATIO.

MVLTIFARIAM, multisque modis loquebantur olim Philosophi per sua scripta, quum velut in ænigmate, & quasi nebulosa voce scientiã quandam præ cæteris nobilem, nobis penitus obumbratam reliquerunt, & sub desperationis velo negatam omnino, & hoc non sine causa. Quare ego precipio, vt præ omnibus aliorum scriptis, super ista septem capitula, transformationem metallorum in se continentia, mentem tuam firmiter fundes, & eorum principium, medium, & finem sæpius in corde reuoluas, & subtilitatem talem in eis inuenies, qua adimplebitur animus tuus.

De diffinitionibus Alchemiæ. Cap. I.

IN pluribus Antiquorum codicibus plures inueniuntur istius artis diffinitiones, quarum intentiones nos in hoc capitulo considerare oportet. Nam Hermes de hac scientia dicit: Alchemia, est scientia corporea, ex vno & per vnum simpliciter composita, preciosiora adinuicem per cognitionem & effectum coniungens, & eadem naturali commistione in genus melioris conuertens. Alius quidam dicit: Alchemia, est scientia docens transformare omne genus metalli in alterum: Et hoc per medicinam propriam, sicut patet in multis Philosophorum libris. Quare Alchemia, est scientia docens facere, & generare quandam medicinam, quæ Elixir nuncupatur, quæ quando proijcitur super metalla, seu corpora imperfecta, perficit ipsa completè in momento proiectionis.

De Principijs naturalibus, & procreationibus mineralium. Cap. II.

SEcundò principia naturalia, & procreationes mineralium perfectè declarabo. Vnde primò notandum est, quòd principia mineralia in mineris sunt Argentum viuum & Sulfur. Ex istis procreantur cuncta metalla, & omnia mineralia, quorum multæ sunt species, & diuersæ. Sed dico quòd natura semper proposuit, & contendit ad perfectionem auri. Sed accidentia diuersa superuenientia transformat metalla, sicut in multis inuenitur Philosophorum libris satis apertè. Nam secundum puritatem & impuritatem prædictorum duorum, scilicet Argenti viui, & Sulfuris, pura & impura metalla generantur, videlicet: Aurum, argentum, stannum, plumbum, cuprum, ferrum. De quorum natura, videlicet puritate & impuritate vel immunda superfluitate, & defectu, talia accipe vera. De natura Auri. Aurum quidem est corpus perfectum, ex Argento puro, fixo, claro, rubeo, & ex Sulfure mundo, fixo, rubeo, non adurente generatum, & nullum habet defectum. De natura Argenti. Argentum est corpus mundum, purum, ferè perfectum, ex Argento viuo puro, ferè fixo, claro, & albo, & de tali Sulfure procreatum, & deficit ei pauca fixatio, & color cum pondere. De natura Stanni. Stannum est corpus mundum imperfectum, ex Argento viuo puro, fixo, & non fixo, claro, albo in suo manifesto, & rubeo in suo occulto, & de tali sulfure procreatum, & deficit ei sola decoctio siue digestio. De natura Plumbi. Plumbum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo impuro, non fixo, terreo, fæculento, aliquantulum albo in manifesto, & rubeo in occulto, & ex tali Sulfure adustibili ex aliqua parte procreatum, & deficit ei puritas, fixatio, cum colore & ignitione. De natura Cupri. Cuprum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo, impuro, non fixo, terrestri, adurente, rubeo non claro, & ex tali sulfure generatum: & deficit ei fixatio, & puritas cum pondere, habetque nimis de colore impuro, & terrestreitate non adurente. De natura Ferri. Ferrum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo impuro, nimis fixo, terrestri adurente, albo & rubeo, non claro, & ex tali Sulfure generatum, & deficit ei fusio, puritas & pondus, & nimis habet de sulfure fixo immundo, & terrestreitate adurente. Hæc ergo iam dicta Alchemista quilibet notare debet.

Ex quibus propinquius materia Elixiris sit elicienda. Cap. III.

IN iam dictis, sufficienter determinata est procreatio, tam perfectorũ quàm imperfectorum metallorum. Nunc ad materiam imperfectam perficiendam eligendamque redeamus. Cum ex capitulis præcedentibus satis notum sit, quòd ex Argento viuo & Sulfure cuncta procreentur metalla, & quomodo ipsorum impuritas immundiciáque corrumpit, & cum nulla res metallis adhiberi debeat, quæ non ex ipsis sit composita seu orta, satis nobis apertè relinquitur, quòd nulla res extranea, quæ ex his duobus non sumpsit originem, potens est & sufficiens ipsa perficere, vel eorum transmutationem facere nouam. Quare admirandum est, quòd aliquis prudens suam fundat intentionem super animalia, siue vegetabilia, quæ valde sunt remota, cum inueniantur mineralia satis propinqua. Nec credendũ est omnino, quòd aliquis Philosophorũ, posuerit artem in prædictis remotis, nisi similitudinarie. Sed ex prædictis duobus fiunt metalla cuncta, & nihil eis adhæret, nec eis coniungitur, nec ea transmutat, nisi quod ex illis est. Et sic de iure oportet nos accipere Argentum viuum & Sulfur, pro lapidis nostri materia. Nec Argentum viuũ per se solum, nec Sulfur per se solum, aliquod generat metallum, sed ex amborum commistione diuersa metalla diuersimodè procreantur, & mineralia multa.

Ergo ex amborum cōmistione materia nostra constat eligenda. Sed finale nostrum secretum, est excellentissimum & maximè occultum: Ex qua re minerali debeat fieri propinquius & vicinius: Et hoc ipsum eligere sollicitè tenemur. Pono igitur, quòd eligatur materia nostra, primò ex vegetabilibus, vt sunt herbæ, arbores, siue omne progrediens è terra, Tunc oportet inde prius fieri Argētum viuum, & Sulfur, per longam decoctionem, à quibus, & à quorum operatione excusamur: Cum nobis natura proponat Argētum viuū & Sulfur. Etsi eligeremus ex animalibus, vt sunt sanguis humanus, capilli, vrina, egestio, oua gallinarum, & omnia quæ ex animalibus procedunt, oporteret etiam ex ipsis fieri Argentum viuum & Sulfur decoquendo, à quibus excusamur, vt prius. Sin eligeremus ex medijs mineralibus, vt sunt omnia genera Magnesiarum, Marchasitarum, Tutiarum, Atramentorum, seu vitriolorum, aluminum, Baurach, salium, & aliorum multorū, oporteret similiter, vt ex prædictis, Arg. viuū inde fieri & Sulfur decoquendo, à quibus, vt ab alijs præcedentibus excusamur. Et si eligeremus aliquem ex septem spiritibus per se, vt solum Argentum viuum, aut Sulfur solummodò, aut Argentum viuum, & vnum è duobus Sulfuribus, aut Sulfur viuum, aut auripigmentum, aut Arsenicum citrinum, aut rubeum solum vel compar, nequaquam perficeremus, quia cum nunquam natura perficit aliquid, sine amborum commistione æquali, nec nos, à quibus tunc, vt à prædictis Argento viuo, & Sulfure, in sua natura excusamur. Finaliter, si eligeremus ipsa, quodlibet, sicut est, oporteret nos commiscere secundum debitam proportionem, quam humanum ignorat ingenium, & postmodum decoquere, ad coagulationem in solidam massam. Et ideo excusamur à receptione amborum in sua propria natura, videlicet Argenti viui & Sulfuris, cum ignoremus dictarum proportionem, & inueniamus corpora in quibus inuenimus prædicta proportionata, coagulata & coadunata debito modo. Hoc secretum tene secretius. Aurum est corpus perfectum & masculinum, sine superfluitate aliqua aut diminutione. Et si imperfecta, sola liquefactione sibi commista perficeret, esset Elixir ad rubeum. Argentum est etiam corpus ferè perfectum & fœmineum, quòd si etiam imperfecta ferè perficeret sola fusione vulgari, esset Elixir ad album, quod non est, nec esse potest, quia solummodò perfecta sunt. Quòd si illa perfectio esset commiscibilis imperfectis, non imperfectum cum perfectis perficeretur, sed potius illorum perfectio cum imperfectis diminueretur, & imperficeretur. Sed si essent plusquàm perfecta, vel in duplo, vel in quatruplo, centuplo, vel vltra, interim perficerent imperfecta. Et quia natura sēper operatur simpliciter: Perfectio in eis simplex est, & inseparabilis, & incommiscibilis, * nec arte ad opus abbreuiandum ponerentur in lapide pro fermento, & reducerentur tunc in pristinum, quū summè volatilis superat summā fixi. Et quia Aurum est corpus perfectum, ex Argento viuo rubeo, claróque, & ex tali Sulfure, ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis ad Elixir rubeum, eo quòd ita simpliciter est perfectum, sine mundificatione ingeniosa, & tam fortiter digestum, & coctum naturali caliditate, quod cum igne nostro artificiali vix in Aurum & Argentum operari valemus. Et quanuis natura aliquid perficiat, tamen intimè mundificare, seu perficere, ac purificare ignorat, quia simpliciter operatur super illud, quod habet: Quare si eligeremus Aurum vel Argentum pro materia lapidis, vix aut difficulter inueniremus ignem in eis agentem. Et licet non ignoremus ignē, tamē ad intimam sui mundificationem & perfectionem peruenire non possemus, propter sui fortissimam compactionem, & compositionem naturalem: quare excusamur à receptione primi ad rubeum, seu secundi ad album, cum inue-

*

niamus rem, vel corpus aliquod, ex tam mundo, vel mundiore sulfure, & argēto viuo, super quod natura parum, vel minimum est operata, quod cum igne nostro artificiali, & experientia artis nostræ, ad congruam sui decoctionem, mundificationem, colorationem & fixationem cum ingenioso nostro opere, super hoc continuato, valemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua est argentum viuum mundum, purum, clarum, album, & rubeum, non ad complementum perductum, sed commistum æqualiter & proportionabiliter, per modum debitum cum sulfure tali, & in massam solidam congelata, vt cum ingenio & prudentia nostra, igneq; nostro artificiali ad mundiciam sui intimam & ad ipsorum puritatem peruenire possimus, & talem efficere, quòd ipsa post operis complementum sit millies millesies fortior & perfectior, quàm ipsa corpora simplicia caliditate naturali decocta. Esto igitur prudens. Nam si in capitulis meis subtilis & ingeniosus fueris, in quibus manifesta probatione, & aperte materiam lapidis cognoscendam demonstraui, gustabis illud delectabile, super quod Philosophorum intentio cadit tota.

De modo agendi, & igne moderando, & continuando. Cap. IIII.

CRedo te inuenisse, si non es durissimæ ceruicis, & velo ignorantiæ totaliter perfusus, vel insipientiæ, per verba iam dicta, certam Philosophorum materiam, lapidis benedicti peritorum, super quam operatio Alchemiæ est adhibenda, cum imperfecta conamur perficere, & hoc cum plusquàm perfectis. Et cum nobis natura tradidit imperfecta solummodò cum perfectis oportet nos, plusquàm perficere materiam in capitulis notam cum nostro opere & labore artificiali. Et si ignoramus agendi modū, quid est in causa, quòd non videmus qualiter natura, quæ olim metalla perfecit, frequenter operatur? Videmúsne quòd in mineris per continuatam caliditatem quæ in montibus mineralium est, aquę grossities in tantum decoquitur & inspissatur, vt fiat per tempus arg. viuum? Et ex pinguedine terræ per eandē decoctionem & caliditatem generatur sulfur? Et quòd per illam caliditatem perseueranter super ipsa continuatam, ex prædictis secundum ipsorum puritatem & impuritatem, cuncta generantur metalla? Et quòd natura tam perfecta quàm imperfecta cuncta, sola decoctione perficit, siue facit metalla? O nimia dementia, quid vos, rogo, cogit per aliena regimina melancholica & fantastica velle perficere prædicta? Quemadmodum quidam dicit: Vę vobis qui vultis superare naturam, & metalla plusquàm perficere nouo regimine seu opere orto ex capitositate vestra insensata. Et Deus naturæ dedit viam linearem, scilicet decoctionē continuam, & vos insipientes ipsam imitari spernitis, vel ignoratis. Item. Ignis & azot tibi sufficiunt. Alibiq;. Calor omnia perficit. Et alibi. Coque, coque, coque, & non te tædeat. Et alibi. Fiat ignis vester blandus & mitis, qui per singulos dies semper æqualis ardēdo perduret, nec inualescat, sin aliter, sequetur maximum damnum. Et alibi. Patienter & continuè. Et alibi. Tere ipsum sep tē vicibus. Et alibi. Scias quòd vna re, videlicet lapide, vna via, scilicet coquendo & vno vase totum magisterium terminatur. Et alibi. Igne teritur. Et alibi. Hoc opus multum creationi hominis assimilatur. Sicut enim infans in principio leuioribus nutritur cibis, ossibus autem confortatis, semper fortioribus: Sic & magisterium istud, primò indiget igne lento, quo semper in decoctionis essentia qualibet est agendum. Et quanuis semper loquamur de igne lento, reuera tamen sentimus, quòd in operis regimine paulatim & vicissim vsq; ad finem augmentandus & maiorandus est ignis.

De

De Qualitate uasis atq; fornacis. Cap. V.

TErminum, modumq; agendi iam determinauimus, nunc de vase ac fornace, qualiter & ex quibus fieri debeāt, audire licet. Cum natura naturali igne in mineris metalla decoquat, decoctionē illā sine vase ad hoc apto denegat. Et si naturam sectari proponimus in coquendo, quare vas eius esset reijciēdū? Videamus ergo primò, qualis locus sit generationis metallorū. Manifestè percipitur in mineralium locis, quòd in fundo montis est calor, æqualiter perdurans, cuius natura est semper ascendere, qui in ascēdendo semper desiccat vbiq; & coagulat aquā spissiorem, seu grossiorē in ventre, seu venis terræ siue mōtis absconditā in arg. viuum: Et si illius loci pinguedo mineralis ex terra huiusmodi calefacta fuit congregata in venis terræ, currit per mōtem, & est sulfur. Et vt videre licet in venis prędictis illius loci, illud sulfur ex pinguedine terræ, vt prętactum est, generatum, obuiat etiam arg. viuo (vt etiam scriptum est) in venis terræ, & aquæ spissitudinem mineralis procreat. Ibi per calorem in montem æqualiter perdurantem, longo generantur tempore diuersa metalla, secundum loci diuersitatē. In mineralium verò locis inuenitur caliditas semper durans. Ob hæc de iure nobis notandum constat, quòd mons mineralis externus est vbiq; clausus in se ipso & lapideus, quia si calor exire valeret, nequaquā metalla procrearentur. Si ergo naturā imitari intendimus, habemus necesse tali modo furnum, adinstar montium, non magnitudine, sed caliditate continua prouidere, ita quòd ignis impositus, cū ascendit, exitū non inueniat, & reuerberet calor vas, materiā lapidis cōtinens in se, firmiter clausum. Quòd vas rotundum debet esse cum paruo collo, de vitro, vel de terra aliqua, naturā siue compactionem vitri repræsentantem, cuius os cum tali coopertorio, & bitumine debet esse signatum vel sigillatum. Et sicut in mineris calor immediatè non tangit materiam sulfuris, & arg. viui, quia terra montis inter est vbiq;: sic immediatè ignis tangere non debet vas in se materiam continens prædictorū sed in alio vase similiter clauso, illud est ponendum, vt ita materiam superius & inferius, & vbicunque sit, melius & aptius, calor temperatus attingat, vndè Aristoteles dicit in Lumine luminum, quòd Mercurius in triplici vase est coquendus, & quòd vas de vitro sit durissimo, vel, quod melius est, de terra naturam vitri possidente.

De Coloribus accidentalibus & essentialibus in opere apparentibus. Cap. VI.

EXquisita lapidis materia, modum agendi certum cognosces, per quem modum, per quod regimen lapis decoquendo, in coloribus diuersis sæpius transmutatur. Vnde quidā ait: Quot colores, tot nomina. Secundū diuersos colores in opere apparētes, per Philosophos eius nomina variata sūt. Vnde in prima lapidis nostri operatione, est putrefactio appellata, & fit lapis noster niger. Vnde quidā dixit: Cū inueneris ipsum nigrum, scias quòd in nigredine illa albedo occultata est, & tunc oportet illā extrahere à subtilissima illa nigredine eius. Post verò putrefactionē rubescit, nō rubedine vera, de quo quidam ait: Sæpius rubescit & sæpius citrinescit, & sæpius liquescit, & sæpius coagulatur, ante veram albedinem. Et seipsum etiam dissoluit, seipsum coagulat, seipsum putrefacit, seipsum colorat, seipsum mortificat, seipsum viuificat, seipsum denigrat, seipsum dealbat, seipsum rubore decorat cum alcedine. Fit etiam viridis, vnde alius ait: Coque cum donec natus viridis tibi appareat, & est eius anima. Et alius. Scias quòd in viriditate anima illa dominatur. Apparet etiam ante albedinem color pauonis, vnde quidam sic ait: Scias quòd omnes colores qui in mundo sunt, aut excogitari possunt, apparent ante albedinem, & deinde albedo sequitur vera, vnde quidam ait: Cum autem purus de-

coquatur donec veluti oculi piscium elucescat, eius vtilitas expectanda erit, & tunc lapis in rotunditatem est congelatus. Alius autem ait: Cum inueneris albedinem supereminentem in vase, esto certus quòd in albedine illa rubedo occultata est, & tunc oportet te illam extrahere: veruntamen coque, donec totum rubeum fiat. Est enim inter veram albedinem & veram rubedinem, quidam cineritius color, de quo dicitur: Post albedinem errare non potes: nam augmentando ignem ad cineritium peruenies, de quo alius dicit: Ne cinerem vilipendas, nam Deus reddet tibi liquefactum. Et tunc vltimò Rex diademate rubeo coronatur, NVTV DEI.

De Modo proijciendi medicinam super quodlibet imperfectorum. Cap. VII.

REI promissæ finem perfectè compleui, videlicet magisterij magni, ad Elixir excellentissimum rubeum & album faciendũ. Finaliter de modo proiectionis, quæ operis est complementum, & lætitia desiderata & expectata, tractare nos oportet. Et rubeum quidem Elixir, citrinat in infinitum, ac omnia metalla transmutat in aurum purissimum. Album verò Elixir dealbat vsq; in infinitum, & quodcunq; metallum ducit ad albedinem perfectam. Sed sciendum est, quòd vnum metallum magis est remotum à perfectione quàm aliud: Et aliud propinquius alio, & vicinius. Et quanuis quodlibet metallum per Elixir ad perfectionem reducatur, tamen leuius, citius, & melius, & perfectius propinqua reducuntur, quàm multum remota. Et cum inueniamus metallum propinquum & vicinum perfectioni, excusamur per ipsum à multis remotis. Quæ verò metalla remota & propinqua, & quod propinquius & vicinius perfectioni sit, in capitulis meis, si sapiens & ingeniosus fueris, satis apertè inuenies, & veraciter determinatum. Et proculdubio qui in hoc meo Speculo intantum est ingeniatus, quòd sua industria inuenire scit materiam veram, bene sapit super quod corpus ad perfectionem sit proijcienda medicina. Nam præcursores istius artis, qui eam per suam Philosophiam inuenerunt, demonstrant digitis satis manifestè viam linearem, & denudatam cum dicunt: Natura naturã continet: Natura naturam superat: Et natura obuians suæ naturæ, lætatur, & in alienas transmutatur naturas. Et alibi. Omne simile applaudit suo simili, quia similitudo dicitur causa amicitiæ, de quo multi Philosophi notabile secretum reliquerunt. Scias quòd anima corpus suum citò ingreditur, quæ cũ corpore alieno, nullatenus coniungitur. Et alibi. Anima enim citò corpus ingreditur suum, quam si cum alieno corpore coniungere statueris, incassum laborabis: Nam & ipsa vicinitas magis est lucida. Quia enim corporea, in regimine fiunt incorporea, & econuerso, incorporea corporea, & in complemento totum corpus fit spirituale fixum: & quia Elixir illud spirituale euidenter, siue album, siue rubeum vltra naturã suam tam multum est præparatum & deductum, non est mirum, quòd incõmiscibile est corpori, super quo solummodò proijcitur liquefacto. Graue est etiam prijcere super mille milia & vltra, & illa incontinenti penetrare & transmutare. Quare vobis vnum secretum magnum & occultum iam tradam. Commiscenda est pars vna cum mille corporis vicinioris, & hoc totum includatur firmiter in vase apto, & pone in furno fixionis, primò cum igne lento, & semper augmentando ignem per tres dies, donec inseparabiliter sint coniuncta. Et hoc est opus trium dierum. Tunc iterũ & finaliter proijcienda est pars quælibet istius vna super alias mille partes cuiuslibet corporis vicinioris. Et istud est opus vnius diei, seu vnius horæ, vel momenti. De quo semper mirabilis est laudandus Deus noster in æternum.

FINIS.

RICHARDI

RICHARDI ANGLICI LIBELLVS VTILISsimus Περὶ Χημείας, Cui titulum fecit, Correctorium.

Præfatio, quomodo ars imitetur naturam. Cap. I.

CVm omnis rerum emendatio illius rei naturam augmentet, cuius est: Ideo in multis Philosophorum datis, per artem emendatur natura, vltra suum motum, quem habuit in prima forma. Et tamen nulla res laborare potest, nisi mediante natura, cum ipsa natura in arte occultè & intrinsecè laboret per artis administrationem: per hoc sequitur, emendationem naturæ virtutis esse augmentationem, & artis laborem, illius rei emendationem. Quoniam natura perficit suum gradum, quem naturaliter perficere potest, & illum præterire nequit, nisi ipsa natura impedita fuerit per artis impedimentum. Quanuis enim ars naturam non transcendat, faciens nouam naturam, per simplicem laborem, tamen ars transcendit naturam, quoad illam naturam, quam potest propriè subtiliare. Et ideo dicitur: Ars imitatur naturam, non quòd nouam ædificet, sed quòd illius naturæ virtutem subtiliet. Ad hæc incipit ars proficere, vbi natura deficit, subtilem naturam in re inclusam detegere, & ipsam manifestare. Cum natura generat metalla, tincturas generare nequit, quanuis bene tincturam in se plenam occultè contineat. Vnde Philosophus: Natura continet in se, quibus indiget, & non perficitur, nisi moueatur arte & operatione. Quare in nostro opere ars non est aliud, quàm adiuuamen naturę. Quod patet in multis artium operibus Laicorũ: Vbi natura primùm producit lignum: Secundò, vstio ignis de ligno cinerẽ: Tertiò ars de cinere vitrum. Et hoc totaliter intelligendum est. Si in cineribus ista prima materia vitri occulta non fuisset, ars nequaquam vitrum inde produxisset, aut perfecisset, sine natura præhabita. Et sic perpendes, quòd è nullis rebus aliquid elici potest, quod in ipsis non existit: Ideo omnis species, in sua specie, & omne genus, in suo genere, & omnis natura, in sua natura, naturaliter virtutis affectat augmentũ, & fructum affert iuxta naturam suam, & non in alia natura sibi contraria, cùm omne seminatum suo semini correspondeat, hoc dicimus quo ad generationem. Non generatur ab homine, nisi homo, nec ab aliquo tali, nisi simile sibi, & quo ad naturam imitandam per artem, nón facit hoc aliqua res simpliciter laborans per miuisterium naturæ, nisi per naturæ illius complexionem: quoniam si aliena natura peior introducitur, immediatè ars simpliciter non imitatur naturam, sed illę peiores naturę extraneæ inficiunt illam naturam, & statim non fit ex ea, quod fieri credebatur: Quoniam omne peius laborans in aliqua re, nititur melius destruere, & omne melius laborans in aliqua re, nititur peius perficere. Et ideo vnicuiq; artifici naturam imitari necesse est, & illius naturam cognoscere, cuius rei naturam ars sua imitatur, alioqui fatuè per artem, ipse naturam dignoscitur emendare.

Studium Philosophiæ esse necessarium ad hanc artem. Cap. II.

STudium secundum doctores amouet ignorantiam, & reducit humanum intellectum ad veram scientiam, & cognitionẽ cuiuslibet rei. Ergo in primis necesse est, per studium huius suauis operis, scientiam acquirere, & per Philosophica dicta ingenium acuere, cum in ipsis sit cognita via veritatis. Si ergo laborantes laborem non despexerint, fructum inde prouenietem dulciter gustabunt. Qui verò studere adhorruerint, laborando perpendant in suis cogitationibus: Vtrum ars ipsorum sit naturæ imitatio, præcipuè illius rei, cuius naturam ars illorum emendare debet. Nam præter naturæ imitationem

impossibile est ipsis secreta Philosophorum ad perfectum finem perpetrare: Sicut de his loquitur Philosophus. Hi transeunt ad practicam, sicut asinus ad fœnum, nesciens ad quid porrigat rostrum, nisi in quantum sensus exteriores, sine intellectu, per visum & gustum ad pabula deducunt. Sic ipsi asini sine veris principijs, & studijs fructuosis, ac naturarū cognitione, quærunt perficere opera naturæ, & secretum secretissimum totius naturalis Philosophiæ, ac opus optimum, quod hominem ornat moribus, ditat beneficijs, auxiliatur pauperi, & corpus humanum incolume conseruat præbens ei sanitatem. Et postea subditur, de illius occultæ naturæ medicina. Et ideo omnes huius artis beneficium diligentes, studijs insistere tenentur, & ex libris veritatem exhaurire, & non ex fabulis fictis & operibus mendosis, cum hæc ars nullatenus veraciter inueniatur (quanuis hominibus multæ sophisticationes appareant) nisi post terminum studij, & Philosophicorum dictorum cognitionem, seu per scientis fidelem informationem cum docetur. Qui enim in legendis libris deses extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit. & vltra, Non bene potest de leui practicæ assuescere, cuius mens in studijs renuit desudare.

De Principijs naturalibus. Cap. III.

NOn est autem hæsitandum, hanc artem habere vera principia naturalia, cum ipsa natura corpora metallica formet in minera, quod patet per Aristotelem quarto Meteoron, vbi distinguit corpora mineralia in quatuor species: In lapides, in liquefactiua, in sulfura, & sales: Et horum quædam sunt raræ substantiæ, & compositionis debilis, & quædam fortis substantiæ, & quædam eorum ductilia, & quædam non. Et quæ illorum rationes generationis sint, patet ibidem, ergo hic non est necesse poni.

Quot sint partes Mineralium. Cap. IIII.

DIstinguuntur autem corpora mineralia specialiter in duas partes, scilicet in partem metallicam, id est metalla, quæ originem ex Mercurio ducunt vt Aurum, Argentum, Cuprum, Stannum, Plumbum, & Ferrum, & dicuntur mineralia maiora: Et in partem mineralem, quę originem ex Mercurio non ducunt, vt sales, atramenta, alumina, vitriolum, arsenicum, auripigmentum, sulfur, & similia, & dicuntur mineralia minora, sunt tamen corpora non metallica: quum manifestum sit, quòd maiora mineralia, id est, corpora metallica, originem habeant ex sulfure & argento viuo, secundum magis & minus depurato. Et nunc ponam differentiam eorum generationis, & dicam vnde originem habeant, quod tamen sufficienter patet in multis Philosophorum libris.

De Metallis, quæ originem ducunt ex Mercurio in genere. Cap. V.

SVNT autem ductibilia, omnia liquabilia metalla, quæ originem ducunt ex Mercurio. Nam materia eorum, est substantia aquea, mista cum substantia terræ, commistione forti, & non potest vnum ab altero separari: quare congelatur substantia aquea illius cum frigore magno post actionem caloris, & ideo ductibilia sunt, & fabricabilia. Sed non congelatur sola aqua, nisi siccitate, quæ alterauit aqueitatem & terrestreitatem, cum in ipsis humor non est nimis vnctuosus: nam congelatio eorum est ex siccitate terrestri, ideo non faciliter soluitur, nisi per actionem caloris vehementem in ipsis, secūdum quod sunt fortius ac fortius commista.

Quomodo Metalla ex Mercurio fiant, in specie. Cap. VI.

RErum natura omnium liquabilium genera, naturaliter operata est ex Mercurio, vel argento viuo, & sui sulfuris substantia, eo quòd proprium est argenti viui quod coagulatur ex vapore, siue ex calore sulfuris

albi

albi, vel rubei non vrentis. Vnde Aristoteles in quarto Metheoron: Si sulfur album non vrens fuerit, congelat Mercurium in argẽtum bonum. Si sulfur purum cum rubore clarum, & in eo vis igneitatis simpliciter non vrentis, congelat Mercurium in aurum purissimum, quoniam omne siccum naturaliter ebibit suum humidum, vt in suis partibus sit consumatum. Vapor ergo sulfuris, argentum viuum coagulantis ex sua substantia, est terreus, subtilis, aereus, decoctus, & digestus à commistione prima sibi vnita à coctione caloris. Postea eleuata, decocta & digesta, donec habeat vim sulfuream coagulandi Mercurium in corpora metallica, secundum quòd sulfur fuit simplex vel adurens, quod perfectionem vel imperfectionem in metallis causat, vt postea apparebit. Exemplum de his, quòd ipsorum prima materia, sit argentum viuum, quoniam quum liquefit per calorem, cõuertitur in ipsum. Certum quippe est, ipsa antea fuisse argentũ viuum, quia omnis res, de eo, in quod resoluitur, est. Nam glacies conuertitur in aquam calore mediante, necessarium est ergo, prius aquam, glaciem fuisse.

De Generatione Sulfuris, Mercurij, & quæ ex eis oriantur metalla, in generali, & quomodò perfecta ab imperfectis differant. Cap. VII.

HIc notandum est, quòd Sulfur prouenit ex pinguedine terræ, in minera per temperatam decoctionem inspissata quousq; induretur & sicca fiat. Et cum indurata fuerit, Sulfur vocatur. Argentum verò viuum in sua radice prima, est compositum ex terra alba, subtili, nimium Sulfurea, cum aqua clara fortiter admista, & vnita tali vnione per minima, quousq; humidum temperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter, donec fiat substantia vna, non quiescens in superficie plana, nec adhæreat tangenti propter siccitatem, quæ alterauit aqueitatem in ipso. Est autẽ homogenium in natura, quia aut totum remanet in igne, & fixum, aut totum euolat in fumum, cum sit incombustibile & aereum, & hoc est signum perfectionis: & ideo cum postea de terra sulfurea decurrit, calefactum superius ascendit. Vnde in sua natura est, vt per calorem sublimetur. Veruntamen continua sublimatione nimium sublimando depuratur, decoquitur, & inspissatur, ac per sulfur album & rubeum gradatim congelatur, quod quidem Sulfur dissoluitnr multoties, & postea congelat argentum viuum, & illius sublimatione inceratur caloris actione, donec vix in millibus annorum successiuè, & operatione naturæ in perfectum metallum congeletur. Et sic quidem ipsa natura in vasis mineralibus, mediante calore, operatur metalla. In istis ergo operibus naturam imitari oportet quicunq; vult medicinam perficere ad imperfectorum perfectionem, licet ista corpora differant in compositione sua ab argento viuo, quæ ab eo generantur eodem modo, quo ipsum fuerit purum vel impurum, & Sulfure mundo vel immundo, sibi extraneo, vt dictum est. Si enim argentum viuum coagulatur à Sulfure albo, nõ vrẽte, erit argentum. Si coagulatur ex Sulfure puro, in quo est vis igneitatis, similiter non vrentis, erit aurum. Si verò Sulfur fuerit malum & debile, & Mercurius bonæ substantiæ, conuertit ipsum in æs. Si verò argentũ viuum fuerit porosum, terreum, & immundum, & Sulfur etiam immundum, fœtidum & terreum, & fixæ substantiæ, fit ex ipso ferrum, quòd postea non funditur. Stannũ verò videtur argentum viuum bonum habere, Sulfur verò malum, non bene mistum, & quasi non bene congelatum. Plumbum verò habet argentum viuum malum & grossum, mali saporis & fœtidum, ac debilis virtutis: Vnde assiduè per ignis violentiam corrumpitur. Sic differunt corpora metallica ab argento viuo, secundum quòd ipsis inest Sulfur extraneum, vel adurens, vel simplex. Et sic consideratur, quæ virtus sit in ipsis. Cum enim multa quantitas

Sulfuris sit infectio, & multa quantitas arg. viui in ipsis dignoscitur esse perfectio, cum sit incombustibile & aerium, quoniam Sulfur comburit & comburitur, & perfectionem omni tempore impedit. Hæc de verbo ad verbum sunt Philosophorum dicta super Aristotelem in quarto Meteoron. Credendum est autem, quòd ipsorum Philosophorum veritas in aliquo mendacio nunquã est reperta. Sic faciens ars sequitur viam naturæ, ex quibus elici veritas potest, nec est credendum fabulis fictis, nec operibus mendosis, ab opere naturæ omnino extraneis, vt dicitur: Qui credit in mendacium, & non secretis Philosophorum, perdit tempus cum opere, & labores.

De formatione Mineralium, quæ originem ex Mercurio non ducunt Cap. VIII.

SVnt autem media mineralia secundum quod dictum est, quæ originem ex Mercurio non ducunt, id est, ex Mercurio propinquo, & debilis substantiæ, & horum quædam sunt sales, quæ liquefiunt humido faciliter, vt alumẽ & chalcanthũ, sal simplex, & sal ammoniacus, sal petræ lapidis, & omnia genera salium. Et quædã sunt vnctuosa, nec liquefiũt solo humore faciliter, vt auripigmentum, arsenicum, sulfur, & alia sulfurea. Nam aqueitas sulfurorũ est cõmista cum terra viscosa, commistione forti, cum feruentia caloris, donec facta sunt vnctuosa, & postea coagulata sunt ex frigore. Atramenta verò composita sunt ex sale & sulfure & lapidibus. Creditur in eis esse vis mineralis aliquorum liquabilium, quæ ex eis fiunt, vt chalcanthũ & calcatar, quę generantur ex maioribus granis atramenti, & non soluuntur, nisi soluatur salsedo cum ipsis, quæ est in ipso sulfure, & postea congelatur in frigore, & istud iam accipit vim mineralem, ab aliquibus corporibus naturaliter in terra: quod accipit vim ferream erit rubeum, vel terreum, & calcatar. Quod autem vim æream accipit, hoc erit viride æris, vel chalcanthum. Vnde est possibile ista duo, scilicet calcatar & chalcanthum ab ipso generari. Quanuis autem omnia prędicta participent in vi minerali cum metallis, tamen corpora metallica artificialiter ex ipsis fieri non possunt, cum alterius sint naturæ, & cum eis ex vna materia propinqua originem non duxerint. Non tamen nego, quin cum ipsis possint metalla purgari aut dissolui, ac sophistica forma per ea introduci, vt in ipsis errent homines. Potest quoq; plumbi nigredo siue immundicia abstergi, veruntamẽ plumbum semper manet plumbum, quanuis videatur argentum, & introducant in eo nouas qualitates alias, vt appareat argentum. Sic artifices etiam possunt facere congelationes per ea, id est, ex Mercurio humidum extrahere cum rebus siccis, vt videatur Mercurius coagulatus, sed ista coagulatio est pessima. Philosophorum autem coagulatio, non humidum exiccat, sed Mercurium suę radicalis humiditatis consumptione coagulat. Audi quid dicat Aristoteles: Sciant artifices Alchemię, species rerum transmutari non posse, sed similia illis facere possunt, & tingere rubeum citrino, & album tingere colore rubeo, donec fiat multum simile auro, vel argento, vt hi qui coniungunt stannum, cuprum, & Mercurium, & inde faciunt aurum sophisticum. Sic expolitio, per minora mineralia non est impossibilis, aut vapor caloris, ponderis, etiam diminutio contra hæc non stant, sed contra verum aurum & argentum, quæ nequaquam in natura & arte conceduntur fieri, nisi reductione corporum in primam materiam: sic species rerũ transmutari possunt, vt postea Aristoteles subdit, & hoc non fit per solam liquefactionem, sed per congelati Mercurij resolutionẽ cum admistione sui spiritus, corpus in Mercurium transformatur.

De

De generatione Sulfuris uulgi, & simplicis, & Mercurij. Cap. IX.

CVm iam dictum sit, quòd sulfur in metallis est impedimentum, nunc po no differentiam in Mercurij generatione & sulfuris, quanuis ex vtraque parte causent metallum, scilicet Mercurius essentialiter, & sulfur ex parte accidentali, tamen illud sulfur adhuc est duplex, viuum & adurens. Viuũ causat metalla, quanuis vnum differt ab alio secundũ quod plus existit viscositate terræ infectum, cùm tamen sulfur simplex viuum, causans aurum & argentum non est nisi vapor calidus & siccus, generatus ex purissima siccitate terrestri, in quo omnibus modis prædominatur ignis, & illud dicitur elementum cum Mercurio metallorum. Sed generatio sulfuris vulgi differt à generatione Mercurij, vt dictum est, quòd aqueitas sulfuris vulgi est commista cum terrestreitate viscosissima, cũ feruente calore, & facta sunt vnctuosa. Sic generatio Mercurij differt in parte secunda à generatione sulfuris istius, cum sit generatus ex terra subtilissima, albissima, sulfurea, cum limpidissima aqua, quam terra parit, admistione fortissima, ita quòd vnum ab altero separari non possit, donec nõ quiescat in superficie plana, nec adhæreat tangenti propter siccitatem terræ, quæ alterat aqueitatem ratione fortis admistionis, & ideo est elementum cum sulfure simplici, omnium ductibilium. Vel propriè, simile est aliquibus ductibilibus, & ideo propter concordiam aliquam ipsorum generationum, commiscetur sulfur Mercurio, & vnum alterat aliud in natura. Quare vnumquodque corpus metallicum, in se sulfur expressè habere dignoscitur & Mercurium. Cũ liquescit calore mediante, apparet Mercurij substantia & sulfuris, maximè in colore, & cute rubea superius natante. Sed proprium naturæ vnius est adhærentia alterius, cùm vnum sine alio metallum generare non possit. Et inquantum sulfur fit magis simplex, in tantũ magis gaudet & cohæret Mercurio simplici ac mundo, vt fortius vnum cum alio coniungatur, & sic tunc perfectiora ex ipsis generantur metalla.

Quod impoßibile sit media mineralia artificialiter fieri metalla. Cap. X.

SEd quia in præcedente capitulo determinatum est, minora mineralia artificialiter non posse fieri metalla: Ideo propter maiorem veritatem, restat hoc fortius probandum. Primò sic: Quia minora mineralia de prima metallorum materia, quæ est Mercurius, non sunt generata. Cùm autem generatio eorum cum generatione Mercurij in primo differat in forma & materia & compositione: Ideo etiam metalla fieri nõ possunt: Quia vnius speciei vna est materia prima, & sperma ex quo generatur. Sed prima pars antecedẽtis patet, quia minora mineralia non sunt generata ex Mercurio, vt patet per Aristotelẽ & Auicennam. Ideo si deberent fieri metalla, oporteret quòd primò transirẽt in materiam primam metallorũ. Sed quia artificialiter id fieri non potest: Ideo metalla minimè erunt. Sic secunda pars antecedentis sufficienter patet, vt declaratum est in præcedenti capitulo. Secundò ad idem: Quia minora mineralia principium artis artificialiter fieri non possunt, quod est Mercurius, ideo etiam medium & finem non pertingunt, quæ sunt metallum & tinctura. Consequentia tenet: Quia nutrimentum in homine per generationem non potest fieri homo, nisi prius conuertatur in sperma, & sic addito suo simili nouus generatur homo. Sed quia minora mineralia à metallis extraneæ sunt naturæ, quanuis in aliqua vi minerali participent, tamen debilioris sunt virtutis, & adustibilia: Ideo natura metallica de ipsis non gaudet, sed ea respuit. Cõseruat autẽ ea quæ suæ naturæ sunt. Verbi gratia, Si miscerentur aqua & terra tunc separantur abinuicem, quia terra petit fundamentum, cùm sit grauis &

sicca, aqua verò superficiem. Et nequaquã artificialiter sic possunt coniungi, quod istæ duæ naturæ stent in vna natura coniunctim, quanuis aqua possit abluere, & mundare terram. Sed quòd siccitas terræ artificialiter mutetur in humidum aqueum, credi impossibile est, licet terra madefiat aqua. Sic minora mineralia possunt coniũgi cum metallis, & ea purgare, & aliquomodo nouam formã introducere, sed cum ipsis permanere, & illud immaturum maturare natura nõ concedit. Quare fatui sunt, qui tot & tam diuersa negotia, & sophisticationes ad decipiendum homines adducunt, scilicet res improportionabiles, quę nec naturam dant, nec eam recipiunt, scilicet secũdinas, testas ouorum, crines, sanguinem rufi hominis, basiliscum, vermes, herbas, stercus humanum, & sic de infinitis generibus stercorum, volentes cum pessimis optima perficere, & naturæ defectum cum his adimplere. Sed quia in his naturalibus, nec aliquatenus talium vnquã veram materiã imaginando sunt perscrutati, volẽtes stercus seminare & metere triticũ, quod satis videtur impossibile, vt dicit̃, Quæ seminauerit homo, hæc & metet. Ergo si stercus seminat, stercus inueniet. Quare nõ est mirum, quòd nullus in tali stercore perficit, cũ sint delusi, & omnes ipsis adhærentes. Semina igitur aurum & arg. vt afferant fructũ, cum labore tuo, mediante natura, quia ipsum habet, & est illud quod quęris, & nulla alia res mũdi: cùm alia omnia sint fœtida, & naturæ cedant per ignis assiduitatẽ & examen. Sunt & aliqui Alchemistæ in minoribus mineralibus laborãtes, scilicet in quatuor spiritibus, vt in sulfure vulgi & arsenico, auripigmẽto, & sale ammoniaco volẽtes ex his tincturas perficere, sed illud minimè facere possunt, vt patet per diffinitionẽ naturæ. Quia tingere non est aliud, quàm tingens tinctũ in naturã suam transformare, & secũ sine vlla separatione permanere, docẽs naturã præliari contra ignem persequentẽ, & ita, vt natura tingentis & tincti concordẽt, verbi gratia: si ex auro vel argento tinxeris plumbum vel stannũ, vel aliquod tale, quod concordat in naturis, quia originẽ ex vtraq; parte ex Mercurio duxerunt: & cùm maturũ immaturo coniungitur, cum maturo perficietur in tali via. Sed cùm isti quatuor spiritus sint alterius naturæ cum metallis, vt sufficiẽter prius dictum est: Ideo si tingunt, tunc quæro, vtrum debeãt conuertere, vel conuerti. Si conuerti, tunc tinctura non est, vt prius patuit per eius diffinitionem: si autem conuertere, tunc tingendum conuertet in suam naturam, & hæc est terrena, naturæ metallicæ contraria, ideo tingendo, metallum facere non potest. Quod aũt tingens tingẽdum conuertat in suam naturã, probatur, quia omne generãs naturaliter generat sibi simile, sed quia natura quatuor spirituũ generans, est terrea, igitur generabit sibi simile, quod etiam erit terrea materia sicut ipsum. Sic etiam omnẽ aliam tincturam fatuã, quæ non inuenitur in proprietate metallicæ naturæ, despicias cum vijs alijs naturæ extraneis, quia in ipsis non est aliud, nisi rerum consumptio, temporis perditio & laboris, cùm omnia ista apparenter sint metalla, & non existenter, quæ per minora mineralia, vel consimilia sunt præparata. Et ergo stultũ est, quærere in re, quod antea nõ fuit in illa, sicut verum aurum & argentũ in rebus fœtidis & adustibilibus.

De differentia sulfuris uulgi, & Philosophorum simplicis, non adurentis Cap. XI.

NVnc quęrendum est de differentia sulfuris simplicis Philosophorum nõ adurẽtis, & sulfuris vulgi. Cùm philosophus generaliter loquatur: sulfur coagulat Mercurium. Vtrum omne sulfur Mercurium coaguletꝰ Dicendum est quòd non. Quia omne sulfur vulgi, secundum Philosophum, metallis est contrarium. Item Auicenna: Non intrat in magisterium nostrum, quia nõ est ortum ab eo, cùm semper inficiat, denigret, & corrumpat, quocunque modo per-

do per artificium præparetur. Est enim ipsum ignis infectus. Ergo si figitur, fusionem impedit, nec est impossibile corpori coniungi, cuius exemplum cernitur in ferro, quod sulfur fixum, grossum, immundum in se habere dignoscitur. Si verò calcinatur, in terream redit substantiam, vt puluis mortuus, & quomodo posset alijs metallis vitam inspirare? Habet enim duplicem superfluitatem inflammabilem substantiam, & terream fæculentiam. Igitur per hoc considera sulfur vulgi, & non Philosophorum, cum sit ignis simplex, viuus, viuificãs alia corpora mortua, & ea maturans, & ita quòd naturæ defectum supplet, cum ipsum sit per se superfluæ maturitatis, secundum quod in sua natura est perfectũ & per artificium magis ac magis depuratum. Vnde iterum Auicenna: Tale sulfur nõ reperitur super terram, nisi quantum existit in istis duobus corporibus Sole & Luna. In Sole autem perfectius, quia magis est digestum & decoctum. Philosophi autem subtiliter sunt imaginati, quomodo ex istis corporibus perfectioribus sulfura illa elici possent, & ipsorum qualitates melius purgari per artem, vt hoc fieret in arte, mediante natura, quod antea in ipsis non apparuit, quanuis plenariè occultè habuerint. Et hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione, & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc sine vlla admistione rerum extranearũ cùm extraneæ naturæ lapidem nostrum non emendent, quoniam nihil cõuenit rei, nisi quod propinquius est ei, cum sit medicina simplicis, ac mineralis naturæ, ex aqua Mercuriali producta, in qua aurum & argentum prius sunt soluta. Verbi gratia: Si in simplici aqua congelata glacies ex niue* creauit virtus, in ea soluitur per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute, quæ occulta fuit in glacie. Si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aquæ, in qua iacet, nec illa aquam tingit sua virtute, quę in ea ante coagulata fuit ex parte specierum. Sic eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium per Mercurium, occultam virtutẽ ex eo habere non potes, puta, sulfur digestum, & decoctum per opus naturæ in minera. Sic lapis est vnus, vna medicina, quæ secuudum Philosophos dicitur Rebis, id est ex bina re, scilicet ex corpore & spiritu albo vel rubeo, in quo multi fatui errauerunt, diuersimodè exponentes illud:

Est Rebis in dictis rectißima norma figuris;

Id est, duæ res, & hæ duæ res sunt vna res, id est aqua coniuncta corpori, qua corpus soluitur in spiritum, id est in aquam mineralem, ex qua factum est ab initio: & sic ex corpore & spiritu, fit vna aqua mineralis, quæ dicitur Elixir, id est, fermentum, quia tunc aqua & spiritus est vna res, ex qua fit tinctura & medicina omnium corporum purgandorum, quod multis fatuis videtur impossibile. Igitur ex vna re, quæ est aqua corporis, & spiritus, medicina perficitur. Vnde Versus:

Hæc fallit multos sua per problemata stultos.
Ars unam poscit rem, quam quiuis bene noscit.
Hanc optant plura rem, res sic est tamen una.
Illi non similis præest, precio quoq; uilis.
Nec contemnenda, nam perficit illa stupenda.
Hanc tu fixare debes, & in igne domare;
Sic quòd & ascendat, & rursus ad infima tendat.
Dißipa rem captam, per rem prius hanc satis aptam.
Leniter extractam, sic massam contere factam.
Hæc non festinet, sed temporis ordine fiat:

Item alij versus, quòd corpus grossum fiat spiritus subtilis, id est fixum volatile: & è conuerso, volatile fit fixum,

Aspera res lenis quoq; fit uasis in amœnis,

Quæ dum calcatur, tamen à doctis adamatur.

Alij versus, quod viceuersa fit fixum.

Sed dum fixatur hæc res, & in igne domatur,
Hanc tegit umbra sua, rerum substantia quinta.

Id est fermentum secundum, qualiter incepisti, taliter finias cum fermento. Alij versus de Inceratione, cùm funditur, tunc omnia cum eo funduntur.

Omnia coniungit, si funditur, omnia fundit.

Et sequuntur plures versus secundum Albertum, ad quos remitto studiosos. Et sic exposui tibi quid sit Rebis, & Elixir, & Medicina, & vnde dicantur, & quæ sit aqua Philosophorum, ex qua viua fiunt elementa postea, & è conuerso vnum fiant. Versus,

Quatuor ex uno fiunt, & quatuor unum.
Hæc sunt secreta, sic gaudebis sine meta.

Et si secundum Philosophos habemus naturam sulfuris & Mercurij super terram, ex quibus aurum & argentum factum est sub terra. Ex his dictis videtur, quomodo ars imitatur naturam, & per nullum alium modum.

Quomodo sulfur album & rubeum existat in Luna & Sole. Cap. XII.

CVm sit dictum, quòd sulfur Philosophorum rubeum existat in Sole, per maiorem digestionem & sulfur album in Luna per minorem digestionē * Vnde Philosophus: Citrinatio non est aliud quàm completa digestio. Nam calor agens in humidum, primò generat nigredinem, & agens in siccum generat albedinem, quam albedinem ignis transcendit, agens in eo, purissimā citrinitatem causat. Et hæc omnia in plumbi calcinatione attendi possunt. Etiā dicit Philosophus, quòd iam actu vnumquodque perfectorum corporū suum sulfur bonum cum Mercurio contineat, scilicet aurum aureum, & argentum argenteum. Ideo sulfur album per citrinitatem fit aureum, eo quòd sulfur rubeū, id est ignis substātia est ibi, qui hoc album plus digessit, & sic sulfur album & rubeum ex vtraque parte existit in Sole. Quare ignis est summa eius perfectio, vt in igne generati. Et ideo amicabiliter congaudet natura suæ igneæ naturæ. Vnde quæritur: Vtrum aliquæ res extraneæ hoc in corporibus possint causare? Cùm ars non sit aliud, mediante natura, nisi coctio & digestio illius naturę per simplicem laborem. Verbi gratia. De mane cùm surrexi, & video vrinam meam albam, iudico me nimis parum dormiuisse, repono igitur me ad dormiendum, & accepto somno, vrina fit citrina, & hoc nullo alio modo fit, nisi per digestionem caloris naturalis in me existentis. Sic sequere naturam per artem similiter decoquendo, digerendo & maturando & subtiliando, cùm iam actu contineat natura in se ignem naturalem, quo maturatur, hunc aliæ res non habent, & eum dare non possunt. In Luna verò non est, nisi sulfur simplex album non tantum digestum sicut rubeum, cum non sit nigredine priuatū per actionem caloris, quem in se naturaliter continet, sed ignis species est obtecta, & occulta, agens tam in arte, quàm in natura, & è conuerso. Et ideo non est impossibile, quòd ars, mediante natura, hoc plus digerat & perficiat, cùm naturaliter natura appetat perficere: sed per se non potest, nisi iuuetur arte & operatione: quanuis isti labores, vt credo, nō perueniant ad hominem duræ ceruicis. Quia boni laboratores rarò inueniuntur: Et ideo non fit verum argentum & aurum nisi fiat ita digestum & decoctum, vel vt medicina, cum qua tingitur, & in melius melioratur peius. Quia omnium Philosophorum intentio est, cum meliori peius perficere. Quod fatui contrariè intelligunt, quia cum peiori melius

perfi-

perficere nituntur, & hoc quærunt in re, quod nunquam fuit in illa, scilicet aurum & argentum in stercoribus, & in rebus adustibilibus, & hoc faciunt sophisticè, vt appareant hominibus vera, vt dictum est prius.

Quòd in alijs corporibus ægris, non est utile hoc sulfur quærere, cum in ipsis non sit. Cap. XIII.

QVæri verò non immeritò potest, vtrũ in alijs ægris corporibus, hoc sulfur, scilicet album & rubeum, ad Mercurium tingedũ elici posit? Dico quod non. Quia prius dictum est, quòd in ipsis non est aliqua materia maioris temperantiæ, & minoris fæcis, quàm in istis duobus corporibus, quibus insunt radij tingentes, quibus vti posis ad tingẽdum, sed cum alijs nõ tinges, cùm prius dictum sit, quòd in se contineant sulfur fœtidum & adustibile, & non virtualis naturæ, sicut in istis, cùm omnis ars non ualeat nisi præhabita natura, quam sequatur. Posses tamen purgare metalla imperfecta cum minoribus mineralibus, & cùm purgata essent, non haberent auream vel argenteam naturam in se, quia decoctio vel digestio, aurea non fuit in eis, sicut in istis duobus corporibus, nec sulfur ita maturũ, & ideo ipsis immaturis succurrendum est cum maturo, vt maturentur. Igitur nõ tingunt, sed tinguntur, quia tinctura auri vel argenti, in ipsis habet proportionabilem naturam, quia cum eis originem ex Mercurio duxerunt. Ex ijs manifestè patet, quòd minora mineralia tingere non possunt. Quia si corpora imperfecta metallica, quæ conueniunt cum auro & argento ex parte Mercurij, tingere non possunt, nec naturam auream siue argenteam infundere, quomodo tãdem illa facere possent, quæ non conueniunt in aliqua natura cum eis? & ideo non est tingendum, nisi cum illis, quibus inest virtus tingendi. Tinge ergo cum auro & argento, quia aurum aureum, & argentum argenteum tribuit colorẽ & naturam. Quare omnia alia despicias, cùm in ipsis nullus fructus sit, sed solùm rerũ perditio, necnon temporis & laboris.

Quòd aurum curet infirmitates, & alia corpora metallica. Cap. XIIII.

CVm autem inter vulgares & dictos Philosophos aurum famam teneat, quòd in prima sua dispositione manens, lepram curet, & plures alias virtutes habeat, hoc non est nisi propter completam eius digestionẽ, quia excellentia ignis in eo agens omnes malos humores consumit in corporibus ægris existentes, tam in calidis quàm in frigidis causis. Sed hoc argentũ facere non potest, quia tantam superfluitatem ignis nõ habet, & tantum nõ est digestum, & coctũ naturali maturitate. Tamen isto non obstante igneitatem in se occultè & virtualiter habet, sed non ita plenè, quia adhuc ignis nõ vincit alias qualitates elementares sicut in auro. Et ideo argentum in sua prima dispositione manens, nõ curat lepram ita potenter, nisi prius per artẽ digeratur, quousq; habeat summos gradus auri, & omnem maturitatem. Quare alia ægra corpora metallica, minus curant infirmitates, secundum quòd magis differunt in perfectione & maturitate ab eis. Aliud minus, aliud magis differt, & secundũ hoc minus curant, quod est ex defectu sulfuris infecti, fœtidi & vrentis, ex quo in genere coagulationis facta sunt ab initio, & ideo non curant, cùm ignis in ipsis ita infectus sit, elementaribus fæcibus, & vrens, cum admistione aliarum elementarium qualitatum.

Nunc ad propositionem primam virtutis auri curãtis. Cùm autẽ tanti vigoris sit promulgatũ, & hoc in prima sua dispositione manẽs: Quid est mirũ, si in medicinam (sicut expertum est) per artis ministerium sequẽtis naturã, redigatur?

& eius virtus subtilietur per digestionem decoctionis, & qualitatum purgan-
darum, quòd plures ac infinitas, seu omnes ægritudines tunc habeat curare.
Quod pate[illegible]ldum de Nouauilla expertissimum medicũ huius sum-
mi operis, q[illegible]n Apostolicum, Dominum Innocentium à peste incu
rabili cum hac medicina* tinctum, & opere naturæ per artis ministerium, nõ
est aurum, aut argentum vulgi, quoniam additur eis additio magna, in prospe
ritatibus multarum vtilitatum, ad omnem ægritudinem cuiuslibet generis ex
pellendam. Et nominanter has assignauit virtutes. De sene facit iuuenem; &
senem reuirescere facit naturam, conseruat sanitatem, roborat infirmitatẽ om-
nem corporis, expellit ægritudinem, venenũ declinat à corde, arterias hume-
ctat, liuidam immunditiem à pulmone dissoluit, vulneratũ consolidat, sangui-
nem mundificat, lapidem frangit, contẽta in spiritualibus purgat, si caput reu-
maticum est, purgat à fluxu, stomachum in calore naturali confortat. Et si æ-
gritudo fuerit vnius mensis, sanat eã in vno die vel hora: si verò ægritudo fue-
rit vnius anni, sanat eam in octo diebus: si verò morbus fuerit antiquus longo
tempore, cum alijs medicinis incurabilis, sanat eam in dimidio mense. O felix
scientia cum sciente. Quare non immeritò hæc medicina super omnes alias
medicorum medicinas est quærenda, quia qui habet eam, incomparabilem ha
bet thesaurum, & in salubri constellatione natus est, in hoc seculo diues, diui-
tijs infinitis super reges & principes huius seculi. Quis non diligeret talia, quę
sanum & longæuum se vtentem, supra omnes medicorum medicinas conser-
uant: cùm ipsum ditent, & alios non depauperent. Hęc sunt bona iusta coram
Deo & hominibus, non per vsuram acquisita, seu fraude & deceptione men-
dacium, ac per mercimonia in deceptionem plurimorum, vt in omnium alio-
rum bonorum acquisitione, quia hæc ars est speciale donum Dei, vt dicitur:
Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Sed ẽ
contrario, ait beatus Augustinus ad omnes alios Alchemistas, qui homines so
phisticationibus deludunt: Vos deceptores estis, & sententia excommunica-
tionis aggrauati, cum vestra opera, elementa falsa sint & mala. Et excludẽs seu
saluans artifices naturam imitantes, quanuis pauci huius artis veritatẽ summẽ
cognoscere valeant, vt supra ad propositum dictum est de virtute huius medi
cinæ. Sic truffatores in stercore aurum & argentum quærentes in libris ipso-
rum proprijs, quos & ipsi propriè composuerunt, & ipsos tamen composuis-
se Philosophos testantur, quod veritas non testatur, quoniam veritatem po-
suerunt: Quum veritas Philosophorum (vt dictum est ab aliquo) in forma
mendacij non cernitur vnquam fuisse reperta, sed semper naturæ motum &
modum imitantur. Sic enim in libris vestris scribitis in arte Alchemiæ. Ca-
ueas tibi ab odore eius, ne te interficiat. Ecce qualis medicina, quæ quum viui
ficare deberet, mortem inducit. Quare hoc nõ est mirum, quòd sit res toxica-
tiua, cùm antea ex stercoribus & venenosis receptis sit composita. Videte fa-
tui, quomodo vestra opera differant ab operibus naturæ. Quare tantum fati-
gamini in huiusmodi rebus altis, ad quæ peruenire non poteritis taliter labo-
rando: nisi miraculosè fieret contra naturam, vt accidit beato Ioanni, qui de
virgis fecit aurum & argentum, confisus in potentia Dei, & de arena maris la-
pides preciosos. Dico enim vobis, qualis est medicina, tale fit & aurum & arg.
Cùm merdam seminaueritis, merdam metere visi estis, & apparentias sophi-
sticationum. Reuertamini fratres ad viam veritatis, qui eam ignoratis, quoniã
propter vosmetipsos consulo studere & laborare, sapientum dicta reuoluen-
do, ex quibus veritas elici potest, & non casualiter, aut temere opera accedi-
te, per hoc quod scribitur, Recipe hoc vel illud, id est merdam, & fac stercus.
Scitote

Scitote quòd hæc ars à Philosophis occultè tradita est, propter eius nobilitatem, & non æstimate eam in foro esse venalem, aut vendendam & emendam, sicut libri vestri multarum falsitatum continēt. Vnus emit, alter vendit, discas mihi merdam, & ego te docebo stercus. Sic permerdatus alium permerdat, & omnis mundus existit quasi permerdatus. Volentes ergo alios ditare, vosipsi infinitis paupertatibus estis subiecti. Fratres reuertamini, cum Sapiētia cognoscat vos errare cum libris vestris. Philosophorum verò libros perlegite, & perlectos repetite. Si autem repetitos non intellexeritis, non Doctores, seu Philosophos reprehendatis, sed vestræ ignorantiæ calumniam reddatis.

Quòd duo particularia tantùm sint uera in hac arte, quorum primum est in Mercurio. Cap. XV.

PRimum vniuersaliter omnibus intuentibus, ad quas præsentes peruenērint declaro, quòd in totius huius artis serie, non sunt nisi duo particularia quæ particulariter perficiuntur secundum Philosophos & naturā. Quanuis deceptores infinitas sophisticationes, dealbationes, & rubificationes faciant, quibus fideles deluduntur. Primum particulare, tam in albo, quā in rubeo, existit in Mercurio, sine administratione medicinæ perfectæ, licet corpus, cū quo perficitur, in se ipsius tincturam contineat particulariter, si moueatur arte & operatione, veluti natura requirit. Primum quod in natura particulariter ex vtraqꝫ specie perficitur est, cum Mercurius sit prima materia omnium metallorum, compositus ex terra alba nimium sulfurea & aqua clara, & ideo albedo terræ transpareat limpiditatem aquæ, & sit color in eo albissimus, vt docet experientia, & hic sit immaturus, possibile est ex eo fieri Solem & Lunam. Vnde Philosophus: Admisceatur alijs corporibus metallicis, quia sunt de materia eius, & ipsa generata sunt ab eo, & ideo per artificium illud sibi potest mittere digestam naturam in eum, vt cum eis perficiatur: Et sic quibus complectitur metallis fit similis ipsis, sine aliqua admistione extranea, cum simpliciter natura congaudeat suæ naturę, & nō per aliud medium extraneum, scilicet cum Sole Sol, cum Luna, Luna, cum Venere Venus, & sic de alijs, quia vnumquodqꝫ mittit in illum vim suam, etiam, quia continet in se sulfur suum bonum immaturum, quod per artē maturatur. Quare alia metalla sic coagulata & infecta per sulfur: particulariter, sicut ipsum Sol & Luna fieri non possunt Prima ratio est Si enim corpora imperfecta metallica transformarētur & admiscerentur cum Sole & Luna, tunc ipsorū mercurius haberet illud in se præhabitum sulfur malum, & si purgarentur, adhuc in tantum purgari non possent, quòd reducerentur in mercurium, sicut ante talem superfluitatem, nec etiam posset corpus perfectum in ☿ dissolui. Et cum in eo dissolui non posset, naturis ex vtraque parte seratis, vnumquodqꝫ in examinatione ab altero separaretur, ex quo non haberet in se naturam perfectam occultè, cum qua solutiones propriæ ipsorum perficere possent, mediante arte, vt alia corpora perfecta subuenirent cum natura sua, quæ naturaliter est perfecta. Secunda ratio: Si insoluta adiungerētur perfectis corporibus, minus aurum & argentum fieri possent, cùm naturaliter per congelationem ex vtraque parte, naturæ eorum seratæ sint: & cum non sit medium aperiens illas naturas, nec vna vis in aliam coniungi posit naturali coniunctione, nec mitti, ita vt redeant in mercurium, ex quo ex vtraque parte originem duxerunt: Ideo per asperitatem ignis abinuicem separantur, scilicet per combustionem naturæ imperfectæ, & per resistentiam naturæ perfectæ, vt bene cernitur. Sed cùm cōiungere volueris, facias medium per mer-

N. B. capitul.

curium,qui dissoluit & aperit naturas,vt simpliciter vnum posit transire in aliud,& perfectam vim mittere in imperfectum,vt secum perficiatur.Et hi sunt labores viæ particularis,quibus aurum & argentum fieri potest, sed vniuersaliter non. Nota. Mercurius crudus dissoluit corpora,& reducit ea in primam materiam,sed Mercurius corporum hoc facere non potest. Est enim propter cruditatem sui sulfuris,quòd in prima habuit alba terra,ex qua cum aqua clara factus est ab initio,quia illud crudum semper appetit corrodere,quod suæ naturæ vicinius est: primò aurum,secundò argentum,& sic de cæteris. Quare alter Mercurius corporum sic facere non potest, quia per congelationem illud crudum sulfur,quod antea fuit in illo,est alteratum in natura,& ideo non corrodit sicut primum,nec seratum aperit,& ideo vna vis non mittitur in aliã,sed vnumquodq; manet per se, quanuis confluctualiter sint coniuncta, secundò naturaliter ex vtraq; parte sunt serata.Quare in examinatione, & per asperitatem ignis imperfectum comburitur,cum vna natura alteri succurrere nõ posit.Sed cùm arg.viu.crudum hoc facere posit,scilicet naturas seratas aperire, vt vnaquæq; res suę naturæ vicinæ sit ad iuuamen:Ideo si dissoluerit argentũ, inueniet argenteam naturam,&si aurum,inueniet auream naturam,si plumbũ plumbeam,& sic de alijs,per ipsorum sulfur congelatur, vt dicit Philosophus, & simile fit illis.Si verò ista corpora quæ suam naturam participant,scilicet imperfecta non possunt ipsum perficere, minimè ista, quæ suę naturę non sunt, nec in minerali cum eo participant,sicut tu quæris in multis stercoribus. Et ideo est particulariter posibile ex eo fieri argentum & aurum,& in alijs corporibus non,vt audiuisti. Nota. Duplex est solutio corporum in Mercuriũ.Per Mercurium scilicet in Mercurium,& in aquam mercurialem.Prima solutio requiritur ad particularia,secunda ad vniuersalia.Prima solutio corporũ in Mercurium,non est aliud,nisi congelati resolutio,id est,quod per solam solutionẽ seratum aperitur,propter ingressum vnius naturæ in aliam,& ista resolutio est in particularibus.Secunda solutio est in aquam mercurialem,&hæc est in vniuersalibus,& ista non fit per solam solutionem sulfuris immaturi in Mercuriũ, sed per putrefactionem corporis & spiritus in calido & humido. Cum putrefactio omnium rerum naturam adinuicem ligatarum,fit solutio &separatio,& sic separentur partes adinuicem ligatæ,vt vnaquæq; pars separetur ab alia. Et hoc fit per solutionem elementorum,quæ in generatione Mercurij sunt connexa,scilicet aquæ & terræ.Et eædem partes cum purgatæ fuerint in natura per conuersionem coniunguntur,& plus se diligunt, propter ipsorum mundificationem quàm antea: quanuis ista separatio fieri non posit in corporibus, nisi per spiritum.Et sic ars transcendit naturam in vna via,quòd artificialia subitò fiunt,cùm tamen naturalia antea prolixè facta fuerint.Non credas, quòd sint elementa vulgaria,sicut aqua nubis,& consimilia,sed humidum aqua, frigidum terra,calidum aer,siccum ignis.Et sic sunt in naturis rerum elementarũ cùm nequaquam ars posit partes ita naturaliter separare, quòd simpliciter in elementa secundum quod fuerint,transmutentur,cùm primò natura mutauit vnam qualitatem in aliam.Taliter ars bene separare potest, vt humidum à sicco,frigidum à calido separetur.Sed tamen vna qualitas adhuc de naturali cõmistione posidet naturam alterius in aliqua parte,per hoc possunt per artem viceuersa coniungi,sicut diuisa sunt.Si enim vna qualitas non participaret naturam alterius,scilicet aqua naturam terræ in frigiditate,& aer aquæ in humiditate,& sic de cæteris:Tunc sequeretur,quòd naturale opus esset totaliter destructum,cùm simplicia essent elementa,sicut antea fuerunt ante Mercurij generationem: et ars destruxisset naturam,à capite incipiens, scilicet ab auro & argen-

argento, vsq; ad primum, id est arg. viuũ, & vltra ista principia ad simplicia elementa, secundum quod antea fuerunt ante Mercurij generationem, quod tamen ita remotè in arte est impossibile. Et si esset possibile, tunc sequeretur, quòd de nouo extra primam materiam, Mercurij scilicet metallorum, ars com poneret elementa, & viceuersa generaret Mercurium, sicut destruxisset, quod est impossibile artificialiter fieri. Sed bene ars destruit à capite vsq; ad pedes, id est Mercurium à pedibus ædificans vsque ad caput, in subtiliori forma naturalis substantiæ, quàm antea fuit. Sic diuiduntur species rerum, cùm in aliam formam transmutantur, quàm antea fuerunt, quod dicit Aristoteles. Sciant artifices Alchemiæ, species rerum transmutari non posse, quod verum est, vt ipse confirmat, nisi in primam materiam conuertantur, id est in argentum viuũ, & vltra hoc non consulo, cum fieri sit impossibile.

De secundo Particulari, quod est in Luna. Cap. XVI.

QVum superius dictum sit, quòd Luna contineat in se sulfur album, sicut aurum, cùm ignis species sub albedine in eo obtecta sit: ideo omne argentum est possibile fieri aurum, vt dicit Philosophus. Non est aurum, quod non prius fuerit argentum. Sic argẽtum continet in se aliquas qualitates indigestas, quæ possunt ab eo purgari, ita quòd per artem particulariter transeat in Mercuriũ fixum, id est in vicinissimam naturam auri, quia tunc omne illud continet in se, quod & aurum, per appositionem sulfuris rubei Philosophorũ, per hoc plus digeritur, & citrinatio in eo causatur in adiunctione corporis perfecti, cum fuerint simpliciter vnius naturæ. Hoc autem in alijs corporibus fieri est impossibile, cùm tantam vicinitatem naturæ perfectè non habeant, sicut ipsum: Quia est impedimentum in generatione ipsorum per sulfur adustibile, & fœtidum, nec ipsa sunt medium, de quo loquitur Philosophus: Non fit transitus ab extremo in extremum, nisi per medium, id est ex Mercurio non generatur aurum, nisi prius fuerit argentum, nec in se habent sulfur ignis simpliciter non vrentis, sed sulfur adurens, & ideo in Mercurium fixum particulariter transformari non possunt, cùm semper prædictum sulfur ea comburat per ignis examinationem. Et sic habes rationes, quomodo particulariter aurum & argentum fieri possunt.

De Sophisticis particularibus. Cap. XVII.

ARistoteles dicit: Sciant artifices Alchemiæ, species rerum transmutari nõ posse, sed similia illis facere possunt, & tingere rubeum citrino, vt videatur aurum, & album tingere, donec sit multum simile auro, vel argento. Possunt quoque plumbi immunditias abstergere, vel alterius corporis, vt videatur aurum & argentum, veruntamen plumbum semper manet plumbũ, cùm in se non habeat aurum & argentum, sicut prius dictum est, vt hi, qui accipiunt salem ammoniacum, vel alia minora mineralia, vt in ipsis errẽt homines, sed aurum & argentum sophisticum faciunt. Coniungunt enim stannum & cuprum cum Mercurio, vt appareat hominibus argentum, & aliquo modo fabricabile, & in igne examinabile, secundum eos, qui in igne experti sunt, qui tamen in hoc deluduntur, & in examinatione naturæ. Adustibile & fœtidum, secundum quod est, veram naturam argenteam non habet in se, sicut apparet in colore & in examinatione aliqualiter. Prima ratio est: cuprũ cõtinet in se Mercurium mundum aliqualiter, nisi inquantũ in sulfure existit defectus, quia sulfur fœtidum & adustibile habet, quod inquantum adustibile, comburit, & ru-

bedinem non ratione digestionis habet, sed ratione sulfuris rubei, & immundi, tamen Mercurius habet substantiam præ sulfure, & ideo tardius in igne deficit, quàm plumbum vel stannum, quoniam Mercurius resistit, nisi inquantum violentiam patitur à sulfure sibi commisto. Et quòd per plumbum citius comburitur, hoc est ratione Mercurij plumbi imperfecti, quia infectus Mercurius cum infecto sulfure, sicut plumbum est, quærit aliquid vicinum suæ imperfectioni, & quum argentum & cuprum commista sunt, in argento non inuenit aliquam rem infectam, sicut in cupro, vbi inuenit primò sulfur adurens, cui citius commiscetur. Et in commistione vniuersali Mercurius cupri magis inficitur, quum plumbum sit ex vtraque parte, scilicet Mercurij & sulfuris infectum, & plus malum, citius adhæreat malo, quàm bono. Et inquantum maius malum malò cohæret, intantum debilius, & peius erit. Et ideo citius coadhæret cupro, quàm argento, inficiens, & comburens illud, cum natura cupri & argenti, vt audiuisti, ex vtraque parte sint seratæ, peiori subuenire non possunt; Et ideo comburitur cuprum ab argento, quæ fluctualiter coniuncta fuerunt. Naturaliter autem ex vtraque parte naturæ eorum sunt seratæ. Et sic bene plumbum comburit cuprum ab argento, quod tardius separatur sine plumbo, quoniam inquantum magis comburitur, in tantum debilius erit, & combustibile. Sed in coniunctione stanni cum cupro & Mercurio, Mercurius aperit aliquo modo naturas seratas, & coniungit hæc duo, scilicet stannum & cuprum. Nam quum ex vtraque parte aliquo modo mundum habeant Mercurium, & sulfur malum debiliter commistum, coniungitur Mercurius Mercurio: sed quia habet potentiam sulfuris, variando colorem cupri, qui existit in sulfure, ita quòd noua forma appareat, & iam ita citò sulfur comburi non possit, sicut ante ipsum Mercurium, & Mercurius crudus coagulatur per ea, & alteratur cum ipsis in natura, sic vt aliquo modo appareat argentum, quanuis verum argentum non est, quum in eo non fuerit debita digestio & decoctio, & sulfur non sit ita simplicis, & virtualis naturæ, sicut ipsum argentum viuum, quum aurum & argentum ex vtraque parte sui Mercurij & sulfuris sufficienter sint digesta, & bonæ maturitatis, & in omni digestione perfecta. Sic habes argentum sophisticum ex stanno, cupro, & Mercurio, & si tunc admiscerent aliquos pulueres minorum mineralium, tunc magis debilitarent sulfur, & sic non esset impossibile, quòd Mercurius ageret super potentiam naturalem, sed semper in fine diminuitur, & comburitur in igne, quum sulfur non sit virtualis naturæ, sicut ipse Mercurius, sed semper occultè comburens, & inficiens Mercurium, quanuis Mercurius sit suppeditatus, & sic postmodum in stercus redeat, secundum quòd stercus fuit. Sic intellige, quomodo verum aurum, & argentum differant ab auro, & argento sophistico, quanuis plures sophisticationes fiant eodem modo per alia metalla in rubeo, vel in albo, adiunctis medijs mineralibus, vel aliquot ipsorum. Sunt verò ipsi laborantes delusi, æstimantes bonum secundum apparentiam: hoc facit ipsorum ignorantia, quòd non cognoscunt naturas metallorum.

De via

De uia uniuersali, sermo generalis. Cap. XVIII.

DEterminato prologo huius artis, & particularibus eius: nūc dicemus de via vniuersali, in qua ars imitatur naturam. Est autem via vniuersalis, vt audiuisti superius, possibilis in naturis metallorū plantare ramos, in quibus crescunt flores miri odoris & rosulæ tam albæ, quàm rubeæ. Primum autē incipere, est soluere lapidem in suam primam materiam, & est coniunctio corporis & spiritus, vt ex eis fiat vna aqua mercurialis. Vnde Auicenna: Primūq; incipere, est soluere lapidem in suum Mercuriū. Vnde Rasis philosophus: Nisi corpora soluas, in vanum laboras, scilicet argentum & Mercurium, ad Elixir album: & aurum & mercurium ad Elixir rubeum. Et hoc in balneo rorido, ratione putrefactionis, vt corpora viscositate aquæ mercurialis soluantur. Vnde Parmenides: Cùm coniuncta est in vnum permanens aqua, cum qua fuit ab initio, postea sequitur elementorum diuisio, & ipsorum purgatio. Vnde Alb. Magnus: Quatuor ex vno fiunt, & quatuor vnū: id est ex aqua mercuriali. Tertium est terræ mūdificatio, de quo dicit Morienus philosophus, Hæc aqua cū terra sua putrescit, per hoc magisterium totum dirigetur. Vnde Rasis philosophus: Iunge siccum humido: humidū est aqua, siccum verò terra. Postea sequitur terræ sublimatio, de qua dicit Parmenides philosophus: Ipsum dealbatum citò igne sublimate, vt exeat ex eo spiritus, quem in ipso inueneris, & terra maneat calcinata, de qua terra dicit philosophus Parmenides & Morien. Sic cinerem qui est in fundo, ne vilipendas, quia est diadema corporis tui, & permanētium cinis. Sic sunt quatuor elemēta sic præparata, vt superius intellexisti. Nec coniunxeris ea ante ipsorum mundificationē, cùm propter eorum immunditiam separentur, quod dicit Ascanius: Spiritus non coniunguntur corpori, donec à suis immunditijs perfectè fuerint denudati. Et fermentum album & rubeum coniunguntur secundū quòd elementa sunt alba vel rubea. Si alba, tūc requiritur ignis: si rubea, tunc elementa per ignem rubificantur, vt ipsa digerat maturet, consolidet, & absorbeat sordes aquarū in coniunctione. Habeat proportionabiles virtutes quatuor elementorum, terræ in frigiditate & siccitate, aquæ in frigiditate & humiditate, aeris in humiditate et caliditate, ignis in caliditate & siccitate. Ignis & terra extrema sunt elementa. Aqua & aer sunt media elementa, quæ coniunge per debita & vera pondera, vt plus diligant se q̄ antea: primò terram cum aqua, secundò aerem cum igne. Et sic conuerte naturas, & quod quæris, inuenies. Tunc terra habilis est ad soluēdum, aqua efficax ad mundandum, oleum vel aer, in quo portatur spiritus, ad miscēdum: ignis ad tingendum. Sic corpus retinet spiritum, sicut spiritus retinet animam, cum adiunctione fermenti.

FINIS.

SEQVITVR LIBELLVS ALIVS ΠΕΡΙ χημείας VTILISSIMVS, ET RERVM METALLICARVM COGNITIONE REFERTISSIMVS, ROSARIVS MInor inſcriptus, incerti quidem, ſed harum tamen rerum non imperiti authoris.

PRAEFATIO.

Aenigma de arte Alchemiæ, & de modo tractandi authoris. Cap. I.

IN QVIT author libri, qui Roſarius dicitur. Deſcendi in hortum meum, vt viderem plantas diuerſorum naſcentium, & inter flores cæteros Roſarij mei, inueni roſam niueam ſeu albã, *itemq; ſanguineam ſeu rubedine decoratam, elegi pulcherrimam, & inſpexi, quòd paucæ & raræ, quia non germinauerãt mala punica. Dixiq; voce non tacita: Reuertere, reuertere Hortulane, reuertere & augmenta Roſarium meum, per totum horum multiplica, ſeu de nouo conſtrue & planta, vt decoretur hortus albis & rubeis roſis ſplendentibus, ſuperfluiſq; abſtractis & reiectis, vtilibus & neceſſarijs diligenter intende. Ipſe autẽ Hortulanus roſarum plãtas ſeparauit, & replantauit, augmentauitq; duplicãdo, triplicando, quadruplicando, & ſic viciſsim multiplicando, vſq; ad albedinem plenam, & deinde ad rubedinem perfectã. Sed hoc totum per augmentationem plantarum, quod mihi placuit. Innuebat autẽ adhuc non ſatisfeciſſe. Quicquid tamen circa hoc erat ſcibile, mihi plenariè demonſtrauit: Poſuitq; idem tempore debito roſas albas & rubeas in terra ſua, dimiſitq; eas increſcere in terram ſuam, dico propriam, vnde egrediebantur. Et in primo anno ſubſequenti, egreſſa eſt planta, quæ annuatim mille milia roſarum produxit. Et ecce hortus meus iã roſarijs impletus eſt, educentibus ſufficienter pro me roſis, & pro omnibus intrantibus annuatim. Deo itaq; reddo laudes & gratias Hortulano gratas. Et in hoc codice, cæteris meliori, qui non ſine cauſa Roſarius intitulatur, cuncta quæ vidi, & vera probaui, intelligentibus, ſapientibus, & artifici idoneo perfectè ſcribã, vt quicunq; per portas, Hortulano mediante, ad hunc Roſarium ingreſſus fuerit, non ſolùm de roſis partẽ habebit, ſed videbit etiam artes cunctorum operantium in Roſarium album, vel rubeum, & per conſequens acquiret diſcretionem diſcernendi circa hoc intentionem ſcripturarum omnium, vbicunq; magiſterium obſcurum videbitur & manifeſtum. Nam in hoc eſt veritas omnino nuda, & etiam veſtita. Nuda ſcientibus & diſcretis in propinquioribus naturis minerarum: Veſtita autẽ ſtultis, in remotioribus, imò impoſsibilibus naturis vegetabilium, & animaliũ ſecundum ſolum textum magiſtrorum, artem inuidè obſcurãtium laborantibus. Perfectam enim vobis ſcribo veritatem, & operationes certas, & veras & integras, ſine deuiatione aliqua.

Admonitio, Cauenda duo genera ſeductorum, & quòd ars conſiſtat in Mercurio fixo. Cap. II.

SEd verè verè, multi venient pſeudophiloſophi poſt me, qui ſeducent operantes, quorum in genere, tantummodò duos inuenio, ſcientiam iſtã cooperientes. Primus eſt ignorans artem, & ſophiſticus: Secundus verò ſciẽs & philoſophus inuidus. Primus componit libros deceptorios, deceptiones ſuas & ſophiſtica teſtificantes, & ſcribit ſuper capita ipſorum titulos Philoſophorum bonorum, vt videantur habere bonam artem, & Elixir perfectum. Et

vt ma-

vt magis credantur ab hominibus, ferunt pulueres lapidum, albi vel rubei, & tractant aurum & argentum, sed sequentes deficiunt in operationibus, dum probant scripta illorum. Secundus est totus inuidus, & composuit libros de illis, quæ magis remota sunt à veritate, ad prolongandum homines à via vera, in quantum potest, studetq; probare dicta sua per solas rationes, quæ videntur insipientibus esse certissimæ: ille ponit artem in herbis, & plantarũ fructib. & in multis vegetabilib. extraneis & remotis. Vel vt videatur nobis relinquere veram artem, magis Philosophicè loquitur, accipiens fundamentum super quatuor elementa, quæ sunt materiæ Philosophicæ, eáque à multis extrahit, velut à vegetabilibus, & animalibus, & à multis alijs extraneis, videlicet ab ouo, à capillis, à sanguine, à stercore, ab vrina, à spermate, à bufonibus, & ab alijs multis, quemadmodum scripta illorum demonstrant, & declarant. Vel ponit vnum pro alio, vel similitudinariè, vel ad planum, & ponit totam artem vel in principijs prædictis, vel in medijs mineralibus remotis, vt est atramentum, sal borax, alumen, Marchasita, Magnesia, Tutia, & alia mineralia multa. Et quamuis prædicta iuuant ad festinationem quandoque, & ad mundificationem seu ad coloris augmentationem, tamen inuident, qui ea ponunt pro materia Philosophica completa. Et sic detegunt artem, vel etiam operiũt, & seducunt insipientes, vt vilipendant artem: aut quãuis accipiant veram materiam, & naturam mineralem, tamen per diuersas eorum operationes fictas & impossibiles, seu ineptas, prohibent insipientem peruenire ad complementum. Et ò nouelli Alchemiæ artem comparantes per totum vt supra, creditis expectandum bonum, & transmutationem bonam, & veram, ab eo quod citò ab ignis combustione destruitur, & in cineres redigitur? An non dicitur, quòd sulfur & auripigmentum citò comburuntur? & ab ignis combustione citò consumuntur? Sed azot semper diutius manet incombustum. Perfectum in metallis, est argentum viuum fixum, vt supra.

De eodem quòd Mercurius fixus perficiat, & diuisio operationum, & libelli in duas partes. Cap. III.

IAm probaui apertè, & secundum rectam veritatem, quòd defectus in metallis, est defectus argenti viui, fixi, & puri, & quicquid eligitur in hac arte ad perficiendum, est causa illius, & ergo in ipso est perfectio, & non in aliquo alio. Scias hoc, ne trade obliuioni, vbicunq; inueneris ipsum, tene pro lapide maiori, cui nulla res similis existit, nec potest facere quod facit. Si est correctũ, corrigit, si fixum, figit: si liquidum, soluit: si spissum, coagulat: si tinctum, tingit. ipsum enim pręcellit cuncta corpora in puritate. Et qui posset pœnam sustinere ignis, faceret ex eo cum sulfure suo congelato, Elixir excellentissimum. Accipitur viuum & mortuum, sed purum est semper eligẽdum, quod viuum est. Multæ operationes ex eo fiunt, quæ diuiduntur per duo. Prima fit cum adiuuamine: Secunda ex se solo, sed natura procedit cum suo sulfure. In duobus verò capitulis binas operationes perfectè complebo. Et scribam quicquid probaui, vel feci, vel vidi. Ex dictis Philosophorum nihil teneo ad præsens, nisi quòd affirmant dicta mea, quia veritatem dicam, & liber factus sum ab inuidia. Intelligat ergo qui vult dicta mea.

PRIMVM CAPVT.

Promißio & diuisio dicendorum de operationibus Alchemiæ. Cap. I.

IN primo capitulo dicam cunctas operationes, quæ egrediuntur de materia cum auxilio diuino &cet. Nullum sophisticum hunc librum intrabit, ponam semper regimen, ad perfectionem perducens. Multa siquidem sunt coadiuantia. Dico breuiter, quòd adiuuamen calcinationis est hoc. (& primò dicam de corporibus).

De Calcinatione Saturni, & Iouis. Cap. II.

SAturnus & Iupiter calcinantur cum adiutorio ignis primò, & cum industria artificis, & hoc igne non superante suam fixationem, in vase terreo, forti, mouendo cum baculo ferreo, donec sint incinerata. Cineres imbibũtur, cum aquis acutis mundantibus. Ad rubeum valet vrina humana purificata aqua sanguinis, vel acetum rubeum. Ad album valet acetum album, aqua salis communis, & aluminis: & alia acerba multa post imbibitionem desiccantur ad ignem vel Solem, donec peruenerint ad calcem albam vel rubeam. Item calcinantur cum adiutorio salium, & illa calcinatio bona est, & per adiutorium vitrioli & aliorum acutorũ. Calcinantur etiã cũ adiutorio sulfuris, seu auripigmenti, & illa est melior. Sed optimè calcinantur cum Mercurio sic: Primò amalgamentur, & terantur, & abluantur cum acutis, vsque ad emendationem perfectam, deinde misceantur cum salibus acutis terendo, & cum aluminibus & alijs acerbis, & exiccentur & erodantur, deinde deponatur salsedo, cum ablutione. Sit tamen Mercurius, priusquàm desiccatur, cum sale per sublimationẽ extractus, & sic remanet calx alba, qua melior esse non potest. Et regulam tibi do generalem, quòd qualitercunque calcinetur Iupiter cum igne, facit calcem albam, Saturnus semper rubeam, nisi cum acutis fuerit dealbata.

De Calcinatione Veneris & Martis. Cap. III.

VEnus & Mars cum adiutorio ignis calcinantur, primò in furno reuerberationis, si ponatur intus limatura illorum: per flammę reuerberationem calcinatur, & fit de Marte crocus ferri, quòd dicitur ferri cementum. De Venere, æs vstum simplex, vel χαλκὸς κεκαυμένος. Calcinantur etiam per ignitionem & extinctionem in acutis, donec totaliter conuertantur in squamas, quẽadmodum Iupiter & Saturnus calcinantur per abstractionem suæ scoriæ, deinde imbibitur calx cum acutis & salsis, donec fuerit rubeum & mundum. Potest etiam Veneris calx dealbari & Martis. Calcinatur etiam cum sulfure & auripigmento, mistis cum laminis, vel cum limatura illorum, quin etiam cum salibus, aluminibus, & alijs corrosiuis. Et præparatur calx cum ablutione, & desiccatione, donec fuerit ad libitum. Calcinantur etiam multum bene per ignitionem & extinctionem in Mercurio, & quicquid in qualibet extinctione abradi potest, abraditur cum cultello, & iteratur opus, donec sit ad libitum. Et præparatur cum ablutione & desiccatione cum salibus, & abstrahendo Mercuriũ, & fiet calx optima. Et scias, quòd calx corporis nõ figitur, nisi calcinetur cũ igne. Et hoc dico, quia omnia corpora possunt calcinari super vapores acutorum, vel cum acutis. Sed melior calcinatio corporũ fit cum Mercurio.

De Calcinatione Solis & Lunæ. Cap. IIII.

SOL & Luna calcinantur ad modum Veneris & Martis, sed quod melius est, & optimum, per amalgamationem cum Mercurio, & ablutionem, & desiccationem, vel per abstractionem Mercurij per sublimationem, sicut est narratum. Spiritus verò non possunt calcinari, nisi prius sint fixi.

De

De Calcinatione aliarum rerum & misturarum. Cap. V.

CAlcinantur & aliæ res multæ ad extrahendan tincturã ex illis, & vt subtilientur illarũ partes & mundentur. Et scias quòd quodlibet corpus per se calcinatur, & si aliqua coniungantur, & calcinentur simul, fit calx mirabilis in effectu. Ne obliuiscaris hoc, tenta, & optimum retine. Hoc de his sufficit.

De Sublimatione spirituum. Cap. VI.

SVblimantur & spiritus & media mineralia, cum adiuuamine. Spiritus sublimantur vel à salibus, vel ab atramentis, vel ab aluminibus, vel à corporibus, vel ab istis mistis. Et nota, quòd sublimatio fit causa purificationis tincturæ. Si sublimantur spiritus cum immundis, immundantur: si cum adhærentibus, remanẽt magis fixi cum tinctura inferius, quod quærimus. Vnde de necessitate oportet vt mundentur prius per acuta, & per lauacrum, aut per vnicam separationem impuri à puro. Cogitate diligenter super hoc. Nam illud medium est secretum. Spiritus mundificatos cum calcibus puris corporũ sublimate, donec figantur, & videbitis me verum dixisse.

De Sublimatione corporum imperfectorum. Cap. VII.

SVblimantur corpora cum adiutorio ignis, & hoc expressione ignis. Et hoc fit ad habẽdam materiam mundè temperatam. Nam quod nimis est volatile, & terrestreitas immunda, diuiduntur per sublimationem, & remanet substantia tẽperata, vt dixi, quam quærimus. Sublimantur etiã cum rebus eleuantibus, cũ sulfure, auripigmento, Mercurio, & alijs spiritibus. Et illud dico cum corporibus non fixis, vt sunt Iupiter & Saturnus, qui sine fæce, vel re aliquà possunt sublimari, & cum quolibet prædictorum: & Venus & Mars quæ sublimantur cum prædictis.

De Sublimatione corporum perfectorum. Cap. VIII.

SEd notandum præcipuè, quòd corpora fixa possunt etiam sublimari, scilicet Sol & Luna. Sed causæ eleuationis est, vt hæc purificemus, vel sulfure vel auripigmento, vel argento viuo, quòd ea facit ascendere citius per reiterationem, & velocius figantur. Et hoc est secretum intimum, quod dico pro certo, & omnes ferè celant. Dico tamen: Corpora debent fieri incorporea in ascendendo, & incorporea corporea in descẽdendo. Maxima industria est, de corpore facere spiritum, & econuerso. Sed verum est, quòd si summa volatilis superat summam fixi, finaliter reuertetur in corpus spiritiuale, vel album vel rubeum. Verè non sum inuidus, nam denudaui omnino.

De Fixatione. Cap. IX.

FIgitur autem omne volatile cum mundatur per iuuamen ignis, videlicet decoctione diurna, & hoc est meum secretum, aut per alicuius rei fixæ adiutorium, hoc est per imbibitionẽ, & reiterationem prædictorũ, vt in sublimatione narraui satis apertè. Et hoc est vnum de secretis meis magnis. Corpora etiam figuntur, vt præ figuraui calcinando vel coquendo solo igne.

De Distillatione. Cap. X.

DIstillantur autem multa pro adiuuamine operis istius. Distillatur aqua à vitriolo viridi vel Romano, à sale petræ, & alumine plumoso, quę maximè valet pro adiutorio istius operis: cum ipsa enim soluuntur mirabiliter omnia corpora cruda & calcinata, & spiritus calcinati vel fixi, solutione mirabili & pulchra. Distillãtur & aliæ aquæ multę, & olea, de salibus, atramentis, aluminibus, & alijs rebus multis, mineralibus, vegetabilibus & animalibus, sicut inuenitur in libris Philosophorum de hac arte tractantium.

De Solutione. Cap. XI.

SOluuntur omnia corpora & spiritus cum adiutorio aquæ corrosiuæ supradictæ, vel cum alijs aquis corrosiuis, quæ multis fiunt modis, & quia

talia in multis inueniuntur Philosophorũ libris satis veraciter & apertè, excusamur de illis in hoc nostro Rosario tractare. Sed hoc teneas amice mi, quod melior fit solutio in igne in fimi calore, & cum Mercurio viuo, & aqua vitæ, dũ ablutus est, sed in primo dicitur venenum seu res mortifica.

De Ceratione. Cap. XII.

CErantur corpora calcinata cum corporibus resolutis, & hoc imbibendo & cerando, & quanuis multæ sint imbibitiones corporum, tamen melior fit cum Mercurio, scilicet quando est aqua viua depurata. Et melior inceratio fit cum azot viuo, & gutta saponis. Nam aqua corporis, cũ corpus redactũ sit in Mercurium, dicitur sanguis, & qualicunq; modo aliquid cum oleis inceratur, non valet quicquã, nisi oleum prius sit fixũ, & incõbustibile factum, & istud oleum non habetur nisi ex metallis fixis: scias hoc excellentissimum secretum, & quod magis carum apud Philosophos inuenitur.

De Coagulatione. Cap. XIII.

COagulãtur cũcta resoluta cũ adiutorio ignis, & hoc in vasis firmiter clausis, sed tene à me hoc secretum, quòd res perfectè coagulata est, quę fluit cũ ignitione conuenienti, & cum expectatione examinis ignis. Sin autẽ nõ, reitera opus, & peruenies per reiteratiõẽ ad propositũ, domino annuẽte.

De Particularibus ad album in genere. Cap. XIIII.

ECce narraui tibi cunctas operationes veras & necessarias in opere huius artis ad laborem abbreuiandum, & adiuuandã naturã generaliter. Modò satisfaciam, specialia & particularia meliora enodabo in hoc capitulo. Primò ergo quomodo corpora augmẽtantur, & postea de abbreuiatione temporis & laboris, & Elixir. Et quia nullo modo potest fieri rubeum verũ, nisi pręcedat albũ, talia verò ad augmentãdas rosas albas, vt fiat Luna perfecta, tibi dono. Primò desiccandum est corpus Lunę, & hoc per calcinationem quam narraui. Et ista est causa, vt humiditas istius, cum quo proponimus augmentare ipsam, radicabilius & firmius illi adhæreat sine separatione, deinde calcinandũ est aliud corpus non fixum, cum quo proponis operari, & hoc vt per eam figatur. Nam volatile in ipsis euolat per calcinationem ignis, & remanet terra azyma & munda. Per eandem etiam calcinationem deletur vnctuositas glutinosa, & immunditia de corpore, & reducitur in statum pristinum, & remanet terra munda, non adurens, nec denigrans corpora. Deinde resolue calcem Lunæ in aquam mundam & claram, sicut demonstraui tibi in Cap. Dissolutionis. Secundò calcem azymam cuiusuis corporis similiter resolue, aquas coniunge & illam bene cõmistam congela in massam albam, & in fine congelationis descende per botum. Et melior modus est iste, quàm vnquam probaui. Accepi vnam partem corporis fixi, & tres partes non fixi, Item resolutam calcem Lunæ, & aquam etiam corporis non fixi, iterum coniungebam istam aquam, coniunctam composui cum prima massa prædicta iterum calcinata, & resoluta, & erat tunc augmẽtata prima pars, & tres sui partes: illud totũ congelatũ feci secundo descẽdere, illud opus reiteraui quindecim vicibus, nec meliorem Lunã Deus vnquam creauit, tenui ipsam auro cariorem. Inueni etiam alium modũ leuiorem multum, videlicet imbibendo calcem corporis non fixi, cum aqua calcis Lunæ, terendo vel cerando super marmor, bene desiccando, & descendendo. Et iterum secunda vice nouam calcem non fixi, imbibendo, cum resoluto calcis nouæ Lunę, apponendo calcem primæ massæ, videlicet vnam partẽ istius cũ tribus partibus alterius, deinde desiccando & descẽdendo, & reiterando per quindecim vices. Sic enim perueni ad Lunam multo meliorẽ naturali.

rali. Propterea probaui & alium modum adhuc multo leuiorem, videlicet resoluendo Lunam calcinatam in aquam, & imbibendo cum illa aqua calcẽ corporis non fixi, terendo & desiccando, & descendendo. Iterum reiteraui hoc opus de noua materia, & quando desiccatum erat, posui super tres partes, de nouo desiccato, cum parte vna massæ præcedentis generatæ, nihil tamen de reiterationibus omisi, & inueni in decima quinta vice Lunam bonam, æquipollentem naturali. Homo etiam bene potest transire, si vult melius, cum decem reiterationibus, vel circiter, quanto plus tamen reiteratur opus metallicum, tanto melius. Et scias quòd prædictæ resolutiones optimè fieri possunt cum aquis corrosiuis, sed semper melior resolutio fit cum Mercurio. Scias hoc, O quàm multa bona procedunt ex corporibus cũ Mercurio amalgamatis. Hæc iam dixi in generali, nunc verò de quolibet corpore simpliciter tractabo.

De Particularibus ad album in specie. Cap. XV.

Accipe vnam partem Lunæ, & quinq; partes vel sex Martis, & descende simul per botũ, vt prætactum est, & habebis bonam Lunam. Accipe vnã partem Lunæ, & duas partes, vel tantundem de Venere, & descende per botũ simul, vt prædictum est, & habebis bonam Lunam. Accipe partem vnã Lunæ, & tres partes Saturni, & fac descẽdere per botum simul, per modũ prædictum, & habebis meliorem Lunam. Accipe vnã partem Lunæ, & tres partes Iouis, & fac descendere ista adinuicem per botum, sicut narratũ est ante, & est Luna optima, æquipollens naturali in omni examine sine fine. Si fidelis est sermo meus, estote memores animæ meæ, propter ea, quę dixi. Item, aliter etiã fieri potest optima operatio per amalgamationẽ Mercurij. Lunam desiccatã amalgama cum Mercurio, ana, sed sint in duplo, Mercurij vel amalgamationis Martis, & pone sex partes istius cum vna parte primę: totum amalgamatum simul decoque, donec Mercurius sit separatus, & descende, & reitera hoc opus quindecim vicibus, & erit Luna bona. Amalgamatur etiam Luna cum Mercurio, sicut prædixi, & Venus etiam amalgamari debet ad modũ Martis, duæ partes istius, & vna amalgamationis sublimetur, & descendatur per modũ iam dictum, & cum opus iam quindecies reiteratum est, erit Luna bona. Amalgamatur Luna præcipuè cũ Mercurio, & Saturnus cum eodem ana, & tres partes ipsius cum Luna pone, sublimando & descendendo, & reiterando per præscriptum modum, & peruenies ad Lunam meliorem. Amalgamatur pręcipuè Luna cum Mercurio, & Iupiter cum eodem, ana, & sint de ipso tres partes, cum vna parte Lunæ, & per reiterationem sublimationis, pro Mercurij separatione & per reiterationem descensionis operis peruenies ad Lunam meliorem de mundo. Prædicta verò sufficiunt in albarum rosarum augmentatione.

De Particularibus ad rubeum in genere. Cap. XVI.

Ad augmentandas rosas rubeas procedamus. Prima regula generalis est: pone in omni opere rubeo Solem, quemadmodum Lunam in azymo. Sed notandũ, quòd calces quorundã corporũ solo ignis adiutorio rubificantur, quorundam non. Quorum rubificantur, sunt hæc: calx Martis, Veneris, & Saturni. Calx verò Lunæ, Iouis, & Mercurij fixi, non rubificatur solo adiutorio ignis, in hoc capitulo primo, sed in capitulo nostro secundo, & vltimo in magno videlicet magisterio, calx illorum rubificatur ad libitum, & tingunt sine mensura. Ecce thesaurus Philosophorum. Rubificantur tamen in hoc capitulo primo, cum rebus tingentibus, sicut sunt sulfur, atramentum, aqua ferri, & oleum rubicundum Philosophicum à mineralibus seu vegetabilibus, vel animalibus extractum. Et talis modus est operandi, sicut in albo Lunæ, sed in hoc opere Sol est calcinandus & dissoluendus. Soluãtur & omnia cor-

pora nõ fixa calcinata. Et per eandem calcinationem rubificatã in aquis corosiuis vel dissoluentibus, dico rubicũdioribus, aquas cõiunge, & congela, & descende in massam rubeam, vt de albo fecisti, & reitera hoc opus, vt de azymo fecisti, per quindecim vices, & habebis operationem perfectam. In hoc enim opere seruare poteris omnem modum operandi, quẽ in albo narraui, & istud est in his quæ rubificari possunt cum adiutorio ignis. Et quòd omnes calces corporum rubificari possunt, cum adiuuamine multarum rerũ tingentium, restat hîc nobis declarare. Sed quia de talibus, quàm plurima bona & vera reperiunt in lib. Philosophicis istius artis, & aquæ rubedine tingentes, pulueres, & olea, cũ quibus calces tam sæpe imbibũtur, desiccantur, soluuntur, & congelãtur, & descenduntur, vsq; ad rubedinẽ. Ergo videtur nobis superfluum de illis tractare: Solis tamen tincturam specialem, ad satisfaciendum, à me accipiatis.

Particulare ad rubeum in specie. Cap. XVII.

IN aquam salsam calidam, postea in dulcem calidam, finaliter in acetum multoties, puta viginti vicibus limaturã Martis lauate, quousq; sit clara, bene mũda, & ponite eam in vase vitreo, vel vitreato, cũ optimo aceto albo, per plures dies, quousq; per hoc multũ rubescat, quod erit citò. Tunc totum ponitur in distillatorium vitreũ, & distilletur sæpius, quousq; illa limatura totaliter euanescat. Nam sublimabitur proculdubio cum aceto iam dicto, & transibit tota illa limatura in aquam rubeã, stetq; præterea in quiete per aliquod dies: hæc aqua Lunam pręparatam & fusam tingit mirabiliter in calorẽ rubeum, & in qua libet reiteratione operis, calces cum hac aqua imbibe, & exicca, solue, congela & descẽde, donec tinctura sit sufficiens, & ista aqua est mineralis & corporea.

Fit & alia bona per hunc modum: Sumatur de vitellis ouorum libra vna, & & de sanguine humano recenti libra vna, & duę libræ de capillis humanis bene mundis, permisce ista in vitreata rotũda. Deinde recipe salis ammoniaci bene triti, duas libras, & cõmisce omnia simul, & illa vitreata ponantur in illa cũ cinere cribellato, & accendantur sub ea ignis lenis, & cum totũ resolutum fuerit in aquam, tunc proijce de sulfure citrino super illud, quantum est medietas omnium medicinarũ: remoueatur tunc vas ab igne velociter, mouẽdo totum simul, postea proijce totũ in cucurbitam ad distillandum, & toties distilla super fæcibus, commiscendo cum aqua, quæ ab eis distillatur, donec omnia remaneant in fundo sicca. Istud mistum & tritum cum calcibus dissolutis congelatum, tingit peculiosè, & ista est tinctura vegetabilis, seu animalis.

Apostrophe ad Lectorem, & oratio ad Deum. Cap. XVIII.

ECce Amice mi dilecte, ecce quàm multa bona iam narraui, ex his quæ in Rosario meo continentur. Non vales tamen adhuc per prædicta, ex illo aliquas accipere rosas. Nam fossatis profundissimis, murisq; fortissimis, ac propugnaculis multis Rosarius meus tam fortiter est firmatus, quòd nemo per aliquod ingenium intrare valet, nisi per septem portas firmissimas & metallicas, multis clauibus mirabiliter clausas. O clementissime Deus ac misericors, si iam aliquid peccaui, respice super me oculis benignitatis tuæ, quia tu solus cognoscis corda hominum, & me iam istud dixisse ex fonte misericordię solo. Et deprecor te humiliter & deuotè cælestis pater, vt non intret in corda iniquorum: sciant autem filij sapientiæ & intellectus, quòd Hortulanus meus, gratia Spiritus sancti paracleti infusus & repletus, solam mihi clauem demonstrauit, per quam cunctæ portæ in ictu oculi mirabiliter, & quasi miraculosè aperiuntur, in mei Rosarij capitulo primo. Et gratiam, quam mihi Hortulanus meus fecit sua benignitate, piè & amicabiliter scribam omnibus doctis & intelligentibus.

Compositio Aquæ fortis, quæ est clauis Rosarij. Cap. XIX.

ACcepit enim Hortulanus tres herbas, quas generatas inuenit in loco Rosarij ex eadem terra, de qua Rosarius est egressus, & erãt Chelidonia, Portulaca marina, & Mercurialis. Ex his tribus cõposuit clauem prædictam, quem modum cõponendi, uobis perfectißimè enodabo. Recipe duas libras uitrioli uiridis, & duas salis petræ, & unam libram aluminis plumosi, terendo quodlibet per se. Deinde coniunge. Posteà habeas aludel uitreum bene lutatum, exterius circumquaq; luto sapientiæ, & pone in eo puluerem prædictorum, & alembicũ desuper uitreum, iuncturas firmiter cum bono luto sigilla, ut respirare non ualeat, & pone super furnum distillationis dando illi lentũ ignẽ. Distillatur enim prima aqua primò, quam recipias in phialam uitreã cum longo collo, sitq; phiala cum alembico sigillata cum luto prædicto, continua ignem lentum, donec alembicus intus colore citrino sit coloratus, & istud est signum aquæ secundæ. Primam deinde aquam cum sua phiala depone, & obstrue cum cera, & appone nouam phialam, quam firmiter sigillabis augmentando ignem, donec alembicus intus rubescat, quod signũ est aquæ tertiæ fortißimæ. Depone phialam cum aqua secũda, & sigilla, & appone nouã phialam spissam cum collo multum longo, sigillando firmißimè cum luto optimo, & augmentando ignẽ semper, donec tota aqua fuerit egressa, quam depone, & sigilla firmiter os cum luto figulorum, & usui reserua.

Laudes Aquæ fortis prædictæ. Cap. XX.

ISta est aqua fortis, preciosißima, uirtuosa, quæ dicitur aqua corrosiua, & uerè clauis est, per quam solam cũctæ septem portæ metallinæ, uidelicet Rosarij mei aperiuntur in momento. Cum ista claue minerali potes reserare septem portas prædictas, & intrare Rosarium, & accipere rosas albas uel rubeas de quacunque planta uolueris, secundum uelle tuum. Et indubitanter qui clauem istam secum habuerit, cuncta in Rosario existentia, ipsi cognita erũt. Intellige quod dico, & prępara ei hospitium in medio cordis tui, ut intus per ęuũ hospitetur. Cum ista aqua laudabili corrosiua potes in momento resoluere cuncta corpora, tã cruda quàm calcinata, omnes spiritus, & omnia mineralia, necnon lapides preciosos, & congelare quando uolueris, ut prædictum est in una hora. Ista enim aqua tales habet effectus mirabiles & laudabiles, quòd resoluit solidum, & reddit liquidum, mundat immundum, corrodit superfluum, figit fugitiuum, consolidat disgregatum, augmentat tincturam azymam optimè, & rubeam, omnia penetrat, durum mollificat, & molle indurat, & discordantes concordat, & est clauis totius huius artis, in hoc capitulo nostro. Quid dicam de ipsa? Eius laudes inueniuntur intermi nabiles. Valet & aqua prima & secunda ad multa in hac arte: coniunge ambas simul, nec meliorem rem habere potes in mundo, ad abluendum calces corporum quascunq;. Quia omnis immunditia, nigredo, corruptio, & sulfureitas adurẽs, per eam tollitur. In fæcibus uerò est maxima tinctura, studeas in ipsis: nam in eis est magnum arcanũ. Imbibe fęces cum tota aqua, prima & secunda, & dimitte stare, & incorporari per quatuor dies, & iterũ distilla per præscriptũ modum, & habebis plus de aqua forti corrosiua, quàm prius habuisti, & hoc est finale secretũ. In hac enim aqua resoluuntur cunctæ tincturæ coadunandæ, earũ enim aqua tunc admisceri potest cum aquis corporũ calcinatorum & resolutorum. in ea enim resoluũtur Saturnus & iupiter, Mars, & Venus, Mercurius, Luna, & Sol. Per ipsam etiam melioratur ziniar, & multa alia, cum quibus opus abbreuiatur, coloratur, augmentatur. Et hæc de prima parte primi capituli sufficiunt. Ad ipsam tamen complendam, de secunda ipsius parte, & ultima tractabo. Nam bene sequitur Elixir cum iuuamine, post omnium corporum perfectam augmentationem.

Reclusio Rosarij per eandem aquam. Cap. XXI.

Corpus putrefactum, & deinde cum calore temperato, cumq; retentione seu reseruatione suæ humiditatis radicalis philosophicè calcinatum dissolue. Sitq; tamen prius mundatum ab omni re corrumpente, & hoc erit in principio operis, & istud est de azymo, sitq; calx alba corporis uicinioris imperfecti, fermentum quoq; azymum bene mundatum, & calcinatum azimum resolue ut primum. Aquæ mundandæ sunt ab immunda fæce, tunc coniungendo in phialam uitream cum stricto collo & alto, cuius os firmissimè sigilletur. Pondus etiam est notandum, suntq; semper partes quatuor imperfecti, & una perfecti. Ponenda est autem phiala cum aqua in furno coagulationis, donec totum coaguletur in lapidem coagulatione bona, & fixa. Et habes tunc plantas Rosarij tui unius anni. Item secunda uice resolue nouam materiam, ut prius in eadem proportione, lapidemq; coagulatum iterum resolue, sitq; ana de istis. Aquas resolutas coaduna, & unitas congela per prætactum modum, & habebis plantas duorum annorum. Tertiò resolue de materra noua, ut prius in pondere lapidis anni primi, & coniunge cum lapide duorum resoluto, cōgela ut prius, & habebis Rosarium tenerrimè florentem, & decem rosas producentem. Quartò nouam resolue materiam ut prius, semper in proportione æquali lapidis primi anni, & coniunge aquas anni tertij lapidis, & congela ut prius, & habebis lapidem quadriennij uiginti flores rosarum producentem, & hoc fac quintò, & Rosarius quinquennis triginta producit rosas. Sextò & producet centum rosas. Septimò, ducentas rosas. Octauò, trecentas rosas. Nonò, mille. Decimò, duo milia. Vndecimò, tria milia. Duodecimò, centum milia. Decimo tertiò, ducenta milia. Decimo quartò, trecenta milia. Decimo quinto, mille milia. Et sic in die decima quinta, habebis opus Lunæ perfectum. In rubeo, siue ad rubeum, semper operaberis in calcibus corporum rubificatis, & resolutis, & cum resolutione Solis. Sed tene hoc meum finale secretum. In quantum plus tinctura cum adiutorijs augmentatur, tantò altius tingit. Stude & proba in arte prædicta, & eris breuiter fortunatus. De cunctis autem iuuantibus & auxilijs huius artis, manifestè satis in prima parte istius capituli primi dictum est, ideo mei Rosarij capitulum finio.

SECVNDVM CAPVT.

Perfectionis causam, solum Mercurium esse. Cap. I.

DICTVM est superius, quòd huius artis preciosissimæ finalis intentio est, meliorare metalla imperfecta, & ad gradum perducere supremū. Et imperfectio & corruptio eorum progreditur ex defectu boni & puri argenti uiui fixi, sicut multoties dixi, & omnes dicunt philosophi periti. Relinquitur itaq; ipsum solum esse perfectiuum. Eligamus ergo ipsum, & perficiamus, quemadmodum tunc fecerunt philosophi, qui perfectionem habebant. Ipsum solum, quicquid scribitur, est lapis quem philosophi laudant ubiq;, quem occultant in infinitis parabolis, & scripturis fictis & similitudinibus, & detegunt eum cum magnis suis philosophijs. Et iam talem inspirauit mihi spiritus Dei gratiā, quòd cum duobus uerbis eius, omnes libros philosophicos, de hac arte exponam. Ecce uerbum Spiritus sancti: MERCVRIVS, EST LAPIS QVEM HONORANT PHILOSOPHI, Diuisum est cor meum, & sicut librum aperiens legat quilibet & intendat. Solum argentum uiuum quærimus. In ipso enim totum est quod desideramus, ergo suam in se continet tincturam. O' quàm preciosa creatura est illa, & delectabilis, Deus enim meliorem non creauit, præter animam rationalem. Habet in se corpus, animam, & spiritum.

& spiritum. Corpus stat, anima uiuificat, spiritus tingit. Ista sunt in Mercurio solo ex aquæ grossitie, ui sulfuris puri non urentis congelato. Mercurius ergo lapis noster est, nec alia res esse potest, quem aquam siccam nominamus, eo quòd ui sulfuris azymi, uel rubri uniformiter est inspissatus, à quo cuncta corpora trahunt originem, ex ipso enim fiunt, & in ipsum reuertuntur. Verbi gratia: Sol ex Mercurio uiuo puro fit, & iterum reuertitur in argentum uiuum per ingenium, & sic de cunctis corporibus habet fieri.

De differentia Mercuriorum. Cap. II.

SEd dico uobis istud, quòd argentum uiuum ex Sole factum, maioris est uirtutis incomparabiliter, & ulociorem dat fixionem, quàm illud quod non erat corpus, semper tamen est argentum uiuum de argento uiuo, & est calidum, & humidum, & masculinum. Argentum uerò uiuum ex Luna factum, dat fixationem uelocem, quod est frigidum, siccum, & fœmineum. Argentum uerò uiuum quod non erat corpus, ex quo tamen generantur corpora, non differt ab alio argento uiuo, nisi in sola digestione, & per ipsum solum, non aliter, omnia corpora in argentum uiuum reuertuntur.

Similitudo Viam uniuersalem insinuans. Cap. III.

CVncta nascentia seu plantæ ex terra egressæ, nónne semper ad terram reuertuntur? & hæ postquàm in eadem terra fuerint iterum per tempus putrefactæ, tunc totum est terra. Sed non qualem uirtutem illa terra habet. Videmus enim quod ex terra frumẽtum nascitur, habens stipulam & grana multa, & si tunc artificialiter stipulæ in terram reponũtur, cum fimus factæ fuerint, uidemus quòd totus fimus reuertitur in terram per putrefactionem. Sed grana reseruata, si iterum ponantur in eadem terra stipularum suarum prędicta, multò magis augmentantur, quod expertis agricolis constat. Sic corpora submersa in Mercurium per conuenientem putrefactionem reuertuntur in argentum uiuum, quod prius fuerunt, & postea grana metallica, in eadem terra putrida proiecta multiplicantur, & innumerabiliter crescunt.

Practica Caligine obducta. Cap. IIII.

MOdus uerò agendi talis, est ad modum naturæ. Argentum uiuum nostrum ui sulfuris azymi uel rubei non urentis congelatum seu inspissatum, in primis est mundandum ab omni sorde & superfluitate, quæ per ingenium deleri potest: & illud ingenium est sublimatio, quæ sic fit. Ponatur lapis in uase aperto super mediocrem ignem, agitando ipsum Mercurium, ut tota humiditas superflua euolet, quæ est in eo accidentalis, ex qua opus corrumperetur, & hoc non omittas, & tunc remanebit (postquàm totum aquosum & indigestum, quod nimis erat uolatile, erit depositum, cum igne non superante suam radicalem fixionem) substantia temperata inter fixum & non fixum, apta pro opere isto complendo. Sitq́ semen seu fermentum mundissimè purgatum, cuius una pars sufficit ad duodecim lapidis purgati: fiat amborum ingeniosa amalgamatio: deinde totum amalgamatũ ponatur in uase fortissimo, uitreo, cum collo stricto, aut in terreo, uitri densitatem seu compactionem sustinens, quod melius est, sitq́ os firmiter sigillatum: Fiatq́ furnus magnus philosophicus, & spissus, in cuius medio ponatur uas fortissimum, amplum, terreum, potens in igne durare, in illo sunt locanda cuncta uasa, materiam continentia, & tunc cooperiatur furnus, sitq́ superius cum spisso cooperculo clausus, sintq́ in illius summitate foramina tria, uel quatuor ad fumum delegandum, subijciatur ignis lentus perseueranter. Ignis lentus dicitur, qui lapidis fixationem nequit superare, & ignis regimen tale debet esse, quod plumbum in ipso continuè remaneret fusum. Et hoc solus manifesto. Per tale nanq́ regimen habebis in centum uigintiquatuor diebus completam

putrefactionem. Nigredo quoque est signum putrefactionis approbatũ. Adhuc per prędictum regimen, habebis secundum signum, quod erit rubedo durans per triginta dies, in illis uerò diebus complebitur perfectè. Tertium autem signum est uiriditas, quòd in caliditate complebitur prædicto regimine, in septuaginta diebus, inter tertium uerò signum & inter quartum, apparebunt omnes colores qui excogitari possunt, tunc fit ibi matrimonium, copulatio, & spiritus & animæ coniunctio, tunc enim dominantur simul, & quodlibet prius per se, sub suo signo, scilicet in primo signo dominabatur corpus, in secundo signo spiritus, in tertio anima. Tempus cōiunctionis regimine modicum augmentato, erit completum in septuaginta diebus omnino, & superueniet signum quartum, quod erit azymatio utilis, transibuntque cum augmentato regimine, centum quadraginta dies, & erit completum albedinis signum quod diximus. Si postea continuaueris regimen cum augmento, uidebis inter quartum & quintum cineres discoloratos, sint tamen chari apud te: nam Deus reddet illis liquefactionem, infundendo spiritum suum igneum, & uidebis, cum Deus uoluerit, signum quintum, claritate & rubedine splendida inenarrabiliter decoratum. Time Deum, & honora eum de tua substantia.

De Tincturæ perfectæ proprietatibus. Cap. V.

MVlta quidem in hoc Rosario meo narrata sunt, ad operis cognitionem habendam, & ignorantes ad magisterium ueritatis introducendos. Et quia nihil in eo ponitur superfluum, nec ipsum uolo mittere diminutum * Respice rubeum cōpletum, & rubeum à sua rubedine diminutum, & omnem rubedinem fixi, & non fixi, mortui, & uiui, mineralium, uegetabilium & animalium, respice uiuum uiuificantem, & mortuum mortificantem, album albificātem, & rubeum rubificantem, atque imperfectum perficientem. Inquantum autem albedo perfecti augmentatur, in tantum tingit in albedinem, & sic de rubeo. Sed nota, & considera qualia sint corpora, & quid eis in sua liquefactione adhiberi posit, & secũ perseueret, & permaneat in examine, neque enim omne azymum, nec rubeum tingit corpora in Lunam & Solem. Tinctura corporis talis esse debet, quòd ipsa cũ corpore liquefacto cōmisceatur, & ipsum liquefactum ingrediatur, quemadmodum ipsummet corpus faceret cum eodem. Tinctura ergo debet esse substantia corporea, ex corporibus extracta, uel per beneficium mediorum mineralium uegetabilium, seu animalium augmentata, in re semper corporea. Verissima ergo tinctura albedinis est sulfur, ex Luna uera albissimum, & perfectissima tinctura rubedinis, est sulfur: ex Sole uerò rubicundissimum. Est ergo unum possibile, sicut & aliud. Hoc scit artifex prudens & discretus.

Epilogus seu recapitulatio omnium dictorum. Cap. VI.

SI per iuuamen argenti uiui crudi, frigidi & humidi, & per ipsius beneficium extrahitur sulfureitas calida, sicca & munda, comburens omnia causa suæ uirtutis adurentis, remanet argentum uiuũ purum, & coctum in corporibus, ui sulfuris congelatum. Sic per iuuamen alicuius argenti uiui, extrahitur à Luna uel Sole sulfur purissimum, & remanet sulfur azymum uel rubeum, tingens nigredines & fixum. Cuius una pars tingit duas, uel tres, uel quatuor uel sex partes cum iuuamine primæ partis in Lunam. Pars uerò una rubei tingit argenti uiui cocti in primo cap. secundum puritatem ipsius argenti uiui partes duas, uel tres, uel quatuor, uel sex, ut de albo. In secundo uerò & ultimo cap. tingit una pars sulfuris Lunæ uel Solis partes mille corporis, id est argenti uiui cocti, & uis istius sulfuris per artificis industriam in tantum augmentatur cum igne uel cum iuuamine, quòd post complementum tingit super mille, uel mille milia & ultra, tamen solo igne cuncta perficiantur. Nam omnis tinctura alba uel rubea debet recipere colorem ab igne, aliter non ualet. Iuuamenta autem sunt lapides tales, cum quibus tincturæ puritas, & fixio augmentatur, uidelicet oua, capilli, sanguis, argentum uiuum,

tum uiuum, sulfur, auripigmentum, sal ammoniacus, atramentum, alumen, sal nitri, tinkar, tutia, marchasita, magnesia, &c. Non tamen putes aliquod istorum sufficiens pro opere per se solum complendo. Sunt enim adminicula, & quasi adiutores, cum quibus, & cum quorum iuuamine, corpora mundantur & rectificantur, tinguntur & complentur, & sunt quasi coadiutores & mediatores corporum coniungendorum, quorum preciosiora & meliora apud nos semper sunt inuenta, oua & capilli, & sanguis iuuenis masculi, ex quibus quatuor extrahuntur elementa, quæ, postquàm rectificata sunt, supplent defectum Elixiris ex metallis præparati, nec metalla per se, nec lapides perficiuntur. Sed ex his quatuor elementa extracta pro oleo ponuntur in lapide, aut pro anima tincta: Calx uerò corporum metallorum præparata, pro corpore azymo uel rubeo. Spiritus uerò albus uel rubeus ex corporibus extrahitur, uel figitur & præparatur ab ipsismet spiritibus. Si cæteris autem lapidibus abluitur lapis & mundatur, figitur & tingitur, & rectificatur, in operis festinatione. In commistione uerò proportionata prædictorum preparatorum resultat noua forma, & sic fit Elixir, inquantum materia plus quàm Sol naturalis, est digesta & tincta.

Finis Rosarij minoris, incerto authore.

LIBER SECRETORVM ALCHEMIAE COMPOSITVS PER CALID, FILIVM IAZICHI, translatus ex Hebræo in Arabicum, & ex Arabico in Latinum, incerto interprete.

Præfatio de difficultate Artis.

GRATIAE sint Deo omnium creatori, qui nos conduxit, & recoluit, & docuit, & intellectũ, & scientiam nobis dedit. Nisi Dominus nos custodiret, & conduceret, essemus sine custodia, & sine doctore tãquam erronei, imò huius mundi nihil sciremus, nisi ipse nos doceret, qui principium est, & scientia omniũ, sua potẽtia & bonitate super populum. Qui dirigit & erudit quem uult, & reducit sua misericordia ad uiam iustitiæ. Misit enim nuncios suos ad tenebras, & uias explanauit, & sua misericordia repleuit suos diligentes. Scias, frater, quòd hoc nostrum magisterium de lapide secreto, & officium honoratum, est secretum secretorum Dei, quod celauit suo populo, nec uoluit ullis reuelare, nisi illis, qui fideliter tanquàm filij meruerunt, & qui eius bonitatem & magnitudinem cognouerunt. Qui enim secretum Dei postulat, necesse est ei hoc secretũ magisterij plus quàm aliud. Et sapientes qui illud assequuti fuerunt, aliqua de ipso celauerunt, & aliqua reuelauerunt. Sic enim inueni sapientes antecessores, in hoc cõuenientes in suis libris honoratis. Vnde scias, quòd discipulus meus proprius, Musa, honorabilior omnibus apud me, in ipsorum libris multũ studuit, & in opere magisterij laborauit, unde aggrauauit ipsum eiusdem compositio, & in ea multipliciter dubitauit, & ignorauit similiter rerum compositionis naturas. Et supplex ac humilis pro ipsa, à me explanationem petijt, & directionem eiusdem Ego autem eidem nihil in ea respondi. Nec uolui discernere, sed præcepi ei, ut libros philosophorum legeret, & in eis quod à me petierat, indagaret. Ipse uerò abiens, legit plusquàm centum libros, prout inuenire potuit, libros uidelicet ueridicos, secretos, nobilium philosophorum, & in eis quod petijt non potuit inuenire, qui tunc remansit ideo stupefactus, & quasi extra mentem

positus, etiam per annum continuè in ea perscrutando. Ex quo igitur discipulus meus Musa, qui inter philosophos, in gradum & modum sapiētiæ meruerat computari, sic in compositione eius dubitauit, & hoc ei contigit in ea: quid faciet ignarus, uel insipiens, rerum naturas non intelligens? neq; rerum complexiones cognoscens? Cum autem hoc uiderem de meo discipulo prælecto, & charissimo, motus pietate & dilectione eiusdem, quin etiam nutu & uoluntate diuina, edidi hunc meum librum in obitu meæ mortis, in quo prætermisi dicere quędam, quæ antecessores philosophi retulerunt in suis libris. Et dixi quædam quæ ipsi celauerunt, & nullo modo dicere, aut reserare in scriptis suis uoluerunt. Et explanaui, & exposui quædam, quæ ipsi cooperuerunt, suis dictis obscuris & figuratis. Et uocaui hunc meum librum Secretorū Alchemiæ. In quo nominaui quicquid necesse est inquisitori huius scientiæ, siue magisterij, iuxta linguam, eius intellectui conuenientem, atq; sensui inquirentis. Et nominaui in hoc libro, quatuor magisteria magis alta, & meliora, quàm sapientes fecerunt. Quorum sunt Elixir, unum minerale, & aliud animale: alia uerò duo residua sunt mineralia, & non sunt Elixir unum, quorum est artificium lauandi, quod uocant corpora. Alterum quidem est, facere aurum ex azot uiuo, cuius factura & generatio, est secundum generationem siue ordinem generationis in mineris, in corde & interioribus terræ existentibus. Et hæc quatuor magisteria atq; artificia, explanauerunt sapientes in libris suis de compositione huius magisterij. Sed de eis defuit multum, & de eius operatione noluerunt in libris suis ponere, uel si inuenit, non potuit intelligere, & nihil grauius inuenit quàm illud. Et ideo dicam in hoc meo libro ipsam, eiusq; factum. Qui ergo hunc meum librum legerit, legat aliquid geometriæ, & eius mensuras addiscat, ut clibanorum fabricam rectè componat, nec modum eorum excedat, per augmentum uel diminutionem, & quantitatem ignium sciat, & modum siue etiam gradum uasis operis. Similiter uideat & cognoscat, quid sit radix penitus & principium magisterij, & est eidem, tanquam matrix animalibus, quæ in ea generantur, & capiunt creationem pariter ac nutrimentum, quod prædictum est. Nisi res magisterij inueniat sibi idoneum, destruetur factum atq; opus eius, & eius operarij quæsitum non inuenient, nec ipsa res proderit in effectum generationis, quia cum non inuenerit causam generationis, siue radicem, & ipsam caliditatem, continget in operationibus casus destructionis. Hoc idem in quantitate ponderum est contingens, quæ, cum disconuenit in composito, partibus quidem eiusdem naturæ terminum transcendentibus, per augmentum uel diminutionem, destruitur cum ea proprietas compositi, & fit effectus compositi cassus atque uacuus. Et ego ostendo tibi unum exemplum: Nonne uides quòd in sapone, cum quo panni abluuntur & mundificantur, & fiunt albi, generatur in sui recta compositione hæc proprietas, propter æqualitatem, & rectas compositiones, & debitas compositi, quæ participant in longitudine & latitudine? unde propter hanc participationem conuenerunt, & tunc apparuit, quòd erat in ea de ueritate ad factum, & nota fuit inde uirtus quæ prius latebat, quam uocant proprietatem, & est uirtus ablutionis, in composito generata. Cum uerò quantitas ipsius compositi transcendit suum terminum, & per additionem uel diminutionem, transgreditur ipsa uirtus æqualitatis terminum, & exit ad contrarium, secundum distemperantiam compositi. Et ita in compositione nostri magisterij intellige.

De quatuor Magisterijs artis, scilicet, solutione, congelatione, albificatione, & rubificatione. Cap. I.

ET incipio dicere artificium maius, quod uocant Alchemiam, & certificabo dictum meū, & nihil celabo, nec tacebo hîc dicere de eo, nisi illud quod non conuenit dicere, nec est nominare. Dicimus igitur, quòd artificium maius, sunt quatuor

quatuor magisteria: prout dixerunt sapientes, uidelicet, Soluere, Congelare, Albificare, & Rubificare. Et hę quatuor quantitates sunt participes, quarũ duę similiter sunt inter se participes, similiter & aliæ duę. Et utraq; harum dupliciũ quantitatum habet aliam quantitatem participem, quæ est maior quantitas particeps post has duas. Et uolo dicere, pro ijs quantitatibus, quantitatem naturarum, & pondus medicinarum, quæ soluuntur & congelantur per ordinem, nec intrat diminutio, nec additio. Sed hæ ambæ, scilicet solutio & cõgelatio, erunt in una operatione, & unum factum meruerunt, & hoc ante compositionem: sed post compositionem ipsarum opus erit diuersum, sed hæc solutio & congelatio, quas nominaui, sunt solutio corporis, & congelatio spiritus, & sunt duo, & habent unam operationem. Quia spiritus non congelantur, nisi cum solutione corporis, & similiter corpus non soluitur, nisi cum congelatione spiritus. & corpus & anima, quando coniunguntur insimul, agit uterq; eorum in suum socium, factum sibi similem. & exemplum est huius, aqua & terra, quia aqua cum terræ coniungitur, conatur ad soluendum eam cum sua humiditate, & sua uirtute & proprietate, quę in ea sunt, & facit eam subtiliorem, quàm prius erat, & reddit eam sibi consimilem: nam erat aqua subtilior terra. & similiter facit anima in corpore, & eodem modo inspissatur aqua cum terra, & fit consimilis terræ in densitate, quia terra spissior est aqua. & scias, quòd inter solutionem corporis, & cõgelationem spiritus, non est differentia temporis, neque opus diuersum, ita quòd sit unum sine alio, sicut non est inter aquam & terram in sua coniunctione pars temporis diuersa, quòd cognoscatur, uel separetur una ab alia, in eorum operationibus, sed eorum est unus terminus, & unum factum, & una & eadem operatio circuit super ipsa duo, & simul, ante compositionem. & ideo dixi ante compositionem, ne putet, qui hunc librum legerit, & audierit solutionem & congelationem, ut dixi, quòd sit compositio quam nominauerunt Philosophi, quia sic esset in errore sui facti, & suæ scientiæ. Quia compositio in hoc artificio seu magisterio, est coniunctio siue matrimonium congelàti spiritus cum corpore soluto, & eorum coniunctio, & eorum passio est super ignem. Nam caliditas est eius nutrimentum, & anima non dimittit corpus, nec cum eo coniungitur omnimoda coniunctione, nisi per mutationem utriusq; à sua uirtute & pròprietate, & post conuersionem suarum naturarum. & hęc est solutiò & congelatio, quam prius Philosophi uocauerunt. & scias, quòd hanc solutionem & congelationem iam celauerunt sapientes, & loquuti fuerunt in ea subtili ratione, ex dictis obscuris & coopertis, ut sensus inquisitoris ab ipsorum intellectibus elongaretur: & hoc esto exemplum dicti Philosophorum cooperti & obscuri in eis. Vngite folium cum toxico, & uerificabitur in eo uobis principium officij, siue magisterij eiusdem. Et, Operamini corpora fortia cum iure soluto, quousque utrunque eorum conuertatur ad suam subtilitatem. Similiter & dictum sapientis in eisdem est. Nisi conuerteritis corpora in subtilitatem, ut sint subtilia, & tactu impalpabilia, non dirigetur uobis, quod quæritis. & si trita non fuerint, reuertamini ad operationem, quousque terantur, & fiant subtilia: quòd si hoc feceritis, uobis quod cupitis dirigetur: & hoc modo plura uerba talia de eis posuerunt. Nec ullus probantium potuit attingere ullatenus hoc factum talis celamenti, quousque apparuit ei bona aperitio documenti ostensiua, remoto dubio præcedenti. & similiter nominauerunt compositionem, post solutionem atque congelationem. Postea etiam dixerunt, quòd compositio non completur, nisi cum matrimonio & putrefactione: & iterum ipsorum dictum postea docuit pro solutione & congelatione & diuisione, & pro matrimonio & putrefactione & compositione: & hoc est, quia compositio rei est origo & uita. Nisi enim esset compositio, non produceretur res in esse. & diuisio est separare partes compositi. & sic separatio fuit

ſua coniunctio. Et dico quòd in corpore non morabitur ſpiritus, nec in eo erit, nec cum eo ullatenus remanebit, quouſque ipſum corpus habeat ex ſubtilitate & tenuatione, ut habet ſpiritus. Et cum iam ipſum attenuatum fuerit & ſubtiliatum, & exierit à ſua denſitate, & ſpiſsitudine ad tenuitatem, & à groſsitie & corporeitate, ad ſpiritualitatem, commiſcebitur tunc ſpiritibus ſubtilibus, & imbibebitur in eis, & ſic uterque euadent unum & idem, & non ſeparabuntur, ſicut nec aqua miſta aquæ. Ponatur quòd duæ quantitates participes, quæ ſunt in ſolutione & congelatione, maior ſit anima, & minor ſit corpus; poſtea adde quantitati, quæ eſt anima, quantitatem quæ eſt in corpore, & participabit quantitati primæ, & erunt in uirtute participes ſolummodo, & operare eas, ſicut operati fuimus, & inde habebis quod cupis, & uerificabitur tibi linea, ſicut dixit Euclides. Poſtea accipe eius quantitatem, & ſcias eius pondus, & adde ei de humiditate, quantum poſsit bibere, cuius humiditatis non habemus hîc pondus determinatum. Poſtea operare eas operatione diſsimili, primò uidelicet imbibendo & ſublimando, & hæc operatio eſt illa, quam uocant albificationem, & uocant eam Yharit, id eſt argentum & plumbum album. Et cum iam albificabitur hoc compoſitum, adde ei de ſpiritu quantum eſt medium totius, & reduc ad operationem, quouſque rubefiat, & erit tunc de colore alſufir, quod eſt nimis rubeum, & aſsimilauerunt eum ſapientes auro. Et effectus huius ducit te ad dictum Ariſtotelis, qui dixit ſuo diſcipulo Arda. Lutum quando albificatur, nominamus ipſum Yharit, id eſt, argentum, & quando rubificatur, nominamus ipſum Temeynchum, quod eſt aurum. Et albedo eſt, quæ tingit cuprum, & facit cum Yharit. Et illa rubedo eſt, quæ tingit Yharit, id eſt argentum, & facit eum Temeynchum, id eſt, aurum. Vnde qui poterit ſoluere illa corpora, & ſubtiliare, & albificare, & rubificare, & ut tibi dixi, cōponere imbibendo, & ad idem conuertere, conſequetur magiſterium, & faciet factum, quod dixi, ſine dubio.

De rebus & inſtrumentis, huic operi neceſſarijs & opportunis. Cap. II.

ET oportet te ſcire uaſa in hoc magiſterio, ſcilicet Aludela, & Sapientes uocant cœmeteria, ſeu cribratoria, quia in eis diuiduntur partes, & mundantur, & in eis perficitur & completur, depuratur res magiſterij. Et quodlibet horum habeat clibanum ſibi conuenientem, & utrunque eorum habeat ſimilitudinem & figuram operi competentem. Et iam omnia nominauit, & modum & formam eorum docuit Mezleme, & plures Philoſophorum in libris ſuis. Et ſcias, quòd ſapientes in hoc conuenerunt in ſuis dictis, & celauerunt per ſigna, & fecerunt inde plures libros, & inſtrumenta, quæ ſunt neceſſaria, in his quatuor prædictis. Et ſunt duo. Vnum eſt cucurbita cum ſuo alembico: & alterum eſt aludel, quod eſt benefactum. Et ſimiliter quæ ſunt eis neceſſaria, ſunt quatuor. Et ſunt corpora & animæ, & ſpiritus, & aquæ. Et ex his quatuor, eſt magiſteriū, & factum minerale. Et ſunt explanata in libris ſapientum, & abſtuli ab hoc meo libro, & nominaui in eo, quod non nominauerunt Philoſophi. Et qui aliquantulum intellectus habuerit, ſciet quæ ſunt illa. Et non feci hunc librum ignaro, & neſcienti, ſed compoſui ipſum prudentibus, & ſenſum & ſapientiam habentibus & ſcientibus.

De naturis Rerum ad hoc magiſterium pertinentium. Cap. III.

ET ſcias, quòd Philoſophi nominauerunt ea pluribus nominibus. Vnde quidam eorum nominauerūt ea mineras, & quidam animale, quidam autem herbale, & quidam per nomen naturarum, hoc eſt naturale. Alij quidam uocauerunt ea quibuſdam nominibus ad libitum, ſecundum quod eis uidebatur. Etiam ſcias,
quòd

quòd earum medicinæ sunt naturis propinquæ, prout dixerunt Philosophi in libris suis, quòd natura propinquat naturæ, & natura assimilatur naturæ, & natura coniungitur naturæ, & natura submergitur in natura, & natura dealbat naturam, & natura rubificat naturam, & generatio cum generatione retinetur, & generatio cum generatione uincit.

De Decoctione & eius effectu. *Cap.* IIII.

ET scias, quòd Philosophi nominauerunt in suis libris decoctionem. Et dixerunt, quòd faciant decoctionem in rebus. Et illud est, quòd eas generat, & mutat à suis substantijs & coloribus ad alias substantias, & ad alios colores. Et non transgrediaris, quod dico tibi in hoc libro, & procedes rectè. Respice, frater semen, quod est in uita hominum, qualiter in ipsum operatur Solis caliditas, quousque exit ex eo granum, & comedunt homines, & alia animalia. Postmodum operatur in ipsum in homine natura cum sua caliditate, & reddit carnem & sanguinem. Et nostra operatio magisterij est sic. Vnde nostrum semen, quod à sapientibus est sic, quod sua perfectio, suusque processus est ignis, qui est causa uitæ & mortis, qui non tribuit ei uitam, nisi cum intermedio, & sua spiritualitate, quæ non commiscentur, nisi cum igne. Iam uerificaui tibi ueritatem quam uidi atque feci.

De subtiliatione, solutione, coagulatione, & commistione Lapidis, & eorum causa, atq; fine. *Cap.* V.

ET scias, quòd nisi subtiliaueris corpus, quousque fiat aqua totum, non rubiginabitur, nec putrefiet, & non poterit congelare animas fugaces, cum tetigerit eas ignis, quia ignis est qui eas congelat, cum auxilio ipsius ad ipsas. Et similiter præceperunt Philosophi soluere corpora, & soluimus, ut adhæreat caliditas eorum profunditatibus. Postea reddimus ad soluendum ipsa corpora, & ad congelandum post eius solutionem, cum re quæ ei appropinquauit, quousque coniungamus omnia commista bona & idonea commistione, quæ est quantitas temperata. Vnde coniunximus ignem & aquam, & terram, & aërem: & quando commiscuit se spissum cum subtili, & subtile cum spisso, remansit alia cum alijs, & conuersæ fuerunt suæ naturæ pares, cum prius essent simplices, quia pars quæ est generatiua, addit & tribuit suam uirtutem in subtili, quod est aër, quia adhæsit cum suo consimili, & est pars generationis: Vnde accepit potestatem ad mouendum & ascendendum. Et potuit frigiditas in spisso, quia amisit caliditatem, & exiuit ab eo aqua, & apparuit res super ipsum. Et exiuit humiditas ascendendo, & subtile aëris, & commiscuit se cum eo: quia est suum consimile, & suæ naturæ. Et quando corpus spissum amisit caliditatem & humiditatem, & potuit super ipsum frigiditas & siccitas, & comminuerunt se suæ partes, & diuisæ fuerunt, & non fuit humiditas, quæ coniungeret ipsas partes diuisas, elongauerunt se partes. Et postea pars quæ contraria frigiditati, quia continuauit, & immisit suam caliditatem & suam decoctionem ipsis partibus, quæ sunt terræ, & in eis ipsius posse ualuit, siue potuit, & habuit dominium & uictoriam super frigiditatem, & latuit frigiditas, quæ prius erat in corpore spisso per uictoriam caliditatis super eam, conuersa fuit pars suæ generationis, & facta fuit subtilis & calida, & conata fuit siccare cum sua caliditate. Et postea subtile, ascensor naturarum, cum amisit calorem accidentalem, & accidit ei frigiditas, tunc conuersæ fuerunt, & inspissauerunt se, & descenderunt ad centrum, & coniunctæ sunt naturæ terrestres, quæ se subtiliauerunt, & conuersæ fuerunt in suam generationem, & imbiberunt se in eis, & coniunxit humiditas illas partes diuisas, & conata est terra siccare illam humiditatem, & obsedit eam, & prohibuit ne exiret ab ea, &

apparuit quod erat absconsum super eum, & non potuit humiditas separari retentione siccitatis. & similiter inuenimus, quòd quicquid est in mundo, retinetur per suum contrarium, uel cum suo contrario, scilicet caliditas cum frigiditate, & siccitas cum humiditate. Postea cum quilibet eorum obsedit suum socium, commiscuit se subtile cum spisso, & factæ fuerunt illæ res una substantia, scilicet sua anima calida & humida, & suum corpus frigidum & siccum. Postea conata fuit soluere & subtiliare cum sua caliditate, & sua humiditate, quæ est sua anima: & conata fuit claudere & retinere cum suo corpore, quod est frigidum & siccum. & sic super hoc circuit & conuertitur officium huius. Iam asserui tibi ueritatem, quam uidi & feci, & præcepi tibi, ut conuertas naturas à sua subtilitate, & suis substantijs cum caliditate & humiditate, quousq; conuertantur ad aliam substantiam, & ad alios colores: & non transgrediaris quod in hoc libro dicitur, & procedas rectè in magisterio, prout cupis.

De fixione Spiritus. Cap. VI.

ET scias, quòd corpus cum cõmiscet se cũ humiditate, & ipsum inuenit ignis caliditas, conuertitur humiditas super corpus, & soluit ipsum, & tunc non potest spiritus ab eo exire, quia imbibit se cum igne. & spiritus sunt fugaces, quousq; corpora cum eis commiscentur, & conantur pugnare cum igne, & eius flamma. & parum tamen cõueniunt istæ partes, nisi cum operatione bona, & continuo & longo labore, quia naturæ animæ est tendens sursum, ubi cẽtrum animæ est. & quis est ille ex probatoribus qui ualeat duo, uel diuersa coniungere: quorum centra sunt diuersa, nisi post conuersionem naturæ earundem, & mutationem substantiæ, & rei à sua natura, quod est graue quærere? Ergo qui potuit conuertere animam in corpus, & corpus in animam, & commiscere cum eo spiritus subtiles, tinget omne corpus.

De decoctione, contritione, & ablutione Lapidis. Cap. VII.

ET scias illud, quod est multum necesse in hoc secreto atq; magisterio, est decoctio, cõtritio, atq; cribratio & mundificatio, atq; cum aquis dulcibus ablutio. Vnde qui aliquid huius operatus fuerit, mũdificet ipsum bene, & abluat atq; mundificet ab eo nigredinem, & tenebras quę apparent super ipsum in eius operatione. & corpus subtiliet, quanto plus poterit, postea miscebit cum eo animas solutas, & spiritus mundos, quousq; sibi placeat.

De quantitate Ignis, & eius commodo, & incommodo. Cap. VIII.

ET cognoscat similiter quantitates ignium: & commodum rei huius, & incommodum eiusdem, prouenit à commodo ignis. Vnde dixit Plato in suis Sermonibus, in libro suo. Ignis addit perfecto commodum seu profectum, & corrupto incõmodum seu corruptionem. Vnde cum fuerit eius quantitas bona idonea, proficiet, & cum multiplicauerit in rebus, ultra modum corrũpet ambo, scilicet perfectum atq; corruptum: & hac de causa oportuit sapiẽtes mittere medicinas suas super Elixir, ad prohibendum & remouendum ab eis cõbustionem ignium, & eorum caliditatem. Et dixit Hermes patri suo. Pater timeo ab inimico in mea mansione. Et dixit: Fili, accipe canem masculum Corascenem, & caniculam Armeniæ, & iunge insimul, & parient canem coloris cæli, & imbibe ipsum una siti ex aqua maris, quia ipse custodiet tuum amicum, & custodiet te ab inimico tuo, & adiuuabit te ubicunque sis, semper tecum existendo in hoc mundo & in alio. Et uoluit dicere Hermes, pro cane & canicula, res quæ conseruant corpora à combustione ignis, & eius caliditate. Et sunt illæ res, aquæ ex calcibus & salibus, quarum facturæ inueniuntur in libris sapientum de hoc magisterio.

magisterio. Et aliqui ex sapientibus nominauerunt eas aquas marinas, & lac uolatilium, & his similia.

De separatione elementorum Lapidis. *Cap.* IX.

INde oportet ò frater, quem Deus honoret, ut accipias lapidem honoratum, uel pretiosum quem nominauerunt sapientes, & magnificauerunt, & absconderunt, & celauerũt. Et ponas ipsum in cucurbita cum suo alembico, & separa eius naturas, hoc est, quatuor elementa, terram, aquã, aërem, & ignem. Et sunt ea, corpus & anima, spiritus & tinctura. Et cum separaueris aquam à terra, & aërem ab igne, serua utrunque duorum per se, & accipe quod descendit ad fundum uasis, & illud est fæx, & ablue ipsam cum igne calido, quousque auferatur eius nigredo, & recedat eius spissitudo, & albifica ipsam albificatione bona, & fac ab ea euolare additiones humiditatum, & tunc conuertetur, & deueniet calx alba, in qua non erit obscuritas tenebrosa, nec immunditia, nec contrarium. Postea redi ad naturas primas, quæ ascenderunt ab ea, & mundifica eas similiter ab immundicia & nigredine atque contrarietate, & reitera super eas multoties, quousque subtilientur, & purificentur & attenuentur. Et cum hoc feceris, iam misertus est tibi Deus. Et scias, frater, quòd hoc officium est unus lapis, super quem nõ intret Garib, id est, aliquid aliud. Cum eo operãtur sapientes, & de eo exit, cum quo medicatur, quousque compleatur. Non cõmiscetur cum eo aliquid, nec in eius parte, nec in toto. Et hic lapis inuenitur in omni tempore, & in omni loco, & apud omnem hominem, cuius inuentio non aggrauat inquirentem, ubicunque sit. Et est lapis uilis, niger & fœtens, non emptus precio, & sine aliquo, non existit leuis in pondere, & uocant eum Origo mundi, quia oritur sicut germinantia. Et hæc est eius reuelatio, atque apparitio inquirenti.

De natura Lapidis & eius origine. *Cap.* X.

ACcipe ergo ipsum, & operare ipsum, ut dixit philosophus in suo lib. quando nominauit eum sic: Accipe lapidem non lapidem, uel qui non est lapis, nec est de natura lapidis. Et est lapis, cuius minera generatur in capite montiũ, & philosophus uoluit dicere montes pro animali. Vnde dixit, Fili uade ad montes Indiæ, & ad suas cauernas, & accipe ex eis lapides honoratos, qui liquefiunt in aqua, quando cõmiscentur ei. Et illa aqua est ipsa, uidelicet, quæ sumitur ab alijs montibus & illorum cauernis. Et sunt fili lapides, & non sunt lapides, sed nominamus eos per similitudinem, quam habent ad eos. Et scias quòd radices minerarum ipsorũ sunt in aëre, & eorum capita in terra, & quãdo euelluntur à suis locis, audietur, & erit rumor magnus, & uade, fili, cum eis, quia cito euanescunt.

De commistione Elementorum separatorum. *Cap.* XI.

ET incipe cõpositionem, quæ est circuitio totius facti: nam compositio non erit, nisi cum matrimonio, & putrefactione. Et matrimonium est, cõmiscere subtile cum spisso. Et putrefactio, est assare, terere, & rigare, quousque cõmisceantur insimul, & fiant unum, ita quòd non sit in eis diuersitas, nec separatio, de aqua mista aquæ. Et tunc conabitur spissum retinere subtile, & conabitur anima pugnare cum igne, & pati ipsum: Et conabitur spiritus submergi in corporibus, & fundi in eis. Et oportuit hoc esse, quia corpus solutum, cum commiscuit se cum anima, commiscuit se cum ea, cum omnibus suis partibus, & alia in alijs intrauerunt cum sua similitudine, & conuersa fuerunt unum & idem. Et ideo oportuit, quòd accidat animæ de commoditate, & de durabilitate, & permanentia, quæ accidit corpori in loco commistionis. Et similiter spiritui in hoc statu uel permanentia animæ & corporis, conueniens fuit accidisse. Quia spiritus cum commiscetur cum ea, cum labore operationis, & commistæ fuerint partes eius cum omnibus partibus aliorum duorum, quæ sunt, uidelicet anima & corpus, tunc conuersa fuerunt, spiritus & alia ambo, unum quid, & indiuisibile, secundum substantiam integram, cuius saluæ fuerunt suæ

naturæ, & conuenerunt suæ partes, unde cum obuiauerit istud compositum corpori soluto, & ipsum consequuta fuerit caliditas, & apparuit super faciem eius, quod erat in eo ex humiditate, & liquefactum fuerit in corpore soluto, & transiuit in ipsum, & commiscuit sé cum eo, quod est de natura humiditatis, incendit se, & defendit se ignis cum eo. Vnde cum tunc ignis uoluerit cum eo suspendi, prohibebit eum apprehendere se, id est, adhærere cum spiritu admisto aquæ suæ. Et ignis non adhærebit ei, quousq; sit purum. Et similiter aqua, ex sua natura fugit ab igne, & quando ipsam consequitur ignis, & uult eam auolare, & sic fuit corpus causa retinendi aquam, & aqua causa retinendi oleum, quod non comburetur nec consumetur. Et fuit oleum causa retinendi tincturam, & fuit tinctura causa præcisa faciendi apparere colorem, & causa demonstrandi tincturam, in qua non est lumen, nec uita. Vnde hæc est uita recta & rei perfectio, & Magisterij, & hoc est quod quæsiuisti. Scias igitur & intellige, & inuenies quod quæris, si Deo placuerit.

De solutione Lapidis compositi. Cap. XII.

SEd postea philosophi subtiliauernnt se ad soluendum ea, ut bene se commiscerent, corpus & anima. Nam omnia quæ simul sunt in contritione & assatione, & rigatione, habent uicinitatem & colligationem adinuicem, ideoq; potest ignis assumere naturam à debiliori quousq; deficiat & euanescat, & similiter reuertitur super partes fortiores, quousq; remaneat corpus sine anima. Vnde quando sic soluuntur & congelantur, accipiunt partes adinuicem, partes suas magnas uidelicet atq; paruas, & fuit hoc ex eis complexio, & est eorum assumptio, & sic conuersa fuerunt illa duo unum & idem. Et quando sic fuit, assumit ignis ab anima, quantum assumit à corpore, nec addit, nec diminuit, unde fuit per ea perfectio. Ex eo necesse est ei capitulum proprium in scientia Elixiris, scilicet dictum, de soluendo corpora & animas simplices. Quia corpora non intrant super animas, & erunt retinacula eis, & excusabunt eas ab omni opere sublimandi, figendi, atq; retinendi, & commiscendi, & his similia, nisi cum mundificatione prima. Et scias quòd solutio non transcendit hos duos modos: aut enim est extrahere interius rerum ad suam superficiem, & erit pro hoc solutio, & est exemplum ad hoc, quòd argentum est frigidum & siccum in sua apparentia, & quando apparet suum interius, est solutum, quia est calidum & humidum: aut dicta solutio est corpus acquirere humiditatem accidentalem, quam non habebat, & addit suam humiditatem cum ea, & ideo soluunt se suæ partes, & erit pro eo solutio.

De coagulatione Lapidis soluti. Cap. XIII.

ET dixerunt aliqui ex sapientibus: Congela in balneo congelatione bona, quam tibi dixi, & est sulfur luminosum in tenebris, & est hiacynthus rubeus, & toxicum igneum, & interficiens, & est Elixir, quod super nullum remanet: Et leo uictor, malefactor, & ensis scindens, & theriaca sanatrix, uel sanans omnem infirmitatē. Et dixit Geber filius Hayen: Quòd omnes operationes huius magisterij sub sex cōtineantur rebus, quæ sunt fugare, fundere, & incerare, & dealbare, ut est marmor: & soluere & congelare. Et illud fugare, est fugare & remouere nigredinem à spiritu & anima. Et fundere, est liquefactio corporis. Et incerare, est propriè corporis & eius subtiliatio. Et dealbare, est fundere citò corpus propriè. Et congelare, est congelare corpus cum anima præparata. Rursum, fugare cadit super spiritum & animam: & fundere & dealbare, & incerare & soluere, cadit super corpus. Et congelare cadit super animam, & intellige.

Quòd unus sit tantùm Lapis, & de eius natura. Cap. XIIII.

DIxit Bauzan philosophus Græcus, cum interrogauerūt eum: Nunquid germinans potest fieri lapis? Dixit sic: Duo scilicet primi lapides, Lapis alkali, & lapis noster, qui est uita illi, qui ipsum scit, & eius factum. Et qui nesciuit, & non

non fecit, & non certificabitur: quomodo nascatur, aut putabit lapidem, aut qui non comprehendit super omne quod de modis huius lapidis dixi, iam parauit se morti, & pecuniam suam perditioni. Quia nisi hunc lapidem honoratum inuenerit, non consurget alius suo loco, & non uincent naturæ super ipsum. Eius natura, est caliditas multa cum temperamẽto. Vnde qui ipsum sciuit, iam docuit ipsum, & qui ipsum ignorauerit, non docuit ipsum. Habet autem proprietates & uirtutes multas. Nam ipse mundificat corpora ab additionibus accidentium ægritudinum, & conseruat substantias saluas, ita quòd non appareāt, necꝫ uideantur in eo turbationes contrariorum, nec fugimentum sui uinculi. Hic est enim sapo corporum & eorum spiritus, & eorum anima, quando commiscetur cum eis, soluit ea sine detrimento. Hic est uita mortuorum, & eorum resurrectio, medicina conseruans corpus, & purgans superfluitatem. Et qui ipsum sciuerit, sciat: & qui nescierit, nesciat. Nam huius officium non consurgit precio, nec associatur uenditioni, seu emptioni. Intellige eius uirtutem & ualorem atqꝫ honorem, & operare. Et dixit quidam sapiens: Non est tibi datum à Deo hoc magisterium solum pro tua audacia, fortitudine & calliditate, sine omni labore. Nam laborant homines, & Deus tribuit fortunam hominibus. Adora ergo Deum creatorē, qui tibi tantam gratiam suis operibus benedictis uoluit exhibere.

Modus operationis lapidis ad album. *Cap.* XV.

CVm ergo uolueris hoc magisterium honoratum facere, accipe lapidem honoratū, & pone eum in cucurbita, & cooperi cum alembico, & claude eam bene cum luto sapientiæ, & dimitte exiccari, quod sic facies, quotiescunqꝫ claudes cum luto sapientiæ, postea mitte in stercore calidissimo: deinde distillabis eum, & pones sub eo recipiens, in quod distilletur aqua, & dimittes sic, quousqꝫ tota aqua distilletur, & exiccabitur humiditas, & poterit siccitas super eum. Postea extrahes eum siccum, & seruabis aquam, quæ distillauit ex eo, quousqꝫ tibi sit necessaria. Accipiesqꝫ corpus siccum, quod remansit in fundo cucurbitæ, & teres ipsum, ponesqꝫ in uase chalcosolario, cuius quantitas sit secundum quantitatem medicinæ, & subhumabis eam in stercore equino humido excellentissimè calido, prout potest, & sit ipsum uas clausum bene cum pila & luto sapientiæ, & sic dimittas ipsum esse ibi. Et cum noueris quòd uoluerit infrigidari stercus, parabis aliud calidissimū, & in eo pones dictum uas. Sic facies cum eo quadraginta dies, renouando sæpe stercus calidum, cum necesse fuerit, & soluetur medicina in se, & fiet aqua spissa alba: & cum sic eam uideris, scias eius pondus, & adde eidem quantum est medietas ponderis ipsius de aqua, quam prius seruasti, & claude tunc ipsum uas cum luto sapientiæ, & iterum reduc ad stercus equinum calidum: quia in eo est humiditas & caliditas, & non omittas (ut prius diximus) renouare stercus, cum infrigidari inceperit, quousqꝫ compleantur quadraginta dies. Quia tunc medicina congelabitur in simili quantitate dierum, quibus soluta fuit prius. Postea accipe eam, & scias pondus eius integrè, & accipe quantitatem eius de aqua, quam prius formasti, & tere corpus, & subtilia, & pone aquam super ipsum. Et iterum remitte in stercore equino calido, per unam septimanam & dimidiā, & sunt decem dies, tunc extrahes, & inuenies corpus iam bibisse aquā. Postea tere ipsum & pone super ipsum de ipsa aqua, quantū prædictū est. Et subhuma eum in stercore, & dimitte ibi per alios decē dies. Postea extrahe, & inuenies ipsum corpus quod iam biberit aquā. Postea, ut prius tere, & pone super ipsum de prædicta aqua, iuxta quantitatem prædictam, & iterū subhumabis in stercore prædicto, & dimittes ibi per decem dies, & postea extrahes. Et sic facies quarta uice, tunc cum iam quarto complebitur hoc, extrahe & tere, & subhumabis eum in stercore, quousqꝫ soluatur: deinde extrahe, & reitera adhuc semel, quia tunc est origo perfecta, & iam compleuit suum factum. Tunc uerò cum

ſic fuerit,& adduxeris rem ò frater,ad hunc ſtatum honoratum. Accipe ducentas quinquaginta drachmas plumbi uel ſtanni, & funde ipſum. Deinde cum liquefacta fuerit,proijce ſuper ipſum unam drachmam de Cinnabari, id eſt de hac medicina,quam adduxiſti ad hunc ſtatum honoratum, & hunc ordinem altum, & retinebit ipſum ſtannum ſeu plumbum, ne euolet ab igne, & albificabit ipſum, & extrahet ab eo ipſius detrimentum,& eius nigredinem, & conuertet ipſum in tincturam permanentem perpetuò. Deinde accipe unam drachmam de iſtis ducentis quinquaginta, & proijce ſuper ducentas quinquaginta ſtanni aut latonis, ſeu cupri,& conuertet ipſum in argentum melius,quàm de minera,& hoc eſt maius quod facere poteſt,& ultimum,ſi Deus uoluerit.

Conuerſio prædicti Lapidis in rubeum. Cap. XVI.

ET ſi uolueris hoc magiſterium ad aurum conuertere: Accipe de hac medicina,quam (ut dixi) adduxiſti ad hunc ſtatum honoratum, & ad hunc ordinem altum,pondus unius drachmę,& hoc ſecundum modum exempli tui ſuperius dicti. Et pone eam in uaſe chalcofolario, & ſubhumabis eam in ſtercore equino per quadraginta dies,quia ſoluetur: poſtea dabis ei ad bibendum aquam corporis ſoluti,primò quantum eſt medietas ſui ponderis,poſtea uſquequo congeletur,ſubhumabis in ſtercore calidiſsimo,ut prius dictum eſt. Deinde per ordinem facies in hoc capitulo auri,ſicut feciſti ſuperius in capitulo argenti.Et erit aurum, & operabitur aurum, ſi Deus uoluerit. Cuſtodi fili hunc librum ſecretiſsimum,& non ponas ipſum in manus ignorantium ſecretum ſecretorum Dei, quia perficies quod uolueris. Amen.

FINIS.

LOCI ALIQVOT PRACTICAE EX GEBERO DECLARATI PER *doctum & expertiſsimum ſenem Ioannem Braceſchum Vrceanum.*

PRo declaratione modi operandi: Recipe calcem ferri,libro 2.cap.2.& in lib. Inueſtigationis,& in eodem 2.lib.cap.7.13.14.& lib.1.cap.14.& ſubtiliter eam tere,libro 2.cap.7.& 8.& libro 3.cap.17.& lib.4.cap.4.& in libro Inueſtigationis, cap.de Præparatione iouis,& in ſequentibus:& cum aqua communi toties laua illam,donec aqua exeat clara,libro 3.cap.2.ante finem: & cap.13.15.& 18.& libro 4.cap.5.& libro Inueſtigationis,cap.de Præparatione aceti acerrimi & ſequentibus,& maximè in cap. Præparationis Veneris: ubi dicit, quòd toties lauetur, donec aqua exeat clara:& quanuis multis in locis dicat,ut lauetur aceto, ipſe intelligit de lotione ſulfuris & argenti uiui:ſed uult etiam ſignificare, quòd ſimiliter calx lauatur cum aqua:cum lota fuerit, deſiccetur bene ad Solem, ut in libro Inueſtigationis,cap.de Præparatione Veneris,& ſequentibus. Poſteà pone materiam illam in bocijs planis fundum,uel planis in fundo, ſeu plani fundi, altitudinis unius digiti tranſuerſi,lib.2.cap.10.& ſuper illam pone acetum diſtillatum, quod ſuperet digitos quatuor ſupra materiam, libro 2.cap.15.libro 3.cap.7. lib.4. cap.4.& 28.In proœmio lib.Inueſtigationis in fine,& in eo toto libro:& cooperi uaſa ne reſpirent,& ea ſcpelias in fimo equino mediocriter calido, lib.2. cap.15. & ibi maneant circiter dies quindecim, & poſtea per diſtillationem filtri, aut per inclinationem uaſis extrahe quod ſolutum eſt in aceto,& pone in bocijs magnis,& ſi uidetur,deſicca materiam & tere etiam ſubtiliſsimè, & ſuper eam pone etiam acetum diſtillatum,& ſic fac ter,ut ſuprà:& totam materiam ſolutā pone ſimul in magnis bocijs,ut habes ſupradicto loco, & quotidie cōmoue materiam donec clarificetur,poſtea diſtilla per filtrum, ut habes lib.2.in fine 12.cap.

postea pone partem illius materiæ rubeæ & putrefactæ in uno aut duobus uasis, similibus uasis putrefactionis lib. 2. cap. 8. ordinatis cum suis capellis & furnis in balneo cum suis recipientibus pro recipiendo aceto quod distillabit. Et aduerte, quòd à parte superiori recipientium, inuenies arg. uiuum sublimatum, ut est illud uulgi, & simile uidebis in uasis putrefactionis, quanuis illud arg. uiuum nullius sit utilitatis. & quemadmodum deficit acetum, repone de illo rubeo, donec totum posueris: & in summitate aceti, quotidie sublimabuntur una uel duæ pelliculæ, primò nigræ, postea diuersorum colorum: libro secundo, cap. 13. & in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis. & pelliculæ illæ sunt oleum sulfuris: libro primo cap. 14. & libro quarto, cap. 20. & sunt sulfur calcinatum, libro primo, cap. 13. libro tertio, cap. 1. & 6. & semper proijce in fundum eas pelliculas sulfureas, libro secundo, cap. 8. 13. 18. Et in libro Inuestigationis cap. de Præparatione Iouis, & sequentibus: quoniam illud est sulfur fixum, libro primo, cap. 13. & libro tertio, cap. 1. 6. 8. & proijciuntur in fundum pelliculæ, si moueatur uasparumper, & tantum stet in fundo, donec sit mundum & purificatum, libro secundo, cap. 18. & libro Inuestigationis, cap. de Pręparatione aceti acerrimi & sequentibus: Quoniam suum sal, acetum, & ignis, mundificant corpora sulfurea, libro primo, cap. 13. lib. 2. in procemio, & cap. 14. libro quarto, cap. 5. & in fine procemij lib. Inuestigationis & sequentibus. Et quando sulfur fuerit mundatum, extrahe cap. de Pręparatione aceti acerrimi, in libro Inuestigationis, & sequentibus. & separa sulfur ab aceto & à sale, & pone sal in storta lutata, & primò cum lento igne separa aqueitatem, libro secundo, cap 3. & 7. postea muta recipientem, & ignem auge, libro secundo, cap. 8. 9. 11. 13. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis, donec totum oleum simul cum aqua Mercuriali distilletur, & descendat in recipientem, libro primo, cap. 13. libro secundo, cap. 8. 9. 12. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione iouis. quoniam in eo oleo inest sulfur purum & mundum dictum arsenicum & Venus, libro primo, cap. 10. & 17. & lib. 2. cap. primo, libro 3. cap. 8. & 15. in libro quarto, cap. 4. in fine, in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione iouis & sequentibus. in fundo bocię remanent terrę salis dicti Mercurij libro 1. cap. 12. libro 2. cap. 2. 7. 9. 11. In tertia causa descensionis lib. 3. cap. 6. 7. 13. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus. & illud est Mercurius fixus & terreus lib. 3. cap. 6. Sed illæ terræ separantur à Mercurio per lauationem, id est cum aceto distillato, distillando per filtrum, libro 1. cap. 19. libro 3. cap. 2. 8. 9. 13. 18. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus. posteà congela in urinali per balneum, & tunc sal aut Mercurius est præparatus, lib. Inuestigationis per totum, & in Testamento. Habes ergo sulfur, arsenicum, & argentum uiuum præparata, sed te oportet separare arsenicum ab aqua Mercuriali mediante balneo, libro 1. cap. 12. lib. 2. cap. 12. tamen pro maiori cōmoditate pones duplicem furnum, sulfur & argentum uiuum præparata in bocciula ultimæ fixionis, & facies commistionem & unionem omnium spirituum & elementorum libro 1. cap. 7. & pones illa super ignem lentum & siccum, donec aqua Mercurialis, dicta sal armoniacus, & sal dissolutum, subtiliet & soluat prædictum sulfur libro 2. cap. 15. lib. 4. cap. 10. in libro Inuestigationis cap. de Præparatione iouis, & sequētibus. & ut prædicti spiritus possint uniri & cōiungi per minima, libro 1. cap. 13. 17. libro 2. cap. 15. lib. 4. cap. 4. 6. 9. 10. 11. 14. Posteà cum capello extrahe aquam Mercurialem, aut dimitte collum apertū, donec ea exhalet lib. 1. cap. 7. lib. 2. cap. 7. 16. 17. & posteà claude os colli bocciulę, ut non respiret: & collum debet esse lōgum & corpus rotundum, lib. 2. cap. 14. in fine, & cap. 16. 17. & pone bocciulam in scutella cinerum in cōuenienti furnello, & subter fac ignem lucernæ, ut primò possit coagulari, & postea fixari, lib. 1. cap. 7. libro 2. cap. 15. 16. 17. 18. lib. 4. cap. 10. 11.

Experientia igitur dedit modos operandi, uidelicet primò calcinationem ferri, (seu scoriæ illius melioris, quæ à fabris secus uias in cumulum proijcitur) secundò sublimationem sulfuris sui, tertiò descensionem & distillationem salis sui, quartò solutionem sulfuris sui, quintò coagulationem spirituum solutorum, sextò fixionem Elixir, septimò cerationem sulfuris & Elixir cum sale præparato, id est, ferro calcinato: in quo ferro sunt omnia metalla philosophorum. Ignis ipsa turpia transformat ab obscuritate ad claritatem, ab immundicia ad mundiciem. Perspicuum quanto magis comburitur, tanto magis fit perspicuum. Quocunque tempore, quocunque loco, & quocunque calore expoliantur imperfecta metalla omnia à sulfure corrumpente, statim perficiuntur in aurum. Nam uera autem Alchymia, scientia est, qua metallorum principia, causæ, proprietates, & passiones omnium radicitus cognoscuntur, & quæ imperfecta & incompleta, mista, & corrupta sunt, in uerum aurum transmutantur.

FINIS.

Dua partes ex solis metallis depromendae fol 105 in medio [illegible]
animadversione Tauladani

